IJA # 870

מסכת יומא מן תלמוד בבלי

Masekhet Yoma min Talmud Bavli

Vienna, 5553 (1792 or 1793)

מסכת יומא מן תלמוד בבלי

Masekhet Yoma min Talmud Bavli

Vienna

5553 (1792 or 1793)

מסכו.

יומא

מן

תלמוד בבלי

עם פי׳ רש׳י ותוספות ופסקי תוספות ורבינו אשר ופסקי הרא׳ש ופירוש המשניות מהרמב׳ם ז׳ל

בפי אשר כבר נדפס בשיעור דף על דף לא נפל דבר מכל טוב תיקונן כאשר נדפס בק״ק פ״פ דמיין · ובק״ק אמשטרדרי בשנת תקיב״ל:

הואיל והתחלת הזמן (שדרכם של המלמדים להתחיל עם תלמידם מסכתא חדשה) ממשמשים ובאים להיים ולשלום · עד אותו זמן בלתי אפשרי להשלים כל השייך לכרך הלזה · ולזכות את הרבים כמאמר חז״ל הזהרו בבני עניים שמהם תצא תורה וא״א לאביהם לקנות בכל זמן גמר׳ עם שארי דברי׳ השייכים לכל כרך וכרך · משום כר נדפס כעת הגמר׳ עם פירש״י · ותוספות · ונר מצוה · ותורה אור · ומסורת הש״ס · ועין משפט · הכל על מכונו הראוי · בפני עצמו בלי פי׳ הרא״ש ושארי פירושי׳ השייכי׳ להש״ס (וכמו כן יודפס להבא מכל מסכת׳ ומסכת הגמר׳ לבד כנ״ל) כדי שיוכל כל אחד לקנות לפני בניו במקח השוה ·

בשנת אד בעשור לחדש השביעי הזה יום הכיפו רוס הוא לפ״ק

Cum Privilegio Majestatis.

ווין

נעדרוקט בייא יאזעף הראשאנצקיא קייזירליכער קעניגליכער דייטש אונ

העבראעישען האף בוכדרוקער אונד בוכהענדלער · אים מעלקער האפע · נעכסט דעם שאטטען

Nro. 111. טהארע

...ph Kraschanzky k. k. deutsch- und hebräischer Hofbuchdrucker und Buchhändler im Mölkerhofe. Nro. 11...

שבעת

*ימים קודם יום הכיפורים מפרישין כהן גדול מביתו ללשכת פרהדרין ומתקינין לו כהן אחר תחתיו שמא יארע בו פסול ר׳ יהודה אומר אף אשה אחר מתקינין לו שמא תמות אשתו שנא׳ וכפר בעדו ובעד ביתו ביתו זו אשתו אמרו לו אם כן אין לדבר סוף: גמ׳ תנן התם *שבעת ימים קודם שריפ׳ הפרה היו מפרישין כהן השורף את הפרה מביתו ללשכה שעל פני הבירה צפונ׳ מזרח׳ ולשכת בית האבן היתה נקראת ולמה נקרא שמה לשכת בית האבן שכל מעשיה בכלי גללים בכלי אבנים ובכלי אדמה מאי טעמא כיון דטבול יום כשר בפרה *דתנן ימטמאין היו הכהן השורף את הפרה ומטבילין אותו להוציא מלבן של צדוקין שהיו אומרים במעורבי השמש היתה נעשית תקינו לה רבנן כלי גללים כלי אבנים וכלי אדמה דלא ליקבלו טומאה כי היכי דלא לזלזלו בהו מאי שנא צפונה מזרחה כיון דחטאת היא וחטאת *מעונה צפונה וכתיב בה *אל נכח פני אהל מועד תקינו לה רבנן לשכה צפונה מזרחה כי היכי דליהוי לה היכירא *מאי בירה אמר רבה בר בר חנה א״ר יוחנן מקום היה בהר הבית ובירה שמו ור״ל אמר על המקדש כולו *קרוי בירה שנאמר *הבירה אשר הכינותי מנא הנ״מ א״ר מניומי בר חלקי׳ א״ר מחסיא *בר אידי א״ר יוחנן אמר קרא *כאשר עשה ביום חזה צוה ה׳ לעשות לכפר עליכם לעשו׳ או מעשה פרה לכפר אלו מעשה יום הכפורי׳ בשלמא כולי׳ קרא בפרה לא מתוקם לכפר כתיב ופרה לאו בת כפרה היא אלא אימא כוליה קרא ביום הכפורי׳ כתיב אמרי יליף צוה צוה כתיב הכא צוה ה׳ לעשות וכתיב התם *ואת חקת התורה אשר צוה ה׳ לאמר מה להלן פרה אף כאן פרה ומה כאן פרישה אף להלן פרישה ואימא

קודס יו״הכ׳ יש מקומות שמוג׳ המכיון בלים׳ כמו בכלן וכבבא קמא (דף ג׳) ל׳ לאבות מזיקין ובפר״ק דרלמס הסנה (דף ג׳) ד׳ לרלמי סכיס (מיב׳ דוכתי דתכי מכיינא לבסוף לעני חגיהן של עכו״ס ג׳ זמים בר״פ קמא דעבודת אלילים (דף ג׳) ובפ״ק דקידושין (דף ג׳) המשה נקבית בג׳ דרכים ומוליין ודורשין בהילכו׳ החג לפני החג שלשים יום (פסחים ד׳ ו׳):

וחכ״א מ״כ אין לדבר סוף׳ דמי מיב׳ למיתה גמית׳ דחדא כיחוס אפי׳ למיתה דתרתי ותלת ואע״ג דבפ׳ ד׳ אחין (דף כו׳) משמע לסתם מתניתין׳ דסתם דלמיתה דחד חייסיכן לרבי לא חייסיכן וסתם מתני׳ דהכא סבירא ליה דאי חייסיכן לחדא כיחוס כמי לטובא י״ל דה״ק הכא כהי דחייסיכן למיתה דחד לזמן מרובה כמו בהסיא דפרק ד׳ אחין (נ״ומס) דילמא אדמייבס תד מיית אילך מבל מקום למיתה לזמן מועט כי הכא לא הוה לן למיתה אלא משום מעלה דכפר חייסת לזמן מועט מ״כ כיחוס אפי׳ לתרתי ותלת אי נמי התם חטאת בעלמא הוא מטו׳ ביטול ומנו׳ יבמין וליכא איסור׳ כולי האי אבל הכא משום דכפרת כל ישראל תלוי בזה כיחוס אפי׳ לתרתי ותלת ואפי׳ לזמן מועט ומ״כ אין לדבר סוף הילכך ליכא למעבד תקנתא להאי חטאת וכי פריך בגמרא (דף י׳) מאי טעמא דגבי טומאה דסכיה טפי ממיתה כדאמר בגמ׳ סגי לתקן לכהן אחר תחתיו והכא חייסיכן לתרתי ותלת הוה מצי לסכויי כי האי גוונא ההיא חטאת בעלמא היא ולא היה לרי להפרים אחר כי מסתת׳ ומלאו הרבה סיהו דאויין לעבודה אלא מעלה בעלמא הילכך פגי בחד לא בלאו הכי מסתי סתיר:

להוציא עלבן של צדוקין׳ לאו בטומאה דאורייתא מטמו לי׳ דלא הוי מזלזלי בה כולי האי אדרב׳ אמרי׳ בפר׳ אין דורשין (יב יח ב) בגדי אוכלי קדש מדרש להטאת אלא כדתכן בפ״ג דמס׳ פרה (מצ׳ ח) סמכו ידיה׳ על ראשו ואומרי׳ לו איזה כהן גדול בל עבול אתה דמחזו מטוגעין בו הסדיכן לי׳ כטומאת טומאה׳ דרבנן דאחיו הכהני׳ מסיבי כטומאה׳ לגבי דידיה דבנדיה׳ מדרש לחטאת כדפריסית:

שכל מעשיה בכלי אדמה׳ וכו׳ דווקא באלו ז׳ יומים של פרים׳ הפרה אבל בשאר קידוש התכן בפ״ה דמס׳ פרה (מצ׳ ס) בכל הכלים מקדשים ואפי׳ בכלי גללים כו׳ ואדרבה התם ומשמע דטפי פסיטא לו דבשאר כלים מקדשים מבכלי גללים וכלי גללים

עין משפט נר מצוה

א
*אמרי׳ פ״ח מהל׳ יו״הכ׳ הל׳ ג׳ סמג עשין רע

ב
*אמרי׳ פ״ב מהל׳ פרה הל׳ ח׳ ג׳ ד׳ סמג עשין לב

ג
*אמרי׳ פ״ח שם הל׳ יד

ובכלי אבנים לא לטרוך ליה לאטמוני׳ דאע״ג דלאו כלים מיקרו לענין טומאה מ״מ הם כלים לענין קידוש וקרינן בהן מים חיים אל כלי:

ובאי שכל לפרוס מזרחה׳ ולא״ת אמאי לא היו מפרישין כמי כהן גדול לפני יו״הכ לישכה זו שעל פני הבירה וי״ל דלשכת פרה היו קורים לה לשכת בית אבן כי היכי דנהווי לה היכירא שכל מעשיה בכלי אבני׳ ואי הוו מפרשי כמי להחיא לישכה כהן גדול לפני יו״הכ אז לא הוה ליה היכירא לפרה אי כמי י״ל משום דכהן גדול ביו״הכ פריסתו לקדושה שכל עבודתו לפנים ולפני ולפנים היו מפרישים אותו לישב׳ פרה דלא שבמיה בקדש אבל פרה שנעשה בחוץ בהר המשחה פריסתו לישכה שעל פני הבירה שחוץ לעזרה:

אלא אימא כוליה קרא ביו״הכ׳ כתיב׳ תימא לי מאי קא פריך דאי כוליה קרא ביו״הכ׳ כתיב א״כ לעשות למה לי וי״ל דסלקא דעתך דמקשה דתרוייהו לילטריך ליו״הכ דאי לא כתב שלא לכפר הוה אמינא כפרה דקרבנות ואי לא כתב אלא לעשות ה״א פרה להכי כתב תרוייהו לאטמוני׳ דווקא יו״הכ דכתב ביה תרוייהו:

פז"ר קש"ב

לעניין פז"ר קש"ב פיים לעצמו שאין פיים בפרי החג אלא המשמרו' שבל המשמרו' שוות ומשלשו' בהן לפי חשבון כדרך כמו ששנינו במס' סוכה אבל פר של שמיני בתחילה מפיסין עליו: זמן לעצמו ברכך שהחיינו: רגל לעצמו שאין שם חג הסכו' עליו: קרבן לעצמו שאין קרבנו שוה לכל שאר ימות החג שכולם פרי' גרובים ואלים שנים וי"ד כבשים וכאן פר אחד איל אחד ושבעה כבשים: שיר לעצמו שאין שירו שוה לכל שאר שירות ימי החג

פז"ר קש"ב אבל לענין תשלומין תשלומין דראשון הוא דהא תנן מי שלא חג ביום טוב הראשון של חג חוגג והולך כל הרגל כולו ויום טוב האחרון של חג ואימ' עצר' דפריש' שבעה ליו' אחד הוא א"ר אבא הנין פר אחד ואיל אחד מפר אחד ואיל אחד לאפוקי עצרת דשני אילים נינהו הניחא למאן דאמר יום הכפורים איל אחד הוא אלא למ"ד שני אילים נינהו מאי איכא למימר דתניא ר' אומר איל אחד הוא האמור כאן הוא האמור בחומש הפקודים ר' אליעזר בר' שמעון אומר שני אילים הם אחד האמור כאן ואחד האמור בחומש הפקודים אפי' תימא ר"א בר' שמעון התם חד לחובת היום וחד למוספין לאפוקי עצרת דתרווייהו חובת היום נינהו ואיבא ראש השנה דפריש' שבעה ליום אחד הוא א"ר אבהו דנין פר ואיל שלו מפר ואיל שלו לאפוקי עצרת וראש השנ' דצבור נינהו הניחא למ"ד קח לך משלך ועשה

ואימא צוה [צוה] דיום הכיפורים דכתיב ויעש כאשר צוה ה' את משה דנין צוה דלפני עשיה מצוה דלפני עשי' ואין דנין צוה דלאח' עשיה מצוה דלפני עשי' ואימא צוה דקרבנו' דכתיב ביום צותו את בני ישראל דנין צוה מצוה ואין דנין צותו מצוה ומאי נפקא מינה והתנא דבי ר' ישמעאל ושב הכהן ובא הכהן זו היא שיבה זו היא ביאה הני מילי היכא דליכא דדמי ליה אבל היכא דאיכא דדמי לי' מדדמי ליה ילפינן לכפר אלו מעשה יום הכפורים ואימא כפרה דקרבנות מי ידעינן הי כהן מתרמי דבעי לי' פרישה אמרי אלמה לא ניבעי ליה פרישה לכוליה משמרת בית אב דנין דבר שקבוע לו זמן מדבר שקבוע לו זמן לאפוקי קרבנו' דכל יומא איתנהו ואימא רגלים דנין דבר שנוהג פעם אחת בשנה מדבר הנוהג פעם אחת בשנה לאפוקי רגלים דלאו פעם אחת בשנ' נינהו ואימא רגל אחד וכי תימא לא ידעינן הי מינייהו אי חג המצות הואיל ופתח בו הכתוב תחלה אי חג הסוכות הואיל ומרובה מצותו אלא דנין פרישה שבעה ליום אחד מפרישת שבעה ליום אחד ואין דנין פרישת שבעה לשבעה מפרישת שבעה ליום אחד ואימא שמיני דפרישת שבעה ליום אחד הוא דנין דבר שאין קדושה לפניו מדבר שאין קדושה לפניו ואין דנין דבר שיש קדושה לפניו מדבר שאין קדושה לפניו ולאו קל וחומר הו' השתא דבר שאין קדושה לפניו בעי פרישה דבר שיש קדושה לפניו לא כל שכן אמר רב משרשי' לא הזה כתיב כזה רב אשי אמר מי איכא מידי דעיקר רגל לא בעי פרישה טפל דידיה בעי פרישה ואפי' למ"ד שמיני רגל בפני עצמו הו' הני מילי לענין

פז"ר

ואימא צוה דקרבנות להצריך כל כהן העובד במקדש פרישה לקרבנות ציבור: זו היא שיבה וזו היא ביאה לדון גזירה שוה זה מזה מה שיבה חולץ וקוצה וטח אף ביאה חולץ וקוצה וטח: ואימא כפרה דקרבנות כגון קרבנות יחיד דכתיב בהן בכמה מקומות תורה אור וכפר עליו הכהן: מי ידעינן הי מתרמי והלא ע"י פיים היו עובדין כדאמרינן לקמן (דף כג): הכי גרסי' אמרי אמה לא ניבעי פרישה לכול' משמרת בית אב אלמה לא בתמיה איכך יכול לומר בהן פרישה הרי יש לומר על כל בית אב של משמר החלוקין לימי שבת לשמש איש יומו שיפרשו כל בית אב שבע' ימי' קודם מיום הקבוע לו: דבר הקבוע לו זמן יום הכיפורים ודבר הקבוע לו זמן המילואי' שנאמר (שמות מ) ביום החדש הראשון באחד לחדש תקים וגומר והוא היה שמיני למילואי': הנוהג פעם אחת בשנה מילואי' פעם אחת הוא דהוו בשנה: אי חג המצות כלומר יש לך לומר שעל חג המצות נאמר הואיל ופתח בו תחילה בכל מקום או על חג הסוכו' הואיל ומרוב' מצותו בסוכה ולולב וערבה וניסוך המים: ליום א' בשביל יום שמיני לבדו: ואימא שמיני עצרת: הזה כתיב כאשר עשה ביום הזה: כזה לא הצריך פרישה אלא לדוגמתו:

לעניין

לאפוקי עצרת וו"ה דתרוייהו קולות כיהנו • לא ידענא
אמאי לא קאמר הכי לגבי בסיבות דר' מבשר לאפוקי
עצרת ולאם הנה לבור כיהנו לו לימה לאפוקי כולהו קושיית
בדקאמר רביבא בבמוך ומתא לר' מבשר לא הקשו לו אלא גרסא
הנכה דעצרת הוה כיתא נשמ
בסכיכן לגבי ולרב אמי הקשו לו
בבת אחת מעצרת ומיראם הסכה
ותירץ תירוץ אחד על סיראם
ולרביב' הקשו לו בבת אחת קולהו
קושיית' לגבי ותירץ בתירוץ אחד:
דרביה הוא דכי אתא רבין
כו' • הוה אלי
למיתר אמוראי כיהנו ולגבא דר'
יוחנן ומובא מאכא בה"ם דכי אתא
רב דימי אתא לאיפלוגי לאמוראי
שלפניו אלא מעוס דאסכה בהלית
דר' יוחנן מסמיה דר' שמעאל אמר
הכי להכי מסני הכי וא"ת ור' יוחנן
היכי פליג על ר' שמעון שהוא תנא
ויש לומר מעוס דאסכה בריתא
לקמן (דף ד) דתניא כוותיה ול"ג
בברייתא דתניא כוותיה דר' יוחנן
לעשות זה מעשה ערב אלא ה"ג
לעשות לכפר זה מעשה יום
הכיפורים וכן משמע מתוך פר"שי
מסי' (סס) וכסס שופריסי' לאו
מקרא יליף לה אלא מעלה בעלמא לאי
נמי י"ל מדקאמר ר' יוחנן מעוס
דר' שמעאל הכי מכלל דרבנן פליגי
עליה ואיהו דאמר כרבנן:
דף בנס אב כל הנכנס לאהל
מכאן כו' • תניא לי בעלמא
ומילואים נמר אלף לדורות
מדכתיב בהדיא כאשר עשה ביום
הזה לכפר עליכם ה' לעשות לכפר אלא
מסני היכי נמר ומדקאמר זה בכה
אב משמע מייתורא דקרא נפיק כמו
זה בכה אב שכל הנעשות קודמות
לגאולה דמייתורא נפיק כדאיתא
בפרק כל התליר (דף ג) והכא מאי
יתורא איכא ומדלא דהכא נמי לא
אתא לריבוי לגיכתב אלא ויעל מעם
אל אהל ויכפר הענן את הכר ויקר
ה' לנעשה ביום הכפורים מתוך הענן
מאי לימדיך למיכתב ויכסהו הענן
ששת ימים אלא לימדיך לדורות:
רבי יהודה בן בתירא היא
דקיים לטומאת ביתו •
תימא לי לרי"ב נמי תיקני בשאה
ימים גבי פרה כיון דטבול יום כשר
בפרה ליטבליה בלפרה ביום
השביעי ויטרוף בו ביום הפר דהא
מסקינן לקמן (דף ו) דטבול לדם
טבילתו ביום ולמאן דס"ל לקמן
דטבול בלילה הא קאמר דמפרישי
ליפעה אם סמוך לשקיעת החמה
ואם כן מאי טבול בליל ז' ויטרוף
הפרה לאחר וי"ל לנמי דפרי לגבל
(דף ג) דהא דטבול יום כשר בפר
הא"מ טבול יום דטומאה דרבנן אבל
מבול יום דבועל נדה אסור
לתורייתא אסרי רבנן אע"ג
דתלתוריתא אסרי אפילו טבול יום
בטומאה דתורייתא מכל מקום רבנן
גזרו בהן לפי זה ביאה ועוד איכא
תנא

עשה לך • כמו עשה לך אתי חמורות ממה
אם היה ביבור יכול להתכפר בשל יחיד שייתי רוסם ומאי אומר
לפי מדבר קטנה הוא לומר שהה"ב הן קן בישראל אמר כביכול אלו
על כרחינו יאמר כן כאילו אי אינם לומר כן כביכול שבה"ם:
תורה אור
ועשה לך משלך אלא למ"ד משל ציבור מאי
איכא למימר דתניא קח לך משלך ועשה לך
משלך ויקחו אליך משל ציבור דברי ר' יאשיה
ר' יוסי אומר בין קח לך בין ויקחו אליך משל
ציבור ומה תלמוד לומר קח לך כביכול * משלך
אני רוצה יותר משלהם אבא חנן אמר משום
ר' אלעזר כתוב אחד אומר ויעשו ארון עצי שטים
עץ וכתוב אחד אומר ויעשו ארון עצי שטים
הא כיצד כאן בזמן שישראל עושין רצונו של
מקום כאן בזמן שאין עושין רצונו של מקו
עד כאן לא פליגי אלא בקיחות דעלמא
ועשיות דעלמא קיחות דעלמא קח לך סמים
עשיות דעלמא עשה לך שתי הצוצרות
כסף אבל הנך פרושי קא מפרש דמשלך
הוא במלואים מכדי כתיב ואל בני ישראל
תדבר לאמר קחו שעיר עזים לחטא ויאמר
אל אהרן קח לך עגל בן בקר לחטא למה לי
שמע מינה קח לך משלך הוא ביום הכפורים
מכדי כתיב וזאת יבא אהרן אל הקדש
בפר בן בקר לחטאת וגומר ומאת עדת בני
ישראל יקח שני שעירי עזים לחטאת והקריב
את פר החטאת אשר לו ול"ל שמע מינ' האי
לו משלו הוא רב אשי אמ' דנין פר לחטאת
ואיל לעולה מפר לחטאת ואיל לעולה
לאפוקי ראש השנה ועצרת דתרוייהו עולות
נינהו דבינ' אמר דנין עבודה בכהן גדול
מעבוד' בכהן גדול לאפוקי כולהו קושייתין
דלאו עבוד' בכהן גדול נינהו ואיכ' דאמרי
אמר רבינ' דנין עבוד' תחלה מעבוד' תחלה
לאפוקי הני דלאו תחלה נינהו מאי תחלה
אילימא תחלה בכהן גדול היינו קמייתא אא
עבודה תחלה במקום מעבודה תחלה במקום
כי אתא רב דימי אמר ר' יוחנן מתני חדא
* [ר' יהושע בן לוי] מתני תרתי ר' יוחנן
מתני חדא לעשות לכפר אלו מעשה יום
הכיפורים * [ורי"בל] מתני תרתי לעשות
אלו מעשה פרה לכפר אלו מעשה יו"הכ ר'
יוחנן מתני חדא והא אנן תנן שבעת ימים קודם יו"הכ ושבעת ימים קודם
שריפת הפרה מעלה בעלמא יהא"ר מניומי בר חלקיה א"ר מחסיא בר אידי
א"ר יוחנן כאשר עשה ביום הזה צוה ה' לעשות לכפר עליכם לעשות
אלו מעשה פרה לכפר אלו מעשה יו"הכ ההוא דרביה דכי אתא רבין א"ר
יוחנן משום רבי ישמעאל לעשות אלו מעשה פרה לכפר אלו מעשה יו"הכ א"ל
ריש לקיש לר"יוחנן מהיכא קא ילפת לה ממלואים אי מה מלואים כל הכתוב
בהן מעכב בהן אף הכא נמי כל הכתוב בהן מעכב בהן וכי תימא הכי נמי
והתנן ומתקינין לו כהן אחר ולא קתני מפרישין וכי תימ' מאי מתקינן
מפרישין ליתני או אידי ואידי מתקינן או אידי ואידי מפרישין א"ל אלא מד
מהיכא יליף לה אמר מסיני דכתיב ויקרא אל משה ביום השביעי מאי ששת ימים זה בנה אב שכל הנכנס במחנה שכינ' מעון
פרישת ששה והא אנן שבעה תנן מתניתין ר' יהודה בן בתירא היא דחייש
לטומאת

לטומאת

לטומאת ביתו • נמצא אם יקח לתרומה וחלה דם בשעת ביאה
ונמצא טמא שבעה יוצא כתפסת בוסל בידה ולא יכול לעבוד ביום
הכיפורים: זה וזה • סתם דיום הכיפורי' אמרן דפרה • כל שבעה
ימי הפרשה: שכל חטאות שהיו שם • מכל פרה וזרק היו נותנין
קצת לשמרת מן הקפר בחיל כך תודה אור
שפינו במסכת מדה (פ"ג משנה יא)
ואלו שמעתי מעל פרה של משה לא
כלום: דאמרי מוי אמרה • בפרישה
דמילואי' כל ז' דכתיב (ויקרא ח) ומן
פתח אהל מועד לא תצאו שבעת ימים
עולת אהל ידם כל ז' עשה להם
ביום הראשון: ומילואים
דם • הזאת מילואי' של דם כדכתיב
דתניא ר' חייא כו' • לקמי' בשמעתין
מיתי לה: מעלה בעלמא • בפר
כדאמרן ובים"כ לכבוד בנקבת
אהנה סכיבה: תניא כוותיה דרבי
יוחנן • דיליף מומילואים: כדרש
ביקש • דיליף מסיני: בזאת • קרא
יתירא הוא כדלקמן לאמרה ביה
ולרוש ביה הכי בזאת התורה
האמורה בענין במקום אחר יבא
אהרן אל הקדש: מתי הי"א • בחיוב
ענין: ושמים יום אחד • עבודת
שמיני הוטל עליו שנאמר (ויקרא ט)
קרב אל המזבח: לאפוקי גדוקים •
שהיו מכין עבודת קטורת יו"הכ
בדלקון בסולמות לו (דף נ) שהיו
כותבין הקטורת על הסם ובתוך
ולת"כ מכניסי': וכסס שופריסי •
נא מקרא יליף לה אלא מעלה
בעלמא: לתכנו • נלמדו: לתורת •
אמור מעתה • מאי בזאת • לאמרה
נקבה פרה אינו לכתיבי בתרתי לאו
נקיבות הן: שנעשה • בשביל
מילואים ופרשה לשון נקבה: כסן
גדול קמה • אהרן לבדו כל ימיו מכל
לוחות הבאים לא תנהגת אלא כאמר
אלא אהרן: זה מעשה סו • כלומר מי
אתה יכול לומר ויכסהו לבר ולא
לעשה ואלו שמה ימים הן שהיו
מלאים אדם שבאו לסיני מעל יום מתן
תורה ואין כאן פרשיו כלל לעשה
מהלי אותן עשה ימים עלה וירד
בהשכמה להזאיר על פרישת מן
האשה ומלות הגבל זאת לא תאמר
לפי שזה מעשה היה אחר עשרת
הדברות בתחלת ארבעים יום
שנכנס למחנה שכינה להיות שם
עם ה' לקבל הלוחות ולקמן מפרש
מהיכא פשיטא לי דאמר עשרת
הדברו' היה שבה ימים הללו: ר"ע
אומר • קודם עשרת הדברות היה
ושמה ימים הללו הם שמה ימים
מערבה אחר עד יום מתן תורה
ובמדבר קבלם ועשה וכל ישראל
עונדים לקבל עשרת הדברות כדאמרינן
יהיה לך מפי הגבורה שמעבוה ואחר כך עלה כדי לקבל את
הלוחות ולא היה שם פרישה כלל:

תנא בפרק הערל (דף מד ב) דסבירא ליה דאמרו תרומה לא
הותר בטבול יום אלא דעשאו את דכתב בהתיה פרשה וטבול יום
דמרן דאמרי בקו"ו מעשה עם ה' כגדיים בועל גדיים לא אמרי בקל
וחומר דאיכא למימרך מה לעמה את מעמה מעכב התחתון
בעניין כבועל גדיים ועמה דיב"ב
כוותיה סבירא ליה:
נכנסו ים תחת דם • דלאו
לגמרי דרשה גמורה
היא הא דגמרי ממילואים אלא
אסמכתא בעלמא דעיקר קרא
דבאהל עשה ביום הזה יש לפרש
דביום ראשון של ז' ימי המילואים
אמר להם כאשר עשה ביום הזה
הוה ה' נעשות כל ז' ימי המילואים
וכן פרש"י עשוהו בפירוש הוא מין
ונחוש לי אמרינן נכנסו ים תחת
דם:
דואה בסיני מי הוה • וא"ת
והא הוה בסיני הזאת
דם דכתב (שמות כד) ויקח משה את
הדם וזרק על העם ויש לומר דאיתה
זריק' לא היתה בסביל מזרק אלא על כל
העם שלא דם הברית הוה דכתב
(שמות כב) הנה דם הברית אשר
כרת ה' עמכם אי נמי ה"ק הזאה
כל ז' בסיני מי הוה ותימ' לי דלקמן
בפרקין (דף ח) אמרינן אחד זה
ואחד זה מזין עליו כל ז' ומשיה
בלבד משבת וי"ל במילואים הויל
הזאה כל ז' אבל ביום"כ בחורות
הלחדונים גזרו על הזאה מביום
שבת ואילך בשבת ותימ' לי
לקמן אפרש לקמן שמא בלבי שני
שמא בלבי וכו' ומאי ליה לגמרא
דטעמא דר' אליעזר משום הטשא לימא
משום דגמר ממילואי' דהוה הזאה
כל ז' ומאי ר' יוסי בר' יוחנן לדריש
לקיש בשלמא לדידי דילפינא ממלואים
הויינו • דתני' זה וזה מזין עליו כל שבעה מכל
חטאות שהיו שם דהואי נמי הזאה בעלואי'
אלא לדידך דילפת מסיני הזאה בסיני מי
הואי אמר ליה ולטעמיך מי ניחא במילואים
דם הבא מים הא לא קשיא דתני רבי חייא
נכנסו מים תחת דם אלא לדידך הזאה בסיני
מי הואי אמר ליה מעלה בעלמא תניא כותיה
דרבי יוחנן תניא כותיה דריש לקיש תניא
כותיה דר' יוחנן • בזאת יבא אהרן אל הקדש
במה שאמור בענין מאי • בענין דמלואים
ומה אמור בענין דמלואים אהרן פירש שבע'
ושמש יום אחד ומשה מסר לו כל שבעה כדי
להנכנו בעבודה ואף לדורות כהן גדול פירש
שבע' ומשמש יום אחד ושני תלמידי חכמים
מתלמידיו של משה לאפוקי צדוקין מוטרין לו
כל שבעה כדי לחנכו בעבודה מכאן אמרו
שבעת ימים קודם י"הכ מפרישין כהן גדול
מביתו ללשכ' פרהדרין וכשם שמפרישין כ"ג
כך מפרישין כהן השורף את הפרה ללשכ'
שעל פני הבירה צפונה מזרחה ואחד הוא
זה מזין עליו כל שבע' מכל חטאות שהיו שם
ואם תאמר במלואים דם הבא מים אמרת
נכנסו מים תחת דם ואומר כאשר עשה ביום
הזה צוה ה' לעשות לכפר עליכם לעשות או
מעשה פרה לכפר אלו מעשה י"הואי בזאת
מיבעי ליה לגופיה בפר בן בקר לחטאת ואיל
לעולה אמרי אי לקרבן לחודיה ליתא קרא
בזה או כאלה מאי בזאת שמעת מינה תרתי
מאי ואומר וכי תימא י"ה קמא הוא דבעי
פרישה כדאשכחן במלואים אבל ביום
הכיפורים דעלמא לא אי נמי כ"ג קמא הוא
דבעי פרישה אבל כהן גדול בעלמא לא ת"ש
כאשר עשה וכו' תניא כותיה דריש לקיש
משה עלה בענן ונתכסה בענן ונתקדש בענן
כדי לקבל תורה לישראל בקדושה שנאמר
* וישכון כבוד ה' על הר סיני זה היה מעש'
אחר עשרת הדברות שהיו תחלה לארבעים
יום דברי רבי יוסי הגלילי ר"ע אומר וישכון
כבוד ה' מראש חדש ויכסהו

(שמות יד) ויכסהו
דרים לקיש דמיכא תנא דסבר כוותיה אבל תימא לי מאי קא מייתי
מהא דתניא כוותיה דריש לקיש דילמא ר' יוחנן אמר לך עלה כדי לקבל את
דאמר אפי' כר' יוסי הגלילי לא קאמר ר' יוסי הגלילי
לא בסיני הכי הוה אבל לדורות לא אמרינן מיהא לומר דתיסבי
בפרישת ששה ימים כמו בסיני כדאמר רשב"ל מלא גריך פרישה שבעה ימים בתילואים וי"ל כיון דאסכחן ר' אלעזר דקאמר בסמוך
ויקרא אל משה וכל ישראל עומדים וכו' אריינו כר"ע אלמא כר"ע דרים ליה לקראי מסתתא מסתיים דר' יוחנן רבים אמרה ואע"ג דלא
אמרה מסתיים דר' יוחנן וכו' אכסכן מסכן דבה (דף נ:ז) כי האי גוונא אזל ר' אלעזר אמר' לסמעתיה ולא אמרה מסתיים דר'
יוחנן מיקבל ר' יוחנן וכו' עד לף ר"א תלמידך יוסב ודורש והכל יודעים שמורתך היא א"כ ר' יוחנן דרים לה כר"ע:

בתקום

במקום גילה · כדכתיב עוז וחדוה במקומו (ד"ה א' יו) :
ורבי עקיבא סבר לה כר' יוסי · בלאו הכי צריך לסבור כרבי יוסי כיון דסבירא ליה בשבת פרק אמר ר' עקיבא (דף פו) חוטם עוכות ומוכח התם דעל כרחך סבר כרבי יוסי :
מסייע ליה לר' אלעזר · לא ידענא מאי סייע לומי' מסייע ליה במילתא דפליגי תנאי ואדרבה כולהו תנאי דלא כוותיה ר' יוסי הגלילי ר' נתן ור' מתיא בן חרש לבד מר' עקיבא לחודיה ושמא משום דהלכה כרבי עקיבא מחבירו קאמר מסייע ליה :
במשה שמע ישראל לא שמעו · לא מצי לשנויי דההיא אתיא דלא כר' עקיבא שלא כתנאי דפליגי עליה לעיל דאדרשא דקרא דקול לו קול אליו מסתמא ליכא מאן דפליג :

ויכסהו הענן להר ויקרא אל [משה] משה וכל ישראל עומדין ולא בא הכתוב אלא לחלוק כבוד למשה ר' נתן אומר לא בא הכתוב אלא למרק אבילה ושתיה שבמעיו לשומו כמלאכי השרת ר' מתיא בן חרש אומר לא בא הכתוב אלא לאיים עליו כדי שתהא תורה ניתנת באימה ברתת ובזיע שנאמר עבדו את ה' ביראה וגילו ברעדה מאי וגילו ברעדה אמר רב אדא בר מתנה אמר רב במקום גילה שם תהא רעדה במאי קא מיפלגי ר' יוסי הגלילי ור' עקיבא בפלוגתא דהני תנאי דתנן בששה בחודש ניתנה תורה לישראל ר' יוסי אומר בשבעה בו מאן דאמר בששה בששה ניתנה ובשבעה עלה (דכתיב ויקרא אל משה ביום השביעי) מאן דאמר בשבעה בשבעה ניתנה ובשבעה עלה [דכתיב ויקרא אל משה ביום השביעי] ר' יוסי הגלילי סבר לה כתנא קמא דאמר בששה בחודש ניתנה תורה הילכך זה היה מעשה אחר עשרת הדברות וישכון כבוד ה' על הר סיני ויכסהו הענן ששת ימים למשה ויקרא אל משה ביום השביעי לקבולי שאר תורה דאי סלקא דעתך וישכון כבוד ה' מראש חודש ויכסהו הענן להר ויקרא אל משה ביום השביעי לקבולי עשרת הדברות הא קבילו להו משה והא אסתלק ענן משה ור' עקיבא סבר לה כר' יוסי דאמ' בשבעה בחודש ניתנה תורה לישראל בשלמא לר' עקיבא היינו דמשכחת לה בשבעה עשר בתמוז נשתברו הלוחות עשרין וארבעה דסיון ושיתסר דתמוז מלו להו ארבעין יומין דהוה בהר ובשבסר בתמוז נחית ואתא ותברינהו ללוחות אלא לר' יוסי הגלילי דאמר ששה דפרישה וארבעין דהר עד עשרין ותלת בתמוז לא אתבור לוחות אמר לך ר' יוסי הגלילי ארבעין דהר בהדי ששה דפרישה אמר מר ויקרא אל משה משה וכל ישראל עומדין מסייע ליה לר' אלעזר דאמר ר' אלעזר ויקרא אל משה משה וכל ישראל עומדין ולא בא הכתוב אלא לחלוק לו כבוד למשה מיתיבי קול לו קול אליו משה שמע וכל ישראל לא שמעו לא קשיא הא בסיני הא באוהל מועד ואי בעית אימא לא קשיא הא בקריאה הא בדבור ר' זריקא רמי קראי קמיה דר' אלעזר ואמרי לה אמר ר' זריקא ר' אלעזר רמי כתיב ולא יכול משה לבוא אל אהל מועד כי שכן עליו הענן וכתיב ויבא משה בתוך הענן מלמד שתפסו הקדוש ברוך הוא למשה והביאו בענן דבי רבי ישמעאל תנא נאמר כאן בתוך ונאמר להלן בתוך ויבואו בני ישראל בתוך הים מה להלן שביל דכתיב והמים להם חומה אף כאן שביל: ויקרא אל משה וידבר למה הקדים קריאה לדיבור לימדה תורה דרך ארץ שלא יאמר אדם דבר לחבירו אלא א"כ קורהו מסייע ליה לר' חנינא דאמר ר' חנינא לא יאמר אדם דבר לחבירו אלא אם כן קורהו לאמר אמר ר' מוסיא בר בריה דר' מסיא משמיה דר' מוסיא רבה מניין לאומר דבר לחבירו שהוא בבל יאמר עד שיאמר לו לך אמור שנאמר וידבר ה' אליו מאהל מועד לאמר מכלל דתרוייהו סבירא להו מלואים כל הכתוב בהן מעכב בהן דאיתמר מלואים ר' יוחנן ור' חנינא חד אמר כל הכתוב בהן מעכב בהן וחד אמר דבר המעכב לדורות מעכב בהן שאין מעכב לדורות אין מעכב בהן תסתיים דר' יוחנן הוא דאמר כל הכתוב בהן מעכב בהן מדקאמר ליה ר' שמעון בן לקיש לר' יוחנן אי מה מילואים כל הכתוב בהן מעכב בהן ולא קא מהדר ליה ולא מידי תסתיים מאי ביניהו אמר

ויכסהו הענן להר ולא למשה שהרי כל אותן ששת ימים עלה וירד בהשכמה לומר להם אתם ראיתם אשר עשיתי למצרים (שמות יט) וישב משה את דברי העם אל ה' ולמחר כאמר לו לך אל העם וקדשת' ולמחר לך רד העד בעם : ולא בא הכתוב · לומר ויקרא אל משה לבדו אלא לחלוק לו כבוד : למרק אכילה ושתייה · ר' נתן סבר לה כר' יוסי הגלילי דפרישה למשה הואי אך לא ללמוד מכאן לאמר הכהנים למחנה שכינה פריש' שלא היתה פרישה זו אלא שבששת ימים הללו נתמרקה אכיל' שבמעייו להיות כמלאכי השרת אבל בעלמא לא בעינן מירוק : לאיים עליו · הוא נמי סבר לה כר' יוסי הגלילי דפרישה למשה ולהבדילו מבני אדם שתפול עליו אימה בהיותו לבדו יבין וישים לבבו ליכנס למחנ' שכינה באימה : במקום גילה · מתן תורה של לוחות דכתיב (תהלים יט) פקודי ה' ישרי' משמחי לב : במאי קא מיפלגי · מה ראיי' מביאין לדבריהן : ניתנה תורה · עשרת הדברות ותקראי ילפי טעמייהו תנא קמא ור' יוסי במסכת שבת פרק ר' עקיבא : מ"ד בששה כו' כדי נסבה הכא ופירוש הוא בספרי' כי היכי דלא תיקשי לך לקמן היאך שלמו ארבעים בי"ז בתמוז שנשתברו הלוחות : בשבעה עלה · לקבל הלוחות והוא מ' יום : ר' יוסי הגלילי סבר לה כתנא קמא' הילכך על כרחך ששה ימים ויום השביעי על כרחך אחר עשרת הדברות היו ופירש משה ששה ימים ובשביעי נכנס לקבל הלוחות: ור"ע סבר לה כר' יוסי · הלכך שביעי זה ז' לחדש היה: בשלמא לר"ע · דאמר לא הוי פרישה התם מ' יום הוא ולא יותר ושלמו בי"ז בתמוז כ"ד בסיון שהרי ו' ימים עברו ממנו ובשביעי עלה וכמה שנכנס בתוך השביעי כשעלה נתעכב לירד בתוך י"ז בתמוז שהוא מ' שלמין : קול לו קול אליו · וישמע את הקול מדבר אליו (במדבר ז) לו היה יכול לומר וכתב מדבר אליו ללמדך שאליו לבדו היה נמשך הקול באהל מועד מפסיקים והמסכן ונדבר עמו מעל הכפורת לא היה הקול נשמע לישראל דהאי קרא דוישמע את הקול באהל מועד כתיב רישיה דקרא ובבא משה אל אהל מועד וגומר : שהוא בבל יאמר כו' · תלמוד לומר לא אמור הדברים אלא א"כ נותן לו רשות : מכלל דתרוייהו וכו' · מדסדר לעיל מדאמר ליה ריש לקיש לר' יוחנן אי מה מילואים כל הכתוב בהן וכו' ואודי ליה מכלל דתרוייהו כו' : ותסתיים · פלוגתא דר' יוחנן ור' חנינא דפליגי בהא מילתא בעלמא תסתיים מהכא דר' יוחנן הוא דאמר כל הכתוב בהן מעכבין בהן : דבר

ה הנמוי' פ"ג מה' מעשה הקרבנות הל' יב
ו גמוי' פ"ה מה' כלי מקדש הל' ח ופ"ד הל' יג
ז למוי' שם פ"ד הל' ג

אמר רב יוסף סמיכה איכא בינייהו למאן דאמר כל הכתוב בהן מעכב בהן סמיכה מעכבא למאן דאמר דבר שאין מעכב לדורות אין מעכב בהן סמיכה לא מעכבא ולדורות מנא לן דלא מעכבא דתניא וסמך ונרצ' וכי סמיכה מכפרת והלא אין כפרה אלא בדם שנאמ' כי הדם הוא בנפש יכפר ומה תלמוד לומר וסמך ונרצה שאם עשאה לסמיכה שירי מצוה מעלה עליו הכתוב כאילו לא כפר וכפר רב נחמן בר יצחק אמר תנופה איכא בינייהו למאן דאמר כל הכתוב בהן מעכב בהן מעכבא ולמאן דאמר דבר שאין מעכב לדורות אין מעכב בהן לא מעכבא ולדורות מנא לן דלא מעכב' דתניא לתנופה לכפר וכי תנופה מכפרת והלא אין כפרה אלא בדם שנאמר כי הדם הוא בנפש יכפר ומה תלמוד לומר לתנופה לכפר שאם עשאה לתנופ' שירי מצוה מעלה עליו הכתוב כאילו לא כפר וכפר רב פפא אמר פרישת שבעה איכא בינייהו למאן דאמר כל הכתוב בהן מעכב מעכבא למאן דאמר דבר שאינו מעכב לדורות אינו מעכב בהן לא מעכבא ולדורות מנא לן דלא מעכב' מדקא תני מתקינין ולא קתני מפרישין רבינא אמר ריבוי שבעה ומשיחה שבעה איכא בינייהו למאן דאמר כל הכתוב בהן מעכב בהן מעכבא למאן דאמר דבר שאין מעכב לדורות אין מעכב בהן לא מעכבא ולדורות מנא לן דלא מעכבא דתני' וכפר הכהן אשר ימשח אותו ואשר ימלא את ידו לכהן תחת אביו מה תלמוד לומר לפי שנאמר שבעת ימי' ילבש הכהן תחתיו מבניו אין לי אלא נתרבה שבעה ונמשח שבעה נתרבה שבעה ונמשח יום אחד נתרבה יו' אחד ונמשח שבעה מניין תלמוד לומר אשר ימשח אותו ואשר ימלא את ידו מכל מקום אשכחן רבוי שבעה לכתחילה משיחה שבעה לכתחילה מנא לן איבעית אימא מדאיצטריך קרא למעוטה ואי בעית אימא דאמר קרא ובגדי הקדש אשר לאהרן יהיו לבניו אחריו למשחה בהן ולמלא בם את ידם איתקש משיחה לריבוי מה ריבוי שבעה אף משיחה שבעה מאי טעמא דמאן דאמר כל הכתוב בהן מעכב אמר רבי יצחק בר ביסנא אמר קרא ועשית לאהרן ולבניו ככה ככה עיכובא הוא תינח כל מילתא

דבר שאין מעכב בהן לדורות · לקמיה מפרש לה : שירי מצוה · כל מצוה שלא הם לחשוב אותה מצוה ולא סמך : כאילו לא כיפר · מן המובחר : וכיפר (דאין כפרה אלא בדם) כדאמרינן בזבחים (דף ו) כיפר לגברא דעיקר כפרה בדם אבל לא כפר כמי שלא קיים מצות קונו מן המובחר : ולא קתני מפרישין · ואע"פ שלא הופרש אם יארע פסול בראשון יעבוד זה השני שמע מינה פרישה לא מעכבא בה עבודה : ריבוי שבעה · שמשמש כהן גדול שבעה ימים רצופין כשממנין אותו בכהונה גדולה וילבש שמונה בגדים בשעת עבודה וריבוי לשון מרבה מרובה בגדים שהוא משמש בשמנה והדיוט בארבע : משיחת שבעה · [שיתנו שמן המשחה על ראשו ובין ריסי עיניו שבעה ימים] רצופין : כל הכתוב בהן · שבעת ימים ימלא וגומר (ויקרא ח) וכל מילוי ידים האמור שם לבישת בגדים הוא שנאמר (שמות כט) ובגדי הקדש אשר לאהרן יהיו לבניו אחריו למשחה בהן וגו' ומשיחה נמי כל שבע' מדאיתקש משיחה לריבוי: וכפר הכהן אשר ימשח אותו · גבי יום הכיפורים באחרי מות כתיב : מה תלמוד לומר · אם ללמד שתהיה עבוד' בכהן גדול והלא כל הפרש' באהרן נאמר' בזאת יבא אהרן ונתן אהרן והקריב אהרן ובא אהרן (ויקר' יו) : לפי שנאמר בפרש' ואתה תצוה שבעת ימים ילבשם הכהן תחתיו מבניו שעומד תחת אהרן בכהונה גדול' אשר יבא אל אהל מועד לשרת בקדש: אין לי אלא · שיהא כשר לבא אל אהל מועד ביום הכיפורים אלא מי שנתרבה שבעה ונמשח שבעה כשנתמנה ולקמיה בעי נמשח שבעה היכא כתיבא : אפי' פעם אחת לא גרסינן : מילתא

סמיכה איכא בינייהו · תימה לי אמאי לא קאמר נמי שירי' מעכבא איכא בינייהו דלמאן דאמר כל הכתוב בהן מעכב מעכבי דכתב (ויקרא ח) ואת הדם יצק אל יסוד המזבח ובחטאת כתב (שם ז) ואת כל הדם ישפוך אל יסוד המזבח ולמאן דאמר דבר שאין מעכב לדורות אין מעכב לא מעכבי ויש לומר דלכולי עלמא שירים לא מעכבי בהו דהאי' ארבע מתנות שבחטאות לא מעכבי בהו אלא אחת מהן דכתיב (שם) ונתת על קרנות המזבח קרנת כתיב וקרן אחת מעכבא בהן ותו לא ואפילו למאן דאמר יש אם למקרא שירים לא מעכבי בהו מדכתב בחטאת ואת כל הדם תשפוך ולא כתב ושפכת כל הדם אל יסוד המזבח כדכתיב בתחילת המתנות ונתת על קרנת א"כ ניתקן הכתוב ועשאן שירי מצוה לומר שאין מעכבא והכי אמרינן פרק איזהו מקומן (דף נג) גבי פר כהן משיח ואת כל הדם ישפך אל יסוד המזבח נתקו הכתוב ועשאו שירי מצוה ופרש"י מדשינה בחילוק לשונו דבתחיל' מתנית כתב והזה ונתן והכא כתב ישפך ולא כתב ושפך · ואפילו למאן דפליג התם וקאית ליה דשירי' הפנימיי' מעכבי היינו מדכתיב ביום הכיפורים (ויקרא יו) וכלה מכפר ודרשינן מיני' אם כלה כפר ואם לא כלה לא כפר וגמרי פנימי' מהדדי התם בפ"ב"ש (דף מ) אבל בשירי החיצונים ליכא מאן דפליג מיהו בירושלמי קאמר סמיכה ושירי הדם שאין מעכב לדורות אין מעכבת כאן ומשמע דפליגי נמי בשירים אבל תימא לי לימא הקטרת אימורים דכתב בהדיא עבייהא ואינן מעכב לדורות איכא בינייהו ויש לומר לכולי עלמא לא מעכבי דהא דאינן מעכבי לדורות היינו משום דכתיב (ויקרא ז) והיה החזה לאהרן ולבניו ודרשינן בר"פ תמיד נשחט (דף נט ב) יכול נטמאו אימורים או שאבדו לא יהו כהנים זכאין בחזה ושוק תלמוד לומר והיה החזה לאהרן ולבניו מכל מקום וגבי מילואים נמי כתב גבי חזה והיה לאהרן ולבניו ונידרוש מהתם והיה לאהרן ולבניו מכל מקום :

אי איתקש משיחה לריבוי · תימא לי לשינויא קמא דמשני דאיצטריך קרא למעוט' ולית ליה האי סברא דאיתקש משיחה לריבוי היכי מיפרש' ברייתא דקתני אין לי אלא שנמשח ז' והא כל כמה דלא מייתי קרא דאשר ימשח אותו לא ידעינן משיחה ז' אלא הוה קי"ל משיחה ז' מדאשכחן התם משיחה וריבוי וגלי בחד מינייהו שבעה הוא הדין באידך וילמוד סתום מן המפורש אבל בתר דמיעט קרא מיבעיא ליה להש"ס משיחת שבעה לכתחילה מנא לן אימא ריבוי דכתב בהדיא הוי שבע' לכתחיל' אבל משיחה נימא כיון דאימעיט אימעוט לגמרי משבעה ולא ליבעי' משיחה אלא פעם אחת ומשני והאיצטריך קרא למעוטה · שמא סברא הוא להשוות משיחה לריבוי ואם כן אע"ג דאמעיטו תרוייהו מעיכובא מ"מ למצוה בעי כל ז' :

להביא

מילתא דכתיבא בהאי ענינא מילתא דלא כתיבא בהאי ענינא מנא לן אמר רב נחמן בר יצחק יליף פתח פתח רב משרשיא אמר ושמרת את משמרת ה׳ עכובא רב אשי אמר כי כן צויתי עכובא ת״ר כי כן צויתי כאשר צויתי כאשר צוה ה׳ כי כן צויתי באנינו יאכלו כאשר צויתי בשעת מעשה אמר להם כאשר צוה ה׳ ולא מלבי אני אומר א״ר יוסי בר חנינא מכנסים אין כתובין בפרשה כשהוא אומר וזה הדבר אשר תעשה להם לקדש אותם לכהן להביא המכנסים ועשירית האיפה בשלמא מכנסים כתיבי בענינא דבגדים אלא עשירית האיפה מנא לן אתיא זה זה מוזה קרבן אהרן ובניו אשר יקריבו לה׳ עשירית האיפה א״ר יוחנן משום ר״ש בן יוחאי מניין שאף מקרא פרשה מעכב ת״ל ויאמר משה אל העדה זה הדבר אשר צוה ה׳ אפילו דיבור מעכב כיצד הלבישן כיצד הלבישן מאי דהוה הוה אלא כיצד מלבישן לעתיד לבוא לעתיד לבוא נמי לכשיבואו אהרן ובניו ומשה עמהם אלא כיצד הלבישן למיסבר קראי פליגי בה בני ר׳ חייא ור׳ יוחנן חד אמר אהרן ואחר כך בניו וחד אמר אהרן ובניו בבת אחת אמר אביי בכתונת ומצנפת כולי עלמא לא פליגי דאהרן ואחר כך בניו דכין בצוואה וכין בעשיה אהרן קדים כי פליגי באבנט מאן דאמר אהרן ואחר כך בניו דכתיב ויחגור אותו באבנט והדר כתיב ויחגור אותם אבנט ומאן דאמר אהרן ובניו בבת אחת דכתי׳ וחגרת אותם ולמאן דאמ׳ אהרן ובניו בבת אחת הכתוב ויחגור אותו באבנט והדר כתיב ויחגור אותם אבנט

אמר

אמר לך ההוא אבנטו של כהן גדול לא זה הוא אבנטו של כהן הדיוט ולמאן דאמ׳ אהרן ואח״כ בניו והכתיב וחגרת אותם אבנט אמר לך ההוא קא משמע לן אבנטו של כהן גדול זהו אבנטו של כהן הדיוט ויחגור אותו אבנט ויחגור אותם למה לי שמע מינה אהרן ואחר כך בניו ובבת אחת מי משכחת לה לא צריכא דאקדים: מפרישין כהן גדול וכו׳: למה מפרישין למה מפרישין כדקאמרינן אי לרבי יוחנן כדאית ליה אי לריש לקיש כדאית ליה הכי קאמר מביתו למה פירש תניא ר׳ יהודה בן בתירה אומר שמא תמצא אשתו ספק נדה ויבא עליה אמו ברשיעי עסיקינן אלא שמא יבא על אשתו ותמצא ספק נדה אמרוה רבנן קמיה דרב חסדא כמאן כרבי עקיבא דאמר נדה מטמאה את בועלה דאי רבנן הא אמרי אין נדה מטמאה את בועלה אמר להו רב חסדא אפי׳ תימרו רבנן ע״כ לא פליגי רבנן עליה דר״ע אלא כאחר אחר אבל בהד אחר מודו ליה אמר ר׳ זירא שמע מינה בועל נדה אינו כנדה וטובל ביום דאי אמרת בועל נדה כנדה אימת טביל בליליא למחר היכי עביד עבודה והא בעי הערב השמש אלא לאו שמע מינה בועל נדה אינו כנדה רב שימי מנהרדעא אמ׳ אפילו תימא בועל נדה כנדה דמפרשינן לי׳ שעה אחת סמוך לשקיעת החמה מיתיבי *כל חייבי טבילות טבילת׳ ביו׳ נדה ויולדת טבילת׳ בלילה נדה אין בועל נדה לא נדה וכל דאתי מרבויי׳ מיתיבי *בעל קרי כמגע שרץ בועל נדה כטמא מת מאי לאו לטבילה לא לטומאתן טומאתן בהדיא כתיב בהו האי טומאת שבעה כתיב ביה והאי טומאת שבעה כתיב ביה

אלא

דכל טומאת מת בציבור רחמנא שרייה אמר רב ששת מנא אמינא לה *דתני' היה עומד ומקריב מנחת העומר ונטמאת בידו *אומר ומביאין אחרת תחתיה ואם אין שם אלא היא אומרין לו הוי פקח ושתוק קתני מיהא אומר ומביאין אחרת תחתיה אמר רב נחמן מודינא היכא דאיכא שיריים לאכילה מיתיבי היה מקריב מנחת פרים ואילים וכבשים ונטמאת בידו אומר ומביאין אחרת תחתיה ואם אין שם אלא היא אומרין לו הוי פקח ושתוק מאי לאו פרים אלים וכבשים דחג אמר לך רב נחמן לא פרים פר עבודת אלילים אע"ג דציבור הוא כיון דלא קביע ליה זמן מהדרינן אילים באילו של אהרן דאע"ג דקביע ליה זמן כיון דיחיד הוא מהדרינן כבשים ככבש הבא עם העומר דאיכא שירין לאכילה מיתיבי *דם שנטמא וזרקו בשוגג הורצ' במזיד לא הורצה כי תניא ההיא דיחיד ת"ש *על מה הציץ מרצה על הדם ועל הבשר ועל החלב שניטמא בין בשוגג בין במזיד בין באונס בין ברצון בין ביחיד בין בצבור ואי סלקא דעתך טומא' היתר הוא בציבור למה לי לרצויי אמ' לך רב נחמן כי קתני הציץ מרצה אדיחיד ואיבעי' אימא אפי' תימא בציבור כהנך דלא קביע לה זמן מיתיבי °ונשא אהרן את עון הקדשים *וכי איזה עון הוא נושא אם עון פיגול הרי כבר נאמר לא ירצה ואם עון נותר הרי כבר נאמר לא יחשב הא

אלא לאו לטבילתן לא לעולם לטומאתן סיפא אצטריכא ליה לא שחמור ממנו בועל נדה שמטמא משכב ומושב בטומאה קלה לטמא אוכלין ומשקין ת"ש *דתני רבי חייא הזב והזבה והמצורע והמצורעת ובועל נדה וטמא מת טבילתן ביום נדה ויולדת טבילתן בלילה תיובתא ועד שאתה מפרישו מטומא' ביתו הפרישהו מטומאת המת אמר רב תחליפא אבוה דרב הונא בר תחליפ' משמיה דרבא זאת אומרת טומאת המת הותרה היא בציבור רבינא אמר אפילו תימא טומאת המת דחויה היא בצבור טומאת המת לא שכיחא טומאת ביתו שכיחא איתמר טומאת המת רב נחמן אמר הותרה היא בצבור ורב ששת אמר *דחויה היא בצבור היכא דאיכא טמאין וטהורין בההו' בית אב כולי עלמא לא פליגי דטהורי עבדי טמאי' לא עבדי כי פליגי לאהדורי ולאתויי טהורי מבית אב אחרינא רב נחמן אמר היתר היא בציבור ולא מהדרינן ורב ששת אמר דחויה היא בציבור ומהדרינן איכא דאמרי אפילו היכא דאיכא טהורין וטמאין בההוא בית אב פליג רב נחמן ואמר עבדי נמי טמאין דכל

לא ירלה בחוץ לזמנו ופיפיה דפיגול יהיה זה הוא בנקומו ... גזרכת הספר נכונה ונח"כ ... נ"ה דכ"ד מעיקרא ... מ"דמעיקרא בפ"ב דזבחים ...

תורה אור

דהא אינו נושא אלא עון טומאה שהותרה מכללה בצבור וקשיא לרב ששת תנאי היא *דתני' ציץ בין שישנו על מצחו בין שאינו על מצחו מרצה דברי ר"ש ר' יהודה אומר עודהו על מצחו מרצה אין עודהו על מצחו אינו מרצה אמר לו ר"ש כהן גדול ביוה"כ יוכיח שאין עודהו על מצחו ומרצה אמר לו ר' יהודה הנח לכהן גדול ביוה"כ שטומאה הותרה לו בצבור מכלל דר' שמעון סבר טומאה דחויה היא בציבור אמר אביי בנשבר הציץ דכ"ע לא פליגי דלא מרצה כי פליגי דתלי בסיכתא רבי יהודה סבר °על מצח ונשא ור' שמעון סבר תמיד לרצון לפני ה' מאי תמיד אילימא תמיד על מצחו מי משכחת לה מי לא בעי מיעל לבית הכסא מי לא בעי מינם אלא תמיד מרצה הוא ולר' יהודה נמי הא כתיב תמיד ההוא תמיד שלא יסיח דעתו ממנו כדרבה בר רב הונא *דאמר רבה בר רב הונא חייב אדם למשמש בתפילין בכל שעה ושעה ק"ו מציץ

ומה

הא אינו נושא וכו' הא לשון ... פיהא נושא אלא עון קרבן טומאה ... הילכך פדי בים נמי לקולא פיהא ...

אביי כו' מילתא באפי נפשיה היא לפרושי פלוגתייהו: בסיכתא יתד: על מצח ונשא והיה על מצח אהרן ונשא אהר' את עון הקדשי' (שמות כח):

ומה ציץ שאין בו אלא אזכרה אחת אמרה תורה על מצחו תמיד שלא יסיח דעתו ממנו תפילין שיש בהן אזכרות הרבה על אחת כמה וכמה ולר"ש דאמר תמיד מרצה והא כתיב על מצחו ונשא ההוא לקבוע לו מקום הוא דאתא ור' יהודה לקבוע לו מקום מנא ליה נפקא ליה מעל מצחו ור"ש נמי תיפוק ליה מעל מצחו אין ה"נ אלא על מצחו ונשא מאי עביד ליה אמר לך ראוי למצח מרצה שאינו ראוי למצח אינו מרצה לאפוקי נשבר הציץ דלא מרצ' ולר' יהוד' נשבר הציץ מנא ליה נפקא ליה ממצח מצחו ור"ש מצח מצחו לא משמע ליה נימא הני תנאי כהני תנאי דתניא *אחד זה ואחד זה מזין עליו כל שבעה מכל חטאות שהיו שם דברי ר"מ ר' יוסי אומר אין מזין עליו אלא שלישי ושביעי בלבד ר' חנינה סגן הכהנים אומר כהן השורף את הפרה מזין עליו כל שבעה כ"ג ביוה"כ אין מזין עליו אלא שלישי ושביעי מאי לאו כהא קא מיפלגי ר"מ סבר טומאה דחויה היא בציבור ור' יוסי סבר טומא' היתר היא צבור ותסברא אי סבר ר' יוסי היתר הוא בציבור הזאה כלל למה לי אלא דכולי עלמא הני תנאי סברי טומאה דחויה היא בצבור והכא בהא קמיפלגי רבי מאיר סבר אמרי' טבילה בזמנה מצוה ור' יוסי סבר לא אמרי' טבילה בזמנה מצוה וסבר רבי יוסי לא אמרינן טבילה בזמנה מצו' *והתניא הרי שהיה שם כתוב על בשרו הרי זה לא ירחוץ ולא יסוך ולא יעמד במקום הטנופת נזדמנה לו טבילה של מצוה כורך עליו גמי וטובל ר' יוסי אומר יורד וטובל כדרכו ובלבד שלא ישפשף וקיימא לן דבטביל' בזמנה מצוה קא מיפלגי דתנא קמא סבר לא אמרי' טבילה בזמנה מצוה ור' יוסי סבר אמרי' טבילה בזמנה מצוה אלא דכולי עלמא להני תנאי אמרי' טבילה בזמנה מצוה והכא בהא קמיפלגי ר"מ סבר מקשי' הזאה לטבילה ור' יוסי סבר לא מקשינן הזאה לטבילה ור' חנינא סגן הכהנים אי מקיש הזאה לטבילה אפי' כה"ג ביוה"כ נמי אי לא מקיש הזאה לטבילה אפי' כהן השורף את הפרה נמי לא לעולם לא מקיש וכהן השורף את הפרה מעלה בעלמא כמאן אזלא הא דתנו רבנן אין בין כהן השורף את הפרה לכהן גדול ביום הכיפורים אלא

שזה

אחד זה ואחד זה וכו' הכ ופרה: שלישי ושביעי לפרישתו: כהן השורף כו' לקמיה מפרש טעמיה: דר"מ סבר דחויה היא בציבור ובעי' טהרה מעלייתא והזאה בזמנה וכל יומא איכא לספוקי שמא היום שלישי הוא לטומאתו בשלשי' לאחוכי ובשלש' המהרוג ס כל יומא ויומא איכא לספוקי מקפיקא שהוא שביעי: ור' יוסי סבר היתר היא בצבור' דלא מחמרי בה אלא למעלה בעלמא דילפינן מלואי': הזאה כלל למה לי' בתורת שלישי ושביעי: טבילה בזמנה מצוה' דכתיב וחטאו ביום השביעי וכבס בגדיו ורחץ לא בא זה אלא ללמד על הטבילה שתהא ביום השביעי והזא' כמי מקשינן לטביל' להיות מצוה בזמנ' הילכך כל יומא מזינן עליה שמא היום זמנה: לא אמרינן טביל' בזמנה מצוה ' והאי וחטאו דרשינן ליה במסכת קדושין בפ"ג (דף סג): לא ירחץ ' שלא ימחקנו ומזהר' למוחק את השם ואבדת' את שמם (דברי' יב) וסמיך ליה לא תעשון כן: טב ל' של מצוה' טביל' טהר' שהטביל' הכתוב עליו: כורך עליו גמי' לסגין עליו חוזק משוף המים: וקיימא לן במס' שבת (דף קכ ב) דבטביל' בזמנה מצוה פליגי ר' יוסי סבר מצוה הילכך דילמא לא משכח גמי ויפסיד טבילתו ליום אחר: לא מקשינן ' הזאה בזמנה לא מצוה הי' וכי כתיב שלישי ושביעי שלא יקדים ויפסיק בין הזאה להזאה ארבע' ימים אבל אם פסק' הזאתו לזמן מרובה לית לן בה

שזה

עין משפט
בר מצוה

והא דקאמר התם וה"ג הטהור על הטמא לומר לי לימטרייך סד"א
שליחי לטעוטי מי חטאת דקא ממעטי ומי טהר מבל
היכא דעבד ברביעי ובסמיכי לימא מפיל דמי קמ"ל יש לפרש מפי
לא"ד מיהכא בזמן מלוה ולו לו קאמר ברביעי לו בסמיכי כלומר
סד"א מי עבד הזא קמיית ברביעי
והסמיכי בסביעי מוקמייתא בסליסי
כמשפטה ובתרייתא בסמיכי קמ"ל
דבעינן שיהא ד' ימים בין הזאה
להזאה לא פחות ולא יותר וכן פי'
רש"י התם:

דאי ר' חנינא סגן הכהני הא
איכא נמי הא. תימה לי
אפתי איכא נמי שזה פורש לגבוה
פרהדרין וזה פורש לגבוה שעל
פני הבירה י"ל דלא קא חשיב שלא
מילתא דחשיבות שיש מעגל בזה
מגבוה אבל מה שזה פורש לגבוה
זו וזה פורש לגבוה זו לאו מילתא
דחשיבותא היא בהחי עבדי מעבחי
לי נמי כ"ל לפרש דתרי גוילי קחשיב
מזה פרישתו נקדוש דהייבו לגבוה
פרהדרין שהיתה בנויה בקדש
ומפי' את"ל שהיתה כתובה נחול
ול"כ הוה תוכ' חול דקי נאו הכי
הא אין יכיבה בעזרה וכ"ש שאין
ישיבי בה ומ"כ לא הוי פרישתו
לקדושה יש לומר הש"ה כיון דהיה
בנויה בקדש בשעה שנעשה קרי
ליה שפיר פרש" לקדושה וזה
בריעותו לטהרה לגבוה שעל פני
הבירה הענומד בהר הבית שאין
בו קדוש יותר מירושלים שא טהור
יולאה מגופו הין ככנסין לו ויש
מפר' דלשב' פרהדרין היתה פתוח
לקדש ומע"ג דמ"כ קדש הוא ואין
ישיבין בה יש לומר כיון שבטוי בחול
ופתיחה לקדש ונכי דתוכה קדש
לענין מכילת קדשי קדשי' כדמשמע
בקיזקו מקומן (דף כו) מיהו מותר
ניקב בה ולישן בה דלא קדושה
לגמרי בקדוש' עזרה דהא אמר
בפרק איזהו מקומן (שם) דאין חייבין עליהן כרת טמאים הנכנסין
שם והכי נמי מותר לישב ולישן בהם זעוד איכא ביניהו מילתא
אחריתי שזה אחיו הכהני' מוגע' בו וזה אין אחיו הכהנים מוגעין
בו ולא הכירה כדמשמע לקמן בסילוקי פ"ב גבי זקן יושב במערבה
דאין ישיבה בלשכות הבמויות בחול ופתוחות לקדש:

תנן התם הנחתומין לא חייבו אותם להפרים שלא תרומ' מעשר
וחלה. בפ"ב דתמ' דתמי פריך בירושלמי תנן תכינן
הלוקח מנחתום כילד מעשר כוטל כדי תרומת מעשר וחלה וכו'
הכא את אמר הלוקח מפרים וכא את אמר נחתום מפרים רבי יוחנן
אמר מיתפלגון ר' יוחנן ור' שעזר חד אמר כאן בעושה בטהר כאן
בעושה בטומאה דלמה לפרש מתני' דהכא בנחתום עם הארץ העושה בטהרה משוכר גבל חבר לעשות לו חלות בטהר הילכך כיון
דטרח כולי האי שמוכין עליה כמו דולמי תקנה ואין צריך הלוקח נמנו להפרים וההיא מתני' דמחייבא הלוקח להפרים עיירי בנחתום
עם הארץ דלא מפרים וחד אמר כאן במדה דקה כאן במדה גסה ולא ידעין מאן אמר דא ומאן אמר דא וכו' ומפרש התם אמתני' אחריתי
טומאה דחילוקא דבין גס לדקה משום תימוקות אלא יאכלו טבל בשם ר' יוחנן מדה דקה הוא המוכר ומשתכר הוא מפרים מדה גסה
לוקח ומשתכר לוקח מפרים וצריך התם וקשיא על דר' יוחנן אם בעושה בטהרה יפרים על הכל כי אפי' מעשר שני ונכסקות לירושלים
ומשני בדין הוא אלא יפרים כלום שמיומוסרין ודאי לעם הארץ כלומר דאפי' ודאי דאיכא למימר דעם הארץ יעשרנו אפי' הכי לא סמוכין
עלי' דחייסי' דילמא לא מתקן ליה והייבו דקתני' אין מוסרין אפי' ודאי לעם הארץ דוקא אבל לחבר אפי' ומתני' בנחתום חבר שמוכ' לחבר
עסיקי' וא"כ בדין הוא דהנחתום לא יפרים לכל הפחות מעשר שני משום דטריח מילתא טובא לאסוקי' לירושלים פטורי' הנחתומין
מלהפרים מעשר שני משום דטריח מילתא ומתוך שהפרהדרין הללו הובטין אותן וכו' מייהו חבר הלוקח מהם מפרים מעשר שני ומעלהו
ואוכלו בירושלים ואין לפ' שאין מוסרין ודאי לעם הארץ אבל דמאי מוסרין דהא ליתא דבשירודין בפ' בכל מערבין (דף לז ב) מוכח דאין
מוסרין דמאי לעם הארץ נבי עם הארץ אחר לחבר קא לי אמורה של ירק ובפרק האומר הסשיטה (דף פח) גבי הלוקח ירק מן המוכן וכו'
ובפ"ק דחולין (דף ו) הנוטל נחתותו מעשר את שהוא שהוא כוטל היינכה ומקם' נמי על דר' שעזר אם במדה דקה יפרים על
הכלונא עשני מידי אפי' מבבר תירץ לר' יוחנן והוא הדין ר' שעזר

ירושלמי

לפי' אסלא. יוחנן כהן גדול סגנו על הדמאי בסוטה בפ' עגלה
ערופה (דף מח): הטוליא ומחבירו עליו הרמיי. מכי אפרשי'
ואפקיה עם הארץ בטול אין בו שלא כפק גזל לויים ועניים חוץ מתרומ'
מעשר שבתוך מעשר לאסון אותה יתן לכהן שים איסור ועון מיתה
באכילתן וללוי ועני יאמר הביאו תורה אור

רמי' אמר עימר עם הארץ שלקחתי
הנמנו: נפרשו ונסקו. שהרי יש בו
איסור לא תוכל לאכל בשעריך
יפרישנו כדי לתקן מיבנו הוא ולא
אפשר ביה מידי דה' איכהו כפשיטה
הדר קא אכלי ליה בירושלי: מובטין
אותן. (מן) הנחתומין כל שנים
עשר חדש מנהה לפנה הנמוכי
מתחשלין ומכבידין לנמוא עליות
לגבות מנון כסהן מתחשלין: לא
אטרחיכהו. וסמכו לומר שרוב עמי
הארץ מעשרין הן: פורסי. פקידי
המלך: אסרו

*לפי ששלח בכל גבולי ישראל וראה שאין
מפרישין אלא תרומה גדולה בלבד מעשר
ראשון ומעשר עני נמי לא המוציא מחבירו
עליו הראייה אלא מעשר שני נפרשו ונסקו
וניכלוה בירושלים אמר עולא מתוך
שפרהדרין הללו חובטין אותן כל שנים עשר
חדש ואומרין להן מכרו בזול מכרו בזול לא
אטרחינהו רבנן מאי פרהדרין פורסי אמר
רבה בר בר חנה א"ר יוחנן מאי דכתי' יראת
ה' תוסיף ימים ושנות רשעים תקצרנה יראת
ה' תוסיף ימים זה מקדש ראשון שעמד ארבע
מאות ועשר שנים ולא שמשו מי אלא י"ח
כהנים גדולים ושנות רשעים תקצרנה זה מקדש שני שעמד ד' מאו' ועשרים
שנה ושמשו בו יותר משלש מאות כהנים צא מהם מ' שנה ששמש שמעון
הצדיק ושמונים ששמש יוחנן כהן גדול. עשר ששמש ישמעאל בן פאבי
ואמרי לה י"א ששמש רבי אלעזר בן חרסום מכאן ואילך צא וחשוב כל אחד
ואחד לא הוציא שנתו א"ר יוחנן בן תורתא מפני מה חרבה שילה מפני
שהיו בה שני דברים גלוי עריות ובזיון קדשים גלוי עריות דכתיב *ועלי זקן
מאד ושמע את כל אשר יעשון בניו לכל ישראל ואת אשר ישכבון את הנשי'
הצובאות פתח אוהל מועד ואע"ג *דאמר ר' שמואל בר נחמני א"ר יוחנן כל
האומר בני עלי חטאו אינו אלא טועה מתוך ששהו

אבל רבנן פליגי עליה ומס כן לית לן לאוקמא מתניתין כיחידאה ומשני אלא כרבי יוחנן כאן בעושה בטהרה
עתני' דפ"ק פערה להביאם גבל שעושה בטהרה דמסתמא ודאי תקון והדר קאמר אלא כר' אלעזר פירש מי נמי איכא לאסויי כר' שעזר
כאן ובאן בעושה בטהרה אלא במתחרה אלנו אבל ברבים אימו נאמן על שיקבל עליו ברבים וכה בדבים אבן קיימין כלומר נתני דפ"ק
במתחרה אלנו דאקילו רבנן בגבים וכדתניא פ"ק דחלה בתוספתא הלוקח מן הנחתום ומן האפה עשה לומר לך דהפרים
אלא דמאי מבעל הבית ומתחרה אלנו אין צריך להפרים אלא דמאי אבל חלה אל ודאי טבל צריך תיקון כדתניא בירושלמי העושה
עיסה מעבל בין שהקדיש חלה לתרומה בין שהקדיש תרומה לחלה. מה שעשה עשוי וחלה לא תאכל עד שיגיע עליה תרומה ותרומה
לא תאכל עד שיפרש חלה:

מעשר ראשון ומעשר עני נמי לא המוציא מחבירו עליו הראיה. ולאו דווקא נחתום שלא אפי' כל אדם נמי מפרישין והן שלו כדאמרי'
בפלוגתי מסכת סוטה (דף מח) עמד והתקין להם הלוקח פירות מעם הארץ מפרים מהן תרומת מעשר ומותרים לכהן
ומעשר שני עולה ואוכלו בירושלים ומעשר ראשון ומעשר עני המוציא מחבירו עליו ה. איה והא דלא אמרי' נמי בתרומת מעשר מפרישים
והיא שלו ויומרכנה לכהנים ויעול דמיה י"ל כיון דדבר מועט הוא שאינו שלא חלק לא מק' ועוד דמיה מועטין אסורה לך לומרה בזול שאין
לה אוכלין מלובין תקינו רבנן שיתנם לכהנים: **ולא** שמעו בו אלא י"ח כהנים. רי"ב גרים שמונה כהנים כדכתיב בהרמ"ה בדברי
הימים (א' ט) עזריה אחר כהן בבית אחר בכה אלמה אמריה אחיעוב לדוד שלוש חלקיה עזריה ויהוילדק והוא אלף בהגלות ה' את
יהודה ואמנם בכל הספרים ובספרי פרשת פנחס ובירושלמי גרסי' י"ח כהנים וג"ל לקייס גירסת הספרים וט' כהנים גדולים היו עד
יהוילדק וכו' וסגני בהונה שמתקינין לכל אחד סגן תחתיו הרי י"ח בדאמרכהן בסוף מלכים דקא חשיב לכהן גדול וסגן שלו בהדי הדדי
דכתיב ויקח לב עבדי' את עזריה בהן הראש ומשכנו אמכיהו ולא"ת א"כ בבית שני ליתוב נמי סגני כהונ' א"כ הוה ליה למימר קרוב לשם
מלות כהנים גדולי' שמשמשו בו' ל' הא לא קשיא דבבית ראשון נקט מפיל י"ח הן וסגניהון לרווחא דמילתא דאפי' אחד ל' אי אפשר שלא
ידרע אומם לכ"ג ביו"הב לאחד מכל הכהנים הללו שהוא משמש בכהונה גדול ומלא סגן משמש בחתיו אעפ"כ לא הוו הללו שלא י"ח וכל מקום
דאי אמרינן דלא אירע פסול לכהן גדול דבדרי להן אבל בבית שני כיון דכל אחד לא הוליא שכתו נקטו ג' מלות לרווחא דמילתא דאפי' אחד ל'
דמשתמש לא שימש הסגן תחתיו כיון שלא היה כ"ג שלא יו"הב אחד מילתא דלא שכיחא הוא שבו ביו' אירעו אומם שימש סגן תחתיו אפי'
הכי לכל הפחות קרוב לג' מלות היו אי נמי כ"ל דר"ח כהנים דקאמר היינו מפנחס ואילך שכיחה ולזרעו אחריו וכן מסתמא בסיפרי לכן
אמור הנני נותן לו וגו' ונלמד שעמדו ממנו בבניין ראשון י"ח כהנים בבית שני ב' כהנים וכן ובבניין ראשון קלי ממשכן ואילך
עד גלות הארץ וכן יש בירושלמי ברא אמרה שהיו מסתמין הוא ובכו בכו שימשו י"ח כהנים והא דקאמר הכא בשמעתא זה מקדש ראשון
מעמד ד' מלות ועשר ולא שימשו בו אלא י"ח משום דבעי למימר מקדש שני שעמד ד' מלות ומעשרים ושימשו בו קרוב לג' מלות נקט נמי
מכיון בית ראשון ומיהו אותם י"ח כהנים לא שימשו כולם בבית ראשון וה"ם ושימשו בו י"ח כלומר שימשו בו כהנים כל כך עד שהשלימו
להמנין י"ח עם אותם שמשו ומעיקרא וכן מלאתי בדברי הימים אלעזר פנחס אביטוב בקי עזי זרחיה מרעיות אמריה אחיטוב לדוק
אחימעץ עזריה יוחנן עזריה אמריה אחיטוב לדוק אלוס חלקיה עזריה אריה יהוילדק הרי מלכיטוב בן פנחס עד אריה ש"ח כהנים
ולא אריה בכלל לפי אפשרים גלה בגלות יכניה ולא קהשיב באותם י"ח כהנים אלא אותם שמשו כל שיהיה אבל אריה שגלה בגלות יכניה
בדאיתא בסוף מלכי' ויהוילדק שגלה בגלות נדקיה לא קא חשיב ופ"ל יעקב בם"ה אמר לנו בש"ר יקותיאל הלוי מורמי"ש דעזריה לג'
היה בימי שלמה אלא שהיו עוזרים שהיה בימי עוזיהו ולפי שמסר כפסו על עבודת בית המקדש בשבא עוזיהו לשרת וחירף אותו בדכתיב
בדברי הימים (ב' כו) לכך נקרא על שמו וייסר לפניו ושוב מלאתי כן בפי' דברי הימים שפירש' תלמידי רב שעדיה ז"ל והא דבספרי
איכא שבבים שהיו שמוכים כהנים ובירו אינא נמי הכי ואמרי לה פ"ו ואמרי לה פ"ב ואמרי לה פ"ג ובשמעתא אמרי ג' מלות יש
לומר התם לא קקשיב אלא כהנים שיגלו עשרתם

פעמו את קיניהן. שהיו מביאות במלאות ימי לידתן ליטהר לאכל בקדשים והם היו בעלי נישות והיו מתרשלין בהקרבתן והכמי׳ מתיקות סם על שיקריבום ומשתהות מלחזור למקומן אבל בעליהן ומבטלין את הכהנים ומריחה ורביה: דרש בנטריקון מהסתרר ריע אחד: שני ריעים. אלם שהעמיד מנשה בהיכל אלה לשון ריעות כמתי כמים לאיש ג׳ (שמואל ב׳ ח׳) ואמר אל אחותה לא תקנו לגרות (ויקרא יח): דאמיה בשוהד יפופו. סיפיה דקרא ועל ה׳ ישענו לאמר אלא ה׳ בקרבנו וגו׳:

תורה אור

רבי אליעזר דמר׳ דמרע׳ דיפרע לא סוה. משפעי דסב״ל בהלי׳. פי׳ לא היה מתחיל לדבר עמו אבל בסר״מ היה מתחיל לדבר עם ר״ל היה מסיב לו כדאסכחן בגמ״ק דזבחים (ד׳ ס) אבי רמי ר״ל אל תעוהו ומקשי אם כמירים לן פירנו כו׳ מסתיב לו ר״מ וגם הו׳ חזר והסיב לו:

מיכי

ששחו את קיניהן מיהא מעלה עליהן הכתוב כאילו שכבום בזיון קדשים דכתי׳ °גם בטרם יקטירון את החלב ובא נער הכהן ואמ׳ לאיש הזובח תנה בשר לצלות לכהן ולא יקח ממך בשר מבושל כי אם חי ויאמר איש האיש קטר יקטירון כיום החלב וקח לך כאשר תאוה נפשך ואמר לו כי עתה תתן ואם לא לקחתי בחזקה °ותהי חטאת הנערי׳ גדול׳ מאד את פני ה׳ כי נאצו האנשים את מנחת ה׳: מקדש ראשון מפני מה חרב מפני ג׳ דברים שהיו בו ע״א וגלוי עריות ושפיכות דמים ע״א דכתיב °כי קצר המצע מהשתרע מאי קצר המצע מהשתרע א״ר יונתן קצר מצע זה מהשתרר עליו שני רעים כאחד °והמסכה צרה מהתכנס א״ר שמואל בר נחמני כי מטי ר׳ יונתן להאי קרא בכי אמר מאן דכתב כיה °כונס כנר מי הים נעשית לו מסכה צרה גלוי עריות דכתיב °ויאמר ה׳ יען כי גבהו בנות ציון ותלכנה נטויות גרון ומסקרות עינים הלוך וטפוף תלכן׳ וברגליהן תעכסנה יען כי גבהו בנות ציון °שהיו מהלכות ארוכה בצד קצרה ותלכנה נטויות גרון שהיו מהלכות בקומה זקופה מטקרות עינים דהוו מליין כוחלא עיניהן הלוך וטפוף תלכנה שהיו מהלכות עקב בצד גודל וברגליהן תעכסנ׳ א״ר יצחק שהיו מביאו׳ מור ואפרסמון ומניחות במנעליהן וכשמגיעות אצל בחורי ישראל בועטות ומתיזות עליהן ומכניסין בהן יצ״הר כארס רכעוס שפיכות דמים °דכתיב וגם דם נקי שפך מנשה [הרבה מאד] עד אשר מלא את ירושל׳ פה לפה אבל מקדש שני שהיו עוסקין בתור׳ ובמצות וגמילו׳ חסדים מפני מה חרב מפני שהיתה בו שנאת חנם ללמדך ששקולה שנאת חנם כנגד ג׳ עבירות ע״א וגילוי עריות ושפיכות דמים רשעים היו °אלא שתלו בטחונם בהק״בה אתאן למקדש ראשון דכתיב °ראשיה בשוחד ושפוטו בהניה במחיר יורו ונביאיה בכסף יקסומו ועל ה׳ ישענו לאמר הלא ה׳ בקרבנו לא תבוא עלינו רעה לפיכך הביא עליהם הק״בה ג׳ גזירות כנגד ג׳ עבירות שבידם שנא׳ °לכן בגללכם ציון שדה תחרש וירושלם עיין תהי׳ והר הבית לבמות יער ובמקדש ראשון לא הוה ביה שנאת חנם והכתיב °מגורי אל חרב היו את עמי לכן ספוק אל ירך וא״ר יאליעזר אי בני אדם שאוכלין ושותין זה עם זה ורוקרין זה את זה בחרבות שבלשונם ההיא בנשיאי ישראל הואי דכתיב °זעק והילל בן אדם כי היא היתה בעמי ותניא זעק והילל בן אדם יכול לכל ת״ל היא בכל נשיאי ישראל ר׳ יוחנן ור״א דאמרו תרוייהו ראשונים שנתגלה עונם נתגלה קיצם אחרונים שלא נתגלה עונם לא נתגלה קיצם א״ר יוחנן טובה צפורנן של ראשונים מכריסן של אחרונים א״ל ריש לקיש אדרבה אחרונים עדיפי אע״ג דאיכא שעבור מלכיות קא עסקי בתורה אמר לי׳ בירה תוכיח שחזרה לראשונים ולא חזרה לאחרונים שאלו את ר״א ראשונים גדולים או אחרונים גדולים אמר להם תנו עיניכם בבירה איכא דאמרי אמר להם עידיכם ביד׳ ריש לקיש הוה סחי בירדנא אתא רבה בר בר חנה והכ ליה ידא א״ל אלהא סגינא לכו דכתיב °אם חומה היא נבנה עליה טירת כסף ואם דלת היא נצור עליה לוח ארז אם עשיתם עצמכם כחומה ועליתם כולכם בימי עזרא נמשלתם לכסף שאין רקב שולט בו עכשיו שעליתם כדלתות נמשלתם כארז שהרקב שולט בו מאי ארז אמר עולא סמגור א״ר אבא בת קול כדתניא °משמתו נביאים האחרונים חגי זכריה ומלאכי נסתלקה רוח הקד׳ מישרא׳ ועדיין היו משתמשין בבת קול וריש לקיש מי משתעי בהדי רבה בר בר חנה ומה רבי אליעזר דמר׳ דארעא דישראל הוה ולא הוה משתעי ר״ל בהדיה דמאן דמשתעי ר״ל בהדיה כשוק יהבו ליה עיסקא בלא סהדי בהדי רב״כה משתעי אמר רב פפא שדי גברא בינייהו או ריש לקיש הוה וזעירי או רבה בר בר חנה הוה ור״א כי אתא לקמיה דרבי יוחנן א״ל לאו היינו טעמא א״נ סליקו כולהו בימי עזרא לא הוה שריא שכינה במקדש שני דכתיב °יפת אלהים ליפת וישכן באהלי שם

אף על גב דיפת אלהים ליפת אין השכינה שורה שם באהלי שם ופרסאי מנא לן דמיפת קאתו דכתי׳ °בני יפת גומ׳ ומגוג ומדי ויון ותובל ומשך ותירס גומר זה גרמניא מגוג זו קנדיא מדי זו מקדוניא יון כמשמעו תובל זה בית אונייקי משך זו מוסיא תירס פליני בה ר׳ סימאי ורבנן ואמרי לה ר׳ סימון ורבנן חד אמר זו בית תרייקי וחד אמר זו פרס תני רב יוסף תירס זו פרס סבתא ורעמה וסבתכא תני רב יוסף סקיסתן גוייתא וסקיסתן ברייתא בין חדא לחדא מאה פרסי והקיפה אלפא °פרסי °ותהי ראשית ממלכתו בבל ארך ואכד וכלנה בבל כמשמעה ארך זה אוריכו׳ ואכד זה בשכר כלנה זה נופר נינפי מן הארץ ההיא יצא אשור °תני רב יוסף אשור זה סילק °ויבן את נינוה ואת רחובו עיר ואת כלח נינוה כמשמעו רחובו׳ עיר זו פרת דמישן כלח זו פרת דבורסיף ואת רסן בין נינוה ובין כלה היא העיר הגדולה רסן זה אקטיספון היא העיר הגדולה איני יודע אם נינוה העיר הגדולה אם רסן העיר הגדולה °בשהוא אומר °ונינוה היתה עיר גדולה לאלהים מהלך שלשת ימים הוי אומר נינוה °ונינוה היא העיר הגדולה °ושם אחימן ששי ותלמי ילידי הענק *תנא אחימן מיומן שבאחים ששי שמשים את הארץ כשחיתות תלמי שמשי׳ את הארץ תלמים תלמים דבר אחר

אחימן בנה ענת ששי בנה אלוש תלמי בנה תלבוש ילידי הענק שמעניקין החמה בקופתן אמר ר׳ יהושע בן לוי אמר רבי עתידים מחריבי בית שני שתפול ביד פרס שנ׳ °לכן שמעו עצת ה׳ אשר יעץ (על) [אל] אדום ומחשבותיו אשר חשב (על) [אל] יושבי תימן אם לא יסחבום צעירי הצאן אם לא ישים עליהם נוהם מתקיף לה רבה בר עולא מאי משמע דהאי צעירי הצאן פרס הוא דכת׳ °(ו) האיל אשר ראית בעל הקרני׳ הוא מלכי מדי ופרס ואימא יון דכתיב °והצפיר והשעיר מלך יון כי סליק רב חביבא בר סורמקי אמרה קמיה דרהוא מרבנן אמר ליה מאן דלא ידע פרושי קראי מותיב תיובתא לרבי מאי צעירי הצאן דאחוהי דתני רב יוסף תירס זה פרס אמר רבה בב״ח אמר ר׳ יוחנן משום ר׳ יהודה ברבי אלעאי עתידים מחריבים ליפול ביד פרס קל וחומר ומה מקדש ראשון שבנאוהו בני שם והחריבוהו כשדיים נפלו כשדיים ביד פרסיים מקדש שני שבנאוהו פרסיים והחריבוהו מחריבים אינו דין שיפלו מחריבים ביד פרסיים אמר רב עתיד פרס שתפול ביד מחריבים אמרו ליה רב כהנא ורב אסי לרב כנוי ביד סתורי אמר להו אין גזירת מלך היא איכא דאמרי אמר ליה אינהו נמי הא קא סתרי בי כנישתא תניא נמי הכי עתידה פרס שתפול ביד מחריבים חדא דסתרי בי כנישתא ועוד גזירת מלך הוא שיפלו בונין ביד סותרין דאמר ר׳ יהודה אמר רב אין בן דוד בא עד שתפשוט מלכות ארם בכל העולם כולו תשעה חדשים שנ׳ °לכן יתנם עד עת יולדה ילדה ויתר אחיו ישובון על בני ישראל: תנו רבנן °כל הלשכות שהיו במקדש לא היו להן מזוזה חוץ מלשכת פרהדריא שהיה בה בית דירה לכהן גדול אמר רבי יהודה והלא כמה לשכות היו במקדש שהי׳ להן בית דירה ולא הי׳ להן מזוזה אלא לשכת פרהדרין גזירה היתה מאי טעמא דר׳ יהודה אמר רבא קסבר ר׳ יהודה כל בית שאינו עשוי לימות החמה ולימות הגשמים אינו בית איתיביה אביי והכתיב °והכתי (את) בית החורף על בית הקיץ אמר ליה בית חורף וכית קיץ איקרי בית סתמא לא איקרי איתיביה אביי סוכת החג בחג ר׳ יהודה מחייב °וחכמים פטרין ותני עלה ר׳ יהודה מחייב בעירוב ובמזוזה ובמעשר מי איכא למיפר מדרבנן בשלמא עירוב ומזוזה איכא למיפר מדרבנן אלא מעשר מי איכא למיפר מדרבנן

לף על פי שיפת אלהים ליפת. שזכו פרסיים לבמות בית שני מן שכינה שורה שם במקדש ראשון שבתא ונתרעו של שם: בקיסתן גוויים וסקיסתן ברייתא. אסבתא וסבתכא קאי אסמנן שוה והם מתה מוקף הרים והחיצונה מוקפת את הפנימי׳ והחוצה פנימי׳ חוץ מן היקף חיצון לכל לד תורה אור

מאה פרסי והיקף חיצונה אלפא פרסי: מן הארץ ההיא יצא. שלא להיות בעצת דור הפלגה: וסס׳ מלכי מן וגומר. מילדי דדרכים שנתפזו נקט למי להאי: שמשי׳ את הארץ בשחיתו׳. בפסיעותיו: ותסי׳ לשון הסתת והסבר (מיכה ג) וסמין אחד לבדו שורה בתיב: תלמים. כשורות הנתריסה: דבר אחר. לא גרסינן: מעניקין את החמה. לוחה שמוחו מוקב ונולה בחלון הרקיע: אמר ר׳ יהושע בן לוי אמר רבי גרסינן: אחרה קניים ההוא מרבנן. להא אתקפתא דרבה בר עולא: נפלו כשדים ביד פרסיים. בלשאצר ביד דריוש המדי וכורש הפרסי אתמו: והלא כמה לשכות היו שם. לשומרי הבית: גזירה היתה. לקניים מפרש גזירה שנת יאמרו כהן גדול בבית הפאסורים הוא חבוש: לימנו בית׳ וגבי מזוז׳ בעינן בית חסוב: רבי יהודה מחייב. לענין מעשר דקיימ׳ לן אין הטבל מתחייב במעשר מלאכל עמנו אכילת ערמי עד שירא׳ פני בית שנאמר בערתי הקדש מן הבי׳: בעירוב. אם פתוחה לחצר שיש בה שתר דירו׳ אוסרת על בני כולם אם לא עירבה עמהן: ובמזוזה וקט״ג דאינה עשוי׳ לימות החמה ולימות הגשמים:

יודע אם לימות הגדולה וכו׳. ותיפ׳ לי אמאי לא קאמר נמי אי יודע אם כלה העיר הגדולה כיון דמסיפא ליה בדרסן ומיהה שלפני פניו אם העיר הגדולה כ״ש דאיכ׳ לספוקי בכלה דמיהה קא סליק ו״ל אדרבה מעסה דמיהה קא סליק אם איתא דכלה קאי לא הוה ליה לגמיר היא העיר הגדולה אלא העיר הגדולה:

חוץ מלשכת פרהדרין שבה היתה דירה. ואם תאמר ליחשוב נמי לשכת בית אבן שבה היתה דירה לכהן הגדול אם אפר׳ ר״ל לא חשיב דירה אלא לשכות שבמקדש שבנויות בקדש אבל לשכת בית אבן בהר הבית היה מ״כ כיון דלא הוה בכל שתא אלא אחת לכתה שריה לא חשיב דירה:

ובי תיומא מדרבנן. ומ״ת מכל מקום אכתי תיקשי לעיל נמי גבי לשכת פרהדרין לינדרו מהאי טעמא ומאי אילטריך לפרושי טעמא משום שלא יאמרו כסן גדול חב״ם בבית האסורים י״ל דלמאי דס״ל הסתא לשכת פרהדרין נמי מחייב ר׳ יהודה מהאי טעמא ולא מטעמ׳ דשלא יאמרו כ״ג הבוש אבל מיתמא לי מאי קאמר וכי תימא מדרבנן מכ״מ תיקשי אכתי דרבנן אדרבנן מכל שכן דהכא פטרי אפילו מדרבנן ולעיל מחייבי אפילו מדאורייתא וי״ל דדבנן אדרבנן לא קשה דשאני סוכה דדירת עראי היא דבקל יכול להיו׳ שהוא מונגה כגון אם הוא מלטער או ירדו גשמים וכהנה רבות אבל לשכת פרהדרין שהי׳ בתוכה בקבועות מחייבי:

דילמא

עין משפט גר מצוה

כי

לעיל ע״ב ד״ה ומיתי מ״ת ותוספ׳ מלא ח ושל״ו

כז

בעיי׳ שם מה ע״ב מי עולמא נמי כמו מפני יח

[illegible commentary]

דילמא אתי לאפרושי מן החיוב על הפטור ומן הפטור על החיוב לא אמר אביי בשבעה דכולי עלמ׳ לא פליגי דמיחייב׳ כי פליגי בשאר ימות השנה רבנן סברי גזרינן שאר ימות השנה אטו שבע׳ ור׳ יהודה סבר לא גזרינן א״ל רבא והא סוכת החג בחג קתני אלא אמר רבא בשאר ימות השנה כ״ע לא פליגי דפטורה כי פליגי בשבע׳ וסוכה טעמ׳ לחוד ולשכה טעמא לחוד סוכה טעמא לחוד ר׳ יהוד׳ לטעמי׳ דאמר סוכה דירת קבע בעינן ומיחייבא במזוז׳ ורבנן לטעמייהו דאמרי סוכה דירת עראי בעינן ולא מיחייב׳ במזוזה ולשכה טעמ׳ לחוד רבנן סברי דירה בעל כרחה שמה דירה ור׳ יהודה סבר דירה בעל כרחה לא שמה דירה ומדרבנן הוא דתקינו לה שלא יאמרו כהן גדול חבוש בבית האסורין מאן תנא להא דתנו רבנן כל

[illegible commentary]

[illegible commentary]

כל השערי׳ שהיו שם לא היה להם מזוז׳ חוץ משער ניקנור שלפנים ממנו לשכת פרהדרין לימא רבנן הי׳ ולא ר׳ יהודה דאי ר׳ יהודה היא גופה גזירה ואנן ניקום וניגזור גזירה לגזירה אפילו תימא ר׳ יהודה כולה חדא גזירה היא ת״ר בשעריך אחד שערי בתים ואחד שערי חצרות ואחד שערי מדינות ואחד שערי עיירות יש בהן חובת מצוה למקו׳ משום שנ׳ וכתבת על מזוזות ביתך ובשעריך א״ל אביי לרב ספרא הני אבולי דמחוז׳ מ״ט לא עבדו להו רבנן מזוזה אמר ליה הנהו תזוק לאקר׳ דכובי הוא דעבידי א״ל ואקרא דכובי גופה תבעי מזוזה דהא אית בה דירה לשומר בית האסורין דהא תניא בית הכנסת שיש בו בית דירה לחזן הכנסת חייבת במזוזה אלא אמר אביי משום סכנה דתניא מזוזת יחיד נבדקת פעמים בשבוע ושל רבים פעמים ביובל וא״ר יהודה מעש׳ בארטבין אחד שהו׳ בודק מזוזות בשוק העליון של צפורי ומצאו קסדור אח׳ ונטל ממנו אלף זוז והאמר ר׳ אלעזר שלוחי מצוה אין ניזוקין היכא דקביעא היזקא שאני דכתיב ויאמר שמואל איך אלך ושמע שאול והרגני ויאמר ה׳ עגל׳ בקר תקח בידך ואמרת לזבוח לה׳ באתי תני רב כהנא קמיה דרב יהודה בית התבן ובית הבקר ובית העצים ובית האוצרות פטורים מן המזוזה מפני שהנשי׳ נאותות בהן ומאי נאותו׳ רוחצו׳ א״ל רב יהודה טעמא דרוחצות הא סתמא חייבין והתניא רפת בקר פטורה מן המזוזה אלא מאי ניאותות מתקשטות והכי קתני אע״פ שהנשים מתקשטות בהן פטורין א״ל רב כהנא ושהנשים מתקשטות בהן פטורין והתני׳ רפת בקר פטורה מן המזוזה ושהנשי׳ מתקשטות בה חייבת במזוזה אלא מאי אירת לך למימר מתקשטות תנאי היא לדידי נמי סתמא תנאי היא דתניא ביתך ביתך המיוחד לך פרט לבית התבן ולבית הבקר ולבית העצים ולבית האוצרות שפטורין מן המזוזה ויש מחייבין כאמות אמרו בית הכסא ובית הבורסקי ובית המרחץ ובית הטבילה ושהנשים ניאותו׳ בהן פטורין מן המזוזה רב כהנא מתרץ לטעמיה ורב יהודה מתרץ לטעמיה רב כהנא מתרץ לטעמיה ביתך ביתך המיוחד לך פרט לבית התבן ולבית הבקר ולבית העצים ולבית האוצרות שפטורי׳ מן המזוזה בסתם ויש שמחייבי׳ בסתם באמת אמרו בית הכסא ובית הבורסקי ובית המרחץ ובית הטבילה ושהנשים ניאותות בהן ומאי ניאותות רוחצות פטורין מן המזוזה אי הכי היינו מרחץ אשמעינן מרחץ דרבים ואשמעינן מרחץ דיחיד דס״ד אמינא מרחץ דרבים דנפיש זוהמיה אבל מרחץ דיחיד דלא נפיש זוהמיה אימא ליחייב במזוזה קמ״ל ורב יהודה מתרץ לטעמיה הכי קתני ביתך המיוחד לך פרט לבית התבן ובית הבקר ובית העצים ובית האוצרות שפטורין מן המזוזה אפי׳ מתקשטות ויש מחייבין במתקשטות אבל סתם דברי הכל פטור באמת אמרו בית הכסא ובית הבורסקי ובית המרחץ ובית הטבילה אע״פ שהנשים מתקשטות בהן פטורין מן המזוזה משום דנפיש זוהמיה ולרב יהודה סתמא דברי הכל פטור והתניא בשעריך אחד שערי בתים ואחד שערי חצרות ואחד שערי מדינות ואחד שערי עיירות ורפת ולולין ומתבן ואוצרות יין ואוצרות שמן חייבין במזוזה יכול שאני מרבה אף

[illegible commentary]

בית שער אכסדר ומרפסת ת"ל בית מה בית מיוחד לדירה יצאו אלו שאין מיוחדין לדירה יכול שאני מרבה אף בית הכסא ובית הבורסקי ובית המרחץ ובית הטבילה ת"ל בית מה בית העשוי לכבוד אף כל העשוי לכבוד יצאו אלו שאין עשויין לכבוד יכול שאני מרבה אף הר הבית והלשכות והעזרות ת"ל בית מה בית שהוא חול אף כל שהוא חול יצאו אלו שהן קודש תיובתא תניא רב שמואל בר יהודה קמיה דרבא ששה שערים פטורין מן המזוזה בית התבן ובית הבקר ובית העצים ובית האוצרות ושער המדי ושער שאינו מקורה ושער שאינו גבוה י' א"ל פתחת בשש וסלקת בשבעה א"ל שער המדי תנאי היא דתניא כיפה ר"מ מחייב במזוזה וחכמים פוטרי' ושוין שאם יש ברגלה עשר' שחייבת במזוז' אמר אביי דכ"ע גבוהה י' ואין ברגלה ג' ולאו כלום היא א"נ יש ברגלה ג' ואינה גבוהה י' ולאו כלום היא לא נחלקו אלא בגבו' י' ויש ברגלה ג' ואין ברחבה ד' ויש בה לחוק להשלימה לארבעה ר"מ סבר חוקקין להשלים ורבנן סברי אין חוקקין להשלים ת"ר בית הכנסת ובית האשה ובית השותפין חייבת במזוזה פשיטא מהו דתימא ביתך ולא ביתה ביתך ולא בתיהם קמ"ל ואימא ה"נ אמר קרא למען ירבו ימיכם וימי בניכם הני בעו חיי והני לא בעו חיי אלא ביתך למה לי כדרבא דאמר רבא ידרך ביאתך וכי עקר איניש כרעי' דימינא עקר ברישא תניא אידך בית הכנסת ובית השותפין ובית האשה מטמאין בנגעי' פשיטא מהו דתימא ובא אשר לו הבית לו ולא לה לו ולא להן קמ"ל ואימא ה"נ אמר קרא בבית ארץ אחוזתכ' אלא לו למה לי למי שמייחד ביתו לו שאינו רוצה להשאיל כליו ואומר שאין לו הקב"ה מפרסמו כשמפנה את ביתו פרט למשאיל כליו לאחרי' ובית הכנסת מי מטמא בנגעים והתניא יכול יהיו בתי כנסיות ובתי מדרשות מטמאין בנגעים ת"ל ובא אשר לו הבית מי שמיוחד לו יצאו אלו שאין מיוחדין לו לא קשיא הא ר"מ הא רבנן דתני' בית הכנסת שיש בה בית דירה לחזן הכנסת חייב במזוזה ושאין בה בית דירה ר"מ מחייב וחכמים פוטרין ואיבעית אימא הא והא רבנן ולא קשיא הא דאית בה בית דירה הא דלית בה בית דירה ואיבעית אימא הא והא דלית בה בית דירה

והא

בית שער · בית קטן שעושין לפני שער החצר והכל עושין אותו קפנדריא: מרפסת · של"וד והיא ארוך לפני פתחי עליות הרבה וכולן עולין דרך שם: אכסדרא · פרוזדור שלפני בתים: תיובתא · ועל כרחך שתנא תנאי היא: ושער המדי · שעושין בכיפה שכן עושין במדי: שאינו מקורה · שהוא פרוץ מלמעלה לגמרי שאין כיסוי: וחכמים פוטרין · שאין שער בלא רוחב ד' וכל כיפה מתקצרת בראש' לפחות מד': ושוין שאם יש ברגלה י' · קודם שיתחיל העיגול ותתמעט רחבה שחייבת שאפילו שהכל שתום מי' ולמעלה יש שיעו' פתח בגובהה י' ברוחב ד': גבוהה י' · בין הכל ואין ברגלה ג' · גובה שנתמעט רוחבה קודם שיגביה גבהה ג': ולאו כלום היא · דכל פחות מג' גובה ארעא סמיכתא היא ואיכא לד שם פתח של ד' ואפילו ר"מ מודה שאין כאן התחלה לומר חקוק והשלים: א"נ יש ברגל' ג' · קודם שנתמעט רחבה מד' ואינה גבוה י' בין הכל ולאו כלום היא: ויש ברגלה ג' · ברוחב ד' ואיכא רחבה ד' בגובהה י' שקודם שהגבי' י' נתמעט רחבה מד' ויש בה לחוק ולהרחיב החלל למעל' כמידת של מטה שאין החומ' הולכת וכל' מבחוץ לפי החלל הפנימי כזה שא החומ' ארוכה למעלה מבחוץ לחלל כמשפט' כזה: ר"מ סבר · היאיל והתחיל בה ג' ברוחב ד' אם פתח עליו ורואין כאילו הוא חקוק למעלה להרחיב כמידתו שלמטה: למען ירבו ימיכם · כל המפרש בחיים חייב במשמע: דרך ביאתך · לימין בבואו לבית ולא מימין לבאתו: למי שמייחד ביתו לו · שכלי תשמישו מיוחדין לו ואינו משאילן לשכיניו כלו' שהנגעי' באים על צרת העין:

דכרכים

הכל מודים בגבוהה כו' · תימא דאמר בפ"ק דשבת (דף ז:) זרק למעלה מעשרה והלכה ונחה בחור כל שהו באנו למחלוקת ר"מ ורבנן אומר ר"י דהתם מיירי בחור שהוא ד' על ד' מבפנים לגד ר"הי ולגד ר"הר כלה עד כל שהו דאי הוי כל שהו מכל לד בהא לא הוה אמ' ר"מ חוקק להשלים כדאמר הכא הכל מודים באין ברגלי' ג' או איכא גבוהה י' ולאו כלו' והקשה רבינו שמשון אהא דקא' התם הזורק ד' אמות בכותל למטה מי' כזורק בארץ למעלה מי' כזורק באויר ופריך למטה מי' כזורק בארץ והא לא נח וא"ר יוחנן בדבלה שמינ' והדר פריך ואי ס"ד חורי רה"ר כרה"ר דמו לוקמ' בחור ומשני בכותל דלית בה חור מאי מדקתני למעלה מי' כזורק באוי' וכ"ת דאית ביה חור אמאי כזורק באויר וכי תימא דלית ביה ד' על ד' והאמר רב יהודה כו' עד באנו למחלוקת ר"מ ורבנן דר"מ סבר חוקקין להשלים והשתא מאי פריך לוקמא בדאית ביה חור וכגון שאין בו ד' על ד' אפי' מבפני' ותירץ שהם חורים שבכתלים הם רחבים ד' מבפני' כדי להשתמש בהם ומתקני' כדי לגד ר"הל כדי שלא יקחו משם הכלים שבתוכו ולא נהירא לי הא' שינוי דמי לא מסכמת לה טובא חורין שלרים מבפי' ומחוץ ובלאו הכי קשיא לן התם לוקמ' בכותל דקה שאינ' רחבה ותין בו לחוק ד' על ד' ועו' הקשה שם דש"י מאי פריך לוקמ' כרבנן דלית להו חוקקי' להשלי' ותירץ דהתם מתני' היא בפ' הזורק (ד' ה) וסתם מתני' ר"מ היא ולי נראה לתרץ כולהו קושיית' דעדיף פריך הש"ס דעל כרחך לא איירי דכח בחור איירי בחו' שיש בו ד' מבפנים ובכותל עב שיש בו לחוק ולהשלי' ואתיא כר"מ דאמ' חוקקין להשלים דדוגמא דהכי דהזורק למטה מי' כזורק בארץ איירי כמי שכח בחור ד' וחייב משום דאית ביה ד' מבפנים וכר"מ דחוקקים להשלים הרי נח ד' על ד' דאי לא תימא הכי כיון דלית ביה ארבע על ארבע' אמאי חייב הא לא נח ברשות הרבים אלא במקו' פטור: רבי מאיר סבר חוקקי' להשלי' · הא דאמר בפ"ק דשבת (ד' ז:) בית שאין תוכו י' אין מטלטלי' בתוכו כו' אתיא כבולי עלמא וכיון דאין גבוה י' בשום דוכת' לא אמרי' חוקקים להשלים: שאין בו בית דירה ר"מ מחייב וחכמים פוטרין · משמע מכאן דבית הכנסת ובית המדרש שאין בו בית דירה לא בעי מזוזה דמסתמא הילכתא כרבנן והא דאמר פרק הקומץ (דף לג) והא הסוא פיתחא דהוה עייל בי' רב הונא לבי מדרשא והוה ליה מזוזה וליכא למימר דהתם מיירי בדאית ביה בית דירה דא"כ מאי פריך מינה התם לפתחא דהוה עייל ביה רבי לבי מדרשא לא הוה ליה מזוזה ליסבי דההיא דרבי לא הוה ביה בית דירה ודרב הונא באית ביה בית דירה וי"ל דהתם מיירי בפתח הבית שהיה נכנס ויוצא בו לבית המדרש ובפ' שלשה שאכלו במס' ברכות (דף מז) משמע נמי דהילכתא כמאן דפטר גבי אביי ורבא דהוו אזלי באורחא וכי מטו לבבא דבי כנישתא א"ל רבא לאביי ליעול מר א"ל עד האידנא לאו מר אנא א"ל הכי א"ר יוחנן אין מכבדין בדרכים וכו' עד אין מכבדים אלא בפתח שיש בו מזוזה יש בו מזוזה ס"ד אלא בפתח הראוי למזוזה משמע דפתח בית הכנסת פטור מיהו בירושל' פ"ג דמגילה משמע דבי מדרשא דר' חנינא ממש הוה ליה מזוזה דגבי מזוזה מיתנב' בשלים העליון הגע עצמך שהיה הפער גבוה א"ל כותנה כנגד כתיפותיו בי מדרשא דר' חנינא עביד כן וי"ל דבי מדרשא דר' ודרב הונא ודר' חנינא שלהם היו ולא של רבים אלא של עצמם:

ירושלים

עין משפט נר מצוה

לג א מיי' פ"ו מה' ס"ת ומזוזה הל' ז טוש"ע י"ד סי' רפו סעי' ג
לד ב מיי' שם הל' ט טוש"ע שם סעי' ד
לה ג מיי' שם הל' ו
לו ד מיי' שם הל"ט טוש"ע שם סעיף יד
לז ה מיי' שם הל' ד טוש"ע י"ד סי' רפו סעיף ב
לח ו מיי' שם הל' ו טוש"ע י"ד סי' רפו סעיף ח
לט ז מיי' שם הל' יב טוש"ע י"ד סי' רפו סעי' ג
מ ח טומאת צרעת פי"ד מה' טומאת צרעת הל' יד

והא דכרכים והא דכפרים ודכרכי' אין מטמא בנגעים והתניא אחוזתכ' אחוזתכם מטמאה בנגעים ואין ירושלי' מטמאה בנגעי' אמ' רבי יהודה אני לא שמעתי אלא מקום מקדש בלבד הא בתי כנסיו' ובתי מדרשות מטמאין בנגעי' ואע"ג דכרכי' ניהו ואימ' אמ' ר' יהודה אני לא שמעתי אלא מקום מקודש בלבד במאי קא מיפלגי תנא קמא סבר ירושלים לא נתחלקה לשבטי' ור' יהוד' סבר ירושלים נתחלק' לשבטי' ובפלוגתא דהני תנאי דתני' מה היה בחלקו של יהוד' הר הבית הלשכות והעזרות ומה היה בחלקו של בנימן אולם והיכל ובית קדשי הקדשים ורצועה היתה יוצאה מחלקו של יהודה ונכנסת לחלקו של בנימן ובה היה מזבח בנוי ובנימן הצדיק היה מצטער עליה לבלע' בכל יום שנ' חופף עליו כל היום לפיכך זכה בנימן הצדיק ונעשה אושפיזכן לגבורה שנ' ובין כתפיו שכן והאי תנא סבר ירושלי' לא נתחלקה לשבטים דתניא אין משכירין בתים בירושלים לפי שאינ' שלהן רבי אלעזר בר צדוק אומר אף לא מטות לפיכך עורות קדשי' בעלי' אושפיזכנין נוטלי' אותן בזרוע אמר אביי שמע מינ' אורח ארעא למישבק איניש גולפ' ומשכא לאושפיזיה ודכפרים מי מטמא בנגעי' והתניא לאחוזה עד שיכבשו אותה כבשו אותה ולא חלקוה לשבטי' חלקו לשבטי' ולא חלקו לבית אבות חלקו לבית אבות ואין כל אחד מכיר את שלו מניין ת"ל ובא אשר לו הבית מי שמיוחד לו יצא אלו שאין מיוחדין לו אלא מחוורתא כדשנין מעיקרא: ומתקינין לו כהן אחר: פשיטא אירע בו פסול קודם תמיד של שחר מחנכין אותו בתמיד של שחר אלא אירע בו פסול אחר תמיד של שחר במה מחנכין אותו אמר רב אדא בר אהבה באבנט הניחא למאן דאמר אבנטו של כהן גדול זה הוא אבנטו של כהן הדיוט אלא למאן דאמר אבנטו של כהן גדול לא זה הוא אבנטו של כהן הדיוט מאי איכא למימר אמר אביי לובש שמונה ומהפך בצינורא וכדרב הונא דאמר רב הונא זר שהפך בצינורא חייב מיתה ורב פפא אמר

עבודתו

דכרכי' · שהוא מקום פרוצים ומתקבצין שם ממקומות הרבה והיא עשויה לכל הבא להתפלל, ואין לה בעלים מיוחדים: דכפרים · כל בעליו ניכרים והרי הוא כבית השותפין: ואין ירושלים מטמאה בנגעים · שאין אחוזתם קסבר לא נתחלקה לשבט יהודה ובנימין אלא כל השבטים שוין בה: אני לא שמעתי · קסבר נתחלקה לשבטי': אלא מקום מקדש בלבד · שקנה דוד את גורן ארונה היבוסי בכסף מכל שבט ושבט כדאמרי' בספרי ובשמעתת קדשים: במאי קא מיפלגי · רבי יהודה ורבנן: הר הבית והלשכו' והעזרות · לד המזרחי רוחב הר הבית עזרת נשים כולה ועזרת ישראל כולה י"א אמה של מקו' רגלי דריסת הכהני' להלן מרגלי ישראל ושם המזבח מתחיל ממסו למער' בחלקו של בנימן שלא שבמקו' מושב המזבח יוצאה רצועה מחלקו של יהודה ונכנס' לקרן מזרחית דרומית: חופף · כאדם המתחכך מחמת שאינו משיג תאותו לשון כזיר לא יחוף ראשו (נזיר ד' מב): אושפיזכן · שהיה הארון כתון בחלקו: והאי תנא דלקמן סבר לא נתחלק' והיינו תנאי: עורות קדשי' · של שלמי חגיגה ושמח' שעולי רגלים שוחטין ואוכלין שם: גולפא · קנקן של חרס: ומשכא · עור בהמה שהוא שוחט ואוכל בבית בעל הבית: לאחוזה · גבי נגעים כתיב (ויקרא יד) אשר אני נותן לכם לאחוזה ונתתי נגע צרעת בבית ארץ אחוזת': לבית אבות · למשפחות: ואין כל אחד ואחד · שלא חלקו אחוזת המשפחה לגברים: כדשנין מעיקרא · דקאי ביה לדירה: פשיטא אירע · בכהן גדול פסול בי"הכ קודם תמיד של שחר מחנכין אותו בזה המשמש הקמין בתמיד של שחר שיעש' הוא תמיד של שחר בשמונה בגדים יהא מחונך לכהונה גדול' קודם שיגיע עבודת יום הכיפורי': במה מחנכין אותו · הרי עבודת יום הכיפורים שאחר התמיד בארבעה בגדים היא ובמ' הוא ניכר שהוא כהן גדול מעולם והיכן יצא מהדיוטות שתהא עבודת היום נעשית בכהן גדול: באבנט · באותן ד' בגדים עלמן יש היכר לכהונ' גדולה שאבנטו של כהן גדול בעבודת יו"הכ של בוץ היא כדכתיב ואבנט בד יחגור וזה עד עכשיו היה רגיל בעבוד בשל כלאי': הניחא למ"ד אבנטו של כהן גדול · של כל ימות השנה היה של כלאי' כדכתיב ואת האבנט שש משזר ותכלת: זהו אבנטו של הדיוט · שאין חילוק באבנטיהם איכא היכר' בי"הכ באבנט לפי שאבנטו של כהן גדול משתנה ביום הכיפורים להיו' של בוץ: אלא למאן דאמר · לקמן אבנטו של כהן גדול בכל השנ' לא זהו של הדיוט שהשתא של בוץ כמלאו אבנטיהם שוין ביום הכיפורים ומאי היכירא כהונה גדולה איכא להאי: אמר אביי · לובש שמונה · וקודם שיתחיל עבוד' היום שהוא בבגדים השוין בהדיוט לובש שמונה בגדים ויהפוך במזבח הקילון א' מאיברי התמיד במזלג של ברזל דקירוב עבודה היא שממהר להתעכל מחמת הפיכה זו ועבוד' היא כדרב הונא ונמצא שנתחנך לכהונה גדולה קודם לכן: בצינורא · במזלג: חייב מיתה · משום והזר הקרב יומת (במדבר יח) שאף קירובי עבודה הוי עבודה:

עבודתו

ירושלים לא נתחלקה לשבטי' · תימ' דבפ' איזהו מקומן (דף נג ב) אמרינן דקרן דרומית מזרחית לא היה לה יסוד לפי שלא היה בחלקו של טורף וא"כ למ"ד לא נתחלק' מאי שנ' דשאר מקומו של המזבח היה לה יסוד ומזרחית דרומי' לא היה לה יסוד ואין לתרץ דלדידי' היה לשם יסוד מכל לדדיו דא"כ אל יסוד מזבח העולה מאי עביד ליה דמשמע שיש ליתן אותו במקום שיש לו מכלל דאיכא דוכתא דלא היה לו יסוד וי"ל הכי גמירי שלא לעשות יסוד למזרחית דרומית כדכתב הכל בכתב:

הא דכרכים הא דכפרי' · לאו' תרוייהו כרבנן מוקי להו דאי אידי ואידי כר' מאיר א"כ כיון דאיבעי' אימא קמא אידי ואידי כרבנן מוקי להו והשתא מוקי תרוייהו כרבי מאיר הוה לי' למימר ואי בעית אימא אידי ואידי כר"מ ועוד כי פריך לקמן ודכפרים מי מטמא בנגעי' והתניא לאחוזה וכו' ליתא הסיא דרבנן היא ותימ' לי אם כן פלוגתייהו דרבי מאיר ורבנן בדכרכים ומאי פריך תו מרבי יהוד' דאמר אני לא שמעתי אלא מקום מקדש דילמא כר"מ סבירא ליה ועוד קס"ל דעל כרחך מתרוייהו פריך דממילא דת"ק נמי דייק ירושלים דוקא איכה מטמ' הא בתי כנסיות ובתי מדרשו' מטמאי' וא"כ כי מסכי קימא מקו' מקודש בלבד אכתי מת"ק תיקשי אלא על כרחך משום הכי לא פריך מת"ק דמצי לשנויי דכרבי מאיר סבירא ליה א"כ דרבי יהוד' נמי ליפכי הכי מיהו הא לא קשיא דמת"ק ליכא למידק מידי הא בתי כנסיות ובתי מדרשו' מטמא' דדילמ' נקט ירושלים אע"ג דלא קדיש' כולי האי כמו בתי כנסיו' ובתי מדרשות לכמ' עניינ' וכ"ש בתי כנסיות ומדרשות מיהו הא קשיא מאי פריך מרבי יהודה וי"ל כיון דלא הזכרו שום תנאי' דפליגי בהא אלא כי אסר ר' מאיר ורבי יהודה מסתמ' בר פלוגתא דרבי מאיר הוא ר' יהודה והיינו רבנן דברייתא דלעיל ובר פלוגתיה דרבי יהוד' הוא ר"מ:

במאי קא מיפלגי · בפלוגת' מעיקרא כי הוה ס"ד דרבי יהודה מקום מקדש דוקא קאמר איכא למימר דפליגי בהא ת"ק סבר כל ירושלים אין מטמא בנגעים משום דקדישא לאכיל' קדשי' קלים ומעשר שני וכיון דמיוחדת לקדשי גבו' לא חשיבא לי' אחוזתכם ורבי יהודה סבר דווקא מקום מקדש שהוא מקום שכינה לאכילת קדשי קדשים אבל ירושלים מטמא' וכל שכן בתי כנסיות ומדרשות אבל השתא דאמרינן דרבי יהודה אמר אני לא שמעתי אלא מקום מקודש בלבד ובכלל זה יש כמו כן בתי כנסיות ומדרשות אם איתא דטעמא דת"ק הוי משום דירושלים קדושה לאכילת קדשים קלים ומעשר שני לא הוי ליה לרבי יהודה למימר האי לישנא אלא מקום מקודש כיון דטעמא דת"ק נמי הוי משום דירושלים מקו' מקודש היא לכך איצטריך למימר דפליגי במילתא אחריתי:

אלא

עין משפט נר מצוה

מא א מיי' פי"ד מה' טומאת צרעת הל' יא
מב ב מיי' פ"ט מה' עבודת יוה"כ הל' ז

עבודתו מחנכתו מי לא תניא כל הכלים שעשה משה משיחתן מקדשתן מכאן ואילך עבודתן מחנכתן הכא נמי עבודתו מחנכתו כי אתא רב דימי אמר אבנטו של כהן הדיוט רבי ורבי אליעזר בר' שמעון חד אמר של כלאי' וחד אמר של בוץ תסתיי' דר' הוא דאמר של כלאים דתניא אין בין כהן גדול לכהן הדיוט אלא אבנט דברי רבי ר' אליעזר בר' שמעון אומר אף לא אבנט אימת אי נימא בשאר ימות השנה טובא איכא כהן גדול משמש בשמונ' והדיוט בארבעה אלא לאו ביו' הכפורי' אמרי לא לעול' בשאר ימות השנה ובהנך דשוין כי אתא רבין אמר אבנטו של כהן גדול ביום הכפורים דברי הכל של בוץ בשאר ימות השנה דברי הכל של כלאי' לא נחלקו אלא באבנטו של כהן הדיוט בין בשאר ימות השנה בין ביום הכפורים שר' אומר של כלאי' ורבי אליעזר בר' שמעון אומר של בוץ אמר רב נחמן בר יצחק אף אנן נמי תנינא על בשרו מה תלמוד לומר ילבש להביא מצנפת ואבנט להרמת הדשן דברי ר' יהודה רבי דוסא אומר להביא בגדי כהן גדול ביום הכיפורים שהן כשרין לכהן הדיוט רבי אומר שתי תשובו' בדבר חדא דאבנטו של כ"ג ביום הכיפורים לא זה הוא אבנטו של כהן הדיוט ועוד בגדים שנשתמשת' בהן קדושה חמורה תשמש בהן קדוש' קלה אלא מה תלמוד לומר ילבש לרבות את השחקין ואזדא ר' דוסא לטעמי' דתניא והניחם שם מלמד שטעונין גניזה ר' דוסא אומר שלא ישתמש בהן יו"הכ אחר ת"ר אירע בו פסול ומינו אחר תחתיו ראשון חוזר לעבודתו שני כל מצות כהונה גדולה עליו דברי ר' מאיר ר' יוסי אומר ראשון חוזר לעבודתו שני אינו ראוי לא לכ"ג ולא לכהן הדיוט אמ' רבי יוסי מעשה ביוסף בן אלם בציפורי שאירע בו פסול בכהן גדול ומינוהו תחתיו ואמרו חכמי' ראשון חוזר לעבודתו שני אינו ראוי לא לכהן גדול ולא לכהן הדיוט כהן גדול משום איבה כהן הדיוט משום מעלין בקודש ולא מורידין אמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן הלכה

הלכה כרבי יוסי ומודה רבי יוסי שאם עבד ועבד עבודתו כשרה אמר רב יהודה אמ' רב הלכה כר' יוסי ומודה ר' יוסי שאם מת ראשון שחוזר לעבודתו פשיטא מהו דתימא הויא ליה צרה מחיים קמל"ן: רבי יהודה אומר אף אשה אחרת מתקינין לו: ורבנן נמי הא חיישי לשמא אמרי לך רבנן טומאה שכיחא מיתה לא שכיחא: אמרו לו א"כ אין לדבר סוף: שפיר קא אמרי ליה לרבי יהודה ורבי יהודה אמ' לך למיתה דחדא חיישינן למיתה דתרתי לא חיישינן ורבנן אי איכא למיחש אפילו למיתה דתרין חיישינן ורבנן נימרו אינהו לנפשייהו אמרי לך רבנן כ"ג זריז הוא אי זריז הוא למה מתקינין כהן אחר כיון דעבדינן ליה צרה כל שכן דמזדרז טפי ומי סגי ליה בתקנתא ביתו אמר רחמנא והך לאו ביתו היא דמקדש לה והא כמה דלא כניס לה לאו ביתו היא דכניס לה א"כ הוה ליה שני בתי' ורחמנא אמר וכפר בעדו ובעד ביתו ולא בעד שני בתים דהדר מגריש לה אי מגריש לה הדר' קושיין לדוכת' לא צריכ' דמגריש לה על תנאי דאמר לה הרי זה גיטך על מנת [שתמותי ודילמא לא מייתא והוה לי' שני בתים אלא דאמר לה הרי זה גיטך על מנת] שלא תמותי אי לא מיתה מיגרש' לה ואי מיתה הא קיימא הך ודילמא היא לא מיתה והוה ליה גיטא דהאי גיטא ומייתא חברתה וקם ליה בלא בית אלא דאמ' לה על מנת שתמות [אחת מכם] מיתה הא קיימא הך מיתה הך הא קיימא הא ודילמ' לא מייתא ולא חדא מינייהו והוה ליה שני בתים ועוד כי האי גונא מי הוי גיטא והאמ' רבא הרי זה גיטך על מנת שלא תשתי יין כל ימי חיי וחייכי אין זה כריתות כל ימי חיי פלוני הרי זה כריתות אלא דאמר לה הרי זה גיטך על מנת שלא תמות חברתיך אי לא מתה חברתה מיגרשא ואי מיתה הא הא קיימא הא ודילמא מיתה חברתה בפלגא דעבודה ואיגלי מילתא למפרע

כיון דאמרי אי איכא למיחש חיישינן נמי למיתה דתרתי כמרו נמי בטומאה אי איכא למיחש חיישינן נמי לטומאה דתרי ואין לדבר סוף: זריז הוא' ונשמר מן הטומאה אבל מיתה אין מסורה בידיכו: בתקנתא בהזמנה: הדרן קושיין' דשמא תמות: על מנת שתמותי ביום הכיפורים ואם מתה בו ביום

נמצא גט למפרע ואין כאן אלא בית אחד ואם לא מתה היא ומתה חבירת' נשארה לו זאת שאין הגט גט וכל סוגיא זאת אין מירולין שלה יכולין לעמוד כי יש להן תשובות רבות ואיכו אלא כי מלמדין אותנו ואם תאמר כן יש להשיב כן ואיכו משיב כל תשובות פיש להשיב כי באמת הוא מסלקו לתרץ בענין אחר עד שהעמיד על מכונה: ודילמא לא מייתה ואין הגט גט: על מנת שלא תמות ואי לא מתה כדקאמר הוה ליה גיטא למפרע: כהאי גוונא שהתנאי תלוי בחייה מי הוה גט: אין זה כריתות שהרי כל ימי חייה קשורה בו ואנן כריתות בעינן: כל ימי חיי פלוני הרי זה כריתות ותינש' לאחר מיתת פלוני וגם מהיום הוא גט שאם קילקלה אין כאן חיוב אשת איש שאינו אלא כחשש שמא תשתה יין בחיי פלוני: שלא תמות חבירתך ואי לא מיתה חבירתה הוה לה גט למפרע ואין כאן אלא בית אחת:

אס

למפרע דגיט' דהא לאו גיטא הוא ועבד ליה עבוד' בשני בתים אלא דאמר לה הרי זה גיטיך על מנת שתמות חברתיך ודילמא מיית' חברתה והוה לה גיטא דהא גיטא וקם לי' בלא בית אלא דמגרש להו לתרווייהו לחדא אמר לה הרי זה גיטיך על מנת שלא תמות חברתיך ולחדא אמר לה הרי זה גיטיך על מנת שלא תכנסי לבית הכנסת ודילמא לא מיית' חברתה ולא עיילא היא לבית הכנסת והוה לי' גיטא דתרווייהו גיטא וקם ליה בלא בית אלא לחדא אמר לה הרי זה גיטיך על מנת שלא תמות חברתיך ולחדא אמר לה הרי גיטיך על מנת שאכנס אני לבית הכנסת דאי מייתא הא קיימא הא ואי מייתא הא קיימא הא מאי איכא למימר דילמא מייתא חברתה בפלגא דעבוד' ועבד לי' עבודה למפרע בשני בתים אי הוי לה דקא בעיא למימת קדים איהו ועייל לבית הכנסת ומשוי לגיטא דהא גיט' למפרע מתקיף לה רב אסי ואיתימא רב עוירא אלא מעתה שתי יבמות הבאות מבית אחד לא יתיבמו יבמתו יבמתו ׳ריבה מתקיף לה רבינא ואיתימא רב שרביה אלא מעתה ארוסה לא תתיבם החוצה ׳לרבות את הארוסה *תנו רבנן ׳כהן גדול מקריב אונן ׳ואינו אוכל רבי יהודה אומר כל היום מאי כל היום אמר רבא לא נצרכא אלא להביאו מתוך ביתו אמר ליה אביי השתא לרבי יהודה אפוקי מפקינן ליה דתני' היה עומד ומקריב על גבי המזבח ושמע שמת לו מת מניח עבודתו ויוצא דברי ר' יהודה ר' יוסי אומר ׳יגמור ואת אמרת מייתינן ליה מתוך ביתו אלא אמר רבא מאי כל היום

לומר

אם תמות חבירתה · קיימא הך דאין גיטה גט · שלא תיכנסי כו' ביום הכפורים: אלא מעתה · כיון דאמרת לעיל ביתו אין כאן שתים במשמע: שתי יבמות הבאות מאדם אחד · שהיה לו שתי נשים לא תתייבם אפי' אחת מהן דהא בית אחד כתיב: ארוסה לא תתייבם · דהא בית בתי' ואת אמרת לעיל כל כמה דלא כניס לה לאו ביתו היא: מקריב אונן · דרחמנא שרייה דכתיב לאביו ולאמו לא יטמא ומן המקדש לא יצא ולא יחלל וגומר ודרשינן לה בשחיטת קדשים במת אביו ואמו ואינו צריך לצאת מקדושתו כלל להיות עומד ומקריב כי לא חילל עבודתו בכך ומינה ילפינן הא כהן הדיוט שלא יצא חילל: ואינו אוכל · שלא הותרה כאן אלא עבודה וקדשי' אסורין לאונן קל וחומר ממעשר הקל שאמרה תורה (דברים כו) לא אכלתי באוני ממנו: להביאו מתוך ביתו · מגוה הו' שיביאוהו למקדש לעבוד כל היום כדי נפקח לצערו והכי קאמר רבי יהודה כל היום יהא עסוק בהקרבה: השתא לרבי יהודה אפוקי מפקינן · להדיוט ואכן אפילו התחיל בעבודה אלמא ר' יהודה בהקרב' אכיכות להומר' ורבנן לקולא וגבי כהן גדול החליפו שיטתן: היה עומד ומקריב · בכהן הדיוט קאי:

אלא לחדא אמר לה על מנת שאכנס לבית הכנסת · דאע"ג דכבר הקשה לו דילמא לא עיילא לבי כנישתא ה"נ גבי דידה שהנכנסים עצלניות הן אבל כהנים זריזין הן וכ"ש כהן גדול דזריז טפי ולא ישכח ועוד גבי דידה חיישינן טפי לפי שאינה תדיר בכאן לראו' אם לא תמו' חבירת' שתיכנס היא לבית הכנס' דאטו בכפה תלו לה:

נא

ולחדא אמר לה על מנת שאכנס כו' · פי' ולשנייה אמר על מנת שלא תמות חברתיך דהו ליה' למיחש למידי דאי מתה השנייה בפלג' דעבודה עייל לבית הכנסת והוה ליה גיטא למפרע וליכא שני בתים ואי לא מייתא לא הא ולא הא הויא ליה דקמייתא גט ולא ליעול לבי' הכנס' ואי מייתא קמיית' בפלגא דעבודה כיון דשנייה לא מייתא דלמית' דתרתי לא היים הויא לה מגורש' למפרע ולא ליעול לבי' הכנסת אבל אי לא מגרש אלא לאחת ואמר לה על מנת שאכנס לבית הכנסת ולא אמר לרחל מידי דילמא מייתא רחל בפלג' דעבוד' והיכי ליעביד אי עייל לבית הכנס' קם ליה מכאן ולהבא בלא בית ואי לא עייל לבית הכנסת הרי עבד מקצת עבודה בשני בתי' הילכך לא איפשר בע"א וגם הלשון משמע כן מדקאמר לחדא אמר לה מכלל דאף לשניה אמר והתנה עמה בירושלמי משמע אשה אחרת מתקינין לו מזמנין אותה שאם תמות אשתו ביום הכיפורים שיקדש זאת ביום הכיפורים ופליג אגמר' דידן דפריך התם ויקדש מאתמול דמשמע ליה מתקינין בהזמנה בעלמא ומשני וכפר בעדו ובעד ביתו (ויקרא יו) ולא בעד שני בתים ופריך ולא נמצא כקונה קניין בשבת ומשני משום שבות התירו במקדש א"ר חנינא הדא אמר' הלין דכנסין ארמלן צריך לכונסן מבעוד יום שלא יהא כקונה קניין בשבת כ"ל לפ' בתולה שיש לה חופה מבעוד יום משעה שנכנסה לחופה קנאה וכל דבר להכי מותר לבא עליה בשבת אבל אלמנה שאין לה חופה ואיכ' נקנית לבעלה ליורשה וליטמא לה ולהפר נדריה אלא ע"י ביאה צריך לבא עלי' מבעוד יום שלא יהא כקונה קניין בשבת ואפי' את"ל שיש לאלמנה חופה קודם ביאה כ"ל דיחוד שמתייחדת עמו הייני חופת' וזה יש לעשות קודם השבת אבל בתולה משילתה בהינומא הויא חופה שלה וזה היו רגילין לעשות ביום אבל לא היו מייחדין אלא בלילה סמוך לביאה והשתא קאמר בירושלמי הלין דכנסין ארמלן צריך לייחדן מבעוד יום דייחוד שלה היינו חופה וכן נראה לי יותר לומר דאלמנה מני אית לה חופה קודם ביאה ויש ליזהר במאי דפרים' שהכונס אלמנה צריך לייחדן מערב שבת אחר ברכת הנשואין:

נב

נג

נד

נה

ולחדא אמר לה הרי זה גיטיך על מנת שלא תיכנסי לב"ה · דהשתא אי מיית' בפלג' דעבוד' כיון דלא עייל לב"ה הוה מגורש' למפרע וליכא שני בתים:

ודילמא לא מתה חברתה ולא עיילא לבית הכנסת · כ"ל דל"ג דלא עיילא היא דהא מדלא קאמר על מנת שלא תיכנסי חבירתיך לבית הכנסת אלמא דמיירי דאמר ללאה ע"מ שלא תמו' רחל ולרחל אמר על מנת שלא תיכנס היא עצמה לבית הכנסת וא"כ הכי פריך ודילמא לא מתה רחל ולא עיילא רחל לבית הכנסת וא"ת הוה גר' היא משמע ודילמא לא מתה רחל שהיא חבירתה של לאה ולא עיילא היא לאה הא דנקט גבי דידה על מנת שלא תיכנסי לבית הכנסת ובסמוך גבי דידיה על מנת שאכנס י"ל דלא הוה מצי למימר גבי דידה על מנת שתכנס בשעה שהיא בריאה דאיכא דשאה ליכנס לבי' הכנסת דילמא מייתא חברתה וקם ליה בלא בית וכשהיא חולה ונטויה למות איכא יכולה ליכנס אע"פ שהיה יכול להתנות תנאי אחר שיוליכוה לבית הכנסת מ"מ השתא ניחא לפי תנאו לא הוה מצי למימר איפכא וגבי דידיה ניחא דמצי למימר על מנת שאכנס ניחא לי' טפי למימר מלומר שלא אכנס משום דפריך וקם לי' בלא בית והאי ניחא לי' טפי לשנויי על מנת שאכנס דליכא למיחש כולי האי דילמא עביד מעשה ועייל וקם לי' בלא בית וקל להבין:

היה עומד ומקריב ושמע שמת לו מת וכו' · רש"י פי' בכהן הדיוט איירו ודחק עצמו לפ' לפי זה ול"ג דבכהן גדול איירי אע"ג דכ"ג מקריב אונן ה"מ מדאורייתא אבל מדרבנן ס"ל לרבי יהודה מניח עבודה ויוצא ואל תתמה דהא מסקי' גזירה שמא יאכל אלמא אע"ג דכ"ג מקריב מדאורייתא כל היום מודו ביה רבנן א"כ ברייתא נמי איכא למימר מעיקר' דכ"ג איירי ומדרבנן עומד לכאורה משמע היה עומד ומקריב אע"ג דאכתי לא התחיל בעבודה אלא עבודה בידו והיכי קאמר ר' יוסי יגמור והלא כהן הדיוט אונן מחלל עבודה וכן משמע בתוספ' דזבחים (פ"יא) דתנא אבל כהן הדיוט שהיה מקריב ומת לו מת מניח עבודה ויוצא וליכא מאן דפליג והא דפליגי בשמעת' רבי יהודה ורבי יוסי איכא למימר בכ"ג פליגי:

שאינו עובד עבודה כל היום · וה"פ כל היום שוין אכילה להקרבה כמו שאינו אוכל כך אינו מקריב הא בלילה מקריב ואינו אוכל ולא גזרינן דילמא אתא למיכל דאבילות לילה דאבילות דרבנן והיא גופה גזירה ואכן ניקום וניגזור גזירה לגזירה ולא הוה מצי לשנויי דכל היום אינו אוכל קאי הא בלילה אוכל דהא ס"ל לרבי יהודה בפרק טבול יום (דף צט ב) דאבילות לילה דיום מיתה דאורייתא ודיום קבורה דרבנן והא דמסיק כל היום אבל לילה לא היינו דיום קבורה דאי דיום מיתה הא שמעי' ליה לרבי יהודה בפ' טבול יום דאבילות לילה דיום מיתה דאורייתא וה"כ ניגזור דילמא אתי למיכל מיניה:

למזה

לומר שאינו עובד כל היום גזירה שמא יאכל א"ל רב אדא בר אהבה לרבא ומי גזר רבי יהודה שמא יאכל והתנן ר' יהודה אומר אף אשה אחרת מתקינין לו שמא תמות אשתו ואי מייתא אשתו עביד עבודה ולא גזר רבי יהודה שמא יאכל אמר ליה הכי השתא התם כיון דיום הכפורים הוא דכולי עלמא לא קא אכלי הוא נמי לא אתי למיכל הכא דכולי עלמא אכלי הוא נמי אתי למיכל וכי האי גוונא מי חיילא עליה אנינות והא מיגרשא נהי דאנינות לא חייל עליה אטרודי מי לא מיטריד: **מתני'** ׳כל שבעת הימים הוא זורק את הדם ומקטיר את הקטורת ומטיב את הנרות ומקריב את הראש ואת הרגל ׳ושאר כל הימים אם רצה להקריב מקריב ׳שכהן גדול מקריב חלק בראש ונוטל חלק בראש: **גמ'** מאן תנא אמר רב חסדא דלא כר' עקיבא דאי ר"ע הא אמר טהור שנפלה עליו הזאה טמאתו היכי עביד עבודה דתניא ׳והזה הטהור על הטמא על הטמא טהור ועל הטהור טמא דברי ר' עקיבא וחכמי' אומרים אין הדברים הללו אמורין אלא בדברי' המקבלי' טומאה מאי היא כדתנן *נתכוון להזות על הבהמה והזה על האדם אם יש באזוב ישנה נתכוון להזות על האדם והזה על הבהמה אם יש באזוב לא ישנה מ"ט דר' עקיבא נכתוב רחמנא והזה הטהור עליו מאי על הטמא שמע מינה על הטמא טהור ועל הטהו' טמא ורבנן האי לדברים המקבלין טומאה הוא דאתא אבל הכא קל וחומר הוא אם על הטמ' טהור על הטהור לא כל שכן ור' עקיבא היינו דקאמר שלמה °אמרתי אחכמה והיא רחוקה ממני ורבנן ההוא *למזה ולמזין עליו טהור ׳ונוגע בהן טמא ומזה טהור והכתיב °ומזה מי הנדה יכבס בגדיו מאי מזה נוגע והכתיב מזה והא כתיב נוגע ועוד מזה בעי כיבוס בגדים נוגע לא בעי כבוס בגדים אלא מאי מזה ׳נושא ונכתוב רחמנא נושא מ"ט כתוב מזה הא קמ"ל ׳דבעינן שיעור הזאה הניחא למאן דאמר הזאה צריכה שיעור אלא למאן דאמר הזאה אין צריכה שיעור מאי איכא למימר אפילו למ"ד הזאה אין צריכה שיעור הני מילי ׳אגבא דגברא אבל במנא צריכה שיעו' דתנן *כמה יהא בהן ויהא כדי הזאה ׳כדי שיטבול

ראשי

לומר שאינו עובד כל היום · עד הלילה אבל בלילה אם בא להקטי' חלבים ואימורים יקטיר: גזירה שמא יאכל · כל היום אסור באכילת קדשים ומן התורה אבל באבילות הלילה ומקבל שמת ביום איכה מדברי תורה אלא מדברי סופרי' והכי שמעינן ליה לר' יהודה במסכת זבחים (דף צט ב) והכי קאמר רבי יהודה כל היום הוא באנינו' ולא יקריב: והא מגרשה · דהכי אוקימנ' דאי חזי לה דמתה קדים ועייל לבית הכנס' ומשוי ליה לגיטא דהשיא דמתה גיטא למפרע: מי לא מיטריד · ובקדשים בעינן שמחה וגדולה דכתיב לך נתתים למשחה כדרך שהמלכים אוכלים (חולין דף קלג ב): **מתני'** הוא זורק את הדם · של תמידין כדי שיהא רגיל ומזומן בעבודת יום הכיפורים: ומטיב את הנרות · מדשן מן אפר הפתילו' שכבו וכן כל יום ויום מטיבין בבקר שנא' בבקר בבקר בהטיבו את הנרות וכל יום מקטירין קטור' בהיכל פרס בשחרית ופרס בין הערביים: ושאר כל הימי' אם רצה · להטיב ולהקריב את כל קרבן שירצה מקריב ואין המשמר יכול לעכב על ידו: מקריב חלק בראש · ראש הוא להקטיר ולהקריב כל חלק שיבחר: ונוטל חלק · בחלוקת אכילת קדשים: בראש · מנה יפה שיבחר לו: **גמ'** דר' עקיבא · לקמן בשמעתין: היכי עביד עבודה · כל שבעה הרי מזין עליו: על הטמא טהור ועל הטהור טמא · אם הזה על הטמא נעשה טהור ואם הזה על הטהור נעשה טמא ויליף טעמא מעל הטמ' יתירא כדמפרש לקמן: וחכמים אומרים · על הטמא לדרשא אתא לומר שאין דברי הזאה אמורים אלא בדברים המקבלים טומא' אבל בדברים שאין מקבלים טומאה אין הזאה הניתזת עליהן קרויה הזייה ונפקא מינה שהשירי' מים באזוב שירי פסולי הן ואין להכשירן להזות: כדתנן נתכוון כו' ואם יש באזוב ישנה · כלומר ראויין השיריים להזות על אדם שצריך הזאה דלא נתכוון (לו) וחוזר ושונה ואין צריך לחזור ולהטביל: לא ישנה · דנפסלו במלאכ' דהזאה של בהמ' אין [שם] הזאה עליה והוו להו כמים שנעשי' בהן מלאכה: למזה טהור · דדריש הכי והזה הטהור אף לאחר שהזה קרוי טהור: הניחא למאן דאמר כו' · פלוגתא היא בזבחים בפרק התערובות (דף פ): אגבא דגברא · כל שהוא שנותן עליו מטהרו: אבל במנא · שהוא מטבל ראשי גבעולי אזוב בו צריכה שיעור:

שיטבול

למזה ומזין עליו טהור ונוגע טמא · תימא מזין עליו אינו טהור עד שיטבול ויעריב שמשו יטהר וא"כ למאי הוה נוגע טמא טפי ממזין עליו וי"ל דה"ק מזין עליו הזאה גורמת לו טהרה ונוגע מי חטאת גורמין לו טומאה אי נמי י"ל מזין עליו טהור היינו טהור שנפל עליו הזאה דהוי טהור לגמרי:

נו

נז

מאי מזה נושא · וא"ת ומנא ליה לגמרא לגעקר קרא ממשמעותיה לומר דמזה טהור ומזה דקרא היינו נושא אימא מזה ממש וי"ל מדכתב והזה הטהור את הטמא טהור ואע"ג דדרשינן מיני' טהור מכלל שהוא טמא ליתד על טבול יום שהוא כשר בפרה י"ל חדתי שמע מינה:

נח

נט

ס

סא

אלא מאי מזה נושא · והא קמ"ל דעד דדרי כשיעו' הזא' תימא לי א"כ מאי טעמא הדר ביה מגואי דאמר מאי מזה נוגע אי משום דקשיא ליה והכתיב מזה והכתיב נוגע ועוד מזה בעי כיבוס נוגע לא בעי כיבוס ליימא ה' דכתב נוגע ולא כתב ביה כיבוס היינו כי לא נוגע כשיעור הזאה ומזה דבעי כיבוס היינו כי נגע כשיעור הזאה ואין לתרץ דמנ"ה לא מוקמי' ליה בנוגע וכדפי' משום דנוגע לא בעי כיבוס אפי' כי נגע בכשיעו' מדכתב והנוגע במי הנדה יטמא ולא כתב ביה כיבוס ומי הנדה משמע מים הראוין להזות שיש בהן כשיעו' דהא ודאי ליתא דמי הנד' לא משמע הכי דאי לא תימא הכי א"כ כי פריך וליכתוב נושא מאי קא משני הא קמ"ל עד דדרי כשיעור הזאה אכתי תיקשי לך ליכתוב והנושא מי הנדה יכבס בגדיו דמי הנדה משמע שיש בהן כדי הזייה ועוד אי מי הנדה משמע דווקא שיש בהן כדי הזייה אם כן אין בהן כדי הזייה לא יטמא במגע כלל והא ליתא דברים ומסכת כלים משמע דמטמו במגע דתנן התם אבות הטומא' השרץ וכו' עד ומי חטאת שאין בהן כדי הזייה הלי' לו מטמאין אדם וכלים במגע ואין מטמאין במשא ואין לתרץ דה"ק מאי מזה נושא אף נוש' והוא הדין במגע דשקולינהו והי מינייהו מפקת דאם כן מאי פריך וליכתוב נוש' ליכתו' אי הוה כתב נושא הוה אמינא דווקא במשא ולא במגע להכי כתב מזה דהשתא אתי תרווייהו ועוד הלשון אינו משמע כן דקאמר עד דדרי כשיעור הזאה ולא קאמר עד דנגע כשיעור הזאה לענין כיבוס בגדים וכ"ל דלהכי לא אוקמ' במגע ולענין כיבוס דא"כ הוה משמע במגע לענין כיבוס ובמשא טהור גמור והא לא אשכחן טומאה דלא מטמיא אלא במגע לענין כיבוס ובמשא טהורה אע"ג דפרך מטמא במגע ולא במשא מ"מ לא בעי כיבוס להכי אוקמי במשא דבמשא בעי כיבוס ובמגע לא בעי כיבוס דאשכחן טומאה כיוצא בה דנבילה מטמאה אדם ולא בעי כיבוס ובמשא בעי כיבוס אי נמי כ"ל דמי הנדה משמע הכי ומשמע הכי בין יש בהן כשיעור בין אין בהן כשיעור ולהכי לא מצי לאוקמא במגע דהא כתי' והנוגע במי הנדה יטמא ומשמע אפי' בכשיעור יטמא גרידא טומאה קלה בלא כבוס בגדים והשתא נמי ניחא הא דקאמר עד דדרי כשיעור הזאה דאי הוה כתב והנושא מי הנדה יכבס בגדיו הוה אמינא בין יש בהן כשיעור בין אין בהן:

ורמינהי

ראשי גבעולין ויזה אביי אמר אפי' תימא ר"ע דעביד עבודה כוליה יומא ולפניא מהו עליה וטביל ועביד הערב השמש: ומקטיר את הקטרת ומטיב את הנרות: אלמא קטרת ברישא והדר נרות ורמינהי *מי שזכה בדישון מזבח הפנימי ומי שזכה במנורה ומי שזכה בקטרת אמר רב הונא מאן תנא תמיד רבי שמעון איש המצפה הו' והא איפכא שמעינן ליה דתנן *בא לו לקרן מזרחית צפונית נותן מזרחה צפונה מערבית דרומית נותן מערבה דרומה ותני עלה ר' שמעון איש המצפה משנה בתמיד מזרחית צפונית נותן מזרחה צפונה מערבית דרומית נותן מערבה ואח"כ נותן דרומה אלא א"ר יוחנן מאן תנא סדר יומא ר' שמעון איש המצפה הוא ורמי סדר יומא אסדר יומא *דתנן פיים השני מי שוחט מי זורק מי מדשן מזבח הפנימי ומי מדשן את המנורה ומי מעלה אברים לכבש פיים השלישי חדשים לקטרת באו והפיסו אמר אביי ל"ק כאן בהטבת שתי נרות כאן בהטבת חמש נרות למימר' דבקטור' מפסיק להו והא *אביי מסדר מערכה משמיה דגמר' בדם התמיד מפסיק להו אמרי לא קשי' ההיא לאבא שאול הא לרבנן דתניא לא ייטיב את הנרות ואח"כ יקטיר אלא יקטיר ואח"כ ייטיב אבא שאול אומר מטיב ואחר כך מקטיר מאי טעמא דאבא שאול דכתיב בבקר בבקר בהטיבו את הנרות והדר יקטירנה ורבנן מאי קאמר רחמנא בעידן

בעידן הטבה תהא מקטר קטרת דואי לא תימא הכי בין הערבים דכתיב ובהעלות אהרן את הנרות בין הערבים יקטירנה הכי נמי דברישא מדליק נרות והדר מקטיר קטורת של בין הערבים וכי תימא הכי נמי *והתניא מערב עד בקר תן לה מדתה שתהא דולקת והולכת כל הלילה מערב ועד בקר דבר אחר מערב עד בקר אין לך עבודה שכשרה מערב עד בקר אלא זו בלבד אלא מאי קאמר רחמנא בעידן הדלקה תהא מקטר קטרת הכא נמי בעידן הטבה תהא מקטר קטרת ואבא שאול אמר לך שאני התם דכתיב אותו רב פפא אמר לא קשיא הא רבנן הא אבא שאול במאי אוקימת' למתניתי' דהכא כרבנן פיים כאבא שאול אימא סיפא *הביאו לו את התמיד קרצו ומרק אחר שחיטה על ידו נכנס להקטיר את הקטרת ולהטיב את הנרות אתאן לרבנן רישא וסיפא רבנן ומציעתא אבא שאול אמר לך רב פפא אין רישא וסיפא רבנן ומציעתא אבא שאול בשלמא אביי לא אמר כרב פפא רישא וסיפא רבנן ומציעתא אבא שאול לא מוקים לה אלא רב פפא מאי טעמא לא אמר כאביי אמר לך ותנא ברישא הטבת שתי נרות והדר הטבת חמש נרות ואביי אמר לך אורייי בעלמא היא דקא מורי וסדרא הא הדר תני לה גופא בא לו לקרן מזרחית צפונית נותן מזרחי' צפוני' מערבית דרומי' נותן מערבית דרומי' ותני עלה ר"ש איש המצפ' משנה בתמיד בא לו לקרן מזרחית צפונית נותן מזרחית צפונית מערבית דרומית נותן מערבה ואח"כ נותן דרומ' מ"ט דר"ש איש המצפה אמר רבי יוחנן משום חד דבי רבי ינאי אמר קרא ושעיר עזים אחד לחטאת לה' על עולת התמי' יעשה ונסכו עולה היא ואמר רחמנא עביד בה מעשה חטאת הא כיצד נותן אחת שהיא שתים במעשה עולה שתים שהן שתים במעשה חטאת וליתן שתים שהן ארבע במעשה עולה וארבע שהן ארבע במעשה חטאת לא מצינו דמים שמכפרין וחוזרין ומכפרין וכי מצינו דמים שחציין חטאת וחציין עולה אלא ע"כ הקישן הכתוב הכא נמי בעל כרחן הקיש הכתוב התם פיסוק מתנות בעלמא היא וניתיב אחת שתי' שתים למטה כמעשה עולה שתים שהן שתים למעלה כמעשה חטאת לא מצינו דמי' שחציין למעלה וחציין למטה ולא והתנן *הזה ממנו אחת למעלה ושבע למטה כמצליף מאי כמצליף מחוי רב יהודה כמנגדנא ולא והתנן הזה מטנו על טהרו של מזבח שבע פעמים מאי לאו אפלגיה דמזבח כדאמרי אנשי טהר טיהרא הוא פלגא דיומא אמר רבה בר שילא לא אגופיה

ואחת לשכת בית המוקד. פר"ח דשתי בית המוקד היו ליטול מהם אם לצורך המזבח שנטמא להביא מן ההליוט שבשיס היו שאם יבא האחד ביאתו ומת"ג דאמרתי הוא מערבא לקיום האם לקמן בפ"ב טרף בקלפי (דף מא) שנמ"ל שלמתן היו לריבו לקיום האם שאם יבבה האם מבני בתי המוקד יקחו מן המערב העשויה לכך וכפירושו משמע בפ"ק דשבת (דף כ) ומאחיזין. האור בנמדרת בית המוקד מאי טעמא בכל מושבותיכם אי אתה מבעיר אבל אתה מבעיר בנמדרת בית המוקד משמע דאפי' מהוא לצורך המזבח יכול להבעיר בשבת ורש"י פירש לפי שהכהני הולכים יחיפים דבעינן שלא יהא דבר חוצץ בינו לרצפה כדאית' בפ"ב דזבחי' (ד' כד) היו שני בתי המוקד ואם של מערבא לקיום האם ולריך לומר לפירושו דהתירו להבעיר האם בנמדרת בית המוקד מע"ג דלא הוה לצורך מזבח כיון דבעזרה הוא לא קריבן ביה בכל מושבותיכם:

אבר להם הממונה. הכא (ולקמן ברים פ"ג (דף כח)) אמר להם הממונה לאו ורמו אם הגיע זמן שחיטת פרש"י הסגן ולית דבירושלמי רבי כ"ה דברים שהסגן משמש חיטי כ"ג הגבה ימיך לקש בפרק טרף בקלפי (דף לט) הסגן ביומיו ורמש בית אב בשמשו בפרק כ"ג (דף יא) והניף הסגן בסולדין לסוף מסכת תמיד (ד' לג) והסגן ביומיו והעלהו בהוא פירקא דמני לא היה כ"ג מתמנה על שנעשה סגן ולא קא חשיב להא בהדייהו אלמא תמנה לאו סגן הוא:

ניתיב דרומית מזרחית. דומי' דהתם דבשעלה בכבש בא לו. לקרן דרומית מזרחית תחלה ולא הוה אלי לשכויי כיון דעולה בשחטא בלפון וקיבול דמה בלפון יהיב מזרחית לפוני' נפנע ביה בריש מזרחית דרומית חלא דמדרב' כיון דכל פוסות דרך ימין מגלא כי קאי בלפון ופניו למזבח ומקיף דרך ימין פנע בקרן דרומית מזרחית בריש ודעל המזבח מסיב לו דקרן דרומית מזרחי' לא היה לו יסוד:

ניתיב בריש מערבית דרומית. דכיון דבעינן מעשה הטמת כהי דלא אלי למיתב דרומית מזרחית כחטאת ומעוס דעולה טעונה יסוד מ"מ ניתיב בריש מערבית דרומית שהיא קרן הסמוכה לבכש שהיה בדרום שהיה עולה בו לתת מתכות דחטאת וקרובה לו טפי מזרחית לפונית ומשני כיון דאמר מר כל פינות כו' ופע"ג דאי שחיט על ירך המזבח לפונה פנע בריש דרך ימין לקרן מערבית דרומית מקני קרן מזרחית לפונית ס"ל לרבי שמעון אים המלפה כמאן דאמר דכל הני העזרה עד הפתח הויא לפון והיה שוחט להלן מן המזבח ככבש הפתח וכי מקיף הו דרך ימין פנע מיד בקרן מזרחית לפונית שהיא קרובה לקרן מזרחית דרומית שהיא קרן שמותנין בה מחילה מתכות הטאת טפי מלקרן מערבית דרומית ונקיט דרך ימין למזרח:

דרומית

ונסכים מן הסקדם בדמים כדתנן במסכת שקלים (דף ז ב) ל' קומתות היו במקדש והיה כתוב עליהן עגל גדי זכר חוטא והן סימני כבש ואיל ופר ושלם בהמות של מלודע כל מי שמבקש נסכים נא לו אצל הממונה על החותמות ונותן לו מעות כפי נסכים שהוא צריך ומקבל מתנו חותם של חותם נסכים ובא אל הממונה על הנסכים ומראה לו החותם ומקבל ממנו נסכים וכו' כדמפרש התם: ליסכה בית המוקד. ליסכה קשנה שקרויה בית המוקד ופתוחה לבית המוקד: פתוחות לה. שתים בקדש ושתים בחול. של בית המוקד מקלתה בנויים בתוך עזרה מקודש ומקלתה בחול: ורשמי פספסין. חתיכות עלים מבדילין לסימן במקום המפסיק בין קדש לחול:

אגפיה דמזבח דכתיב °וכעצם השמים לטוהר מאי שנא דיהיב עולה ברישא והדר יהיב דחטאת ניתיב ברישא דחטאת והדר ניתיב דעולה כיון דעולה היא היא קדמא ברישא ומאי שנא דיהיב מזרחית צפונית ומערבית דרומית ניתיב מזרחית והדר צפונית מערבית אמרי °עולה טעונ' יסוד דקרן דרומי' מזרחית לא הוה ליה יסוד מאי שנא דיהיב ברישא מזרחית צפונית והדר מערבית דרומי' ניתיב ברישא מערבי' דרומית והדר מזרחית צפונית כיון *דאמר מר כל פינות שאתה פונה לא יהו אלא דרך ימין למזרח ברישא בהחוא פנע וממאי דבעולה הוא דקאמ' רחמנ' עביד בה מעשה חטאת. ודילמא בחטאת הוא דקאמר רחמנא עביד בה מעשה עולה לא ס"ד דכתיב °על עולת התמיד יעשה ונסכו מאי קאמר דחמנא מידי דחטאת שדי אעולה תנן התם *אמר להם הממונה צאו והביאו טלה מלשכת בית הטלאים והלא לשכת הטלאים היתה במקצוע צפונית מערבית וארבע לשכו' היו שם אחת לשכת הטלאים ואח' לשכת החותמות ואחת לשכת בית המוקד ואחת לשכת שעושין בה לחם הפנים ורמינהי °ארבע לשכות היו לבית המוקד בקטוניות הפתוחות לטרקלין שתים בקודש ושתים בחול ודאשי פספסין מכדיל בין קודש לחול ומה היו משמשות מערבית דרומית היא היתה לשכ' טלי קרבן דרומית

אפילו הכי כיון שבחטא' סמיכה בעליונים של קרן לריך לעבלות בכבש דרך הדרום ופונה למזרח ס"כ בכל הדמיים אע"פ שכותבן למטה מתחי: להקיף מדרך הדרום שהוא פניו של מזבח בפתח כניסת הבית ומשם פונה לינון: דילמא בחטאת. דרשם חדש אמר רחמנא עביד בה מעשה עולה: לא ס"ד דכתיב. לחטאת על עולה: תנן התם. במסכת תמיד ולא שייך למיקבעיה בגמר דיומא אלא משום דמיירי לגיל בשיטי כהאי גוונא מתן תנא סדר יומא ר"ש אים המלפ' היא לא שמעינן לי' דאמר הכי שלא משום דשמעינן ליה דפליג אסדר תנוד מוקמי לסתמי' דפליגי אתנויד אליבים ולין שיטה כזאת מלויה בגמרא קבעה מני לתך נבי' דמיתוקמא מני בהך שיטת: המזמנה. הוא הסגן: והביאו כו'. לתמיד: מלשכת הטלאים. שהיו הטלאים שם מבוקרין כדתנן (שבקים ד' מ) אין פותחין משה טלאים המבוקרין בלשכת הטלאים: והלא. כמו והרי היא במקום פלוני: במקומ' נפוניה מערבית. של בית המוקד שהי' טרקלין גדול והיו מסיקין בו מדורות גדולות להתחמ' שם הכהנים שהולכי' יחיפים על רצפת עזרה שהיא של שיש והיו במקצועותיה לשכות פתוחות בקטוניו' פתוחות לטרקלין כדקתני לקמן ומרבע לשכות היו שם בל' המקצועות אחת ליסכת הטלאים כו': לשכת החותמות. שמניחין שם חותמות של לוקח שלתת

דרומית מזרחית היא לשכת שהיו עושין בה לחם הפנים מזרחית צפונית בה גנזו בית חשמונאי אבני מזבח ששקצום מלכי יון צפונית מערבית בה יורדין לבית הטביל אמר רב הונא מאן תנא מדות ר"א בן יעקב היא *דתנן °עזרת נשים היתה אורך מאה ושלשי' וחמש על רוחב מאה ושלשי' וחמש ויארבע לשכו היו בו' מקצועות יה ומה היו משמשות דרומית מזרחית היא היתה לשכת הנזירים ששם נזירים מבשלי' את שלמיהן ומגלחין שערן ומשלחין תחת ההוד מזרחית צפונית היא היתה לשכת דיר העצים ששם כהנים בעלי מומין עומדין ומתליעין בעצים שכל עץ שיש בו תולעת פסול לגבי מזבח צפונית מערבית היא היתי לשכת המצורעין מערבי' דרומית אמר ר"א בן יעקב שכחתי מה היתה משמשת אבא שאול אומר בה היו נותנין יין ושמן והיא היתה נקראת לשכת בית שמניא ה"נ מסתברא דר"א בן יעקב היא דתנן "כל הכחלים שהיו שם היו גבוהין *חוץ מכותל מזרחי שהכהן השורף את הפרה עומד בהר המשחה ומכוון ורואה כנגד פתחו של היכל בשעה הזאת הדם *ותנן יכל הפתחי' שהיו שם גובהן עשרי' אמה ורוחבן עשר אמות ותנן "לפנים ממנו סורג ותנן "לפנים ממנו החיל עשר אמות "ושתים עשרה מעלות היו שם רום מעלה חצי אמה ושילמה חצי אמה "ט"ו מעלות עולות מתוכה היורדות מעזרת ישראל לעזרת נשים רום מעל' חצי אמה ושילחה חצי אמה "ותנן יבין האולם ולמזבח כ"ב אמה "ושתים עשר' מעלות היו שם רום מעלה חצי אמה ושילחה חצי אמה ותנן ר"א בן יעקב אומר "מעלה היתה שם וגבוה אמה ודוכן נתון עליה יכו שלש מעלות של חצי חצי אמה אי אמרת בשלמא ר"א בן יעקב היא היינו דאיכסי ליה מיתרא אלא אי אמרת רבנן הא איכא פלגא דאמה דמתחזי ליה מיתרא בגוויה אלא לאו שמע מינה רבי אליעזר בן יעקב היא רב אדא בר אהבה אמר הא מני רבי יהודה היא *דתניא רבי יהודה אומר המזבח ממוצע ועומד באמצע עזרה ושלשים ושתים אמות היו לו

עשר

דרומית מזרחית היא היתה לשכת לחם הפנים. לקמן (דף יז) פרוך דלעיל במתני' דתמיד מוכח דהיא היתה בקרן מזרחית לפונית דקא חשיב מלשכת טלאי שהיה בקרן מזרחית לפונית עד לשכת לחם הכהנים ד' לשכות לחם הכהנים יצאו מלשכת לחם הפנים בלפונית מזרחי' ומסני לה וקשיא לן ליפרוך מני דלעיל קאמר דשאר שתי לשכותיה הוו לשכת החותמות ולישכת בית המוקד והכא קאמר שבקה נגו בית חשמונאי וכו' ובלחתה יורדין לבית הטבילי' י"ל טובלה מלכה לעכות ומיכי כלים שמשמשין בהם ושלשה דברים:

הא מלכה פלגא דאמה. הא דלא מסני שהיכל היה לו אסקופה למטה בפתחו שהיתה גבוהה חצי אמה דקיש לי' שלא היה פרץ ולא"ל שהי לו היה לשמ' הטעמי' כמו כן ומ"כ מלכתי מלכה פלגא דאמה דמתחזי פתחה בגוויה:

הא מני ר' יהודה דאמר מזבח ממוצע וכו' ומיכסי ליה פיתחא בגובהו של המזבח העומד בפניו ומפקיקו וה"ל הו' מני לתיני' ר"ש היא דאמר בפרק מיזסי מקומן (ד' נג) כולהו מזבח בלפון קאי דמזבח והלכבש מוכסין בפני הפתח ולא"ש שהכבש יורד ומשפע לגד הדדוש המדקדק

דרומית מזרחית היא היתה לשכת לחם הפנים. לקמן (דף יז) פרוך דלעיל במתני' דתמיד מוכח דהיא היתה בקרן מזרחית לפונית דקא חשיב מלשכת טלאי שהיה בקרן מזרחית לפונית עד לשכת לחם הכהנים ד' לשכות לחם הכהנים יצאו מלשכת לחם הפנים בלפונית מזרחי' ומסני לה וקשיא לן ליפרוך מני דלעיל קאמר דשאר שתי לשכותיה הוו לשכת החותמות ולישכת בית המוקד והכא קאמר שבקה נגו בית חשמונאי וכו' ובלחתה יורדין לבית הטבילי' י"ל טובלה מלכה לעכות ומיכי כלים שמשמשין בהם ושלשה דברים:

הא מלכה פלגא דאמה. הא דלא מסני שהיכל היה לו אסקופה למטה בפתחו שהיתה גבוהה חצי אמה דקיש לי' שלא היה פרץ ולא"ל שהי לו היה לשמ' הטעמי' כמו כן ומ"כ מלכתי מלכה פלגא דאמה דמתחזי פתחה בגוויה:

הא מני ר' יהודה דאמר מזבח ממוצע וכו' ומיכסי ליה פיתחא בגובהו של המזבח העומד בפניו ומפקיקו וה"ל הו' מני לתיני' ר"ש היא דאמר בפרק מיזסי מקומן (ד' נג) כולהו מזבח בלפון קאי דמזבח והלכבש מוכסין בפני הפתח ולא"ש שהכבש יורד ומשפע לגד הדדוש המדקדק

עשר אמות כנגד פתחו של היכל י"א אמה לצפון וי"א אמה לדרום נמצא מזבח מכוון כנגד היכל וכותליו ואי סלקא דעתך מדות ר' יהודה היא מזבח באמצע עזר' מי משכחת לה והתנן *כל העזרה היתה אורך מאה ושמונים ושבע על רוחב מאה ושלשי' וחמש מן המזרח למערב מאה ושמוני' ושבע מקו' דריסת רגלי ישראל י"א אמה מקום דריסת רגלי הכהנים י"א אמה מזבח שלשים ושתים בין האולם ולמזבח עשרים ושתים וההיכל ק' אמה וי"א אמה אחורי בית הכפורת מן הדרום לצפון מאה ושלשים וחמש הכבש והמזבח ששים ושתי' מן המזבח ולטבעות ח' אמות מקום הטבעות עשרים וארבע מן הטבעות לשלחנו' ארבע מן השלחנו' לננסין ארבע מן הננסין לכותל עזרה ח' אמות והמותר בין הכבש ולכותל ומקום הננסין ואי סלקא דעתך מדות ר' יהודה היא מזבח באמצע עזרה מי משכח לה הא רובא דמזבח בדרום קאי אלא

אלא לאו שמע מינה רבי אליעזר בן יעקב היא שמע מינה רב אדא בריה דרב יצחק אמר האי לשכה אקצויי מקציא ודאתי מצפון מתחזיא ליה בדרום ודאתי מדרום מתחזיא ליה בצפון ומסתברא דבמערבית דרומית הואי ממאי מדרמינן לחם הפני' לחם הפנים ומשנינן אמר רב הונא בריה דרב יהושע מר קא חשיב דרך ימין ומר קא חשיב דרך שמאל

אי

ומר קא חשיב דרך שמאל

תורה אור

אי אמרת בשלמא במערבית דרומית הואי היינו דמתרץ לחם הפנים אלא אי אמרת צפוני' מערבית הואי סוף סוף מאי תירוצא דלחם הפנים אלא לאו שמע מינה במערבית דרומית הואי שמע מינה והאמר מר כל פינות שאתה פונה לא יהיו אלא דרך ימין למזרח הני מילי בעבודה אבל הכא הושבנא בעלמא הוא: שכהן גדול מקריב חלק בראש ונוטל חלק בראש: תנו רבנן כיצד מקריב חלק בראש אומר עולה זו אני מקריב מנחה זו אני מקריב כיצד נוטל חלק בראש אומר חטאת זו אני אוכל אשם זה אני אוכל ונוטל חלה משתי חלות ארבע או חמש ממעשה לחם הפנים רבי אומר לעולם חמש שנאמר והיתה לאהרן ולבניו מחצה לאהרן ומחצה לבניו הא גופה קשיא אמרת נוטל חלה אחת משתי חלות מני רבי היא דאמר פלגא שקיל אימ' מציעתא ארבע או חמש ממעשה לחם הפנים אתאן לרבנן דאמרי לא שקיל פלגא אימא סיפא רבי אומר לעולם חמש רישא וסיפא רבי ומציעתא רבנן אמר אביי רישא ומציעתא רבנן ומודו רבנן בפרוסה דלאו אורח ארעא למיתבה לכהן גדול ומאי

ומודו

תורה אור

ומאי ארב' או חמש לרבנן דאמרי נכנס נוטל שש ויוצא נוטל שש ושכר הגפת דלתות לא משתים עשרה בעי מיפלג בציר חדא מפלגא חמש שקיל לר' יהוד' דאמר נכנס נוטל שבע שתים לשכר הגפת דלתות ויוצא נוטל חמש מעשר בעי מיפלג בציר חדא מפלגא ושקיל ארבע רבא אמר כולה ר' היא וסבר לה כרבי יהודה ולא מאי ארבע הא חמש בעי למשקל לא קשיא הא דאיכא משמר המתעכב הא דליכא משמר המתעכב אי איכא משמר המתעכב משמנה בעי למפלג ושקיל ארבע אי ליכא משמר המתעכב מעשר בעי למפלג ושקיל חמש אי הכי מאי ר' אומר לעול' חמש קשיא: מתני' מסרו לו זקנים מזקני בית דין וקורין לפניו בסדר היום ואומרים לו אישי כהן גדול קרא אתה בפיך שמא שכחת או שמא לא למדת ערב יום כיפורים שחרית מעמידין אותו בשער מזרח ומעבירין לפניו פרים ואילים וכבשים כדי שיהא מכיר ורגיל בעבוד' כל שבעת הימים לא היו מונעין ממנו מאכל ומשתה ערב יום הכפורים עם חשיכה לא היו מניחין אותו לאכול הרב' מפני שהמאכל מביא את השינה: גמ' בשלמא שמא שכח לחי' אלא שמא לא למד מי מוקמינן כי האי גונא והתניא והכהן הגדול מאחיו שיהא גדול מאחיו בכח בנוי ובחכמה ובעושר אחרים אומרים מניין שאם אין לו שאחיו הכהנים מגדלין אותו ת"ל והכהן הגדול מאחיו גדלהו משל אחיו אמר רב יוסף לא קשיא כאן במקדש ראשון כאן במקדש שני דאמר ר' אסי תרקבא דדינרי עייל' יה מרתא בת בייתוס לינאי מלכא על דאוקמיה ליהושע בן גמלא בכהני רברבי: ערב יו"הכ שחרית וכו': תנא אף השעירים ותנא דידן מאי טעמא לא תנא שעירים כיון דעל חטא קא אתו חלשא דעתיה אי הכי פר נמי על חטא הוא דאתי פר כיון דעליו ועל אחיו הכהנים הוא דאתי באחיו הכהני' אי איכא איניש דאית ביה מילתא מידע ידע ליה ומהדר ליה בתשוב' בכולהו ישראל לא ידע אמר רבינא היינו דאמרי אינשי אי בר אחתיך דיילא הוי חזי בשוקא קמיה לא תחליף: כל שבעת הימים לא היו מונעין וכו': תניא רבי יהודה בן נקוסא אומר מאכילין אותו סלתות ובצים כדי למסמסו אמרו לו כל שכן שאתה מביאו לידי חימום תניא סומכוס אומר משום ר' מאיר אין מאכילין אותו לא אב"י ואמרי לה לא אב"בי ויש אומרים אף לא יין לבן לא אב"י לא אתרוג ולא בצים ולא יין ישן ואמרי לה לא אב"בי לא אתרוג ולא בצים ולא בשר שמן ולא יין ישן ויש אומרים אף לא יין לבן מפני שהיין לבן מביא את האדם לידי טומא' ת"ר זב תולין לו במאכל וכל מיני מאכל אלעזר בן פינחס אומר משום ר' יהודה בן בתירא אין מאכילין אותו לא חגב"י ולא גב"ם ולא כל דברים המביאין לידי טומאה לא חגב"י לא חלב ולא גבינה ולא ביצה ולא יין גב"ם מי גריסי' של פול ובשר שמן ומריים ולא כל דברים המביאין לידי טומאה לאתויי מאי לאתויי הא דת"ר חמשה דברים מביאים את האדם לידי טומאה ואלו הן השום והשחלים

עין משפט נר מצוה

פח · פט · צ · צא · צב · צג

והאמר רבא תבעוה ליכנס כו' · לא הוה מצי לשנויי קטנות שלא הגיע זמנה לראות הוו דהא מסקינן בפרק תינוקת (דף סו) דמילתא דרבא אפילו בקטנה דילמא מתחזא ונראה דהיכא דתבעו' ליכנס וישבה שבעה נקיים וכל אות' שבעה בדקה שחרי' וערבית וטבלה ולא נבעל' אז צריכה לבדוק בכל יום ויום דלעול' משתבעוה ליכנס איכא לספוקי דילמא חזית מחמת חימוד עד שתיבעל הילכך בעינן שבעה נקיים סמוך לבעיל' מגוה וכן פי' רשב"ם בפרק תינוקת (סס):

יחודי בעלמ' הוו מייחדו להו: פרש"י לא היו באין עליהן אלא מתייחדי' עמהם ותו לא והקש' ר"י א"כ כיון דאסורין לבא עלי' מאי פת בסלו איכא מיהו הא י"ל כיון דשרי' לאחר ז' פת בסלו קרינ' ביה ועוד הקשו היכי שרו ליחודי בהדייהו והאמר בפ"ק דכתובות (דף ז) מי שפירסה אשתו נידה ולא בעל הוא ישן בין האנשים ואשתו ישינה בין הנשים להכי פר"י דכי אמרי מאן הויא ליומא לא אמרי מאן הויא ליומא ליבעל אלא לייחודי בהדה בעלמא וכיון שהיו אומרים להם כך רק לייחד עמהם לא היו רואו' דם מחמת חימוד ונראה לי כי מה שהקשה מכתובו' דלא קשה דהא דאמ' התם היינו דווקא לבחור דלא בעל מעולם דיצרו תוקפו טפי כדמשמע בפ' כל היד (דף יג) כל האוחז באמה ומשתין כאילו מביא מבול לעולם ומפליג התם כאן בבחור כאן בנשוי בנשוי שרי אע"פ שאין אשתו עמו וע"כ ההי' דכתובו' איירי בבחור מדקתני מי שהי' טבחו טבוח ומת אביו של חתן או אמה של כלה וכו' עד דווקא אביו של חתן או אמה של כלה דליכא איניש דטרחי ומזה מוכיח ר"י התם דאיירי במי שאין לו בנים ולא נשא מעולם שהוא בוש לטרוח בעצמו לצרכי חופתו אבל אמן איהו גופי' מצי טרח והכי' קתני וכן מי שפירס' אשתו נדה ולא בעל הו' ישן בין האנשי' וכו' ויכולני לפרש ולא בעל דקאמר היינו לא בעל מעולם אבל אמן אף על פי שעכשיו אין לו אשה כיון דכבר היה לו אשה אשתו ישינה עמו בחדר וכל שכן רבנן דהכא שאפי' עכשיו היה להם נשים אלא שלא היו בכאן בעיר ואפי' אם תמצא לומר דאמן כמו כן אסור מכל מקו' הכא שרי כיון שהי' להם נשים בבית ולא תקיף יצרייהו כולי האי ואדרב' טפי הוה ניחא לפיר' רש"י כי לפירוש ר"י קשה הלשון דקאמר יחודי הוו מיחדי דהוה ליה למימר לייחודי בעלמא כלומר היו מודיעי' להם שלא היו רוצים אלא לייחוד בעלמא מיהו מצינן למימר דלהכי נקט האי לישנא ייחוד בעלמא הוי מייחד להו משום דאתא לשנויי מה שהקשה לא ישא אדם אשה במדינה זו כו' ולהכי קאמר ייחודי בעלמא כו' ולא היו באי' עליהן כלל מדלא היו מביאים הנשים עמהן לעירם שלא היו מייחדי הוו מייחדי לייחודי יצרייהו שאם היו רוצי' היו באים עליהן ואם היו באים עליה' היו מביאים אותן לעיר' והשתא אע"פ שחילקתי בין בחור לנשוי גבי פירסה נדה אין לי ללמוד מכאן דמי שמת לו מת ברגל דאשתו ישינה עמו בחדר ולא אמרינן הוא ישן בין האנשים כו' ונימא דהא דאסרינן התם באבילות שבתוך ימי החופ' לישן עמו בחדר היינו בבחור ודאי אין לחלק כך דהא אסרינן התם אפי' בשכבר בעל וכיון דכבר בעל פעם אחת מה לי נשוי מה לי בחור אבל בפירסה נדה מוקי לה דווקא אשלא בעל כי שמעתי בשם מורי ה"ר יחיאל מפ"ריש זצ"ל כיון דדברים של צינעה נוהג ברגל ואסו' בתשמיש המטה כל ימי הרגל הוא ישן בין האנשים וכו' וראי' מההיא דכתובות דמסיק טעמא משום דאבילות אקילו ביה רבנן ולהכי קילא ליה ואתי לזלזולי ביה אמטו להכי ישן בין האנשים וא"כ ברגל נמי כיון דאקילו ביה כי התם הוא ישן בין האנשים אבל ביסודי של רבי' אברהם ב"ר דוד זצ"ל מצאתי בספר בעלי הנפש שכתב להיתר וזה לשונו ולי נראה' אי מתרמי לאיניש אבילות ברגל שאין צריך לישן בין האנשי' אע"ג דקילא ליה דלא חל עליה אבילות משום דשבעת ימי המשתה אית בהו משום אפוקי שמחה לשושביניו ולכל בני החופה אבל שמחת הרגל דלית בהו כי האי גוונא לא דהא גבי שבת לא אשכחן מאן דאמר דהוא ישן בין האנשים אף על גב דלא נהגא ביה אבילות עד כאן לשונו וקצת קשה לי אם כן כי פריך התם מאבילות דחתן לאבילות דעלמא ומשני רב אשי מי קא מדמית אבילות דהכא לאבילו' דעלמא אבילות דהכא אקילו ביה רבנן פירוש ולהכי הוא ישן בין האנשים אף על גב דכבר בעל הוה מצי למיפלג בין אבילות דהכא לדעלמא משום דחופה אית בה אפוקי שמחה מיהו יש לומר דעדיפא מינה קא משני:

והישחלי' וחלגלוגות והביצים והגרגיר ויצא אחד אל השדה ללקט אורות תנא משמיה דר' מאיר זה גרגיר אמר רבי יוחנן למה נקרא שמן אורות שמאירות את העינים אמר רב הונא המוציא גרגיר אם יכול לאכלו אוכלו ואם לאו מעבירו על גבי עיניו אמר רב פפא בגרגירא מצרנאה אמר רב גידל אמר רב אכסנאי לא יאכל ביצים ולא ישן בטליתו של בעל הבית רב כי מקלע לדרשיש מכריז מאן הויא ליומא רב נחמן כד מקלע לשכנציב מכריז מאן הויא ליומא והתניא רבי אליעזר בן יעקב אומר לא ישא אדם אשה במדינ' זו וילך וישא אשה במדינה אחרת שמא יזדווגו זה אצל זה ונמצ' אח נושא אחותו ואב נושא בתו וממלא כל העולם כולו ממזרו' ועל זה נאמר ומלאה הארץ זמה אמרי רבנן קלא אית להו והאמר רבא תבעוה להנשא ונתפייסה צריכה לישב שבעה נקיים רבנן אודועי הוו מודעו להו מקדם הוו מקדמי ומשדרי שלוה' ואי בעי' אימא יחודי הוו מיחדי להו לפי שאינו דומה מי שיש לו פת בסלו למי שאין לו פת בסלו: **מתני'** מסרוהו זקני בית דין לזקני כהונ' והעלוהו בי' אבטינס והשביעוהו ונפטרו והלכו להם ואמרו לו אישי כהן גדול אנו שלוחי בית דין ואתה שלוחינו ושליח בית דין משביעין אנו עליך במי ששכן שמו בבית הזה שלא תשנה דבר מכל מה שאמרנו לך הוא פורש ובוכה והן פורשין ובוכין אם הוא היה חכם דורש ואם לאו תלמידי חכמים דורשים לפניו ואם רגיל לקרות קורא ואם לאו קורין לפניו ובמה קורין לפניו באיוב ובעזרא ובדברי הימים זכריה בן קבוטל אומר פעמים הרבה קריתי לפניו בדניאל: **גמ'** תנא

הסחלין · קר"שין: חלגלוגות · פול"פור: הגרגיר · אמרו גם: מרגני · הגדל על המילר שאין שביבותיו זרע אחר שיכתים כחו: לא יאכל ביצים · שמביאין לידי קרי ומתגנה על בני הבית: לא ישן בטליתו של בעל הבית · שהוא מתכסה בה ביום שלא ימלא עליה: כי מיקלע לדרשיש · שם היה רגיל לילך: מאן הויא ליומא · מי אשה שתהא לי ליומא שאתעכב כאן ותלא לאחר מכאן: זה אצל זה · בן שיוליד במדינה זו עם בת שיוליד במדינה אחרת: רבנן קלא אית להו · ושמם קרוי על בניה': צריכה לישב שבעה נקיים · מיום שנתרצית' שמא מחמ' חימוד ראתה דם: יחודי בעלמא · ואין נזקקין להן אלא שהכנסו' אשה היו מתאוה כמי שאין לו אשה: **מתני'** מסרוהו זקני בית דין · שקראו לפניו בסדר היום: לזקני כהונה · ללמדו הפיכת הקטורת המוטל' עליו ביום הכיפורים שנא' (ויקרא יו) ומלא חפניו קטור' סמים דקה ועבוד' קשה היא כדלקמן (ד' מז ג): בית אבטינס · היו עושין את הקטורת כותשין אותו ומערבין: והשביעוהו · שלא יהא לדוקי לתקן מבחוץ ולהכנים בפנים כדאמרינן בגמרא: אישי · אדוני: הוא פורש ובוכה · מפרש בגמרא: אם היה חכם דורש · בדבר הלכה כל ליל יום הכיפורי' שלא יישן ויראה קרי: ואם לאו · חכם הוא ויודע להבין ולשמוע דבר הלכ' ואינו יודע לדרוש דורשין לפניו: באיוב ובעזר' וכו' · שהן דברים ממשיכין את הלב לשומען ואין שינה חוטפתו: **גמ'** תנא

עין משפט נר מצוה

צד · צה · צו · צז · צח · צט · ק

ששם מדיחין קדשי קדשי' · הא דאמרי' לעיל (דף טו) דשלחנות היו בעזרה להדיח עליהן הקדשים וכדכתיב בהדיא ביחזקאל (מ) י"ל דבשר קדשים מדיחין על השלחנות אבל קרבי קדשים שיש בה פרש ומאכי' מדיחין אותם בלשכת המדיחין:

לשכת בית הפרוה: וא"ת מאי שנא דכי תנא להו ברישא נקט לשכת המלח ולשכת בית הפרוה ולשכת המדיחין וכי מפרש להו מפרש לשכת המדיחין והדר לשכת הפרוה וי"ל אי הוי מפרש לשכת בית הפרוה ברישא היכי ליתני ועל גגה היה כהן טובל כו' והבתי לא קתני היכי סליק לשתם להכי תנא לשכת המדיחין ברישא ומשם הית' מסיב' לגג בית הפרוה אמנם ראיתי במסכת מדות (פ"ה משנ' ג) ושם מפרש לשכת הפרוה ברישא כי סידרא דרישא וגם במקו' ספרי' שלנו יש כמו כן בכאן: ומי

תנא ללמדו חפינ' אמר רב פפא שתי לשכות היו לו לכ"ג אחת לשכת פרהדרי' ואחת לשכת בית אבטינס אחת בצפון ואחת בדרום אחת בצפון דתנן ו' לשכות היו בעזרה ג' בצפון וג' בדרום שבדרום לשכת המלח לשכת הפרוה לשכת המדיחין לשכת המלח ששם היו נותנין מלח לקרבן לשכ' הפרוה ששם היו מולחין עורות קדשי' ועל גגה היתה בית טבילה לכ"ג בי"הכ לשכת המדיחין ששם היו מדיחין קרבי קדשים ומשם מסיבה עולה לגג בית הפרוה ג' שבצפון לשכת העץ לשכת הגולה לשכת הגזית לשכ' העץ אמר ר"א בן יעקב שכחתי מה היתה משמשת אבא שאול אומר לשכת כ"ג היתה אחורי שתיהן וגג שלשתן שוה לשכת הגולה שם היה בור הגולה והגלגל נתון עליו ומשם מספיקין מים לכל העזרה לשכת הגזית שם היה סנהדרין של ישרא' יושב' ודנה את הכהני' ומי שנמצא בו פסול היה לובש שחורים ומתעטף שחורים ויצא והלך לו ושלא נמצא בו פסול היה לובש לבנים ומתעטף לבנים ונכנס ומשמש עם אחיו הכהנים אחת בדרום דתנן שבעה שערים היו בעזרה ג' בצפון וג' בדרום ואחד במזרח שבדרום שער הדלקה שני לו שער הקרבן שלישי לו שער המי' שבמזרח שער ניקנור ושתי לשכו' היו שם אחת בימינו ואחת בשמאלו אחת לשכת פנחס המלביש ואחת לשכת עושי חביתין שבצפון שער ניצוץ בנין אכסדרה היה ועלייה בנוייה לו על גביו ושם כהנים שומרים מלמעלה ולוים מלמטה ושלפני' הימנו החיל ושני לו שער הקרבן שלישי לו שער בית המוקד ותניא חמש טבילות ועשר' קדושין טובל כ"ג ומקדש בו ביום וכולן בקודש [על גג] בית הפרוה חוץ מזו שהיתה בחול על גבי שער המים ובצד לשכתו היתה ולא ידענא אי לשכת פרהדרין בצפון ולשכת בית אבטינס בדרו' או לשכת בית אבטינס בצפון ולשכת פרהדרין בדרום ומסתברא דלשכת פרהדרין בדרום הואי מאי טעמא מקדים קאי ומיסך את רגליו וטביל ואזיל לצפון וגמ' חפינ' ואתי לבית המקדש ועביד עבודה כולי יומא לבהדי פניא מדו עלי' והדר אזיל לדרום וטביל וניית דאי אמרת לשכת פרהדרין בצפון מקדי' קאי ומסיך רגליו ואזיל לדרום וטביל וגמר חפינה ואתי לבית המקדש ועביד עבודה כוליה יומא לבהדי פניא מדו עליה והדר אזיל לדרום וטביל ובעי מהדר ומיזל לצפון ומינח ומי טרח מטרחינן ליה כולי האי אמה לא מטרחינן ליה טפי דאי צדוקי הוא ליפרוש אי נמי שלא תזוח דעתו עליו דאי לא תימא הכי נעבדינהו לתרוייהו בהדי הדדי א"נ תסגי לי' בחדא: ואמרו לו אישי כ"ג וכו': לימא תהוי תיובתא דרב הונא בריה דרב יהושע דאמר רב הונא בריה דרב יהושע הני כהני שלוחי דרחמנא נינהו דאי אמר' שלוחי דידן נינהו

מי

תנא ללמדו חפינה · מוליכין אותו לבית אבטינס ששם הקטור' מלוי: לשכ' פרהדרין · ליקן שם: לשכת אבטינס · ללמוד חפינה: על גגה · היה בית הטבילה מי מעיין היו באין לשם ברומה: מסיבה · בנין אבנים מעלות מגלגלות וקונבבות במקיף עמוד כמין בורג גלגל של גת: לגג בית הפרוה · לעלות לה דרך המסיבה: לשכת הגולה · על שם בור שכרו שם עולי גולה: אחורי שתיהן · לשכת הגולה וללשכת הגזית: וגג שלשתן שוה · קירוי אחד לשלשתן: שער הדלקה שער הקרבן · לא ידעתי למה נקר' שמם כך: שער המים · שבו מכניסין צלוחית של מים של ניסוך בחג כך מפרש בשקלים (ד' ע ג): ועשר' קידושין · ידיו ורגליו מן הכיור: בו ביום · בי"הכ ולקמן (ד' לג) יליף להו מקראי וכולן בקדש כדמפרש: על גג בית פרוה · שהית' בנוי' בתוך עזרה מקודשת: חוץ ממזו · טבילה ראשונה שאינה באה בשביל י"הכ שאף כל יעות הסנה טעינו בפ"ג (ד' ג) אין אדם נכנס לעזרה אפי' טהור עד שיטבול אבל טבילות הבאות מחמת י"הכ בעינן מקום קדוש דהכי כתיב בהו ורחץ את בשרו במים במקו' קדו' (ויקר' יו): ובצד לשכתו היתה · אמא לשכה יש לו בדרום: ומסתברא לשכת פרהדרין · שהוא ישן שם בדרום הויא אצל בית הטבילה חול: מאי טעמא מקדים קאי כו' · כשהוא משכים לבקר כל שבעה עומד ממטתו: ומיסך רגליו וטובל · התם על גג שער המים שהי' על גבה בעובי החומ' מתוקן בית טבילה חול ומעיין משוך שם באמה מעין עיטם כדלקמן (ד' כח) וכל המיסך רגליו טעון טבילה ליכנס בעזר' ואזיל לצפון ללשכתו השנייה ללמוד חפינ' ואתי לבית המקדש ועביד עבודה כולי' יומא כדתנן (דף יז) כל שבעת הימי' הוא זורק את הדם וכו': לבהדי פניא מדו עליה · כדאמרי' בריש פירקין: ואזיל לדרו' וטבל · על שער המים כר"ע דאמר (לעיל שם) טהור שכפל עליו הזאה טמאתו: וניית · הולך ושוכב בלשכת פרהדרין אשר אצל בית הטבילה: דאי אמרת לשכ' פרהדרין · שהוא ישן בה הויא בצפון ורחוקה מבית הטבילה הטרחתו כל הענין הזה: מקדי' קאי · ומיסך רגליו · כדרך כל המשכימין: ואזיל לדרום · לשער המים: וטבל וגמר חפינה · שתם בבית אבטינס אשר שם ואזיל לבית המקדש וכו': אמה לא · קושיא היא כלומר וכי לא טוב לך להטריחו מטרחינן ליה מדעת דאי לדוקי הוא ואינו ירא שמים לקבל עליו תורה המקדש כפרוש גנן הכהונה גדולה ולא יקבלנה מתחילה וטוב לנו שיפרוש ממנו ואם יעבוד כדלקמן במשנתינן: א"כ · אפי' אדם כשר הוא טוב לנו להטריחו כדי שלא תזוח דעתו עליו לתתגאו' בכתר כהונ': דאי לא תימא הכי · דלא בעינן לאטרוחי' ליעבד שתי לשכותיו בהדי הדדי: לימא תיהוי · מתני' דקתני אתה שלוחינו תיובתא דרב הונא כו': הני כהני · בהקרבת קרבנותיו שלוחי דרחמנא נינהו ולא שלוחינו ונפקא מינה דאם הוא נודר הנאה ממנו מותר לו שיקריב עליו קרבנותיו כדתנן בנדרים:

עין משפט נר מצוה

קא

קב

קג

קד

כי איכא מידי דאנן לא מצינן למעבד ושלוחי דידן מצו עבדי הכי קאמרי ליה משביעין אנו עליך על דעתינו ועל דעת בית דין: הוא פורש ובוכה והן פורשין ובוכין וכו': הוא פורש ובוכה שחשדוהו צדוקי והם פורשין ובוכין *דא"ר יהושע בן לוי כל החושד בכשרין לוקה בגופו וכל כך למה שלא יתקן מבחוץ ויכנים כדרך שהצדוקין עושין ת"ר מעשה בצדוקי אחד שהתקין מבחוץ והכניס ביציאתו היה שמח שמחה גדולה פגע בו אביו אמר לו בני אף על פי שצדוקין אנו מתיראין אנו מן הפרושים אמר לו כל ימי הייתי מצטער על המקרא הזה כי בענן אראה על הכפורת אמרתי מתי יבוא לידי ואקיימנו עכשיו שבא לידי לא אקיימנו אמרו לא היו ימים מועטין עד שמת והוטל באשפה והיו תולעין יוצאין מחוטמו ויש אומרין ביציאתו ניגף דתניא ר' חייא כמין קול נשמע בעזר' שבא מלאך וחבטו על פניו ונכנסו אחיו הכהני' ומצאו ככף רגל עגל בין כתפיו שנאמר ורגליהם רגל ישרה וכף רגליה' ככף רגל עגל: א"ר זכריה בן קבוטל וכו': מתני' ליה רב חנן בר רבא לחייא בר רב קמיה דרב א"ר זכריה בן קפוטל ומחוי ליה רב בידיה קבוטל ונימא ליה מימר ק"ש חוה קרי וכי האי גונ' מי שרי והא"ר יצחק בר שמואל בר מרתא הקורא את שמע לא ירמוז בעיניו ולא יקרוץ בשפתותיו ולא יורה באצבעותיו ותניא רבי אלעזר חסמא אומ' הקור' את שמע ומרמז בעיניו ומקרץ בשפתותיו ומראה באצבעו עליו הכתוב אומר ולא אותי קראת יעקב לא קשי' *הא בפר' ראשון הא בפר' שני ת"ר ודברת בם בם ולא בתפלה ודברת בם בם יש לך רשות לדבר ולא בדברים אחרים רבי אחא אמר ודברת בם עשה אותן קבע ואל תעשם עראי אמר רבא השח שיחת חולין עובר בעשה שנאמ' ודברת בם בם ולא בדברים אחרים רב אחא בר יעקב אמר עובר בלאו שנא' כל הדברים יגעים לא יוכל איש לדבר: **מתני'** בקשו להתנמנם פרחי כהונה מכין לפניו באצבע צרדה ואומרים לו אישי כ"ג עמוד והפג אחת על הרצפה ומעסיקין אותו עד שיגיע זמן השחיטה: **גמ'** מאי צרדא אמר רב יהודה צרדתה דדא מאי היא גודל מחוי רב הונא ואזל קלידה בכולי בי רב: ואומרים לו אישי כ"ג הפג אחת על הרצפה וכו': אמר רב יצחק על חדת מאי היא אמרי ליה אחוי קידה: ומעסיקין אותו עד שיגיע זמן שחיטה וכו': תנא לא היו מעסיקין אותו לא בנבל ולא בכנור אלא בפה ומה היו אומרין אם ה' לא יבנה בית שוא עמלו בוניו בו מיקירי ירושלי' לא היו שינין כל הלילה כדי שישמע כ"ג קול הברה ולא תהא שינה חוטפתו תניא אבא שאול אמר אף בגבולין היו עושין כן זכר למקדש אלא שהיו חוטאין אמר אביי ואיתימא ר"נ בר יצחק תרגומא נהרדעא דא"ל אליהו לרב יהודה אחוה דסלא רב חסידא אמריתו אמאי לא אתי משיח והא האידנא יומא דכיפורי הוא ואבעול כמה בתולתא בנהרדעא אמר ליה הקב"ה מאי אמר ליה

לפתח

בו' איכא מידי דאנן לא מצינן למעבד כו' · תימה דבפ' אין בין המודר (ד' לה) מיבעיא לן הני כהני שלוחי דרחמנא נינהו או שלוחי דידן נינהו וקאמר ת"ש מ"ש טוב' התם ולבסוף לא איפשיט' והשתא לא פשיט לה מדרב הונא בריה דרב יהושע דהכא וי"ל דלא בעי למיפשט מדברי האמוראי אלא ממתני' וברייתא וכי האי גוונא צ"ל אהא דמיבעי' לן בפ"ק דבבא מציעא (ד' יז ב) ובפ' הכותב (ד' פט ב) אי אמר' מן האירוסין אית לה כתובה ולא איפשיט' אע"ג דבכמה דוכתי בש"ס משמע בפ' נערה (ד' מו) ובפרק האומר (ד' סט) דאית לה כתובה כמו שהוכיח בס' ר"י אלא לא בעי למיפשט' אלא ממתני' וברייתא ולי נראה דלעולם פשיטא ליה מדרב הונא בריה דרב יהושע דשלוחי דרחמנ' נינהו דאי ס"ד שלוחי דידן דוקא נינהו ולא שלוחי דרחמנא כלל מי איכא מידי כו' והתם מיבעיא ליה אי שלוחי דידן קאת דהוו להו שלוחי דרחמנא ושלוחי דידן או שלוחי דרחמנא דווקא והא לא מצי למיפשט מדרב הונא דאפי' אי שלוחי דידן נמי הוו מקרבי אע"ג דאנן לא מצינן למיעבד כיון דאף שלוחי דרחמנא נינהו ומילתא דרב הונא בריה דרב יהושע דאמר [נמי] שלוחי דידן נינהו לא נפקא מיניה מידי לענין מודר הנאה דבין אי שלוחי דידן דווקא נינהו בין אי שלוחי דרחמנא נמי נינהו אסור במודר הנאה דקא מהני ליה אלא נראה דנפקא מינה אי אמר בעל הקרבן לא בעינא דלקרביה (כהן) שבאותו משמר אלא כהן אחר אי אמרי' שלוחי דידן דווק' הא אמר לא בעינא ולא נקריב ליה כהן שבאותו משמר בעל כרחו ואי אמרינן שלוחי דרחמנא נינהו נמי כמו דנפרשינן אף שלוחי דרחמנא נינהו עיקרם שלוחי דרחמנא נינהו ואלו כל כמיני' לעכב על ידם שלא יקריבוהו כשאר משמר:

בם ולא בתפלה · נראה לי בם טוב מפני היראה ומשיב מפני הכבוד ולא בתפלה דאמרי' (ברכות דף ל ב) אפי' מלך שואל בשלומו לא ישיבנו אפי' נחש כרוך על עקיבו לא יפסיק:

אהיכא

הכי קאמרי לי' · הא דקאמרו ליה אתה שלוחינו לאו בעבוד' קאמרי ליה אלא לענין קבלת שבוע' כלומר לא לפי מחשבה שבלבך אנו באת להעריס בקבלת השבועה אנו משביעין אותך לפי דעתינו ודעת ב"ד: שחשדוהו לדוקי · לתקן הקטורת ולתת אותה על המחתה בהיכל ולהכנים אחרי כן לבית קדשי הקדשים שכן אומרים הלדוקים כדלקמן: החושד בכשרין לוקה בגופו · דכתי' (שמות ד) הן לא יאמינו לי וגו' וכתיב והנה ידו מצורעת כשלג: וכל כך למה · השבוע' הזאת למה: שלא יתקן הקטור' אלא הפנים היתכת בי"הכ על המחתה כדכתיב (ויקרא טז) ומלא חפניו וגו' ונתן את הקטורת על האש וגו': מבחוץ · בהיכל על נותנין אותה לדוקין על האש ואח"כ מכניסין שהיו דורשין שלא יבא כי אם בענן כי בענן אראה (שם) וכתי' ברישא דקרא ואל יבא בכל עת אל הקדש ומשמע כי בענן עשן הקטר' יבא ואז אראה על הכפורת: מחוטמו · שהוא ראשון לאברים ליכנס לבית לפי שהוא בולט לפנים כדאמר נמי במסכת שבועות הנכנס לבית המנוגע דרך אחוריו ואפי' נכנס כולו חוץ מחוטמו טהור אלא הבא דרך אחוריו נכנ' חוטמו אחרון: מתני ליה לחייא בר רב א"ר זכריה בן קפוטל בפ"ם ומחוי לי' בבי"ת: ירמוז · יקרוץ · יורה · כולן לשון אחד הן אלא שזה נופל על העיני' וזה נופל על השפתותי שנא' (משלי ו) קורץ בעיניו מולל ברגליו מורה באצבעותיו: בפרק ראשון · צריך בו כוונה שנא' (דברים ו) והיו הדברים האלה על לבבך: בם · שים לך להשמיע מה שאתה מוציא מפיך: ולא בתפילה · שהתפילה בלחש שנא' (שמואל א א) וקולה לא ישמע כך מצאתי בשאלות דרב אחאי גאון: בם · בדברי תורה: ולא בדברי' אחרים · שיחת הילדים וקלות ראש: לא יוכל איש לדבר · אין לו רשות:

מתני' אצבע צרדא · מפרש בגמ': והפג · להפיג שינה מעיניך עמוד והפג אחת שמוק לנו פעם אחת על הרצפה להפיג שינתך ובגמ' מפרש מאי היא: ומעסיקין אותו · בספיגותם ובפיוניהם שלא יישן עד שמגיע זמן שחיטת תמיד של שחרי' שהוא בהאיר המזרח: **גמ'** צרתה דדא · צרתה של זו אצבע הסי' כרם לזו ומאי היא זו גודל באצבע הסמוכה לגודל הי' מחבר לאגודל בחזקה ושומטה ומכה כפו ונשמע הקול: בכוליה בי רב · בית המדרש: על חדת · דרך חיד' פרשה לנו: אחוי קידה · כוף גודליו בארץ ושוחה ונושק הרצפה ועומד כך נופרש במס' סוכה (דף נג): אלא בפה · היו מזמררין לפניו: אם ה' לא יבנה בית וגו' · כלומר הזהר בעבודה שתהא לכם שנים שתהא לרצון שאם אינה רצויה אין טורחך עולה לכלום שוא עמלו בוניו בו · בקמן יגיעי' בבנין שלא יתקיים: מיקירי

ירושלים · חשובי ירושלי' עושין כך שלא היו ישנים: אלא שהיו חוטאין · מתחקין אנשים ונשים יחד ובאין לעבירה: תרגמא · להאי בגבולין היכא היו חוטאין בנהרדעא:

לפתח חטאת רובץ ושטן מאי אמר א"ל שטן ביום דכיפורי לית לי' רשות לאיסטוני ממאי *אמר רמי בר חמא השטן בגמטריא תלת מאה ושיתין וארבע הוי תלת מאה ושיתין וארבע' יומי אית ליה רשותא לאסטוני ביומא דכפורי לית ליה רשותא לאסטוני: **מתני'** בכל יום תורמין את המזבח בקריאת הגבר או סמוך לו בין לפניו בין לאחריו ובי"ה מחצו' וברגלים מאשמורת הראשונה ולא היתה קריאת הגבר מגעת עד שהיתה עזרה מלאה מישראל: **גמ'** תנן התם *איברי' שפקעו מעל גבי המזבח קודם חצות יחזיר ומועלין בהן לאחר חצות לא יחזיר ואין מועלין בהן מנה"מ אמר רב כתוב אחד אומר כל הלילה והקטיר וכתוב אחד אומר כל הלילה והרים הא כיצד חלקהו חציו להקטר' וחציו להרמה מתיב רב כהנא *בכל יום תורמי' את המזבח בקריאת הגבר או סמוך לו בין מלפניו בין מלאחריו ובי"הכ מחצות וברגלים מאשמור' הראשונה ואי

לפתח חטאת רובץ · יצה"ר מחטיאו בכל כרחו: תורמין את המזבח · הדשן שהוא תותה מן הדשן במחתה פעם אחת בין רב למעט ובלבד שלא יפחות ממלא קומץ ונותנו במזרחו של כבש ונבלע במקומו שנא' (ויקרא ו) והרים את הדשן וגו' ושמו אצל המזבח. ויש לפי' לקמן מוהרים ממנו בקומצו והיא היתה תחילת עבודת שחרית בהשכמה: סמוך לו · סמוך לקריאת הגבר לפני קריאתו או לאחרי': בי"הכ · תורם מחצו': וברגלי' מאשמור' הראשו' · שהוא בשלישית הלילה כדאמ' במס' ברכות (דף ג) ג' משמרות הוי הליל' ובגמ' מפרש טעמא דכולהו: ולא היתה קריאת הגבר מגעת · ברגלים עד שהיתה העזר' מלאה מישראל המביאין קרבנותיהן להיו' מזומני' להקריב אחר התמיד מיד: **גמ'** אהיכא קיימי' · לפרשה וכל"ל דה"ג תנן התם איברי' שפקעו כו' והיא משנה במס' זבחים ומתוך שקיעתן קופצין ונופלין מן המערכ': קודם חצות · לילה: ומועלין בהן · וקודם חצות אינו חשו' עיכול באבר שיש בו עדיין ממש לפיכך צריך להחזירו למערכ' וכיון שלא נעשית כל מצותן קדשי ה' קרינן ביה ואית ביה מעיל' לנהנין ממנו: אחר חצות · אין צריך להחזיר (בו) שהחצות עושה עיכול באיברי' שנעשל' בו האור ואע"פ שיש בו ממש כדילים לא לקני': אין מועלין בהן · כדקיימ' לן (פסחים דף סו) שנעשי' מצותו אין מועלין בו כיון דלית ביה צורך גבוה לא קרינן ביה קדשי ה' ובמעילה כתיב וחטאה בשגגה מקדשי ה': מנ' הני מילי · דחצות עושה עיכול: כל הלילה והקטיר · היא העולה על מוקדה כל הלילה אלא כל הלילה מצוה להיות על מוקד' אלא כל לילה הוית הקטר' איברי' ואפי' מה שעל המוקד אם פקע: וכתוב אחד אומר כל הלילה והרים · דסמיך ליה להסוא קרא ולבש הכהן מדו בד והרים את הדשן אלא כל הלילה הוא חשוב כעיכול וקרי בשר העולה דשן שמשלה בו האור וכשר להרימו: חציו להקטרה · שאינו עיכול ואם פקעו צריך להחזיר להקטיר וחציו להרמ' מחצות ולהלן קרוי דשן אלא חצות משוי' ליה עיכול:

אהיכא קיימי' אהא דתנן וכו' · רש"י לא גרס ליה אלא הכי גר' תנן התם וכל"ל לפרש אהיכא קיימי' כלומר על איזו תרומ' קאי ע"כ לא קאי על תרומת הדשן דהסיא פשיטא דהיתה כל שעה סמוך לבקר דפשטיה דקרא משמ' הכי על מוקד' על המזבח כל הליל' עד הבקר וגו' והדר כתיב והרים את הדשן אלא בתרומ' אחריתי איירי מתני' והיינו דקאמר אהא דתנן איברים שפקעו מנא הני מילי וכו' עד חלקיהו חציו להקטרה וחציו להרמ' וכדפרים' לקמן בשם רי"ן הבחור דחצו' עושה אות' שאברי' עיכול שלכתחיל' יכול להרימם ולהסיר לתפוח וקרי ליה הרמה וההיא תרומ' איירי מתני' [ולא שיעשה מהן הרמה דהא דשן כתיב אלא כדפרים' שאם ירצה יאספנו לתפוח כדי להוציא' חוץ למחנה אבל אם רוצה להניחן במקום המערכ' כדי למרק מצותן שיהא עצמן ראוין להרמת הדשן עדיין מצותן עליהן ולכך תנן יחזיר דמסתבר דחסר מהן מירוק מצות' עדיין כיון דלאו ראוין לתרומ' הדשן] והא דקאמר חציו להקטרה וחציו להרמ' לאו דוקא אלא לישנא דמתני' נקט דקתני קודם חצו' יחזיר ועיקר מלתי' דרב עלה איתמ' ומדאורייה' אין קצבה לדבר אלא כל אימת דהוו שרירים מותר להרימן ולהוציאן לתפוח כפי הצורך דלא מסרן הכתוב אלא לחכמים כמו שכלאה והם להקריב למכות המערכ' כדי לחזור ולסדר' כפי מאי דכפישי קרבנות היום שתהא המערכ' מזומנת להקטיר עלי' בעלות הבקר ורב כהנ' פריך עלה ואי ס"ד דאוריית' היכי מקדמינן וכו' דמשמע ליה דמדאורייתא סלקוה ממש הכיר להקטר וכו' ולא כדקא ס"ד מכ' יקרא דלא מסרן הכתוב אלא לחכמים אלא א"ר יוחנן מתני' כפשטיה אתרומ' הדשן ודקשי' לך והא בפשטי' דקרא משמע דהיתה בבקר מוקמי' קרא בפקא לן דכיון דשות להקדימ' ולאחר כמו פירשו מדכתי' עד בקר והרים תן בקר לבקרו של לילה ומדלא פי' כמה לא מסרן הכתוב אלא לחכמי' ובפ' המזבח מקדש (ד' פו) דקאמ' רב כי הכא חציו להרמ' משמע לי' לפי המסקנא דהכא דמוקמינן מתני' בתרומת הדשן דבא ליתן טעם נמי לתרומ' הדשן מ"ט זימנין הכי וזימנין הכי הילכך פריך רב כהנא התם פי' הכא אלא א"ר יוחנן תרומ' הדשן מקרא דעד בקר נפקא א"כ י"ל אלא א"ר יוחנן קרא קמא כולו להקטרה וכולו להרמה כולו להקטר' באיברי' דלית בהו ממש וכולו להרמ' בדשן מעוכל ושרירי דאמרי' בהו חצות עושה עיכול מעד הבקר נפקא תן בקר לבקרו של לילה והיינו חצות:

איברים שפקעו מעל גבי מזבח כו' · בפרק המזבח (דף פו ב) פריך ה"ד אי דאית בהו ממש אפי' לאחר חצות נמי ואי דלית בהו ממש אפי' קודם חצות נמי לא ומוקי לה בשרירי מנא הני מילי וכו' כי הכא ומפרש רש"י התם חציו להרמה ושרירי נמי ראוין להרמה ור"י פי' דלא הוי ראויין להרמה דלאו דשן נינהו אלא חציו להרמה דקאמר כעין הרמה שאין ראוין להקטר' וכן משמע בפ' קדשי דמעילה (דף ט ב) דדייק התם וכן גחלת שכבה מעל גבי המזבח לא יחזיר הא על גבי מזבח יחזיר ומקשי מינה לרב ומשני אלא גחלת דאית בה ממש הילכך יחזיר דלא נעשית מצותה משמע דאין ראוי לתרום ממנה דאי ראוי לתרום ממנה א"כ לאחר תרומת הדשן אמאי יחזיר הרי נעשית מצותה מיהו היא גופא קשיא הכא ליה דמיירי · לאחר תרומת הדשן דילמא קודם תרומת הדשן איירי דבהא מודה רב דמועלין קודם שנעשה מצותו וי"ל דדומיא דפסולין דקתני בהדה וכולן שפקעו מעל גבי המזבח לא יחזיר בכל ענין ואפי' קודם חצות ה"נ גחלת איירי בכל ענין ועוד דבסיפא גבי איברים הוא דמפליג אבל בגחלת לא הפליג דעיכול חשיבא ולא שייך בה לשון הקטרה ולא לשון מוקד דהא כבר מתוקדת וקיימא ומ"מ יחזיר דלאו ראויי' להרמה היא דלא חשיבא דשן ואכתי לא נעשי' מצות' הילכך ע"ג מזבח יחזיר דאכתי לא נגמרה מצותה וכי פקע' לא יחזיר דעל מוקדה יהא על המזבח משמע דדבר שצריך יקידה יהא על המזבח לעולם ואפי' פקע אבל דבר שאין צריך יקידה לא וא"ת כשמאספין האפר להעלותו לתפוח אין יכולין ליזהר שלא יהו גחלים באפר ואסור להוריד גחלת מן המערכ' וכדקאמר במעיל' דיחזיר וכ"ש דאסור להוריד' וי"ל דמן המעוכלו' היה נוטל כדמשמע במ' תמיד שהיה נוטל מן המעוכלו' הפנימיים ואיכא למימ' דהנהו לית בהו ממשא אבל גחלת הים דאית בה ממש בההיא אמרי' דיחזיר והא דקאמר במעיל' הוא הדין דאפי' אפר לא בעי למימ' דהוי כגחלת ממש אפי' לענין חזרה דגחלת מחזיר לעולם אפי' לאחר תרומת הדשן דאין מעלין אותה לתפוח אבל אפר מעלין לתפוח אלא לענין מעילה קאמר דהויא כגחלת ור"י הבחור מיישב פי' רש"י דחציו להרמה דקאמ' אפי' בשרירי לענין זה שהרמת הדשן מתירתן לאוספן לתפוח ולא לענין שיעשה מהן תרומת הדשן דהא דשן כתיב והיינו דקאמר דתמנא והרים את הדשן מחצות כדי להתיר אפי' שרירי דמחצו' ואילך חשיבי עיכול ואין ראוין להקטר' ואם ירצה יאספם לתפוח כדי להוציא' מחוץ למחנ' אבל אם רוצה להניח' במקו' המערכ' כדי למרק מצותם שיהו ראוין הם עצמה לתרומת הדשן עדיין מצותן עליהן הילכך יחזיר דמסתבר למימר דעדיין חסר מהן מרק מצוה כיון שעדיין אין ראוין לתרומת הדשן והסתפקיתא דבשעה שהיה מאספי' את האפר לא היו צריכין ליזהר מגחליה [אפילו] לוחשו' וכן משמע במס' תמיד (דף כח ב) דקתני האיברים שנתעכלו מבער' סולקין אותן לצד המזבח וכו' עד החלו מעלין באפר ע"ג תפוח וכו' אלמא דלא היו מסלקין [אלא] האיברי' שלא נתעכלו אבל גחלים חשיבי עיכול ואפילו לוחשות:

ואי סלקא דעתך מחצות דאורייתא היא היכי מקדמינן [והיכי מאחרינן] אלא אמר ר' יוחנן ממשמע שנא' כל הלילה אינו יודע שהו' עד הבוקר ומה ת"ל עד הבקר תן בקר לבקרו של לילה הילכך בכל יום תורמין את המזבח בקריאת הגבר או סמוך לו בין מלפניו בין מלאחריו סגי' בי"הכ דאיכא חולשא דכ"ג עבדינן מחצו' וברגלים דנפישי ישרא' ונפישי קרבנות עבדינן מאשמורת הראשונ' כדקתני מעטא לא היתה קריאת הגבר מגעת עד שהיתה עזרה מלאה מישראל מאי קריאת הגבר רב אמר קרא גברא ור' שילא אמר קרא תרנגולא רב איקלע לאתרי' דר' שילא לא הוה אמורא למיקם עליה דר' שילא קם רב עליה וקא מפרש מאי קריאת הגבר קרא גברא אמר ליה ר' שילא ולימא מר קרא תרנגולא א"ל אבוב לחרי זמר לגרדאי לא מקבלוה מיניה כי הו' קאימנא עליה דר' חייא ומפרישנא מאי קריאת הגבר קרא גברא ולא אמ' לי ולא מידי ואת אמר לי אימ' קר' תרנגול' א"ל מר ניהו רב ניחא מר א"ל אמרי אינשי אי תגרת ליה פוץ עמריה איכא דאמרי הכי א"ל מעלין בקדש ולא מורידין תניא כותיה דרב תניא כות' דר' שילא תניא כותיה דרב גביני כרוז מהו אומר "עמדו כהני' לעבודתכ' ולוים לדוכנכם וישרא' למעמדכם והיה קולו נשמע בשלש פרסאו' מעשה באגריפס המלך שהי' בא בדרך ושמע קולו בג' פרסאות וכשבא לביתו שיגר לו מתנו' ואע"פכ' כ"ג משובח ממנו דאמר "מר וכבר אמ' אנא השם ונשמע קולו ביריחו ואמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן מירושלי' ליריחו' פרסי ואע"ג דהכא איכא חולשא והכא ליכא חולשא והכ' יממא והתם לילי' דא"ר לוי מפני מה אין קולו של אדם נשמע ביום כדרך שנשמע בליל' מפני גלגל חמה שמנסר ברקיע כחרש המנסר בארזים והאי חירגא דיומא לא שמיה והיינו דקאמר נבוכד נצר וכל דיירי ארע' כלא חשיבין ת"ר אלמלא גלגל חמה נשמע קול המונ' של העיר ואלמלא קול המונ' של העיר נשמע קול גלגל חמה ת"ר שלש קולות הולכין מסוף העולם ועד סופו ואלו הן קול גלגל חמה וקול המונה של העיר וקול נשמה בשעה שיוצאה מן הגוף וי"א אף לידה

ויש

ויש אומרים אף רידייא ובעו רבנן רחמי אנשמ' בשעה שיוצא' מן הגוף ובטלוה תניא כותיה דרבי שילא היוצא לדרך קודם קריאת הגבר דמו בראשו רבי יאשיה אומ' עד שישנ' ויש אומרי' עד שישלש ובאיזה תרנגול אמרו בתרנגול בינוני אמר רב יהודה אמר רב בשעה שישראל עולין לרגל עומדין צפופין ומשתחוים רווחין ונמשכין אחת עשר' אמה אחורי בית הכפורת מאי קאמר הכי קאמ' אף ע"פ שנמשכין אחת עשרה אמה אחורי בית הכפורת ועומדין צפופין כשהן משתחוין משתחוין רווחים וזה אחד מעשר' נסי' שנעשו במקדש "דתנן עשרה נסים נעשו בבית המקדש לא הפילה אשה מריח בשר הקדש ולא הסריח בשר הקדש מעולם ולא נראה זבוב בבית המטבחים ולא אירע קרי לכהן גדול ביום הכיפורים ולא נמצא פסול בעומר ובשתי הלחם ובלחם הפנים עומדים צפופים ומשתחוים רווחי' ולא הזיק נחש ועקרב בירושלים מעולם ולא אמר אדם להבירו צר לי המקום שאלין בירושלי' פתח במקדש וסיים בירושלים איכ' תרתי אחרניית' במקד' דתניא מעולם לא כבו גשמים אש של עצי המערכה ועשן המערכה אפילו כל הרוחות שבעולם באות ומנשבות בו אין מזיזות אותו ממקומו ותו ליכא והתני רב שמעיה בקלנבו שברי כלי חרס נבלעו במקומן ואמר אביי מוראה ונוצה ודישון מזבח הפנימי ודישון המנורה נבלעין במקומן פסולי תלתא הוו חשבינהו כחד אפיק תרי ועייל תרי אי הכי בלועין נמי תרי הוו חשבינהו כחד חסרו להו איכא נמי אחריתי "דאמר רבי יהושע בן לוי נס גדול היה נעשה בלחם הפנים סלוקו כסדורו שנאמר °לשום לחם חום ביום הלקחו ותו ליכא "והאמר ר' לוי דבר זה מסורת בידינו מאבותינו מקום ארון אינו מן המדה. ואמר רבנאי אמר שמואל כרובי' בנס היו עומדין ניסי דבראי קא חשיב ניסי דגואי לא קא חשיב אי הכי לחם הפנים נמי ניסי דגואי הוא לחם הפני' ניסי דבראי הוא דאמר "ריש לקיש מאי דכתיב °על השלחן הטהור טהור מכלל שהוא טמא

כלי

תורה אור

כלי עץ העשוי לנחת: בשילהי מנחות (דף כו ב) פריך והא עצים זהב היה ומוכח מתוכיתין דהנחת כלים (פי"ח משנה ג) דבהר ניפוי אזלינן ומשמי שלבי שלחן דרהונא קרוי עץ דכתיב (יחזקאל מא) המזבח עץ שלש אמות וגו' עד וכתי' וידבר אלי זה השלחן: **ואורים** ותומים. הוו שמש לא כן היה בהן גדול מחוסר בגדים אלא לא היו משיבין בשמלין בהן:

הדרן עלך שבעת ימים

ודנן בכור הלבנון נתן לה ניסי דקביעי לא קא חשיב השתא דאתי לחכי ארון וכרובים נמי ניסי דקביעי נינהו אמר מר ועשן המערב ומי הוה עשן במערב והתניא חמשה דברים נאמרו באש של מערכה רבוצה כארי וברה כחטה ויש בה ממש ואוכל לחין כיבשין ואינה מעלה עשן כי קא אמרינן בדהדיוט דתניא ונתנו בני אהרן הכהן אש על המזבח אע"פ שאש ירדת מן השמים מצוה להביא מן ההדיוט רבוצ' כארי והתניא אמר רבי חנניה סגן הכהנים אני ראיתי ורבוצ' ככלב לא קשיא כאן במקדש ראשון כאן במקדש שני מי הואי והאמר רב שמואל בר אינ' מאי דכתיב וארצ' בו ואכבד וקרינן ואכבדה מאי שנא דמחוסר ה"י אלו חמשה דברים שהיו בין מקדש ראשון למקדש שני ואלו הן ארון וכפורת וכרובים אש ושכינה ורוח הקודש ואורים ותומי' אמרי אין מיהוה הוה סיועי לא מסייעא ת"ר שש אשות הן יש אוכלת ואינה שותה ויש שותה ואינה אוכלת ויש אוכלת לחין כיבשין ויש אש דוחה אש ויש אש אוכלת אש יש אש אוכלת ואינה שות' הא דידן שותה ואינה אוכלת דחילין אוכלת ושותה דאליהו דכתי' ואת המים אשר בתעלה לחכה אוכלת לחין כיבשין דמערב' יש אש דוחה אש דגבריאל ויש אש אוכלת אש דשכינה דאמר מר הושיט אצבעו ביניהם ושרפן ועשן המערכה אפילו כל הרוחות שבעולם אין מזיזות אותו ממקומו והאמר רבי יצחק בר אבדימי במוצאי י"ט האחרון של חג הכל צ"פין לעשן המערכה נוטל כלפי צפון עניי שמחין ובעלי כתי' עצבין מפני שנשמי שנה מרובין ופירותיהן מרקיבין נטה כלפי דרום עניים עצבין ובעלי בתים שמחין מפני שנשמי שנה מועטין ופירותיהן משתמרין נטה כלפי מערב הכל שמחין כלפי מערב הכל עצבין דאזיל ואתי כדיקלא ואברורי לא הוה מיכדר אמר מר כלפי מזרח הכל שמחין כלפי מערב הכל עצבין ורמינהי מזרחית לעולם יפה מערבית לעולם קשה רוח צפונית יפה לחטין בשעה שהביאו שליש וקשה לזיתים בזמן שהן חונטין רוח דרומית קשה לחטין בשע' שהביאו שליש ויפה לזיתים בזמן שהן חונטין ואמר רב יוסף ואיתימא מר זוטרא וסימנך שלחן בצפון ומנורה בדרום האי מר"ר דידיה והאי מרבה דידיה לא קשיא הא לן והא להו:

הדרן עלך שבעת ימים

בראשונה כל מי שרוצה לתרום את המזבח תורם. ובזמן שהן מרובין רצין ועולין בכבש כל הקודם את חבירו בארבע אמות זכה ואם היו שניהן שוין המזמנה אומר להן הצביעו ומה הן מוציאין אחת או שתים ואין מוציאין אגודל במקדש מעשה שהיו שניהן שוין ורצין ועולין בכבש ודחף אחד מהן את חבירו ונפל ונשבר רגלו וכיון שראו בית דין שבאין לידי סכנה התקינו שלא יהו תורמין את המזבח אלא בפייס ארבע פייסות היו שם וזה הפייס הראשון: **גמ'** והא מעיקר מאי טעמא לא תקינו לה רבנן פייסא מעיקרא סבור כיון דעבודת לילה היא לא חשיבא להו ולא אתו כיון דחזו דקארתו ואתו לידי סכנה תקינו לה פייסא והרי איברים ופדרים דעבודת לילה היא ותקינו לה רבנן פייסא קוף עבודה דיממא היא האי נמי תחלת עבודה דיממא היא דאמר ר' יוחנן קדש ידיו לתרומת חדשן למחר אין צריך לקדש שכבר קידש מתחילת עבודה אימא שכבר קידש מתחילה לעבודה איכא דאמרי מעיקרא סבור כיון דאיכא אונס שינה לא אתו כיון דחזו דאתו וקארתו נמי לידי סכנה תקינו לה רבנן פייסא והרי איברים ופדרי' דאיכ' אונס שינה ותקינו לה רבנן פייסא שאני טינגא ממיקם ותקנתא להך גיסא הואי תקנתא להאי גיסא הואי דתניא מי שזכה בתרומת הדשן יזכה בסידור מערכ' ובשני גזירי עצים אמר רב אשי שתי תקנות הוו מעיקרא סבור כיון דחזו דקארתו ואתו נמי לידי סכנה תקינו לה פייסא וכיון דתקינו להו פייסא לא אתו אמרי מי יימר דמתרמי לן הדר תקינו להו מי שזכה בתרומת הדשן יזכה בסידור מערכ' ובשני גזירי עצים כי היכי דניתו וניפייסו: ובזמן שהן מרובין וכו': אמר רב פפא פשיטא לי ארבע אמות דארעא לא רצין ועולין בכבש תנן קמייתא נמי לא רצין ועולין בכבש תנן והדר כל הקודם את חבירו דביני ביני נמי לא דלא מסייע מילתא פשיט לי דגבי רב פפא ארבע אמות שאמרו בהדיה אמה יסוד ואמה סובב

בראשונה כל מי שרוצה לתרום. כל כהן שהיה מהוהו בית לא רוצה לתרום הלוים שחרית תורם ולא תורם וזה אומר מי תורם זה היה משפטו: רצין ועולין בכבש שהיה שלשי ושתים אותך: וכל הקודם בהן. ליכנס לתוך ד' אמות עליונות של כבש הסמוכות לראש המזבח זכה לתרום וזהו גורלם: ואם היו שניהם שוים בכמיסתן אין אחד מהן זוכה לתרום אבל מעתה כולם בתין להטיל גורל ומהו הגורל המומנה על הפייסות אומר לכולם: הצביעו. סולמו לאצבעותיכם כל ג' ירחה אצבעו כדהופרש לקמן בפרקין מקיפין עד מדין בעגולה בא המעמד ומוטל מלכפת מעל ראש של אחד מהן ומעמדו פייס מתחיל ליומות ומוליא כל ג' וג' אצבעו למכין והמעמדה אומר כל שהמכין כלים בו הוא זוכה ומולי' מפיו מכין אומרה או שמים הרבה יותר מפסיק שם הכהנים ומתחיל לומות מזה שבטל מראשו המלכת וסובב והולך ומוגה וחוזר חילה על סוף המכין ומי שהמכין כלה בו הוא הזוכה וכן לכל הפייס: אחת או שתים. בגמ' פריך לה עלה: ואין מוציאין אגודל במקדש. בגמרא מפרש מפני הרמאין שמקדש המכין לכלות ויביט מי יכלה יוליא זה העומד לפניו שתי אצבעות כדי שיומר בשני בני אדם ויומהר המכין לכלות בו והמעמדו לא יכין לפי שאדם יכול להרחיק אגודל מן האצבע הרב' ונראין כאצבעות ב' בני אדם: אלא בפייס. זה שפיר שנו: ארבע פייסות היו שם. ד' פעמים ביום נאספים לפייס: **גמ'** והא. עבודה זו של תרומת הדשן מעיקר קודם אמילת תקלה בתרומתם: מאי טעמא. לא תקינו לה פייסא. ככל שאר עבודות דמתני' דתמיד של שחר: מעיקר סבור. בית דין: כיון עבודת לילה היא. הוא ולא הוכשר בלילה לא חשיבא לי לכהנים ולא אתו לאיגלויי עלה: והא הקטר איברי' דהוא כשר כל הלילה ותכן גבי פייסו דמתניתן מי נעלה איברי' לכבש (לקמן ד' כה ב) ומן הכבש למזבח: קוף עבודה דיממא היא. שהוא גמרו של קרבן מכשהט ביום ומזרק דמו ביום לכך הסוכה בעיני הכהנים לבא לריב עליה: לאחר מן לריך לקדש. אם לא הילה מן המקדש ואפילו לרבי דאמר בשחיטת קדשים (דף יב) ליכה מועלת בקידוש ידים ורגלים מודה הוא דמקרות גבר על גברא לא פסלה ליכה: מתחילת עבודה. אלמא תחילת עבודה קדי לה: אימא שכבר קידש מתחילה. אם לא מיגנא מגייקי: מוח לו לאדם לבדד שיכה מעיניו מלילך ליסן עד סוף הלילה מלהיות עומד ומתמתו בהשכמה שהיא תרומת הדשן: ותקנתא להאי גיסא הוא קושיא היא וכי מפני תקלה שאירעה בתקן לה פייס: והא להאי גיסא הואי. בסבול סידור המערכה ומי גזירי עצים שהתורם הוא המסדר וכיון דכולן בכהן אחד יש כאן עבודות הסובות ומעיקרא בעו פייס: שני גזירי עצים. שני בקעיות עצים ארוכים כמידת רוחב המערכה וכיתן אותן ממעל עלי המערכה ומקרא יליף לה לקמן (דף כו ב) ובער עליה הכהן עצים ובער על המערכה העצים שני גזירי עצים דהא קרא במערכה משתעי דיליה דקרא והאש על המזבח תוקד בו וגומר וכל מוקדות הבעיין לשון מערכת מדורה היא: אמרי מי יימר דמתרמי. לא חשיבא עלייהו למיטרח עלה מספיקא: דאיעבד. ארבע אמות קרקע הסמוכות קודם עלות לכבש: קמייתא נמי לא. ארבעה ראשונות שבגרגל הכבש: דביני ביני. לברור ארבע אמות בתוך שלשים ושתים לכך: לא מסייעין. לא יהא כהן פיגון: פשיטא לי. דארבע דכבש גבי מזבח תכן מיהו הא מיבעי ליה דקיימא לן בזבחים (דף סב ב) שהכבש יורה חמה על כניסת היסוד וחמה הסובב נמצא ארבע הסמוכות לכבש לתחילת יסוד מזבח מלמטה הן שם לסמיכת גג המזבח שהוא נעוך מנגד היסוד הראשון שתי אמות ומבעיא ליה ארבע אמות דמתכיתין לגג המזבח נקט להו דהיינו בהדיה אמה יסוד ואמה סובב:

שרוצה לתרום כו': שאני מיגנא דמי שמעי דעבוד מיכדי. ופדרים כשירה ביום ולהכי תקינו רבנן פייסא דלא ליתו לאיגלויי כיון דכשירה ביום וחביבא להו דאכתי ליכא אוכם שיכה ול"ל דשפיר פריך דהא כל מי שמעמד לזכות בהכנה היה לריך לכיון מכבש לזמנה היה לריך להיות כישור בלילה עד שיתעכלו אשם יפקעו מעל מזבח שיחזיר לעמרכ' ולהכי פריך דא"כ לא חביבא להו ולא טכיחי דאתו בשלילה שיהו לריכין להיות כישורין זימנין עד חצות כדי להשלורי פוקעין לידיהו:

שרתי תקנות הוו. תימה לי מאי הוו ליימא מעיקר כבור דלא אתו כיון דחזו דאתו וקאתו כמי לידי סכנה והולרכו לתקן פייסא אמרו אם כתקן פייסא ג"כ יהו מתנכין מלבא דגזירו מי יימר דמתרמי לן ותקינו בההיא שעתא דתקינו פייסא כל מי שזוכה בתרומת הדשן דליזכי נמי בסידור מערכה ובסידור שני גזירי עצי' וי"ל דלאו דוקא קאמר שתי תקנות בתרי זימני אלא דילמא בחד זימנא וקרי להו שפיר שתי תקנות כיון דתקנת הפייס ונעשה דכפיפי דאתו הוא ונעשה הפסא דילמא לא ניתו תקינו כל מי שזוכה בתרומת הדשן יזכה בסידור מערכ' וכו' קרי ליה שפיר שתי תקנות אפי' אי בחד זימנא תקינו להו ואע"ג דליפסא דכיון דתקינו פייסא לא אתו מעמא דכתר הכי תקינו להו אין לחוש דלא דק כולי האי בלישני' כי רב אשי נמרגא הענין כאילו הוה בתרי זמני ומתיל מוקמא נמי בחד זימנא אי נמי מדאמר לי מוקמתי מי שזכה בתרומת הדשן יזכה וכו' ולא קאמר מי שיזכ' בתרומ' הדשן יזכה בסידור מערכ' וכו' שמע מינה דלאו בחד זימנא מיתקן אלא הכי הוה מעמה כיון דחזו דלא אתו ומע' אחת היה שלא באו אלא מועטין ולא היו לאם כהנים שהיו מסדרין המערכה לאחר [שזכה מי שזכה בתרומת הדשן אז אמרו מי שזכה בתרומה הדשן יזכה בסידור המערכה: התס

עין משפט נר מצוה

א ירושלמי פ"ד מה מתחדין סל"ב

ב גמרא שם סל"ם

ג ירושלמי פ"ם מה ביאת מקדש סל"ם

ד ירושלמי פ"ד מה מתחדין סל"ם

עין משפט גר מצוה

הרם ליפרעוי ליפרעי מינים: תימה מנא לן דלא הוה
אמינא פירעון ממי בסביל מודים יש לומר מדלא כתיב
אלא ואת הכבש ישלם ועוד דכתיב ארבעתים דהיינו
גילוי עריות דמי אתרוייהו ומספיקות דמיס דאורים כעכס
בילד אמנון ותמר ואבשלום אם כן
לא שילם ארבעתים:

ח
לעיל פ"ד מה
מאיזין סל ד

ששה חדשי לגלגרע דוד
וכו': תימה לי מ"ב
שילם יותר מארבעתי ועוד דילמא
מאי דגלגרע היינו בסביל מעשה
דאורי מי ממי אם לגלגרע בסביל בת
שבע נימא דחד מאיזיך דילד אמנון
ותמר ואבשלום בסביל מוריה
ומכלן לא נעכס בסביל מוריה וי"ל
מדכתיב ואותו הרגת בחרב בני
עמון ודרשינן בפרק ב' דקידושין
(דף מד) מה חרב בני עמון מי אתה
נעכס עליו אף מוריה אתה מי
אתה נעכס עליו ומה שהקשיתי
מ"כ הוא לי טפי מארבעתי דילמא
דאמנון ותמר בחד חשיב להו מי
ממי דתמר ומה שגלגרע בחד
חשיב להו לא דמו לאחריני דילד
ודאמנון ואבשלום שמתו אבל
דתמר לא הוה מיתה ועוד דבת
יפת תואר היא ומה שגלגרע שאה
חדשים כיון שכתרפא לא הוה שקול
כי הכך ליכי מיכא למימר דהכך
תרתי חד חשיב להו:

ודאמר רב קיש דוד לשון הרע
הא דלא פרי' מיתה
דחטא שהתר שירה על הפלתו של
שאול בדלית פרק אלו מגלחין (דף יד)
שגיון לדו חסר שד לה על דברי כוס
בן ימיני וי"ל הסיא כבר ג' חשיב לה
דכתי שגיון לדו לפי שאין אדם נתפס
על נערו שהיה שאול רודפו:
שתים

הבא עגלה ערופה כל הנפשות הללו על אחת כמה וכמה ואם אדם חטא בהמה מה חטאה ואם גדולים חטאו
קטנים מה הטאו יצתה בת קול ואמרה לו °אל תהי צדיק הרבה ובשעה שאמר לו שאול לדואג °סוב אתה
ופגע בכהנים יצתה בת קול ואמרה לו °אל תרשע הרב' אמר רב הונא *כמה לא חלו ולא מרגיש גברא דמרי
סייעיה שאול באח' ועלת' לו דוד בשתים ולא עלתה לו שאול באחת מאי היא מעשה דאגג והא איכא מעשה
דנוב עיר הכהנים אמעשה דאגג כתיב °נחמתי כי המלכתי את שאול למלך דוד בשתים מאי נינהו דאוריה
ודהסתה והא איכא נמי מעשה דבת שבע התם אפרעו מיניה דכתיב °ואת הכבש' ישלם ארבעתים ילד אמנון
תמר ואבשלום התם נמי אפרעו מיניה דכתיב °ויתן ה' דבר בעם (מן) [מ] הבוקר ועד עת מועד התם לא
אפרעו מגופיה התם נמי לא אפרעו מגופיה לאי איפרעו מגופי' *דאמר רב יהוד' אמר רב ששה חדשי' נצטרע
דוד ופרשו הימנו סנהדרין ונסתלקה היתנו שכינה דכתי' °ישובו לי יראיך ויודעי עדותיך וכתיב °השיבה לי
ששון ישעך והא אמר רב קבלדוד לה"ר כשמואל דאמ' לא קבל דוד לה"ר ולרב נמי דראמר קבל דוד לה"ר
הא איפרעו מיניה *דאמר רב יהוד' אמר רב כשע' שאמר לו דוד למפיבוש' °אמרתי אתה וציבא תחלקו את
השד' יצתה ב"ק ואמר' לו דרבעם וירבעם יחלקו את המלכות °בן שנה שאול במלכו אמר רב הונא כבן שנה
שלא טעם טעם חטא מתקיף לה רב נחמן בר יצחק ואימא כבן שנה שמלוכלך בטיט ובצואה' אחויאו ליה לרב
נחמן סיוטא בחלמי' אמר נעניתי לכם עצמות שאול בן קיש הדר חזא סיוטא בחלמי' אמר נעניתי לכם עצמות
שאול בן קיש מלך ישראל אמר רב יהודה אמר שמואל מפני מה לא נמשכה מלכות בית שאול מפני שלא
היה לו שום דופי דאמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יהוצדק אין מעמידין פרנס על הציבור אלא אם כן קופ
של שרצים תלויה לו מאחוריו שאם תזוח דעתו עליו אומרין לו חזור לאחוריך אמר רב יהודה אמר רב מפני
מה נענש שאול מפני שמחל על כבודו שנאמ' °ובני בליעל אמרו מה ישיענו זה ויבזוהו ולא הביאו לו מנחה
ויהי כמחריש ובתיב °ויעל נחש העמוני ויחן על יבש גלעד ונומר ואמר ר' יוחנן משום ר' שמעון בן יהוצדק כל

תלמיד חכם

עין משפט גר מצוה

מליכו כוקס: נקמתו: וטוטר: ליבה כנחש בלבו: אינו כמותך
אלא האמלתני זו היא טהרה: שהדבר שמור בלבו ולא הסיחו
מדעתו: לנקיט בליבי: ואם בא אחר לנקוט נקמתו בקיו: המשפט
יסתום: דמפייסי ליה: לבקש מחילה: חולה: אינו יכול לכבס
אלבעותיו וכשמוליא אחת יוצאה תורה אור

מדיתיה עמה: ויחידים: בחולין
אינו נוקם ונוטר כנחש אינו תלמיד חכם
אינו נוקם ולא תטור ההוא בממון
אלא שלוקה מן הממונה בפקיע אמינא
מאי פקיע אמר רב פפא מטרקא דטייעי דפסיק
רישיה אמר אביי מריש הוה אמינ' הא *דתנן
בן ביבאי ממונה על הפקיע אמינא פתילתא
כדתנן *מבלאי מכנסי הכהנים ומהמייניהן
מהן היו מפקיעין ובהן היו מדליקין כיון
אלא שלוקה מן הממונה בפקיע אמינא
מאי פקיע נגדא: מעשר שהיו שניהן שוין ורצין ועולין בכבש: ת"ר
מעשה בשני כהנים שהיו שניהן שוין ורצין ועולין בכבש קדם את' מהן
לתוך ארבע אמות של הכירו נטל סכין ותקע לו בלבו עמד רבי צדוק על
מעלות האולם ואמ' אחינו בית ישראל שמעו הרי הוא אומר °כי ימצא חלל
באדמה ויצאו וקניך ושופטיך אנו על מי להביא עגלה ערופה על העיר או על
העזרות נעו כל העם בבכייה בא אביו של תינוק ומצאו כשהוא מפרפר אמר
הרי הוא כפרתכם ועדיין בני מפרפר ולא נטמאה סכין ללמדך שקשה עליה'
טהרת כלים יותר משפיכות דמים וכן הוא אומר °וגם דם נקי שפך מנשה
עד אשר מלא ירושלם פה לפה הי מעשה קדים אילימא דשפיכות דמים
השתא אשפיכות דמים לא תקינו פייסא אנשברה רגלו תקינו אלא דנשברה רגלו קדים וכין דתקינו פייסא
ארבע אמות מאי עבידתייהו אלא לעולם דשפיכות דמים קדים ומעיקרא סבור אקראי בעלמא הוא כיון דחזו
אפילו ממילא אתו לידי סכנה תקינו רבנן פייסא עמד רבי צדוק על מעלות האולם ואמר אחינו בית ישראל
שמעו הרי הוא אומר כי ימצא חלל באדמה אנן על מי נביא על העיר או על העזרות וירושלים בת אתויי עגלה
ערופה היא *והתניא עשרה דברים נאמרו בירושלים וזו אחת מהן

מליכו כוקס: נקמתו: וטוטר: ליבה כנחש בלבו: אינו כמותך
אלא האמלתני זו היא טהרה: שהדבר שמור בלבו ולא הסיחו
מדעתו: לנקיט בליבי: ואם בא אחר לנקוט נקמתו בקיו: המשפט
יסתום: דמפייסי ליה: לבקש מחילה: חולה: אינו יכול לכבס
אלבעותיו וכשמוליא אחת יוצאה תורה אור

ויקרא יט
והכת ב' לא תקום ולא תטור ההוא בממון
הוא דכתיב ורעתי' איזו היא נקימה ואיזו היא
נטירה נקימה אמר לו השאילני קרדומך
אמר לו איני משאילך כדרך שלא השאלתני
זו היא נקימה ואיזו היא נטירה א"ל השאילני
קרדומך אמר לו לא למחר אמר לי השאילני
חלוקך אמר לו הילך איני כמותך שלא
השאלתני זו היא נטירה וצערא דגופא לא
והא תניא *הנעלבין ואינן עולבין שומעין
חרפתן ואינן משיבין עושין מאהבה ושמחין
מזכותיה מיבדה מזכותיה ופריך
ליה אמ"ג דהתם לאו דוקא דכ"ם
אם שהתם יותר דמיבדה יש לומר
משום דהתם הוי סתים ושלם זו ואין
לריך לומר זו והילכך פריך ליה וכן
בסוף בבא קמא (דף קיח ב) גבי לוקת
מן הדומי' ארבע וחמש לאן אבל לא
סתים ושלם ופריך הסתא ארבעה
זבינן חמשה מיבמי' החם נמי הוי
זו ואין לריך לומר זו ובפר' במה אמה
(דף ס) גבי סכלל המקומר פריך
ליה מאי אסלפשיטא ליה דהוו דוקא
ד' לו חמש אבל לא טובא ובריש פ'
אע"פ (ל' מ) משהה אדם אשתו
סתים ושלם שנים וגבי תיקון יוכל
והולך ארבע וחמש שנים (שם דף ס)
איכא למימר דפסיקא ליה דהו' הדין
טוב' הילכך לא פריך ליה לי נמי
דההי' דתיקון יוכל ארבע וה שנים
י"ל דדוקא קאמר וד' לבריא וה'
לכהום:

וירושלים איכ' מגדיל' עגלה
ערופ' כו' והתניא
כו': תימה לי מאי פריך ליה דכר
יהודה ס"ל דאמר לעיל בפ"ק
דירושלמי נתחלקה לשבטים ואלי
עזרות איכא למ"ד התם דנתחלקו
לשבטי' וי"ל דבלמו הכי לריך לשנויי
כדי להרבות בבכיי' דהא לא סייך
עגלה ערופה אלא איכא דלא מודע
מיהכהו והכ' הרי מודע ומוד דקאמ'
על העיר או על העזר' פסיקא דעל
העזרה לא מייתינן דהא העיר
הקרובה כתיב ועזרה לאו עיר הוא
אלא לאפוקי נערה בעלמא הוא
דקאמר הכי: ים

עין משפט גר מצוה

ו
לעיל פ"ן מה
מאיזין סל' ז

ז
ב"מיל סס סל' ח
מתג לחוין יב

ח
נמיי' שם הל' ו

ט
ל"מיי פ"ח מה
מתיקין סל' ג

י
ה"מיי פ"א מה
כלי המקדש
סל' ו

אינה מביאה עגלה ערופה ועוד לא נודע מי הכהו כתיב והא נודע מי הכהו אלא כדי להרבות בבכיה בא אביו של תינוק ומצאו כשהוא מפרפר אמר הרי הוא כפרתכ' ועדיין בני קיים [כו'] ללמדך שקשה עליה' טהרת כלים יותר משפיכות דמים איבעיא להו שפיכות דמים הוא דזל אבל טהרת כלים כדקיימא קיימא או דילמא שפיכות דמים כדקיימ' קיימא אבל טהרת כלי' היא דחמיר' ת"ש מדקא נסיב לה תלמודא וגם דם נקי שפך מנשה שמע מינה שפיכות דמים הוא דזל וטהר' כלים כדקיימא קיימא ת"ר ופשט ולבש בגדי' אחרים והוציא את הדשן שומעני כדרך יום הכיפורי' שפושט בגדי קדש ולובש בגדי חול תלמוד לומ' ופשט את בגדיו ולבש בגדים אחרים מקיש בגדים שלובש לבגדים שפושט מה להלן בגדי קודש אף כאן בגדי קודש א"כ מה תלמוד לומר אחרים פחותין מהן ר' אליעזר אומר אחרים והוציא לימד על הכהנים בעלי מומין שכשרין להוציא הדשן אמר מר אחרים פחותין מהן כדתנא דבי רבי ישמעאל דתנא דבי ר' ישמעא' בגדים שבשל בהן קדרה לרבו לא ימזוג בהן כוס לרבו אמר ריש לקיש כמחלוקת בהוצאה כך מחלוקת בהרמה ורבי יוחנן אמר מחלוקת בהוצאה אבל בהרמ' דברי הכל עבוד' היא מאי טעמא דריש לקיש אמר לך אי ס"ד עבודה היא יש לך עבודה שכשירה בשני כלים ור' יוחנן גלי רחמנא בכתנת ומכנס' והוא הדין למצנפת ואבנט ומאי שנא הני מדו בר מדו כמדהו מכנסי בד לכדתני' מניין שלא יהא דבר קודם למכנסי' שנאמר ומכנסי בד ילבש על בשרו וריש לקיש מדו כמדתו מדאפקיה רחמנא בלשון מדו שלא יהא דבר קודם למכנסי' מעל בשרו נפקא נימא כתנאי על בשרו מה ת"ל ילבש להבי' מצנפת ואבנט להרמה דברי רבי יהודה ר' דוסא אומר לרבות בגדי כהן גדול ביום הכיפורי' שכשירין לכהן הדיוט א"ר שתי תשובות בדבר חדא דאבנטו של כהן גדול לא זה הוא אבנטו של כהן הדיוט ועוד בגדים שנשתמשת בהן קדושה חמורה תשתמש בהן קדושה קלה אלא מה ת"ל ילבש לרבות

לרבות את השחקים והניחם שם מלמד שטעוני' גניזה ר' דוסא אומר ראויין הן לכהן הדיוט ומה תלמוד לומר והניחם שם שלא ישתמש בהן יום הכיפורים אחר מאי לאו בהא קא מיפלגי דמר סבר עבוד' היא ומר סבר לאו עבודה היא לא דכולי עלמא עבודה היא והכ' בהא קא מיפלגי מר סבר צריכא קרא לרבויי ומר סבר לא צריכא קרא לרבויי בעי ר' אבין תרומת הדשן בכמה מתרומת מעשר ילפינן לה או מתרומת מדין ילפינ' לה תא שמע דתני ר' חייא נאמר כאן והרים ונאמר להלן והרים מה להלן בקומצו אף כאן בקומצו אמר רב ארבע עבודות זר חייב עליהן מיתה זריקה והקטרה וניסוך המים וניסוך היין ולוי אמר אף תרומת הדשן נכן תני לוי במתניתיה אף תרומת הדשן מאי טעמא דרב דכתיב ואתה ובניך אתך תשמרו את כהונתכם לכל דבר המזבח ולמבית לפרכת ועבדתם עבודת מתנה אתן את כהונתכם והזר הקרב יומת עבודת מתנה ולא עבודת סילוק ועבדתם עבודה תמה ולא עבודה שיש אחריה עבודה ולוי רבי רחמנא לכל דבר המזבח ורב ההוא לאתויי שבע הזאות שבפנים ושבמצורע ולוי נפקא לי' מדבר וכל דבר ורב דבר וכל דבר לא דריש ואימא לכל דבר המזבח כלל עבודת מתנה פרט כלל ופרט אין בכלל אלא מה שבפרט עבודת מתנה אין עבודת סילוק לא אמר קרא ולמבית

ולמבית לפרוכת ועבדתם אל מבית לפרוכת הוא דעבודת מתנה ולא עבודת סילוק הא בחוץ אפי' עבודת סילוק אי הכי ועבדתם נמי אל מבית לפרוכת הוא דעבוד' תמה ולא עבוד' שיש אחריה עבודה הא בחוץ אפילו עבודה שיש אחריה עבוד' ועבדת' הדר ערבי' קרא בעי רבא עבודת סילוק בהיכל מהו לפני' מדמינן ליה או לחוץ מדמינן לי' הדר פשטא מבית ולמבית אלא מעתה זר שסידר את השלחן ליחייב איכ' סידור בזיכין סידר בזיכין ליחייב איכא סילוק והקטרה זר שסידר את המנור' ליחייב איכא נתינת פתילה נתן פתילה ליחייב איכא נתינ' שמן נתן שמן ליחיי' איכא הדלקה הדליק ליחייב הדלקה לאו עבודה היא ולא והתניא ונתנו בני אהרן הכהן אש על המזבח וערכו עצים על האש לימד על הצתת אלית' שלא תהא אלא בכהן כשר ובכלי שרת הצתת אליתא עבודה הדלקה לאו עבודה היא אלא מעתה זר שסידר את המערכ' ליחייב איכא סידור שני גזירי עצים סידר שני גזירין ליחייב איכ' סידור איברים והא א"ר אסי א"ר יוחנן זר שסידר שני גזירי עצים חייב בהא פליגי מר סבר עבודה תמה היא ומר סבר לאו עבודה תמה היא תני' כותי' דרב תניא כותיה דלוי תניא כותיה דרב עבודו' שזר חייב עליהן מית' זריקת דם בין לפנים בין לפני' ולפני' והמזה בחטאת העוף והממצה והמקטי' בעול' העוף והמנסך שלש' לוגין מים ושלשה לוגין יין תני' כותי' דלוי עבודו' שזר חייב עליהן מית' המורים את הדשן ושבע הזאות שבפנים ושבמצורע והמעלה על גבי המזבח בין דבר כשר בין דבר פסול למה מפיסין כדאמרן אלא למה מפיסין וחוזרין ומפיסין א"ר יוחנן כדי להרגיש כל העזרה שנאמ' אשר יחדיו נמתיק סוד בבית אלהים נהלך ברגש במה מפיסין רבי נחמן אמר בבגדי חול ורב ששת אמר בבגדי קדש רב נחמן אמר בבגדי חול דאי אמר' בבגדי קדש איכא בעלי זרועות דחמסי ועבדי רב ששת אמר בבגדי קדש דאי אמרת בבגדי חול אגב חביבות' מיקרי ועבדי אמר רב נחמן מנא אמינא לה דתנן מכרו להזכין והיו מפשיטין אותן את בגדיהן ולא היו מניחין עליהן אלא מכנסים בלבד

מאי

מאי לאו באותן שזכו לפיים אמר רב הונא בר יהוד' אמר רב ששת לא באותן שלא זכו לפיים הכי נמי מסתברא דאי ס"ד באותן שזכו לפיים לא היו מניחין עליהן אלא מכנסים בלבד והתניא מניין שלא יהא דבר קודם למכנסים תלמוד לומר ומכנסי בד יהיו על בשרו ואידך הא לא קשיא הכי תני עד שעודן עליהן בגדי חול מלבישין אותן מכנסי קדש והיו מפשיטין אותן בגדי חול ולא היו מניחין אלא מכנסים בלבד אמר רב ששת מנא אמינא לה דתניא לשכת הגזית כמין בסילקי גדולה היתה פיים במזרחה וזקן יושב במערבה והכהנים מוקפין ועומדין כמין כוליאר והממונה בא ונוטל מצנפת מראשו של אחד מהן ויודעין שממנו פיים מתחיל ואי סלקא דעתך בבגדי חול מצנפת בבגדי חול מי איכא אין כדתני רב יהודה ואיתימא רב שמואל בר יהודה כהן שעשתה לו אמו כתנת עובד בה עבודת יחיד אמר אביי שמע מינ' לשכת הגזית חציה בקודש חציה בחול ושמע מינה שני פתחים היו לה אחד פתוח בקדש ואחד פתוח בחול דאי סלקא דעתך כולה בקדש זקן יושב במערב והאמר מר אין ישיבה בעזרה אלא למלכי בית דוד בלבד ואי סלקא דעתך כולה בחול פיים במזרח והא בעינא בבית אלהים נהלך ברגש וליכא אלא שמע מינה חציה בקודש וחציה בחול ואי סלקא דעתך פתח אחד יש לה ופתוח לקודש זקן יושב במערבה והתנן הלשכות הבנויות בחול ופתוחות לקודש תוכן קודש ואי סלקא דעתך פתוח לחול פיים במזרחה והתנן בנויות בקדש ופתוחות לחול תוכן חול אלא לאו שמע מינה שני פתחי' היו לה אחד פתוח בקודש ואחד פתוח לחול: **מתני'** הפיים השני מי שוחט מי זורק מי מדשן מזבח הפנימי ומי מדשן את המנור' ומי מעלה אברים לכבש הראש והרגל ושתי הידים העוקץ והרגל והחזה והגרה ושתי הדפנות והקרבים והסלת והחביתין והיין שלשה עשר כהנים זכו בו אמר בן עזאי לפני ר' עקיבא משום ר' יהושע דרך הלוכו היה קרב: **גמ'** איבעיא להו כשהן מפייסין לעבודה אחת מפייסין או דילמא לכל עבודה ועבודה הן מפייסין תא שמע ארבע פייסות היו שם ואי סלקא דעתך לכל עבודה הן מפייסין טובא הוו אמר רב נחמן בר יצחק הכי קאמר ארבעה פעמים נכנסין להפיס ולכל חדא וחדא היו כמה

טובא פייסות תא

תורה אור

תא שמע ר' יהוד' אומר לא היה פיים למחתה אלא כהן שזכ' בקטרת אומר לזה שעמו זכה עמי במחתה שאני מחתה וקטרת דחדא עבודה היא איכא דאמרי דוקא מחתה וקטרת דחדא עבודה היא אבל שאר עבודו' בעי פיים מחתה אצטריכא ליה סלקא דעתך אמינא הואי' ולא עביחא ומעתרא נתקין לה פיים בפני עצמה קמ"ל תא שמע דתני רבי חייא לא לכל עבודה ועבודה מפייסין אלא כהן שזוכה בתמיד שנים עשר אחיו הכהני' נמשכין עמו שמע מינה: פיים השני וכו': איבעיא להו מי מקבל שוחט מקבל דאי אמרת זורק מקבל אגב חביבותיה לא מקבל ליה לכוליה דם או דילמא זורק מקבל דאי אמרת שוחט מקבל זימנין דשחיט זר ת"א שמע בן קטין עשה שני' עשר דד לכיור כדי שיהיו שני' עשר אחיו הכהנים העסוקין בתמיד מקדשין ידיהן ורגליהן בבת אחת ואי סלקא דעתך שוחט מקבל תליסר הוי אלא לאו שמע מינה זורק מקבל שמע מינ' אמר ליה רב אחא בריה דרבא לרב אשי אף אנן נמי תנינא שחט השוחט וקבל המקבל ובא לו לזרוק שמע מינה: אמר בן עזאי לפני רבי עקיבא וכו': תנו רבנן כיצד דרך הילוכו הראש והרגל חחזה והגרה ושתי ידים ושתי דפנות העוקץ והרגל ר' יוסי אומר דרך הפשטו היה קרב כיצד דרך הפשטו הראש והרגל העוקץ והרגל ושתי דפנות ושתי הידים החזה והגרה ר' עקיבא אומר דרך ניתוחו היה קרב כיצד דרך ניתוחו הראש והרגל ושתי ידים החזה והגרה ושתי דפנות והעוקץ והרגל ר' יוסי הגלילי אומר דרך עלויו היה קרב כיצד דרך עלויו הראש והרגל החזה והגרה ושתי הדפנות והעוקץ והרגל ושתי הידים והכתיב כל נתח טוב ירך וכתף ההיא בפחושה אמר רבא בין תנא דידן וכין רבי יוסי בתר עילויא דבשרא אזלינן מר אזיל בתר איברא דבישרא ומר אזיל בת' שמנא דבישרא מאי טעמא סלקא רגל בהדי רישא משום דרישא נפישי ביה עצמות קרבא רגל בהדיא דכולי עלמא מיהרת ראש קרב ברישא מנא לן דתנ' א מניין לראש ופדר שקודמין לכל האיברים ת"ל את ראשו ואת פדרו וערך ואידך פדר אחרינא למאי

תורה אור

למאי אתא לכדתניא כיצד היה עושה נותן את הפדר אבית השחיטה ומעלהו וזה הוא דרך כבוד של מעלה: מתני' הפיים השלישי חדשי' לקטרת באו והפיסו והרביעי חדשים עם ישנים מי מעלה אברים מן הכבש למזבח: גמ' תנא מעול' לא שנה אדם בה מ"ט א"ר חנינא מפני שמעשרת א"ל רב פפא לאביי מ"ט אילימא משום דכתיב ישימו קטורה באפך וכתיב בתריה ברך ה' חילו אי הכי עולה נמי הכתיב וכליל על מזבחך א"ל הא שכיחא והא לא שכיחא אמר רבא לא משכחת צורבא מרבנן דמורי אלא דאתי משבט לוי או משבט יששכר לוי דכתי' יורו משפטיך ליעקב יששכר דכתב (ובני)[ומבני] יששכר יודעי בינה לעיתים לדעת מה יעשה ישרא' ואימא יהוד' נמי דכתיב יהוד' מחוקקי אסוקי שמעתא אליבא דהילכת' קאמינא א"ר יוחנן אין מפייסין על תמיד של בין הערבים אלא כהן שזכ' בו כשחרי' זוכה בו ערבי' מיתיבי כשם שמפייסין שחרי' כך מפייסין בין הערבי' כי תניא ההיא בקטרת והתני' כשם שמפייסין לו שחרית כך מפייסין לו ערבית אימא לה והתניא כשם שמפייסין לו שחרי' כך מפייסין לו ערבית וכשם שמפייסין לה שחרית כך מפייסין לה ערבית אמר רב שמואל בר רב יצחק הכא בשבת עסיקינן הואיל ומשמרו' מתחדשות ולמאי דסליק ארעתין מעיקרא נפישו להו פייסות ומייתי כולהו מצפרא אתו דזכי ביה שחרית זכי דזכי בערבי' זכי: הרביעי חדשים עם ישנים וכו': מתני' דלא כר"א בן יעקב דתנן ר"א בן יעקב אומר המעלה איברים לכבש הוא מעלה אותן למזבח במאי קא מיפלגי מר סבר כרב עם הדרת מלך ומר סבר מקום שכינה לאו אורח ארעא אמ' רבא לא ר"א בן יעקב אית ליה דר' יהודה ולא ר' יהודה אית ליה דר"א בן יעקב דאם כן בצרא להו פייסות ואי משכחת תנא דתני המש

ההוא

ההיא דלא כר' אב"י ודלא כר' יהודה· כך היא הגי' בכל ספרי' אבל רש"י מוחקה וגרים לא כר' יהוד' וגירס' הספרי' ודלא כר' יהודה כ"ל לפר' והתני' י"ז פי' בכל בקר הי' י"ז לכל הפחות ולא משכחת לה אלא א"כ הסב' כל הכהני' הזוכין בכל הפייסות דהיינו י"ג הזוכין בתמיד וחד בתרומת הדשן וחד המעלה איברים מכבש למזבח ותרי דקטרת ודמוקת' הרי י"ז והיינו דלא כר' אב"י ודלא כר' יהוד' דלר' אב"י בליר להו חד דמעל' איברי' מכבש למזבח ולר' יהודה בליר להו חד דמחתה ומה שהקשה רש"י אמאי קאמר דלא כר' יהודה נהי דלא הוה פיים למחתה כהן מניהא הוה, א"כ איכא י"ז כ"ל דפיטא לי' להש"ס די"ז דקאמ' היינו אותם שזוכין ע"י פיים קאמר דהא אכתי טובא הוו המפשיט והמנתח והולכ' עצים למערכה ואי משום דכשירה בזר לא חשיב להו והא קא חשיב שוחט אלא ע"כ לא קא חשיב אלא הנך שזוכין ע"י פיים ובמחתה לר' יהודה לא הוה פיים כלל כדפרים' לעיל וגירסא שבספרים היא כפר"ח וקי"ל להקשו' והא דאמ' לעיל אי משכחת תנא דאית לי' חמש משמע דהש"ס לא הוה משכח תנא דאית לי' ה' פייסין והא תנא דהכא דאית לי' י"ז אית לי' ה' פייסין די"ל לעיל אכתי לא ידע להא ברייתא דהכא:

פר קרב בכ"ד הראש והרגל כו' קשה לי דהכא לא חשיב לא כדרך הילוכו וגם כדרך כיתוחו ולא כדרך עילויו ולא כדר' הפשטו ומיהו יודע איזה סדר תפס לו וכ"ל משום דמיבעיא ליה למיתני הראש והרגל בריש' וקתני בהו הרגל בשני כקט כמי הרגל של שמאל בשנים וקתני העוקץ בהדיה ואקדמי' משו' דברים' כמי גבי טלה תניכהו בהדי הדדי לעוקץ ורגל שמאל וכיון דתנא להנך דלא שני להו באחד כהן תנא כמי הגר' שהוא בג' וכיון דבעי למיתני הגר' תנא בהדי' החזה ואקדמיה לי' היכי דקתני גבי טלה והדר תנא הנך דלית לכל חד וחד אלא חד כהן וקתני להו בסידרא דרישא ב' ידות וב' דפנות: והקריבו

ההוא דלא כר"א בן יעקב ודלא כר' יהודה:

מתני' תמיד קרב בט' בי' בי"א בי"ב לא פחות ולא יותר כיצד עצמו בט' בחג ביד אח' צלוחית של מים הרי כאן עשרה בין הערבים בי"א הו' עצמו בתשעה ושנים בידם שני גזירי עצי' בשבת באחד עשר הוא עצמו בתשעה ושנים בידם שני בזיכי לבונה של לחם הפנים ובשבת שבתוך החג ביד אחד צלוחית של מים: **גמ'** א"ר אבא ואיתימא רמי בר חמא ואיתימא רבי יוחנן אין מנסכין מים בחג אלא בתמי' של שח' ממאי מדקתני ובשב' שבתוך החג ביד אחד צלוחי' של מים ואי ס"ד בתמיד של בין הערבי' מנסכין בהול נמי משכחת לה אמר רב אשי אף אנן נמי תנינא ולמנסך אומר לו הגבה ידיך שפעם אחד נסך ע"ג רגליו ורגמוהו כל העם באתרוגיהן שמע מינ' תניא רשב"י אומר מניין לתמיד של בין הערבים שטעון שני גזירי עצי' בשני כהנים שנא' וערכו עצים אם אינו ענין לתמיד של שחר דכתיב ובער עליה הכהן עצים בבקר בבקר ועורך עליה תניהו ענין לתמיד של בין הערבים ואימא אידי ואידי בתמיד של שחר ואמ' רחמנא עביד והד' עביד א"כ נימא קרא ובער ובער אי כתב רחמנא ובער הוה אמינא חד איתרילא קמ"לן דנעביד חד ונעבי' תרי א"כ נימא קרא ובער ובערו א"נ ועורך וערכו מאי ובער וערכו שמע מינה כדקא אמרינן תני ר' חייא פיים פעמים י"ג פעמים י"ד פעמי' ט"ו פעומ' ט"ז והתניא י"ז ההיא דלא כר"א בן יעקב אלא כר' יהודה: **מתני'** איל קרב באחד עשר הבשר בחמשה הקרביי' והסולת והיין בשנים שנים פר קרב בעשרי' וארבעה הראש והרגל הראש באחד והרגל בשנים העוקץ והרגל העוקץ בשנים והרגל בשנים החזה והגרה החזה באחד והגרה בשלש שתי ידים בשנים ושתי דפנות בשנים הקרביים והסולת והיין בשלשה בשלשה כר"א בקרבנו צבור אבל בקרבן יחיד אם רצה להקריב מקריב הפשיטן ונתוחן של אלו ואלו שוין: **גמ'** תנא הפשיטן וניתוחן שוין בזר אמר חזקיה מניין להפשט וניתוח ששוה בזר שנאמ' ונתנו בני אהרן הכהן אש על המזבח נתינת אש בעיא כהונה הפשט וניתוח לא בעיא כהונה האי

מתני' בלשכות אחרות ואי אפשר להעמידה ואי שמעי' ליה דר' יהודה לא היה פיים למחתה לא ... כהן למחתה אלא הרי הוא אומר כהן שזכה בקטורת אומר לזה שעומד אצלו זכה עמי במחתה אבל ... דאמר לא היה כהן להעלות איברים מכבש למזבח אבל הן עצמה שהעלום לכבש היו מעלין למזבח: ... בכבש התמיד: הסולת· שני עשרונים היה ושני כהנים: במה דברים אמורים· דבעינן כל הני ... פיים: אם רצה להקריב· כהן יחיד את הכל ובלא פיום: הפשטן וניתוחן· של ציבור ושל יחיד ... והכי מפרש בגמרא: **גמ'**

והקריבו בני אהרן מקבלה ואילך וכו'· בפ"ק דזבחים (ד' יג) פרש"י הא דאמרי' והקריבו זו קבלת הדם ולא עבודה אחרת משאר עבודות דם כגון הולכה או זריקה משום דכתיב ושחט והקריבו ואי זו היא עבודה שהיא אחר שחיטה לאלתר הוי אומר זו קבלה ...

האי מיבעי ליה לגופיה אמר רב שימי בר אשי אשכחתיה לאביי דהוה מסבר ליה לבריה ושחט שחיטה בזר כשירה וכי מאין באתה מכלל שנא' ואתה ובניך אתך תשמרו את כהונתכם שומע אני אפילו שחיטה תלמוד לומר ושחט את בן הבקר לפני ה' והקריבו בני אהרן הכהנים את הדם מקבלה ואילך מצות כהונה וסמך ידו ושחט לימד על השחיטה שכשירה בזר מכדי מקבלה ואילך מצות כהונה ונתנו בני אהרן למה לי למעוטי הפשט וניתוח ואכתי איצטריך ס"ד אמינ' כיון דלאו עבודה דמעכבא כפרה היא לא תבעי כהונה קמ"לן דבעיא כהונה אלא מהכא וערכו בני אהרן הכהנים את הנתחים את הראש ואת הפדר מכו' מקבלה ואילך מצות כהונה וערכו למה לי למעוטי הפשט וניתוח ואימא למעוטי סידור שני גזירי עצים מסתבר' דיבחא דכותיה ממעט אדרב' סידור דכותיה ממעט לא ס"ד דאמר מר והקריב הכהן את הכל המזבחה זו הולכת איברים לכבש הולכת איברים לכבש הוא דבעיא כהונה הולכת עצים לא בעיא כהונ' הא סידור שני גזירי עצי' בעיא כהונ' וערכו למה לי למעוטי הפשט וניתוח ואימא ה"נ לגופי' אלא והקטיר הכהן את הכל למאי אתא למעוטי הפשט וניתוח והקריב הכהן את הכל המזבחה זו הולכ' אברי' לכבש הולכ' אברים לכבש הוא דבעי' כהונ' הולכ' עצים לא בעיא כהונה הא סידור שני גזירי עצים בעיא כהונה ונתנו לגופיה וערכו שנים בני אהרן שנים כהנים שנים ילמדנו לטלה שטעון ששה אמר רב המנונא קשיא ליה לר' אלעזר האי בבן הבקר כתיב ובן הבקר כ"ד בעי וניח' ליה על העצים אשר על האש אשר על המזבח איזהו דבר שנאמר בו עצים אש ומזבח הוי

למימרא דעבודת יום בעי פיים וכו' עד וסלי תרומת הדשן • תימה לי מאי קפריך אמאי לא מוסי

תחילה עבודת יום היא כדאמרינן לעיל וי"ל דהכא אתי למימר דבעי תרוייהו עבוד' יום ומיתה בזר דלכאורה משמע לי' דרבא דפריך אלא מעתה ה"ק אלא מעתה דקמחייבת בזר תיבעי פיים ומשמע נמי אלא מעתה דקדית לה עבוד' יום אלמא דבעינן תרוייהו לענין פיים הרי אברים ופדרי' דנהי דזר חייב עליה' מ"מ עבודת לילה היא והדר פרי' מתרומת הדשן אי ס"ל כרב דלא מיחייב זר לעבוד' סילוק אלמא אע"ג דלא מיחייב זר על בעי פיים וכן פרס"י למימרא דעבודת יום וחייב מיתה בזר בעיא פיים ולא נהירא מה שפי' בדרך אמ"ל דסבר כרב דהא בירו' יש זר שתרם ר' יוחנן אמר חייב אלא י"ל דפריך לנישנא קמא דלעיל דקאמר עבודת לילה היא: **אין** זר חייב מיתה לא בעיא פיים • וא"ת הרי דיסון מזבח הפנימי והמנור' י"ל כדאמרי דסחיט' תחילת עבוד' היא ה"נ נימא ריסון מזב' הפנימי תחילת עבודה להקטר' היא ודיסון מנור' תחילת הדלק' ריא וא"ת גרבן דרבי אבי"ז לאמרי המעלה איבר' לכבש אין מעלה אותם למזבח א"כ איזה חייב עליהן מיתה כיון דיש אחריה עבוד' וא"כ למה מפיסין וי"מ דהא לאמר דהיכא דאין זר חייב עליה דאין מפיסין היינו פיים בסכי עצמו אבל הכי עיקר פיים היינו בסביל הסחיטה וי"ב אחיו הכהני נמסכין עמו ולא נהירא וי"ל כיון דאין אחריהן עבוד' אלא מעכיין גמר הולכת איברים לא גריעא בכך לענין פיים:

איבא דאמרי מתקיף לה ר' זירא כו' • כ"ל לפרס דאדלעיל קאי דא"ר יוחנן זר שסידר את המערכה חייב וכו' ומקשי ליה ר' זירא וכי יש לך עבודה שיש אחריה דכתיב בה לילה ופסולה בזר והתם קאמר איבא דאמרי דהכי מקשי לי' ר' זירא וכי יש לך עבודה שיש אחריה עבוד' כי הא שיש אחריה' סידור שני גזירין ופסולה בזר ומתמה הגמ' אתקפתא דר' זירא, אלא הרי איברים כו' פי' אמו כל כהני נוגעת לאו עבוד' תמה היא הרי איברים ופדרים לאע"ג דיש אחריה' תרומת הדשן שהיא זקוקה לעיכול איברים ופדרים כדכתי (ויקרא ו) היא העולה על מוקד דהיינו איברים ופדרים וכתיב בתריה והריס את הדשן אסר תאכל אלמא אע"ג דתרומת הדשן זקוקה לה וגמר עבודה עיכול איברים היא אם"ה חייב עליה כיון דאיברים ופדרי' זמנם מתחיל מבעוד יום ואי בעי מקטר לה אתמול אי בעי מקטר להו בלילה ותרומ' הדשן זמנה מיכה אלא בלילה דאמר לעיל כל הלילה והריס כ"ם סידור מערכה כיון דזמנה דק בלילה כדכתיב על מוקדה על המזבח כל הלילה ומיכה נפקא לן לקמן בפ"ג (ד' לג) סידור מערכה וסידור שני גזירי עצים לא הוי אלא ביומא כדכתיב ובער עליה הכהן עצים בבקר ומיכה נפק' לן לקמן בפ"ג (מז) סידור שני גזירין דזקוקה עבודת יום שיש אחרי' עבודת יום לא חייב תמה כגון קבלה והולכה שיש אחרי' עבוד' יום כיצד מיכה ואחרי' ביום גמר דעבודה תמה היא ומשני סוף עבודה דיממא לעולם סידור מערכה לאו עבודה תמה כיון שיש אחרי' סידור שני גזירין דהוו גמר הסידור ואע"ג דהא הויא בלילה והא הויא ביממא דקתני לך מאיברים ופדרי' שאני התם דתרומת הדשן לא שייכא לה ומיכה גמר עבודתה ומיפלה לה לאדרבה העלאת איברים עצמה טפילה לגמר עבודת יום שלפניה היא והרי תרומת הדשן שיש אחריה עבודה הולאת הדשן דחסיבא עבודה לר' יוחנן נופיה אליבא דת"ק דר"מ דפסיל בה בעלי מומין ואפ"ה זר חייב עליו אפי' לוי ואפי' רב לא פטר אלא מזו דעבוד' סילוק היא אבל עבודה תמה מיקרי ואמאי הא יש לה אחריה הולאה אלא על כרחך כיון דתחילת הדשן דוקא בלילה והולאה לא בעי ביממא אי בעי בלילה מיקרי ספיר עבודה תמה כ"ם סידור מערכה דהוא בלילה דעבודה תמה היא אע"ג דיש אחריה סידור שני גזירין כיון דהא דוקא בלילה והא דוקא ביממא ומכאי תחילת עבוד' דיממא היא כלומר הולאה לא שייכא לה ולא גמר עבודת ה"ה דתרומת הדשן היא תחילת עבודת יום דאי בעי לא עביד טוס עבודה אחרי' אלא עבוד' יום דהולאת דשן ליכא עבוד' בכל יום אלא כמהיו לריכים דהאמ' בפ"ב דתמיד ובדגלים לא היו מדשנין אותו מפני שטוף נוי למזבח מתקיף לה רבא וחיבעי פיים כל זה מאיכא דאמרי לעיל איכא דאמרי ליסבא אחרינא בתקפתא דרבא והא דלנישנא קמא לא פריך כי הכא יפיסו לה בסכי עצמה ומשמע לן דקאמר מפני שהיא עבודת' תמה שאין אחריה עבודה לעולם וקס"ד דוקא עבודה הדומה לה שאין אחרי' עבודה בשום פעם בו ביום ולהכי פריך ביון דהשובה כל כך יפיסו לה בסכי עצמה והיינו דקא פריך למימר דעבודה תמה שמעינן לין עבוד' אחריה בעיא פיים הא לאו הכי לא והרי איברים ופדרי' דזימנין בעינן בליל יום אחריהן תרומת

הדשן ולא מיבעי פיים ומשני סוף עבוד' דיממא ביהו אפי' כשנעשין בלילה לא שייכא להו תרומת הדשן כ"כ לעיל והרי תרומת הדשן דהכי דזימנין לא היה הולאה בתרה מ"מ כיון דכשהיו מריכין היו מוליאין אחר תרומת הדשן כלכתב בתר הלמה (ויקרא ו) ופשט את בגדיו ולבש בגדים אחרים והוליא את הדשן וגו' מ"כ לאו עבודה תמה היא דלא מיקרי עבודה תמה אלא עבודה שאין אחריה עבוד' לעולם כדפי' ומשני משום מעשה שהיה כך כ"ל לפרש גירסת הספרים שיהו רש"י ל"ג ליה ולפי מה שפירש לא יקשה מה שהקשה רש"י:

אף אמן נמי תניא וכו' • ואלו שני גזירין לא קתני אלמא עבוד' לילה היכהו ואע"ג דכתב בבקר בבקר י"ל כיון דכתב בבקר בבקר תרי זימני ממעט אין בקר לבקרן של לילה:

יפיסו לה בסכי עצמה • כיון דעבודה תמה - היא דעבודת לילה היא ועבודו' התמיד שהן עבודת יום לא שייכא ליה הא דלא פריך מזריק דעבוד' תמה היא ואין מפיסין לה בסכי עצמו' י"ל נהי דאין אחרי' עבוד' לפי שהקטרת איבורין שאחריה לא מעכבי וזימנין דליתא כגון שנטמאו איבורין או שאבדו מ"מ כיון דכי איתיהו מעכבי לא חשיב זריקה תמה כ"כ להפיס לה בסכי עצמו' ולהכי פריך והרי תרומת הדשן דאע"ג דהולאת הדשן שייכא אחרי' זימנין דליתא מ"מ כיון דזימנין דאיתא לא מיחסב להפיס לה בסכי עצמה כדפריך בזריקה מ"כ י"ל שאני זריקה שיש אחריה עבוד' בו ביום מה שאין כן בסדור שני גזירין שאין עוד עבודה כל הלילה וא"ת קטורת כיון דיש אקרי עבוד' בו ביום אמאי מפיסי' עליה בסכי עצמה י"ל שאני קטור' משום דבעיא כל שעת הדחי' ומאיר' דאמרי' אמאי לא מיפיסי' הכל מאיר דאמרי ועת כחזר לסיום' דלעיל מכח קושי' דרבא דפריך ויפיסו לה בסכי עצמ' שלא אי איתמר

אמר *להם הממונ' צאו וראו אם הגיע זמן השחיט' אם הגיע ^הרואה אומר ברקאי מתיא בן שמואל אומר האיר פני כל המזרח עד שבחברון והוא אומר הן ולמה הוצרכו לכך שפעם אחת עלה מאור הלבנה ודימו שהאיר מזרח ושחטו את התמיד והוציאוהו לבית השריפה הורירו כ"ג לבית הטבילה זה הכלל היה במקדש *יכל המיסך את רגליו טעון טבילה וכל המטיל מים טעון קידוש ידים ורגלים: גמ' תניא

אא תמיד פ"ח מס' תמידין סל' ג סמנא מכאן ק"ב

בב תמיד פ"ט מס' ביאת מקדש סל' ס

עין משפט נר מצוה

והרי איברים ופדרים • לא גרסי' לכוליה הך גירסא דאיברים ודתרומ' הדשן הכא דהא מכיון דהו לגב: פלוגתייהו דרב ולוי בעבוד' שאין אחריה עבוד' ואגב שיעבא דריהטא דגירס' דלעיל דליסבא קמא דר' זירא הדר וגרסיכו בליסבא בתרא וה"ג יש לך עבוד' שיש אחריה עבודה ופסולה בזר שלא אי איתמר כו': הוא איל יעבודה תמה • דשלים ליה סידור: למימר' דעבוד' תמה בעי פיים כו' עד מפום מעשה שהיה לא גרסי': לף אמן נמי תניא • דסידור גזירין עבודה תמה היא כר' יוחנן ולא כרב ולוי דלא אמו לה בעבוד' שזר חייב עליה מפום דיש אחרי' סידור איברי': ואילו זמן שני גזירין לא קתני • אלמא עבוד' לילה היא והוא גמר סידו' מערב' וסידור האיברים שהוא עבודת יום תחילת עבודה אחרת היא ולא גמר סידור המערכה היא •

הדרן עלך בראשונה

אמר להם הממונ' הוא הסגן: לאו ולאו • על החומ' או על הגג: זמן השחיטה • שחיטת התמיד כלומר מה הקיר המזרח שהשחיטה פסולה בלילה כדכתיב (ויקרא יט) ביום זבחכם: הרוחה • אה שעלה לגג: ברקאי • לשון מהר כמו למענן היה לה ברק (יחזקאל כא) האירו ברקים (תהלים עז): עד שהוא בחברון • עד שברחה המהר עד חברון: והוא אומר להן הן • מעכם בגמ': למה הוצרכו לכך • לעלו' לגג ולגרות: על מאור הלבנה • למה תולה הלבנה סמוך לשחרית: ודימו • וחיסבו: והוציאו לבית השרפ' • כשהביאו שנשחט בלילה: הורירו כ"ג כו' • מעבר לה בגמ': מיסך רגליו • נקביס הגדולים ולשון מיסך כמו אין המיסך על הארץ (שיר לה נד ג) לפי שהנורך לנקביס גדולים כורע על ברכיו ומכסה גופו את רגליו וכן בשאול כתיב (שמואל ב כד) ושם הערה ויבא שאול להסך את רגליו: קידוש ידים ורגלים • נון הכיור:

גמ' הכי איתמר א"ר אסי א"ר יוחנן זר שסידר שני גזירין חייב מפני שהיא עבודת יום כו' כדלעיל אלא שהש"ס מתיר לדקדק יותר

בגמלתי דרבא למימר דעבוד' תמה בעיא פיים ואף אמן נמי תניא דקא מסייעי לגמלתי דר' יוחנן ודחיי לה לסייעתא תו לא מתוקמא גמלתי דר' יוחנן מכח קושיא דרבא להכי ל"ל אלא אי איתמר הכי א"ר אמר כדלעיל לפי שהיא עבודת יום והשתא לא מצי למיפרך יפיסו לה בסכי עצמה דטוב איכא עבודת יום שאין מפיסין לה בסכי עצמה וא"ת ה"נ איכא כיסוי היין והמים שהן עבודות תמות ואין מפיסין להן הלילה ולהכי הוה לן למימר דהשיבה כולי האי לספים עליה בסכי עצמה ופריך והרי איברים ופדרים כו' ומשני סוף עבודה דיממא היא ואין עוד עבוד' אחריה בו ביום ולהכי מפיסין לה בסכי עצמ' לפי דבפיים דשחרית היו מפיסין נמי איברי תמיד של בין הערבים והכך איברים אין אחריה עבוד' כל אותו היום ופריך והרי שחיטה דמפיס לה בסכי עצמה דעיקר הפיים הוא [מי] שוחט שאר אחיו הכהנים נמסכין עמו לגב גדולת לדיהם:

הדרן עלך בראשונה

אמר להם הממונה לאו ולאו הו' שבא מברהם בבקר • בפ"ק דפסחים (דף ז) פריך ובידוק מצפרא מי לא תניא כל היו' כשר למיל' שלא שהגדיש מקדימין שבא ומשכ' מברהם וגו' ותימה היכי גמר מהכא דאין זריזין מקדימין מאותה דילמא מה מברהם לא עמד בלילה משום דת"ה לא יצא יחידי בלילה כדאמר בפ' גיד הנשה (דף לא) וי"ל דמ"ה לא היה מברהם נמנע מלהמכים בלילה כיון דשלוחי מלאה אינן ניזוקין מיהו קשה דהא נופה דלא יצא יחידי בלילה מוישכם מברהם בבקר יליף התם ועוד קשיא כיון דשלוחי מלאה אינן ניזוקין למה נמנע מלהמכים בלילה מתוך דה"ח אי יצא יחידי וי"ל דתרי ויישכם כתיבי ח' בעקידה וחד כשהתפלל על סדום והכא מייתי קרא דעקיד' הילכך פריך שפיר מינה בפסחים דאי זריזין מקדימין למצות בשלותא מ"כ מברהם נמי לקדו בשלותא שהרי לא היה ילדא כלום אחרינא דהא דשלוחי מלאה אינן ניזוקין ועוד דשני נערין עמו הוו ובפ' גיד הנשה (שם) מייתי קרא דסדום דהתם יחידי הוא אלא ירדו במפלתה של סדום כדאשכחן באשתו של לוט ולא הוה נמי שליח מלאה כי לא היה חשן הק' בה שיעא בעבד רינה ותפילה:

נכ׳ עלה ברקאי • אמיר יוחר מברק: לסכור פועלים • אלו
ינהו אים למלאכתו לאו על הפועלים קאי אלא בעל הבית שהוא
מסכי יוחר למנות פועלי׳ לסכור: לנותיה לאבריסם • תפילת
הערב אלו: מכי מסחרי כוהלי • חומות הסולות למזרח שהלביטו
מסכן הרמ׳הבא׳ נגן המזרח ומגלת
עליהן ובתחילה סבע שעו׳ שהחומה
במלגע הרקיע ברקום כל אדם אינ׳
עושה עמוד אלא תחתיהם מסחרין
לוחן הכהני׳ לפי שאין חמה מגלת
אלא ברקום הכות׳ בעוביו ומיגל
חולו של אפת עוביו על זקים הכות׳
ומשחרת מהאיר שעתא מוטים גלגלי
ערב וקרוי ערב: אלא מאבריהם
ניקו ונגמר • באלא לגלגלנו לחיות
זריזין כאבריהם: חל להיות בערב
שבת • הולך למזרח תחי׳ אל בין
הערבים בכל יכולת לאי שפסחים
כשחשו אחריו ולדיך לגלוסן מבעוד
יום ואמרינן התם מוקמינן ליה
אדיני׳ מכי יצנו גלגלי ערב וקאתי
בשמ׳ התמיד בשם ומחלה ולא עבי
מסחרי כותלי מיקלי בין הערבים
כאחטיה מכי מסחרי דהייכו מתחל
שבע: דלא מכווזי • לא הוו זקופי׳
בגמלום ולפי שהחומה היא׳ רחבה
ונמוטה והולכת ומתקלדת ועולה
ולפיכך אין חולו של אפת עוביו
למעלה מילא על זקיפתו להשחילו
עד שתימלאך חמה לערב:
מילטגיכו • להיות בקי בהליכות
המזלות ותחילו הבעות הבריתיא
בבבא בתרא (דף יו:) וס׳ בירך את
אברהם בכל מילטגיות גדולה
היתה בלבו וכל מלכי מזרח ומערב
מסכימין לפתחו לשאול במזלות:
דולה ומשקה • מוטל יקון של דמסק:
ז׳ מעלות • שנלטוו לשאל כל בני נח
אבל תור׳ לא נתנה לו: אפי׳ עילובי
תבפלין • שאינו

חנ א ר׳ ישמעאל אומר ברק ברקאי ר״ע אומר
עלה ברקאי גחומא בן אפקשיון אומר אף
ברקאי בחברון מתיא בן שמוא אומר הממונ׳
אגל הפייסות אומר האיר פני כל המזרח עד
שבחברון ר׳ יהודה בן בתירא אומר האיר פני
כל המזרח עד בחברון ויצאו כל העם איש
איש למלאכתו אי הבי נגנה ליה טובא לשכור
פועלי׳ קאמרי אמר רב ספרא צלותי דאברה׳
מכי משחרי כותל אמר רב יוסף אנן מאברה׳
ניקום ונגמר אמר רבא תנא גמר מאברהם
ואנן לא גמרינן מיניה *דתניא °ובין השמיני
ימול בשר ערלתו °למלמד שכל היום כשר
למילה אלא שהזריזין מקדימין למצות שנא׳
°וישכם אברהם בבקר ויחבוש וגו׳ אלא אמר
רבא רב יוסף הא קא קשיא ליה *דתנן יחל
ערבי פסחים להיות בע״ש נשחטו בו׳ ומחצה
וקרב בשבעה ומחצה ונשחטי׳ מכי משחרי
כותלי מאי קושי׳ דילמ׳ כותלי דבית המקדש
בו׳ ומחצה משחרי משום דלא מכווני טובא
א״נ שאני אברהם דאיצטגינות גדולה היתה
בלבו א״נ משום דזקן ויושב בישיבה הוה
דא״ר חמא בר חנינא מימיהן של אבותינו לא
פרשה ישיבה מהם היו במצרים ישיב עמהם
שנא׳ °לך ואספת את זקני ישראל היו במדבר
ישיבה עמהם שנאמר אספה לי שבעים
איש מזקני ישראל אברהם אבינו זקן ויושב
בישיבה היה שנא׳ °ואברהם זקן בא בימים
יצחק אבינו זקן ויושב בישיבה היה שנא׳ °ויהי
כי זקן יצחק יעקב אבינו זקן ויושב בישיבה

היה שנא׳ °ועיני ישראל כבדו מזקן אליעזר עבד אברהם זקן ויושב בישיבה היה שנא׳ °ויאמר אברהם א
עבדו זקן ביתו המושל בכל אשר לו אר״א שמושל בתורת רבו הוא דמשק אליעזר א״ר אליעזר שדולה ומשק
מתורתו של רבו לאחרים אמר *רב קיים אברהם אבינו כל התורה כולה שנא׳ °עקב אשר שמע אברהם בקו
וגו׳ א״ל רב שימי בר חייא לרב ואימא שבע מצות הא איכא נמי מילה ואימא שבע מצות ומילה א״ל א
מצותי ותורותי למה לי אמר רב ואיתימא רב אשי קיים אברהם אבינו אפי׳ ערובי תבשילין שנא׳ תורתי אר
תורה שבכתב ואחת תורה שבעל פה: מתיא בן שמואל אומר וכו׳ והוא אומר הן: כאן אמר הן אילימא ה
דקאי אאיגרא הוא חלים והוא מפשר אלא הך דקאי אארעא מנא ידע איבעית אימא הך דקאי אארע
ואיבעית אימא הך דקאי אאיגרא איבעית אימא הך דקאי אאיגרא אמר איהו האיר פני כל המזרח וא״ל ה
דקאי אארעא עד שבחברון וא״ל איהו הן ואיבעית אימא הך דקאי אארעא אמר איהו האיר פני כל המוו
וא״ל עד שבחברון וא״ל הן: ולמה הוצרכו לכך וכו׳: ומי מיחליף והתניא רבי אומר אינו דומה תימור ש
לבנה לתימור של חמה תימור של לבנה מתמר ועולה כמקל תימור של חמה מפציע לכאן ולכאן תנא ה
רבי ישמעאל יום המעונן היה ומפציע לכאן ולכאן אמר רב פפא שמע מינה כוליה שמשא למ
נפקא מינה לשטוחי עורות א״נ *לכדדרש רבא °אשה לא תלוש לא בחמה ולא בחמי חמה אמר ר״נ זוהמ
דשימשא קשי משימשא וסימניך דנא דחלא שברירי דשמשא קשו משימשא וטימניך דילפא

הרהורי

הרהורי עבירה תלות נסיס קטים להכחיש את בטרו יחר מגופו
אל מעמ׳: ליחא דבשרא • המריח בשר לגי קטה לו ריח מאד
מתחלה לו: שילהי דקייט׳ • אולי שהוא סוף הקיץ קטה מקייט׳
קטה חומו מהוס הקיץ של תמוז לפי שכבר נתחמם כל האויר ונוף
הבריות בחוס הקיץ שעבר עליו תורה אור
תמיד מתחמם הוא עתה בחוס קל
ומזיקו: וסימניך תבורא שגירא
תבורא שהוקק ביום פעמים ומגמ
הם הוא ומוה להסיקו בעצי׳ מועטי׳:
מיתתא לסיחוות • קדחת של יחות
החולף ונחממות את החולה ביחוע
סטוה קטה מאד יות׳ מקדחת
המגבירתו ביחות הקיץ: וסימניך
תבורא קגירא • גריך עגים מלובים
בהסיקו אף זה שהאויר טוכן והגוף
טוכן והחולי מגבירו ביחוע שהוא
חולי קטה: מיגמר בתתיקא קטה
מחדתא • מי׳ מלמד והסיח דעתו
ושכח קטה לחזור וללמוד מה שסכח
יותר מתמה מלא לגמ׳: וסימנך טיבא
ובר טיבא • טיב מגובלים אותו
מטיב חומר כותל יפן קטה לגבלו
יותר מטיב של עפר חדש: מאי
טעמא דרבי דאמר תימור של חמה
מפציע: איילא זו • לאו דווקא נקט
שהרי אין קרנים לנקיבה: לתה
מגמלה אסתר כאיילת בתם מגילה
(דף טו:) אמרי׳ דאסתר אמרה
מזמור זה כיון שהגיע עבית הגלמי׳
בסתלקה הינגה שכיבה אמרה אלי
אי לתה עזבתני: הניחא לת״ל •
פלוגתא במסכת מגילה (דף ז)
איבא למאן דאמר מעמאה את הידי׳
ואיבא לת״ל דאיבא מעמאה את
הידים דלאו ספר היא: מוקים לה
כרבי בנימין בר יפת • כלומר דריש
להאי סחר כר׳ בנימין בר יפת: לתה
מגמלה תפילתן של לדיקים כו׳
דהאי סחר לשון תפילה הוא דרים ליה
כמו ורוחי בקרבי אשתרך (משלי׳ כו)
לגמלה על התפילה שהיא כאיל׳
בכל זמן שמגדלת קרניה מפגילו׳
בכל שנה ושנה גוסף בה
פיגול אחד: מיתת מילגמא כו׳ • קא סלקא דעתי׳ הורידוהו
כהן גדול לבית הטבילה סיפא דמתניתין הוא וכו׳ שטעו לשחוט
את התמיד בלילה קאמר הורידו כ״ב לבית הטבילה לשחוט
תמיד לאחרי הטבילה מיתת הוא האי טעות: אי כיתא בשאר יומא
הנכה • דלאו יו״הכ ובסוף אחד מן החדשים כשהלבנ׳ לומחת
סמוך לעלות השחר: לא סני דלאו כהן גדול • לא דיי עבודת
שאר יחיים דלאו בכהן גדול: מאור הלבנה מי איכא • לגמוה סמוך
לשחר: הכי קאמר ובינום הכיפורים כי אמר ברק ברקאי כו׳ •
והוליאוהו לבית הטבילה מיתת הוא דאיכא אמר ר״ג מילתא
בלחיים בפסיה היא ומהדר לאורויי בסדר עבודה דיו״הכ והכי
קאמר כשהרוא אומר ברקאי היו מורידין כ״ב ביום הכיפורי׳ לבית
הטבילה שחרית: לא זו בלבד • לא זבח לבדו שנשחט בלילה אמרו
שרף: אלא אף מליקת העוף וקמיצת המנחה בלילה חשרף דגמרי
להו מחיטה דמליקת העוף וקמיצת המנחה במקו׳ שחיטת הזבחי׳
הם: מאי דהוה הוה • מי אפשר להחזירה הוא

אלא אפילו עולת העוף שנמלקה ומנחה שנקמצה תלה בבית
הסדיפה • ומסמע דמשום דבעבו בלילה ותימא תיתוק
ליה משום דקרבי קודש לתמיד של שחר ואמרין (לקמן דף לו) מכיון
שלא יהא דבר קודש לתמיד של שחר דכתב העול׳ עולה ראשון׳ וכן
בפ״ק דעירובין (ד׳ ג) דאמר שלמי׳
שנחטן קודם שתיחת לילות ההיכל
פסולין שנאמר ושחטו פתח אהל
מועד ולמה לי קרא תיפוק לי דקוד׳
תמיד שחטן דכיון דלא כפתחו
דלילות היכל א״כ לא נחשב התמיד
דלקמן״ג דלא כתב ביה ושחטו פתח
אוהל מועד משלמי׳ גמרי דלא
לשחוט ליה אלא בזמן שהוא פתוח
כדתנן בתמיד (דף ל ב) לא היה
הפותח פותח עד שהיה מודע קול
שער הגדול שנפתח ניהו׳ים לדמות
הסיא בסנפתחו הלילות ונשחט
התמיד ושוב סוגרו דלתיים וי״ל
דאי׳ נטריך קרא למיפסל מעו׳ שחיט׳
דאי׳ מעו׳ קוד׳ התמי׳ הוא בהקטר
דוקא איירי כדמוכח בר״פ תמיד
נשחט (דף נט) ועול׳ דכולה קרא
דוערך עליה העולה איירי בהקטר
ועוד אור״ יהא דאמר שלא יהא דבר
קודש לתמיד היינו למלקה והכי
איתא בהדיא בפרק התכלת (דף מט)
והא דלא פסלינן בשמעתא משום
דהוי קודש פתיחת לילות ההיכל
י״ל דלא מיפסל שלא בשחיט׳ כדכתי׳
ושחטי אבל במליקה וקמיצה לא
והשתא למאי דאמרי׳ דהעולה עולה
ראשונה אינו שלא לשמה א״כ עליה
הטל׳ כל הקרבנות שמי׳ לא הוה שלא
לשמה ותימא דאמר בס״פ שו
דברים (ד׳ מג ב) שחטו ונודע
שמשכו הבעלים את ידם יצא לבית
הסדיפה ואי אמרת לא הבשר לבית הסדיפה
פסולו מחמת שמי׳ קא הוי משום
דשחטו אחר תמיד של בין הערבים
וכו׳ הא אמרינן דלמשו׳ בעלמא ו״ל
אם הקריבו בשר אבל אסור
להקריב האיברים אחר התמיד
ולהכי יצא הבשר לבית הסדיפה
ומ״ת ויעלה וילין אותו בראשו של מזבח ויש לומר דסבל
כת״ל ליכה מועלת בראשו של מזבח דפלוגתא דאמורא היא
בפרק המזבח מקדש (ד׳ פז) ודילמא ההוא אמורא דאמר התם
לא בעי עקירה סב׳ כוותיה ואם תאמר אכתי אמאי יצא לבית
הסדיפה כשחלי בשר בזריקת דם בלא הקטרת איברים דכיון
דלא אפשר להקטיר׳ כיון שנעשה כמי שנטמאו או שאבדו וכי האי
גוונא קאמר בר״פ תמיד נשחט (ד׳ נט) לר׳ שמעון בנו של רבי
יוחנן בן ברוקא דאמר מחוסר כפורים כל יומו הבשר טובל ומיתי
כפרתו אחר התמיד ואוכל בקדשים לערב וקאמר התם דמלינה
בראשו של מזבח ופריך מכדי כל כמה דלא אתקטרי איברים לא
מתאכיל בשר וכו׳ עד שנטמאו כמי שנטמאו איבורי׳ או שאבדו וי״ל
שאני הכא דכיון דמשכו הבעלים את ידם לא חזו מעיקרא איבורי׳
להקרבה הילכך לא נעשה בשר בזריקת דם לחודי׳ אבל התם כיון
דהוה חזי להקריבו קודם התמיד אע״פי שהמתין על אחר התמיד
והשתא לא מצי לקרוביה אמר ריקשפיר עשאו כמי שנטמאו או שאבדו
א״כ התם דשחטו ונודע ממשכו הבעלים ידם אסור לזרוק הדם
מסול מחמת שאסור לארוק הדם לכתחילה משום גזירה כיהא מה שמקשה ריב״א דבפ״ק התכלת (דף מט) משמע דאיכו שלא למנוה ובמוספת׳
דבמחים חכיא כל הקדשים שהקריבו קודם תמיד של אחר או שעבבן אחר תמיד של בין הערבים פסולין והשתא אי אמרינן דהחוא פסול
דלבבן כיחא ועוד תכן בפרק תמיד נשחט (דף פג) דקאמר רבי שמעון ושאר כל הזבחים ששחטן על החנן בזמן

מצוה לשפשף מסייע ליה לר' אמי דאמר ר' אמי אסור לאדם שיצא בניצוצות שעל גבי רגליו מפני שנראה ככרות שפכה ומוציא לעז על בניו שהן ממזרי' אמר רב פפא צואה במקומה אסור לקרוא קריאת שמע היכי דמי אי דנראית פשיטא אי דלא נראי' לא ניתנה תור' למלאכי השרת לא צריכא דיושב ונראית עומד ואינה נראית ומאי שנא מצואה על בשרו דאיתמ' צואה על בשרו או שהיו ידיו בבית הכסא רב הונא אמר מותר לקרוא קריאת שמע ורב חסדא אמר אסור לקרוא קריאת שמע במקומה נפיש זוהמא שלא במקומה לא נפיש זוהמ' ת"ר הלכה בסעודה אדם יוצא להשתין מים נוטל ידו אחת ונכנס דבר עם חבירו והפליג נוטל שתי ידיו ונכנס וכשהוא נוטל לא יטול מבחוץ ויכנס מפני חשד אלא נכנס ויושב במקומו ונוטל שתי ידיו ומחזיר הטפיח על האורחין אמר רב חסדא לא אמרן אלא לשתות אבל לאכול נוטל מבחוץ ונכנס דמידע ידיע דאנינא דעתיה אמר רב נחמן בר יצחק ואנא אפילו לשתות נמי מידע ידעי' דאנינ' דעתאי: מתני' אין אדם נכנס לעזרה לעבוד אפי' טהור עד שיטבול חמש טבילות ועשרה קדושין טובל כ"ג ומקדש בו ביו' וכולן בקדש על בית הפרוה חוץ מזו בלבד פרסו סדין של בוץ בינו לבין העם (קידש ידיו ורגליו): גמ' שאלו את בן זומא טבילה זו למה אמר להם ומה המשנה מקודש לקודש וממקו' שענוש כרת למקום שענוש כרת טעון טבילה המשנה מחול לקדש וממקום שאין ענוש כרת למקום שענוש כרת אינו דין שטעון טבילה רבי יהודה אומר סרך טבילה היא זו כדי שיזכור טומא' ישנה שבידו ויפרוש במאי קא מיפלגי באחולי

נהדרה ונהדר ונקמצא ביממא הוא תני לה והוא אמר לה כלי שרת מקדשין אפילו שלא בזמנו מיתיבי זה הכלל כל הקרב ביום קדוש ביום וכל הקרב בלילה קדוש בלילה וכל הקרב בין ביום ובין בלילה קדוש בין ביום ובין בלילה קתני מיהת כל הקרב ביום קדוש ביום ביום אין בלילה לא דילמא אינו קדוש ליקרב אבל קדוש ליפסל מתיב ר' זירא סידר את הלחם ואת הבזיכין אחר השבת והקטיר את הבזיכין בשבת פסולה כיצד יעשה יניחנו לשבת הבאה שאפי' עודה על השלחן ימים רבים אין בכך כלום ואמאי תקדוש ותיפסל אמר רבא מאן דקא מותיב שפיר קא מותיב ואבוה דר' אבין נמי מתנית' קאמ' וקסבר ליל' אין מחוסר זמן יום מחוסר זמן כי מטי בי שמשי תקדוש ותפסול אמר רבינא שקדם וסלקו מר זוטרא ואיתימא רב אשי אמ' אפי' תימא כשלא קדם וסלק כיון שסדרו שלא במצותו נעשה כמו שסדרו הקוף: זה הכלל היה במקדש: בשלמא רגלים משום ניצוצות אלא ידים מ"ט א"ר אבא זאת אומרת מצוה

עין משפט נר מצוה

רבי יהודה אומר לא מעורע בגבד אמרו אלא כל אדם. לפרש"י דפי' לעיל בפ"ק (דף יז) רב אדא בר אהבה אמר הא מני רבי יהודה הא דתניא דמשום דאמרכון דפליגי אמתני דמר, ומייתי ברייתא דמעתיקן ליה לרבי יהודה דאמר נזבח ממולא ומתמא דמדות לית ליה נזבח ממולא מהא דהכא הוה מצי למיתוי דפליגי אמתניתא דרישא דם לוגמ מהא קרבא לא מצי למיתוי דמי' דמיפא נמי הכא דפליגי בהדי' במשנה מבל היכא דלא הוכר במשנה דפליגי דילמא לא פליג להכי מייתי מהא דמשנה דמשנה ממולא ועוד דם לוגמר דמיזכר לא הוה סמעינן דפליגי דמיכא לתיגו כולה ר"י היא ומשום דקתני ברישא מהלשב קרויים לשב מעורעין ופירש למה נקרא כך לפי ששם מעורעים טובלין ומעיקרא מיתקן בשביל זה אמר ר"י דלאחר שנתקן הרגילו לעבוד בה כל אדם

אי דלא טביל הערב שמש בעי' תימ' לי מאי קפריך הא ביומי ספרו אינו אסור לכם שלא במחנה שכינה ולשכת מעורעים לא היתה בקדש מדבכנסו לא מחוסרי כיפורים יש לומר דהכי פריך כיון דלא מצי להכנים ידיו לבהונות היום עד שיעריב שמשו למה לי דעייל בהר הבית לטבול שם בשלמ' אי בשמיני אייר וכבר טבל מבעוד יום טבילתם כלי שלא יקיח דעת שיזכור לו להכנים ידיו מיד אי כמי יש לומר מהי דמדאורייתא מותר ליכנס בהר הבית כל ימי ספרו מ"מ מדרבנן גזרו שלא יכנס דבפ' בחר (מגז' ג) דמגעי' קאמ' דלאח' תגלח ימי (גמרו) הרי הו' כפרקובפ' קמ' דכלים (מגז' ח) תכן עזרת נשים מקודש היתנו שלין בוש טבול יום נכנס לשם ולשכת מעורעים היתה עומדת בעזרת נשים והיא אחת מארבע לשכו' שבארבע מקצעותיה:

היסח הדע' שליחי ושביעי בעי' טומא פרק ומביל וכל הכך דלא מצריכין להו הזאה שליחי ושביעי ג"ל כגון דלא אקטו לעתיהו:

נימא רבנן דפליגי עליה דר"י בבן זומא ס"ל פרש"י וגימא דהני רבנן לאו הייו רבנן דפליגי עליה במדו' ותימא לי ה"כ מאי מסקא לי' לאבי' דפסיעא דלית לן למימר דפליגי ארבנן מסכ' מדות דא"כ קטה דרבנן מדרבנן דכמה דוכתי פריך הכי דר"י אדר"י קשיא דרבנן מדרבנן ולא מפסיק לשמו' בשום דוכתא תרי רבנן כיהו שלא נ"ל דאפי' לי ס"ל כבן זומא לא פליגי ארבנן דר"י דמסכת מדות דאיכא למימר מ התם הוא הדין שאר כל אדם והא דנקט מעורעין משום דעיקר הליסכה כתקנה בשביל כך שיש בהן טורך לטבול ולהכנים ידיהם לבהונות אי כמי נקט מעורע להודיעך כחו דר"י דפליג ואמר לא מעורע אמרו שלא שאר כל אדם דווקא אי כמי דווקא נימא דבה פליגי דם"ק סבר דלשאר כל אדם הנכנס לעזרה הי' במקום אחר ור"י סבר דלשאר כל אדם הנכנס לעזרה אי כמי איכא למימר דכולה ר"י היא ומשום דקאמר מעיקרא שהלשכה נקראת לשכת מעורעי' לפי שניתקן תחילה לטבילת מעורעי' הולך לחזור ולפרש לא מעורע בלבד טעון טבילה שלא אף שאר כל אדם:

כבן זומא סבירא להו. הוא הדין דבר' אי כמי סבירא להו דעד כאן לא פליג בן זומא ור"י שלא דאורייתא אי דרבנן אבל תרוייהו מודו דטהור הנכנס לעזרה בעי טבילה שלא נקט בן זומא משום דעיקר הטבילה נשמלה ממנו ומשיב דבעי טבילה:

חוצץ

באחולי עבודה. אם לא טבל מחרית ועבד: לבן זומא. דלמר דאורייתא הוא שהרי נתן ק"ו לדרם היא עבודתו מחוללת: לרבי יהודה. דאמר דרבנן היא לא מחיל: ולבן זומא מי מחיל. והכהן גדול ביום הכיפורים יליף לה והוא עלמו מלא טבל ולא קדיש ביום הכיפורי' דין בגדי זהב לבני אהרן דאמר בן זומא. ומשנה הא מעבודתו כפרים אחד כהן גדול כו' עבודתו פסולה בפרק שני דזבחים (דף יט ב) ובכל דכתיב (ויקרא יז) ורחץ את בשרו במים ולבש: ומי אית ליה לרבי יהודה הך סברא. דמתני' שיהיו הכהנים לעזר. לריכין טבילה הגורה. בשמיני שלו אע"פ שטבל בשביעי דכתיב (שם יז) והיה ביום השביעי יכלא ובומר חוזר וטובל בשמיני כשמביא קרבנותיו: ועוד בשע' ניקנו. להכנים ידיו ורגלו בפנים לוחן בהומות מדם הלם שמן הלוג: כדתני טעמא שבר טבל בערב. רבי יהודה לטעמיי דאמר אין טבילת שחרית הבר לעזרה שלא נזכור טומאה שבמה אין צריך לכך שהרי טבל אמש בע' טומא' שביעי: דקאמרי לי' מ קאמרי ליה. מי מעוסק במשנה להשיב מתנה בבית המדרש לא בעסק הלא טעם מפורש בה לשכת מעורעין: לאה נקראת לשכת מעורעי': שם מעורעי' טובלין בשביל שמכנסין בהומותיה לעזרה: שלא כל אדם. הנכנס לעזרה מדקאמר בלבד מכ דאית לי' טבילה במעורע: דמ טביל מבערב לערעתו: אם דעתי' משמילת גופו צריך הזאה שמא נכנס לאוהל המת ולא ספ לבו: לדידי מעורע אין צריך טבילה שכבר טבל: דיש בטומאה. אותו טומאה והוגל על עבשיו לגבי בטומאה לפיכך הוא בחשש טומאה שמא אחר טבילה נגע: נימא רבנן דפליגי עליה דר"י. בתתני' קמיי דקתני מעורע טובל ועומד ומ כבן זומא סביר להו דאמר דאורייתא היא לכל אדם הילכך לא שנא מע מבערב ול"ש לא טבל ולא הי' רבנן דמתני' דפליגי עליה במשנה דמדו' אי דילמא הדא תנא הוא ומסתמא מעורע דדיש בטומאה: חוצץ

חוצץ אי אינו חוצץ אמר ליה כל דתקון רבנן כעין ראורייתא תקון א"ל אבי' לרב יוסף ביאה במקצת שמה ביאה או לא א"ל כהונות יוביהו שהן ביאה במקצ' ותניא מעורע מובל ויזומר בשער ניקנור איבעי' להו מהו שיעשה סכין ארוכה וישחוט תבעי לבן זומא דרבנן דפליגי עליה דר' יהוד' תבעי לבן זומא עד כאן לא מחייב בן זומא אלא לגואי אבל לבראי לא או דילמ' אתי לאימשוכי תיבעי לרבנן דפליגי עליה דר' יהוד' ע"כ לא קאמרי רבנן התם דלא קא עבי' עבודה אבל הכא דקא עבי' עבוד' לא או דילמ' לא שנא תיקו: חמש טבילות ועשרה קידושין טובל: ת"ר חמש טבילות ועשרה קידושין טובל כהן גדול ומקדש בו ביום וכולן בקודש בבית הפרוכה חוץ מראשונה שהיתה בחול ע"ג שער המים ובצד לשכתו היתה אמר אביי שמע מיניה עין עיטם גבוה מקרקע עזרה עשרים ושלש אמות דתנן "כל הפתחי שהיו שם גובהן עשרים אמה ורחבן עשר אמות חוץ משל אולם "ותני' ורחץ בשרו במים במי מקוה כל בשרו "מים שכל גופו עול בהן גובמה הן אמה על אמה ברום שלש אמות וישיערו המים מי מקוה ארבעים סאה

והא

וכולן בקדש בגג בית הפרוה. תימה לי והא גגין ועליות לה מתקדשו וי"ל גג בית הפרוה היה שוה לקרקע עזרה דכי הא גוונא משני בסוף פ' כילד טולין (דף מו) אהא דפריך מהלשכות הבנויו' בקודש ופתוחו' לחול תוכן חול וגגותיהן קדש בשגגותיהן טוין לקרקע עזרה הבל תימה לי אי גג בית הפרו' שוה לקרקע עזר' מסיב' למה לי דאמר בפ"ק (דף יט) לשכת המדיחין כו' עד משם נוסיב' עולה לגג בית הפרוה וי"ל דגג בית הפרוה אע"ג דשוה לקרקע עזרה לא היה לו פתח לעזרה משום לביעות לפי שהכהן גדול טובל שם שלא יהיו כנסין לו דרך לשכת המדיחי' שהיתה תחת הקרקע ומשם מסיבה עולה לגג בית הפרוה וכ"ל דלשכת המדיחין תוכה קדש דאי לא תימא הכי הוה ליה גג בית הפרוה כמו לשכות הבנויות בקדש ופתוחות לחול דאמר לעיל דתוכן חול אלא על כרחך לשכת המדיחין שגג בית הפרוה ואע"ג דפריסב' דלשכה המדיחין מהילה היא וא"ר יוחנן בפרק כילד טולין (דף מו) מחילות לא מתקדשו הא מוקימי' התם להא דר' יוחנן בתחתה לתר הבית אבל פרוחה לעזרה מתקדשו ואין להקשות כי פריך התם מהלשכות וכו' ומוקמי' בשגגותיהן טוין לקרקע עזרה והדר פריך מסיפא ס"ל הוה ליה מחילו' וא"ר יוחנן מהילו' לא מתקדשו אמאי לא פריך ממתני' דפרקין וממתני' דמדות כדפיר' די"ל מתי נפקא מינה ההיא דהלשכות בגגי מתני' היא בפ"ג דמסכת מעשר שני (מנג' ח) ואדרבה ריחא ליה למיפדך מינה טפי ממתני' דהכא ודמדות לפי שהיא שנויה בסדר זרעים שהוא קודם לסדר מועד וסדר קדשים ועוד משום דפריך שתי קושיות מינה הריפא ומסיפא:

עין עיטם גבוה מקרקע עזרה כ"ג אמות. תימה לי ומהכן דבית הטבילה היתה גבוהה שלא אמה ולורכה שלא אמות והכהן היה מסיב עלמו בתוכו אי כמי לא היתה גבוהה אלא שנים אמות והכהן גדול יושב וטובל ויש לומר מסתמא כל מה שהיו יכולין להקל עליו משום חולשא דכהן גדול היו עושין ודרך עמידה היה עובדו כי זה בקל יותר לעשות:

אבוה על אמה ברום שלש אמות. אין לומר דגובהו של אדם מרחשו עד רגליו אינו אלא שלש אמו' דא"כ נבי היזק ראייה דבעי' ארבע אמות בפ"ק דבבא בתרא (דף ג ב) למה לי כולי האי אלא ל"ל דעד כתיפיו הוא שלש אמות ואע"פ שאין לוחה ורחשו מחזיק אמה כיון דאפיקתיה משלש אמות אוקמא אארבע אמות ועוד דאי אפשר לקרקע שתלקט במלקט ודהיטני ופענים שיש בגבהותיה פחות מג' עפרהיש סמוך לכותל וזיזכין כמי שעומד על אצבעות רגליו ורוחה מעבר לכותל וגבי כוכין בפ' המוכר פירות (דף ח ב) דאדרבו ארבע אמות הייבו בין רחשו ובין דפי' הארון שלשה ועוד צריך שיהא בריחה והא דסגי גבי מקוה בשלש אמות הייבו משו' דבשעותא המים שלש אמות כשנכנס בהן נפו מים על רחשו ועולין למעלה גם יכול לכוף ראשו קצת עד שיתכסה כל גופו במים ונה שיש בתרגום של מגילת אסתר פרשנדתא אילטלב על גליבא דתלת אמין דלפון אילטלב על גליבא דתלת אמין וכו' י"ל כולם קטופי לשם היו שהרגו ואח"כ כתבו וכן משמע בפרק המוציא (דף לג) דהא דאמר גופו של אדם ג' אמות דלאו הייבו עם הראש דקאמר התם המוציא משני למעלה מעשרה חייב שכן מצא בני קהת דאמר מר אהרן ט' וכפרת טפח וגמירי דכל טומאה דמידלי במוטות תילתא מלעיל ותרי תילתי תלתא והשתא אי אמרת בשלמא דעד הכתפיהו שלש אמות דהייבו י"ח טפחים אז מוכח שפיר כי בכתף ישאו מגלה שהיה מן האהרן למעלה מן הכתף ו' טפחים וב' שלשי' אמה דאכתי היה גבוה מן הקרקע י"ח טפחים ושליש אבל אי הוי עם

עין משפט
נר מצוה

הרמ"ם ל"ה עמחים והלא המומר הוא יותר מעכו"ם ובלים מיפלה הרבן למטה מני' ובפרק מי שהוליכוהו (דף מח) מתי אמרינן דמקומו של מלם ד אמות ומגפר דגופו ג' ומגפר הכבן מקת מדמקומו כו' היינו מתי המבוקת בכגדיל לרמסו וכדי שיעשוה ידיו למעלה מרמסן ומם תאמר מ"כ היה מין עיטם ובוה יות' וכ"ג מסם לא היה מלא כ"ג מם כן היו המים יוצאין לחוץ הם לא קשיא דו מי מין עיטם לא הוה מלא כ"ג מבל המקק של בית המבילה היה גבוה יותר מג' אמות מכ"ם מהמים עולים למעלה כמבכמם לקוכו לא היו יוצאין לחוץ מי מתי מפי מם היו יוצאים היו עוד בתים להרים מתחיהן מתין עיטם ומין להקטו' דבינן דאמר בכל דוכתא' דמקוס המלם הוי רוחב אמה היכי מבל בכלי מחינו מלא אמה על אמה דאמתא באמתא היכי יתיב וי"ל הא דאמר מקום המלם הוא הוי רחב אמה היינו כמהוא לבוש מדע דגבי כוכין אמרינן רחבו ו' מפחים ובהם מכנסין המלמן והמת במרן:

ביון דמייתא הוא במשהו עבדי ליה למעזיב ביון דמעזיב דמייתא דקה היא מחל לא בעי מתי אמה תקרה אלא מעמה:

כדאמר רב כהנ' כדי היכל כ"ג שעבודה היום מל בוץ. לקמן גבי מבילו לו בגדי לבן תימא מתי מבא דאמר' למילתיה אסיפא ולא אריסא וכ"ל דאריסא לא הפם לאומרו דפסיט' דלריך היכירא מלא יעמה וילבם כל ח' בגדי' כדרך שהוא עומה כל ימות השנה כשהוא פומם בגדי הול שהוא לובם כל ח' בגדים ולכך פרסו בגדי בוץ כדי היכיר שהיו אין לו ללבום בגדי בוץ עם בגדי זהב אלא אם בפני עלמם אבל בפים' שהוא פיטם בגדי זהב ויש לו ללבום בגדים אחרי' כל"ח דלא הוה לריך היכירא דודאי לא אתי למיטעי ועוד כל"ח כיון לכבר פירסו פעם אחת מדין של בוץ כדי היכיר וכו' מני בהכי להכי איצטריך רב כהנא לפרש דתרי היכירא הוו עבדי:

ופשט ורחץ ורחץ ולבם. וה"כ אמרינן בפרק הוציאו לשון

יומא ד' ע"ב תוס' ד"ה ומגפר
ר"ה ד' ע"ב
ר"ה ד' ע"ב
ר"ה ד' ע"ב
ר"ה ד' ע"ב
ר"ה ד' ע"ב
ר"ה ד' ע"ב

והא איכ' אמה תקרה ואמה מעזיבה שערים דביר המקר' כיון דשישא נינהו במשהו עבדי להו והא איכא היאך משהו כיון דלא הואי אמתא לא השיב לה: פרסו סדין של בוץ וכו': מאי שנא של בוץ "כראמר רב כהנא "לבדי שיכיר שעבודה היום בבגדי בוץ; נמי שיכיר שעבודה היום בבגדי בוץ; **כותני'** "ששט ירד וטבל עלה ונסתפג הביאו לו בגדי זהב ולבש וקידש ידיו ורגליו "הביאו לו את התמיד קרצו ויומרק אחר שחיטה על ידו קבל את הדם וזרקו נכנס להקטיר קטורת של שחר ולהטיב את הנרות ולהקריב את הראש ואת האברי' והחבתין ואת היין קטרת של שחר היתה קריבה בין דם לאברי של בין הערביים בין איברים לנסכים ראם היה כהן גדול זקן או איסטנים מחמין לו חמין ומטילין לתוך הצונן כדי שתפיג צינתן: **גמ'** אטרוה רבנן קמיה דרב פפא הא דלא כר' מאיר דאי' ר' מאיר כיון דאמר תרי קידושי אלבישה עביד להו הכא נמי ליעביד תרי קידושי אלבישה אמר להו רב פפא בין לרבנן בין לר' מאיר חד אפשיטה דבגדי קודש וחד אלבישה והכא בהא קא מיפלגי "ופשט ורחץ (ורחץ) ולבש רבי מאיר סבר מקיש פשיטה ללבישה מה לבישה לובש ואח"כ מקדש אף פשיטה פושט ואחר כך מקדש ורבנן סברי מקיש פשיטה ללבישה מה לבישה כשהוא לבוש מקדש אף פשיטה כשהוא לבוש מקדש אמרו ליה רבנן לרב פפא ומי מצית אמרת הכי והתניא פרסו סדין של בוץ בינו לבין העם פשט וירד וטבל עלה ונסתפג הביאו לו בגדי זהב ולבש וקידש ידיו ורגליו רבי מאיר אומר פשט ירד ידיו ורגליו וירד וטבל עלה ונסתפג הביאו לו בגדי זהב ולבש וקידש ידיו ורגליו אמר להו אי תניא תניא בשלמא לרבי מאיר היינו דמשכחת לה

עשרה

(דף סא) את כספך לא תתן לו בנשך ובמרבית בנשך ובמרבית לא תתן אכלך ותיגמא דבפרק קנאה דקידושין (דף לב ב) אמרי' וח"ק מי ס"ד כדאמר רבי יוסי הגלילי לכתוב רחמנא מפני שיבה תקום והדרת תקום והדר שלא חד זימנא דמיא דקאי לפניו ולאחריו כי הכא וי"ל התם לא שייך תקום על פני אלא על אפני כמו לא אוכל לקום מפניך (בראשית לא) והדרת לא שייך ממפני אלא על פני כדכתב (איכה ד) פני זקנים לא נהדרו וההיא דחומש פסוקי מתין להם הכרע לקמן אמר' בפרק הוציאו לו (דף נג):

גמירי

בחרא אחר לבישה אף פשיטה כשהוא לבוש בגדים שהוא בא לפשוט מקדש ואחר כך פושט: ומי מצית אמרת. דלא מגריך ר' מלא אטביל' דלאשונה חרי קידושי: והתניא דלאשונה תניא הא מלא חד קידוש אלא טעמא דר"מ מה דקסבר תרוייהו מעשה תרוייהו אלבים אבל אי לא אסבריתו מתני' בהדיא דמגריך ליה תרי קידושי תניא ומהה' איכא לאמר דטעמא דר' מאיר מעשה תרוייהו אלבים אבל אי לא אסבריתו מתני' בהדיא לא הוה שמעינן לי' ונפלגתא דטביל שייה למתני איכא לפרושי כדאמרינן להו:

עשרה קידושין לאחוש טבילות: תשעה הוו. דהמקלא ליה טבילה דאשונה חד קידוש: אמרי לך רבנן. ק"ל דום עמידי המחבר כאן: קידושא בתר' בסגנו' עבודת כל היום ופושט בגדי קודש ולובש בגדי חול: עביד לי' המם. כמבא לפשוט בגדי קדש דנלידן מביבא לן קידוש הד אפשיט' ומל לבגדים ולרבי תורה אור

ויקר

אחיר לא מקדש מידי שהרי אינו בא לבוש בגדי קדש: ובא אהרן להל מועד. נלמד אחר שנגמר הקטרה. ומתן דמים פר ושעיר: לומר הוא בא. אל שהיכל הרי נמר עבודותיו אף במקדש זה לא פיהם מה יעשה לכם: אינו בא אלא להוציא את הכף ואת המחתה שכל הפרשה כולה נאמרה על הסדר חוץ מפסוק זה מאי מעמא אמר רב חסדא גמירי חמש טבילו' ועשר' קידושין טובל כהן גדול ומקד' בו ביום ואי בסדרן לא משכחת לחו' אלא שלש טבילות וששה קידושין תני' אמר רבי יהודה מניין לחמש טבילות ועשר' קידושין שטובל כהן גדול ומקדש בו ביום תלמוד לומר ובא אהרן אל אהל מועד ופשט את בגדי הבד ורחץ בשרו במים במקום קדוש ולבש את בגדיו ויצא ועשה הא למדת שכל המשנה מעבודה לעבודה טעון טבילה אמר ר' מניין לחמש טבילות ועשרה קידושין שטובל כהן גדול ומקדש בו ביום שנאמר "כתונת בד קודש ילבש ומכנסי בד יהיו על בשרו ובאבנט בד יחגור ובמצנפת בד יצנוף בגדי קודש הם ורחץ במים את בשרו ולבשם הא למדת שכל המשנה מעבודה לעבודה טעון טבילה וכל המשנה מבגדי קדש הם הוקשו כל הבגדים כולן זה לזה וחמש עבודות הן תמיד של שחר בבגדי זהב עבודת היום בבגדי לבן אילו ואיל העם בבגדי זהב כף ומחתה בבגדי לבן תמיד של בין הערבים בבגדי זהב ומניין שכל טבילה וטבילה צריכה שני קידושין תלמוד לומר ופשט ורחץ ורחץ ולבש ר"א בר' שמעון אומר ק"ו ומה במקום שאין טעון טבילה טעון קידוש מקום שטעון טבילה אינו דין שטעון קידוש אי מה להלן קידוש אחד אף כאן קידוש אחד תלמוד לומר "ובא אחרן אל אהל מועד ופשט את בגדי הבד אשר לבש "מה תלמוד לומר אשר לבש כלום אדם פושט אלא מה שלבש אלא להקיש פשיטה ללבישה מה לבישה קידוש אף פשיטה טעון קידוש אמר רבי יהודה מניין לחמש טבילות ועשרה קידושין שטובל כהן גדול ומקדש בו ביום ת"ל ובא אהרן אל אהל מועד ורחץ בשרו במים במקום קדוש הא למדת שכל המשנה מעבודה לעבודה טעון טבילה אשכחן מבגדי לכן לבגדי זהב מבגדי זהב לבגדי לכן מניין

תנא

גמירי הנמם מטילות וכו': תימא לי מי הילכתא קרא נמה לי נלקמן ו"ל מי לאו קרא הוא אמינא הנמם מטילות יטבול אמר' בזה אחר זה כולם ביחד להכי איצטריך קרא כשהוא מעבה מעבוד לעבוד עביד להו אמינא לאו הילכתא הוא אמינא מעבוד לעבוד אלא ג' פעמים דהוו נהו ג' טבילות ומו לא:

ואי כסדרן לא משכחת להו ה' טבילו'. וא"ת ונכלן דהתם קרא אלא על הסדר נאמר מפי מעמא קראי דילמא הטרת דיום הכפורים אלא על אסדר נאסר ומשכחת לה ה' עבודות תמיד של שחר בבגדי זהב קטורת דיום הכפורי' בבגדי לבן אילו ואיל העם בבגדי זהב עבודת היו בבגדי לבן מוספין ותמיד של בין הערבים בבגדי זהב ויש לומר אם אינו אלא בגדי הולאת כף ומחתה לעבוד' היום הפסק בין הולאת כף ומחתה ובא אהרן והא התם קאי אלא שעה מיב' מעוס דאפסקה בעבודת הילוכה להכי כתב ובא ואם אחרן ה"כ ליתי מעוס דכתב ובא אהרן מעמ מיב' אלא על הסדר מאמר ומאי איצטריך רב הסדא למימר טעמא דמעוס לגמירי ה' טבילות ו"ל דה"א גזירת הכתוב הוא שיוליא כף ומחתה לאחר גמר עבודת פרים ושוב מחזר לכהים ופושט את בגדי הבד והכניסם שם ושוב יוצא ועושה אילו ואיל העם ומוספין ותמיד של בין הערבים ואם תאמר ואימא דהאי ובא אהרן לאו להוציא כף ומחתה אלא להכניס בעבוד' פרים וכיון ובא אהרן להקטיר קטרת אין להזאת פר ושעיר ואי מעוס ה' טבילות מימא דמעכסיק בהילו ואיל העם בין קטרת להזאו' אבל הולאת כף ומחתה מנלן דעבודה היא להגריך לה טבילה: בפני עלמה יש לומר מעוס דכבר כתב בכולהו עבודות היום ובא והכניס אבל הולאת כף ומחתה לא כתיב לפני איכא למימר דבהולאת כף ומחתה קיימי:

ומזה במקום שאין טעון טבול טעון קידוש וכו': איכא למימר טמא ליכפם לעזר' יוכיח שטעון טבול' ואין טעון קידוש דיש לומר מה לחת' שאינו עובד תאמר ביום הכיפורים שהו' רולה לעבוד:

מזה לבישה טעון קידוש אף פשיטה. וא"ת והא לבישה גופה בק"ו אתיא ובעיא היא בפר' איזהו מקומן (ד' נ) לענ"ד בתר מלמד אזלינן אי דבר הבא בק"ו חוזר ולמד בהקש בקדשים וי"ל דהכי מילי בקדשים כגון קרבנות גופייהו:

תנא

עין משפט
נר מצוה

כג
לקמיי' פ"ב מה' מעה"ק הל' ג

עין משפט
נר מצוה

דהוו נהו ג' טבילות ומו לא:

ואי כסדרן לא משכחת להו ה' טבילו'. וא"ת ונכלן דהתם קרא אלא על הסדר נאמר מפי מעמא קראי דילמא הטרת דיום הכפורי' בבגדי לבן אילו ואיל העם בבגדי זהב עבודת היו בבגדי לבן מוספין ותמיד של בין הערבים בבגדי זהב ויש לומר אם אינו אלא בגדי הולאת כף ומחתה לעבוד' היום הפסק בין הולאת כף ומחתה ובא אהרן והא התם קאי אלא שעה מיב' מעוס דאפסקה בעבודת הילוכה להכי כתב ובא ואם אחרן ה"כ ליתי מעוס דכתב ובא אהרן מעמ מיב' אלא על הסדר נאמר ומאי איצטריך רב הסדא למימר טעמא דמעוס לגמירי ה' טבילות ו"ל דה"א גזירת הכתוב הוא שיוליא כף ומחתה לאחר גמר עבודת פרים ושוב מחזר לכהים ופושט את בגדי הבד והכניסם שם ושוב יוצא ועושה אילו ואיל העם ומוספין ותמיד של בין הערבים ואם תאמר ואימא דהאי ובא אהרן לאו להוציא כף ומחתה אלא להכניס בעבוד' פרים וכיון ובא אהרן להקטיר קטרת אין להזאת פר ושעיר ואי מעוס ה' טבילות מימא דמעכסיק בהילו ואיל העם בין קטרת להזאו' אבל הולאת כף ומחתה מנלן דעבודה היא להגריך לה טבילה: בפני עלמה יש לומר מעוס דכבר כתב בכולהו עבודות היום ובא והכניס אבל הולאת כף ומחתה לא כתיב לפני איכא למימר דבהולאת כף ומחתה קיימי:

ומזה במקום שאין טעון טבול טעון קידוש וכו': איכא למימר טמא ליכפם לעזר' יוכיח שטעון טבול' ואין טעון קידוש דיש לומר מה לחת' שאינו עובד תאמר ביום הכיפורים שהו' רולה לעבוד:

מזה לבישה טעון קידוש אף פשיטה. וא"ת והא לבישה גופה בק"ו אתיא ובעיא היא בפר' איזהו מקומן (ד' נ) לענ"ד בתר מלמד אזלינן אי דבר הבא בק"ו חוזר ולמד בהקש בקדשים וי"ל דהכי מילי בקדשים כגון קרבנות גופייהו:

תנא

תנא דבי ר' ישמעאל קל וחומר מה בגדי זהב שאין נכנס בהן לפני לפנים טעון טבילה בגדי לבן שנכנס בהן לפני לפנים אינו דין שטעון טבילה איכא למפר' מה לבגדי זהב שכן כפרתן מרובה אלא נפקא לי' מדר' אמר ר' מניין לחמש טבילות ועשרה קידושין שטובל כהן גדול ומקדש בו ביום ת"ל כתנת בד קדש ילבש הא למדת שכל המשנה מעבור' לעבודה שטעון טבילה אשכחן מבגדי זהב לבגדי לבן מבגדי לבן לבגדי זהב מניין תנא דבי ר' ישמעאל ק"ו מה בגדי לבן שאין כפרתן מרובה טעונין טבילה בגדי זהב שכפרתן מרובה אינו דין שטעוני' טבילה איכא למפר' מה לבגדי לבן שכן נכנס בהן לפני לפנים היינו דקתני ואומ' בגדי קודש הם ורחץ את בשרו במים ולבשם וחמש עבודות הן תמיד של שחר בבגדי זהב עבוד' היום בבגדי לבן אילו ואיל העם בבגדי זהב כף ומחתה בבגדי לבן תמיד של בין הערבי' בבגדי זהב ומניין שכל טבילה וטביל' צריכ' ב' קידושין תלמוד לומר ופשט ורחץ ורחץ ולבש האי בטבילה כתיב אם אינו ענין לטביל' דנפק' לי' מבגדי קדש הם תנהו ענין לקידוש וליכתבי' רחמנא בלשון קידוש הא קמ"לן דטביל' כקידו' מה קידוש במקום קדוש אף טבילה במקום קדוש ורבי יהודה קידוש מנא ליה נפקא ליה מדרבי אליעזר בר' שמעון אמר רב חסדא הא דרבי מפקא מדר' מאיר ומפקא מדרבנן מפקא מדרבנן דאילו רבנן אמרי כשהוא לבוש מקד' ואיהו אמר כשהוא פושט מקדש ומפק' מדרבי מא"ר דאילו ר"מ אמ' הך קידוש בתר' כשהו' לבוש מקדש והוא אמר כשהוא פושט מקדש *אמר רב אחא בר יעקב הכל מודין בקידוש שני שלובש ואח"כ מקדש מ"ט דאמר קרא °או בגשתם אל המזבח מי שאינו מחוסר אלא גישה יצא זה שמחוסר לבישה וגישה א"ל רב אחא בריה דרבא לרב אשי לא רב חסדא אית ליה דרב אחא ולא רב אחא אית ליה דרב חסדא דאם כן לרבי הוו ליה חמיסר קידושין: הביאו לו את התמיד קרצו וכו': מאי קרצו אמר עולא לישנא דקטלא הוא אמ' רב נחמן בר יצחק מאי קרא °עגלה יפהפי' מצרי' קרץ מצפון בא בא מאי משמע כדמתרגם רב יוסף מלכא יאי הוה מצרים עממין קטולין מציפונא ייתון עלה קרצו בכמה אמר עולא ברוב שנים וכן א"ר יוחנן ברוב שנים ואף ריש לקיש סבר ברוב שנים *דאמר ריש לקיש וכי מאחר ששנינו רובו של אחד כמוהו למה שנינו רוב אחד בעוף ורוב שנים בבהמה לפי ששנינו הביאו לו את התמיד קרצו ומירק אחר שחיטה על ידו וקיבל את הדם וזרקו יכול לא מירק יהא פסול אם כן הויא ליה עבודה באחר ותנן כל עבודות יום הכיפורים אינן כשרות אלא בו הכי קאמר יכול יהא פסול מדרבנן

כפרתן מרובה · שמשמש בהן בכל ימות השנה אבל עבוד' פנים דיום הכיפורים אינה מכפרת אלא על טומאת מקדש וקדשיו כדאמרינן בשבועות (דף ז ב): נפקא ליה מדרבי · כתונת בד קדש ילבש ורחץ במי' ולבשם: מ"ר כו' · לפרושי מתניתא דלעיל מסדר: היינו דקתני במילת' · ואומר בגדי קדש הם והכי דרי' ליה תלה הכתוב טעם הטבילה בשביל שהם בגדי קדש ללמדך שכל חליפות בגדי קדש בו ביום טעוני' טבילה ובגדי זהב גם הם קדש הם: האי בטבילה כתיב · דהא כתיב בשרו: הכי גרסינן אם אינו ענין לטבילה דנפקא ליה מבגדי קדש הם תנהו לענין קידוש: הא קמ"ל מדאפקא בלשון טבילה דילפי' טבילה מיניה: מה קידוש במקום קדוש · כדכתיב בה במקום קדוש אף טבילות הבאות מחמת מחלפות היום במקו' קדוש אבל טבילה ראשונה לא ילפת מיני' דהא לא דאורייתא היא: ורבי יהודה · דמפקא ליה להאי קרא לטבילה בגדי זהב לא דריש בגדי קדש הם קידוש מנא ליה: אמר רב חסדא כו' · קסבר רב חסדא דוקא ת"ר ופשט ורחץ ורחץ ולבש מכי קידוש בין פשיטה ולבישה אחד לפני טבילה ואחד לאחריה קודם לבישה: מפקא מדרבי מאיר · מולאת היא מכלל דבריו של ר"מ לא סבירא ליה כר"מ דאע"ג דאמרינן במתניתין פשט וקידש ידיו ורגליו דס"ל קידוש שלפני הטבילה אחר פשיטה הוא פליג עליה מיהו בקידוש שני דקאמר אחר לבישה הוא כדקתני ברייתא דר"מ לעיל לבש קידש ידיו ורגליו: הכל מודים · ואפי' ר' שהקידוש הסמוך לפני העבודה כשהוא לבוש מקדשו: לא רב חסדא · דאמר מילתיה דוקא בעי שני קידושין בין פשיטה ללבישה: אית ליה דרב אחא · דאמר קידוש אחר לבישה בעינן: לא רב אחא · דבעי קידוש סמוך לעבודה: אית ליה דרב חסדא · דבעי לרבי שני קידושין כשהוא ערום דאם כן דאית להו בהדי הוו לי' לר' ג' קידושין בכל טבילה ב' כשהוא ערום ואחד כשהוא [לבוש]: ברוב שנים · הכשר שחיטה בעלמא: וכי מאחר שמכינו · בשחיטת חולין ורובו של אחד כמוהו מניליה שמעינן רוב שנים כשנים: למה שנינו · בלדה רוב אחד בעוף וכו': יכול יהא פסול מדרבנן · הואיל וכל עצמו לדם הוא צריך פסיל וכי תנן רובו של אחד כמוהו בחולין תנן:

תנא דבי רבי ישמעאל ק"ו ומה בגדי זהב כו' · תימא ותנא דבי ר' ישמעאל גופיה הכא גמר בגדי לבן מבגדי זהב ולקמן תנא דבי רבי ישמעאל [איפכא וי"ל דתנא דבי רבי ישמעאל] גמר טבילה מבגדי לבן לבגדי זהב כר"י ומבגדי זהב לבגדי לבן כר' וקאמר למה לי תרי קראי כיכתוב חד וכיתי איד' מיניה והיינו דקא דייק הי כיכתוב אי כתב בבגדי זהב לא אתו בגדי לבן בקל וחומר ומה בגדי זהב וכו' דאיכא למיפרך וכן איפכא:

נפקא ליה מדרבי אליעזר ברבי שמעון · ואם תאמר אם כן מאי איצטריך לעיל למימר דר"י נפקא ליה מדרבי טביל' בבגדי לבן כיתי כמי מדר' אליעזר ברבי שמעון שהקיש' פשיט' ללבישה וכימא הכי מה לבישה דבגדי זהב שהוא לובש טעון טביל' דנפק' ליה לר"י מורחץ אף בגדים שהוא פושט (בהם) אותם של לבן כשהוא לובשן יהא טעון טבילה ויש לומר אי אמרינן היקש' כי האי גוונא אז לא הוינו למיגמר מיניה קידוש לפשיט' דכימא הכי מה שהוא לובש שהם של זהב כשהוא לובשן טעון קידוש אף של לבן שהוא פושט כשהוא לובשן טעון קידוש ולא צריכא להאי דרשא דהאי קידוש ללבישת בגדי לבן מקל וחומר אתיא כמו קידוש לבגדי זהב ואם כן לא הוה דרשינן היקישא אלא לטבילה בגדי לבן אבל קידוש לפשיט' לא הוה נפקא לן הילכך איצטריך קרא לטבילה וממילא דרשינן היקישא לקידוש כדאמרן לעיל:

אם כן הויא לה עבודה באחר · ה"כ הוה מצי למיפרך אם כן הוי לה שחיטה בשנים כיון דאם לא מירק פסול ואם שנים שוחטין זבח אחד אפילו בזה אחר זה פסול כדמוכח בפרק השוח' (דף כט) ואמאי קשיא ליה מעבודה באחר הא בפר' טרף בקלפי (דף מב) איכ' מאן דמכשי' אפי' שחיטת פרו בזר ואפי' מאן דפוסל היינו דוקא פרו דאתי לחובת היום דקאי עליה אהרן וחוקה אבל תמיד דלא שייך לחובת יום הכיפורים לא קאי עליה אהרן וחוקה בשחיטה כיון דלאו עבודה היא ויש לומר דמכל מקום פסיל מדרבנן וי"מ משום דמריקה צורך קבלה ולא כשירא דמי עדיף מיעוט סימן בתרא מרוב קמא ועוד י"מ כיון דהא דאמר שחיטה לאו עבוד' היא היינו כמו שפירש רבינו יעקב מאורלייניש לפי שנוהגת אף בחולין והאי מירוק אינו מעכ' בחולין א"כ הוי עבוד' ולא יהא כשר אלא בו:

עין משפט נר מצוה

כד
למיי' פ"ד מה' עבודת יו"הכ הל' ה

כה
למיי' פ"ה מה' שחיטה הל' ט סמג עשין כג טוש"ע י"ד סי' כה סעי' א

כו
למיי' פ"ח מה' עבודת יו"הכ הלכה ב

לכך · למה

לכך שנינו רוב אחד בעוף ורוב שנים בבהמה וכי מאחר דאפילו פסולא מדרבנן ליכ' למה לי למרק מצו' למרק אביי °מסדר מערכ' משמי' דגמרא ואליבא דאבא שאול °מערכ' גדולה קודמת למערכה שניה של קטרת מערכ' שניה של קטור' קודמ' לסידור שני גזירי עצי' וסידור שני גזירי עצים קודם לדישון מזבח הפנימי ודישון מזבח הפנימי קודם להטבת חמש נרות והטבת חמש נרות קודם לדם התמיד ודם התמיד קודם להטבת שתי נרות והטבת שתי נרות קודם לקטורת וקטורת קודם לאיברים °ואיברי' למנח' ומנח' לחביתין וחביתין לנסכין ונסכין למוספי' ומוספין לבזיכין ובזיכין לתמיד של בין הערבי' שנ' °והקטי' עלי' חלבי השלמי' עלי' השלם כל הקרבנו' כולן אמר מר מערכ' גדולה קודמת למערכה שניה של קטרת מנא לן דתניא °היא העולה על מוקדה על המזבח כל הלילה זו מערכה גדולה ואש המזב' תוקד בו זו מערכה שניה של קטורת ואיפוך אנא מסתברא מערכה גדולה עדיפא שכן כפרתה מרובה אדרבה מערכה שניה עדיפא שכן מכניסין ממנה לפני' אפי' הכי כפרתה מרובה עדיפא ואיבעי' אימ' אי לא משכח עצי' למערכה שניה מי לא מעייל ממערכ' גדול' מערכ' שניה של קטר' קודמת לסידור שני גזירי עצים מנא לן דכתיב °ובער עליה הכהן עצים בבקר בבקר עליה ולא על חברתה מכלל ראיתה לחברת' והאי עליה מיבעי ליה לגופי' תרי עליה כתיבי סידור שני גזירי עצים קוד' לדישון מזב' הפנימי אע"ג דהכא כתי' בבקר בבקר והכ' כתי' בבקר בבק' אפי' הכי מכשיר עדיף מכשיר מאי ניהו שני גזירי עצים והא אמר' שני גזירי עצים למערכ' גדולה אזלי אמר רבי ירמיה שום עצים רבינ' אמר הואיל והתחיל במערכה גומר רב אשי אמר אי לא משכח עצים למערכה שני' מי לא מעייל ממערכה גדולה ודישון מזבח הפנימי קודם להטב' חמש נרות מאי טעמא אמר אביי גמרא גמירנא סברא לא ידענא ורבא אמר כריש לקיש *דאמר ריש לקיש אין מעבירין על המצות

לכך שנינו כו' · משנה יתירה הדא בחולי' וחדא בקדשים מדקאמר ר' שמעון בן לקיש דלפרושה הך דסדר יומא תנן להא דשחיטת חולין שמע מינה קרצו דהכא ברוב שנים: מצוה למרק · כדי להוצי' את הדם יפה: אביי מסדר מערכה משמיה דגמרא · מנה סדר עבודות של כל יום ויום: משמיה דגמרא · דכוליה ישיבה דרבנן דבי מדרשא: ואליבא דאבא שאול · דאמר בפ"ק הטבת כל הנרו' קודמו' (לכל) לקטרת: מערכה גדולה · שעליה יקטירו כל הקטרות: קודמת · לסדר לפני המערכ' שנייה שעושין בקרן מערבי' דרומי' משוך מן הקרן ארבע אמות לצד צפון כדתנן במסכת תמיד (ד' כט): של קטורת · שממנ' חותין גחלים להכני' למזב' פנימי שחרי' וערבית להקטיר עליה קטורת תמיד פרס שחרית ופרס בין הערביים: לסידור שני גיזרין · שמסדרין על מערכ' גדולה וכולהו טעמייה מפרש לקמיה: לדם התמיד · לשחיטה ולזריקה: קטרת · של מזבח הפנימי קודמת לאיברי' ויקטיר איברי התמיד על מזבח החיצון: למנח' · מנחת נסכו של תמיד ונסכיהן דכתיב (במדבר כח) ועשירי' האיפה סולת למנח' וגו': ונסכין לבזיכין · לנסך ייכו של תמי': ונסכין למוספין · אם שבת היא: שנאמר והקטיר עליה חלבי השלמים ודרש ליה לשון השלמה עלי' על העולה תמיד של שחר האמור' בראש המקרא שנאמ' וערך עליה העול' והקטיר והוסיף והשלים אחרי' כל הקרבנות ולא על שבין הערביים למד על תמיד של בין הערביים שהוא אחרון לכל הקרבנות: מוקד · לשון מדורות עצים וכן תוקד: זו מערכה שנייה · ולימדך שתהא על המזבח החיצון ומשם יכנסו גחלים על הפנימי: ואיפוך · להקדים מערכה של קטורת [וקרא] כסידורה דהא בהקטר כל הלילה קאי: כפרתה מרוב' · שעליה מקטירי' כל הקטרות חוץ מן הקטורת לפני ולהיכל: מי לא מעייל כו' · כמלאת אף הגדולה ראויה לשנים: ובער עליה · אמערכ' גדול' קאי דסמי' ליה וערך עלי' עלים שני צלים: ולא על חברת' · על קטורת: והכא כתיב · בבקר בבקר בהטיבו את הנרות יקטירנ' (שמו' ל) קאי למידרשי' לדישון פנימי ולהטבה ולקטור' כדכתי' יקטירנ' ואין קטורת אלא לאחר דישון: מכשיר עדיף · המכשיר ומתקן את הדבר הזה קודמו ועלי' מכשירי קטורת הם שהרי עלים הן המכשירין את הקטור': מכשיר מאי ניהו · מכשיר דהכא במאי עסקת בשני גזירי עלים: והא למערכ' גדולה אזלי · והיכם מכשירי קטור': שום עלים · אע"ג דהכי לאו לקטור' אזלי שם עלים מכשירי קטורת הן: גמרא גמירנא · שכן סידרן: סברא לא ידענ' · לתת טעם לדב' מדעתי: אין מעבירי' · הפוגע במצו' לא יעבור ממנה ונפקא לן במכילתא ושמרתם את המצות קרי ביה את המצוות לא תחמיצן ותיישן:

למה לי למרק · תימא והלא אפילו בחולין מוכח בפר' השוחט (ד' כז) שיש לשחוט לכתחילה כל הסימנין ולא סגי ברובא דילמא לא אתי למיעבד רובא וי"ל ה"מ בחד גברא אבל בתרי גברי דכבר שחט כהן גדול וכשתלק אי אתי אחרינא וממרק כלאה כשהייה ונראה כאילו כשחט הזבח בשנים הוה לן למיסר למרק ומשני מצו' למרק כדי לקבל כל הדם:

אביי מסדר מערכ' כו' · תימ' לי אמאי לא קא חשיב כמי תרומת הדשן דהוי כמי תחילת עבוד' דיממ' וי"ל משום דזימני' מקדימין אותה מאשמורת הראשונ' ומחצות הילכך לא קא חשיב לה שהיה הפסק גדול ביניה ובין הכי דקא חשיב אבל הכך דקא חשיב היו רגילין לעשותן בזה אחר זה אי נמי יש לומר תרומ' הדשן עיקר מצות' רק בליל' אבל הכי אי בעי למיעבדינהו ביממא הרשות בידם:

מכלל דאיכא חבירתה · תימא לי אם כן למה לי קרא דלעיל ואש המזבח תוקד בו למערכה שנייה תיפוק לי מהאי קרא ויש לומ' דאי מהכא הוה אמינ' יעשו מערכ' שניי' על מזבח הפנימי כדרך שעושין מערכ' גדול' על מזבח החיצון כיון דאתיא לצורך קטורת דמזבח הפנימי להכי איצטריך ואש המזבח תוקד בו עם מזבח החיצון במקו' מערכ' גדולה:

אפילו הכי מכשיר עדיף · תימא לי ליתא טעמא משום דתדיר ושאינו תדיר תדיר קודם וסידור גזירין הוא תדיר טפי שהוא פעמיים בכל יום ודישון מזב' הפנימי אינו אלא פעם אחת ויש לומר דלא גמרינן מתלבד עולת הבקר אשר לעולת התמיד דתדיר קודם אלא היכא דתרוייהו שוו דזו וזו מתנה דומי' דתמידין ומוספין אבל כל כי האי גוונא דחד הוי עבוד' מתנה וחד עבודת סילוק לא:

אין מעבירין על המצות · בפרק איזהו מקומן (ד' נא) גבי שירי הדם היה שופך על יסוד מערבי קאמר בגמרא מאי טעמא דכתב (ויקרא ד) אל יסוד מזבח העול' אשר פתח אהל מועד ההוא דפגע ביה ברישא ומשמע משום דאין מעבירין על המצות אבל רש"י ל"ג ההוא דפגע ביה ברישא אלא מפת' אהל מועד קא גמר לה דיסוד מערבי של מזב' הוי כנגד הפתח וכן משמ' התם בגמר' גבי שירי הדם היה שופך על יסוד דרומי ומפר' משום דילמד ירידתו מן הכבש ליציאתו מן ההיכל מה יציאתו מן ההיכל בסמוך לו דהייני יסוד מערבי אף ירידתו מן הכבש בסמוך לו דהייני יסוד דרומי ואי אאין מעבירין על המצו' קא יליף לפנימיי' דכשפכין על יסוד מערבי אמאי פסיט' ליה [טפי] בפנימיים שהן ביסוד מערבי מבחיצון ביסוד דרומי הא איד' ואיד' שייך בהו טעמא דאין מעבירין על המצות וכן משמ' ר"פ קדשי קדשי' (דף נח ב) דפריך שירי הדם בהדי' כתב בהו אשר פתח אהל מועד ולמה לי קרא אמאי לא נפקא מדריש לקיש דאין מעבירין על המצות ויש לומר דלא שייכא דריש לקיש אלא היכא דבעינן למעבד תרווייהו שיש להקדים ההוא דפגע בי' ברישא אבל היכא דלא עבדינן אלא חד לא גמרינן מיניה ונעביד לתדיר לאודי' ולא נעביד לשאינו תדיר:

עין משפט נר מצוה

כז
למיי' פ"ו מה' תמידין הל' ח

כח
בתוי' שם הל' ה

כט
גמיי' פ"ח שם הל' ג

ל
למיי' פ"ד מה' תפילין הל' ח

וכי · עבורי

עבורי דרעא אטוטפתא. פרש"י להניח תפילין בראש קודם שיניח תפילין של יד אסור דקא מעביר על מצו' תפילין של יד דפגע בדישא בזרוע שיניע לראש וקשה לפי' דמאי איריא מדרש לקיש תיפוק לי מדאמר בפרק הקומץ רבה (דף לו) כשהוא מניח מניח של יד ולא"כ של ראש דכתי' וקשרת לאות על יד והדר והיו לטוטפות בין עיניך ומופרש רבינו תם בשם רב האי גאון ז"ל דאייתי בשם שחולך תפילין ומניחן בתיק שלא יעביר אותן של יד ויתכס בתיק תחילה ולא"כ של ראש למעלה ראש כן כשיבא להניח יפגע בשל ראש תחילה וילטרך להעביר על המצות משום דשל יד יש להניח תחילה כדכתי' לפיכך צריך להניח בתיק של ראש תחילה ואחר כך של יד למעלה ורבי אליעזר ז"ל מפרש דלענין משמוש איירי דחייב אדם למשמש בתפילין כל שעה קל וחומר מגין והשתא קאמר דבשל יד ממשמש תחילה ומניח דפגע בהן בדישא ולא"כ ממשמש בשל ראש:

ואימא חד שדייה לדישון מזבח הפנימי' דנקדמי' לרש התמיד. ולא"ש כיון דמרוייהו בבקר אדם התמיד דכיקדו לדישון מזבח הפנימי דהכא תלתא והכא תרי ור"ל דהא לאו סבר' היא דכישדי תרוייהו אהיכא דלא כתב אלא חד וחדישו' פנימי דכתיב ביה תרי לא כישדי מידי ליב' בקרבא וגיור' בשתי שמיא אי נמי ר"ל דא"כ לא לכתב נגי גיזרין אלא חד בבקר וכשדיי' אדם התמיד דכיקדוש לדישון מזבח הפנימי ואף על גב דהכא תרי והכא תרי מכפר עדיף ומדכתב תרי בבקר ס"מ דאילטרי לגייע' דכישדי חד לדישון מזבח הפנימי:

הכא תלתא והכא תרי. אין להקשות הא טובא בבקר בבקר כתב בתמיד בפרשת ואתה תצוה ובפרש' פנחס די"ל הכי בולהו כחד מסיב להו כיון דלא כתיבי בהדי הדדי כמו בגזירין ומרות דכתב בבקר בבקר והוי כמו פרשה שפאורה ונסמית:

יוקדם דבר שנאמר בו בבקר בבקר לדבר. אלא בבקר. דאע"ג דאמר לעיל דתמיד כתב ביה תרי בבקר היינו דש התמיד דווקא וקש' לי דימא תרי בבקר דגזרי עלים חד שדייה אדם התמיד דנקדמיה לדישון הפנימי דלא ע"ג דהכ' תרי והכא תרי מכפר עדיף וחד שדיי' אחידי תמיד דכיקדמו לסטב' אתי כרו' דאע"ג דהכא תרי והכא תרי נקדמו כי היכי דליהוי הפסק בנרו' דרחמנא אמר ליפסקינהו ואי לא מיפסיק להו ר"ל דאינו בבקר לשוויי תרוייהו בבקר בתמי' כדפרי' לעיל ואף ע"ג דחד בדש וחד בלינבים מ"מ כיון דבחד זיבחא הוא לא מסתבר לומר כן:

העולה עולה ראשונה ומנחה להבתין עולה ומנחה והבתין לנסכים שום מנחה ונסכים למוספין זבח ונסכים ומוספין לבזיכין והתני' בזיכין קודמין למוספין תנאי היא אמר אביי מסתבר' כמאן דאמ' מוספין קודמין לבזיכין אלא מי אמרת בבקר בבקר להקדי' הכא נמי ביום ביום לאחר מאי טעמא דמאן דאמר בזיכין קודמין למוספין גמר חוקה חוקה מהבתין אי מהתם גמר ליגמרה כולה מילת מהתם להכי אתני ביום ביום לאחר: קטרת של שחר היתה קריבה בין דם לאברים וכו': מני אי רבנן בין דם לנרות מיבעי ליה אי אבא שאול בין נרות לאברים מיבעי ליה לעולם רבנן היא ובסידרא לא קא מיירי: ושל בין הערבי' היתה קריבה בין איברים לנסכים וכו': מנא הני מילי אמר רבי יוחנן דאמר קרא כמנחת הבקר וכנסכו תעשה מה מנחת הבקר קטורת קודמת לנסכים אף כאן קטורת קודמת לנסכים אי מה להלן קטורת קודמת לאברים אף כאן קטורת קודמת לאברים מי כתיב כאברי הבקר כמנחת הבקר כתי' כמנחת הבקר ולא כאברי הבקר תנו רבנן ונסכו רביעית ההין ילמד של שחרית משל ערבית רבי

מני משום דסוס ס"ד דמקשה שהוא מעכב הילכך פריך מברייתא דלשון שלא יהיה דבר קודם ומשמע טפי עיכוב' מגישה דמתניתין דכל התדיר ומיחא נמי דלא מייתי בהגוזל קמא מהסי' דכל התדי' לאוכוחי [על מלבד חיל הכיפורים] דלא [הוי] כסף בריסא דאיכ' למימר לעולם כסף בריסא והדר חיל כסדר שכתבו בפרשה אבל בכל התדיר איירי בעשיית דם וה"ק קרא מלבד עול' הבק' שעשית' עבוד' הדם כבר תעשו את אלה אבל הקטר' דכתיב מקמי קרא דמלבד תהא קודם התמיד דכולי קרא דקמיה בהקטרה משתעי דכתב בהו (במדבר כח) אשה ריח ניחוח להכי איצטריך לאיתויי העולה דאפילו בהקטרה תמיד קודם אע"ג דהקטר מוספין כתי' בריסא אפילו הכי תמיד קודם הכא נמי ניחא דאע"ג דכסף כתיב בריסא חיל הכיפורים קדים מיהו תימא לנה לי קרא דהעולה

עין משפט בר מצוה

לא תמיד ס"ח מה' מ"ת סל"ז

לב תמיד ס"ד מה' תפילין סל"ה

לג תמיד ס"ד מה' תמידין סל"ב

לד תמיד ס"ו מה' תמידין סל"ו

ודמ"ל דלא אשמועינן דתמידין קודמין למוספין תיפוק לי דבתמידין כתיב בבקר ובמוספין כתיב ביום ויוקדם דבר שנאמר בו בבקר לדבר שנאמר בו ביום ואמרינן נמי מוספין בשם ואז אינו בקר ר"ל דאי לאו דהעולה איינו מוקדם כדאשמעינן בהגוזל קמא (דף קיח) מלבד מלבד ותעשה בבקר הוה מוקמינן ליה לעבודת דם אבל קשה עדיין כתב העולה לאפוקי מהאיש סברא לומר לי קרא דמלבד לאשמועינן דתמיד קודמת למוספין בעבודת דם תיפוק לי מדכתב בבקר בתמיד ובמוספין ביום וכראה לי דאילטרך מלבד לגיגמר בעלמא דבכל מקום תדיר ושאינו תדיר קודם דאמר טעמא כתב אחר לעולת התמיד בסיעתא דעולת הבקר היא עולת התמיד אלא טעמא קא יהיב קרא לגוליתיה מאי טעמא אמרי לך מלבד עולת הבקר שהיא תקדום לפי שהיא עולת התמיד וכל דבר שהוא תדיר קודם לדבר שאינו תדיר וכן משמע בפרק כל התדיר דגמר מהכא בכל דוכתא דקתני כל התדיר מחבירו קודם כו' עד שנאמר מלבד:

העולה עולה ראשונה. י"מ שהוא עולת התמיד שכתוב' ראשון' לכל הקרבנו' בפר' פנחס אי נמי קסבר עולה שהקריבו אבותינו לפני הר סיני עולת תמיד הוא והיא היתה ראשונה לכל קרבנות גבור ותלונות' היא בפ"ק דחגיגה (דף ו) דאיכ' נמ"ל עולת תמיד הוא ואיכא נמ"ל עולת ראיי' הוא:

הביתים לנסכים שום מנחה: הא דלא קאמר טעמא משום דבחביתים כתב מהניתה בבקר משום דבנסכי' כתיב נמי בבקר כמנחת הבקר וכנסכו (במדבר כח):

נסכים למוספין זבח ונסכים. תימה לי אמאי לא קאמר טעמא יוקדם דבר שנאמר בו בבקר לדבר שנאמר בו ביום ובלאו הכי איצטריך דמילף מהתם קרא כדי לישב אותו אפי' לאמאי דאמר בזיכין קודמין למוספין אע"ג דהכא כתי' ביום והכא כתיב תרי ביום אמאי דלא משמע ליה דיו' לאחר להכי מייתי קרא דזבח ונסכים אין להקשות מגלן דמנחה קודמת לנסכים אי משום דכתב עולה ומנחה אימא דנסכים קודמין למנחה דכתב זבח ונסכים דהא לא קשה כלל דבכל דוכתא כתב מנחה בריסא ואחר כך נסכים ובהאי קרא גופיה כתיב ומנחה בריסא דכתב עולה ומנחה זבח ונסכים:

לעולם רבנן היא. הא דלא קאמר אי בעית אימא רבנן אי בעית אימא אבא שאול ובסידרא לא קא מיירי ר"ל משום דריסא דלא כתב' שאול דקתני ונכנס להקטיר קטורת ולהטיב הנרות כדאמר בפ"ק (דף יד):

ת"ל וערך עליה העולה וגו' העולה משמע תהא ראשונה דאי לאוריי בעלמא אתא שיקטירו עליה עולה וסלמים נכתוב וערך עליה: עולה ומנח'. להקריב אשה לה' עולה ומנחה זבח ונסכי' דבר יום ביומו (ויקר' כג) עולה ומנחה ליומה שתהא מנחת העולה אחר העולה מיד ולא יפסיקו תורה אור

הביתים בין עולה למנחת התמיד: ויקי' ת"ל ערך עליה העולה ואמר רבא העולה עולה ראשונה ומנחה והבתין עולה ומנחה הזקיקים הכתוב עם התמיד דכתיב בה (במדבר כח) ועשירית האיפה סולת למנחה תמיד אף אף היא תהא קמוכה לתמיד אחר מנחת נסכים כדכתיב עולה ומנחה: זבח ונסכים. למדנו סלא יפסיק קרבן אחר בין זבח לנסכים: תנאי היא. רבי ישמעאל ור' עקיבא אליבי דה בפסחים בפר' תמיד כשהם (דף נח): ביום. ביום הסבת יעלכנו (ויקרא כד) ולשון ביום ומשמע באור עולם היום ולא בבקרו: חוקה חוקה. בחביתין כתיב (ויקרא ו) חק עולם לה' כליל תקטר ובבזיכין כתי' קדש קדשים הוא לי מאשי ה' חק עולם (שם כו) ואכולה מילתא קאי וגמרינן מיניה מתקדי' לנסכים כחביתין: וליגמר' לעולה מילתא. להקדימן אף לנסכים: אי רבנן. דאמרי בפר' קמא (דף טו) בקטרת ופסיק בשבת נרות: בין דם לנרות מיבעי ליה. בין עבודת הדם לעבודת הנרות קודם שיגמרם: לעולם רבנן היא. ניחא ליה לאוקמה כרבנן: ובסידרא לא קא מיירי. לא דק: בין איברים לנסכים. נמנחת נסכים: כמנחת הבקר. תהא מנחת ערב: ומנח מנחת הבקר. תהא מאוחר לקטור שהרי אף איברים מאוחרים לה: אף מנחת הערב. קטורת קודמת לה: מי כתיב כאברי הבקר. כן יהיה איברי הערב ותידוק מינה מה איברי הבקר מאוחרים לקטרת אף איברי הערב מאוחרים לה: כמנחת הבקר. תהא מנחת הערב: ולא כאברי הבקר. איברי הערב: ונסכו רביעית ההין לכבש האחד. גבי תמידין כתיב ונסך על האחד טעון נסכים ומיהו האחד הוא של ערבי דהא מיבי' בליק דכתי' מנחה ואת הכבש הסני תעשה בין הערבים ועשירית האיפה סולת וגו' עולת תמיד העשויה וגו' ונסכו רביעית ההין: ילמד שחרית משל ערבית. מה זה טעון נסכים אף זה טעון נסכים: רבי

מני משום דסוס ס"ד דמקשה שהוא מעכב הילכך פריך מברייתא דלשון שלא יהיה דבר קודם ומשמע טפי עיכוב' מגישה דמתניתין דכל התדיר ומיחא נמי דלא מייתי בהגוזל קמא מהסי' דכל התדי' לאוכוחי [על מלבד חיל הכיפורים] דלא [הוי] כסף בריסא ואיכ' למימר לעולם כסף בריסא והדר חיל כסדר שכתבו בפרשה אבל בכל התדיר איירי בעשיית דם וה"ק קרא מלבד עול' הבק' שעשית' עבוד' הדם כבר תעשו את אלה אבל הקטר' דכתיב מקמי קרא דמלבד תהא קודם התמיד דכולי קרא דקמיה בהקטרה משתעי דכתב בהו (במדבר כח) אשה ריח ניחוח להכי איצטריך לאיתויי העולה דאפילו בהקטרה תמיד קודם אע"ג דהקטר מוספין כתי' בריסא אפילו הכי תמיד קודם הכא נמי ניחא דאע"ג דכסף כתיב בריסא חיל הכיפורים קדים מיהו תימא לנה לי קרא דהעולה

עין משפט בר מצוה

לב תמיד ס"ח מה' מ"ת סל"ז

לג תמיד ס"ד מה' תמידין סל"ב

לד תמיד ס"ו מה' תמידין סל"ו

ודמ"ל דלא אשמועינן דתמידין קודמין למוספין תיפוק לי דבתמידין כתיב בבקר ובמוספין כתיב ביום ויוקדם דבר שנאמר בו בבקר לדבר שנאמר בו ביום ואמרינן נמי מוספין בשם ואז אינו בקר ר"ל דאי לאו דהעולה איינו מוקדם כדאשמעינן בהגוזל קמא (דף קיח) מלבד מלבד ותעשה בבקר הוה מוקמינן ליה לעבודת דם אבל קשה עדיין כתב העולה לאפוקי מהאיש סברא לומר לי קרא דמלבד לאשמועינן דתמיד קודמת למוספין בעבודת דם תיפוק לי מדכתב בבקר בתמיד ובמוספין ביום וכראה לי דאילטרך מלבד לגיגמר בעלמא דבכל מקום תדיר ושאינו תדיר קודם דאמר טעמא כתב אחר לעולת התמיד בסיעתא דעולת הבקר היא עולת התמיד אלא טעמא קא יהיב קרא לגוליתיה מאי טעמא אמרי לך מלבד עולת הבקר שהיא תקדום לפי שהיא עולת התמיד וכל דבר שהוא תדיר קודם לדבר שאינו תדיר וכן משמע בפרק כל התדיר דגמר מהכא בכל דוכתא דקתני כל התדיר מחבירו קודם כו' עד שנאמר מלבד:

העולה עולה ראשונה. י"מ שהוא עולת התמיד שכתוב' ראשון' לכל הקרבנו' בפר' פנחס אי נמי קסבר עולה שהקריבו אבותינו לפני הר סיני עולת תמיד הוא והיא היתה ראשונה לכל קרבנות גבור ותלונות' היא בפ"ק דחגיגה (דף ו) דאיכ' נמ"ל עולת תמיד הוא ואיכא נמ"ל עולת ראיי' הוא:

הביתים לנסכים שום מנחה. הא דלא קאמר טעמא משום דבחביתים כתב מהניתה בבקר משום דבנסכי' כתיב נמי בבקר כמנחת הבקר וכנסכו (במדבר כח):

נסכים למוספין זבח ונסכים. תימה לי אמאי לא קאמר טעמא יוקדם דבר שנאמר בו בבקר לדבר שנאמר בו ביום ובלאו הכי איצטריך דמילף מהתם קרא כדי לישב אותו אפי' לאמאי דאמר בזיכין קודמין למוספין אע"ג דהכא כתי' ביום והכא כתיב תרי ביום אמאי דלא משמע ליה דיו' לאחר להכי מייתי קרא דזבח ונסכים אין להקשות מגלן דמנחה קודמת לנסכים אי משום דכתב עולה ומנחה אימא דנסכים קודמין למנחה דכתב זבח ונסכים דהא לא קשה כלל דבכל דוכתא כתב מנחה בריסא ואחר כך נסכים ובהאי קרא גופיה כתיב ומנחה בריסא דכתב עולה ומנחה זבח ונסכים:

לעולם רבנן היא. הא דלא קאמר אי בעית אימא רבנן אי בעית אימא אבא שאול ובסידרא לא קא מיירי ר"ל משום דריסא דלא כתב' שאול דקתני ונכנס להקטיר קטורת ולהטיב הנרות כדאמר בפ"ק (דף יד):

רבי אומר של ערבית משל שחרית · כ"ל דקיבא ביכייהו ליבור שלא היו להם נכבי' אלא לאחד מהם לנאן דאמר דגמר של ערבית משל שחרית אם כן שחרית עיקר ויקריבו שחרית ולמאן דאמר גמר שחרית מערבית יקריבוס ערבית:

רבי אומר של ערבית משל שחרית · דלכבש האחד קדשהו שנאמר בו את הכבש אחד תעשה בבקר : וצריכי · יש לך שהנדבה צריך לייפותה כדי שתתרצה לדורון והקבלת פנים לך נוטה לומר שהחובה המוטלת צריך לפרוע חובו

רבי אומר ערבית משל שחרית בשלמא לרבנן האי בתמיד של בין הערבים כתיב אלא רבי מ"ט אמר רבה בר עולא אמר קרא °לכבש האחד איזהו כבש שנאמ' בו אחד הוי אומר זה תמיד של שחר ורבנן מאי אחד מיוחד שבעדרו ורבי °מומבחר נדריך נפקא ורבנן חד בחובה וחד בנדבה וצריכי: אם היה כ"ג זקן או איסטנים וכו': תניא א"ר יהודה עששיות של ברזל היו מחמין מערב יום הכפורי' ומטילין לתוך צונן כדי שתפיג צינתן והלא מצרף אמר רב ביבי שלא הגיע לצירוף אביי אמר אפילו תימא שהגיע לצירוף דבר שאין מתכוין מותר ומי אמ' אביי הכי והתני' °בשר ערלתו אפי' במקום שיש שם בהרת יקוץ דברי ר' יאשיה והוינן בה קרא למה לי ואמר אביי לר' יהודה דאמר דבר שאין מתכוין אסור הני מילי בכל התורה כולה אבל הכא צירוף דרבנן הוא: **מתני'** הביאוהו לבית הפרוה ובקדש היתה פרסו סדין של בוץ בינו לבין העם קדש ידיו ורגליו ופשט רבי מאיר אומר פשט קדש ידיו ורגליו ירד וטבל עלה ונסתפג הביאו לו בגדי לבן לבש וקדש ידיו ורגליו בשחר היה לובש פלוסין של שנים עשר מנה בין הערבים הנדוין של שמנה מאות זוז דברי רבי מאיר וחכמים אומרים בשחר היה לובש של שמנה עשר מנה ובין הערבים של שנים עשר מנה הכל שלשים מנה אלו משל צבור ואם רצה להוסיף מוסיף משלו: גמ'

תורה אור: עששיות · התיבות עבות עשת סן (סיד ס) ואף לשון חמ מכור' בלא מן העשת : והנא מגרף · ברזל מן הכם לנים מגרפו ומקשהו : שלא הגיע לצירוף · היה מלובן במקלת אף על פי כן כשמכתכין בלילה בתוך גחלי' אינו מלובן כל כך שיהא לו חיזוק ידי מים : מי אמ' אביי הכי · דשאינו מתכוין מותר : קרא לי · בשר לרבות המגוגב למכתב ימול ערלתו וכתב לרבות בשר האמור בנגע (ויקר' יג) אדם כי יהיה בעור בשרו למה לי קרא הא דבר שאינו מתכוין הוא : ואמר אביי וכו' · אמא סבירא ליה לאביי דקר' מסייע ליה לר' יהוד' מדאיצטריך קרא למישרי בכל התורה · באיסורא דאורייתא כגון קוצץ בהרת דכתיב (דברי' כד) השמר בנגע הצרעת ואמר בקוצץ בהרתו הכתוב מדבר ואין שבות במקדש לא גרסינן דהא ודאי טעמא באין מתכוין: **מתני'** הביאוהו לבית הפרוה · נטבילה שניה שהי' טעונה מקדש קודם כדפרישית לעיל: רבי מאיר אומר · פשט תחלה ואחר כך קידש והא פרישית לעיל פלוגתייהו בשחר · בגדים שלובש בטבילה היו מפשתן של מדינת פילוס שהוא חשוב ומעולה : ובין הערבים · בגדים שלובש להוצאת כף ומחתה הנדוין · שהיו מפשתן של היכדוין והיא ארץ כוש כדמתרגם יונתן בן עוזיאל (ירמיה יג) היכפוך כושי עורו היכדוואה : גמ'

הני מילי באיסורא דאורייתא אבל הכא צירוף דרבנן · ה"ג רש"י ולא גרסינן אין שבות במקדש ומפרש כיון דאפילו אי הוה מתכוין ליכא איסור דאורייתא כי לא מיכוין לא גזרו ביה רבנן אפי' במדינה וקשה לר"י דאם כן משמ' דבצירוף דרבנן לא אסר רבי יהוד' ובפרק כיר' (דף מא ב) משמע דאסר דקאמ' אביי גופיה התם המיחם שפינה ממנו מים לא יתן לתוכו מים כל עיקר מפני שמצרף ורבי יהודה היא דאמ' דבר שאין מתכוין אסו' מיהו הא לא קשיא דמצי למכויי דצירוף עששיות דווק' דרבנן שאינ' כלי' ועומדין לעשות מהם כלים לבסוף וצירוף דהשת' לאו היינו גמר מלאכתו אבל מיחם שהוא כלי וצירוף שלו הוא גמר מלאכתו הוי דאורייתא מיהו קשה דבס"פ כירה (דף מו ב) אמרינן כל היכא דכי קא מיכוון איכא איסורא דאורייתא כי לא מכוין גזר רבי שמעון וכל היכא דכי קא מיכוין ליכא איסורא דאוריית' כי לא מכוין לא גזר פירש כגון גורר מטה וספסל וכסא דהוי חורש כלאחר יד אם כן רבי יהוד' דפליג עליה אסר אפי' בכי האי גוונא דכי מכוין ליכא איסורא דאוריית' ועוד מאי פריך מבהרת דלא מצי למיפרך אלא מברייתא ומתניתא דאביי דאיתמ' עלה ליפרך ממתני' דפ"ב דמסכת ביצה (דף כג ב) רבי יהודה אומר כל הכלי' אין נגררי' חוץ מן העגלה מפני שהיא כובשת אלמא דבר שאין מתכוין אסו' כהי דמצי למימר דכיח' לי למיפר' דאביי אדאביי טפי הוה ליה לאתויי ממילתא דרבי יהודה דמתני' בהדיא ועוד שהוא מוחק כל הספרי' דגר' בהו ה"מ בכל התור' כולה אבל הכא צירוף דרבנן ואין שבות במקדש על כן נראה לר"י אביי אמר אפי' תימא שהגיע לצירוף דבר שאין מתכוין מותר פירש מן התור' ואע"ג דמדרבנן אסור אין שבות במקדש ופריך מי אמר אביי דדבר שאין מתכוין לא מיתסר אלא מדרבנן והתני' וכו' ומדאיצטריך קרא ש"מ דדבר שאין מתכוין אסור מדאורייתא ומשני הני מילי בכל התור' כולה במתכוין אבל הכא פי' בשבת דכתב ביה מלאכת מחשבת בעינן שיחשב לעשות המלאכ' שהוא עושה הילכך צירוף דהכא הוי כלא מתכוין דרבנן ואין שבות במקדש ויש ספרים דגרסינן בהו בהדיא אבל הכא מלאכת מחשבת אסרה תורה וזהו כפר"י והשתא אוכחן דלר' יהודה דבר שאין מתכוין מותר מדאוריית' גבי שבת ותימא דבפר' ספק אכל (דף ג) אמר רב אסי כגון שנתכוין לכבות העליונות והובערו התחתונות מאליהן וי"א סבר לה כרבי יהודה דאמר דבר שאינו מתכוון אסור אלמא לרבי יהודה דבר שאין מתכוין חייב מן התורה ויש לומר דהתם פסיק רישיה הוא שאי אפשר בשום עניין כשהותה שלא יובערו התחתונות וכיון דהוי פסיק רישיה כמתכוין דמי ואפ' דלא צריך להבערתו והויא לה מלאכה שאינה צריכה לגופה סבר לה נמי בהא כרבי יהוד' דאמר מלאכה שאינ' צריכ' לגופה חייב עלי' והא דפטר ליה רבי שמעון לאו משום דלא חשיב ליה מלאכת מחשבת דהא כי היכי דלרבי יהוד' הויא מלאכת מחשבת הכי נמי לרבי שמעון כיון דהוי פסיק רישיה ועוד דרבי שמעון מחייב מקלקל בהבערה אע"ג דבשאר מלאכות פטור משום מלאכת מחשבת כדקי' בספ"ק דחגיגה (דף י ב) ומתעסק נמי דפטור בשאר מלאכות מטעם מלאכת מחשבת מחייב ר' שמעון בחבורה והבערה כדאמר פ' אכל (דף יט) הנח לתינוקות הואיל ומקלקל בחבור' חייב בה מתעסק נמי חייב אלא היינו טעמא דר' שמעון דפטר משום דבעינן מלאכה הצריכ' לגופה דילפי' ממשכן ואפי' בחבורה והבער' סביר' ליה דבעינן צריכ' לגופ' כדמוכח בר"פ אלו הן הנחנקין (דף פה) והאי דנקט בכריתות ליסכא דמתכוין ואין מתכוין ולא נקט הא רבי יהודה דאמר מלאכה שאין צריכה לגופ' חייב עליה הא ר' שמעון משום דבו' דרבי יהודה נקט ליה דאף על פי שאין מתכוין להבעיר התחתון מאחר שהוא פסיק רישיה חייב דסד"א דר' יהוד' לא מחייב מלאכה שאינה צריכ' לגופה אלא בדבר שהוא מתכוין בידי' כגון מפיס מורס' שהוא מתכוין לפתח וכן חס על הנר שמתכוין לכבות ומוציא המת במטה וכן כולם שמתכוין לעשות המלאכה בידי' אלא שאין צריכה לגופה אבל בדבר שאין מתכוין לעשות בידי' כגון נתכוין לכבו' העליונות והובערו התחתונות מאליהן דלא נתכוון למלאכ' הבערה כלל אלא לכיבוי אף על גב דהוה פסיק רישיה סד"א דלא ליחייב ר' יהודה קא משמע לן אבל בהיא דבתר הכי דהותה את הגחלים להתחמם בהן והובערו מאליהן' לא נקט ליסכא דאין מתכוין אלא משני הא רבי יהוד' דאמר מלאכה שאינה צריכה לגופ' חייב עליה הא רבי שמעון דאמר פטור אע"ג דאין כוונתן להבעיר מדפטר בה רבי שמעון מ"מ הרי להתחמם הוא עושה אלא אינו מתכוון להבעיר אלא למשוך הגחלי' אלא להתחמם בהן ואינו צריך שיובערו יותר ממה שהם בוערי' כבר ודבר שאין מתכוין לא הוי אלא היכא דקס' לו בהבערתה דהיינו כשבא לכבות התם שייך להזכיר אין מתכוין לרבותא דרבי יהודה ורבי שמעון פטר ליה משום דהוה ליה מלאכה שאינה צריכה לגופה והע"ג דבפרק הבונה (דף קג) אמר התולש עולשין אם לאכילה בגרוגרות אם לייפות' בכל שהוא ופריך אטו כולהו לאו לייפות קרקע נינהו ומשני לא נצרכה אלא לר' שמעון דאמר דבר שאין מתכוין מותר ופריך והא אביי ורבא דאמרי

לה א מיי' פ"ג מה' עבודת י"כ הל' ד
לו ב מיי' פ"א מה' שבת הל' ג ...
לז ג מיי' פ"א מה' ...
לח ד מיי' פ"ג מה' עבודת י"כ הל' ג
לט ה מיי' פ"ח מה' כלי המקדש הל' ג

דאמרי תרוייהו מודה ר' שמעון בפסיק רישיה ולא ימות ומשני לא נצרכה דעביד בארעא דחבריה שאינו נהנה כלום ומכל מקום אסור לכתחילה כמו שאפרש בסמוך אלא שאין חייב חטאת ומשמע הא בארעא דידיה חייב חטאת ואע"ג דאין מתכוין לייפות קרקע חייב כיון דהוי פסיק רישיה ונהנה הוא ולא דמי להותה את הגחלי' להתחמם בהן והובערו מאליהן דהוי מלאכה שאינה צ"ל ופטור לר' שמעון שאין נהנה כלל בהבערה זו שבלא תוספת הבערה יש כל כך גחלים שיוכל להתחמם בהן וא"כ בברור לא נתכוון להבעיר אבל בההיא דבונה (ד' קג) כיון שהוא נהנה אף שהדי שהוא מתכוין לייפות מיהו קשה דבשמעתא משמע דדבר שאין מתכוין אפי' פסיק רישי' לא הוי דאורייית' לענין שבת אליבא דר' יהוד' דע"כ צירוף עששיות פסיק רישיה הוא מדפרי' עלה מההי' דבהרת אפי' הכי אמר דמרבנן הוא ובהשי' [דכריתות] מחייבין לר' יהודה בההיא דהותה את הגחלים שנתכוון לכבות העליונות והובערו התחתונות אף ע"ג דלא מכוין להבעיר התחתונות וי"ל לצירוף עששיות לא הוי פסיק רישי' ואפילו הכי פריך שפיר מדמשני אביי לא צריכא אלא לר' יהודה דאמר דבר שאין מתכוין אסור מכלל דלא שאני ליה בין מתכוין לשאין מתכוין דאי שני ליה אתי' לרבי שמעון אתיא וכי דלבסוף הדר ביה כדמשמע בפרק ר' אליעזר דמילה (ד' קלג) מ"מ מדמשני הכי מעיקרא מכלל דלרבי יהודה דבר שאין מתכוין אסור מדאורייתא אע"ג דלא הוי פסיק רישיה ובערוך פי' בע"א השיא דהבונה לא נריכא דעביד בארעא דחברי' כיון שאין נהנה כלל בייפוי קרקע חבירו שרי אפילו לכתחיל' אע"ג דהוה פסיק רישיה והא דאמר מודה רבי שמעון בפסיק רישי' ה"מ בדבר שהוא נהנה כגון בארעא דידיה וקוצץ בהרת בנו שהוא נהנה ומתוך כך התיר ברזא הכרוכה בפשתן למגוף ממנו בשבת אע"ג דקא עביד סחיט' והוי פסיק רישי' הואיל ואינו נהנה באות' סחיט' דקא אזיל לאיבוד ומותר ולאו ראיה היא מההיא דקעביד בארעא דחבריה דליסתריה לכתחילה דהתם לענין חיוב חטאת קאמר דאין חייב חטאת ומיהו איכא למימר דאסור לכתחילה ועוד הביא הערוך ראייה לדבריו מדאמר פ"ר אליעזר דמילה (גם זה שם) ואביי אליבא דרבי שמעון האי בשר מאי עביד ליה באות' אבי הבן לקוץ בהרת בנו הוא מתכוין ופריך ואי איכא אחר ליעביד כדרים לקים ומשני דליכא אחר אבל אי איכא אחר היה מותר לכתחילה אלמא שרי רבי שמעון פסיק רישיה לכתחיל' בדבר שאינו נהנה ואין זו ראיה דהא דמוקי ליה אביי באות' אבי הבן כו' היינו מקמי דשמע מרבא דמוד' רבי שמעון בפסיק רישיה כדקא מסיק התם לבתר דשמע מרבא עבר' ולהכי פריך ואביי אליבא דרבי שמעון כיון דפליג אף בפסיק רישיה ואם כן לא שנא פסיק רישיה משאר שאין מתכוין אבל למאי דמסיק דלאביי נמי מודה בפסיק רישיה לא שנא אביו לא שנא אחר ועוד מה ראייה היא מהתם דילמא התם מדאורייתא שרי אבל מדרבנן איכא למימר דאסור מיהו איכא למימר דהכי מייתי ראייה כיון דבשאר [איסורי] לא בעינן מלאכת מחשבת מותר מן התורה אין סברא לאסור גבי שבת אפי' מדרבנן ודאי אי בשאר איסורי אסור מדאורייתא משום דלא בעינן בהו מלאכת מחשבת אז היה ראוי לגזור גבי שבת מדרבנן להשוותו לשאר איסורי אע"ג דמדאורייתא שרי משום מלאכת מחשבת מיהו לנאי דפרישית דלבסוף הדר ביה וסבירא ליה דמודה רבי שמעון בפסיק רישיה ובקוצץ בהרת אסור מדאורייתא אע"ג דלא מיכוין וא"כ בשבת אסרינן לכתחילה לא שנא אביו ולא שנא אחר ואדרבה מסס קשה לפי' הערוך מדלא קאמר אלא ואביי האי בשר מאי עביד ליה אבל לרבא דסבירא ליה מוד' רבי שמעון בפסיק רישיה לא שני ליה בין אביו בין אחר כיון דסבירא ליה בשבת דמדרבנן [אסור] פסיק רישיה אף על גב דמדאורייתא שרי משום מלאכת מחשבת מכלל דבשאר איסורי אסור מדאורייתא ועוד מייתי ראייה מפרק כל כתבי (דף קיז) דשקיל ליה בברזי ואע"ג דמודה רבי שמעון בפסיק רישיה הואיל ואין נהנה מותר ואינו ראייה כמו שפי' שם רש"י דלאו מלאכה היא דאין דרך הפשט בכך עוד יש לפרש דשקיל ליה בחתיכות קטנות כל כך שאין בהם באחת מהן לעשות קמיע הילכך לא חשיב עור ואין זה הפשט עוד הביא ראיה מדאמר פרק לולב הגזול (דף לג ב) אין ממעטין אותו בי"ט משום רבי אלעזר בר' שמעון אמר ממעט ופריך הא קא מתקן מנא ומשני הכא במאי עסיקינן שליקטן לאכילה ודבר שאין מתכוין מותר ופריך והא מודה רבי שמעון בפסיק רישיה לא צריכא דאית ליה הושענא אחריתי דמאחר שאין נהנה בדבר מותר אע"ג דהוי כפסיק רישיה ואין לדחות ולומר מאחר דאית ליה הושענא אחריתי לא הוי מתקן כיון דאינו מתקנה לשם מצוה דאם כן מאי דוחקי' למימר רבי אלעזר בר' שמעון סבר ליה כאבוה דאמר דבר שאינו מתכוין מותר אפי' כרבי יהודה מצי לאוקמי מהאי טעמא מיהו יש לדחות מאחר שאותו תיקון אפי' במתכוין אינו אסור אלא מדרבנן דמיעוט ענביו אין נראה תיקון כל כך שיחשב תיקון מן התורה לא גזרו ביה רבנן כיון שאין נהנה ולדברי הערוך אתי שפיר הא דאמר בפרק כל התדיר (דף לא ב) המתכבד יין מביא ומזלפו על גבי האיסים ופריך והא קא מכבה ומוקי לה כר' שמעון דאמר דבר שאין מתכוין מותר ואפילו' דהוי פסיק רישיה שאי אפשר לזלף על גבי האיסים שלא יכבה מתיר רבי שמעון לכתחילה מאחר שאין נהנה מיהו אין נראה דברי הערוך דהא מפיס מורסא כדי להוציא ממנה לחה פטור אבל אסור אי לאו משום צערא דאיכא דאי' שאינו נהנה כלל ואינו מתכוין כלל לבניין הפתח וכן קוצץ ממחט של יד ליטול בה את הקוץ ומפר' לה בסנהדרין (דף פה) אליבא דר' שמעון דאמר מלאכה שאינה צריכה לגופה פטור עליה ודווקא משום צערא דגופא הא לאו הכי לא אע"ג דלא מיכוין לעשות חבורה כי אם להוציא הקוץ ולפי זה צריכין אנו לייסב ההיא דכל התדיר דלאו פסיק רישיה הוא שמזלפו בטיפים דקות אי נמי על גבי האיברים דאפשר שלא יכבה את האש :

גמ' מאי פרוה אמר רב יוסף פרוה אמגושא : פרסו סדין של בוץ : מאי שנא של בוץ אמר רב כהנא כדי שיכיר שעבודת היום בבגדי בוץ : בשחר היה לובש פילוסין של שמנה עשר וכו' : ותנא מנינא אתא לאשמועינן הא קא משמע לן דבציר מהני לא נעביד הא אי בציר מהני וטפי אהני לית לן בה דכולי עלמא מיהת דשחר עדיפי מנא לן אמר רב הונא בריה דרב עילאי אמר קרא °בד בד בד בד מובחר בבד מיתיבי

תורה אור: **גמ'** פרוה אמגושא · תכסף אחד בכאן ושמו פרוה : הכא תנייא אתא לאשמועינן · דקתני הכל שלשים מנה וכי אין אנו יודעי' ששמונה עשר ושנים עשר הרי שלשים: הא קמ"ל · להכי הדר כייליהו לאשמועינן דהא דשלשים מנה סך הכל הוא דיהיב שיעור' ליטול מן ההקדש ובציר משלשים מנה לא ליעבד סך הכל: הא אי בציר מהכי · דשחרי' משלו' נמ' וטפי מהכי דערבי' משני' עפ"י לית לן בה: בד בד · ארבעה זימני כתב בלבישת בגדי שחרית למימר דהוי בד בד המובחר בבד:

פרוה אמגושא · פי' בערוך וזה לשונו יש מן החכמי' שאומרים כי חפר מחילה תחת הקרקע בקדש עד שיראה עבודת כהן גדול והרגישו הכהנים בחפירה ומלאוהו וקראו אותה הלשכה על שמו : לעיל

הנדוין של שמנה מאות זוז · לא ידענא אמאי לא קאמר של ח' מנה כדקאמר ברישא של י"ב מנה ועוד ק"ל אמאי לא קא תני במילתיה דרבי מאיר שהן עשרים מנה כדקתני בסיפא במילתייהו דרבנן שהן שלשים מנה מיהו הא לא קשה דמשום דברישא לא תנא כולה מילתא בלשון מנה להכי לא קתני כמו בסיפא בסך הכל לא בלשון מנים ולא בלשון זוזים מיהו (ממנה) היא גופה תימא לי אמאי לא קתני ברישא הכל בלשון מנים וליכא למימר דה"מאות זוז דקאמר זוזי פשיטי נינהו כי ההיא דס"פ אע"פ (ד' סה ב) ונותן לה כלים של נ' זוז דמפרשה התם נ' זוזי פשיטי זוזי מדינה שהן שמינית של דינרי צורי וכן ההיא דפרק מציאת האשה (דף סז) דהמשיא יתומה לא יפחות לה מנ' זוז חדא דמאי נפקא מיניה ולימא הנדוין של מנה סך הכל י"ג מנה ועוד מסתמא בזוזי צורי איירי דהוו להו של שחרית עדיפי מכייסו רק שלים דומיא דרבנן ושמא י"ל אין הלשון נופל בטוב לומר שמנה מנה : **בד** בד בד בד · נראה לי חד לגופיה וחד בד לשון בד שאין לובש עמהן בגדי זהב כדרך שהוא עושה כל ימות השנה ובד שלישי לומר יותר טוב מבד של שאר ימות השנה והרביעי לומר טוב משל ערבית אי נמי בד שלישי ורביעי מידרים הכי בד המובחר שבבד :

מתיבי ולבשו בגדים אחרים ולא יקדשו את העם בבגדיהם מאי לאו אחרים חשובין מהן לא אחרים פחותין מהן תניא רב הונא בר יהודה ואמרי לה רב שמואל בר יהודה אחר שכלת עבודת ציבור כהן שעשתה לו אמו כתונת לובשה ועובד בה עבודת יחיד ובלבד שימסרנו לציבור פשיטא מהו דתימא ניחוש שמא לא ימסרנה יפה יפה קמ"ל אמרו עליו על רבי ישמעאל בן פאבי שעשתה לו אמו כתנת של מאה מנה ולובשה ועובד בה עבודת יחיד ומסרה לציבור אמרו עליו על רבי אלעזר בן חרסום שעשתה לו אמו כתונת משתי רילוא ולא הניחוהו אחיו הכהנים ללובשה מפני שנראה כערום ומי מתחזי והאמר מר חוטן כפול ששה אמר אביי כחמר במזגא תנו רבנן עני ועשיר ורשע באין לדין לעני אומרים לו מפני מה לא עסקת בתורה אם אומר עני הייתי ויסורין במזונותי אומרין לו כלום עני היית יותר מהלל אמרו עליו על הלל הזקן שכל יום ויום היה עושה משתכר בטרפעיק חציו היה נותן לשומר בית המדרש וחציו לפרנסתו ולפרנסת אנשי ביתו פעם אחת לא מצא להשתכר ולא הניחו שומר בית המדרש להכנס עלה ונתלה וישב על פי ארובה כדי שישמע דברי אלהים חיים מפי שמעיה ואבטליון אמרו אותו היום ערב שבת היה ותקופת טבת היתה וירד עליו שלג מן השמים כשעלה עמוד השחר אמר לו לאבטליון אבטליון אחי בכל יום הבית מאיר והיום אפל שמא יום המעונן הוא הציצו עיניהן וראו דמות אדם בארובה עלו ומצאו עליו רום שלש אמות שלג פרקוהו והרחיצוהו וסיכוהו והושיבוהו כנגד המדורה אמרו ראוי זה לחלל עליו את השבת עשיר אומרים לו מפני מה לא עסקת בתורה אם אומר עשיר הייתי טרוד הייתי בנכסי אומרים לו כלום עשיר היית יותר מרבי אלעזר אמרו עליו על רבי אלעזר בן חרסום שהניח לו אביו אלף עיירות ביבשה וכנגדן אלף ספינות בים וכל יום ויום נוטל נאר של קמח על כתיפו ומהלך מעיר לעיר וממדינה למדינה ללמוד תורה פעם אחת מצאוהו עבדיו ועשו בו אנגריא אמר להן בבקש מכם הניחוני ואלך ללמוד תורה אמרו לו חיי רבי אלעזר בן חרסום שאין מניחין אותך ומימיו לא הלך וראה אותן אלא יושב ועוסק בתורה כל היום וכל הלילה רשע אומרים לו מפני מה לא עסקת בתורה אם אמר נאה הייתי וטרוד ביצרו היה אומרין לו כלום נאה היית מיוסף אמרו עליו על יוסף הצדיק בכל יום ויום היתה אשת פוטיפר משדלתו בדברים בגדים שלבשה לו שחרית לא לבשה לו ערבית בגדים שלבשה לו ערבית לא לבשה לו שחרית אמרה לו השמע לי אמר לה לאו אמרה לו הריני חובשתך בבית האסורין אמר לה ה' מתיר אסורים הריני כופפת קומתך ה' זוקף כפופים הריני מסמא את עיניך ה' פוקח עורים נתנה לו אלף ככרי כסף לשמוע אליה לשכב אצלה לחיות עמה ולא רצה לשמוע אליה לשכב אצלה בעולם הזה להיות עמה לעולם הבא נמצא הלל מחייב את העניים ר' אלעזר בן חרסום מחייב את העשירים יוסף מחייב את הרשעים: מתני' בא לו אצל פרו ופרו היה עומד בין האולם ולמזבח ראשו לדרום ופניו למערב והכהן עומד במזרח ופניו למערב וסמך שתי ידיו עליו ומתודה וכך היה אומר אנא השם עויתי פשעתי חטאתי לפניך אני וביתי אנא השם כפר נא לעונות ולפשעים ולחטאים שעויתי ושפשעתי ושחטאתי לפניך אני וביתי ככתוב בתורת משה עבדך ביום הזה יכפר וגומר והן עונין אחריו ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד: גמ'

ניחוש שמא לא ימסרנה יפה יפה קמ"ל ואפי' לרבנן דרבי יוסי בפרק הבית והעליה (דף קיח) דסבירא להו מוותרי קפידים בשביעית נופלין שכרן מתרומת הלשכה ורבי יוסי אומר אף הדולה להתרבה בחנם עושה וקאמר דפליגי במיהם דילמא לא מסר לצבור יפה דרבנן סברי קיימינן הכא תודו דאמרן שהרי דכהן גדול מסר ליה יפה שהוא גדול בתורה ויודע שיש למסו' יפה ועוד כיון שכל כבוד בהוכה הוא שנו מסר ליה יפה ואגב חביבו שעובד בה וכן לבן בוכרי דאמר בפרק הקומץ רבה (דף נח ב) כל כהן שמוקל אינו חוטא ופריך כיון דלכתחילה לא מיקייב לאיפויי כי קא מייתי מעייל חולין לעזרה ומשני דמסר ליה לצבור אינה אומר לתיגו אתי אמ"ל דסבירא ליה ברבנן דפרק הבית והעליה (דף קיח) בהיא אפילו רבנן מודו כיון שכל ישראל מביאין שקלים אינהו נמי כהי דפטירי מסדי לצבור יפה יפה ועוד כיון שכל ריוח הקרבנות הבאים מקהשקלי שלהם הוא גמרי ומסרי יפה:

אנא הטם בירושלמי יש דברלאסוכם אמר אנא בשם ובשביל אנא בשם כפר נא כו': נוקמיה

נוקמיה דקאמר ליתא כרבי כיון דלא ר"א בר"ש נמי קשה מיקמיה בין המזבח כולו ויש לומר דס"ל דבשלמא לר"א בר"ש כיון דעל ירך המזבח הוי מקום נכסין וטבעות ושלחנות לא מוקמי ליה התם שאין בשם מקום שבו כולי האי ועוד שמן ילבין נגלים ואגל המזבח גמלי היה אבל לר' לוקמיה רחוק מעשם אבל הפתח ומכל מקום מהדר לי דעבי הוה עדיף לאוקמי אגל המזבח מלקרבו כל כך להיכל אלא מסוס חולשא דכהן גדול:

ומעשר עני לא תעבור אמלי לא גרס לי רש"י דלקמן ע"ב דבתוספתא דמנחות ליתא דילמא ברייתא אחרינא היא ואי מעשה ליה לי וידוי בדכתיב וגם אתיא לגלי לגר וכו' מ"מ כיון דאין לו וידוי בפני עצמו אלא אגב מעשר שני כתוב תרומה דאין מתוודה עליה בפני עצמה כדתנן במסכת ביכורים (פ"ב מז' ג) ומייתי לה בפר' הזהב (ל"ג) ובמסכת מעשר שני (פ"ה מז' י) תכלה וגם כתיב לדרשה אין התרומה מתוודה עון מעשר עני:

על עשה ועל לא תעשה אינה לעשה. לא יעבור אמאי לא קא חשיב כל לאוין דלא לקו עליהו כגון לאו שבכללות ולאו שאינו מעשה וכדאמר לי מדכתיב (ויקרא ה) ולא לו משמע שיש לו תקנה ולא במקום אחר והיינו עשה שבידו לתקן לעשות סוכה ותפילין וציצית בשן ואם עבר יום או יומי עולם מכפרת עליו וכן לא תעשה שיכתוב לעשה וכן על חייבי מיתות ועל חייבי כריתות וחייבי לאוין אמורין היתה מכפרת אלא שיש להן כפרה אחרת שעונשן אמור אבל הני אינו אלא לא תעשה שניתק לעשה וכן לא תעבור אמאי לא קא חשיב לעשה אלא לא תעשה שניתק לעשה אין לוקין עליו:

מאן שמעת ליה דאמר בין האולם ולמזבח צפון רבי אליעזר בר' שמעון היא דתניא איהו צפון מקיר של מזבח צפוני ועד כותל העזרה וכנגד כל המזבח כולו צפון דברי רבי יוסי בר' יהודה' אליעזר ברבי שמעון מוסיף אף בין האולם ולמזבח לרבי מוסיף אף מקום דריסת רגלי הכהנים ואף מקום דריסת רגלי ישראל אבל מן החליפות ולפנים הכל מודים שפסול לימא רבי אליעזר ברבי שמעון היא ולא רבי אפילו תימא רבי ורבי השתא אדרבי יוסי ברבי יהודה מוסיף אדרבי אליעזר ברבי שמעון לא מוסיף אנן הכי קא אמרינן אי רבי היא נוקמיה בכולה עזרה אלא מאי ר' אליעזר ברבי שמעון היא ונוקמיה בין מזבח ולכותל אלא מאי אית לך למימר משום חולשא דכהן גדול לרבי נמי משום חולשא דכהן גדול: ראשו לדרום ופניו למערב: היכי משכחת לה אמר רב בעומק את ראשו ונוקמי להדיא אמר אבי גזירה שמא ירביץ גללים תנו רבנן כיצד סומך הזבח עומד בצפון ופניו למערב והסומך עומד במזרח ופניו למערב ומניח שתי ידיו בין שתי קרנו של זבח ובלבד שלא יהא דבר חוצץ ביניו לבין הזבח ומתודה על חטאת עון חטאת ועל אשם עון אשם ועל עולה עון לקט שכחה ופאה ומעשר עני דברי רבי יוסי הגלילי רבי עקיבא אומר אין עולה באה אלא על עשה ועל לא תעשה שניתק לעשה במאי קא מיפלגי אמר רבי ירמיה בר אבא בין המזבח ולכותל · תימא מאי קס"ד דהמקשה דקאמר ליתא לדלא כרבי כיון דלא ר"א בר"ש נמי קשה מיקמיה בין המזבח כולו ויש לומר דס"ל דבשלמא לר"א בר"ש כיון דעל ירך המזבח הוי מקום נכסין וטבעות ושלחנות לא מוקמי ליה התם שאין בשם מקום שבו כולי האי ועוד שמן ילבין נגלים ואגל המזבח גמלי היה אבל לר' לוקמיה רחוק מעשם אבל הפתח ומכל מקום מהדר לי דעבי הוה עדיף לאוקמי אגל המזבח מלקרבו כל כך להיכל אלא מסוס חולשא דכהן גדול: מסוס חולשא דכהן. מלא יכבד עליו מסוי מזרק הדם מרחוק: לרבי נמי. אף על גב דכל עזרה כמילה בנפשו אלא מקרב ליה לגל הפתח מסוס חולשא דכהן: וקוקמיה להדיא. אחוריו למזבח ופניו להיכל: שמא ירביץ גללים. וגבאי הוא להרחות בית הריעי אלו לגל המזבח והר' ספיר טפי להיות זכבו לנפון ורחקו לדרום כמלא זכבו אלא בכנגד המזבח אחיו מוסכו לגל דרום כל אורך הפר אלא שיהא מקלא נופו בין האולם ולמזבח: כיצד סומך. כל סמיכת קדשי קדשים: עומד בצפון. מקדשי קדשים שעומין בצפון: ופניו למערב. ואחורו למזרח: והסומך. הבעלים: עומד במזרח. אחוריו למזרח: עון חטאת. אותו חטאת שהוא מביא עליו: ועל עולה עון לקט שכחה ופיאה. אמרין להן הכי וידוי הכי גרסינן לה בתוספתא (פ"ו) ולא גרסינן בה מעשר עני לא תעבור אמאי לא קא חשיב הכי גרסינן לה בתוספתא דמנחות (פ"ו) ולא גרסינן בה מעשר עני. בתוספתא מפרש: על מה עולה באה אם על כריתות ומיתות ב"ד הרי עונשן אמור אם על לא תעשה הרי עונשן אמור אלא הא אין עולה באה אלא עשה ועל לא תעשה שניתק לעשה אין לוקין עליו:

עין משפט נר מצוה

מ מתני' פ"ה מס' כלי המקדש הל"ז

מא מתני' פ"ה מס' מ"ת הל"ז

מב מתני' פ"ג מס' שבועות יו"ד סל"ו ופ"ל הל' ח

מג מתני' פ"ב מס' בכורים הל"ד

מד מתני' פ"ב מס' מ"ת הל"ד

מה גמרא' פ"ב מס' מעשר שני הל"ד

מו מתני' פ"ה מס' בית הבחירה הל"ז

מז גמרא' פ"ב מס' מ"ת הל"ד

מח מתני' פ"ה מס' כלי המקדש הל"ז

מט מתני' פ"ה מס' מ"ת הל"ד

נ מתני' פ"ה מס' כלי המקדש הל"ז

נא מתני' פ"ה מס' מ"ת הל"ד

נב מתני' פ"ה מס' כלי המקדש הל"ז

נג מתני' פ"ה מס' מ"ת הל"ד

נד מתני' פ"ה מס' כלי המקדש הל"ז

נה מתני' פ"ה מס' מ"ת הל"ד

נו מתני' פ"ה מס' כלי המקדש הל"ז

נז מתני' פ"ה מס' מ"ת הל"ד

נח מתני' פ"ה מס' כלי המקדש הל"ז

נט מתני' פ"ה מס' מ"ת הל"ד

ס מתני' פ"ה מס' כלי המקדש הל"ז

סא מתני' פ"ה מס' מ"ת הל"ד

סב מתני' פ"ג מס' שבועות יו"ד סל"ו ופ"ל הל' ח

עין משפט נר מצוה

מ מתני' פ"ה מס' כלי המקדש הל"ז

מא מתני' פ"ה מס' מ"ת הל"ד

מב מתני' פ"ג מס' שבועות יו"ד סל"ו ופ"ל הל' ח

מג מתני' פ"ב מס' בכורים הל"ד

מד מתני' פ"ב מס' מ"ת הל"ד

מה גמרא' פ"ב מס' מעשר שני הל"ד

מו מתני' פ"ה מס' בית הבחירה הל"ז

מז גמרא' פ"ב מס' מ"ת הל"ד

מח מתני' פ"ה מס' כלי המקדש הל"ז

מט מתני' פ"ה מס' מ"ת הל"ד

נ מתני' פ"ה מס' כלי המקדש הל"ז

נא מתני' פ"ה מס' מ"ת הל"ד

נב מתני' פ"ה מס' כלי המקדש הל"ז

נג מתני' פ"ה מס' מ"ת הל"ד

נד מתני' פ"ה מס' כלי המקדש הל"ז

נה מתני' פ"ה מס' מ"ת הל"ד

נו מתני' פ"ה מס' כלי המקדש הל"ז

נז מתני' פ"ה מס' מ"ת הל"ד

נח מתני' פ"ה מס' כלי המקדש הל"ז

נט מתני' פ"ה מס' מ"ת הל"ד

ס מתני' פ"ה מס' כלי המקדש הל"ז

סא מתני' פ"ה מס' מ"ת הל"ד

סב מתני' פ"ג מס' שבועות יו"ד סל"ו ופ"ל הל' ח

בלאו דנבילה קא מיפלגי ר' עקיבא סבר לאו מעלי' הוא ור' יוסי הגלילי סבר לאו לאו מעלי' הוא אביי אמר דכולי עלמא לאו דנבילה לאו מעליא הוי והכא בתעזוב קא מיפלגי דרבי עקיבא סבר תעזוב מעיקרא משמע ורבי יוסי הגלילי סבר השתא משמע תנו רבנן כיצד מתוודה עויתי פשעתי וחטאתי וכן בשעיר המשתלח הוא אומר °והתודה עליו את כל עונות בני ישראל ואת כל פשעיהם לכל חטאתם וכן במשה הוא אומר °נושא עון ופשע וחטאה דברי רבי מאיר וחכמי' אומרים עונות אלו הזדונות וכן הוא אומר °הכרת תכרת הנפש ההיא עונה בה פשעים אלו המורדים וכן הוא אומר °מלך מואב פשע בי ואומר °אז תפשע לבנה בעת ההיא חטאתם אלו השגגות וכן הוא אומר °נפש כי תחטא בשגגה ומאחר שהתודה על הזדונות ועל המרדים חוזר ומתודה על השגגות *אלא כך היה מתוד' חטאתי ועויתי ופשעתי לפניך אני וביתי וכו' וכן בדוד הוא אומר °חטאנו עם אבותינו העוינו והרשענו וכן בשלמה הו' אומר חטאנו והרשענו ומרדנו וכן בדניאל הוא אומר °חטאנו והעוינו והרשענו ומרדנו אלא מהו שאמר משה נושא עון ופשע וחטאה אמר משה לפני הקב"ה רבונו של עולם בשעה שישראל חוטאין לפניך ועושין תשובה עשה להם זדונות כשגגות אמר רבה בר שמואל אמר רב הלכה כדברי חכמים פשיטא יחיד ורבים הלכה כרבים מהו דתימ' מסתבר טעמיה דרבי מאיר דקמסייע ליה קרא דמשה קמשמע לן ההוא דנחית קמיה דרבה ועבד כרבי מאיר אמר ליה שבקת רבנן ועבדת כרבי מאיר אמר ליה כר' מאיר סבירא לי כדכתיב בספר אורייתא דמשה: תנו רבנן וכפר בכפרת דברים הכתוב מדבר אתה אומר בכפרת דברים או אינו אלא כפרת דמים הרי אני דן נאמרה כאן כפרה ונאמרה להלן כפרה מה כפרה האמורה בשעיר דברים אף כפרה האמורה בפר דברים ואם נפשך לומר הרי הוא אומר °והקריב אהרן את פר החטאת אשר לו וכפר בעדו ובעד ביתו ועדיין לא נשחט הפר מאי ואם נפשך לומר וכי תימא נילף משעיר הנעשה בפנים שכפרתו בדמים הרי הוא אומר וכפר ועדיין לא נשחט הפר ומניין

בלאו דנבילה קא מיפלגי · דכתיב עשה אחריו לגר אשר בשעריך תתננה ואכלה (דברים יד) ומיהו על כרחך אין זה ניתוק לעשה דהא כתיבתה לגר אי אפשר לאחר שעבר על לא תעשה של אכילה ועל כרחך עשה מעיקרא משמע לא תאכלו כל נבילה אלא לגר תתננה ולא תאכלוה: רבי עקיבא סבר לאו מעליא הוא · ולוקין עליו ולאו דלקט שכחה ופיאה נמי עשה דבתריה מעיקר' משמע והכי קאמר קרא (ויקר' יט) לקט קצירך לא תלקט אלא לעני תעזבנו ולא תלקטנו ולוקין עליה ואין עולה באה עליו: ורבי יוסי הגלילי סבר · לאו דנביל' אע"ג דעל כרחך עשה דבתריה מעיקרא משמע הואיל ובתריה דלאו כתיב אין לוקין עליו דלא דמי ללאו דחסימ' ובאה עליו עול' ולאו דלקט שכחה ופאה נמי אפילו המרי' דעשה דבתרי' מעיקרא הוא משמע לא לקי עליה: אביי אמר דכולי עלמא לאו דנבילה · דעל כרחך עשה דבתריה מעיקרא משמע ולאו מעליא הוי ולוקין עליה: והכא בתעזוב · הכתוב אחר לאו של לקט שכחה ופאה קא מיפלגי: רבי יוסי סבר השת' משמע · אחר שלקט ועבר על לא תעשה כתקו הכתוב לעשה ולומר לעוזבו שם לעני ולגר ולפיכך אין לוקין עליו: ורבי עקיבא סבר מעיקרא · קודם לקיטה קאי עשה ולקי עליה דלא ניתק לעשה ואין עולה באה עליו: וכן בשעיר · המשתלח הוא אומר עונות תחילה ואח"כ פשעים ואחר כך חטאים: המורדים · העושה להכעיס: מלך מואב פשע בי · מרד בי: אז תפשע לבנה · מרדו יושבי לבנה על מלך יהודה: חוזר ומתודה כו' · בתמיה אם על זדונות ימחלו לו אין צריך לבקש טוב על השגגות: עשה להן זדונות השגגות · והכי קאמר נושא עון ופשע כחטאה שוגג: דקא תפיש ליה קרא · דוידוי יום הכיפורי' גופי' הוא דכתיב · שליח ציבור משמש בתפילתו של יום הכיפורים סדר עבודותיו של כהן גדול על סם ונשלמה פרים שפתינו (הושע יד): וכפר · מה שאמרו שפרו וכפר בעדו ובעד ביתו (ויקרא טז) דבריו וידוי: כאמר להלן בשעיר המשתלח יעמד חי לפני ה' לכפר עליו (שם): אם נפשך לומר · להשיב תשוב על גזיר' שוה זו לומר שאין וכפר אלא במתן דמים על כרחך מכיה וביה תיפוק לך דלא אפשר למימר הכי שהרי הוא אומר והקריב אהרן את פר החטאת אשר לו וכפר בעדו ובעד ביתו ואח"כ ושחט את פר החטאת ונומר על כרחך וכפר בעדו ועדיין לא נשחט אלמא כפר' זו בדברים היא: מאי אם נפשך לומר · מה היה להשיב לו דאיצטריך לי' טעמא אחרינא: וכי תימא נילף · האי וכפר מכפרה דכתיב' בשעיר הפנימי דכתיב וכפר על הקדש מטומאת בני ישרא' והשיא במתן היא דבתר מתן דמים כתובה ועוד שאין בו וידוי: ומניין

עין משפט נר מצוה

לאו דנבילה איכא בינייהו: ה"נ הוי מצי למימר טריפה דכתב (שמות כב) ובשר בשדה טרפה לא תאכלו לכלב תשליכון אותו וליכא למימר לכולי עלמא לא לקי אההוא לאו דטריפה דהוי ליה לאו שבכללות דאיצטריך לבשר קדשים שיצאו חוץ למחיצתם ולהוציא העובר את ידו קוד' שחיטה בפרק בהמ' המקשה (דף כח) דהא לטריפה דכתיב בהדיא לא הוי לאו שבכללות כדמשמע בר"פ כל שעה (דף כד) גבי כותר וגבי נא ומבושל וע"ש ולענין קדשים ועובר הוא דהוי לאו שבכללות והא דאמר בפר' אלו הן הלוקין (דף יח) גבי זר שאכל את העולה חוץ לחומה לפני זריקה ופריך ולילקי נמי משו' ובשר בשדה טרפה לא תאכלו התם לאו מלקות ממש קאמר אלא איסורא בעלמא כדמוכח סוגיא דהתם דאיסורא קאמר וכ"ל לתרץ דלהכי לא קאמר טריפה דאפילו רבי יוסי הגלילי לא חשיב ניתוק כיון דלא ניתק כל מה שבלבו דבלאו [כולל] נמי קדשים שיצאו חוץ למחיצתן והנהו לא קאי לכלב תשליכון ואע"פי כן מצאתי בספר אחד לאו דנביל' וטריפ' איכא בינייהו אבל תימ' לי אמאי לא קאמר לקט שכחה ופיאה איכא בינייהו ופליאה גדולה מאד דשבק לקט שכחה ופיא' דאיירי בהו ונקט נביל' ונראה לי דמעיקרא בעי למימר דנביל' איכא בינייהו וכיון דאשכחן מילתא אחריתי דאיכ' בינייהו איכ' למימר דלתרוייהו מכפרת על לקט שכחה ופיאה לרבי יוסי הגלילי דלא הזכיר ניתוק בדבריו מכפר אע"ג דלאו ניתוק גמור הוא ושמעי' רבי עקיבא דסבירא ליה כל לאו שכתב עשה אחריו אע"ג דלאו ניתוק הוא לתקן אחריו שלאו לאחר שעבר עליו עולה מכפר' עליו ותנא לקט שכחה ופאה והוא הדין לנבילה וקאמר לי' רבי עקיבא בלקט שכחה ופיאה מודינא לך דלדידי סבירא לי דהוי ניתוק גמור לתקן הלאו אחר שעבר עליו דסבירא ליה כרבי ישמעאל דאמר פרק הגוזל קמא (דף צד) מצות פיאה להפרים מן הקמ' לא הפרים מן הקמה כו' עד ר' ישמעאל אומר אף מפרים מן העיס' ומפרש התם דאפי' את"ל דשינוי קונה הכא חייב משום דכתב תעזוב יתירא אלמא אפילו אחר שעבר הלאו לגמרי אמר קרא תעזוב ותפטר אם כן הוה לי' ניתוק גמור אבל נבילה לא אבל בתר הכי דקאמר דלכולי עלמא בעי ניתוק גמור אז צריך לומר דלקט שכחה ופיאה איכא בינייהו שאם לא כן מאי בינייהו אי נמי דמעיקרא ס"ד דלכולי עלמא תעזוב להבא משמע וניתוק גמור הוא מיהו רבי עקיבא שמעי' לת"ק דאפילו אי לא הוי ניתוק מכפר מדלא הזכיר בהדיא ניתק לעשה ואם כן הוא הדין נבילה:
יכול

מה
א מיי' פ"ג מה' עבודת יו"הכ הל' ו ופ"א מה' תשובה הל' א

ומניין שבאנא נאמר כאן כפרה ונאמר להלן בחורב כפרה מה להלן באנא אף כאן באנא ומניין שבשם נאמר כאן כפרה ונאמרה בעגלה ערופה כפרה מה להלן בשם אף כאן בשם אמר אביי בשלמ' חורב מעגלה ערופה לא יליף מאי דהוה הוה אלא עגלה ערופה תיליף מחורב וכי תימא ה"נ *והתנן הכהני' אומרים °כפר לעמך ישראל ואלו באנא לא קא אמר קשיא: והן עונין אחריו: *תניא רבי אמר °כי שם ה' אקרא הבו גודל לאלהינו אמר להם משה לישראל בשע' שאני מזכיר שמו של הקב"ה אתם הבו גודל חנניה בן אחי רבי יהושע אומר °זכר צדיק לברכה אמ' להם נביא לישראל בשעה שאני מזכיר צדיק עולמים אתם תנו ברכה:

מתני' בא לו למזרח העזרה לצפון המזבח הסגן מימינו וראש בית אב משמאלו ושם שני שעירים וקלפי הית' שם ובה שני גורלות של אשכרוע היו ועשאן בן גמלא של זהב והיו מזכירי' אותו לשבח בן קטין עשה *שנים עשר דד לכיור שלא היה לו אלא שנים ואף הוא עשה מוכני לכיור שלא יהיו מימיו נפסלין בלינה מונבז המלך היה עושה כל ידות הכלים של יום הכפורים של זהב הילני אמו עשתה נברשת של זהב שעל פתח היכל ואף היא עש' טבלא של זהב שפרשת סוטה כתובה עליה נקנור נעשו נסים לדלתותיו והיו מזכירין אותן לשבח:

גמ' מדקאמר בצפון המזבח מכלל דמזבח לאו בצפון קאי מני רבי אליעזר בן יעקב היא דתניא °צפונה לפני ה' שיהא צפון כולו פנוי דברי רבי אליעזר בן יעקב והא רישא ר' אליעזר בר' שמעון היא כולה רבי אליעזר בן יעקב היא ותני בבין האולם ולמזבח: הסגן בימינו וראש בית אב בשמאלו: אמר רב יהודה המהלך לימין רבו הרי זה בור תנן הסגן בימינו וראש בית אב בשמאלו ועוד *תני' שלש' שהיו מהלכין בדרך הרב באמצע גדול בימינו וקטן משמאלו וכן מצינו בשלש' מלאכי השרת שבאו אצל אברהם מיכאל באמצע גבריאל בימינו ורפאל בשמאלו תרגומא רב שמואל בר פפא קמי' דרב ארא כדי שיתכסה בו רבו והתניא המהלך כנגד רבו הרי זה בור אחורי רבו הרי זה ממגסי הרוח דמצדד אצדודי: וקלפי היתה שם ובה שני גורלות: ת"ר °ונתן אהרן על שני השעירים גורלות [גורלות] של כל דבר יכול יתן שנים על זה ושנים על זה תלמוד לומר גורל אחד לה' וגורל אחד לעזאזל *אין כאן לשם אלא גורל אחד ואין כאן לעזאזל אלא אחד יכול יתן של שם ושל עזאזל על זה ושל שם ושל עזאזל על זה ת"ל גורל אחד [לה' אין כאן לה' אלא א' ואין כאן לעזאזל אלא א'] א"כ מה ת"ל גורלות שיהיו שוין שלא יעשה אחד של זהב ואח' של כסף אחד גדול ואחד קטן גורלות של כל דבר פשיטא לא צריכא לכדתניא לפי שמצינו בציץ שהשם כתוב עליו והוא של זהב יכול אף זה כן ת"ל גורל גורל ריבה ריב' של זית ריבה של אגוז ריבה של אשכרוע: בן קטין עשה שנים עשר דד לכיור וכו': תנא כדי שיהיו שנים עשר אחיו הכהני' העסוקין בתמיד מקדשין ידיהן ורגליהם בבת אחת תנא שחרי' במילואו מקדיש ידיו ורגליו מן העליון ערבית בירידתו מקדי' ידיו ורגליו מן התחתון: ואף הוא עשה מוכני לכיור וכו': מאי מוכני אמ' אביי גילגלא דהוה משקעא ליה: מונבז המלך עשה כל ידות הכלים וכו': נעבדינהו לדידהו דדהב
אמר

*אין כתי' לה' אלא על א' ואין כתיב כו' כצ"ל

ומניין שבאנא · יהא וידוי זה: נאמר כפרה בחורב · בנעשה עגל (שמ' לב) אולי אכפרה בעד חטאתכם: מה להלן באנא · אנא חטא העם הזה וגומר: ומניין שבשם · אנא ה': בעגלה ערופה · כפר לעמך ישראל אשר פדית ה' (דברים כא): בשלמא חורב מעגלה לא יליף · לומר שיהא שם הזכרת השם: מאי דהוה הוה · כבר עבר ואי אפשר לחזור: אלא עגלה ערופה ניליף מחורב · ותיבעי אנא: והתנן · בסדר מעשה עגלה ערופה במסכ' סוטה (דף מו) הכהני' אומרי' כו': הכי גרסינן בשעה שאני מזכיר שמו של הקב"ה כו': מתני' בא לו למזרח · חוזר אחוריו לצד מזרח סמוך לפתח שלא היו מכניסין השעירים להגריל אלא שיהיו בתוך חלל העזרה כדכתי' (ויקר' טז) והעמידם אותם לפני ה' אבל לא לקרבן כל כך לצד ההיכל עד שהו' בא למותנו הפר מקריבין אותו כדתנן לקמן (דף נב ב) הביאו לו את השעיר שחטו וכו': לצפון המזבח · כלומר מסוך מכנגד המזבח לצד צפון שיהא כנגד הכיור שבין מזבח לצפון דאע"ג דלא שחיט ליה הכא מכל מקו' כל מעשיו מעוכין לצפון ואשמעינן שאין צפון כנגד מזרחו של מזבח: קלפי · תסק"ירן בלע"ז: של אשכרוע · ברוש: יהושע בן גמלא · כשנתמנה בכהונה גדולה: בן קטין · כהן גדול היה: עשה שנים עשר דד · ליציקת המים: מוכני · מפרש בגמרא גלגל לשקעו בו בבור שיהו מימיו מחוברי' לנימי הכיור ואי לא הוו מיפסלי בלינה לפי שקדשו בכלי ולא כבוד קידושים הוא ליפסל מים קדושים: נברשתא · מנורה ודומה לו בספר דניאל (ה) לקבל נברשתא דדהבא במעשה בלשאצר: שפרשת סוטה כתובה עליה · ולא יצטרך להביא תורה לכתוב ממנו מגילת סוטה במקדש: נקנור נעשו נסים לדלתותיו · שם האיש נקנור וכן שלו מפורש בגמרא: גמ' מדקאמר לצפון המזבח · שהוצרך למושכו מכנגד המזבח ולצפון: מכלל דמזבח לאו בצפון הוי קאי · אין כלום מן המזבח בצפון העזר' ואי הוו קיימי כנג' מזרח' של מזבח פורתא לאו בצפון קיימי: צפון על ירך המזבח · צפונה לשון אויר משמע הכך ה' יתירה אל צפון שהוא האויר הפנוי: והא רישא רבי אליעזר ברבי שמעון · דאמר מזבח מקצתו בצפון שהכשיר שחיט' הפר בין האולם ולמזבח: כולה ר"א בן יעקב ותני · ברישא פר היה עומד בבין האולם ולמזבח סמוך לבין האולם ולמזבח אלא מקלוע דרומית של מזבח שהי' מקרבן אצל הפתח בכל יכולת ממו' חולצא דכהן ויותר מכאן לא יכול לקרבן דאי מעייל לי' בכנגד מזרח המזבח לאו בצפון הוא: הרי זה בור · אפילו בדרך ארץ אינו בקי: שלשה שהיו מהלכין בדרך · לא ילכו זה אחר זה אלא בשור' אחת: וכן מצינו במלאכי השרת · מדכתיב (בראשית יח) ג' נצבי' עליו מכלל שבשור' אחת הוו קיימי זה אצל זה דאי זה אחר זה קיימי אין זה נצבים עליו אלא לפנים: כדי שיתכסה בו רבו · הא דקתני מימינו לא שילך אצלו אלא מאחוריו ומיהו גדול לימין וקטן לצד שמאל אצל גדול ושניהם אחורי הרב ממש: ה"ג והתניא המהלך כנגד רבו הרי זה בור אחורי רבו הרי זה מגסי הרוח: דמיצדד אצדודי · לא אצל ממש ולא אחורי ממש אלא שיכסה בו רבו מקצת כד רבו: יכול יתן שנים על זה ושנים על זה · והכי קאמר קרא ונתן על כל אחד מהניהם גורלות דמשמע שנים: ת"ל גורל אחד לה' · אין כתיב שם אלא על אחד מהם ואין כתיב עזאזל אלא על אחד מהם: יכול יתן של שם ושל עזאזל על זה · לקיים ונתן גורלות שנים על כל אחד מהניה' ואיזה שירצה יעשה לשם: תלמוד לומר אחד · ממשמע שנאמר גורל לה' יודע אני שהוא אח' וכי כתיב אחד לדרשא כתביה: יכול אף זה כן · גורל שהשם כתוב עליו: לדידהו · לכלים:

עין משפט נר מצוה

יכול יתן ב' על זה · משמע דהכי פי' שני שכתב עליהם לשם יתן על של שם ושני' של עזאזל על של עזאזל אבל בירושלמי פרי' אהא דקאמ' יכול יתן של שם ושל עזאזל על זה ועל זה ולאו דא היא קמיית' משמ' דב' על זה וב' על זה היינו של שם ועזאזל על זה ועל זה ומתרץ הכי יכול משהוא נותן של שם על של שם ושל עזאזל על של עזאזל יחליף ויתן של שם על של עזאזל ושל עזאזל על של שם:

ת"ל גורל גורל ריבה · מיהו תימא לי דמעיקרא קאמר דמגורלות נפקא לן והדר מייתי ברייתא דמגורל גורל נפקא ליה ועוד דלעיל דרשינן מדכתיב גורלות שיהו שוין ויש לומר דהא דקתני גורלו' של כל דבר לאו ממשמעות דגורלות נפקא ליה אלא הכי קאמר תנא גורלות שאמרה תורה של כל דבר הן לאו מהכא נפקא אלא מגורל גורל ריבה:

יכול יתן של שם ושל עזאז' על זה וכו' · פרש"י ויכו' איזה שירצה לשם ואיזה שירצה לעזאזל ואין צריך לפר' כן דנמצ' שלא היה הגורל קובעת את השם וקר' כתב ועשהו חטאת ודרשינן מיני' בפרק טרף בקלפי (דף מ ב) דלא השם עושהו חטאת אלא הגורל את כ"ל לפר' יכול יתן של שם כו' כמו שיש בירושלמי לאחר שנתן של שם על של שם ושל עזאזל על של עזאזל יחליף ויתן של זה על של זה לקיי' מה שנאמר גורלות דמשמע גורלות על כל אחד אי נמי לאחר שנקבעו יביא עוד ב' גורלות של שם ושל עזאזל ויניח של שם על של שם ושל עזאזל על של עזאזל:
אמר

מו
א מיי' פ"ט מה' ... הל' ג
מז
ב מיי' פ"ב מה' עבודת יו"הכ הל' ג
מח
ג מיי' שם הל' ה
מט
ד סמג' פ"ג מה' בית הבחירה הל' יח ופ"ט מה' בית המקדש סל' יב
נ
ה מיי' פ"ו מה' ת"ת הל' ט טוש"ע י"ד סי' רמב סעי' יז
נא
ו מיי' שם פ"ח מה' טו"שע סעי' יג
נב
ז מיי' פ"ב מה' עבודת יו"הכ הל' ח
נג
ח מיי' פ"ג מה' בית הבחירה הל' יח

תורה אור

אמר אביי בידות סכינין מיתיבי אף הוא עשה כני כלים ואוגני כלים וידות כלים וידות סכינין של יום הכיפורי' של זהב תרגומ' אביי בקתתא דנרגי וחציני: הילני אמו עשתה נברשת של זהב וכו': תנא כשעה שחמה זורחת ניצוצות יוצאין ממנה והכל יודעין שהגיע זמן קריאת שמע מיתיבי הקורא את שמע שחרית עם אנשי משמר ואנשי מעמד לא יצא מפני שאנשי משמ' משכימין ואנשי מעמד מאחרים אמר אביי *לשאר עמא דבירושלים: ואף היא עשתה טבלא: שמעת מינה *כותבין מגילה לתינוק להתלמד בה אמר ריש לקיש משום רבי ינאי באלף בית מיתיבי כשהוא כותב רואה וכותב מה שכתוב בטבלא אימא רואה וכותב כמה שכתוב בטבלא מיתיבי כשהוא כותב רואה וכותב מה שכתוב בטבלא ומה כתוב בטבלא °אם שכב איש אותך [ואם לא שכב] אם שטית אם לא שטית התם

בסירוגין

בסירוגין: ניקנור נעשו נסים לדלתותיו: תנו רבנן מה נסים נעשו לדלתותיו אמרו כשהלך ניקנור להביא דלתות מאלכסנדריא של מצרים בחזירתו עמד עליו נחשול שבים לטבעו נטלו אחת מהן והטילוה לים ועדיין לא נח הים מזעפו בקשו להטיל את חברתה עמד הוא וכרכה אמר להן הטילוני עמה מיד נח הים מזעפו והיה מצטער על חברתה כיון שהגיע לנמלה של עכו היתה מבצבצת ויוצאה מתחת דופני הספינה ויש אומרים בריה שבים בלעתה והקיאתה ליבשה ועליה אמר שלמה °קורות בתינו ארזים רהיטנו ברותים אל תקרי ברותים אלא ברית ים לפיכך כל השערים שהיו במקדש נשתנו להיות של זהב חוץ משערי ניקנור מפני שנעשו בו נסים ויש אומרים מפני שנחושתן מוצהבת היתה רבי אליעזר בן יעקב אומר נחושת קלוניתא היתה והיתה מאירה כשל זהב: מתני' ואלו לגנאי של בית גרמו לא רצו ללמד על מעשה לחם הפנים של בית אבטינס לא רצו ללמד על מעשה הקטורת הגרוס בן לוי היה יודע פרק בשיר ולא רצה ללמד בן קמצר לא רצה ללמד על מעשה הכתב על הראשונים נאמר °זכר צדיק לברכה ועל אלו נאמר ושם רשעים ירקב: גמ' *תנו רבנן בית גרמו היו בקיאין במעשה לחם הפנים ולא רצו ללמד שלחו חכמים והביאו אומנין מאלכסנדריא של מצרים היו יודעין לאפות כמותן ולא היו יודעין לרדות כמותן שהללו מסיקין מבחוץ ואופין מבחוץ והללו מסיקין מבפני' ואופין מבפני' הללו פיתן מתעפשת והללו אין פיתן מתעפשת כששמעו חכמים בדבר אמרו כל מה שברא הקב"ה לכבודו בראו שנאמר °כל הנקרא בשמי ולכבודי בראתיו וחזרו בית גרמו למקומן שלחו להם חכמים ולא באו כפלו להם שכרן ובאו בכל יום היו נוטלין שנים עשר מנה והיום עשרים וארבעה רבי יהודה אומר בכל יום עשרים וארבעה והיום ארבעים ושמנה אמרו להם חכמים מה ראיתם שלא ללמד אמרו להם יודעין היו של בית אבא שבית זה עתיד ליחרב שמא ילמוד אדם שאינו מהוגן וילך ויעבוד ע"א בכך ועל דבר זה מזכירין אותן לשבח מעולם לא נמצאת פת נקיה ביד בניהם שלא יאמרו ממעשה לחם הפנים זה ניזונין לקיים מה שנאמר °והייתם נקיים מה' ומישראל של בית אבטינס לא רצו ללמד על מעשה הקטורת תנו רבנן *בית אבטינס היו בקיאין במעשה הקטורת לא רצו ללמד שלחו חכמים והביאו אומנין מאלכסנדריא של מצרים והיו יודעין לפטם כמותן ולא היו יודעין להעלות עשן כמותן של הללו מתמר ועולה כמקל של הללו מפציע לכאן ולכאן וכששמעו חכמים בדבר אמרו כל מה שברא הקדוש ברוך הוא לכבודו בראו שנאמר °כל פעל ה' למענהו וחזרו בית אבטינס למקומן שלחו להם חכמים ולא באו כפלו להן שכרן ובאו בכל יום היו נוטלין שנים עשר מנה והיום עשרים וארבעה רבי יהודה אומר בכל יום עשרים וארבעי' ושמונה אמרו להן חכמים מה ראיתם שלא ללמד אמרו יודעין היו של בית אבא שבית זה עתיד ליחרב אמרו שמא ילמוד אדם שאינו מהוגן וילך ויעבוד ע"א בכך ועל דבר זה מזכירין אותן לשבח מעולם לא יצאת כלה מבושמת מבתיהן וכשנושאין אשה ממקום אחר מתנין עמה שלא תתבסם שלא יאמרו ממעשה הקטורת מתבסמין לקיים מה שנאמר והייתם נקיים מה' ומישראל תניא אמר רבי ישמעאל פעם אחת הייתי מהלך בדרך ומצאתי אחד מבני בניהם אמרתי לו אבותיך בקשו להרבות כבודן ורצו למעט כבוד המקום עכשיו כבוד מקום במקומו ומיעט כבודן אמר רבי עקיבא פעם אחת סח לי רבי ישמעאל בן לוגה פעם אחת יצאתי אני ואחד מבני בניהם לשדה ללקט עשבים וראיתיו ששחק ובכה אמרתי לו מפני מה בכית אמר לי כבוד אבותי נזכרתי ומפני מה שחקת אמר לי שעתיד הקדוש ברוך הוא להחזירה לנו ומפני מה נזכרת אמר לי מעלה עשן כנגדי הראהו לי אמר לי שבועה היא בידנו שאין מראין אותו לכל אדם אמר רבי יוחנן בן נורי פעם אחת מצאתי זקן אחד ומגילת סממנין בידו אמרתי לו מאין אתה אמר לי מבית אבטינס אני ומה בידך אמר לי מגילת סממנין הראהו לי אמר לי כל זמן שבית אבא היו קיימין לא היו מוסרין אותו לכל אדם ועכשיו הרי הוא לך והזהר בה וכשבאתי וסחתי דברי לפני ר"ע אמר לי מעתה אסור לספר בגנותן של אלו מכאן אמר בן עזאי בשמך יקראוך ובמקומך יושיבוך

ומשלך

דלא מסקי בשמייהו · בפרק בתרא דכתובות (דף קד ב) גבי הני דייני גזירות אדמון וחנן בן אבשלום גרים ר"ת אבישלום משום דאמר רבי מאיר בחלק (דף קג ב) אבשלום אין לו חלק לעולם הבא ואשכחן שם אדם אבישלום כדכתיב אביה בת אבישלום וכן בפרק קמא דשבת (דף יג ב) גרסי' הלל ושבנא דשבנא רשע היה וי"מ דתרי שבנא הוו כדכתב בישעיה (כ"ב) לך בא אל הסוכן הזה על שבנא אשר על הבית וכתב בתריה מה לך פה וגומר משמע שהיה רשע וכתיב בתריה ויהי כשמע המלך חזקיה ויקרע וכו' עד ואת שבנא הסופר ואת הזקנים מתכסים בשק שמא אחר הוא וריין דאחד היה צדיק מסקינן בשמי' מיהו נראה דהכל אחד דעל כרחך ההוא שבנא בתרא שנתכס' בשק כשחירף רבשקה במעש' דסנחרי' רשע הוה כדמשמע בפרק זה בורר (דף כו) אבל אין מוקדם ומאוחר בתור' ואע"ג דהכא קרי לי' סופר והכא על הבית על כרחך הכל אחד כדפרי':

הדרן עלך אמר להם הממונה

ומשלך יתנו לך · כלומר לא משלהם הוא מתנה אלא משלך ... קרובים לך מן השמים: ואין מלכות נוגעת בחבירתה · ... זמן המלכות ליפול יתעכב אחרת לא יאחר זמן כמלא נימא ... שזמנה ליפול בלילה נופל' בליל' שנ' (דניאל ה) ביה בליליא ... בלשצר ושזמנה ביום נופלת ... שנ' (יחזקאל ל) ובתחפנחס חשך היום: לבין הנימין · בין ... נימת השפה כנגד מחילת החוטם ... נזקרים בבת ראש · ... מהכרעת הקול: רקביבות ... רדולי"א תלודה ככלי ברזל ... משתמשי' בו: דלא מסקי בשמייהו לא יקרא אדם לבנו שם אדם רשע ... מודדת בטפחים · לידע כמה ... בו מיום ליום ונותנת המשקל ... התוספ': כהן ונביא · זכריה ... יהויד' הכהן שלא מסקינן בשמייהו ... דהא דואג האדומי רשע היה ו... קראו לתינוק כשמו: חזי מאי דסליק ביה · ראה מה עלתה ב... שנשחט: צדיק מעצמו · על מעשיו נזכר לטובה: רשע אף ... ידי חבירו · נזכר לרעה: ... רשעים · ולא כתי' שם רשע ... המכסה' אני מאברה' · כיון שהזכ... שמו ברכו דסמיך ליה ואברהם ה... יהיה וגו': עובדי' · היה דר ב... אחאב ואיזבל: מברכתן של צדיקי' כו' · במקום שהקדוש ברוך הו... מברך את הצדיקים שם מקלל א... הרשעים: וירא את האור · ... בדעתו להתקיים האור של עולם ... בשביל הצדיק שהוא טוב: וישת עליהם תבל · פיזרן בכל הדורות להיות שתות וקיום ויסוד לקיום ... תבל: רגלי חסידיו · בשביל ... חסידיו כמו ויברך ה' אותך לרגלי ... (בראשית ל): טוב אינו חוטא ... לרגלי חסידיו ישמור · סופו חסידיו ישמור: פעם ראשונה ושנייה כו' ... רגלי חסידיו משהנהיג בחסד ... רגלים כמו זה שלש רגלים ... (במדבר כב) פעמי' ישמור אותו מן החטא: כיון שבא אדם לטמא ... להיו' רשע פותחין לו פתח הטומאה ליכנ' בו מספיקין בידו ואין מונעין ממנו מן השמים לעכבו: אם ללצים הוא יליץ · אם ללצי' הוא בא להתחבר הוא יליץ לא ימנעוהו ולא יעזרוהו: אם לענוים · הוא בא להתחבר יתן לו חן מי שביד... ליתן:

ומשלך יתנו לך אין אדם נוגע במוכן לחבירו ואין מלכות נוגעת בחברתה אפילו כמלא נימא: הגרום בן לוי וכו': תניא כשהוא נותן קולו בנעימה מכנים גודלו לתוך פיו ומניח אצבעו בין הנימין עד שהיו אחיו הכהני' נזקרים בבת ראש לאחוריהם תנו רבנן בן קמצר לא רצה ללמד על מעשה הכתב אמרו עליו שהיה נוטל ד' קולמוסין בין אצבעותיו ואם היתה תיבה של ד' אותיות היה כותבה בבת אחת אמרו לו מה ראית שלא ללמד כולן מצאו תשובה לדבריהם בן קמצר לא מצא תשובה לדבריו על הראשונים נאמר °זכר צדיק לברכה ועל בן קמצר וחביריו נאמ' °שם רשעים ירקב מאי ושם רשעים ירקב אמר ר' אלעזר רקביבות תעלה בשמותן דלא מסקינן בשמייהו מתיב רבינא מעשה בדואג בן יוסף שהניחו [אביו] בן קטן לאמו בכל יום הית' אמו מודדתו בטפחי' ונותנת משקלו של זהב לבית המקדש וכשגבר אויב טבחתו ואכלתו ועליה קונן ירמיה °אם תאכלנה נשים פרים עוללי טפוחים משיבה רוח הקדש ואומרת אם יהרג במקדש ה' כהן ונביא חזי מאי סליק ביה אמר רבי אלעזר צדיק מעצמו ורשע מחבירו צדיק מעצמו דכתיב זכר צדיק לברכה ורשע מחבירו דכתיב שם רשעים ירקב אמר ליה רבינא לההוא מרבנן דהוה מסדר אגדתה קמיה מנא הא מילתא דאמור רבנן זכר צדיק לברכה אמר ליה דהא כתי' זכר צדיק לברכה מדאורייתא מנא לן דכתיב °וה' אמר המכסה אני מאברהם אשר אני עושה וכתיב °ואברהם היו יהיה לגוי גדול ועצום מנא הא מילתא דאמור רבנן שם רשעים ירקב אמ' ליה דהא כתיב שם רשעים ירקב מדאוריית' מנא לן דכתיב °ויאהל עד סדום וכתי' ואנשי סדום רעים וחטאים לה' מאד אמר ר' אלעזר צדיק דר בין שני רשעים ולא למד ממעשיהם רשע דר בין שני צדיקי' ולא למד ממעשיהם צדיק דר בין שני רשעים ולא למד ממעשיהם עובדיה רשע דר בין שני צדיקים ולא למד ממעשיהם זה עשו אמר רבי אלעזר מברכתן של צדיקים אתה למד קללה לרשעים ומקללתן של רשעים אתה למד ברכה לצדיקים מברכתן של צדיקים אתה למד קללה לרשעים דכתיב °כי ידעתיו למען אשר יצוה וגומ' וכתיב בתריה °ויאמר ה' זעקת סדום ועמורה כי רבה ומקללתן של רשעים אתה למד ברכה לצדיקים דכתיב ואנשי סדום רעים וחטאים לה' וה' אמר אל אברהם אחרי הפרד לוט מעמו אמר ר' אלעזר אפי' בשביל צדיק אחד עולם נברא שנאמר °וירא אלהים את האור כי טוב ואין טוב אלא צדיק שנאמר °אמרו צדיק כי טוב אמר ר' אלעזר כל המשכח דבר מתלמודו גורם גלות לבניו שנ' °ותשכח תורת אלהיך אשכח בניך גם אני ר' אבהו אמר מורידין אותו מגדולתו שנאמר °כי אתה הדעת מאסת ואמאסך מכהן לי אמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן *אין צדיק נפטר מן העולם עד שנברא צדיק כמותו שנאמר °וזרח השמש ובא השמש עד שלא כבתה שמשו של עלי זרחה שמשו של שמואל הרמתי אמר רבי חייא בר אבא א"ר יוחנן ראה הקדוש ברוך הוא שצדיקים מועטין עמד ושתלן בכל דור ודור שנאמר °כי לה' מצוקי ארץ וישת עליהם תבל אמר רבי חייא בר אבא א"ר יוחנן אפילו בשביל צדיק אחד העולם מתקיים שנאמר °וצדיק יסוד עולם רבי חייא דידיה אמר מהכא °רגלי חסידיו ישמור חסידיו טובא משמע אמר רב נחמן בר יצחק חסידו כתיב אמר ר' חייא בר אבא אמר רבי יוחנן כיון שיצא רוב שנותיו של אדם ולא חטא שוב אינו חוטא שנאמר רגלי חסידיו ישמור דבי רבי שילא אמרי כיון שבאה לידו דבר עבירה פעם ראשונה ושנייה ואינו חוטא שוב אינו חוטא שנאמר רגלי חסידיו ישמור *אמר ריש לקיש מאי דכתי' °אם ללצים הוא יליץ ולענוים יתן חן בא לטמא פותחין לו בא לטהר מסייעין אותו תנא דבי רבי ישמעאל משל לאדם שהיה מוכר נפט ואפרסמון

עין משפט נר מצוה

בא · הלוקח למדוד נפט מפני סריחו רע הוגו' לו המוכר מדוד לעצמך: מטמטמת · אוטמת ומוחמת מכל חכמה: ונטמתם · חסר א': מסייעין אותו הרבה · מכינין אותו ליטמא הרבה והכי דאמר קרא אל תטמאו בהן ואם תטמאו סוף ונטמתם: והתקדשתם · מעט והייתם קדושי' הרבה הבא ליטהר מסייעין אותו:

בא למדוד נפט אומר לו מדוד אתה לעצמך בא למדוד אפרסמון אומר לו המתן לי עד שאמדוד עמך כדי שנתבסם אני ואתה תנא דבי רבי ישמעאל עבירה מטמטמת לבו של אדם שנאמ' °ולא תטמאו בהם ונטמתם בם אל תקרי ונטמאתם אלא ונטמטם תנו רבנן אל תטמאו בהם ונטמאתם בם אדם מטמא עצמו מעט מטמאין אותו הרבה מלמטה מטמאין אותו מלמעלה בעולם הזה מטמאין אותו לעולם הבא תנו רבנן °והתקדשתם והייתם קדושי' אדם מקדש עצמו מעט מקדשין אותו הרבה מלמטה מקדשין אותו מלמעלה בעולם הזה מקדשין אותו לעולם הבא:

הדרן עלך אמר להם הממונה

טרף בקלפי והעלה שני גורלות אחד כתוב עליו לשם ואחד כתוב עליו לעזאזל הסגן בימינו וראש בית אב משמאלו אם של שם עלה בימינו הסגן אומר לו אישי כהן גדול הגבה ימינך ואם של שם עלה בשמאלו ראש בית אב אומר לו אישי כ"ג הגבה שמאלך נתנן על שני השעירים ואומר לה' חטאת רבי ישמעאל אומר לא היה צריך לומר חטאת אלא לה' והן עונין אחריו ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד: גמ' למה לי טרף בקלפי כי היכי דלא ניכוין ולישקול אמר רבא קלפי של עץ היתה ושל חול היתה ואינה מחזקת אלא שתי ידים מתקיף לה רבינא בשלמא אינה מחזקת אלא שתי ידים כי היכי דלא ליכוין ולישקול אלא של חול נקדשה אם כן הוה לה כלי שרת של עץ וכלי שרת דעץ לא עבדינן ונעבדה דכסף ונעבדה דזהב התורה חסה על ממונן של ישראל מתניתין דלאו כי האי תנא דתניא רבי יהודה אומר משו' ר' אליעזר הסגן וכהן גדול מכניסין ידן בקלפי אם בימינו של כהן גדול עולה הסגן אומר לו אישי כהן גדול הגבה ימינך ואם בימינו של סגן עולה ראש בית אב אומ' לו לכהן גדול דבר מילך ונימא ליה סגן כיון דלא סליק בידיה חלשא דעתיה במאי קא מיפלגי מר סבר ימינא דסגן עדיף משמאליה דכהן גדול ומר סבר כי הדדי נינהו ומאן האי תנא דפליג עליה דרבי יהודה רבי חנינא סגן הכהנים הוא דתניא רבי חנינא סגן הכהנים אומר למה סגן מימינו שאם אירע בו פסול בכהן גדול נכנס סגן ומשמש תחתיו תנו רבנן ארבעים שנה ששמש שמעון הצדיק היה גורל עולה בימין מכאן ואילך פעמים עולה בימין פעמים עולה בשמאל והיה לשון של זהורית מלבין מכאן ואילך פעמים מלבין פעמים אינו מלבין והיה נר מערבי דולק מכאן ואילך פעמים דולק פעמים כבה והיה אש של מערכה מתגבר ולא היו כהנים צריכין להביא עצים למערכה חוץ משני גזירי עצים כדי לקיים מצות עצים מכאן ואילך פעמים מתגבר פעמים אין מתגבר ולא היו כהנים נמנעין מלהביא עצים למערכה כל היום כולו ונשתלחה ברכה בעומר ובשתי הלחם ובלחם הפנים וכל כהן שמגיעו כזית יש אוכלו ושבע ויש אוכלו ומותיר מכאן ואילך נשתלח' מאירה בעומר ובשתי הלחם ובלחם הפנים וכל כהן מגיעו כפול *הצנועין מושכין את ידיהן והגרגרנין נוטלין ואוכלין ומעשה באחד שנטל חלקו וחלק חבירו והיו קורין אותו בן חמצן

הדרן עלך אמר להם הממונה

טרף בקלפי · שניהו בפרק שלמעלה (דף לז) וקלפי היתה שם: טרף · פתאום בטריפה ובחטיפ': והעלה שני גורלו' · אחד בימין ואחד בשמאל והשעירים עומדים אחד לימין ואחד בשמאל ונותן גורל שעולה בימין לשעיר של ימין: והן עונין אחריו · כשמזכיר את השם: גמ' דלא ליכוין · שלא יתמתמ להבין במשמושו איזה של שם ויעלנו בימין לפי שהוא סימן יפה כשהוא עולה בימין: ושל חול היתה · אינה מקודשת: התורה חסה כו' · שנאמר (ויקרא יד) וצוה הכהן ופנו את הבית וגו' על מה חסה תורה על פכין של כלי חרס שאין להם טהרה במקוה א"כ חסה על ממון קל כל שכן על ממון חשוב אם כן חסה על ממונן של רשעים קל וחומר על ממונן של צדיקים: ואם בימינו של סגן עלה ראש בית אב אומר לו לכהן גדול דבר מילך · דבר דבריך לה' חטאת: כיון דלא סליק בידיה דכהן גדול ובידיה דסגן סליק חלש דעתי' דכהן גדול אי אומר לו סגן: למה סגן מימינו כו' · שהולך תמיד לימינו כך אמרו בשם רבי יצחק הלוי ואני שמעתי מרבינו יצחק בר יהודה למה סגן ממונה שאם יארע פסול אבל כל זמן שלא יארע בו פסול אין הסגן עובד שום עבוד' בעולם: לשון של זהורית · כמר סרוק ומשוך כמין לשון ונקבע אדום וקושרין אותו בראש שעיר המשתלח והיה מלבין מאיליו והוא סימן שמחל הקדוש ברוך הוא לישרא' כדכתי' (ישעי' א) אם יהיו חטאיכם כשני' כשלג ילבינו: והיה נר מערבי דולק · לאחר שכבו שאר כל הנרות ואף על פי שממנו מתחיל להדליק ערבית בו היה מסיים הטבת נירות שחרי' והוא עדות שהשכינה שורה בישראל כדכתיב מחוץ לפרוכת העדות ואמרינן במסכת שבת (דף כב ב) עדות היא לכל באי עולם שהשכינה שורה בישראל ואמרינן (שם) מאי עדות זה נר מערבי שנותן בה שמן כמדת חברותיה וממנו' היה מתחיל ובה היה מסיים ואיזהו נר מערבי למאן דאמר (מנחות דף צח ב) שבעת הנרו' סדורי' מזר' ומערב קרי נר מערבי נר שני שסמוך לראשון שבמזרח כדתנן (תמיד פ"ו משנ' א) נכנס ומצא שתי נירות מזרחיות דולקי' וכו' למאן דאמ' כו' צפון ודרום נתונין היו אמצעיתן פניו מסובין כלפי מערב והוא קרוי מערבי ושאר הנירות מצדדין פניהם כלפי אמצע' כדכתיב (במדבר ח) אל מול פני המנורה הוא אמצעית יאירו נירות של ששה קנים: והיה אש המערכה מתגבר · ודולק מאיליו בלא תוספת עצים ולא היו צריכין להביא עצים משסדרוהו שחרית: חוץ משני גזירין · של בין הערבים שהן חובה כדאמרי' בפירקי' לעיל (דף כו ב): כשתלחה מאירה · שאינו משביעו: וכל כהן מגיעו כפול · שאינו כזית מאחר שרואה שאינו מטביע הצנועין מושכין את ידיהן (ואם יותיר לא היו מושכין ידיהם) וביומי שמעון לא מי שמגיע כפול לא היו מושכין ידיהם:

טרף בקלפי וכו' · וקראו אותו חמצן כל ימיו · אף ע"פ שגם גרגרנין אחרים חוטפים ואוכלי' כמותו הא דקראו אותו חמצן טפי מאחריני י"ל לפי שהוא חטף מהמנין אחר אי נמי אחרי' לא הקפידו כשהיו חוטפין זה מזה אבל זה כשזה חטף מידו הקפיד:
ונ"ר

א תמיי' פ"ג מה' עבודת יו"הכ הל' ח
ב תמיי' שם פ"ב הל' ו
ג תמיי' שם פ"ג הל' ח
ד תמיי' פ"ה מה' בית הבחירה הל' יח

חמצן עד יום מותו אמר רבה בר בר שילא
מאי קרא °אלהי פלטני מיד רשע מכף מעול (תהלי' עא)
וחומץ רבא אמר מהכא °למדו היטיב דרשו (ישעי' א)
משפט אשרו חמוץ אשרו חמוץ ואל תאשרו
חומץ *תנו רבנן אותה שנה שמת בה שמעון
הצדיק אמר להם בשנה זו הוא מת אמרו לו
מניין אתה יודע אמר להם בכל יום הכיפורי'
היה מזדמן לי זקן אחד לבוש לבנים ועטוף
לבנים נכנס עמי ויצא עמי והיום נזדמן לי
זקן אחד לבוש שחורים ועטוף שחורים נכנס
עמי ולא יצא עמי אחר הרגל חלה שבעה
ימים ומת ונמנעו אחיו הכהנים מלברך
בשם תנו רבנן ארבעים שנה קודם חורבן
הבית לא היה גורל עולה בימין ולא היה
לשון של זהורית מלבין ולא היה נר מערבי
דולק והיו דלתות ההיכל נפתחות מאליהן
עד שגער בהן רבן יוחנן בן זכאי אמר לו
היכל היכל מפני מה אתה מבעית עצמך
יודע אני בך שסופך עתיד ליחרב וכבר
נתנבא עליך זכריה בן עדוא °פתח לבנון (זכרי' יא)
דלתיך ותאכל אש בארזיך אמר' יצחק בן
טבלאי למה נקרא שמו לבנון שמלבין
עוונותיהן של ישראל אמר רב זוטרא בר
טוביה למה נקרא שמו יער דכתיב °בית יער (מלכים א ז)
הלבנון לומר לך מה יער מלבלב אף בית
המקדש מלבלב *דאמר רב הושעיא בשעה
שבנה שלמה בית המקדש נטע בו כל מיני
מגדי' של זהב והיו מוציאין פירות בזמניהן
וכיון שהרוח מנשבת בהן היו נושרין פירותיהן שנאמר °ירעש כלבנון פריו (תהלים עב)
ומהן היתה פרנס' לכהונה וכיון שנכנסו נכרים להיכל יבשו שנאמ' °ופרח (נחום א)
לבנון אומלל ועתיד הקדוש ברוך הוא להחזירה לנו שנאמר °פרוח תפרח (ישעי' לה)
ותגל אף גילת ורנן כבוד הלבנון נתן לה: נתנן על שני השעירין: תנו רבנן
°עשר פעמים מזכיר כהן גדול את השם בו ביום שלשה בוידוי ראשון ושלשה
בוידוי שני ושלשה בשעיר המשתל' ואחד בגורלות *וכבר אמר השם ונשמע
קולו ביריחו אמר רבה בר בר חנה מירושלים ליריחו עשרה פרסאות וציר
דלתות ההיכל נשמע בשמונה תחומי שבת עזים שביריחו היו מתעטשות
מריח הקטורת נשים שביריחו אינן צריכו' להתבשם מריח קטורת כלה
שבירושלים אינה צריכה להתקשט מריח קטורת *אמר רבי יוסי בן דולגאי
עזים היו לאבא בהרי מכמר והיו מתעטשות מריח הקטורת אמר רבי חייא
בר אבין אמר ר' יהושע בן קרחה סח לי זקן אחד פעם אחת הלכתי לשילה
והרחתי ריח קטורת מבין כותליה אמר רבי ינאי *עליית גורל מתוך קלפי
מעכבת הנחה אינה מעכבת ורבי יוחנן אמר אף עלייה אינה מעכבת אליבא
דרבי יהודה דאמר דברים הנעשין בבגדי לבן מבחוץ לא מעכבי כולי עלמא
לא פליגי דלא מעכבא כי פליגי אליבא דרבי נחמיה מ"ד מעכבא כרבי נחמיה
ומאן דאמר לא מעכבא הני מילי עבודה הגרלה לאו עבודה היא איכא
דאמרי אליבא דר' נחמיה דאמר מעכבי כולי עלמא לא פליגי דמעכבא כי
פליגי אליבא דרבי יהודה מאן דאמר לא מעכבא כרבי יהודה ומאן דאמר
מעכבא שאני הכא דתנא ביה קרא אשר עלה אשר עלה תרי זימני מיתיבי
מצוה להגריל ואם לא הגריל כשר בשלמא להך לישנא דאמרת אליבא
דרבי יהודה כולי עלמא לא פליגי דלא מעכבא הא מני רבי יהודה היא
אלא

חמצן · גזלן: אשרו חמוץ · החזיקו הנגזל. ולא חומץ · לא ת[יאשר] הכא אלא [בסנהדרין] (דף לט) שלמדנו מכאן שניזוקין לחו[ץ] תהילה: מלברך בשם · מלברך ברכת כהני' את העם בשם המפו[רש] שלא היו כדאי: נפתחות מאליהן · סימן לאויבים לבא ליכנס תוהה אור וכבר נתנבא עליך · שהפתיחה היא סימן להורדן: שלשה בוי[דוי] ראשון · של פר אנא השם חטא[תי] אנא השם כפר לפני ה' תטה[רו] ואחד בגורלו' לה' חטאת: וכב[ר] אמר · כלומר וכבר היה מעש[ה] שהלך קולו עד יריחו: כלה · דר[ך] להתקשט בבשמים: בהרי מכוו[ר] שם המקום: והרחתי ריח קטור[ת] מקטורת שנעשה בו בעודו המש[כן] בשילה: עליית גורל מתוך קל[פי] מעכב' · עבודה שאין השעי[רים] מתפרשי' זה לשם וזה לעזאזל א[לא] על פי הגורל לפיכך צריך לר[אות] איזה עולה בימין ויהא שעיר ה... ימין נקבע בו ואי זה עולה בשמ[אל] ויהא שעיר של שמאל נקבע ב[ו] אבל הנחה · של גורל על השע[ירים] אינה מעכב' אפי' לא הניחו ע[ליו] שהרי הוקב' של ימין בגורל שע[לה] בימין וכן שעיר השמאל ל... שמאל: אף עלי' אינה מעכב[ת] ואם יקרא הכהן שם חטאת ... האחת ושם עזאזל על ה... הוקבעו בלא הגרלה שאין הג[רלה] מעכבת אלא שחיסר מצוה: א[ליבא] דרבי יהודה כו' · בפרק הוצ[יאו] (ד' ס) פליגי רבי יהוד' ורבי נחמ[יה] אם שינה בסדר עבודות להקד[ים] את המאוחר ואמר רבי נחמיה סדר העבודות שנעשות בבגדי[לבן] בין בפני' כגון לפניי לפני' ... מבחו' כגון בהיכל או בעזרה מ... דחוק' דכתיבא בעבייכא דאחרי... עלייהו כתיבא ור' יהודה אומ[ר] כתיבא חוקה אלא בדברי' הנע[שים] בבגדי לבן ומבפנים הילכך הא... שהיא אינה נעשית מבפנים ... מבחוץ לרבי יהודה דאמר א... שנעשים מבחוץ לא כתיבא ח[וקה] דכולי עלמא לא פליגי דאפיל[ו] ינאי מודה דלרבי יהודה ... מעכבא דהא לא כתיב בהו עיכ[ובא] כי פליגי אליב' דר' נחמי' · ד... חוקה אבל דברים הנעשי' ב... לבן כתיב' וזו בבגדי לבן ... כדכתיב בעבייכ': הכי מילי · ד... חוק' לעיכובא בעבוד' הוא ד... לעיכובא (עד כאן לא אמר ... נחמיה דכתיב חוק' בעבוד' לעכ[ב] כגון חתיות גחלים מן המ[זבח] ושחיטת פר דעבודות ... ופסולות בכהן אחר אבל הגו[רל] דלאו עבודה היא שכשרה ... למאן דאמר לעיל הסגן ... מכניסין ידיהן של ימין בקלפי ... הכא מודה ר' נחמיה דלא מעכ[ב] כולי עלמא לא פליגי דמעכ[ב] דקאמר חוקה עלייהו כתיב: ... הכא דתנא בה קרא · אף ע[ל] דחוק' לאו עלה קיימ' לעכב מעכ... שהרי שנה עליו הכתוב ל... ומקרא יתירא נפקא לה עיכו[בא]
אלא

וציר דלתות ההיכל היה נשמע בשמונה תחומי שבת · תימ' דבמסכת תמיד פ"ג (משנ' ח) תנן מיריחו היו שומעין קול שער גדול שנפתח ומוכח התם דההוא שער היכל ויש לומר דצירי דלתות לא היו נשמעין אלא ח' תחומי שבת אבל השער עצמו נשמע ביריחו אי נמי בתוך ח' תחומי שבת היו מרגישין קול צירי הדלתות שכל אדם יכול להרגיש שהוא קול צירים ומיריחו היו שומעין קול הבר' בעלמא אבל מי שלא היה יודע לא היה מרגיש מה קול היה זה וכן פירש' ספ"ק (ד' כ ב) גבי גביני כרוז:

כלה שבירושלים לא היתה צריכה להתבשם מריח הקטרת · תימ' דאמ' פרק כל שעה (דף כו) קול ומרא' וריח אין בה משום מעילה ודייק מעיל' הוא דליכא הא איסורא איכא ומאי לאו לאותן העומדין בפני' דלא איפשר וקא מיכוון ואביי לאותם שבחוץ א"כ לאביי היו עושין איסור בכל יום ויש לומר אינו אסור אלא שלא יקרבו עצמן לעזרה כדי להריח יותר:

דתנא ביה קרא אשר עלה כו' · ו[מאן] דאמר לא מעכבא סבירא ליה כיון דלא כתב ליווי אף על גב דתנא ביה קרא לא מעכב' מידי דהוה אבלילה דתנן (מנחות דף יח) אם לא בלל כשר אף על גב דכמה זימנין כתב בלילה בלילה אלא כיון דלא כתב בלשון ליווי לא מיעכב' ולמאן דאמר מעכב' לא דמי לבלילה דשאני הכא דאהכי חוקה קאת כיון דמחוקה גמרינן לעיכובא לשאר מילי שבפרשה גמרינן נמי מינה להגרל' כיון דתנ' בה קרא כל דהוא:
תני

עין משפט נר מצוה
ה תמיד' פ"ב מה' עבודות יו"הכ הל' ז
ו תמיד' שם פ"ג הל' ג

אלא להך לישנא דאמרת פליגי בשלמא
למאן דאמר לא מעכבא הא מני רבי יהודה
היא אלא למ"ד מעכבא הא מני תני מצוה
להניח ת"ש מצו' להגריל ולהתודו' לא הגריל
ולא התודה כשר וכי תימא הכא נמי להניח
אימא סיפא רבי שמעון אומר לא הגריל כשר
לא התודה פסול מאי לא הגריל אילימא לא
הניח מכלל דר' שמעון סבר הגרלה מעכבא
*והתניא מת אחד מהן מביא חבירו שלא
בהגרלה דברי רבי שמעון רבי שמעון לא ידע
מאי קאמרי רבנן והכי קאמר להו אי הגרלה
הגרלה ממש קא אמריתו פליגנ' עלייכו בחד'
אי הגרלה דקאמריתו היינו הנחה פליגנא
עלייכו בתרתי ת"ש פר מעכב את השעיר
ושעיר אין מעכב את הפר במתנות שבפנים
בשלמא פר מעכב את השעיר דאי אקדמיה
לשעיר מקמי פר לא עבד ולא כלום אלא
שעיר אין מעכב את הפר מאי ניהו אילימא
דאי אקדים מתנות דפר בהיכל מקמי מתנות
דשעיר בפנים חוקה כתוב בהו אלא לאו
דאקדים מתנות דפר בפנים מקמי הגרלה
ומדסדרא לא מעכבא עיקרא הגרלה נמי לא
מעכבא לא דאקדים מתנות דפר במזבח
מקמי מתנות דשעיר בהיכל ורבי יהודה היא
דאמ' דברים הנעשין בבגדי לבן בחוץ לא
מעכבי והא במתנות שבפנים קתני אלא הא
מני ר' שמעון היא דאמר הגרלה לא מעכבא
ואיבעית אימא לעולם ר' יהודה היא ונהי
דבסדר' לא מעכבא הגרלה מיהא מעכבא
ואזדו לטעמייהו דתניא
יעמד

להך לישנא דאמר' · אליבא דר' יהודה פליגי ואמר ר' ינאי [מע]כבא וכל שכן לרבי נחמיה הא מני לא רבי יהודה [...]: תני מצוה להניח · ואם לא הניח כשר ובהא כולי עלמא [מו]דו דבכתיבה לא תנא בה קרא אלא חדא זימנא הוא דכתיב ונתן [א]הרן וגו' אבל בעלייה תנא בה [ק]רא דכתיב והקריב אהרן את השעיר אשר עלה עליו וגומ' וכתיב השעיר אשר עלה: ולהתודות · וכן בשעי' המשתלח כדכתיב והתודה עליו וגומ': אילימא לא הניח · [ד]ההוא הוא דקאמר ר' שמעון [כ]שר אבל עלייתו מתוך קלפי אית לי' לר' שמעון דמעכבא: [שה]ניח את אחד מהן · לאחר הגרל' אי אפש' עוד להגריל אלא אם כן [י]ביא שנים אחרים וילך אחד [ל]איבוד כדאמרינן בפרק שני [ש]עירי (ד' סג ב): מביא · אחד מן [ה]שוק תחת זה שמת ויהא חבירו של השם העומד ואין צרי' להגריל: רבי שמעון לא ידע כו' · לעולם לא [ה]גרי' דאמ' תנא קמא כשר לא הניח' [ק]אמר ודקשי' לך היכי קאמ' ר"ש עלה שלא הגריל כשר אי הגרלה זו היינו [ה]נחה משמ' דאי לא העלה פסול [ר]' שמעון לא תקשי דלא הגריל דקאמר רבי שמעון לא הגריל ממש [ה]קאמר ולא הוה ידע דלא הגריל [ה]גר' קאמ' ת"ק אהנחה הוא קאי והכי [ק]אמר להו רבי שמעון לרבנן אי לא הגריל כשר דקאמריתו היינו עלייה דהוא הגרלה ממש פליגנ' עליכו בקדא בלא התודה: ואי הגרלה דקאמריתו היינו הנחה [ע]בל עלייה לדידכו מעכבא פליגנא [ב]תרתי דלדידי הגרל' לא מעכב' [...]ל והוידוי מעכב ולקמן מפרש [ט]עמא דתרווייהו בוידוי: פר מעכ' את השעיר · אם הקדי' אחת מן העבודות של שעיר המאוחרו' לשל פר ועשאה קודם לפר הפר שהו' ראוי ליקדם לא מעכב' ופוסל' [א]יכה עולה לו וצריך לחזור ולעשותה לאחר הפר וסדר עבודתיהן כך היא בפרשה בתחילה מתוד' על הפר וידוי ראשון ואח"כ מגריל על השעי' ואחר כך מתודה על הפר וידוי שני ושוחטו ומכניס כף ומחתה ונותן את הקטור' על האש וגו' ונותן מדם הפר על הכפורת ואחר כך שוחט את השעי' ונותן ממנו על הכפורת ואחר כך נותן מדם הפר על הפרוכת ואחר כך מדם השעיר ואחר כך מערב דמי' ונותן על מזבח הפנימי: אבל השעיר אינו מעכב את הפר אם הקדי' עבודת הפר והוא מן המאוחרות לשל שעיר ועשאה לפני שעיר אין השעיר שהיה ראוי ליקדם לה פוסלה: במתנות שבפנים · קאמרי דסדר הפר מעכב את השעיר: אי אקדמי' לשעיר · על בין הבדים מקמי פר לא עשה כלום: אלא שעיר אינו מעכב את הפר מאי ניהו איזה עבודה אליכו בשעיר הקודמת לשל פר במתנות פנים דנימא עלה שאם אינה להקדי' את של פר לפניה אין השעיר הראוי ליקדם לה פוסלה: בהיכל · על הפרוכת: חוקה כתיבא בהו · דהא אפילו רבי יהודה מודה דאדברים הנעשין בפני' כתיב חוקה והרי אינה זה בעבודו' פנים שהרי הקדים לה את של חוץ שהיא מאוחרת לה: אלא לאו דאקדים מתנות דפר בפנים מקמי הגרלה · דשעיר דעל כרחך איכך מוציא עבודות שעיר קודם מתנות דפר בפנים אלא זו וקתני דלא מעכבא: ומדסדרא לא מעכב' הגרלה נמי לא מיעכבא · אפילו עקר לה לגמרי אלמא איכא למאן דאמר הגרלה לא מעכבא וקשיא למאן דאמר אפילו לרבי יהודה מעכבא וכל שכן לר' נחמיה הא מני: דאקדים מתנות דפר · על מזבח הפנימי כדכתיב (ויקרא יו) ולקח מדם הפר ומדם השעיר ונותן והיה לו לאחרו עד גמר מתנות הפרכת: ונהי דבסדרא לא מיעכב' · הגרלה דהא לרבי יהודה לא כתיבה חוקה אדברי' הנעשי' בחוץ הגרלה מיהא כי עקר לה לגמרי מיעכב' דתנא בה קרא כדאמרן: ואזדו לטעמייהו · אפלוגת' דלא קחוד' קאי ומיקני את שני' פר מעכב את השעיר גרסינן ליה:

תני מצוה להניח · א"כ הוה מצי לשנויי הא מני רבי שמעון היא דאמ' הגרלה לא מעכבא ואח"כ מצאתי ברייתא זו שנוייה בתוספתא וסמוך לה שנוי' פלוגתא דבסמוך דרבי יהודה ורבי שמעון יעמד חי וכו' ומסיק דדברי רבי יהודה רבי שמעון אומר וכו' ומדסיפא ר"ש רישא נמי רבי שמעון:

הא דקאמר תני מצוה להני' אינו מניה שברייתא אלא פרושי קא מפרש מאי לא הגריל לא הניח הגורל:

רבי שמעון לא ידע · ואם תאמר לימא דספיר ידע ולא הגריל דרבי שמעון היינו עלה כי היכי דמפרשי נמי השתא גבי הגריל דידיה עלה אף ע"ג דלא הגריל דרבנן מספקא לי' אי הוי הניח או עלה וי"ל אי רבי שמעון פשיטא ליה דלא הגריל דרבנן היינו לא הניח א"כ הוה ליה למימר איהו לא עלה הגורל אבל השתא כיון משום דמספק' ליה דילמ' רבנן אמרי לא עלה וקרו ליה לא הגריל נקט נמי לא הגריל:

ואזדו לטעמייהו דתניא יעמד חי כו' · פרש"י דאוידוי קאי ואמר שיש לגרוס אותו לעיל קודם ת"ש פר מעכב את השעיר ול"נ כגירס' הספרים וקאי אהגרלה ומשום דקאמר אי בעית אימ' ר"ש דאמר הגרלה לא מעכב' ואי בעית אימ' רבי יהודה נהי דבסידר' לא מעכב' הגרלה מעכבא היכא דלא עלה הגורל כלל כו' ואזדו לטעמייהו דכי היכי דפליג' רבי יהודה ארבי שמעון היכא דלא עלה הגורל מעולם הכא נמי פליג היכא דעלה הגורל ומת המשתלח קודם מתן דמים דשעיר הפנימי דסביר' ליה לרבי יהודה ישפך הדם ויביא שנים אחרים ויגריל עליהם בתחילה דתניא יעמד חי עד מתי יהא זקוק לחיות עד מתן דמים של חבירו ולכפר עליו דקרא הוי פי' עד שיכפרו בחבירו ורבי שמעון סבר אין צרי' ולכפר עליו אשעי' המשתל' קאי וה"ק והשעי' אשר עלה עליו הגורל לעזאזל יעמד חי עד שיכפר עליו בוידוי ואם מת קודם וידוי מביא אחר בלא הגרלה ואם מת אח' וידוי אין צרי' להביא אחר אף ע"פ שלא שילחו עדיין דשילוח אינו מעכב ואם מת המשתלח קודם וידוי וקודם זריקת דמי חבירו יזרק הדם של חבירו ומביא שעיר אחר בלא הגרלה ומתודה עליו ולא יגריל אפילו למצוה דאין הגרל' אלא בשנים כדכתיב על שני השעירים ואם היה מביא שנים היה צריך לשפך הדם או לאבד את השני (עמו) שיעלה עליו הגורל לשם וכמו שפי' דלרבי יהודה כשמת המשתלח צרי' להביא שנים אחרים ולהגריל עליה' בתחילה הכי תנן לקמן בפרק שני שעירי (דף סג) ומסיים עלה והשני ירעה עד שיסתאב רבי יהודה אומר תמות ועוד א"ר יהודה מת המשתלח ישפך הדם ובת"כ נמי איכא בהדיא מת אחד מהם משהגריל יביא שנים אחרים ויגריל דברי ר' יהודה ומהא קרא נפקא לן לרבי יהודה דמייד בתר פלוגתא דרבי יהודה ורבי שמעון גרסי' התם לשלח אותו שאם נשפך הדם ימות המשתלח מת המשתלח ישפך הדם והאי מילתא אתאן לרבי יהוד' דרבי שמעון סבירא ליה אחד מהן מביא חבירו
בלא

בלא הגרלה אלא דאי רבי יהודה היא ודריש יעמוד חי כדי לכפר בו כיון שאם עת הנשתלה לא יוכל לכפר עוד בחבירו אלא יפסוק הדם ודריש נמי לכפר עליו לשלח אותו שאם רוצה לשלחו אלא מ"כ כפר בחבירו אבל אם נפסק הדם יעמוד חי לפני ה' לכפר עליו עד שיבא אחר: ועד מתי הזקיקו להיות חי עד שעת מתן דמיו של חבירו ואילך לעמוד חי עד שעת מתן דמו של חבירו דברי רבי יהודה רבי שמעון אומר "עד שעת וידוי דברים במאי קא מיפלגי כדתניא בכפרת דמים הכתוב מדבר וכן הוא אומר יוכלה מכפר את הקדש מה להלן בכפרת דמים אף כאן בכפרת דמים דברי רבי יהודה ר' שמעון אומר לכפר עליו יבכפרת דברים הכתוב מדבר ת"ש שאלו תלמידיו את רבי עקיבא עלה בשמאל מהו שיחזור לימין אמר להן אל תתנו מקום לצדוקים לרדות הא לאו דאל תתנו מקום לצדוקים לרדות טעמא הכי מהדרינן ליה והא אמרת הגרלה מעכבא וכיון דקבעתיה שמאל היכי מהדרינן ליה אמר רבא הכי קאמר עלה הגורל בשמאל מהו שיחזירו לו לשעירו לימין אמר להן אל תתנו מקום לצדוקים לרדות ת"ש אילו נאמר את השעיר אשר עליו הייתי אומר יניחנו עליו ת"ל עלה כיון שעלה שוב אינו צריך למאי אילימא למצוה מכלל דהנחה מצוה נמי לא אלא לאו לעכב ושמע מינה הגרלה מעכבא הנחה לא מעכבא אמת רבא הכי קאמר אילו נאמר אשר עליו הייתי אומר יניחנו עליו עד שעת שחיטה ת"ל אשר עלה כיון שעלה שוב אינו צריך ת"ש "ועשהו חטאת *הגורל עושהו חטא' ואין השם עושהו חטא' שיכול והלא דין הוא ומה במקום שלא קידש הגורל אינו דין שיקדש השם ת"ל ועשהו חטאת הגורל עוש' חטאת ואין השם עושה חטאת

פתם

בשעת לקיחה הן נקבעין זו לעולה וזו לחטאת כאן סמליכו שהגורל קובעין אינו דין שהשם קובעין: פתם

עין משפט נר מצוה

ז
תוס' ס"ד
מה ענוות
יו"ד פר' כל' ת

ח
תוס' ס"ה
סל' ו

מתני' ס"ה

ט
תוס' ס"ה
ס"ב כל' ת

יומא דף יב
יומא דף כל
יומא דף יד

יומא דף כה
יומא דף לו
יומא דף ג

קידוש חולין

פתם סיפרא מני רבי יהודה: תיומא לר"ו בפ"ק דקידושין (דף ז) דפריך וכל היכא דכתב חוקה לא דרשינן קל וחומר והא נבי יום הכיפורים וכו' עד ונעמא דכתיב ונשהו חטאת הא לאו הכי דרשינן קל וחומר והשתא מאי פריך והא פתם סיפרא רבי יהודה ולדידי חוקה לא קיימא אהגרלה ותיקן רבי שמעון מקולי דפריך מדאלינעריך זאת-ולאחת לקחנו בפ' הוליאו לו (דף ס) למשפטי דלא קיימא חוקה אדבריה הכעשים בבגדי לבן בחוק ס"מ דדרשינן קל וחומר אפילו הכי דכתיב חוקה דאי לא תימא הכי ליפתוק מיבי מאי אמרת אי לא כתב זאת ואחת הוה אמינא דחוק קיימא אבל מילי אם כן כיון דהוה קיימא נמי אהגרלה אם כן לפתוק מוועשהו אלא על כרחך אי לא כתב ועשהו ס"מ אף על גב דחוק הוה קיימא אבל מילי הגרלה היכא לא מעכבא מקל וחומר אלמא אף על גב דכתב חוק' דרשינן קל וחומר אבל קשה על תירוץ זה דאפילו כי קיימא חוקה אבל מילי אם לא כתב ועשהו דרשינן קל וחומר היכא דכתב חוקה לא אבי דלא כתב ועשהו לגורל דאפילו בשע' עשיה קידש השם בשעת לקיחה ובשעת עשיה מקום שקידש הגורל שלא בשעת לקיחה ושלא בשעת עשיה אינו דין שיקדש השם בשעת לקיחה ובשעת עשיה ת"ל ועשהו חטאת הגורל עושה חטאת ואין השם עושה חטאת הא שמע מטמא מקדש עני והפריש מעות לקינו והעשי' ואחר כך אמר אלו להטאתו ואלו לעולתו מוסיף ומביא חובתו מדמי חטאתו ואי' מוסיף ומביא חובתו מדמי עולתו והא הכא דלאו שעת לקיחה ולאו שעת עשיה היא וקתני דקבע אמר ר' אלעזר אמר ר' הושעיא מטמא מקדש עשיר והביא קרבן עני לא יצא וכיון דלא יצא היכי קבע אלא מאי אית לך למימר שכבר אמר מעניותו הכא נמי שכבר אמר משעת הפרשה ולרבי

הגא אמר רבי יאשיה דאמר יצא

מאי

"פתם סיפרא מני ר' יהוד' וקא תני הגורל עוש' חטאת ואין השם עושה חטאת אלמא הגרלה מעכבא תיובתא דמאן דאמ' הגרלה לא מעכב' תיובתא "אמ' רב חסד "אין הקינין מתפרשות אלא או בלקיחת בעלי' או בעשיית כהן אמ' רב שימי בר אשי מאי טעמא דרב חסדא דכתיב "ולקח ועשה או בלקיח' או בעשי' מ"תיבי ועשהו חטא הגורל עושה חטאת ואין השם עושה חטאת שיכול והלא דין הוא ומה במקום שלא קידש הגורל קידש השם מקום שקידש הגורל אינו דין שיקדש השם ת"ל ועשהו חטא הגורל עושה חטאת ואין השם עוש' חטא' והא הכא דלאו שעת לקיחה ולאו שעת עשיה היא וקתני דקבע אמר רבא הכי קאמר מה במקום שלא קידש הגורל ואפי' בשעת לקיחה ואפילו בשע' עשיה קידש השם בשעת לקיח' ובשעת עשיה מקום שקידש הגורל שלא בשעת לקיחה ושלא בשעת עשיה אינו דין שיקדש השם בשעת לקיחה ובשעת עשיה ת"ל ועשהו חטאת הגורל עושה חטאת ואין השם עושה חטאת הא שמע מטמא מקדש עני והפריש מעות לקינו והעשי' ואחר כך אמר אלו להטאתו ואלו לעולתו מוסיף ומביא חובתו דמעמא עיכוב' לר' נחמיה ולרבי יהודה איכא עיכוב' אחריב' לתנא בי' קרא ומעמא דכתב רחמנא' ועשהו הא לאו הכי הוה דדרשינן קל וחומר אמר עלה אמר עלה לעיכובא אמנ"ג דלא כתב בלשון ציווי וכדא' כמו ספור דבריה בעלמא אבל מקום כיון דכתיב חוקה היה סברא לומר דמעכבא מכח חוקה ומכח תרי אמר עלה אלא דאמתא קל וחומר ועקר ליה מהאי סבר' ואוקמינן חוקה לשאר מילי ואמר עלה ואמר עלה אמרינן ספור דבריה בעלמא הוא ה"נ גבי יומה דכתב בכה לעיכובא כיון קל וחומר דאמתא בגנו ועיכובא דבכה לשאר מילי: ממטמא מקדש וכו' הא דלא נקט שמיעת קול דכתב בריש י"ל מילתא דסכיתי טפי נקט: ולרבי חנא אמר רבי יאסי' דאמר יצא מאי איכא למימר וכולי עלמא אית להו דרב חסדא דאין הקיני מתפרשו' כו': והא

עין משפט נר מצוה

מתני' ס"ה

מתני' ס"ה מס' מנוקדשין סל' יח

מתני' ס"ה מס' הגנות סל' י"ג וס"מ מס' מהלכות בפרק סל' י

מא

מאי איכ' למימר לא תימא ואחר כך אמר לא
אימא ואחר כך לקח ואמר לקח מוסיף ומביא
חובתו מאי ניהו דפריק ליה והא אין פריון
לעוף אמר רב פפא כגון שלקח פרידה אחת
אי עולה זבן מוסיף ומביא חובתו מדמי
חטאתו והאי עול' אזלא לנדב' אי חטאת זבן
אין מוסיף ומביא חובתו מדמי עולתו והאי
חטאת אזלא למיתה גופא א"ר אלעזר אמ' רבי
הושעיא מטמא מקדש עשיר והביא קרבן
עני לא יצא ורבי חגא אמ' רבי הושעיה יצא
מיתיבי מצורע עני שהביא קרבן עשיר יצא
עשיר שהביא קרבן עני לא יצא שאני התם
דכתי' זאת אי הכי רישא נמי הא רבי רחמנא (ויקרא יד)
תורת והתניא תורת לרבות מצורע עני
שהביא קרבן עשיר יכול אפי' עשיר שהביא
קרבן עני ת"ל זאת ונילף מינה מיעט רחמנא
ואם דל הוא: **מתני'** קשר לשון של (שם)
זהורית בראש שעיר המשתלח והעמידו
כנגד בית שילוחו ולנשחט כנגד בית
שחיטתו בא לו אצל פרו שנייה וסומך שתי
ידיו עליו ומתודה וכך היה אומ' אנא השם
חטאתי עויתי ופשעתי לפניך אני וביתי ובני
אהרן עם קדשיך אנא השם כפר נא לעונו'
ולפשעים ולחטאים שעויתי ושפשעתי
ושחטאתי לפניך אני וביתי ובני אהרן עם
קדשיך ככתוב בתורת משה עבדך כי ביום (שם טז)
הזה יכפר עליכם לטהר אתכם מכל
חטאתיכם לפני ה' תטהרו והן עונין אחריו
ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד: **גמ'**
איבעיא להו ולנשחט אקשירה קאי או
אהעמדה קאי ת"ש דתני רב יוסף קשר לשון
של זהורית בראש שעיר המשתלח והעמידו
כנגד בית שילוחו ולנשחט כנגד בית
שחיטתו שלא יתעורב זה בזה ולא יתערב
באחרים אי אמרת בשלמא אקשירה קאי
שפיר אלא אי אמרת אהעמדה קאי נהי
דבחבריה לא מיערב דהאי קטיר ביה והאי
לא קטיר ביה באחריני מיהת מיערב אלא לאו שמע מינ' אקשיר' קאי
שמע מינה א"ר יצחק שתי לשונות שמעתי אחת של פרה ואח' של
שעי' המשתלח אחת צריכ' שיעו' ואח' אינה צריכ' שיעו' ולא ידענ' הי מינייהו
אמ' רב יוסף ניהו' אנן של שעיר המשתלח דבעי חלוקה בעי שיעור ושל
פרה דלא בעי חלוקה לא בעי שיעור מתקיף לה רמי בר חמא דפרה נמי בעי
כובד א"ל רבא כובד תנאי היא ודפרה לא בעי חלוק' איתיבי' אביי *ביצד הוא
עושה כורכן בשירי לשון איטא בזנב לשון א"ר חנין אמ' רב עץ ארז ושני
תולעת שקלטתן שלהבת כשרה מיתיבי נתהבהב הלשון מביא לשון אחר
ומקדש אמ' אביי ל"ק כאן בקולחת כאן בנכפפת רבא אומ' כובד תנאי היא
דתני' למה כורכן כדי שיהיו כולן באגוד' אחת דברי ר' רבי אליעזר בר' שמעון
אומר כדי שיהא בהן כובד ויפלו לתוך שריפ' הפר' כי אתא רב דימי א"ר
יוחנן שלש לשונות שמעתי אחת של פר' ואח' של שעיר המשתלח ואח' של
מצורע אחת משקל עשרה זוז ואחת משקל שני סלעים ואחת משקל שקל
ואין לי לפרש כי אתא רבין פירשה משמיה דרבי יונתן

של

של פר משקל עשר זוז ושל שעי' המשתלח
משקל שני סלעים ושל מצורע משקל שקל
אמר ר' יוחנן פליגי בה ר' שמעון בן חלפתא
ורבנן בפרה חד אמר משקל עשרה וחד
אמר משקל שקל וסימניך אחד המרבה
ואחד הממעיט אמר ליה רבי ירמיה מדיפתי
לרבינא לא בפרה פליגי אלא בשעיר
המשתלח פליגי וההוא יומא נח נפשיה
דרביא בר קיסי ואנחו בה סימנ' רביא קיסי
מכפר כשעיר המשתלח אמר רבי יצחק
שתי שחיטות שמעתי אחת של פרה ואחת
של פרו אחת כשר' בזר ואחת פסול' בזר
ולא ידענא הי מינייהו איתמ' שחיטת פרה
ופרו רב ושמואל חד אמר פרה פסולה פרו
כשרה וחד אמר פרו פסולה פרה כשרה
תסתיים דרב הוא דאמר פרה פסולה *דאמ'
ר' זירא שחיטת פרה בזר פסולה ואמר רב
עלה אלעזר וחוקה שנינו בה ורב מאי שנא
פרה דכתיב אלעזר וחוקה פרו נמי הא
כתיב אהרן וחוקה שחיטה לאו עבודה היא
אי הכי פרה נמי שאני פרה דקדשי בדק
הבית היא ולאו כל דכן הו' אמר רב שישא
ברי' דרב אידי מידי דהוה אמראות נגעים
דלאו עבוד' היא ובעיא כהונה ולשמואל
דאמר פרו פסולה מאי שנא פרו דכתי'
אהרן וחוקה פרה נמי הכתי' אלעזר וחוקה
(במדבר יט) שאני התם דכתיב וישחט אותה לפניו
שיהא זר שוחט ואלעזר רואה ורב שלא
יסיח דעתו ממנה ושמואל שלא יסיח דעתו
(שם) מנא ליה נפקא ליה ושרף את הפרה
לעיניו ורב חד בשחיטה וחד בשריפ' וצריכא
דאי כתב רחמנא בשחיט' משו' דתחלת
עבודה היא אבל שריפה אימא לא צריכא
ואי כתב רחמנ' בשריפ' משום דהשתא הוא
דמיתכשרא פרה אבל שחיטה אימא לא
צריכא למעוטי מאי אילימא למעוטי אסיפת
אפר' ומילוי מים לקידוש

למשמרת

למשמרת

עין משפט גר מצוה

למשמרת למי נדה כתיב. תימה לי אם כן מאי אילטריך קרא בסחיטה ובסכי תיתי חדא מתרתי ותלת וליכא למימר דלא מריבי אלא הוו להו שני כתוביה הבאין באחד ואין מלמדין ואם דקאמר למעוטי הסלכה

יד ח ג מיי' פ"י מה' פרה הל' ז סמג עשין לג:

יט ג מיי' שם פ"ו הל' ג

כ ד מיי' שם פ"ו הל' ו

כא ה מיי' שם פ"ח הל' י"ח

כב ו מיי' שם פ"ו הל' ג סמג עשין שם

מעוטי אפרה כו': גרב

עין משפט גר מצוה

ח ב מיי' פ"י מה' פרה הל' ז סמג עשין לג:

יט ג מיי' שם פ"ו הל' ג

כ ד מיי' שם פ"ו הל' ו

כא ה מיי' שם פ"ח הל' י"ח

כב ו מיי' שם פ"ו הל' ג סמג עשין שם

כג ז מיי' פ"ח מה' פרה הל' יב.

כד ח מיי' שם פ"ו הל' ד

כה ט מיי' שם פ"ו הל' ג

כו י מיי' שם פ"ו הל' ח

כז כ מיי' שם הל' ו

כח ל מיי' שם פ"ו הל' ג

כט מ מיי' שם הל' ו

ל מיי' שם פ"ו הל' ד

לא נ מיי' שם הל' ד

לב ס מיי' שם הל' ה

לג ע מיי' שם הל' ה

לד פ מיי' שם הל' ה

לה צ מיי' שם הל' ה

לו ק מיי' שם הל' ה

לז ר מיי' שם הל' ה

לח ש מיי' שם הל' ה

לט ת מיי' שם הל' ה

מ א מיי' שם הל' ה

מא ב מיי' שם הל' ה

מב ג מיי' שם הל' ה

מג ד מיי' שם הל' ה

מד ה מיי' שם הל' ה

מה ו מיי' שם הל' ה

מו ז מיי' שם הל' ה

מז ח מיי' שם הל' ה

מח ט מיי' שם הל' ה

מט י מיי' שם הל' ה

נ כ מיי' שם הל' ה

נא ל מיי' שם הל' ה

נב מ מיי' שם הל' ה

נג נ מיי' שם הל' ה

נד ס מיי' שם הל' ה

נה ע מיי' שם הל' ה

נו פ מיי' שם הל' ה

נז צ מיי' שם הל' ה

נח ק מיי' שם הל' ה

נט ר מיי' שם הל' ה

ס ש מיי' שם הל' ה

סא ת מיי' שם הל' ה

אף מי מביא סחיטה וכו' עד והסלכת עץ ארז. תימה לי אמאי לא קאמר מה הזאת מיניה מיוחדת לעבודת גוף דפרה מיהו אף כל דנופה דפרה ורבי אסיפת אפרה ומילוי מיניה וקידוש ומעט הסלכת עץ ארז וחזוב דלאו נופה דפר' מיהו דמ"מ אמרינן לעיל גבי היסח הדעת וי"ל דסבר הוא לרבויי הסלכת עץ ארז וחזוב וסבי תולעת טפי מאסיפת אפרה ומילוי מיניה וקידוש מיהו דהמהו כסירים אפילו בשאה והאך הסיבי כולי האי דקבעי להו כהן לעיל ממי גבי היסח הדעת אי לאו דפסיל קרא היסח הדעת בהדיא באסיפת אפרה ומילוי מים וקידוש הוה מוקמינן בהן מיעוטא ולא בהסלכ' עץ ארז תדע דקאמר לעיל מעיקרא אילימא למעוטי אסיפת אפרה כו': גרב

מתיס שחטו. וקיימא לן שכל מלאכות הנעשות עמה פוסלות אותה כדתנן (פרק פ"ד משנה ד) כל העוסק בפר. מתחילה ועד סוף פוסלין אותה במלאכה ולקמן ממי אמרינן ושחט אותה אחרת עמה: משום שנאמר אותה. והוציא אותה: דדרים טעמא דקרא בגבא מציעא (דף קטו) אלמלא עשיה אין ממשכנין אות' ממשכנין אות' אפי' אמתה מפיה לה ואתה מפיה מס רע בשכינותיה:

דאפיק חטור בהדה. דלהכא קנא שרי דליכא שנא יאמרו לרבי אמור הא אותה כתיב: ולקח אלעזר הכהן בקבלת דמה: לשמוע דייק לפנין לומר שהזה כסר לשחיטה איכסדיך למיכתב בקבלת דמה אלעזר לאהדורי לאלעזר דלי כתב ולקח מדמה (והז' באצבעו) הוה משמע דלשחיטה קאי: לרב. תורה אור

ממי דאמר שחיט. לאלעזר הוה לה לאלעזר וכי הוה לי למיכתב בקבלה אלעזר וכי כתיב הוי מיעוט אחר מיעוט לשון אלעזר ולא אחר ואין מיעוט אחר מיעוט אור: ולקח הכהן עץ ארז לשמואל דאמר מיעוט אחר מיעוט אלא לרבות אזוב ושני תולעת לשמואל דאפילו בכהן הדיוט לרב איצטריך סלקא דעתך אמינא ביון דלא גופה דפר' נינהו לא ליבעי כהן קא משמע לן יוכבס בגדיו הכהן בביהונו וטמא הכהן עד הערב כהן בביהונו לדורות הניחא למאן דאמר לדורו בכהן הדיוט שפיר אלא למאן דאמר לדורות בכהן גדול השתא כהן גדול בעינן בביהונו מבעיא אין מילתא דאתיא בקל וחומר טרח וכתב ליה קרא ואסף איש טהור את אפר הפרה והניח איש להכשיר את הזר טהור להכשיר את האשה והניח מי שיש בו דעת להניח יצאו חרש שוטה וקטן שאין בהן דעת להניח תנן התם יהכל כשרין לקדש חוץ מחרש שוטה וקטן ר' יהודה מכשיר בקטן ופוסל באשה ובאנדרוגינוס מאי טעמא דרבנן דרתי ולקחו לטמא מעפר שריפת החטאת הנך דפסלי לך באסיף פסלי לך בקידוש והנך דאכשרי לך באסיף אכשרי לך בקידוש ורבי יהודה אם כן לימא קרא ולקח מאי ולקחו דאפילו קטן דפסלי לך דתם הכא כשר אשה מנא ליה ונתן ולא ונתנה ורבנן אי כתב רחמנא ולקח ונתן ה"א עד דשקיל חד ויהיב חד כתב רחמנא ולקחו ואי כתב רחמנא ולקחו ונתנו הוה אמינא עד דשקלי תרי ויהבי תרי כתב רחמנא ולקחו ונתן דאפילו שקלי תרי ויהיב חד ולקח אזוב וטבל במים איש טהור לרבנן איש ולא אשה טהור להכשיר את הקטן ולר' יהודה איש ולא קטן טהור להכשיר את האשה מיתיבי יבכל כשרין לחטאת חוץ מטומטום ואנדרוגינוס ואשה וקטן (שיש) בו דעת אשה מסייעתו ומזה ולא

לרבות. על כרחך ל"ל לרבות כהן הדיוט שיהא כשר בקבלה והזאה אבל בסולאה וסחיטה דווקא אלעזר דהא לבולהו ליסבי אמרינן נעיל אותם לאלעזר ואם דאמר רבי זירא אמר רב

נעיל סחיטת פרה בזר פסול דמשמע הא בכהן כשיר ואם יבכהן הדיוט יש נוטל לדורו קמ"ל ספ"ק דיומא ליה בההוא ליסבי דאמר לאלעזר הכהן הא לדורות בכהן הדיוט: **הכל** כשירין לקדש: פירש רש"י הני. ע

המיס על האפר ובמסכת פרה בכמה דוכתי משמע סהיו מותנין האפר על המים והא דכתב ולקחו לשמה מעפר שריפת החטאת ונתן עליו מים חיים אל כלי דמשמע מים על האפר יש לפר' ונתן עליו בשביל יתן מים חיי אל כלי ואדרבה משמע שהמי כוגעין בכלי והאפר נותן עליהם מלמעל:

מאי ולקחו לטמא דאפי' קטן דפסלי לך התם הכא כשר והא דמכשיר טפי בקטן מבחדש ושוט' ים לומ' ומשו' לאפי' לכלל דעת: **ונתן** ולא ונתנה. אע"ג דכל התורה כולה בלשון זכר נאמרה ואפילו הכי לא ממעטינן אשה אלא היכא דכתי' איש בהדיא יש לומר דשאני הכא דמדסי קרא בדיבורה דכתי' ולקחו לשון רבים והדר כתי' ונתן להכי דרשינן ולא ונתנה:

עד דשקיל חד ויהיב חד. פי' הא' נוטי' דשקיל לי' מערב ליה בחיים:

הכל כשירין להזאת חוץ מטומטום ואנדרוגינוס כו'. תימה לי דהני תרי מעכיו דהכל כשרי' נקדש ולהזו' מיתתן בגמרא פרה (פ"ס מש"ב) ופי' בגמ' ו) מאי שנא דבקידו' לא קתני טומטום בהדי אשה ואנדרוגינוס כדקתני גבי הזאה וי"ל דת"ק דל' יהודה ממי פסיל לי' לטומטום לקדש ומפני שהו' ספק ערל כדאמר בפרק הערל (ד' מא ב) טומטום שקידם קידושו פסול ומפני שהו' ספק ערל וערל שקידם קידושו פסול אנדרוגינוס שקידם אשה ספק ר' יהודה פוסל באשה ואנדרוגינוס וח"ק דרבי יהודה דמתניתין היינו ת"ק דל' יהודה דבריתא דפר' הערל (נס זה סס) דסביר' ליה כר' עקיבא דמרבי לערל כי טמא והא דלא קתני ת"ק חוץ מטומטום ים לומר אין למידין מן הכללות אפילו במקום שנאמר בהן חוץ ותנא חוץ מחרש שוטה וקטן ושייר ערל וטומא וטו. טוס והא דלא פריך ממתניתין למאן דאמר ערל שהזה הזאתו כשיר ופריך מברייתא' י"ל משום דבברייתא קתני בהדיא דהזאה פסולה להכי ניקא ליה למיפרך מינה:

אשה מקבלתו. בפ"ק בתרא דמנחות פרה בתוספתא מפרש כיצד מקבלתו אותו' לו המי' אפילו בשעת הזאה ולא מיבעיא בשעת טבילת האזוב דהזאה הא מיבעיא בשעת הזאה ולהזו' מיתתן בגמרא פרה (פ"ס מש"ב) ופי' בגמ' ו) מאי שנא דבקידו' לא קתני טומטום בהדי אשה ואנדרוגינוס כדקתני גבי הזאה וי"ל דת"ק דל' יהודה ממי פסיל לי' לטומטום לקדש ומפני שהו' ספק ערל כדאמר בפרק הערל (ד' מא ב) טומטום שקידם קידושו פסול ומפני שהו' ספק ערל וערל שקידם קידושו פסול אנדרוגינוס שקידם אשה ספק ר' יהודה פוסל באשה ואנדרוגינוס וח"ק דרבי יהודה דמתניתין היינו ת"ק דל' יהודה דבריתא דפר' הערל (נס זה סס) דסביר' ליה כר' עקיבא דמרבי לערל כי טמא והא דלא קתני ת"ק חוץ מטומטום ים לומר אין למידין מן הכללות אפילו במקום שנאמר בהן חוץ ותנא חוץ מחרש שוטה וקטן ושייר ערל וטומא וטו. טוס והא דלא פריך ממתניתין למאן דאמר ערל שהזה הזאתו כשיר ופריך מברייתא' י"ל משום דבברייתא קתני בהדיא דהזאה פסולה להכי ניקא ליה למיפרך מינה:

בהדיא דהזאה פסולה להכי ניקא ליה למיפרך מינה:

אשה מקבלתו. בפ"ק בתרא דמנחות פרה בתוספתא מפרש כיצד מקבלתו אותו' לו המי' אפילו בשעת הזאה ולא מיבעיא בשעת טבילת האזוב דהזאה הא מיבעיא בשעת הזאה ולהזו' מיתתן בגמרא פרה (פ"ס מש"ב) ופי' בגמ' ו) מאי שנא דבקידו' לא קתני טומטום בהדי אשה ואנדרוגינוס כדקתני גבי הזאה וי"ל דת"ק דל' יהודה ממי פסיל לי' לטומטום לקדש ומפני שהו' ספק ערל כדאמר בפרק הערל (ד' מא ב) טומטום שקידם קידושו פסול ומפני שהו' ספק ערל וערל שקידם קידושו פסול אנדרוגינוס שקידם אשה ספק ר' יהודה פוסל באשה ואנדרוגינוס וח"ק דרבי יהודה דמתניתין היינו ת"ק דל' יהודה דבריתא דפר' הערל (נס זה סס) דסביר' ליה כר' עקיבא דמרבי לערל כי טמא והא דלא קתני ת"ק חוץ מטומטום ים לומר אין למידין מן הכללות אפילו במקום שנאמר בהן חוץ ותנא חוץ מחרש שוטה וקטן ושייר ערל וטומא וטו. טוס והא דלא פריך ממתניתין למאן דאמר ערל שהזה הזאתו כשיר ופריך מברייתא' י"ל משום דבברייתא קתני בהדיא דהזאה פסולה להכי ניקא ליה למיפרך מינה:

רבותא קמ"ל דאפילו הכי לא מיבעיא לי' דלא קשיא דהא דאמרינן הכא דמעמידין אותו ודאי הוי פטי' בטבילה אבל אם בטבילה מבהמה דקרא דמעמידין מיניה אסור

עין משפט גר מצוה

בטבילה בתב ולגבי הכפר קטן הוי רבותא טפי בהזאה ממוס דקרא דמיכשרינן מיניה קטן בטבילה כתב:

כח

ר"מיי פ"ח מה' פרה סל"ג

וקא כליג ר' יהודה הוא דבתוספתא דמס' פרה תניא בהדיא ר' יהודה מכשיר בקטן ומשום דקרא המקשה לא מייתי ליה הבדייתא:

כט

ר"מיי פ"ד מה' עבודת יו"ט סל"ה

דרכוך על טבול יום שכפר בפרה: תיובתא לגמרא לי' קרא מהיכי תיתי לפוסלו אי משום דהטלת קניים דחמרא הא הזאה לאו עבודה היא כיון שזר כפר בם ולא מצו' לכתב טובא טהור בפרה' ואפילו מים טהור וטבל במים מים טהור הא אילטריך לרבים' כולהו בשמעתי' וי"ל סלקא דעתך מדכתיב והניח במקום טהור בעינן מני גבר שיהא טהור גמור קא משמע לן ואם תמה והיכי גמרינן שאר עבודה דפרה דפסול בזר מהזאה איכא למימרך מה לזאה שכשירה בזר ויש לומר דאפילו הכי כיון דעיקר טהרה בהזאה קאתי ואפשר בה דחמרא טבול יום כל שכן בשאר עבודו' וא"ת ותיובתא לרבית מחוסר כיפורים אבל טבול יום לא וי"ל דמוקמינן קרא בטומאת דאות' פרט כגון טומאת מת דלא שייכא בה בפרה והכי אמרינן בפ"ב דזבחים (ד' יז) דלמאן דאמר במחוסר כפורי' בפרה קסבר טומאה דכל התורה כולה וכיון דמכשרינן טמא מת דאיירי באות' פרשה ה"ם כל טבול יום אפי' אותו שמחוסר כפרה ומאן דאמר מחוסר כיפורים פסול קסבר טומאת דאותה פרשה דהיינו טבול יום דמת דלאו מחוסר כפרה אבל דזב ומצורע לא אפילו הערב שמשו כיון דמחוסר כיפורים:

אביי רב יהודה תני של היכל: והא דאמר לקמן דפורשין מני מבין האולם' ולמזבח הא מקשינן לקמן דה"מ בשעת הקטרה דהיכל ובשעת מתן דמים דהיכל אבל בשעת הקטר' לפני ולפנים לא והכא איירי בהקטר' לפני ולפנים ומיד אחר הקטר קטורת דלפני ולפני' נטל הדם מיד המזרק ונקמן כי בעי לאוכחי דפורשין מבין האולם ולמזבח אף בשעת הקטרה דלפני ולפנים מברייתא דרבי יוסי הוא מני דאוכחי מתניתין דלין פורשין והוא לי' למימר אדמקשינן לי מברייתא דר' יוסי תבעי לי סייעתא ממתניתין וי"ל דמתניתין לא הוא מני לאיתויי סייעתא דאיכא למימר כיון דהפרש דמבין האולם ולמזבח איכ' אלא מדרבנן דגדלוריי' לין פורשין אלא מאהל מועד לא גזרו אלא על הטומאה"ם אלא לגורך ואם תאמר הא כן אמאי לא קאמר דהא מילתא איכא מני בין היכל לבין האולם ולמזבח דאילו מהיכל דמשמע לא פרשינן לגורך ומבין האולם ולמזבח לא פרשינן אלא אלא לגורך ויש לומר דהמקשן דלקמן סבירא לי' דאפילו מהיכל מני לא פרשינן לגורך עבודה והוא לא היה מגיה במתניתין מידי אלא הוא תני שבהיכל דכיון לגורך עבודה הוא שרי אף בהיכל:

בשילה

ובית עולמי' (דף ס"ב) תני' מדבר המדבר לרבות מוד וגבעון שילה ובית עולמים ובפרק שני שבועות (דף יו) גבי עפר סוטה ומן העפר

עין משפט גר מצוה

אשר יהיה בקרקע המשכן קאמר שילה ובית עולמים מני' וכו' ובפ"ב דשבועות (דף יו ב) דקאמר מכלי מקד' איקרי משכן ומשכן איקרי מקדש ליטמא לו אחידי ואחידי משכן לו אחידי ואחידי מקדש אלמא מע"ג דמקדש איקרי משכן ומשכן איקרי מקדש אילטריך תרי קראי חד למקדש וחד למשכן ולא גמירי מסדדי וקשה דבפר' קמא דחולין (דף כד) גבי עכים שפוסלים בלויים קאמר יכול אף בשילה ובית עולמים כן ת"ל זאת ובפר' קמא דשילובין (דף ב) אלמנים שמחטין קולם פתיחת דלתות ההיכל פסולין במקדש מנא לן למשכן מקדש דאיקרי משכן וי"ל בהאי דשילובין שמא איכ' שוס פסוק להשוות מקדש למשכן להאי גוונא וכן בפ"ק דחולין ובפר' דמעשרין שילה ובית עולמים מזאת לזו כוקי אותו פסוק לדרשה אחריתי וריב"א גר' בפרק שני דשבועות תרי קראי לגמה לי ולי כראה דאע"ג דמקדש איקרי משכן אפילו הכי בהאי דשבועות דאיירי לענין טומאה סד"א דאלמנים לענין כיון דאלוקין הן לענין טומאה דאי כתיב מקדש ה"א דין הוא דטמא שכנכם במקדש חייב שהרי איסורו איסור לעוגה ואפי' בתר דכשיל מיגיל חייבין על המקום ליטמא טומאת אבל במשכן לאחר שנכנסו מקום ופיקקוהו והעמידוהו במקום אחר אין חייבין על מקומו הרי אמרן ואי כתב משכן ה"א דין הוא אחיב עליו לפי שמשמש בשמן המשחה ואסור ליגע בו בטומאה אפי' בשהוא מעורב אבל אבני היכל אבני היכל שנכנסו מקום ליגע בהם בטומאה ובהא נמי מיתרלה הא דמעמרכינן קרא בפרק היה מבי' לרבות בית עולמים מקום דאפקיה קרא בלשון טומאה דכתיב ונטהרה והיא טמאה וכל הילכות ספק טומאה נמריכן מסוטה להכי סד"א כיון דמקדש ומשכן אחוקים לענין טומאה כדאמר לענין טומאת סוטה נמי יהא חילוק ביניהם ותדע דהיינו שמעתא דאיסי בן יהודה אילריך קרא לרבות שילה ובית עולמים מדפליג עליה התם איסי בן מנחם ואמר אינו אריך ק"ו הוא מה בטומאות קלות אלא אחד מן הכתוב בין שילה ובית עולמים טומאה אשה חמורה לא כל שכן פי' טומאות קלות הנכנס למשכן ומקדש בטומאה הגוף חייב כרת אתרוייהו אע"ג דיש חילו' ביניהן כלפ' אפי' הכי הסוס אות' לענין הנכנס להם ומשום הא' חילוק אין כלום' לו לחלק ומדבר המדבר סד"א דווקא במשכן בשהיו ישראל במדבר סמוכין למדבר ומעלה עשן משום דכתיב בהאוהל קרא אהרן והא' קרא דטמאתא סד"א ומשום דכתיב אהל מועד ולא איקרי אוהל מועד אלא במדבר ומקרא יתירא הוא דלא הוה אריך למיכתב אלא וכל אדם לא יהיה בשילה ובית עולמים אהל מועד דכתב רחמנא למעוטי עזרות אילטריך:

כך פורשין בשע' מתן פר כהן משיח: הכי נמי הוה מצי למימר בשע' מתן פר ושעיר אל יו"הכ דהיכ' אלא לא פסיק ליה מפו' דיש מהן נמי לפני ולפני': **גמ'** מעלה יש בין היכל וכו': טובא איכא דמזבח הזהב ומנורה ומלקן ומתן דמים בהיכל מה שאין כן בין האולם ולמזבח אלא לענין פרשה: **מ"א** לאו בשעת הקטרה דלפני ולפנים: תיובתא לי' מ"ם דגזרו לפרוש מבין האולם ולמזבח בשעת הקטרה דלפני ולפנים ולא בשעת הזאה והא בין הקטר' בין הזאה מחד קרא אקשי לעיל וי"ל בהקטרה דכתב בקרא בהדיא מעי גזרו בה רבנן ולא בהזאה דמייתור' דלכפר נפק':

ולא פליג ר' יהודה אמר אביי כיון דאמר מר משמע מציא מיד משמע ומשמע ממילא פליג יהודה הטהור על הטמא טהור מכלל שהוא טמא לימד על טבול יום שכשר בפרה אמר רבי אסי כי הוו בה רבי יוחנן וריש לקי' בפרה לא מסקי מינה אלא כמאי דמסיק תעלא מבי כרבא אלא אמרי משמע מוציא מיד משמע ומשמע ממילא תני חנא קמיה דרבי יוחנן כל השחיטות כשירות בזר חוץ משל פרה אמר ליה רבי יוחנן פוק תני לברא לא מצינו שחיטה בזר פסולה ורבי יוחנן לא מבעיא לתנא דלא ציית אלא אפילו לרביה לא ציית דאמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יהוצדק שחיטת פרה בזר פסולה ואני אומר כשירה לא מצינו שחיטה שפסולה בזר: בא לו אצל פרו שניה: מאי שנא בוידוי ראשון דלא אמר ובני אהרן עם קדשך ומאי שנא בוידוי שני דאמר ובני אהרן עם קדשך תנא דבי רבי ישמעאל כך היא מידת הדין נותנת מוטב יבא זכאי ויכפר על החייב ולא יבא חייב ויכפר על החייב: **כותני'** שחטו וקבל במזרק את דמו ונותנו למי שהוא מזרק בו על הדובר הרביעי שבהיכל כדי שלא יקרוש נטל מחתה ועלה לראש המזבח ופנה גחלי' איל ואילך וחותה מן המעוכלות הפנימיות וירד והניחה על הדובר הרביעי שבעזרה בכל יום היה חותה בשל כסף ומערה בתוך של זהב והיו חותה כשל זהב ובה היה מכנים בכל יום חותה בשל ארבעת קבין ומער לתו' שלשת קבין והיום חותה בשלשת קבין היה מכנים ר' יוסי אומר בכל יום חותה בשל סאה ומערה בתוך שלשת קבין והיום חותה בשלשת קבין ובה היה מכנים בכל יום היתה כברה והיום קלה בכל יום היתה ידה קצרה והיום ארוכה בכל יום היה זהבה ירוק והיום אדום דברי רבי מנחם בכל יום מקריב פרס בשחרית ופרס בין הערבי' והיום מוסיף מלא חפניו בכל יום היתה דקה והיום דקה מן הדקה בכל יום כהני' עולין במזרחו של כבש ויורדין במערבו והיו כ"ג עולה באמצע ויורד באמצע רבי יהודה אומר לעולם כהן גדול עולה באמצע ויורד באמצע בכל יום כהן גדול מקדש ידיו ורגליו מן הכיור והיום מן הקיתון של זהב רבי יהודה אומר לעולם כ"ג מקדש ידיו ורגליו מן הקיתון של זהב בכל יום היו שם ארבע מערכות והיום חמש דברי רבי מאיר רבי יוסי אומר בכל יום שלש והיום ארבע רבי יהודה אומר בכל יום שתים והיום שלש: **גמ'** והכתיב כל אדם לא יהיה באוהל מועד אמר רב יהודה תני ויקל' של היכל תנו רבנן וכל אדם לא יהיה באוהל מועד

יכול

יכול אני בעזרה ת"ל באוהל מועד אין לי אלא באוהל מועד שבמדבר שילה ובית עולמים מניין ת"ל בקודש אין לי אלא בשעת הקטרה בשעת מתן דמים מניין ת"ל בבואו לכפר אין לי אלא בכניסתו ביציאתו מניין ת"ל עד צאתו וכפר בעדו ובעד ביתו ובעד כל קהל ישראל כפרתו קודמת לכפרת ביתו כפרת ביתו קודמת לכפרת אחיו הכהנים וכפר אחיו הכהני' קודמת לכפר' כל קהל ישראל אמר אין לי אלא בשעת הקטר מאי משמ' אמר רבא וכן א"ר יצחק בר אבדימי וכן א"ר אעזר אמר קרא כפר בעדו ובעד ביתו ובעד כל קהל ישראל איהו כפרה ששוה לו ולביתו ולאחיו הכהני ולכל קהל ישראל הוי אומ' זה הקטר הקטורת וקטורת מכפר אין דהא תני רב חנני' למדנו לקטור שמכפר שנ' ויתן את הקטורת ויכפר על העם ותנא דבי רבי ישמעאל ז' קטורת מכפר על לשון הרע יבא דבר שבחשאי ויכפ' על מעש חשאי תנן התם פורשין מבין האולם ולמזבח בשעת הקטרה אמר רבי אלעזר לא שנו אלא בשעת הקטרה דהיכל אבל בשעת הקטרה לפני מהיכל פרשי מבין האולם ולמזבח לא פרשי מתיב רב אדא בר אהבה ואמרי לה כדי רבי יוסי אומ' כשם שפורשין מבין האולם ולמזבח בשעת הקטר כך פורשין בשע' מתן פר כהן משיח ופר העלם דבר של ציבור ושעירי ע"א הא מה מעל יש בין ההיכל לבין האולם ולמזבח אלא שבהיכל פורשי' כין בשע' הקטרה וכין שלא בשעת הקטרת מבין האולם ולמזבח אין פורשין אלא בשעת הקטרה מיהא פרשי מאי לאו בשעת הקטרה דלפני לפנים לא בשעת הקטרה דהיכל אי הכי הא מה מעל ותו לא הא איכא הא מעלה דאילו מהיכל פרשי בין בשעת הקטרה רידיה בין בשעת הקטרה דלפני לפנים ואילו מבין האולם ולמזבח לא פרשי אלא בשעת הקטרה דהיכל הא קתני אלא שבהיכל פורשין בין בשעת הקטרה וכין שלא בשעת הקטרה ומבין האולם ולמזבח אין פורשין

אלא

ומה בטומאות קלות אלא חלק הכתוב בין שילה ובית עולמים טומאה אשה חמורה לא כל שכן פי' טומאות קלות הנכנס למשכן ומקדש בטומאת הגוף חייב כרת אתרוייהו אע"ג דיש חילו' ביניהן כלפ' אפי' הכי הסוס אות' לענין הנכנס להם ומשום הא' חילוק אין כלום' לו לחלק ומדבר המדבר סד"א דווקא במשכן בשהיו ישראל במדבר סמוכין למדבר ומעלה עשן משום דכתיב בהאוהל קרא אהרן והא' קרא דטמאתא סד"א ומשום דכתיב אהל מועד ולא איקרי אוהל מועד אלא במדבר ומקרא יתירא הוא דלא הוה צריך למיכתב אלא וכל אדם לא יהיה בשילה ובית עולמים אהל מועד דכתב רחמנא למעוטי עזרות אילטריך:

בשילה

אלא בשעת הקטר' והא איכ' הא מעל' דאילו מהיכל פרשי בין בקדושה דידיה בין בקדוש' דלפני לפנים ואילו מבין האולם ולמזבח לא פרשי אלא בקדושה דהיכל אמר רבא שם פרישה אחת היא אמר מר כך פורשין בשעת מתן פר כהן משיח ופר העלם דבר של ציבור ושעירי עבוד' אליליי מנא לן אמ' רבי פדת אתיא כפרה כפרה מיום הכיפורים אמר רב אהא בר אהבה שמע מינה מעלות דאורייתא והכי גמירי להו דאי סלקא דעתך דרבנן מאי שנא בין האולם ולמזבח דילמ' מיקרו ועיילי מכול' עזר' נמי נפרשו דילמ' מיקרו ועיילי בין האולם ולמזבח כיון דלא מפסיק מידי לא מינכרא מילת' עזר' כיון דאיכא מזבח החיצון דמפסיק מינכרא מילת' אמר רבא שמע מינ' קדושת אולם והיכל הדא מילתא היא דאי ס"ד שתי קדושות נינהו אולם גופיה גזירה וניקום ונגזר גזירה לגזיר' לא אולם ובין ה ול' למזבח חדא קדושה היא היכל ואולם שתי קדושות: בכל יום היה חותה בשל כסף וכו': מאי טעמ' התורה חסה על ממונן של ישראל: והיום חותה בשל זהב ובה היה מכניס: מ"ט משו' חולשא דכהן גדול: בכל יום בשל ארבעת קבין וכו': תנא נתפזרו לו קב גחלים מכבדן לאמה תני חדא קב ותני אידך קביים בשלמא הך דתני קב רבנן אלא הך דתני קביים מני לא רבנן ולא רבי יוסי אמר רב חסדא רבי ישמעאל בנו של ר' יוחנן בן ברוקא היא דתניא רבי ישמעאל בנו של רבי יוחנן בן ברוקה אומר בשל קביים היה מכני' רב אשי אמר אפילו תימ' רבי יוסי והכי קאמ' בכל יו' היה חות' בשל סאה מדברית ומער' לתוך שלשת קבין ירושלמיות: בכל יום היתה כבידה והיום קלה: תנא בכל יום היתה גלדה עבה והיום דק בכל יום היתה קצרה והיום ארוכה מאי טעמא כדי שתהא זרועו של כהן גדו' מסייעתו תנא בכל יום לא הי' לה ניאשתיק והיום היה לה ניאשתיק דברי בן הסגן: בכל יום היה זהבה ירוק: אמר רב חסדא שבעה זהבי' הן זהב וזהב טוב וזהב אופיר וזהב מופז וזהב שחוט וזהב סגור וזהב פרוים זהב וזהב טוב דכתיב וזהב הארץ ההיא טוב זהב אופי' דאתי מאופיר זהב מופז

שדומה

שדומ' לפז זהב שחוט שנטוה כחוט זהב סגור בשעה שנפתח כל החנויות נסגרות זהב פרוים שדומה לדם הפרים רב אשי אמר חמש' הן וכל חד וחד אית ביה זהב וזהב טוב תניא נמי הכי בכל יום היה זהבה ירוק והיום אדום והיינו זהב פרויים שדומה לדם הפרים: בכל יום מקריב פרס שחרית וכו' בכל יום היתה דקה והיום דקה מן הדקה: תנו רבנן דקה מה ת"ל והלא כבר נאמר ושחקת ממנה הדק לא להביא דקה מן הדקה: בכל יום כהנים עולין במזרחו של כבש: דאמ' מר כל פינות שאתה פונה לא יהיו אלא דרך ימין למזרח: והיום עולין באמצע ויורדין באמצע: מאי טעמ' משום כבודו דכהן גדול: בכל יום כהן [גדול] מקדש ידיו ורגליו מן הכיור וכו': מאי טעמא משום כבודו של כהן גדול: בכל יום היו שם ארבע מערכות: תנו רבנן בכל יום היו שתים מערכות והיו' שלש אחת מערכה גדולה ואחת מערכה שניה של קטורת ואחת שמוסיפין בו ביו' דברי ר' יהודה רבי יוסי אומר בכל יום שלש והיום ארבע אחת של מערכה גדולה ואחת מערכה שניה של קטורת ואח' של קיום האש ואח' שמוסיפין בו ביום רבי מאיר אומר בכל יום ארבע והיום חמש אחת של מערכה גדולה ואחת של מערכה שניה של קטורת ואחת של קיום האש ואחת לאיברים ופדרין שלא נתעכלו מבערב ואחת שמוסיפין בו ביו' דכולי עלמא מיהת תרתי אית להו מנלן אמר קרא היא העולה על מוקדה על המזבח כל הלילה זו מערכה גדולה ואש המזבח תוקד בו זו מערכה שניה של קטרת ורבי יוסי קיום האש מנא ליה נפקא ליה מוהאש על המזבח תוקד בו ור' יהודה ההוא להצתת אליתא הוא דאתא דתניא היה רבי יהודה אומר מניין להצתת אליתא שלא תהא אלא בראשו של מזבח תלמוד לומר והאש על המזבח תוקד בו אמר רבי יוסי מניין שעושה מערכה לקיום האש תלמוד לומר והאש על המזבח תוקד בו ורבי יוסי הצתת אליתא מנא ליה נפקא ליה מהיכא דנפקא לי' לרבי שמעון דתניא ונתנו בני אהרן הכהן אש על המזבח לימד על הצתת אליתא שלא תהא אלא בכהן כשר ובכלי שרת דברי רבי יהודה אמר לו רבי שמעון וכי תעלה על דעתך שזר קרב לגבי מזבח אלא לימד על הצתת אליתא שלא תהא אלא בראשו של מזבח ורבי יהודה אי מהתם הוה אמינא קאי ארעא ועביד במפוחא קא משמע לן ורבי מאיר איברים ופדרים שלא נתעכלו מבערב מנא ליה נפקא ליה מואש ורבנן וא"ו לא דרשי ורבנן איברים ופדרים שלא נתעכלו מבערב מאי עביד להו מהדר להו למערכה גדולה דתני' מניין לאברי' ופדרי' שלא נתעכלו מבערב

שסודרן

שסודרן על גבי מזב' ואם אין מחזיקן שסודרן על הכבש או על גבי סובב עד שיעש' מערכ' גדולה וסודרן ת"ל אשר תאכל האש את העולה על המזבח ורבי מאיר עיכולי עולה אתה מחזיר ואי אתה מחזיר עיכולי קטורת *דתני רבי חנני' בר מניומי ברבי ר' אליעזר בן יעקב אשר תאכל האש את העולה על המזבח עיכולי עולה אתה מחזיר ואי אתה מחזיר עיכולי קטורת דכולי עלמא מיהת מוסיפין בו ביום אית להו מנא להו נפקא להו מהאש ואפילו למאן דלא דריש וא"ו וא"ו ה"א דריש אש תמיד למאי אתא מבעי ליה לכדתניא אש תמיד תוקד על המזבח לא תכבה ילימד על מערכ' שניה של קטר' שלא תהא אלא על המזבח החיצון אש מחתה ומנורה מניין ודין הוא נאמרה אש בקטורת ונאמרה אש במחתה ומנור' מה להלן על מזבח החיצון אף כאן על המזבח החיצון או כלך לדרך זו נאמרה אש בקטורת ונאמרה אש במחתה ומנורה מה להלן בסמוך לו אף מחתה ומנורה בסמוך לו תלמוד לומר אש תמיד תוקד על המזב' לא תכבה אש תמיד שאמרתי לך לא תהא אלא בראשו של מזבח החיצון למדנו אש למנורה אש למחתה מניין ודין הוא נאמרה אש במחתה ונאמר' אש במנור' מה להלן על גבי מזבח החיצון אף כאן על מזבח החיצון או כלך לדרך זו נאמרה אש בקטורת ונאמרה אש במחתה מה להלן בסמוך לו אף כאן בסמוך לו תלמוד לומר ולקח מלא המחתה גחלי אש מעל המזב' מלפני ה' אי זהו מזבח שמקצתו לפני ה' ואין כולו לפני ה' הוי אומ' זה מזבח החיצון ואיצטריך למיכת' מעל המזבח ואיצטריך למיכתב מלפני ה' דאי כתב רחמנ' מעל המזבח הוה אמינא מאי מזבח מזבח פנימי כתב רחמנא מלפני ה' ואי כתב רחמנא מלפני ה' הוה אמינא דוקא מלפני ה'

אבל

אבל מהאי גיסא ומהאי גיס' אימ' לא צריכ' א"ר אלעזר משום בר קפרא אומר היה רבי מאיר איברי עול' שנתותרו עושה בהן מערכ' בפני עצמה וסודרן ואפילו בשבת מאי קמ"לן תנינא בכל יום היו שם ארבע מערכות אמר רבי אבין לא נצרכה אלא לפסולין ודוקא שמשלה בהן האור אבל לא משלה בהן האור לא איכא דאמרי אחד כשירין ואחד פסולין אי משלה בהן האור אין ואי לא לא ואפי' בשבת תנינא והיום חמש אמר רב אחא בר יעקב איצטריך סלקא דעתך אמינ' הני מילי היכא דחל יום הכיפורים להיות אחר השבת דחלבי שבת' קרבין ביום הכיפורים אבל באמצע שבת לא קמ"לן אמר רבא מאן האי דלא חייש לקמחיה הא בכל יום תנן קשיא ופליג' דרב הונא דאמר תמיד תחילתו דוח' סופו אינו דוחה גופא אמר רב הונא תמיד תחילתו דוחה סופו אינו דוחה מאי אינו דוחה רב חסדא אמ' דוחה את השבת ואינו דוחה את הטומאה ורבא אמר דוחה את הטומאה ואינו דוחה את השבת אמר ליה אביי לרבא לדידך קשיא ולרב חסד' קשיא לדידך קשיא מאי שנא טומאה דכתיב במועדו ואפי' בטומא' שבת נמי במועדו ואפי' בשבת ולרב חסדא קשיא מאי שנא שבת דכתיב במועדו אפילו בשבת טומאה נמי במועדו ואפילו בטומאה אמר ליה לא לדידי קשיא ולא לרב חסדא קשיא לדידי לא קשיא סופו כתחלתו

טומאה

עין משפט נר מצוה

שבת היינו אפילו סופו הקטרתו ונרב הסדר תחילתו דוחה טומאה וזריקה שחיטה וזריקה סופו הקטרתו אינו דוחה דהא אמר פרק שו דברי (דף מח ב) בא ורואה כמה חביבה מצוה בשעתה מסרי הקטר חלבים ואימורים כמיני כל הלילה ואין מניחין להם עד שתחשך ועוד מאי קאמר רבא שבת תחילתו לאו בר מידחי שבת הוא סופו נמי לא דחי ואי סופו אין דחי דקאמר אפילו בתמיד דשבת מאי קאמר דלאו בר מידחי שבת הוא הא בר מידחי שבת הוא על כן כדאמר לר"י מי שי שפרש"י תחילתו וסופו הכל על הקטר חלבין קאי וקאמר רב הסדר הקטר חלבין אינו ניתוחו דוחין טומאה סופו איברים ניתוחו אינו דוחין הטומאה לעשות להם מערכה בפני עצמן ולהקטיר בטומאה אינו מקטירין בטומאה על המערכה גדולה דכיון דבעצמי הן אינן דוחין הטומאה דלא חשיב כתמיד דיומיה ודוחה את השבת כדגמרי' מבכל מושבותיכם ועושין להם מערכה בפני עצמן כיון דכמיני הן ורב סברא ליה תחילתו דוחה את השבת איברים לתמיד ליומי סופו איברים ניתוחו אינן דוחין שבת לעשות מערכ' בפני עצמן אפי' אם הן טהורין אבל דוחה את הטומאה אם ניתוחו בחול עושין להם מערכה בפני עצמן ומקטירין בטומאה והיינו פליגא דלעיל קאמ' אפילו פסול עושין להם מערכה בפני עצמן ואפילו בשבת והיינו פליגא דרב הונא בין לרבא בין לרב חסדא ורבא דאמר סופו אינו דוחה שבת לית ליה פירכא דרבה דאמר בכל יום תמן אינא שבירא ליה לבל משבת ומה שכתב רש"י הרמשון עיקר נראה כי הוקשה לו על פי' מי שי דקאמר תחילתו דעיק' כפרה ואי איברים קאמר הכי לאו עיקר כפרה כיפהו ומיהו לא קשה דבהקטר' נמי איכא כפר' ועיקר כפרה קרי לתמיד דיומי' ובדולה מזו אמרינן לעיל בפ"ב (דף כז) איכטריך ס"ד אמינא כיון דעבודה דלא מעכבא כפר' היא אבל הפשט וניתוח דמעכבא כפרה בעי בהון' אינא אפילו הפשט וניתוח קרי עיקר כפרה לגבי כתיבת אם דהליוט אף על גב דעיקר כפרה בדם היא כל שכן בהקטרה דיומיה ניחא דקרי ליה עיקר כפרה לגבי איברים בניתוחו:

כי פליגי דאמתה אמרעא וכבייה אביי אמר חייב. הקשה רבינו שמחה דאמר לעיל (דף מד ב) כתפוד הימנה קב גחלים מכבדן לאמה ופרש"י לאמת הנים שבעזרה וקשה לאביי ופי' דלאמה דלעיל אין זה אמת הנים שא מקום הוא ולי נראה דלא קשיא דלא נליחייב מאו' דכיון דבמתכוין חותה בשל ד' קבין ומערה לשל ג' קבין ומתפזר מהן קב ומה שכתפזר אינו עומד לאוספן אפי' אביי מודי' כיון דאיכא איכתיב אבל אם דמתתה ודמכורה מיירי דאמתה אמרעא ובכלי וחזי למלותה ולהכי חייב לאביי ולרבא פטור דלא מיחייב אלא מן ברלאם המזבח מן אפילו למלוה איכא דקאי לאהדורי כמו המוריד גחלת וכיבה לחזיא לאהדורא ושוב מצאתי בתוספת' של תמיד דבי דרוך בדבי ילחק שהקשה הקושי' ותירץ כמו שמילאתי עוד תירץ דמכבדן לאמה לאחר שכבו וכתב שדביהו כיסיס ז"ל הקשה אותה בתגילת סתרים וזהו לשונו הא גחלים קדושי' הן כדתנן (חגיגה ד' כג ב) הוסיף רבי עקיבא הטלת והלבונה והגחלים שאם כנע טבול יום במקלתן פסל את כולן ואם כן איך מכבדן לאמה והלא מפסיד קדשים ותירץ דבירושלמי מקשה זאת הקשיא בפרק בתרא דחגיגה וה"ג התם תיכא קטרת לבונה גחלים מאי פי' אמאי פסל את כולן והלא אינם קדושים אמר רבי בון בר רב כהנא תפתר בגחלים של יום הכיפורים שבאמה שהוא חותה את כולן הוא מכנים אבל גחלים של כל יום לא בהא דתניא כתפזר אינינה קב גחלים מכבדן לאמה פי' גחלים של יום הכיפורים בכלי שמותה בו הוא מכנים להכי הכלי מלרפן אבל מחתה של כסף שאין כליין לא מלרפן להו ואינן קדושים ולכך מכבד לאמה ומיהו רבינו ברוך פי' פיר' הירושלמי בע"א דבעי לומה פסל את כולן והלא אינו לריך לכלי שהרי נתפזר מהן קב גחלים ואפילו לאמן דאמר בחגיגה (ד' כג ב) דכלי מלרף אפילו שאין לריך לכלי היינו לאמן דאמר לירוף דאורייתא דאז הוסיפו חכמים אפילו שאין לריך לכלי אבל לאמן דאמר לירוף דרבנן לא וכדמוכח בפרק הקומץ רבה (ד' יד) ומשמי בשל יום הכיפורים שהיו כולם קדושים והוא הדין דהוא מני לאחרוני במחתה שביי' של ג' קבין שמאותה לא נתפזר שכל רבינו תם השיב להרב רבי יעקב ישראל בע"א דלכך מכבדן לאמה דכלי שרת אין מקדשין אלא מדעת ולא מיקדשי הכי גחלים ובשם לאמן לאמן דאמר פרק לולב ובערבה (ד' ב) כלי שרת מקדשין אלא מדעת מיהו בפ"ק דמנחות (ד' ז) דייק רבי יוחנן מברייתא זאת אומרת כלי שרת אין מקדשת אלא מדעת ושמא שבור בהא דבריתא והכי נמי אין לומר דמחתה דאמתה של ד' קבין לא היתה כלי שרת דהא כתב ולקח אלא המחתה גחלי אם משמע מהיתה כלי שרת ולא יתכן לומר דווקא דיום הכיפורים קדושה דביום ביפור כתיב קרא ועוד כיון דהוו על המזבח מקדש את הראוי לו ודוחק לומר דהיינו דווקא בקרבנות:

הדרן עלך טרף בקלפי

הוציאו לו. מלשכת הכלים: וכך היתה מידתה. מפרש בגמרא: גמ' מחתה דקטורת. לחפון מתוכה: כפייל. מחתה והדר כפייל קטורת בחפניו: דתנינא. בגחלים ובקטורת ולא שתי הבאות לכתיב (ויקרא יז) ונקח הכהן מלא המחתה גחלי אש מעל המזבח ומלא חפניו וגו' והביא מביא לפרוכת: כדאשכחן בבשמים. כף אחת מלאה קטרת: מרובה. וכביהה ליקח לריכה יתיר: אפי' בזמן שאיכסה שיר. כהן שחופניו גדולים וחופן שלשת קבין אפילו הכי כיון דבדוב כהני גדולי נחלי. מרובי. מחפניו טולל כף בשמאל: קיימתי. שם אמו: עלה לגג. גבר על כולן: איכא דאמרי. אלי זרד בערסן קאמר ויפה הוא לחולה ואתם כסיס מעובדות חולות ואוכלות זריד ועדסן שהן מיני מאכל חיטין כדאמרינן במסכת ברכות (דף מ) חילק. חיטי דמיתבדי בשיתא אחרי תרי טרגים לחלת תלת זריד לארבע ערסן לחומש חומש והכי קאמר כל כסיס מעובדות תקנו להם זריד ועדסן להבדו. אותן והמובדו' ואותן של אמי גבר על כולן: איכא דאמרי בשבכת זרע. קאמר שאין ירידת הזולד מכל הטיפה אלא מן הבירור שבה זרד לשון חבילי זרדים עז"ל כלומר בירור טיפה שקלטה אמי הזרע גדל ועלה לגג: ותזרני. לשון זורה את גורן השעורים (רות ג) הבדל את הטיפה: וזירזתני. הזרתני מן הבירור שבה: פעם אחת. יום הכיפורים היה: לימור. רוק: לא ראו קורות ביתי כו'. ראיתי בהם"ס ירושלמי כל כבודה בת מלך פנימה מתפצלות זהב לבושה אשה גדולה למעה ראויה לגאת מתנה כהן גדול הלבוש מתפצלות זהב: הכי גרסינן תנו רבנן בקומצו אלא יעשה מדה לקומץ והריש מתנו בקומצו ולא שיעשה כלי לתידת קומצו וימדוד בו קומץ מן המנחה: אבל הכא לא כתיב בחפניו. ואם עשה מדה מחזקת חפיכתו אלא הופניו והביא קרבן ביה: יליף אלא. דכתיב קרא אחרינא וקמץ מהם אלא קמצו (ויקרא ב) מה להלן בקומצו יקמוץ ולא במדה אף כאן בחפניו: מאי לאו. וכך היתה מדתה דקתני הכי קאמר אם בא לעשות מדה לחפיכה כן יעשה הגדול לפי גדלו והקטן לפי קטנו: לא הכי קאמר וכך היה חוזר וחופנה לפנים. מערה אותה לתוך חפניו מן הכף ומותנה על הגחלי' שבמחתה: שמעת מינה כו'. ונקמץ (דף מט) בעינן לה: דילמא אם רצה כו'. כלומר לא הא ולא הא תפסו' מינה דדחינן לך להכי ולהכא: אי נמי. הכי קאמר כך היתה מידת מלא חפניו מלומנמין: מבורך. מבלבלין מכל לד ויונא: אי בקומצו. דדייקינן יכול בדאמר אלעזר קמון מעט וכל כמה דמחוסר טפי מעלי תלמוד לומר מלא:

הוציאו לו. הסתם לפני מלך בשר ודם אין עושין כן אמרינן לי והאמר לקמן (דף מו) מוטל הבזך בלחמי אלעזר ויום אומרי בשיני והיכי עביד הכי הסתם לפני מלך בשר ודם אין עושין כן ויש לומר דהתם אינו אלא מושך הבזך אלא הבזך אינו מוכה בטויר אלא על ידו הוא מוכה ומעמכו אלא בשיני כדי לחפון פעם אחר אבל לימסך למחת בשיני ולאחות אחרעא לאו אורח אדעא אבל תימה לי לעביד למחתה בית יד אדוך דבלאו הכי אמרי לעיל דבי' הכיפורים ידה אדכה ויעמ' לה בית יד אדוכה שמגיע עד בית השחי ויתפוש אותה בבית השחי ואלא המחתה תפלא מונחת על ידיו או על זרועו הסמאלי וכי מטי לפנים ישלשל ידיו על הרלפה ויסמוכו ידיו בחתת מחתת המחתה ויושיב המחת' אל הרלפה וי"ל כיון דבעינן אלא המחתה גחלי אם אי אפשר שלא יפזר מהן קלת אי הוה עביד הכי אי נמי י"ל לפני מלך בשר ודם אין עושין כן כו':

וכך היתה מדתה מאי לאו שאם רצה לעשות מדה עושה כו'. תיובתא אמאי לא קאמר כך היה מדתה של הכף כסיעור חפניו של כל כהן גדול הגדול לפי גדלו והקטן לפי קטנו היו עושין כל שעה כף אחת כפי אותו שיעור יש לומר דלאמה היה לאם לעשות כן אדרבה עפי ניחא אם הכף היתה גדולה יותר דאי מזה לאלא חפניו היתה אם כן כשמערה מחפניו לתוכה אי אפשר שלא יתפזר ויפול לתוך מעט:

וזן היא עבודה קשה שבעקדש. סברא ליה כמאן דאמר בפרק אלו מנחות (דף מא ב) שהיה קופל אחד לשנים ושנים לארבע אבל לתנא דבי רבי ישמעאל דאמר פותפן עד שמחזירן לסולתן אינה עבודה קשה יותר מעשר מנחות: הדר

הוציאו ילו את הכף ואת המחתה חפן מלא חפניו ונתן לתוך הכף הגדול לפי גדלו והקטן לפי קטנו וכך היתה מידתה נטל את המחתה בימינו ואת הכף בשמאלו: גמ' מחתה תנא ליה "נטל את המחתה ועל לראש המזבח וחותה ויורד התם מחתה דגחלים הכא מחתה דקטורת דתניא הוציאו לו כף ריקן מלשכת הכלים ומחתה גדושה של קטורת מלשכה בית אבטינס: חופן מלא חפניו: ונותן לתוך הכף הגדול לפי גדלו והקטן לפי קטנו וכך היתה מידתה: כף כיון הכיפורי' למה לי "מלא חפניו והביא אמר רחמנ' משו' דלא איפש' דהיכי נעביד נעייל והדר נעייל הבאה אחת אמר רחמנא ולא שתי הבאות נשקליה לקטורת בחפניו ונחתיה [למחתה] עלה וליעול כי מטי התם היכי לעביד נשקלי' בשיני' ונחתי' למחתה השת' לפני מלך בשר ודם אין עושין כן לפני מלך מלכי המלכים הקב"ה על אחת כמה וכמה הילכך לא איפשר וכיון דלא איפשר עבדינן כראשכחן בנשיאים: נטל את המחתה בימין ואת הכף בשמאל: יציבא בארע' וגיורא בשמי שמיא זו מרובה וזו מועטת ואפילו בזמן ששניהן שוין וכמעש' דרבי ישמעאל בן קמחית זו חמה וזו צוננת אמרו עליו על ר' ישמעאל בן קמחית שהי' חופן ארבעת קבין במלא חפניו ואומר כל הנשים זרדו וזרד אימא עלה לגג איכא דאמרי בערסן וכדרבה בר יונתן דאמר רבה בר יונתן א"ר יחיאל ערסן יפה לחולה ואיכא דאמרי בשבכת זרע וכדרבי אבהו "דרבי אבהו ורמי כתי' "ותזרני למלחמו' וכתיב "המאזרני חיל למלחמו' אמר דוד לפני הקב"ה רבונו של עולם זריתני וזרזתני אמרו עליו על רבי ישמעאל בן קמחית פעם אחת סיפר דברים עם ערבי אחד בשוק וניתזה ציצורא מפיו על בגדיו ונכנס ישבב אחיו ושמש תחתיו וראתה אמן שני כהני' גדולים ביום אחד ושוב אמרו עליו על רבי ישמעאל בן קמחית פעם אחת יצא ויסיפר עם ארון אחד בשוק ונתזה ציצורא מפיו על בגדיו ונכנס יוסף (עם) אחיו ושמש תחתיו וראתה אמן שני כהנים גדולים ביום אחד תנו רבנן שבעה בנים היו לה לקמחית וכולן שמשו בכהונה גדולה אמרו לה חכמים מה עשית שזכית לכך אמרה להם מימי לא ראו קורות ביתי קלעי שערי אמרו לה הרבה עשו כן ולא הועילו ת"ר "בקומצו שלא יעשה מדה לקומץ איבעיא להו מהו שיעשה מדה לחפינה התם הוא דכתיב בקומצו אבל הכא דלא כתיב בחפניו "אלא "מלא חפניו קטורת סמים דקה לא או דילמא ילף מלא מלא מקומצו ת"ש וכך היתה מדתה מאי לאו שאם רצה לעשות מדה אחרת עושה לא ה"ק וכך היה חוזר וחופנה לפנים שמעת מינה חופן וחוזר וחופן דילמא שאם רצה לעשות מדה עושה אי נמי שלא יחסר ושלא יותיר ת"ר "מלא קמצו יכול מבורץ תלמוד לומר בקמצו אי בקמצו יכול אפילו בראשי אצבעותיו תלמוד לומר מלא קמצו בדקמצי אינשי "הא כיצד חופה שלש אצבעותיו על פיסת ידו וקומץ ובמחבת

הדרך עשרה בין הבינים כפר. לא ידענא מאי קאמר הכא פשטה הא מכיקר׳ נמי כי הא ניבעי לי׳ ספק הוא ואמאי יש נוטר דמעיקר׳ מספקא והוה בלקא דעתך למיפסט האי בכלל קונין הוא או בעלל שריים והכי פשט׳ דספק הוא ואינו בא לחזור ולפטור הבעיא אי יודאי קונין אי ודאי שריים אלא בודאי ספק הוא ואין אדם יכול לעמוד עליו אי נמי נראה לי דמעיקרא מיבעיא ליה אי מיבלא הוי כדמעיקרא אי ספק הוי ספק קונין ספק שריים אי מיבלא הוי כאן נמי בה במעשר׳ דאמר (קדושין דף נא) פירותיו מתוקנין ומעשרותיו מקולקלין׳ דכל נאמי דשקיל טפי מעליה ואינו נראה בחון בדעתי׳ דכהן תלא גילתא ואין דעתו שיהא קונין אלא דנאמי ומה שנאמר בכלי ונאמי דבראי להוו שריים אבל דבני ביני מיבלא הוי כדמעיקרא קודם קנינא אי דילמא פסיטא דמיבלא לא הוי אלא ספק אי קונין אי שריים הדר פשטה דספק הוא ונפקא מינה אי מיבלא הוי אם נתערב בחולי שנעשה כראוי הכא נמי דקונין רבה (דף נא ב) יאכלו שיאכלו עמה חולין כדי שתהא באכלת על הטובע לא בטיל וטבל בנשמו אי אפיקא הוי בטיל:

ואמר מר שריים שחסרו בין קונילה להקטרה אין מקטירי׳ עליהן את הקונין׳ ואפילו לר׳ יוחנן דאמר פ״ק דמנחות (דף ט) מקטיר קונין עליהן מודה הוא דאותם שריי׳ אסורי׳ באכילה כדיליף התם מקר׳ והכי קאמר אין מקטירין עליהן כלומר אין מקטירין בשבילן את הקונין כדי להתירן באכילה ולהכי שני בלשנים דהתם קאמר אין מקטירין קונין עליהן לסמיך לשון הקטרה אלא הקונין דעיקר הקטר׳ דהתם בשביל קונין הוא והכא יש בהוא סברים אין מקטירין עליהן כו׳ ולהכי קאמר דלא לקטיר בין הבינים בריש״ח דמ״ב מספיק להו לשריים מאכילה:

אלא רב פפא הכי קא מיבעי׳ ליה אלא חפניו אמר רחמנא׳ פי׳ אח״ל דגבי קונין פסול מסוס דכתב וקונן הכהן ולא בין הבינים׳ דלאו בהן קונין אלא ממילא עייל להתם אבל בחפיניה לא כתב ולקח אלא חפניו אלא חפניו דמשמע אפילו בא ממילא לתוך חפניו דקרא ולקח גבי גחלים כתי׳ ולא אקטרת או דילמא ולקח והביא כלומר ולקח דרישיה דקר׳ קאי נמי אקטרת כמו מגחלים:

קמיץ בראשי אצבעותיו נהנו׳ לאו היינו כמו הנוף לעיל יכול אפי׳ בראשי אצבעותיו דהנוף לעיל היינו שאין לו קולת אלא בראשי אצבעותיו והכא בעי למיתר שהתחיל לקמוץ בראשי אצבעותיו ומוטל אלא כל כך עד שהופה אצבעותיו על פיו ידו:

בולמטה למעלמה׳ מה״מ שהכניס ראשי אצבעותיו בכלי וגב ידו כנגד הקמוץ וקמץ ואין זה בראשי אצבעותיו דקא מבעי׳ ליה מעיקר׳ דהנוף הוי פי׳ שקמץ בראשי אצבעותיו ופיו ידו כנגד הקמוץ:

חפן בראשי אצבעותיו נהנו׳ אין להקשות כיון דכבר מיבעיא לן גבי קונילה מאי הדר תו מבעי׳ ליה בחפיניה׳ היינו הך דבריך לעילוים לומר דפשיטא גוף החפיניה׳ והקונילה אינה שוה להדדי דהאי כדקמצי אינשי והאי כדחפני אינשי ולהכי הדר תו מבעיא ליה אפילו אם״ל דרך קונילה בכך אין דרך חפיניה בכך אלא לא:

בעי

ובמחבת ובמרחשת מוחק בגודלו מלמעלה ובאצבעו קטנה מלמטה׳ זו *היא עבודה קשה שבמקדש זו היא ותו לא והא איכא מליקה והא איכא חפינה אלא זו היא מעבודות קשות שבמקדש א״ר יוחנן בעי רבי יהושע בן עזאה בין הבינים של מלא קומצו מהו אמר רב פפא דנואי לא תיבעי לך דודאי קונין הוא דבראי לא תיבעי לך דודאי שירי׳ הוא כי תיבעי לך דבינו ביני מאי א״ר יוחנן הדר פשט׳ יהושע [בן] עזאה בין הבינים ספק בינהו היכי עביד אמר ר׳ חנינ׳ מקטיר קונין לחודיה תחלה והדר בין הבינים דאי אמר׳ בין הבינים ברישא דילמ׳ שירים בינהו והוו להו שירים שחסרו בין קמיצה [להקטרה] ואמר מר *שירי׳ שחסרו בין קמיצה להקטרה אין מקטירין עליהן את הקונין אי הכי השתא נמי אקרי כאן *כל שממנו לאישים הרי הוא בכל תקטירו אמר רב יהוד׳ בריה דרבי שמעון בן פזי דמקטיר ליה לשום עצים כר׳ אליעזר דתניא רבי אליעזר אומר לריח ניחוח אי אתה מעלה אבל אתה מעלה לשום עצים הניחא לרבי אליעזר אלא לרבנן מאי איכא למימר אמר רב מרי דקמצי שמיני השתא דאתית להכי לרבי אליעזר נמי לכתחילה דקמצי שמיני׳: בי״ן הבינ״יים פש״ט ומ״חץ ופ״זר וח״שב בחפי״נ׳ חב״ירו סימן: בעי רב פפא בין הבינים של מלא חפניו מהו מאי קא מבעיא לי׳ אי גמר מלא מלא מהתם היינו הך רב פפא הכי בעי ליה מלא חפניו והביא בעינן והא איכא אי דילמ׳ ולקח והביא בעינן והא ליכא תיקו אמר רב פפא פשיטא לי מלא קומצו כדקמצי אינשי בעי רב פפא קמיץ יבראשי אצבעותיו מהו מלמטה למעלה מהו מן הצדדין מהו תיקו אמר רב פפא פשיטא לי מלא חפניו כדחפני אינשי בעי רב פפא [חפן בראשי אצבעותיו מהו מלמטה למעלה מהו מן הצד מהו חפן בזו ובזו וקרבן זו אצל זו מהו תיקו בעי רב

רב פפא הכי בעי׳ להא בלא גזירה שוה דמלא מלא מיבעי׳ להא אי נמי לא מייתי בחפניו לגבי חפינה אבל הכא דלעיל לעשות מידה לחפינה ליכא למיבעי׳ אלא מגזירה שוה דמולקח לא שמעינ׳ אלא יעשה מידה לקונין דלקיחה על ידי דב׳ אחר שהוא לקיח׳ במסב׳ שוה: והא ליכא׳ שמאילו ככם לבין הבינים והוא לא כתכוון: כדקמצי מיכסי׳ לידו של מטה: בראשי אצבעותיו׳ פס ידו למטה ותחב אצבעותיו בסלת קונן וקמץ אלא עד שמילא כל אורך פס ידו: מלמטה למעלה׳ גב ידו למטה׳ והעל׳ הקומץ בראשי אצבעותיו לתוך פס ידו: מן הצד׳ כלומ׳ שלא כדרך הקומץ גב ידו למטה ולא תחב אצבעותיו בסולת אלא מוליך על גב ידו בדוחק והסל׳ ככם בפס ידו דרך אצבעותיו: כדחפני מיכסי׳ הודה אל פס היד למטה:

דבקיה

דבקיה לקומץ בדופנה דמנחה׳ קיימא לן במסכ׳ מנחות (דף כו) שהקומץ טעון מתן כלי וקומץ מתוך כלי זה ומקדשו לתוך כלי אחר ואם לא נתנו בשולין ונתנו בדופניו ודבקו מהו: טפופו׳ לשון דבר קף בגובה מעט כמה על דאפשרת לטפוף (אבות פ״ב מ״ג ו): בשפך הדם על הרצפה׳ ולא נתקבל הוזה אור בכלי: מן הכלי כו׳. משנה היא לעצמ׳ בפרק אחר (דף לג) ואיכן זו בכל זו ופתיהן במסכת זבחי׳: מנא הני מילי׳. דבעינן שיהא מעומר בהנה לכלי: מדם הנפש׳ דם קילוח שהנפש יוצאה בו: גורעין׳ אות מתיבה זו ומוסיפין על תיב׳ זו ודורשין: היאך בחפינה קטורת׳ על מנת להקטירה לעתר: מי ליף מנלא מנמנה׳. עיין התם מהיכא מתחבה בקמיצתה דנפקא לן במנחות (דף פג) מנלא הקטרה לעולה ומנחה וגו׳ הוקשו לשלמי׳ מה שלמים מפגלי׳ ומתפגלי׳ אף מנחה וכו׳: והכא נמי מהכא׳ מתחבה׳. בחפינת׳ אי לא הכא ליכא לאקשויי הייט הך דאקשי לעיל דהכהן תרוייהו בעי׳ אלו לה בחד טעמא לאתויי הכא בחפניו דהתם בקומצו אבל הך מילתא אחריתי היא׳ אלי נמי לא דרשי גזיר׳ אות לענין בקומצו דילמא דדשי לה לענין מחתבה: פוסל את כולם׳. שזו היא מחתה אפילו מעלות שנאמרו בחומ׳ בקדש (ד׳ כ) שהכלי מגלף כל מה שבתוכו להיו׳ כאילו נגע בכולו: קס״ד מדפסיל טבול יום׳. אלמא קידשה הכלי קדושת הגוף פסלה נמי ליה ואין דפסלה ליה פסלה נמי מחשבת ליה בשיחשב להקטירה לאחר וקשיא לי׳ דשבקיה למתניתין דמעילה (דף ו) דתנן בה בהדי׳ הקומץ והקטורת ומנחת כהני׳ מועלין בהן מעהוקדשו קדשו בכלי׳ שנשתמש ליפסל בטבול יום ובמחוסר כיפורי׳ ובגיל׳ ולא תירץ ורי״בא תירץ דהתם איכא דאחרי׳ שאם נגע טבול יום במקצתן פסל את כולן קא סלקא דעתך מדפסיל טבול יום פסלה נמי לינה ומדלינה פסלה פסלה נמי מחשבה בעי רב פפא

חישב

בעי רב׳ פפא דבקיה לקומץ בדופניה דמנחה׳ וכו׳: בתר הכי גרס מר בר רב אסי אתכיה למנחה ודבקי׳ לקומץ בארעיתיה דמנחה׳ מאי הכתה בתוכו בעינן והא איכא אי דילמא הנחה כתקנו בעינן ליב׳ תיקו בעי רב פפא מלא חפניו שאמרו מחוקות׳ או גדושות א״ל רבי אבא לרב אשי ת״ש ימלא חפניו שאמרו לא מחוקות ולא גדושות אלא טפיפות תנן *התם׳ נשפך הדם על הרצפה ואספו פחול *מן הכלי על הרצפ׳ ואספו כשר מה״מ דתנו רבנן *ולקח מדם הפר *מדם הנפש ולא מדם העור ולא מדם התמצית מדם הפר דם מהפר יקבלנו דאי סלקא דעתך מדם הפר מדם ואפי׳ מקצת דם *והאמ׳ רב יהודה המקבל צריך שיקבל את כל דמו של פר שנ׳ *את כל דם הפר ישפך אל יסוד מזבח אלא ש״מ מאי מדם הפר דם מהפר יקבלנו וקסבר גורעין ומוסיפי׳ ודורשין בעי רב פפא *נתפזר הקטורת ממלא חפניו מהו ידו כצואר בהמה דמי ופסולה או דילמא ככלי שרת דמי ולא פסולה תיקו בעי רב פפא חישב בחפינת קטורת מהו מי אמרינן ילף מלא ממנחה מה התם מהניא בה מחשבה הכא נמי מהני׳ בה מחשבה או לא א״ל רב שימי בר אשי לרב פפא ת״ש *הוסיף רבי עקיבא הקומץ והקטורת והלבונה והנחלי׳ שאם נגע טבול יום במקצתן פסל את כולן קא סלקא דעתך מדפסיל טבול יום פסלה נמי לינה ומדלינה פסלה *פסלה נמי מחשבה בעי רב פפא

חישב

או דילמא ככלי שרת דמי ולא פסולה׳ תיומא׳ לי׳ תיפסוט מדקא מייתי ליה לפניי ולפניים בכף ולא מייתי ליה בחפניו ואמר לעיל משום דלא איפשר׳ ואי ידיו ככלי שרת דמו נעייל בחפניו׳ ולמחתה׳ עילויה׳ ומי נמי התם ידפה קלת ידיו זו מזרוקה לקטורת ליפול על הרצפה והמחתה תיפשר מעליין בידיו וליסקלה למחתה׳ ולותבה אחרע׳ והדר יגביה הקטורת מן הקרקע ויתכנה על הגחלי׳ כיון דידיו ככלי שרת דמו וא״ל אפילו אח״ל דידיו ככלי שרת דמו ולא מיפסיל׳ אי נפלה אחרעה ואפסדה מכל מקום לאו אורחא לעשות כן לכתחלה בכל שהה ושנה הסתם לפני מלך בשר ודם׳ אין עושין כן לפני מלך מלכי המלכים הקב״ה על אחת כמה וכמה:

בזי יליף מלא מלא מהתם׳. פרש״י ומנחה׳ מתפגלת בקמיצה דילפא בהיקפא מנזאת התורה לענין ומנחה וגומר דהוקשה לשלמים דפשיטא לי׳ דשייך בה פיגול בהליכת׳ ובהקטרתה לא״ד במנחה הקטרה מפגלת הקטרה בפרק הקומץ זוטא (דף יז) כיון דכל הני עבודו לגמרי לעבוד׳ המנחה ואע״ג דלא איתקש לשלמים הא כתב בתר קרא דוחתא התורה ביום קרבנו׳ את קרבניה׳ (ויקרא ז) ודרשינן מיהו זה בכור ומעשר ופסח וכל מידי דשייך ביה הקרבה והקטרה׳ הם על שלמי מרבה לוג שמן של מצורע דמוכה בפרק הקומץ רבה (ד׳ כא) דבעינן לשמו ושאל הדב הני יום טוב הקדום את ריל״בא מגלן והשיב לו מדבר׳ כפר׳ דאיהו נמי איקרי קרבן כדכתב (ויקר׳ יד) והקריב אותו לחטא ואת לוג השמן ודרשינן בפר׳ בית שמאי (דף מו ב) כל קרבנם (במדבר יח) לרבות לוג שמן של מצורע כל שכן קטורת דאיהי בופה קרבה לאיש וכתב בה לשון הקטר׳ ולא מיבעיא ליה הכא אלא אי מסיבא חפיני׳ עבוד׳ כמו קמיצה דבקמיצה פשיטא לן דהיא עבודה ומפגל׳ בה כמו שחיטה בזבח שהשחיטה היא מפרשת חלק גבוה הדם מחלק הדיוט כך קמיצה מפרשת הקומץ מן המותרה אבל בחפיניה לא שייך למימר הכי׳ דאמתתה הוא חלק גבוה ובפעם אחרת מקריב אותה אבל מסקא ליה אי אינו מלא ומחיבא כמו קמיצה אם לא שיעמיד בר אשי מדפסלה בה ליכא פסלה בה מחשבה ככל עבודה שהזקיק לה הכתוב ואם כן בחפיניה נמי פסלה בה מחשבה:

מדפסיל בה טבול יום פסלה בה ליכא׳ תיומ׳ האמר בפ״ק דשבועו׳ (דף יח) כתנם למכתשת נפסלת בטבול יום ואפילו הכי לא פסלה בה ליכא שהרי היו מעשרין אותה כל השנה כולה יש לומר ההוא פסולא דפסיל בה טבול יום אינו אלא מדרבנן ולהכי לא פסלה בה ליכא אבל האי דהכא מדאורייתא כמו שאפרש הקשה רש״י אמאי מייתי מדיוקא מדפסיל בה טבול יום פסל בה ליכ׳ לייתי מתחי׳ דפ״ב דמעילה (ד׳ י) דקתני בהדיא הקומץ והלבונה והקטורת ומנחת כהנים ומנחת כהן משוח ומנחת נסכים מועלין בהן משהוקדשו קדשו בכלי שנשתמש ליפסל בטבול יום ובמחוסר כיפורי׳ ובגיל׳ ולא תירץ ורי״בא תירץ דהתם איכא דאחרי׳

לחייבי

עין משפט נר מצוה

ג
חומ׳ פ״א מה מחולי׳ מוקדשין סל׳ ב

ד
לעיל פ״ם תס׳ ליומ׳ מנחה סל׳ ס

ה
לעיל פ״ב מה מנחה סקרבנות סל׳ פ״ב

ו
לעיל פ״ם מה מנחות יו״ד סל׳ פ״ח

ז
לעיל פ״ב מה מנחות יו״ד סל׳ ג

ח
לעיל פ״ד תס׳ מנחות יו״ד סל׳ כה

ט
לעיל פ״ח מה מנחות יו״ד סל׳ ח

יא
לעיל פ״ד תס׳ מנחה הקרבנות סל׳ ח

יב
לעיל פ״ם תס׳ מנחות יו״ד סל׳ כח

יג
לעיל פ״ם סל׳ כז

מסור׳ הש״ס

דף כה
דף לג
דף לג
מנחות דף
דף לו
פרשים דף
מנחות דף
יומא דף
זבחים דף
דף כב ב
דף יט
דף יט
דף יח

היושב בחתיית גחלים מהו מכשירי מצוה כמצוה דמו או לא תיקו בעו מיניה מרב ששת הולכה בשמאל מהו אמ' להו רב ששת תניתוה נטל את המחתה בימינו ואת הכף בשמאלו ונפשוט להו מהא דתנן *הרגל של ימין בשמאל ובית עורה לחוץ אי מהתם הוה אמינא הני מילי הולכה דלא מעכבא כפרה אבל הולכה דמעכבא כפרה לא קא משמע לן מיתיבי

מיתיבי זר ואונן שיכור ובעל מום בקבל' ובהולכ' ובזריקה פסול וכן יושב וכן שמאל פסול תיובתא והא רב ששת הוא דאותבה דאמר ליה רב ששת לאמוריה דרב חסדא *בעי מיני' מרב חסדא הולכה בזר מהו אמר ליה כשירה ומקרא מסייעני °וישחטו הפסח ויזרקו הכהנים מידם והלוים מפשיטי' ומותיב רב ששת זר ואונן שיכו' ובעל מום בקבלה ובהולכה ובזריקה פסול וכן יושב וכן שמאל פסול בתר דשמעה הדר אותבה והא רב חסדא קרא קאמר דעבוד מעשה איצטבא בעי רב פפא *חפן חבירו ונתן לתוך חפניו מהו מלא חפניו בעינן והא איכא או דילמא ולקח והביא בעינן והא ליכא תיקו בעי רבי יהושע בן לוי *חפן ומת מהו שיכנס אחר בחפינתו אמר רבי חנינא בא וראה שאלת הראשונים למימרא דר' יהושע בן לוי קשיש והאמר רבי יהושע בן לוי לי התיר רבי חנינא לשתו' שחליי' בשבת לשתו' פשיטא דהתנן *כל *האוכלין אוכל אדם לרפואה וכל המשקין שותה אלא לשחוק ולשתות שחליים בשבת היכי דמי אי דאיכא סכנתא משרא שרי ואי דליכא סכנתא מיסר אסיר לעולם דאיכא סכנתא והכי קא מבעיא ליה מי מסיא דניחול עליהו שבתא או לא מסיא ולא ניחול עלייהו שבתא ומאי שנא רבי חנינא משום דבקי ברפואות הוא דאמר רבי חנינא *מעולם לא שאלני אדם על מכת פרדה לבנה והיה והא קא חזינן דחיי אימא וחיית והא קא חזינן דמיתסי בסומקן אינהו וחיורן ריש כרעייהו קאטרינן בכל מקום שמע מינה דרבי חנינא קשיש אלא הכי קאמר שאלתן כשאילה של ראשונים ומי אמר רבי חנינא הכי והאמר רבי חנינא בפר ולא בדמו של פר ואמר רבי חנינא קטורת שחפנה קודם שחיטת הפר לא עשה ולא כלום הכי קא אמר מדקא מבעיא ליה הא מכלל דקסבר בפר ואפילו בדמו של פר ולמאי דסבירא ליה שאילתו כשאילת הראשונים מאי הוי עלה אמר רב פפא אי חופן חוזר וחופן חבירו נכנס בחפינתו דהא מקיימא חפינה אי אין חופן וחוזר וחופן תבעי לך אמר ליה רב הונא בריה דרב יהושע לרב פפא אדרבה אי חופן וחוזר וחופן לא יכנס אחר בחפינתו אי אפשר שלא יחסר ושלא יותי' ואי אין חנפן חוזר וחופן תיבעי לך דאיבעיא להו חופן חוזר וחופן או לא תא שמע כך היתה מידתה מאי לאו כשם שמירתה מבחוץ כך מידתה מבפנים לא דילמא שאם רצה לעשות מידה עושה אי נמי שלא יחסר ושלא יותיר ת"ש

כיצד

עין משפט נר מצוה

והאיכא קמילה · ומה שמקשה ר״י דבפרק קומץ דמנחות (דף יא) אמרי גבי מנחת מאפה ומחבת ומרחשת זו היא עבוד׳ קש׳ שבמקדש ובפרק כל המנחות באות מצה (דף נד) אמרינן אין לך שקשה לקמילה יותר ממנחת חוטא כר״ה לי דהתם ג׳ דקא חשיב הכא עבודות קשות הם לכהן לעשות שיש בהן לער מליקה למלוק בצפורנו לחתוך המפרקת וכן קמיצ׳ דמנחת מאפה שיש לו צער לכהן למחוק בגודלו מלמעלה ובאצבע קטנה מלמטה ולהשוות דבר קשה וכן בחפינה כדמפרש שנוטל הבזך בשיניו ועוד מפרש לקמן שהי׳ צריך ליזהר מאד שלא יכוה מחום הגחלים אבל גבי מנחת חוטא לא קאמר אין לך עבודה קשה יותר ממנחת חוטא אלא קשה לקמיצה קאמר לפי שאין מגובלת אין יכול להשוות בשעת קמיצ׳ אבל צער אין לו:

שאני התם דיליף שה שה מפסח · מכאן יש לדקדק דהא דקאמר רבא במרובה (דף עז ב) זה בכה אב כל מקו׳ שנאמ׳ שה אינו אלא להוצי׳ את הכלאים היינו שה [דפסח] כדאמרינן הכא דילפינן מיניה שה דפטר חמור ובמרוב׳ מסקי׳ דבניין אב דרבא לפטר חמור איצטריך וכדתנן אין פודין לא בעגל וכו׳ ולא כמו שפרש״י בפרק אותו ואת בנו (ד׳ עח) דבניין אב דרבא משה כשבים ושה עזים עד שיהא אביו ואמו שניהם כשבים או שניהם עזים ועוד קשה

כיצד הוא עושה אוחז את הכוף בראשי אצבעותיו ויש אומרי׳ בשיניו ומעלה בגודלו עד שמגעת לבין אצילי ידיו וחוזר ומחזירה לתוך חפניו וצוברה כדי שיהא עשנה שוהא לבוא ויש אומרים מפוזרה כדי שיהא עשנה ממהרת לבוא וזו היא עבודה קשה שבמקדש זו היא ותו לא והא איכא מליקה והא איכא קמיצה אלא זו היא עבודה קשה מעבודות קשות שבמקד׳ שמע מינה חופן וחוזר וחופן שמע מינה איבעיא להו שחט ומת מה הוא שיכנס אחר בדמו מי אמרינן בפר ואפי׳ בדמו של פר או דילמא בפר ולא בדמו של פר רבי חנינא אומר *בפר ולא בדמו של פר וריש לקיש אמר בפר ואפילו בדמו של פר רבי אמי אמר בפר ולא בדמו של פר ר׳ יצחק אמר בפר ואפי׳ בדמו של פר אתיביה ר׳ אמי לר׳ יצחק נפחא °נמנין °ומושכין ידיהן ממנו עד שישחט ואם איתא עד שיזרק מיבעי ליה שני הת׳ דכתי׳ °מהיות משה מחיותה דשה מתיב מר זוטרא °אין פודין לא בעגל ולא בחיה ולא בשחוט ולא בטריפ׳ ולא בכלאים ולא בכוי אלא בשה שאני התם דיליף שה שה מפסח אי מה להלן זכר תם ובן שנה אף כאן זכר תם ובן שנה ת״ל °תפדה תפד׳ ריבה אי תפדה תפד׳ ריב׳ אפי׳ כולהו נמי אם כן שה מאי אהני ליה

לפירושו מהא דמרובה גופה דפריך התם ולר׳ אלעזר דמתיר בכלאים מפני שהוא שה בניין אב דרבא ...

והוצי׳ את כל הפר · אלמא לאחר שחיטה פר קרי ליה: שיוציא את כולו · תירוצא הוא כלומר לאו דאיקרי פר אלא הכי קאמר יוציא את כל הנשאר ממנו: ואת פר החטאת · קושיא הוא והכתיב (ויקרא יו) ואת פר החטאת גבי יום הכיפורים ולאחר מתן דמו משתעי קרא להוציאם לשריפה: תורה אור

בעור ובשר ופרש · היכא דמשתעי קרא בגוף הפר שעורו ובשרו ופרשו כולן יחד בי התם כולי עלמא לא פליגי דמקרי פר: כי פליגי · לגבי ביאת פנים שאינו מכנים שם אלא הדם: במה הוכשר לבא · מה יעשה כדי שיהא רשאי ליכנס יביא פר חי לעזרה ויעשה עבודות שבענין: ותיפוק לי · בעיין דבעינן לעיל דעל כרחין אין אחר נכנס בשחיטתו דהא חטאת שמתו בעליה היא: חטאת ציבור היא · הואיל ועליו ועל אחיו הכהנים בא (ועל כל קהל ישראל) דכתיב וכפר בעדו ובעד ביתו (ובעד כל קהל ישראל) (שם): אמר לו רבי מאיר · במסכת תמורה היא: לאו מכלל דאיכא למאן דאמר דציבור · לאו מכלל דשמעיה לת״ק דאמר דציבור היא והיינו טעמא דדחי: אמר לו רבי יעקב · לת״ק דרבי מאיר תרוייהו לחד תנא קמהדרי דאמר קרבן ציבור דוחה קרבן יחיד אינו דוחה: חגיגה · מפרש לקמיה גמרי טעמא קרי לה קרבן ציבור: חביתי כהן גדול זמנן קבוע בכל יום כתמיד חגיגה אין זמנה קבוע לדחות שבת שהרי יש לה תשלומי׳ כל שבעה: כולן ימותו · דהויא לה חטאת שכפרו בעלי׳ והמש חטאת מתות ולד חטאת ותמורת חטאת וחטאת שמתו בעלי׳ ושכפרו בעלי׳ ושעבר׳ שנתה: שאין חטאת ציבור מתה · ובי גמירי חמש חטאו׳ מתות ביחיד גמירי: לנדבה · לקיץ המזבח והיא קרויה נדבת ציבור ובאה מן המותרות של כל הדומ׳ האמורות בכל מקום: ה״ג והתני׳ פר יום הכיפורי׳ ושעיר יום הכיפורים: שאין חטאת השותפי׳ מתה · לרבי שמעון קבר חמש חטאות המתות בחד מקום אגמריכהו דתמנא למס׳ מה תמורת חטאת מתה ליתא בשותפות שאין קרבן השותפו׳ עושה תמורה דכתיב ואם המר ימיר (ויקר׳ כז) לשון יחיד אף כולן אינן מתות בציבור ולא בשותפין אפי׳ הנגלויות בהן והכי מפרש בהוריו׳: ומאי נפקא מינה · כיון דסוף סוף לאו למיתה אזיל ושפיר תריץ רב עמר׳ לעי׳ להא דקשי׳ לן תיפוק לי׳ דחטא׳ שמתו בעליה היא מאי נפקא ליה לרבא לפלוקיה לרב עמרם ממאי דקרייה חטאת ציבור ולאוקומינן בחטאת השותפי׳: דלא מייתי כהנים פר בהוראה · כלומ׳ בבעיי׳ ודאי מודינן דמתרלי בין אי איקרי חטאת ציבור בין אי איקרי חטאת השותפי׳ אבל לא כיחא ליה לרבא לקרותן ציבור כדי שלא יאמרו התלמידי׳ שאם הורו בית דין של כהנים לעבור על אחת מן המצות ועשו כהנים על פיהם שהיו מביאין פר העלם דבר כאחד מכל השבטי׳ דקיימא לן (הוריות דף ה) שבט אחד איקרי קהל כהנים ודאי לאו איקרו קהל אלא אותן שנטלו נחלה:

איתיביה רבי יצחק נפחא לרבי אמי °והוציא את כל הפר שיוציא את כולו ואת פר החטא׳ ואת שעיר החטאת אמר רב פפא בעור ובשר ופרש דכולי עלמ׳ לא פליגי כי פליגי בדם מר סבר דם איקרי פר ומר סבר דם לא איקרי פר אמר רב אשי מסתבר׳ כמאן דאמר דם איקרי פר דכתיב °בזאת יבא אהרן אל הקדש בפר בן בקר אטו בקרניה מעייל ליה אלא בדמו וקרי ליה פר ואידך במה הוכשר אהרן לבוא אל הקודש בפר בן בקר לחטא׳ ותיפוק לי׳ דחטא׳ שמתו בעלי׳ היא וחטא׳ שמתו בעלי׳ למיתה אזלא אמ׳ ליה רבין בר רב אדא לרב׳ אמרי תלמידיך אמר רב עמרם חטאת ציבור היא ולא למיתה אזלא דתנן *אמ׳ לו רבי מאיר והלא פר יו׳ הכיפורי׳ וחביתי כהן גדול ופסח הקרבן יחיד הוא ודוח׳ את השבת ואת הטומא׳ לאו מכלל דאיכ׳ למאן דאמר דציבור ולטעמיך דקתני אמר לו ר׳ יעקב והלא פר העלם דבר של ציבור ושעירי ע״א וחגיגה דקרבן ציבור ואין דוחין לא את השבת ולא את הטומאה מכלל דאיכא למאן דאמר דיחיד אלא לתנא קמא קא מהדר ליה דשמעיה דקאמר קרבן ציבור דוחה את השבת ואת הטומאה וקרבן יחיד אינו דוח׳ לא את השב׳ ולא את הטומא׳ אמר לו רבי מאיר קרבן יחיד כללא הוא והלא פר יום הכיפורי׳ וחביתי כהן גדול ופסח דקרבן יחיד הוא ודוחין את השבת ואת הטומאה ואמר לו רבי יעקב קרבן צבו׳ כללא הוא והלא פר העלם דבר של ציבור ושעירי ע״א וחגיגה דקרבן ציבו׳ הוא ואין דוחין לא את השבת ולא את הטומאה אלא נקוט האי כללא בידך °כל שזמנו קבוע דוחה את השבת ואת הטומאה אפי׳ ביחיד וכל שאין זמנו קבוע אינו דוחה לא את השבת ולא את הטומאה ואפי׳ בציבו׳ איתיב׳ אביי פר ושעיר של יום הכיפורים שאבדו והפריש אחרים תחתיהן כולן ימותו וכן שעירי ע״א שאבדו והפריש אחרי׳ תחתיהן כולן ימותו דברי רבי יהודה רבי אליעזר ורבי שמעון אומרי׳ ירעו עד שיסתאבו וימכרו ויפלו דמיהן לנדבה שאין חטאת ציבור מתה אמר ליה מאי פר פר העלם דבר של ציבור והא של יום הכיפורי׳ קתני כי קתני אדשעיר והתניא *פר של יום הכיפורים ושעיר של יום הכיפורים שאבדו והפריש אחרים תחתיהן כולן ימותו דברי ר׳ יהודה ר׳ אליעזר ורבי שמעון אומרי׳ ירעו עד שיסתאבו וימכרו ויפלו דמיהן לנדבה שאין חטאת ציבור מתה לא תימ׳ שאין חטא׳ ציבור מתה אלא אימא °שאין חטאת השותפין מתה ומאי נפקא מינה דלא מייתו כהנים פר בהורא׳ תא שמע דברי ר׳ אליעזר

איתיביה רבי יצחק נפחא לרבי אמי והוציא את כל הפר · הכא משמ׳ דלמאן דאמר אפילו מיקרי פר אפילו לאחר זריקה דהאי קרא לאחר זריקה דפריך לעיל גבי פסח עד שיזרק מבעי ליה ...

ואת ... **חטאת** ... **פר** ... **והתניא** ... **ונפקא** ...

לדברי האומר פר יום הכיפורים קרבן יחיד עושה תמורה או אינו עושה תמורה לאו מכלל דאיכא למאן דאמר דציבור לא מכלל דאיכא למאן דאמר דשותפין גופא בעי רבי אלעזר לדברי האומר פר יום הכיפורים קרבן יחיד עושה תמורה או אינו עושה תמורה מאי קא מיבעי׳ ליה אי בתר מקדיש אזלינן אי בתר מתכפר אזלינן פשיט׳ דבתר מתכפר אזלינן דאמר ר׳ אבהו אמ׳ רבי יוחנן* המקדיש מוסיף חומש והמתכפר עושה בה תמורה והתורם משלו על של חבירו טובת הנאה שלו לעולם פשיטא ליה דבתר מתכפר אזלינן והכי קא מבעיא לי׳ אחיו הכהנים בקביעותא מתכפרי או דילמא בקופיא מתכפרי תא שמע חומר בזבח מבתמורה וחומר בתמורה מבזבח חומר בזבח שהזבח נוהג ביחיד *כבציבור ודוחה את השבת ואת הטומא׳ ועושה תמורה מה שאין כן בתמורה חומר בתמורה מבזבח שהתמורה חלה על בעל מום קבוע ואינה יוצאה להולין ליגזז וליעבד מה שאין כן בזבח האי זבח היכי דמי אילמא דיחיד מי דחי שבת וטומאה אלא דציבור מי עושה תמורה לא לאו דפר ודוחה את השבת ואת הטומאה דקביע לי׳ זמן ועושה תמורה דקרבן יחיד הוא אמר רב ששת לא באילו של אהרן הכי נמי מסתברא דאי סלקא דעתך דפרו תמורה דפר שבת וטומאה הוא דלא דחיא הא כחול מקריב קרבה הא תמורת חטאת היא ותמור׳ חטאת למיתה אזלא לא לעולם פרו ומאי תמורה שם תמורה אי הכי זבח נמי שם זבח שם זבח לא קתני ממאי מדקתני חומר בתמור׳ שהתמורה חלה על בעל מום קבוע ואינה יוצאה לחולין ליגזז וליעבד ואי סלקא דעתך מאי זבח שם זבח והא איכא

בכור

בכור ומעשר דחלין על בעל מום קבוע ואין יוצאין לחולין ליגזז ולעבד אלא שם זבח לא קתני ומאי שנא תמורה שם תמורה אחת היא זבח איכא בכור ואיכא מעשר ולרב ששת דאדמוקי׳ לה באילו של אהרן לוקמה בפסח דדוחה את השבת ואת הטומאה ועושה תמורה דקרבן יחיד הוא קסבר אין שוחטין הפסח על היחיד ונוקמי׳ בפסח שני מי דחי טומאה א״ל רב הונ׳ בריה דרב יהושע לרב׳ ותנא מ״ש פסח דקרי לי׳ קרבן יחיד ומאי שנא חגיג׳ דקרי לה קרבן ציבור אי משום דאתי בכינופי׳ פסח נמי אתי בכנופיא איכא פסח שני דלא אתי בכנופיא א״ל אם כן יהא דוחה את השבת ואת הטומאה אמ׳ ליה אין כמאן דאמ׳ דחי דתני׳ פסח *שני דוחה את השבת ואינו דוחה את הטומאה רבי יהודה אומר אף דוחה את הטומאה מ״ט דת״ק אמר לך מפני טומאה דחיתו ויעשה בטומאה ורבי יהודה אמר לך אמר קרא ככל חוקת הפסח יעשו אותו ואפי׳ בטומאה התורה הזהירה עליו לעשותו בטהרה לא זכה יעשנו בטומאה ותיפוק

ותיפוק לי ראשר לו אמר רחמנא משלו הוא מביא דתני' אשר לו משלו הוא מביא ולא משל ציבור יכול לא יביא משל ציבור שאין הציבור מתכפרין בו אבל יביא משל אחיו הכהני' שהרי אחיו הכהני' מתכפרי' בו ת"ל אש' לו יכול לא יביא ואם הבי' כשר ת"ל שוב אשר לו שנה הכתו' עליו לעכב ולמעמיך אחיו הכהני' אי לאו דקנו בגוויה היכי מכפ' להו אלא שאני בי גזא דאהרן דאפקריה רחמנא גבי אחיו הכהני' הכא [גבי תמורה] נמי שאני בי גזא דאהרן דאפקריה רחמנא גבי אחיו הכהנים: **מתני'** היה מהלך בהיכל עד שמגיע לבין שתי הפרוכת המבדילו בין הקד' ובין קדש הקדשי' וביניהן אמה רבי יוסי אומר לא היתה שם אלא פרוכת אחת בלבד שנ' והבדילה הפרוכת לכם בין הקדש ובין קדש הקדשים: **גמ'** שפיר קאמר להו רבי יוסי לרבנן ורבנן אמרי לך הני מילי במשכן אבל במקדש שני כיון דלא הואי אמה טרקסין ובמקדש ראשון הוא דהואי ואיסתפקא להו לרבנן בקדושתי' אי כלפנים אי כלחוץ ועבוד שתי פרוכת תנו רבנן בין המזבח למנורה היה מהלך דברי רבי יהודה ר' מאיר אומר בין שלחן למזבח ויש אומרים בין שלחן לכותל מאן יש אומרים אמר רב חסדא רבי יוסי היא דאמר פיתחא בצפון קאי ורבי יהודה אמר לך פיתחא בדרום קאי ורבי מאיר כמאן סבירא ליה אי כרבי יהודה סבירא ליה ניעול כרבי יהודה אי כרבי יוסי סביר' ליה ניעול כר' יוסי לעול' כר' יוסי סביר' ליה ואמ' לך שלחנו' צפון ודרו' מונחין ומפסקא ליה שלחן ולא מתעייל ליה ואיבעי' אימא לעולם מזרח ומער' מונחין ומשום שכינה לאו אורח ארעא למיעל

למיעל להדיא ורבי יוסי אמר לך חביבי' ישראל שלא הצריכן הכתוב לשליח ורבי יהודה נמי ניעול בין מנורה לכותל משחרי מאני' א"ר נתן אמה טרקסין לא הכריעו בו חכמים אי כלפנים אי כלחוץ מתקיף לה רבינא מ"ט אלימא משום דכתיב והבית אשר בנה המלך שלמה לה' ששים אמה ארכו ועשרים רחבו ושלשים אמה קומתו וכתי' [ו]ארבעי' באמ' היה הבית הוא ההיכל לפני וכתיב ולפני הדביר עשרים אמה אורך ועשרים אמה רוחב ועשרים אמה קומתו ולא ידעינן אמה טרקסין אי מהני עשרין אי מהני ארבעי' ודילמ' לא מהני עשרין ולא מהני ארבעין וחללא קא חשיב כותלי' לא קא חשיב תרע דכל היכא דקא חשיב כותלים חשיב ליה לדידיה דתנן ההיכל מאה על מאה ברום מאה כותל אולם חמש והאול' אחת עשרה כותל ההיכל שש וארכו ארבעים אמה ואמה טרקסין ועשרים אמה בית קדשי הקדשים כותל ההיכל שש והתא שש וכותל התא חמש אלא קדושתי' אי כלפני' אי כלחוץ והיינו דאמר רבי יוחנן בעי יוסף איש הוצל ודביר בתוך הבית מפנימה הכין לתתן שם את ארון ברית ה' איבעיא להו היכי קאמר קרא ודביר בתוך הבית מפני מה הכין לתתן שם או דילמ' הכי קאמ' ודביר בתוך הבית מפנימה ומי מספקא ליה והתניא איסי בן יהודה אומר חמש מקראות בתורה אין להן הכרע

שאת

שאת משוקדים מחר ארור וקם *והתניא הוא יוסף איש הוצל הוא יוסף הבבלי הוא איסי בן יהוד' הוא איסי בן גור ארי' הוא איסי בן גמליאל הוא איסי בן מהללאל ומה שמו איסי בן עקיבא שמו בדאוריית' ליכ' בדנביאי איכא ובדאוריית' ליכא והא איכא *דבעי רב חסדא וישלח את נערי בני ישראל ויעלו עולות כבשים ויזבחו זבחים שלמי' פרים או דילמ' אידי ואידי פרים לרב חסד' מספקא ליה לאיסי בן יהוד' פשיטא ליה: **מתני'** החיצונה היתה פרופה מן הדרום ופנימית מן הצפון מהלך ביניהן עד שמגיע לצפון הגיע לצפון הופך פניו לדרו' מהלך לשמאלו עם הפרוכת עד שהוא מגיע לארון הגיע לארון נותן את המחתה בין שני הבדי' צבר את הקטרת על גבי גחלי' ונתמלא כל הבית כולו עשן יצא ובא לו בדרך בית כניסתו *ומתפלל תפילה קצרה בבית החיצון ולא היה מאריך בתפילתו שלא להבעית את ישראל: **גמ'** במאי עסיקינן אלימא במקדש ראשון מי הוו פרוכ' אלא במקדש שני מי הוה ארון והתניא משנגנז ארון נגנזה עמו צנצנת המן וצלוחית שמן המשחה ומקלו של אהרן ושקדיה ופרחיה וארגז ששגרו פלשתי' דורון לאלהי ישראל שנא' [ואת] (ו)כלי הזהב אשר השיבותם לו אשם תשימו בארגז מצדו ושלחת' אותו והלך ומי גנזו יאשיהו גנזו מה ראה שגנזו ראה שכתוב יולך ה' אותך ואת מלכך אשר תקים עליך עמד וגנזו שנ' ויאמר ללוים המבינים לכל ישראל הקדושים לה' תנו את ארון הקדש בבית אשר בנה שלמה בן דוד מלך ישראל אין לכם משא בכתף עתה עבדו את ה' אלהיכ' ואת עמו ישראל ואמר ר' אלעזר אתיא שמה שמה ואתיא דורו' דורות ואתיא משמר' משמר' לעולם במקדש שני ומאי הגיע לארון מקום ארון והא קתני נתן את המחתה לבין שני הבדים אימ' כבין שני הבדים: צבר את הקטרת על גבי גחלים: תנן כמאן דאמ' צוברה תני חדא צוברה פנימ' שהיא חוצה לו ותניא אידך צובר' חוצ' שהיא פנימה לו אמר אביי תנאי היא ואמר אביי מסתברא כמאן דאמ' פנימה שהיא חוצה לו דתנן *מלמדין אותו הוהר

שלא

שלא תתחיל מפניך שמא תכוה תנו רבנן ונתן את הקטורת על האש לפני ה' שלא יתקן מבחוץ ויכנים להוציא מלבן של צדוקין שאומרים יתקן מבחוץ ויכנים מאי דרוש כי בענן אראה על הכפרת מלמד שיתקן מבחוץ ויכנים אמרו להם חכמים והלא כבר נאמר ונתן את הקטור' על האש לפני ה' אם כן מה תלמוד לומר כי בענן אראה על הכפורת מלמ' שנותן בה מעלה עשן ומניין שנותן בה מעלה עשן שנא' וכסה ענן הקטורת את הכפורת הא לא נתן בה מעלה עשן או שחסר אחת מכל סמניה חייב מית' ותיפוק לי דקא מעייל ביאה ריקנית אמר רב ששת הכא במאי עסיקינ' כגון שגג בביא' והזיד בהקטרה רב אשי אמר אפילו תימא הזיד בזו ובזו כגון דעייל שתי הקטרות אחת שלמה ואחת חסרה אביאה לא מיחיי' דהא עייל ליה שלימה אהקטרה מיחיי' דקא מקטר קטורת חסירה אמר מר ומנין שנותן בה מעלה עשן תלמוד לומ' וכסה קרא לקרא אמר רב יוסף הכי קאמר אין לי אלא עלה מעלה עשן עיקר מעלה עשן מניין תלמוד לומר וכסה א"ל אביי והא איפכא תני' דתני' נתן בה עיקר מעלה עשן היה מתמר ועולה כמקל עד שמגיע לשמי קורה כיון שהגיע לשמי קורה ממשמש ויורד בכותלי' עד שנתמלא הבית עשן שנא' והבית ימלא עשן אלא אמר אביי הכי קאמר אין לי אלא עיקר מעלה עשן עלה מעלה עשן מניין ת"ל וכסה רב ששת אמר אין לי אלא אהל מועד שבמדבר שילה ובית עולמים מניין תלמוד לומר וכסה האי מוכן יעשה לאהל מועד השוכן אתם נפקא אלא הכי קאמר אין לי אלא ביום הכיפורים בשאר ימות השנה מניין תלמוד לומר וכסה רב אשי אמר חד למצוה וחד לעכב רבא אמ' חדא לעונש וחדא לאזהרה תניא רבי אליעזר אומר ולא ימות עונש כי בענן אראה אזהרה יכול יהיו שניהם אמורין קודם מיתת בני אהרן ת"ל אחרי מות שני בני אהרן יכול יהיו שניהם אמורים אחר מיתת שני בני אהרן ת"ל כי בענן אראה על הכפורת הא כיצד אזהרה קודם מיתה ועונש אחר מיתה מאי תלמודא אמר רבא אמר קרא כי בענן אראה ועדיין לא נראה ואלא מאי טעמא איענוש *כדתניא רבי אליעזר אומר לא מתו בני אהרן אלא על שהורו הלכה בפני משה רבן מאי דרוש ונתנו בני אהרן הכהן אש על המזבח אע"פ *שהאש יורדת מן השמים מצוה להבי' מן ההדיוט: יצא ובא לדרך כניסתו: מנא הני מילי אמר רבי שמואל בר נחמני אמר רבי יונתן אמר קרא ויבא שלמה לבמה אשר מגבעון ירושלם וכי מה ענין גבעון אצל ירושלים אלא מקיש יציאתו מגבעון לירושלים לביאתו מירושלים לגבעון מה ביאתו מירושלים לגבעון פניו כלפי במה כדרך ביאתו אף יציאתו מגבעון לירושלים פניו כלפי במה כדרך ביאתו וכן כהני' בעבודתן ולוים בדוכנן וישראל במעמדן כשהן נפטרין לא היו מחזירין פניהן והולכין אלא מצדדין פניהן והולכין וכן תלמיד הנפטר מרבו לא יחזיר פניו וילך אלא מצדד פניו והולך כי הא דרבי אלעזר כד הוה מיפטר מיניה דרבי יוחנן כד הוה בעי רבי יוחנן לסגויי הוה גחין קאי רבי אלעזר ארוכתיה עד דהוה מיכסי רבי יוחנן מיניה וכד הוה בעי רבי אלעזר לסגויי הוה קא אזיל לאחורי' עד דמכסי מיניה דרבי יוחנן רבא כד הוה מיפטר מיניה דרב יוסף הוה אזיל לאחוריה עד דמנגפן כרעיה ומתווסן אסקפתא דבי רב יוסף דמא

אמרו

וכי תימא אורחא דמילתא למיתב לימין. נראה לי לפרש כלומר אדרבה כי היכי דהתם יהב קודשא בריך הוא מיניה הכא נמי המתפלל יתן שלום לימין שלו בריש תלמוד לומר יפול ונלך מלך אלמא דיש לבקש על נגד הסמאלי בריש והדר לימין וטעמא הוי דהוי לימין הקדוש ברוך הוא בריש:

תנן כמאן דאמר אהרן גלה לבבל. אף על גב דרבי יהודה אומר במקומו נגנז ופליג בסיפא גבי כן ולא פליג ברישא אהרון ז"ל פליג בברייתא בריש אהרון:

ופליגא דעולא. דאמר לר' שמעון גלה לבבל פליג דעולא דאמר לר' שמעון דאהרון נגנז:

כרובים

אמרו ליה לרב יוסף הכי עביד רבא אמר ליה יהא דעוא דתרום רישך אכולה ברכא אמר רבי אלכסנדרי אמר רבי יהושע בן לוי להמתפלל צריך שיפסיע שלש פסיעות אחריו ואחר כך יתן שלום אמר ליה רב מרדכי כיון שפסע שלש פסיעות לאחריו התם איכעי ליה למיקם משל לתלמי הנפטר מרבו אם חוזר לאלתר דומה לכלב ששב על קיאו תניא נמי הכי המתפלל צריך שיפסיע שלש פסיעות לאחריו ואחר כך יתן שלום ואם לא עשה כן ראוי לו שלא התפלל ומשו' שמעיה אמרו שנותן שלום לימין ואחר כך לשמאל שנא' מימינו אש דת למו ואומר יפול מצדך אלף ורבבה מימינך מאי ואומר דמילתא היא למיתב בימין תא שמע יפול מצדך אלף ורבבה מימינך רבא חזייא לאביי דיה"ב שלמא לימינא ברישא אמר ליה מי סברת לימין דידך לשמאל דידך קא אמינא דהוי ימינו של הקב"ה אמר רב חייא בריה דרב הונא חז נא להו לאביי ורבא דפסעי להו שלש פסיעות בכריע אחת: ומתפלל תפלה קצרה בבית החיצון: מאי מצלי רבא בר רב אדא ורבין בר רב אדא תדוייהו משמי' דרב אמרי י"ר מלפניך ה' אלהינו שתהא שנה זו גשומה ושחונה שחונה מעליות. ה"א אלא אימא יאם שחונ' תהא גשומה דרב אחא בריה דרבא מסיי' בה משמיה דרב יהודה לא יעדי עביד שלמן מדבית יהודה ולא יהיו עמך ישראל צריכין לפרנס זה מזה ולא תכנס לפניך תפלת עוברי דרכים רבי חנינא בן דוסא הוה קא אזיל באורחא שדא מיטרא עליה אמר רבונו של עולם כל העולם כולו בנחת וחנינא בצער פסק מיטרא כי אתא לביתיה אמר רבונו של עולם כל העולם כולו בצער וחנינא בנחת אתא מיטרא א"ר יוסף מאי אהני ליה צלותי' דכהן גדול לגבי ר' חנינא בן דוסא תנו רבנן מעשה בכהן גדול אחד שהאריך בתפלתו ונמנו אחיו הכהנים ליכנס אחריו התחילו הם נכנסין והוא יוצא אמרו לו מפני מה הארכת בתפלתך אמר להם קשה בעיניכם שהתפללתי עליכם ועל בית המקדש שלא יחרב אמרו לו אל תהי רגיל לעשות כן שהרי שנינו לא היה מאריך בתפלתו כדי שלא להבעית את ישראל: **מתני'** ימשניטל ארון אבן היתה שם מימות נביאים ראשונים ושתייה היתה נקראת גבוה מן הארץ שלש אצבעות ועליה היה נותן נטל את הדם ממי שהיה ממרס בו נכנס למקום שנכנס ועמד במקום שעמד והזה ממנו אחת למעלה ושבע למטה ולא היה מתכוון להזות לא למעלה ולא למטה אלא כמצליף יוכך היה מונה אחת אחת ואחת אחת ושתים אחת ושלש אחת וארבע אחת וחמש אחת ושש אחת ושבע יצא והניחו על כן הזהב שבהיכל יהביאו לו את השעיר שחטו וקבל במזרק את דמו נכנס למקום שנכנס ועמד במקום שעמד והזה ממנו אחת למעלה ושבע למטה וכך היה מונה אחת אחת ואחת אחת ושתים וכו' יצא והניחו על כן הזהב השני שבהיכל רבי יהודה אומר לא היה שם אלא כן אחד בלבד נטל דם הפר והניח דם השעיר והזה ממנו על הפרוכת שכנגד הארון מבחוץ אחת למעלה ושבע למטה ולא היה מתכוון וכו' וכך היה מונה וכו' נטל דם השעיר והניח דם הפר והזה ממנו על הפרוכת שכנגד הארון מבחוץ אחת למעלה ושבע למטה וכו' עירה דם הפר לתוך דם השעיר ונתן את המלא בריקן: **גמ'** משנגנז לא קתני אלא משניטל תנן כמאן דאמר ארון גלה לבבל דתניא רבי אליעזר אומר ארון גלה לבבל שנאמר ולתשובת השנה שלח המלך נבוכד נצר ויביאהו בבלה עם כלי חמדת בית ה' רבי שמעון בן יוחאי אומר ארון גלה לבבל שנאמר לא יותר דבר אמר ה' אלו עשרת הדברות שבו רבי יהודה (בן לקיש) אומר ארון במקומו ננגז שנאמר ויראו ראשי הבדים מן הקודש על פני הדביר ולא יראו החוצה ויהיו שם עד היום הזה ופליגא דעולא דאמר עולא שאל רבי מתיא בן חרש את רבי שמעון בן יוחאי ברומי וכי מאחר שרבי אליעזר מלמדינו פעם ראשונה ושניה ארון גלה לבבל ראשונה הא דאמרן ויביאהו בבלה עם כלי חמדת בית ה' שניה מאי היא דכתיב ויצא מבת ציון

כל

כל סלולה. הגנות בחדרי חדרים: כ"ב אמה. היו מחרבות ירושלים בגלות לדקיהו עד פקידת כורש שעלו לבבות הבית שהרי לסוף ע' לגלות יהויקים היתה הפקידה כמו שסימנו במגילה (דף יח ב) וי"ח אמה היו מכיבוש יהויקים עד חרבות ירושלים דתמר גלו בשבע גלו בשמונה גלו בשמונה עשר גלו בתשע עשר ופיזושו גלה יכני בשבע לכיבוש יהויקים שהיא שמונה לגבוכד נצר גלו לדקיהו וגלותו בחרבות ירושלים בשמונה עשר לכיבוש יהויקים שהיא תשע עשר לגבוכד נצר דתמר מר אמה דאמונה כיבוש כיבוש שניה עלה וכיבוש יהויקים: עד בהמה. בהמה תורה אור

בגימטריא חמשין ותרין: הגביר לרבים. בספר דניאל כתיב והני מפרש ליה רבי יוחנן אותו ברית המור גפרית ומלח שנאמר בו על אשר עזבו את ברית הגבירו אתיו על ישראל שבוע אחד: לרבים. לשרי. כמו כל רבי מלך בבל (ירמי' נא): מתפנק. בגיאול ופחוק: לנפה. מטול. אחת מן הטבלאות של שיש שברלפה רלה גבוהה מחברותיה והכין שפלקות מאחר שנסדרה שם: בייחוד. בבדור: מתלעי. בעלים. דתנן (מידו' פ"ב משנ' ה) כל עץ שיש בו תולעת פסול למזבח: בעלי מומין. שלין לאויי לעבודה אחרת: כלאין ואין כלאין. כלמנרש ולחזיל בברייתא שהיו לוחקי ובולטין בפרכ' וגרלין כשני דדי אשה מבולטין מתחת חלוקה: ויגלאין בפרכת. הפרוסה כנגד פתח מבמחילת אמה טרקסין והפתח בחמצע אמה טרקסין היה בעקדש ראשון: הכרובים. מלובקין זה בזה ולחוזין ומתבקין זה את זה שעי' כזכר החובק את הנקבה: מעוני'. לשון דיבוק כמו (שוקלין פ"ג משנ' ח) פילן שנשתה ומעור בקלים ובמשכ' בילה (דף ז) אם היו מעורות בגדלן אסורות: ולא יבאו גרלות. הלוים שבמדבר אף על פי שהיו נושאין כלי הקודש בכתף לא היו רשאין ליכנס בשעת סילוק מסעות שהיו מפרקין את האהרון והמזבח להסיעו מעקומו על שהיו אהרן והכיו מכסין אותו בכרתיקיהן כמו שכתב בפרש' וכסו אותו בעכש' עור תחש ונקבו בגד תכלת וכסו וגומר כבלע לשון כיסוי: בבית אביה. בתירוסיה אף ישראל בעדבר עדיין לא היו נסין בשכינה: נתנרשה קאמר. הלי מעש' בבית שני הוה לאח שכתנרשו וחזרו: לחיבתה ראשונה. לתחילת חיבתן שלין נסין זה בזה: בעלי עסיקינן. שלי מגלין להן הפרוכת ומראין להן הכרובים: מי הוו כרובי'. דקס"ד בכרובים שעשה שלמה אצל הארון ומזה ומזה קאמר: דבני. שכנגד הפתחים פתח אולם והיכל ובית קדשי הקדשים: שלש עשרה פרוכת היו במקדש שני. שבעה לשבעה שערי העזר שתים בדביר במקו' אמה טרקסין ושתים כנגדן לחוץ בין עליית ההיכל לעליית בית קדשי הקדשים וכי היכי דבמקדש שני היו פרוכ' כנגד הפתחי' הכי כמי במקדש ראשון: הכרובים דלורתא. מלויירין בכותל

כרובים דלורתא. כשאתי על אות שמצייר במחזורי אורות היות ועופות אם יפה עושי' אם לאו והשבתי כ"ל דודאי לא יפה עושי' שמתוך שמתבלבל בעורו הללו אין מכוונין לבם לאביהם שבשמים מיהו אין כאן איסור דלא תעשה לך פסל וגומר (שמות כ) דהא מסקינן בפרק כל הכלאי' (דף מג ב) שאני רבן גמליאל דאחרים עשו לו ואפילו הסדא ליכא בציורים

כל הדרה מאי כל הדר' חדרה אתה מה אתה אומר אמר לו שאני אומר ארון במקומו ננגז שנ' ויאריכו הבדים וגו' אמר ליה רבה לעולא מאי משמע דכתי' ויהיו שם עד היום הזה וכל היכא דכתי' עד היום הזה לעולם הוא והכתיב יאת היבוסי יושב ירושלם לא הורישו בני בנימין וישב היבוסי את בני בנימין בירושלם עד היום הזה הכי נמי דלא גלו והתני' ר' יהוד' אומר חמשים ושתים שנה לא עבר איש ביהודה שנאמר על ההרים אשא בכי ונהי ועל נאות מדבר קינה כי נצתו מבלי איש עובר ולא שמעו קול מקנה מעוף השמים ועד בהמה נדדו הלכו בהמה בגימטריא חמשין ושתים הוו ותניא רבי יוסי אומר שבע שנים נתקיים גפרית ומלח בארץ ישראל ואמר רבי יוחנן מאי טעמ' דרבי יוסי אתי' ברית ברית כתיב הכא יוהגביר ברי' לרבי' שבוע אחד וכתיב התם יואמרו על אשר עזבו את ברית ה' אלהי אבותם אמ' ליה הכא כתיב שם התם לא כתיב שם יוכל היכא דכתיב שם לעולם הוא מיתיבי יומהם מן בני שמעון הלכו להר שעיר אנשי' חמש מאו' ופלטי' ונעריה ורפי' ועוזיאל בני ישעי' בראשם ויכו את שארית הפליטה לעמלק וישבו שם עד היום הזה וכבר עלה סנחריב מלך אשור ובלבל כל הארצות שנאמ' יואסיר גבולות עמי' ועתודותיהם שושיתי תיובתא אמ' רב נחמן תנא והכמים אומרי' ארון בלשכת דיר העצים היה גנוז אמ' רב נחמן בר יצחק אף אנן נמי תנינא מעש' בכהן אחד שהיה מתעסק וראה רצפה משונ' מחברותי' ובא והודיע את חבירו ולא הספיק לגמור את הדבר עד שיצת' נשמתו וידעו ביחוד ששם ארון גנוז מאי הוה עביד אמ' רבי חלבו מתעסק בקדומו היה תנא דבי רבי ישמעא שני כהנים בעלי מומין היו מתלעין בעצי' ונשמטה קרדומו של אחד מהם ונפלה שם ויצתה אש ואכלתו רב יהודה רמי כתי' ויראו ראשי הבדי' וכתי' יולא יראו החוצ' הא כיצד נראין ואין נראין תניא נמי הכי ויראו ראשי הבדים יכול לא יהיו זזין ממקומן תלמוד לומר ויאריכו הבדי' יכול יהיו מקרעין בפרוכת ויוצאי' תלמו' לומר ולא יראו החוצה הא ביצד דוחקין וכולטין ויוצאין בפרוכת ונראין כשני דדי אשה שנ' יצרור המור דודי לי בין שדי ילין אמ' רב קטינא בשע' שהיו ישראל עולין לרגל מגללין להם את הפרוכ' ומראי' להם את הכרובי' שהיו מעורי' זה בזה ואומרי' להן ראו חבתכם לפני המקום יכחבת זכר ונקב' מתי' רב חסדא יולא יבואו לראות כבלע את הקדש ואמ' רב יהודה אמ' רב בשעת הכנסת כלים לנרתק שלהם אמר רב נחמן משל לכלה כל זמן שהיא בבית אביה צנועה מבעלה כיון שבאתה לבית חמיה אינה צנועה מבעלה מתיב רב חנא בר רב קטינא מעשה בכהן אחד שהיה מתעסק וכו' אמ' ליה נתגרשה קא אמרת נתגרשה חזרה לחיבתה הראשונה במאי עסיקינן אינימא במקדש ראשון מי הואי פרוכת אלא במקדש שני מי הוו כרובי' לעולם במקדש ראשון ומאי פרוכ' דבכי דאמר רבי זירא אמר רב שלשה עשר פרוכת היו במקדש שבעה כנגד שבעה שערי' שתים אחת לפתחו של היכל ואחת לפתחו של אולם שתים בדביר ושתי' כנגדן בעליה רב אחא בר יעקב אמ' לעול' במקדש שני וכרובי' דצורתא הוו קיימי אמר רב בר רב שילא יוראת כל קירות הבית מסב קלע יכרובים ותימרות ופטורי ציצים וצפה זהב מישר על המחוקה וכתיב יכמער איש ולויות מאי כמער איש ולויות כאיש

במיני סמנים מן חקוקין בקירות סביב מלפנים מכותלי האולם: מסב קלע. גזרות לשתות וקליעות:

בגיורים שהן חייבים בעלמא ואין בהם ממשות כלל דלא חיישינן לחשדא שלא בחותם בולט ולא בחותם שוקע וכל שכן בדבר זה שאינו לא שוקע ולא בולט אלא מין גבע בעלמא ומראה לי דאפילו שדאלא מותר לגור גורות בחייבי לבעיס ואין בזה מעוס לא תעשה לך פסל דלא אסר אלא פרלוף גמור חקוק בעסר אבל בחייבי לבעיס מותר כדאמר בחזקת הבתים (דף נד) הלר גורה בבכסי הגר קנה דרב לא קנה לגיגת' דבי רב אלא בגורת' והקשה עס רבי' שמואל והאמר לביור לא קנה אלא בחמה כנגד הפתח ואיך להחס לאו היינו גורת בריים אלא ליורין בעלמא מעשה לעלועים ופרחים אבל גורת חיה או עוף אסיבא ולא בעינן אמה כנגד הפתח שאת דרב לייר גורת חיה ועוף אלא ודאי בחייבי לבעיס מותר והא דתניא בחכילתא לא תעשה לך פסל וכו' עד לא יעשה לו אלוהה אבל יעשה לו אחוטה תלמוד לומר וכל תמונה וכו' עד אפי' בהמה חיה ועוף ודגים וחגבים ואפי' הבובי' ואפילו הסורזירים וכו' כדאה לי דהכי פי' גלופה היינו גורה בולטת אחוטה גורה שוקעת ואסר בחייבי מתחת לארץ לבייא את הבובי' פי' שעושה גור' וחוקק דמות בבובה בחייבי דסד"א דווקא אסר בחייבי מעבל ואסר בארץ מתחת לרקיע אבל גורת דמות בבובה שבחייבי לא תלמוד לומר' ואסר בחייבי ויש אומרים להביא הסורזירים כדאה שהוא מין שד שבחייבי שקורין כיבס' בלשון אשכנז וכל אלו אינן אסורין לעשות' אלא פרלופים חקוקין אבל לא מיין הנבעים כמו שהזכרתי אמנם על בסא שלמה אני אריות עומדים אצל הידות וכיבס עשר אריות וגומר (מלכים א י) ואין לומר דעל פי הדיבור הוה כדכתיב ויסד שלמה על בסא ה' לעולם (ד"ה א כט) שהרי אין נביא רשאי לחדש דבר מעתה ואיכא למימר בהא מיגברא מילתא שאני כמו אליהו בהר הכרמל ושמא בהא מילתא אני איכא למיגבד מילתא שבשהיו עדים באים להעיד בפניו היו האריות שואגים ומהמים כמו שיש בעולם עדות שקר אי אני יש לומר אחרים עשו לו והחזיק איכא דרבים שכיחי נביא כדאמר גבי ר"ג ומה שעשו בכותלי היכל וקדשי קדשים ליורים חקוקים בכותל סביב פני הכפיר אל התימורה אמר ופני אריה אל התימורה אמה יש לומר על פי הדיבור הכל בכתב (ד"ה א כח) אי אני יש לומר דלא שייך לא תעשה לך פסל אלא בחלוש אבל על הכותל במחובר לא דאיכא אלא לאני בעלמא ובטל לגבי הכותל ואע"ג שאני מדמה לא הייתי עושה מעצה כמו אם התיחוק האחרון ועוד נראה לי דלפי סוגיית פרק כל הכלמים (דף מג) מוכח דכל מיני פרלופין מותר לעשות אפילו חקוקין: חותמים בולט חוץ מפרלוף אדם לחודיה או דמות ארבעה פרלופין בהדי הדדי ד"דכסא הכבוד אדם אריה שור נשר ודעות שמשין שבמדור העליון ובמדור התחתון ושמיטי מקדש לעשו' כמותו בית תבנית היכל אבסדרא תבני' אולם כמדתן בארכו ורחבו שלחן תבני' שלחן מנורה תבני' מנורה אבל מילי אחריני שרו תלע דאמר' אביי התם לא אסרה תורה אלא שמשין שאיפשר לעשות כמותן והדר אמר אביי לא אסרה תורה אלא דמות ארבעה פנים בהדי הדדי והדר אמר אביי לא אסרה תורה אלא שמשין שבמדור העליון ופריך ובמדור התחתון מי שרי והתניא אסר בשמים (שמות ג) לרבות המה ולבנה כוכבים ומזלות מנעל לרבות מלאכי השרת ומשני כי תניא ההיא לעובדם ופריך לעבדם אפילו שלשול קטן ומי ומשני אין הכי ומי ומסיפא דקרא נפקא אסר בארץ לרבות ימים ונהרות הרים וגבעות מתחת לרבות שלשול קטן ופריך ועשייה גרידתא מי שרי והתניא לא תעשון אתי לא תעשון בדמות שמשי המשמשין לפני כו' ומשני שאני ר' גמליאל דאחרים עשו לו וכו' והשתא מדלא קאמר אלא ככל הנך שנוי שמע מינה דלא הדר ביה מכל מאי דשני מעיקרא ולא מסרו הכתוב לא לחכמים ומעשין שבמקדש לא אסירי אלא כמותן דוקא כמידת אדכו ורחבו דאי לאו הכי לא יוכל שום אדם לעשות בית ושלחן וכלים לפי שהיו במקדש אלא ודאי לא אסרה תורה אלא כמותן ומעם ועוד כיון דאיפשר לעשות דמותן מסתמא לא אסרה אלא כיוצא בהן אבל שמשין שבדקיע שאי איפשר לעשות כמותן אסרה תורה לעשות דוגמתן אף על פי שאינו עושה כמידת אדכו ורחבו לפי שאי אפשר ושמשין שבמדור העליון כגון חיות שרפים ואופנים ומלאכי השרת אסור אפילו היכא דאחרים עשו לו ואפילו איכא תשלא היכא דשכיחי רבים גביה משום דכתיב לא תעשון אני לדרש לא תעשון אתי שמשין שאתי דהיינו שבמדור העליון לא תעשון כלל ואקרי ביה לא תעשון אותי ולהכי פרלוף אדם לחודי' אסיר ואדבע' בלופין אדם אריה שור ונשר אסור ולעבור עליו בשתים משום פרלוף אדם ומשום אדבעה פרלופין בהדי הדדי דהיינו דמות החיות ולא תעשה לכם אינטריך לשמשין שבמדור התחתון כגון חמה ולבנה כוכבים ומזלות ודווקא לכם לעולמיכם אבל אחרים עושין להם אי נמי דרשינן איפכא כי מן השמים דברתי עמכם וסמיך ליה לא תעשון דהיינו כל שמן השמים לא תעשון דהיינו אפילו שמשין שבמדור התחתון ודווקא אתם לא תעשון אבל אחרים עושין לכם ואת אלהי כסף ואלהי זהב לא תעשו לכם גידרוש לשמשין שבמדור העליון לאסור אפילו כשאחרים עושין לכם דמשמע לכם לא יעלה לכם וכי האי גוונא דרים בת"כ בפרשת קדשים תהיו שהי מסכה לא תעשו יכול יעשו אחרים תלמוד לומר לכם והא דתניא אסר בשמים לרבות חמה ולבנה כוכבים ומזלות ממעל לרבות מלאכי השרת ומוקי לה לעובדם היינו אפילו כשאחרים עשו לו לעובדם לעבור עליהם משעת עשייה ואף על גב דמלאכי השרת עובר בלא תעבדם אפי' כשאחרים עשו לו (דהיינו פרלוף אדם) יש לומר לעבור עליו בשתים אי נמי אפי' אם הוא

אלו ומלו מגיון כברתו. פירוש במלעיתן של עולם והגדדין מגיון כברתו:

כאיש המעורה בלוייה שלו אמר ריש לקיש בשע' שנכנסו נכרי' להיכל ראו כרובי' המעורין זה בזה הוציאון לשוק ואמר ישראל הללו שברכתן ברכה וקללתן קללה יעסקו בדברים הללו מיד הזילום שנאמר °כל מכבדיה הזילוה כי ראו ערותה: ושתיה היתה נקראת: תנא שממנה הושתת העולם תנן כמאן דאמר מציון נברא העולם דתניא רבי אליעזר אומר עולם מאמצעיתו נברא שנאמר °בצקת עפר למוצק ורגבים ידובקו רבי יהושע אומר עולם מן הצדדין נברא שנאמר °כי לשלג יאמר הוי ארץ וגשם מטר וגשם מטרות עוזו רבי יצחק נפחא אמר אבן ירה הקדוש ברוך הוא בים ממנו נשתת העולם שנאמר °על מה אדניה הטבעו או מי ירה אבן פינתה וחכמים אומרים מציון נברא שנאמר °מזמור לאסף אל אלהים ה' ואומר מציון מכלל יופי ממנו מוכלל יפיו של עולם תניא רבי אליעזר הגדול אומר °אלה תולדות השמים והארץ בהבראם ביום עשות ה' אלהים ארץ ושמים תולדות שמים משמים נבראו תולדות הארץ מארץ נבראו וחכמים אומרים אלו ואלו מציון נבראו שנאמר מזמור לאסף אל אלהים ה' דבר ויקרא ארץ מזרח שמש ועד מבואו ואומר מציון מכלל יופי אלהים הופיע ממנו מוכלל יופיו של עולם: נטל את הדם ממי שממרס בו וכו': מאי *כמצליף מחוי רב יהודה

כמגנדנא

כלים המעורה בלוייה שלו: הבלבק וחבוק באסתו בין אלועותיו: הוציאוס לשוק: קיפלוס מן הכותל: מגיון כברא. גיון כברא תחילה וסביביה כלבקו לגבים עד סוף העולם מכל לד: בלקת עפר למוצק: מוצק אחד היה לו ומסס כלבקו לגבים סביביו: מן הגדדין כברא. אלבע מוצקות היו לו ומתחת והלך מכל לד עד שבלבק באמצעיתו: כי לשלג יאמר הוי ארץ: תעשה ארץ ומהיכן גשם מטר וגשם מטרות מאלבע גדדין הוילו והגמיאו להעשות ארץ: מגיון מכלל יופי. בתריס כתיב: תולדות השמים מאורות וכוכבים: ה"ג תולדות השמים משמים נבראו ותולדות הארץ מן הארץ נבראו: כמגנדנא

תדה אור

תדה אור

כמגנדנא אתנא כשהוא מזה אינו מזה על הכפורת אלא כנגד עוביה של כפורת כשהוא מזה למעלה מצדד ידו למטה וכשהוא מזה למטה מצדד ידו למעלה מנא הני מילי אמר רב אחא בר יעקב אמר רבי זירא אמר קרא °והזה אותו על הכפורת ולפני הכפורת לא יאמר למטה בשעיר אלא צריך דגמר ממטה דפר למה נאמר לאקושי על ללפני מה לפני דלאו על אף על דלאו על אדרבה לא יאמר למעלה בפר אלא צריך דגמר ממעלה דשעיר למה נאמ' לאקושי לפני לעל מה על על ממש אף לפני על ממש האי מאי אי אמרת בשלמ' למט' דשעיר לאקושי למעל' דפר מיבעי ליה לכדתנא דבי רבי אליעזר בן יעקב *דתנא דבי רבי אליעזר בן יעקב °על פני הכפורת קדמה זה בנה אב כל מקום שנאמר פני אינו אלא קדים אלא אי אמרת למעלה דפר לאקושי למטה דשעיר למאי אתא תנו רבנן והזה אותו על הכפור' ולפני הכפורת למדנו כמה למעלה בשעיר אחת למטה בשעי' איני יודע כמה הריני דן נאמרו דמים למטה בפר ונאמרו דמים למטה בשעיר מה למטה בפר שבע אף למט' בשעיר שבע או כלך לדרך זו נאמרו דמי' למעלה בשעיר ונאמרו דמים למט' בשעיר מה למעלה בשעיר אחת אף למטה בשעיר אחת נ"ראה למי דומה דנין מטה ממטה ואין דנין מטה מלמעלה אדרבה דנין גופו מגופו ואין דנין גופו מעלמא תלמוד לומ' °ועשה את דמו כאשר עשה לדם הפר שאין תלמוד לומ' כאשר עשה ומה תלמוד לומר כאשר עשה שיהיו כל עשיותיו שוות כשם שלמט' בפר שבע כך למטה בשעיר שבע למט' בפר ובשעי' שבע למעלה בפר איני יודע כמה והריני דן נאמרו דמים למעל' בשעי' ונאמרו דמי' למעלה בפר מה למעלה בשעיר אחת אף למעלה בפר אחת או כלך לדרך זו נאמרו דמי' למטה בפר ונאמרו דמי' למעל' בפר מה למטה בפר שבע אף למעלה בפר שבע נראה למי דומה דנין מעלה ממטה ואין דנין מעלה ממטה אדרבה דנין גופו מגופו ואין דנין גופו מעלמא ת"ל ועשה את דמו כאש' עשה שאין תלמוד לומ' כאשר עשה ומה ת"ל כאשר עשה שיהיו כל עשיותיו שוות כשם שלמטה בפר שבע כך למטה בשעיר שבע וכשם שלמעל' בשעיר אחת כך למעל' בפר אחת: אחת אחת ואחת אחת ושתים: ת"ר אחת אחת ואחת אחת ושתי אחת ושלש אחת וארבע אחת וחמש אחת ושש אחת ושבע דברי רבי מאיר רבי יהודה אומ' אחת אחת ואחת שתים ואחת שלש ואחת ארבע ואחת חמש ואחת שש ואחת שבע ואחת ולא פליגי מר כי אתרי ומר כי אתרי דכולי עלמא מיהת הזאה ראשונה צריכה מנין עם כל אחת ואחת מאי טעמא רבי אלעזר אמר גשלא יטעה בהזאות ר' יוחנן אמר אמר קרא °ולפני הכפורת יזה שאין תלמוד לומ' זה ומה תלמוד לומר יזה לימד על הזא' ראשונה שצריכה מנין עם כל אחת ואחת מאי ביניהו דלא מנה ולא טעה: יצא והניחו על כן הזהב שבהיכל: תנן התם רבי יהודה אומר *לא היו שופרו' לקיני חובה מפני התערובות מאי מפני התערובו' אמר רב יוסף מפני תערוב' חובה בנדבה אמר ליה אביי ונעביד תרי ונכתוב עלייהו הי דחובה והי דנדבה

רבי יהודה

אלא מי אמרת למעלה דפר לאקושי כו' ומה תאמר ומנלן דלאחת למעל' דפר לא כגנ' אילימא מהיקש דשעיר כדלקמן והא שעיר נמוה בהיקש דאיתקש על ללפני ודבר הלמד בהיקש אינו חוזר ומלמד בהיקש וי"ל גילוי מילתא הוא דעל דהכא כדהתם אי נמי כיון דאסכחן דעל דשעי' נמו דווקא מקשיל' נמי

גבי פר על ללפני:

מפני תערובת חובה בנדבה. אבל תערובת חובה בחובה ליכא למיסה טיקה מקלת ממעות דחל ומקלת ממעו' לאה ויקריב בשביל לאה דאיפסה דכל אחת צורת מעותיה לעצמה ומותת בשופר וכך עוסי' לרבנן דרבי יהוד' דסבי' להו שופרו' היו לקיני חובה וכשהכסן לוקח מכל גורר קן אחד מקריב כל קן וקן לשם מי שהגיע:

מפני תערובת חובה בנדבה. אין להקשות לומר איפכא לא היו שופרות לנדב' מפני התערובות אבל לחוב' אתקנו שופרו' די"ל דנדבה נפיסי ועוד דזימנין שלא היו מקריבין נדבה יניס רבים כשלא הי' המזבח בטל ובתוך כך היו שומרי' מעות הנדבה לכי גריבי שופר אבל חובה יכולין להקריב לאלתר:

. קינין

תנגמיי פ"ג מה עבודת יו"ט הלכה ה

מה שלא יטעה

תנ"ל פ"ז ב

מה לא

תנ"ל פ"ז ב

בנחלתיה ב

ס"ת דף יד עו

מה לא

דף יח ב

מה לא

דף יח ב

רמ"ח מ"ז

עשרה מעשר ראשון תשעה מעשר שני ומיחל ושותה מיד דברי רבי מאיר רבי

עשרה

דברי

רבי

קינין

והתנן

אלא

ונברור

הלוקח

לית ליה כתיבה דתנן רבי יהודה אומר לא היה שם אלא כן אחד בלבד תרי מאי טעמא לא משום דמחלפי ונעביד תרי וליכתוב עלייהו הי דפר והי דשעיר אלא לרבי יהוד' לית ליה כתיבה מיתיבי *שלש עשרה שופרות היו במקדש והי' כתוב עליהן תקלי' חדתי' ותקלין עתיקין וקינין וגוזלי עולה ועצי' ולבונה וזהב לכפור' וששה לנדבה תקלין חדתי' אלו שקלים של כל שנה ושנה תקלין עתיקין מי שלא שקל אשתקד ישקול לשנה הבאה קינין הן תורין גוזלי עולה הן בני יונה וכולן עולות דברי רבי יהודה כי אתא רב דימי אמר אמרי במערבא גזיר' משום חטאת שמתו בעלי' ומי חיישינן והתנן *השולח חטאתו ממדינת הים מקריבי' אותה בחזקת שהוא קיים אלא משום חטאת שמתו בעליה ודאי ונברוד ארבעה זוזי ונשדי במיא והנך נישתרו רבי יהודה לית ליה ברירה מנא לן אילימא מהא דתנן *הלוקח יין מבין הכותיי' ערב שבת עם חשכה עומד ואומר שני לוגין שאני עתיד להפריש הרי הן תרומה עשרה

תורה אור

רבי יהוד' ורבי יוסי ורבי שמעון אוסרין אלמא אין ברירה ממאי דילמא שאני התם כדקתני טעמא אמרו לו לר' מאיר אי אתה מוד' שמא יבקע הנוד ונמצא שותה טבלי' למפרע ואמר להם לכשיבקע אלא מדתני איו דתני איו רבי יהודה אומ' אין אדם מתנה על שני דברי' כאחת אלא אם בא חכם למזרח עירובי למזרח למערב עירובי למערב אבל לכאן ולכאן לא והוינן בה מאי שנא לכאן ולכאן דלא דאין ברירה למזרח ומערב נמי אין ברירה ואמר ר' יוחנן כשכבר בא חכם והשתא דאמרינן לרבי יהודה אין ברירה הא כתיבה אית ליה יום הכיפורים נמי נעבי' תרי ונכתוב עלייהו משום חולשא דכהן גדול לאו אדעתי' דאי לא תימא הכי בלא כתיבה נמי האי נפיש והאי זוטר וכי תימא לא מקביל ליה כולי' והאמר רב יהודה *השוחט צרי' שיקבל את כל דמו של פר שנ' °ואת כל דם הפר ישפוך אל יסוד המזבח וכי תימא דילמ' משתפיך מיניה האי חיור והאי סומק אלא משו' חולשא דכהן גדול לאו אדעתי' הכא נמי משו' חולשא דכהן גדול לאו אדעתי' ההוא דנחית קמיה דרב' אמר יצא והניחו על כן שני שבהיכל נטל דם הפר והניח דם השעיר אמר ליה חדא כרבנן וחדא כרבי יהודה אימא הניח דם השעיר ונטל דם הפר: והזה ממנו על הפרוכת כנגד ארון מבחוץ: תנו רבנן °וכן יעש' לאוהל מועד מה תלמוד לומ' כשם שמזה לפני לפני' כך מזה בהיכל מה לפני לפני' אחת למעלה ושבע למטה מדם הפר כך מזה בהיכל וכשם שלפני לפנים אחת למעל' ושבע למט' מדם השעיר כך מזה בהיכל °השוכן אתם בתוך טומאת' אפי' בשעת שהן טמאי' שכינה עמהן אמר לי' ההוא צדוקי לרבי חנינא

השתא

ליה כהן ולכאן דאין ברירה · על כרחך רבי יוחנן לא מפליג בין תולה בדעת עצמו לתולה בדע' אחרי' דאי מפליג מאי פריך לא לכאן ולכאן תולה בדעת עצמו הוא ומזרח ומערב תול' בדע' אחרי' הוא אבל רב דקאמר בפרק בכל מערבי' (דף לו ב) ...

היקש וקל להבין:

השתא בדי טמאים אתון דכתיב °טומאתה בשוליה אמר ליה תא חזי מה כתיב בהו °השוכן אתם בתוך טומאתם אפילו בזמן שהן טמאין שכינה שרויה ביניהן וכי דבר הלמד בהיקש חוזר ומלמד בהיקש האי הימנו ודבר אחר הוא ולא הוי היקש *הניחא למאן דאמר לא הוי היקש אלא למאן דאמר הוי היקש מאי איכא למימר מקומות הוא דגמרי מהדדי אי בעית אימא חוץ מבפנים בחדא זימנא גמר תנא כשהוא מזה אינו מזה על הפרוכת אלא כנגד הפרוכת *אמר רבי אלעזר בר' יוסי אני ראיתיה ברומי והיו עליה כמה טיפי דמי' של פר ושעיר של יום הכפורים ודילמא דפר העלם דבר של ציבור ושעירי ע"א הוו דחזא דעבידי כסדרן ותנן נמי גבי פר העלם דבר של ציבור כי האי גונא כשהוא מזה לא היו נוגעין בפרוכת ואם נגעו נגעו אמר רבי אלעזר בר' יוסי אני ראיתיה ברומו והיו עליה כמה טיפי דמים של פר העלם דבר של ציבור ושעירי ע"א ודילמ' דפר ושעי' של יום הכיפורי' נינהו דחזנהו דעבידי שלא כסדרן נתערבו לו דמים בדמים אמר רבא נותן אחת למעלה ושבע למטה ועולה לו לכאן ולכאן אמרוה קמיה דרבי ירמיה אמר *בבלאי טפשאי משו' דדיירי בארעא דחשוכ' אמרי שמעת' דמחשכן הא קא יהיב למעלה דשעיר מקמי מטה דפר והתורה אמרה °וכלה מכפר את הקודש כלה דם הפר ואחר כך כלה דם השעיר אלא אמר רבי ירמיה נותן אחת למעלה ושבע למטה לשם הפר וחוזר ונותן אחת למעלה ושבע למטה לשם השעיר נתערבו לו דמים בדמים במתנות האחרונות סבר רב פפא קמיה דרבא למימר נותן שבע למטה לשם פר ולשם שעיר וחוזר ונותן אחת למעלה לשם שעיר אמ' ליה רבא עד השתא קרו לן טפשאי והשת' טפשאי דטפשאי דקא מגמרי' להו ולא גמיר' והא קא יהיב מטה דשעיר מקמי מעלה דשעיר והתורה אמרה תן למעלה ואחר כך למטה

אלא

לפניי ולפנים וקרובים תירוץ זה ותירוץ שכתבתי אני למעלה להיות שוין:

אני ראיתי' ברומי והיו עליה כמה טיפי דמי' מפר העלם דבר · הקשה ריב"א והא בבית ראשון לא הוו פרוכת ובבית שני דהוו פרוכת לא היו מקריבי' פר העלם דבר כדתנן בפרק קמא דמגילה (דף ט ב) אין בין כהן משיח למרובה בגדי' אלא

דחסוב' בבבל שהיא מאפלה: הא קא יהיב למעלה דשעיר · שנותן אחת למעלה לשם פר ולשם שעיר: וכלה מכפר · כלה הכפרות כמו שהן אמורות בענין: במתנות אחרונות · אחר שנתן אחת למעלה מן הפר:

כוסות

פר הבא על כל המצו' דכהן משיח מקריבו ולא מרוב' בגדי' ותירץ דבבית ראשון הוה ובפרוכ' דבבי איירי ור"י תירץ בבית שני הוה והסיא דמגילה איירי בהורא' כהן משיח לעצמו דקיימא לן הוראת כהן משיח לעצמו כהוראת בית דין לציבור דמייתי פר אם טעה ועשה כהוראת עצמו ודוקא משיח דכתיב ואם הכהן המשיח אבל מרובה בגדים הרי הוא כשאר יחיד ומייתי כשבה או שעירה אבל פר העלם דבר של ציבור אפי' כהן הדיוט נמי לאקרוביה כדאיתא בת"כ וכן מוכח דבבית שני איירי דאי בבית ראשון כימא של פר כהן משיח אלא ע"כ בבית שני איירי ולהכי לא קאמר כמי של פר כהן משיח דכהן משיח בבית שני לא הוה דיאשיהו גנז שמן המשחה:

הימנו ודבר אחר לא הוי היקש דקאמריל' לעיל בברייתא ... דאם כן לא הוה יליף אלא מהיקש ... ודבר אחר וי"ל דברייתא דלעיל ...

עין משפט נר מצוה

ע א מיי' פ"ה מה' עבודת יו"הכ הל' י

עא ב מיי' שם הל' יא

עב ג מיי' שם הל' יב

עג ד מיי' פ"ב מה' פסולי המוקדשין הל' כח

אלא אמר רבא נותן שבע למטה לשם פר וחוזר ונותן אחת למעלה ושבע למטה לשם שעיר נתערבו לו כוסות בכוסות נותן וחוזר ונותן וחוזר ונותן שלשה פעמים מקצת דמי' נתערבו לו ומקצת דמים לא נתערבו פשיטא כי יהיב מודאין יהיב מיהו הנך שירים הוו וליסוד אזלי או דילמא דחויין הוו ואזלי לאמה אמר רב פפא אפילו למאן דאמר כוס אחד עושה חבירו שירים הני מילי היכא דאי בעי למיתב מצי יהיב אבל האי דאי בעי למיתב לא מצי יהיב לא אמר ליה רב הונא בריה דרב יהושע לרב פפא אדרבה אפילו למאן דאמר כוס אחד עושה חבירו דחוי הני מילי דדחייה בידי' אבל היכא דלא דחיי' בידי' לא דתניא למעלה הוא אומר ואת דמו ישפוך (ויקר' ד) ולמטה הוא אומר ואת כל דמה ישפוך מניין לחטאת שקבל דמה בארבע כוסו' ונתן מזה אחת ומזה אחת שכולן נשפכין ליסוד ת"ל ואת כל דמה ישפך יכול אפי' נתן ארבע מתנות מאחת מהן ת"ל ואת דמו ישפך הוא נשפך ליסוד והן נשפכין לאמה רבי אליעזר בר' שמעון אומר מניין לחטאת שקבל דמה בארבעה כוסות ונתן ארבע מתנות מאחד מהן שכולן נשפכין ליסוד ת"ל ואת כל דמה ישפך ולר' אליעזר בר' שמעון הא כתיב ואת דמו ישפוך אמר רב אשי למעוטי שירים שבצואר בהמה: עירה דם הפר לתוך דם השעיר: תנן כמאן דאמר מערבין לקרנות דאיתמר רבי יאשיה ורבי יונתן חד אמר מערבין וחד אמר אין מערבין תסתיים דרבי יאשיה הוא דאמר מערבין דאמר אע"ג דלא כתיב יחדיו כמאן דכתיב יחדיו דמי אפילו תימא רבי יונתן הוא שאני הכא דכתיב אחת תניא דלא כשנויין ולקח מדם הפר ומדם השעיר שיהיו מעורבין דברי רבי יאשיה

רבי

רש"י: כוסות בכוסות · שאינו מכיר איזה כוס של פר ואיזו כוס של שעיר: נותן וחוזר ונותן וחוזר ונותן · בכל עבודה ועבודה נותן אחת למעלה ושבע למטה מן האחד וחוזר ונותן מן השני וחוזר ונותן מן הראשון דממה נפשך אם הראשון של פר היה והשני שעיר יצא בראשונה ובשנייה ואי ראשון של שעיר היה והרי הוא כמו שאינו כדתניא פר מעכב את השעיר יצא בשנייה ובשלישית שהרי קדם פר לשעיר וכן בהיכל: מקצ' דמי' נתערבו · כגון שנשפך משני המזרקות לתוך מזרק שלישי ריקם ונשתייר בהם בכל אחד ואחד: פשיטא לי דכי יהיב · מתנות מודאין יהיב ממה שנשאר במזרקות: מיהו · הא מיבעיא לן הכך שנתערבו בשלישי שיריים הוו כאילו לא נתערבו וליסוד מזבח החיצון אזלי כדתנן (זבחי' דף מז ב) שירי הדם היה שופך על יסו' מערבי של מזבח החיצון: או דילמא דחויין נינהו · הואיל ואין מתנות הראשונות ניתני' ממנו ולאמה שבעזרה המביאה את כל ליכלוך העזרה לנחל קדרון אזלי: אפי' למאן דאמר · בברייתא לקמן כוס אחד וכו' כגון קיבל הדם בשני כוסות ונתן את כל מתנו' הקרנות מכוס אחד: אבל האי דיהיב מיני' · שהרי הדמי' הללו שבמזרק שלישי נתקבלו בשני המזרקות שנתן מהן המתנות: דתניא · פלוגתא דכוס עושה חבירו דחוי או שירי' דאמרן לעיל אפי' למאן דאמר וכו': למעל' הוא אומר · בחטאת דשעיר נשיא (ויקרא ד') ואת דמו ישפוך וגומר ובשירים כתיב ולא כתיב הכא כל ולמטה בחטאת יחיד בשירים דידה כתיב כל: הכי גרסי' מניין לחטאת שקבל דמה בארבע כוסו' ונתן מזה אחת ומזה אחת שכולן נשפכין ליסו' תלמוד לומר ואת כל דמה ישפוך יכול אפי' נתן ארבע מתנות מאחת מהן תלמוד לומר ואת דמו ישפוך הוא נשפך ליסוד והן נשפכין לאמ' רבי אליעזר בר' שמעון אומר מניין לחטאת שקיבל דמה בארבע כוסות ונתן ארבע מתנות מכוס ראשון שכולן נשפכין ליסוד תלמוד לומר ואת כל דמה ישפוך · תנא קמא סבר כוס עושה את חבירו דחוי ורבי אליעזר בר' שמעון סבר כוס עושה את חבירו שירים: מערבין לקרנות · מערבין דם פר בדם שעיר כשבא ליתן מתנו' קרנות מזבח הפנימי: אין מערבין · דמשמע ליה ולקח מדם הפר ומדם השעיר מכל אח' בפני עצמו: דאמר אע"ג דלא כתיב יחדיו וכו' · דתניא (סנהדרין דף סו) איש איש אשר יקלל את אביו ואת אמו אין לי אלא אביו ואמו אביו בלא אמו אמו בלא אביו מניין תלמוד לומר אביו קילל אמו קילל דברי רבי יאשיה רבי יונתן אומר משמע שניהן כאחד ומשמע כל אחד ואחד בעצמו עד שיפרוט לך הכתוב יחדיו שמא לרבי יאשיה אי לא הדר דכתיב אביו ואמו קילל הוה אמינא רישי' דקרא שניהן כאחד משמע הכא נמי מדם הפר ומדם השעיר שניהן כאחד משמע: דכתיב אחת · וכפר אהרן על קרנותיו אחת בשנה (שמות ל) ולא שתים: תניא דלא כשנויין · אלא כמה דסלקא דעתך מעיקרא דרבי יאשיה הוא דאמר מערבין:

וקיבל

תוספות: אלא אמר רבא נותן שבע למטה לשם פר וחוזר ונותן אחת למעלה כו' · דעולין אינן מבטלין זה את זה ולא דמי להא דתנן בפר' התערובו' (דף עט ב) הניתנין למעלה שנתערבו בניתנין למטה דסבירא להו לרבנן דר' אליעזר ישפכו לאמה דיש לומר דשאני הכא כיון דהשתא לאחר שנתן למעלה דפר הוה ליה כניתנין למעלה שנתערבו בניתנין למטה מכל מקום כיון דמעיקרא הן שוין במתנותיהן אפילו רבנן דר' אליעזר מודו הכא דיתן למעלה ורואה אני דם הפר למעלה כאילו הוא מים:

נותן וחוזר ונותן וחוזר ונותן · פירש רש"י וכן בהיכל משמע דאיירי נמי בנתערבו כוסות בכוסות קודם שנתן לפניי ולפנים וקשה דהא אמרינן לקמן בפירקין שעיר ששחטו קודם מתן דמו של פר לא עשה ולא כלום אלא יש לומר דלא איירי בלפניי ולפנים אלא בהיכל:

עירה דם הפר לתוך דם שעיר · תימא דאמרי' פרק הקומץ רבה (דף כג) הדבר ידוע שדמו של פר מרובה מדם שעי' אלא מכאן לעולין שאין מבטלין זה את זה וכיון דעירה דם פר לתוך דם שעיר אם כן איפכא הוה ליה למימר דאע"ג דדם פר מרובה הוה לן למימר ראשון ראשון בטל כדאמר בפר' בתרא דע"א (דף עג) המערה יין נסך מחבית לבור אפי' כל היום כולו ראשון ראשון בטל אלא הכא משום דאין עולין מבטלין זה את זה וי"ל האיכא למאן דאמר התם דוקא המערה מפי צרצור דלא נפיש עמודיה אבל מפי חבית דנפיש עמודיה לא ואפי' למאן דאמר אפי' מחבית דנפיש עמודיה מכל מקום היכא דמערה מדבר דנפיש עמודי' טפי מפי חבית מודה דלא אמרינן ראשון ראשון בטל והכא היה מערה מן המזרק דנפיש עמודיה:

תניא דלא כשנויי · הכי נמי הוה מצי לאיתויי ברייתא דמייתי בזבחים פרק בית שמאי (ד' מג ב) ובפרק הקומץ זוטא (ד' יז) ארבעים ושבע של י"ה ועוד מייתי התם ברייתא דתני ארבעי' ושמנה של יום הכיפורים דעל כרחיך סבירא להו להנך ברייתו' אין מערבין לקרנות דבעינן אח' לא משכחת להו והכי מוקי להו התם אלא ניחא לי' לאתויי' הך ברייתא שרבי יונתן בעצמו מוזכר בה התם' מסקינן דלרבי יונתן אין מערבין ותימא דבפ' אותו ואת בנו (ד' עט) אמרינן דרבי יהודה מספקא אי חוששין לזרע האב או לא ואם תמצא לומר דחוששין לזרע האב אם כן הייינו כאנכיה דהת' וחנני' סבירא ליה כרבי יונתן דלא בעי או לחלק כדקאמר התם ואם כן היכי קאמר רבי יהודה בפר' הקומץ רבה (ד' כג) ולקח מדם הפר ומדם השעיר ונתן על קרנות וכו' דמין במינו לא בטיל והא כיון דסבירא לי' כרבי יונתן אם כן אין מערבין לקרנות ויש לומר נהי דרבי יונתן לא דריש אחת לרבי יהוד' דדריש אחת קסבר מערבין אבל תימא אמאי קסבר רבי יונתן אין מערבי' נהי דלא דריש אחת מכל מקום כיון דכתיב מדם הפר ומדם השעיר נימא מערבין דאמ' פ' שתי מדות (ד' צא) דלרבי יונתן דאיצטריך למיכתב גבי נסכי' (במדבר טו) מן הבקר או מן הצאן דלא תימא כיון דכתיב בויקרא מן הבקר ומן הצאן כמאן דכתיב יחדיו דמי ורש"י פירש התם דלא מוי"ו קא דריש אלא מדשני קרא בדיבוריה דבריש' כתב מן הבהמ' מן הבקר והדר כתיב ומן הצאן ולא כתי' ומן הבקר ומן הצאן ש"מ לערב בקר וצאן ולא נהירא דלא הוה מצי למיכתב ומן הבקר דהא בקר וצאן הוא פי' דמן הבהמ' וא"כ איצטריך למיכתב מן הבק' והשתא הוי מן הבק' ומן הצאן כמו מדם הפ' ומדם השעיר וי"ל דלא דמו דאלו כתיב הכא מדם הפר והשעיר אז הוה דמי למן הבקר ומן הצאן אבל ומדם השעיר מדם הפסיק העניין לר' יונתן אי נמי י"ל מדכתי' גבי בצאן מן הכבשי' או מן העזי' ובבן עוף נמי כתיב מן התורי' או מן בני היונ' והכא לא כתי' או מן הצאן ש"מ לערבן ולהכי איצטרי' בפרש' נסכי' או לחלק ואז מוקמינן ומן הצאן להוציא את הנוקה:

רבי

עין משפט נר מצוה

עד א מיי' פ"א מה' פסולי המוקדשין הל' כח

עה ב מיי' פ"ה מה' ביאת מקדש הל' יז סמג לאוין ס"ע

עו ג מיי' פ"א מה' פסולי המוקדשין הל' כח

רבי יונתן אומר מזה בפני עצמו ומזה בפני עצמו אמר לו רבי יאשיה והלא כבר נאמר אחת אמר לו ר' יונתן ולא כבר נאמר מדם הפר ומדם השעיר אם כן למה נאמר אחת לומר לך אחת ולא שתים מדם הפר אחת ולא שתי' מדם השעיר תניא אידך ולקח מדם הפר ומדם השעיר שיהיו מעורבין זה בזה אתה אומר שיהיו מעורבין זה בזה או אינו אלא מזה בפני עצמו ומזה בפני עצמו תלמוד לומר אחת וסתמא כרבי יאשיה: נתן את המלא בריקן וכו': בעא מיניה רמי בר חמא מרב חסדא הניח מזרק בתוך מזרק וקבל בו את הדם מהו מין במינו חוצץ או אינו חוצץ אמר ליה תניתוה נתן את המלא בריקן מאי לאו הושיב מזרק מלא לתוך מזרק ריקן לא עירה מזרק מלא לתוך מזרק ריקן הא תנא לי' רישא עירה דם הפר לתוך דם השעיר כדי לערבן יפה יפה תא שמע היה עומד על גבי כלי או על גבי רגל חבירו פסול שאני רגל דלא מצי מבטיל ליה איכא דאמרי הכי בעי מיני' דרך שירות בכך או אין דרך שירות בכך תא שמע דתנא דבי רבי ישמעאל את כל כלי השרת אשר ישרתו בם בקודש (במדב' ד) שני כלי' ושירות אחת בעא מיניה רמי בר חמא מרב חסדא הניח סיב בתוך המזרק וקבל בו את הדם מהו מין בשאינו מינו חוצץ או אינו חוצץ כיון דמחלחל לא חייץ או דילמא לא שנא אמר ליה תנינא זולף והולך עד שמגיע לספוג שאני מיא דקלישי איכא דאמרי הכי פשט ליה בדם כשר בקומץ פסול:

מתני'

רש"י: וקבל בו את הדם · כל קבלות של כל ימות השנה קמבעיא ליה: מין במינו · מזרק במזרק: חוצץ · ונמצא שאין קבלה זו ככהן שהרי אינו אוחז במזרק שהדם בו: מאי לאו הושיב מזרק המלא בתוך הריקן' שעיר' ממנו והא הכא נמי ולקח כתי' ולקח מדם הפר ומד' השעיר והך לקיחה אחיזת המזרק היא: לא עירה מזרק מלא · לאחר שעיר' דם הפר לדם השעיר חוזר ומערה מזרק מלא לתוך מזרק ריקן: עומד על גבי כלים וכו' · דתנ' דבי ר' ישמעאל הואיל ורצפה מקדש' וכלי שרת מקדשי' מה כלי שרת לא יהא דבר חוצץ בינו ובין כלי שרת אף רצפ' לא יהא דבר חוצץ בינו לבין הרצפ' במסכת זבחים (ד' כד): על גבי רגל חבירו · אלמא מין במינו חוצץ: דלא מבטל לי' · חבירו את רגלו עד שיגמור עבודתו: כלי ושירות · שני כלי' במשמ' ושירו' אחת: סיב · הגדל סביב הדקל וכרוך עליו סביב כמין שלבין בגפנים והוא רך וסופג את הדם והד' יוצא מכל עבריו אינו חוצץ כל כך מי הויא כי האי גוונא חציצה או לא: זולף והולך ופו' · רישא דמתני' הכי (פרה פ"ו משנ' ג) המקדש בשוקת והיה ספוג לתוכו מים שבספוג פסולין כיצד יעשה זולף והולך עד שמגיע לספוג שוקת היא אבן חלולה על שפת המעיין והמי' נכנסין לה דרך חור שבדופנה ומשקין בה בהמות ומקדשין בה אפר חטאת לתוך מים חיים והיא שבלי מים שבספוג פסולין דקיים אל כלי בעינן שיהו המים נוגעין בכלי כיצד הוא עושה כשבא ליטול את המים וליתנם בצלוחי' ובספופר' זולף וגומר את כל המי' אשר בשוקת עד שמגי' לספוג זולף סופא עד המעו' אגו"טיר בלע"ז וכדאמרי' במועד קטן (ד' יא ב) זולף וגומר כדרכו אלמא ספוג לא חייץ ולא פסיל אלא הנבלעים בתוכו והוא הדין לסיב: שאני מיא דקלישי · ויוצאות מכל עבריו ונכנסות בינו לבין הכלי אבל דם עב הוא: בדם כשר · דקלים: בקומץ פסול · בקדוש שהקומץ טעון להתקדש בכלי לאחר הקמיצה והוא כנגד קבלה בדם פסול דחייץ:

מתני'

תוספות: רבי יונתן אומר מזה בפני עצמו ומזה בפני עצמו · תימא לי והא ר' יונתן אית ליה דמשמע שניהן כאחד ומשמע אחד אחד בפני עצמו והכא משמע דאית ליה דווקא מזה בפני עצמו ומזה בפני עצמו ונרא' לי כיון דמשמע הכי ומשמע הכי ילמד סתו' מן המפורש כי היכי דלפניי ולפנים ובהיכל נותן מזה בעצמו ומזה בעצמו ה"נ לקרנות דכתיב מדם הפר ומדם השעיר מסתמא מזה בעצמו ומזה בעצמו והא נמי מיתרצא מאי דק"ל דמייתי בסמוך תני' אידך וכו' עד ת"ל אחת וסתמ' כר' יאשי' והיכי אתי' כרבי יאשיה והא לרבי יאשיה בלא אחת נמי סבירא ליה כמאן דכתי' יחדיו דמי בשלמא הא דאמר ליה ר' יאשיה לרבי יונתן והלא כבר נאמ' אחת איכ' למימר לדרבי יונתן קאמר ליה אבל לדידיה בלא אחת נמי אלא י"ל אע"ג דמעיקרא הוה סלקא דעתך דלרבי יאשיה מערבי' בלא קרא דאחת בתר דאייתי קרא דאמ' הדר ביה וסבירא ליה דאי לאו אחת ה"א אין מערבין דומיא דלפניי ולפנים והיכל דילמד סתום מן המפורש כדפי' ובהא נמי מיתרצא מאי דק"ל הא דקאמ' לעיל תסתיים דר' יאשי' הוא דאמר מערבין ודחי אפי' תימא רבי יונתן שאני הכא דכתיב אחת והשתא תימא לי מאי קא דחי אפי' תימא לר' יונתן מערבין אם כן כל שכן לרבי יאשיה מערבין והא ע"כ חד מינייהו אמר אין מערבין דקאמר ר' יונתן ור' יאשיה חד אמר מערבין וחד אמר אין מערבין אבל למאי דפרישית ניחא דה"ק שאני הכא דכתיב אחת דאי לא כתיב אחת סברא הוא דאפילו לר' יאשיה ה"א אין מערבין דילמד סתום מן המפורש כדפרי' וא"כ מאן האי תנא דאמר מערבי' אלא ע"כ מדכתיב אחת ומאן לימא לן דר' יאשיה דריש אח' להאי דרשה ולא ר' יונתן דילמא ר' יונתן דריש ליה ורבי יאשיה דריש לי' לדרשה אחרת כדדרשינן ליה בפרק קמא דשבועות (דף ח) כפרה זו לא תהא אלא פעם אחת בשנה אי נמי כפרה אחת הוא מכפר ואינו מכפר שתי כפרות ניהו מה שהקשיתי ממאי דקאמר סתמא כרבי יאשיה בלאו הכי ניחא דהא לא קא"ר יאשיה היא אלא כר' יאשיה פירש דסביר' ליה כוותי' דמערבין לקרנות ולאו מטעמיה דלדידיה נפקא ליה בלא דרשא דאחת ודילמא ר' יהודה היא דאי' ליה מערבין אע"ג דמשמע לי' כל אחת וא' בפני עצמה כר' יונתן נפקא ליה מאחת דמערבי' כדפר' לעיל והא דקאמר סתמא כר' יאשיה ה"נ הוה מצי למימ' ר' יהודה היא דשמעינן ליה בהדיא בהקומץ רבה (ד' כג) דמערבי' אלא מפני שלא הובא בשמעתי' נקט רבי יאשיה שהזכירו לעיל במחלוקת עם ר' יונתן וא"ת למ"ד אין מערבי' לקרנות מנא ליה דעולין אין מבטלי' זה את זה יש לומר נפקא ליה מדם דם בפרק התערובת (דף פא) ואין לתמוה מאי שנא דשבע על טיהרו מערבי' לכולי עלמא ובקרנו' פליגי וי"ל בלפניי ולפנים על כרחיך אין מערבי' כדמוכח קרא בהדיא דלאחר שנתן מדם הפר שוחט את השעי' וא"כ גם באהל מועד כן כדכתי' וכן יעשה באהל מועד ולקרנו' כתי' מדם הפר ומדם השעיר משמ' ליה מזה בעצמו ומזה בעצמו דומי' דלאיך כיון דהזכיר בהדיא פר ושעיר אבל בשבע על טיהרו כתיב והזה עליו מן הדם באצבעו שבע פעמים משמע מכל הדם מזה שבע פעמים ותו לא:

מין במינו חוצץ או אינו חוצץ · אבל שאינו מינו פשיט' דחוצץ ולא קרי ביה ולקח וכן בפרק שני דזבחים (ד' כד) שלא יהא דבר חוצץ בינו לבין כלי שרת וכן בפ' מקום שנהגו (ד' מ) גבי יששכר איש כפר ברקאי דהוה כריך ידיה בשיראי ותימא דבפרק לולב הגזול (דף לז) מסקינן דלקיחה ע"י דבר אחר שמה לקיחה וי"ל דהתם מיירי שכורך סודר סביב הלולב ומאריך בו ועושה מן הסודר כמו בית יד ואוחז בו אבל היכא דכריך ידיה בסודר ותופס הלולב כך לא שמה לקיחה ומזרק בתוך מזרק דהכא דמשמע דפשיטא ליה אי הוה שאינו מינו היה חוצץ לא מיירי שאוחז העליון בשפתותיו דאז ודאי לא חייץ כמו בית יד אלא שאוחזו למטה בשוליו וכן צרי' לומ' מתוך ההי' שמעת' גופ' בפר' לולב הגזול כמו שפירשנו דאי לא תימא הכי אלא כיונא דבכל ענין לקיח' ע"י דבר אחר שמה לקיח' א"כ תיקשי דרבא אדרב' דקאמר בתר הכי מין במינו אינו חוצץ הא שאין מינו חוצץ ולעיל קאמ' גבי סודר לקיחה ע"י דבר אחר שמה לקיחה ואפילו שאינו מינו וק"ל מאי פריך מאי לאו נתן מזרק המלא לתוך הריקן לימא אין הכי נמי ואינו אוחז את העליון בשוליו אלא בשפתותיו ויש לומר דפשיט' ליה שלא היה יכול לאוחזו כך ביד אחת שתי מזרקות כבידות שיש בהן כל דם הפר והשעיר וריב"א תירץ דבשמעתא גבי כלי שרת אם תמצא לומר דגבי לולב יש חילוק כדפיר' גבי כלי שרת בכל ענין מין בשאינו מינו חוצץ דנהי דכי עביד כעין בית יד מיקרי לקיחה גבי כלי שרת דכתיב ולקח הכהן לא מיקרי לקיחה בעצמו של כהן:

דאמר

מתני' זה מזבח הזהב דאלו מזבח החיצון לאו לפני ה' הוא: התחיל מחטא ויורד · משום דסבירא ליה להאי תנא הקפה ברגל כדאמר בגמר' ופי' מתנה ומתנה היתה בקרן שלפניו וסמוך לו וצריך ליתן מלמעלה למטה כי שהמזבח גבוה אמה' ואי אפשר לכדד דאשי אצבעותיו למטה ולתת המתנה בקרן מלמטה למעלה ועל כרחו וכשהוא נותן באצבע כנגד קודה של קרן ונותן מתנה ארוכה ומשוכה אם מוסך מלמט' למעלה הדם זב לתוך

מתני' ויצא אל המזבח אשר לפני ה' זה מזבח הזהב התחיל מחטא ויורד מהיכן הוא מתחיל מקרן מזרחית צפונית צפונית מערבית מערבית דרומי' דרומית מזרחית מקו' שהוא מתחיל בחטא' על מזבח החיצון משם היה גומר על מזב' הפנימי רבי אליעזר אומר במקומו היה עומד ומחטא ועל כולן היה נותן מלמטה למעלה חוץ מזו שהיתה לפניו שהיה נותן מלמעלה למטה הזה על טהרו של מזבח שבע פעמים ושירי הדם היה שופך על יסוד מערבי של מזבח החיצון ושל מזב' החיצון היה שופך אל יסוד דרומי אלו ואלו מתערבין באמה ויוצאין לנחל קדרון ונמכרין לגננין לזבל ומועלין בהן: גמ' תנו רבנן ויצא אל המזבח מה תלמוד לומר אמר רבי נחמיה לפי שמצינו בפר הבא על כל המצות שכהן עומד חוץ למזבח ומזה על הפרוכת בשעה שהוא מזה יכול אף זה כן תלמוד לומר ויצא אל המזבח היכן היה לפנים מן המזבח תניא אידך לפני ה' מה תלמוד לומר אמר רבי נחמיה לפי שמצינו בפר ושעיר של יום הכיפורים שכהן עומד לפנים מן המזבח ומזה על הפרכת בשעה שהוא מזה יכול אף זה כן תלמוד לומר מזבח קטורת הסמים לפני ה' אשר באהל מועד מזבח לפני ה' ואין כהן לפני ה' הא כיצד עומד חוץ למזבח ומזה: התחיל מחטא ויורד וכו': תנו רבנן התחיל מחטא ויורד מהיכן היה מתחיל מקרן מזרחית דרומית דרומית מערבית מערבית צפונית צפונית מזרחית דברי ר' עקיבא רבי יוסי הגלילי אומ' מקרן מזרחית צפונית צפונית מערבית מערבית דרומית דרומית מזרחי' מקום שרבי יוסי הגלילי מתחיל שם רבי עקיבא פוסק מקום שרבי עקיבא מתחיל שם רבי יוסי הגלילי פוסק דכולי עלמא מיהא בההוא קרן דפגע ברישא לא עביד מאי טעמא אמר שמואל דאמר קרא ויצא אל המזבח עד דנפיק מכוליה מזבח ולר' עקיבא נקיף דורך ימין לימא בדרמי בר יחזקאל קא מיפלגי דאמר רמי בר יחזקאל ים שעשה שלמה עומד על שנים עשר בקר שלשה פונים צפונה ושלשה פונים ימה ושלשה פונים נגבה ושלשה פונים מזרחה והים עליהם מלמעלה וכל אחוריהם ביתה הא למדת שכל פינות שאתה פונה לא יהו אלא דרך ימין למזרח מר אית ליה דרמי בר יחזקאל ומר לית ליה דרמי בר יחזקאל לא דכולי עלמא אית להו דרמי בר יחזקאל והכא בהא קא מיפלגי מר סבר ילפינן פנים מחוץ ומר סבר לא ילפינן פנים מחוץ ור' עקיבא נהי דלא יליף פנים מחוץ אי בעי הכי נעביד אי בעי הכי נעביד אמ' לך ר' עקיב' מדינא בההוא קרן דפגע ברישא בההוא עביד ברישא דאמ' ריש לקי' אין מעבירין על המצו' ואמאי לא עביד משו' דכתיב ויצא אל המזב' עד דנפיק מכוליה מזבח וכיון דיהי"ב בההוא קרן הדר אתי להוא קרן דאיחייב למיתב ברישא

ואי

ואי בעית אימא אי סבירא לן הקפה ברגל דכולי עלמא לא פליגי דילפינן פני' מחוץ והכ' בהא קא מיפלגי מר סבר הקפה ביד ומר סבר הקפה ברגל ואי בעית אימא דכולי עלמא הקפה ביד והכא בהא קא מיפלגי מר סבר ילפינן יד מרגל ומר סבר לא ילפינן וסבר רבי יוסי הגלילי הקפה ביד והא מדקתני סיפ' רבי אליעזר אומר במקומו היה עומד ומחטא מכלל דתנא קמא לא סביר' ליה אלא מחוורת' כדשנין מעיקרא מר סבר הקפה ביד ומר סבר הקפה ברגל ואי בעית אימא בהא קא מיפלגי מר סבר סביב דמזבח פנימי כסביב דמזבח החיצון ומר סבר כוליה מזבח פנימי במקום חדא קרן דמזבח חיצון קאי תניא אמר רבי ישמעאל שני כהנים גדולים נשתיירו במקדש ראשון זה אומר בידי הקפתי וזה אומר ברגלי הקפתי זה נותן טעם לדבריו וזה נותן טעם לדבריו זה נותן טעם לדבריו סביב דמזבח פנימי כסביב דמזבח החיצון וזה נותן טעם לדבריו כוליה מזבח פנימי במקום חדא קרן דחיצון קאי: רבי אליעזר אומר במקומו היה עומד ומחטא: מתניתין מני רבי יהודה היא דתניא רבי מאי' אומר רבי אליעזר אומר במקומו עומד ומחטא ועל כולן היה נותן ממעלה למטה חוץ מאות שבאלכסון שנותן ממטה למעלה רבי יהודה אומר רבי אליעזר אומר במקומו עומד ומחטא ועל כולן הוא נותן מלמטה למעלה חוץ מזו שהיתה לפניו ממש שנותן ממעלה למטה כי היכי דלא ניתווסן מאניה: הזה ממנו על טהרו של מזב': מאי טהרו אמר רבה בר רב שילא פלגיה דמזבח כדאמרי אינשי טהר טיהרא והוי פלגיה דיומא מיתיבי כשהוא מזה אינו מזה לא על גבי האפר ולא על גבי הגחלים אלא חותה גחלים אילך ואילך ומזה אלא אמר רבה בר רב שילא על גלניה דמזבח כדכתיב וכעצם השמים לטוהר תניא חנניא אומר בצד צפוני הוא נותן ר' יוסי אומר בצד דרומי הוא נותן במאי קמיפלגי מר סבר פיתחא בדרום קאי ומר סבר פיתחא בצפון קאי דכולי עלמ' מיהא היכא דגמרן מתנות דקרנות והתם יהיב על גגו מאי טעמא אמר קרא וטהרו וקדשו מקו' שקדשו שם טיהרו: שירי הדם היה שופך אל יסוד מערבי של מזבח החיצון: דאמר קרא ואת כל דם הפר ישפוך וכי נפיק בההוא פגע ברישא: ושל מזבח החיצון היה שופך אל יסוד דרומית: ת"ר יסוד המזבח זה יסוד דרומית אתה אומר יסוד דרומית או אינו אלא יסוד מערבית אמרת ילמד ירידתו מן הכבש מיציאתו מן ההיכל מה יציאתו מן ההיכל בסמוך לו אף ירידתו מן הכב' בסמוך לו ואי זה זה יסוד דרומי תניא רבי ישמעאל אומ' זה וזה יסוד מערבי ר' שמעון בן יוחאי אומ' זה וזה יסוד דרומי בשלמא ר' ישמעאל קסבר ילמד סתום ממפורש אלא ר' שמעון בן יוחאי מאי טעמא אמר רב אשי קסבר פתחא בדרום קאי תנא דבי רבי ישמעאל כדברי רבי שמעון בן יוחאי זה וזה יסוד דרומית וסימניך משבוה גברי לגברא: אלו ואלו מתערבין באמה ויוצאין וכו': תנו רבנן מועלין בדמים דברי רבי מאיר ור' שמעון וחכמים אומרים אין מועלין בהן

עד

ולא בעית אימא אי סבירא לן · דהקפ' במזבח הפנימי ברגל היא בהקפ' דמיכון דכולי עלמא ילפינן פנים מחוץ לענין ימין אלא בבירא להו להכי תנאי דהקפ' ביד ובמקומו נעמד ומחטא לכל הקרנות לפי שאינו צריך להקיף ברגל שהרי כולו אינו אלא אמה על אמה: מכלל דת"ק · לא סבי ליה

בין הקפת פנימי לחיצון אלא שניהן ברגל ותנא קמא דמתני' רבי יוסי הגלילי היא דהא כוותיה קאמ' בברייתא: סביב דמזבח הפנימי דכתיב ביה על קרנו' המזבח סביב (ויקרא יו): כסביב דמזבח החיצון · מה זה ברגל אף זה ברגל: במקום חדא קרן · שהקרן של חיצון אמה על אמה: מתניתין רבי יהודה היא · דשמעינן ליה דאמ' משום רבי אליעזר הכי: ועל כולן הוא נותן מלמעלה למטה · בזו שלפניו על בגדו כדי שלא יזוב הדם לתוך בית ידו דהואיל וגבוה היא יותר מידו צריך להיות ראשי אצבעותיו למעלה ואם מוסך מלמטה למעלה והדם זב לתוך בית ידו ובאותן של לדדין נותן כדרך שהתחיל בזו חוץ מקרן שבאלכסון שהיא רחוק' ואם בא להוסיף מלמעלה למטה טורח הוא לו להיות כפוף ופושט זרועו עד כלות המתנה אלא משכופף גופו ופושט זרועו מתחיל למט' ומזקף והולך למעל': ועל כולן נותן מלמטה למעלה · שכך נוח לו לכל הרחוקות: דלא ניתווסי מאניה · בדפריסיה: פלגיה דמזבח · באמצע גובה כותלו: טהר טיהר' תרגו' של צהרים (ברשית מג) שהוא בחצי היום: קרניה אומ' בגד לצוני הי' נותן · כל שבע הזאות

עד כאן לא פליגי אלא מדרבנן אבל מדאורייתא אין מועלין בהן מנא הני מילי אמר עולא אמ' קר' לכם שלכם יהא דבי רבי שמעון תנא לכפ' לכפר' נתתיו ולא למעיל' ור' יוחנן אמ' אמ' קרא הוא לפני כפרה כלאחר כפרה מה לאחר כפרה אין בו מעילה אף לפני כפרה אין בו מעילה ואימא לאחר כפרה כלפני כפרה מה לפני כפר' יש בו מעילה אף לאחר כפרה יש בו מעילה אין לך דבר שנעשית מצותו ומועלין בו ולא והרי תרומת הדשן משום

משום דהוי תרומת הדשן ובגדי כהונה שני כתובין הבאין כאחד וכל שני כתובין הבאין כאחד אין מלמדין הניחא לרבנן דאמרי והניחם שם מלמד שטעונין גניזה אלא לרבי דוסא דאמר בגדי כהונה ראוין הן לכהן הדיוט מאי איכא למימר משום דהוי תרומת הדשן ועגלה ערופ' שני כתובין הבאין כאחד וכל שני כתובין הבאין כאחד אין מלמדין הניחא למאן דאמר אין מלמדין אלא למ"ד מלמדין מאי איכא למימ' תרי מיעוטי כתיבי ושמו הערופה והני תלתא קראי בדם למה לי חד למעוטי מנותר וחד למעוטי ממעילה וחד למעוטי מטומא' אבל מפיגול לא צריך למעוטי קרא דתנן כל שיש לו מתירין בין לאדם בין למזבח חייבין עליו משום פיגול ודם עצמו מתיר הוא: מתני' כל מעשה יום הכיפורים האמור על הסדר אם הקדים מעשה לחבירו לא עשה כלום הקדים דם השעיר לדם הפר יחזור ויזה מדם השעיר לאחר דם הפר ואם עד שלא גמר את המתנות שבפנים נשפך הדם יביא דם אחר ויחזור בתחילה מבפני' וכן בהיכל וכן במזבח הזהב שכולן כפרה בפני עצמן רבי אלעזר ורבי שמעון אומרים ממקום שפסק משם הוא מתחיל: גמ' תנו רבנן כל מעשה יום הכיפורי' האמור על הסדר אם הקדים מעשה לחבירו לא עשה כלום אמר ר' יהודה אימתי בדברים הנעשין בבגדי לבן מבפנים אבל דברים הנעשין בבגדי לבן מבחוץ אם הקדי' מעשה לחבירו מה שעשה עשוי רבי נחמיה אומר במה דברים אמורים בדברים הנעשים בבגדי לבן בין מבפנים בין מבחוץ אבל בדברים הנעשים בבגדי זהב מבחוץ מה שעשה עשוי אמר רבי יוחנן ושניהן מקרא אחד דרשו והיתה זאת לכם לחוקת עולם אחת בשנה

רבי

ר׳ יהודה סבר מקום שמתכפרין בו פעם אחת בשנה ור׳ נחמיה סבר דברים המתכפרין כהן פעם אחת בשנה אטו לר׳ יהודה מקום כתיב לא היינו טעמיה דר׳ יהודה כתיב זאת וכתיב אחת חד למעוטי בגדי לבן מבחוץ וחד למעוטי בגדי זהב ור׳ נחמיה חד למעוטי בגדי זהב וחד למעוטי שירים דלא מעכבי ור׳ יהוד׳ אי מעכבי מעכבי ואי לא מעכבי לא מעכבי *כדתניא °וכלה מכפר את הקודש אם כפר כלה ואם לא כפר לא כלה דברי רבי עקיבא אמר לו רבי יהודה מפני מה לא נאמר אם כלה כפר ואם לא כלה לא כפר שאם חיסר אחת מן המתנות לא עשה ולא כלום ואמרינן מאי בינייהו רבי יוחנן ורבי יהושע בן לוי חד אמר משמעות דורשין איכא בינייהו וחד אמ׳ שירים מעכבי איכא בינייהו ומי אמר ר׳ יוחנן הכי והאמר רבי יוחנן *תנא ר׳ נחמיה כדברי האומר שירים מעכבי קשיא אמר רבי חנינא קטורת שחפנ׳ קודם שחיטתו של פר לא עשה ולא כלום כמאן דלא כרבי יהודה דאי רבי יהודה האמר כי כתיבא חוקה בדברים הנעשים בבגדי לבן מבפנים הוא דכתיבא אפילו תימא רבי יהודה צורך פנים כפנים דמי תנן אם עד שלא גמר מתנות שבפנים נשפך הדם יביא דם אחר ויחזור ויזה בתחיל׳ מבפנים ואם איתא יחזור ויחפון מבעי ליה בקטורת לא קא מיירי אמר עולא שעיר ששחטו קודם מתן דמו של פר לא עשה ולא כלום תנן הקדים דם השעיר לדם הפר יחזור ויזה מדם השעיר אחר דם הפר ואם איתא יחזור וישחוט מבעי לי׳ תרגמה עולא במתנות שבהיכל וכן אמר ר׳ אפס במתנות שבהיכל:

וכן בהיכל וכן במזבח וכו׳: *תנו רבנן °וכפר את מקדש הקודש זה לפני ולפנים אהל מועד זה היכל מזבח כמשמעו יכפר אלו עזרות הכהני׳ כמשמען עם הקהל אלו ישראל יכפר אלו הלוים הושוו כולן לכפרה אחת שכולן מתכפרין בשעיר המשתלח בשאר עבירות דברי ר׳ יהודה ר״ש אומר כשם שדם השעיר הנעשה בפנים מכפר על ישר׳ בטומא׳ מקדש וקדשיו כך דם הפר מכפ׳ על הכהני׳ בטומאת מקדש וקדשיו וכשם שוידוי של שעיר המשתלח מכפר על ישראל בשאר עבירות כך וידוי של פר מכפר על הכהנים בשאר עבירות ת״ר °וכלה מכפר את הקודש זה לפני ולפנים אוהל מועד זה היכל מזבח כמשמעו מלמד שכולן כפרה כפני עצמן מכאן אמרו נתן מקצת מתנות שבפנים ונשפך הדם יביא דם אחר ויתחיל בתחילה במתנה שבפנים ר׳ אלעזר ור׳ שמעון אומרי׳ אינו מתחיל אלא ממקום שפסק גמר את המתנות שבפנים ונשפך הדם יביא דם אחר ויתחיל בתחלה במתנות שבהיכל נתן מקצת מתנות שבהיכל ונשפך הדם יביא דם אחר ויתחיל בתחילה בהיכל רבי אלעזר ורבי שמעון אומרים אינו מתחיל אלא ממקום שפסק גמר מתנות שבהיכל ונשפך הדם יביא דם אחר ויתחיל בתחילה במתנות המזבח נתן מקצת מתנות שבמזבח ונשפך הדם יביא דם אחר ויתחיל בתחילה במתנות המזבח ר׳ אלעזר ורבי שמעון אומרים ממקום שפסק הוא מתחיל גמר מתנות שבמזבח ונשפך הדם דברי הכל לא מעכבי אמר רבי יוחנן ושניהם מקרא אחד דרשו מדם חטאת הכפורים אחת בשנה רבי מאיר סבר חטאת אחת אמרתי לך ולא שתי חטאות רבי אלעזר ור׳ שמעון סברי חטוי אחד אמרתי לך ולא שני חטויין תניא אמר רבי לי הלק רבי יעקב בלוגין ולא והתניא נתן מקצת מתנות שבפנים ונשפך הלוג יביא לוג אחר ויתחיל בתחילה במתנות שבהיכל רבי אלעזר ורבי שמעון אומרים ממקום שפסק הוא מתחיל גמר מתנו׳ שבהיכל ונשפך הלוג יביא לוג אחר ויתחיל בתחילה במתנות שבבהונות נתן מקצת מתנות בבהונו׳ ונשפך הלוג יביא לוג [אחר] ויתחיל בתחילה במתנות שבבהונות רבי אלעזר ור׳ שמעון אומרים ממקום שפסק הוא מתחיל גמר מתנות שבבהונו׳ ונשפך הלוג דברי הכל מתנות הראש לא מעכבות אימא לי שנה רבי יעקב בלוגין אמר מר מתנות הראש אין מעכבות מאי טעמא אילימא משום דכתיב °והנותר מן השמן אלא מעתה °והנותר׳ מן המנחה ה״נ דלא מעכבי שאני התם דכתיב °ומיתר והנותר אמר רבי יוחנן

אשם

אשם מצורע ששחטו שלא לשמו באנו למחלוקת ר' מאיר ור' אלעזר ור' שמעון רבי מאיר דאמר יביא אחר ויתחיל בתחילה הכא נמי יבוא אחר וישחוט ולרבי אלעזר ור' שמעון שאומרים ממקום שפסק משם הוא מתחיל הכא אין לו תקנה מתקיף ליה רב חסדא והא אותו כתיב קשיא תניא כותיה דרבי יוחנן אשם מצורע ששחטו שלא לשמו או שלא נתן מדמו לגבי בהונות הרי זה עולה לגבי מזבח וטעון נסכי' וצריך אשם אחר להכשירו ורב חסדא אמר לך מאי צריך צריך ואין לו תקנה ותני תנא צריך ואין לו תקנה אין והתניא נזיר ממורט בית שמאי אומרי' צריך העברת תער ובית הלל אומרים אין צריך העברת תער ואמר ר' אבינא כשאומרי' בית שמאי צריך צריך ואין לו תקנה ופליגא דר' פדת דאמר רבי פדת בית שמאי ורבי אלעזר אמרו דבר אחד בית שמאי הא דאמרן רבי אלעזר דתניא אין לו בוהן יד ובוהן רגל אין לו טהרה עולמית רבי אלעזר אומר נותן על מקומו ויוצא רבי שמעון אומר אם נתן על של שמאל יצא תנו רבנן ולקח מדם האשם יכול בכלי תלמוד לומ' ונתן מה נתינה בעצמו של כהן אף לקיחה בעצמו של כהן יכול אף למזבח כן ת"ל כי כחטאת האשם הוא מה חטאת טעונה כלי אף אשם טעון כלי נמצאת אתה אומר אשם מצורע שני כהנים מקבלים את דמו אחד ביד ואחד בכלי זה שקבל בכלי בא לו אצל מזבח וזה שקבל ביד בא לו אצל מצורע תנן התם וכולן מטמאים בגדים ונשרפין אבית הדשן דברי רבי אלעזר ורבי שמעון וחכמים אומרים אין מטמאין בגדים ואין נשרפין אבית הדשן אלא האחרון הואיל וגמר בו כפרה בעא מיניה רבא מרב נחמן כמה שעירים משלח אמר ליה וכי עדרו משלח אמר לו

וכי

סלא עלו לבעלים לשם חובה : בהכו · לדבר זה לחוך מחלוקתן של דבי מאיר ור' אלעזר יש לכו ללמוד שכשם שחולקין בזה כך חלוקין בזה : לרבי מאיר · דאמר עבודה שלא נגמרה הרי היא כמי שאינה אף זו הואיל ולא נגמר' שהרי לא עלתה לשם חובה אע"פ שנתן ממנו לבהונות הרי היא כמי שאינ' ויביא אשם אחר : ולרבי אלעזר ור' שמעון דאמרו ממקום שפסק משם הוא מתחיל · אלמא לא אמר במאן דליתא דמיא הכא נמי אסיבא היא ואי אפשר לגומר' באח' דהא כתיב (ויקרא יד) כבש אחד אשם אשם אחד אמרתי לך ולא שתי אשמות והכא ליכא לדחויי כדאמריכן לעיל הטוי אחד אמרתי לך כו' הלכך אין לו תקנה : והא אותו כתיב · והקריב אותו לאשם אותו שהוכף עם הלוג ולא אחר ואפי' לר' מאיר ימי אין לו תקנה : תניא כותיה דר' יוחנן · דאיכא למאן דאמר יביא אחר : להכשירו · למצורע זה לטהר לאכול בקדשים : ותני תנא וכו' · בתמיה וכי יש תנאים שוכים צריך בדבר שאין לו תקנה : צריך העברת תער ביום שלשת ימי נזרו כדכתיב (במדבר ו) תער לא יעבור על ראשו עד מלאת אבל ביום מלאת יגלח בתער וזה אין לו שיער וקתני צריך : ואמר רבי אבינא וכו' ופליגא · הא דרבי אבינא אדרבי פדת דאלו ר' פדת צריך ויש לו תקנ' קאמר שיעבירנו על מקום השיער דאף ע"ג דכתיב וגלח הנזיר לא בעינן קרא כדכתב היכא דלא אפשר : אין לו טהרה עולמית · דבעינן קרא כדכתיב פליגי בסנהדרין בפרק נגמר הדין : ולקח · באשם מצורע כתיב ולקח הכהן מדם האשם וכל לקיחה האמורה בדם תכף לשחיטה למון קבל' הוא : יכול אף למזבח כן · דקיימא לן אשם מצורע טעון מתן דמים לגבי מזבח כשאר אשמות וזהו דבר שהיה בכלל ויצא לידון בדבר החדש והחזירו לכתוב לכללו בפי' בפ"ק דיבמות (דף ז) לכך נאמר בו כי כחטאת האשם הוא לכהן מה חטאת טעונה מתן דמי' ואימורים

וכי עררו שורף מי דמי התם לא כתיב אותו הכא כתי' אותו איתמר רב פפי משמיה דרבא אמר ראשון משלח ורב שמי משמיה דרבא אמר אחרון משלח בשלמ' רב שימי בר אשי משמיה דרבא דאמר אחרון משלח קסבר הואיל וגמר בו כפרה אלא רב פפי משמיה דרבא מאי קסבר סבר לה כר' יוסי דאמר מצוה בראשון הי רבי יוסי אילימא רבי יוסי דקופות דתנן ר' יוסי אומר שלש קופות של שלש שלש סאין שבהם תורמין את הלשכה והיה כתוב עליהם אב"ג ותניא א"ר יוסי למה כתוב עליהן אב"ג לידע אי זה מהן נתרמה ראשון להביא הימנה ראשון שמצו' בראשון דילמא בעידנא דאיתחזאי קמייתא לא איתחזאי בתריית' אלא ר' יוסי דפסח דתנן המפריש פסחו ואבד והפריש אחר תחתיו ואח"כ נמצ' הראשון והרי שניהן עומדין אי זה מהן שירצ' יקריב דברי חכמי' ר' יוסי אומ' מצוה בראשון ואם היה שני מובחר ממנו יביאנו :

הדרן עלך הוציאו לו

שני שעירי יום הכיפורים מצותן שיהיו שניהן שוין במראה ובקומ' ובדמים ובלקיחתן כאחד ואע"פ שאין שוין כשרין לקח אחד היום ואחד למחר כשרין מת אחד מהן אם עד שלא הגריל מת יקח זוג לשני ואם משהגריל מת יביא זוג אחר ויגריל עליהם בתחילה ויאמר אם של שם מת זה שעלה עליו הגורל לשם יתקיים תחתיו ואם של עזאזל מת זה שעלה עליו הגורל לעזאזל יתקיים תחתיו והשני ירעה עד שיסתאב וימכר ויפלו דמיו לנדבה שאין חטאת צבור מתה ר' יהודה אומר תמות ועוד אמר רבי יהודה נשפך הדם ימות המשתלח מת המשתלח ישפך הדם : גמ'

תנו

עין משפט נר מצוה

ג
הלכות פ״ה מה׳ שחיטת לדעת הל׳ ח

ד
גמיי׳ ת״ח מה׳ תמידין הל׳ יח

ה
למיי׳ פ״יח מה׳ מעשה הקרבנו׳ הל׳ יח

ו
מיי׳ שם פ״ס הל׳ ס

תנו רבנן יקח שני שעירי עזים מיעוט שעירי׳ שנים מה תלמוד לומר שני שיהיו שניהן שוין מניין אף על פי שאין שניהן שוין כשירין תלמוד לומר שעיר שעיר ריבה טעמא דרבי רחמנא הא לא רבי רחמנא הוה אמינ׳ פסולין עיכובא מנא לן סלקא דעתך אמ׳ נ׳ שני שני שני כתי׳ והשתא דרבי רחמנא שעיר שעיר שני שני שני למה לי חד למראה וחד לקומ׳ וחד לדמים תניא נמי הכי גבי כבשי מצורע יקח שני כבשים מיעוט כבשים שנים מה תלמוד לומר שני שיהיו שניהן שוין ומניין שאף על פי שאין שניהן שוין כשירין תלמוד לומר כבש כבש ריבה טעמא דרבי רחמנ׳ הא לא רבי רחמנא הוה אמינ׳ פסולי׳ עיכובא מנא לן סלקא דעתך אמינא תהיה כתיב והשתא דרבי רחמנ׳ כבש כבש תהיה למה לי לשאר הוייתו של מצורע ותנן נמי גבי מצורע כי האי גונא צפרים מיעוט צפרים שנים ומה תלמוד לומר שתי שיהיו שתיהן שוות ומניין שאף על פי שאין שוות כשרו׳ תלמוד לומר צפור צפור ריבה טעמא דרבי רחמנא הא לא רבי רחמנא פסלות עכובא מנא לן סלקא דעת׳ אמינא תהיה כתיב והשתא דרבי רחמנא צפור תהיה למה לי לשאר הוייתו של מצורע אי הכי גבי תמידין נמי נימא כבשים מיעוט כבשים שנים מה תלמוד לומר שנים שיהיו שניהן שוין ומניין שאע״פ שאין שניהן שוין כשירין תלמוד לומר כבש כבש ריבה ולמצוה הכי נמי דבעינן ההוא מיבעי ליה לכדתניא שנים ליום כנגד היום אתה אומר כנגד היום או אינו אלא חובת היום כשהוא אומר את הכבש האחד תעשה בבקר ואת הכבש השני תעשה בין הערבים הרי חובת היום אמור ומה אני מקיים שנים ליום כנגד היום כיצד תמיד של שחר היה נשחט על קרן צפונית מערבית על טבעת שניה ושל בין הערבים היה נשחט על קרן מזרחית צפונית על טבעת שניה מוספי׳ של שבת ודאי צריכין שיהיו שניהם שוין תנו רבנן שני שעירי יום הכיפורי׳ ששחטן בחוץ עד שלא הגריל עליהן חייב על שניהם משהגריל עליהן חייב על של שם ופטור על של עזאזל עד שלא הגריל עליהם חייב על שניהם למאי חזו אמר רב חסדא הואיל וראוי לשעיר הנעשה בחוץ ומאי שנא לשעיר הנעשה בפנים דלא דמחוסר הגרלה לשעיר הנעשה בחוץ נמי לא חזו דמחסרי עבודת היום קסבר רב חסדא אין מחוסר זמן לבו ביום אמר רבינא השתא דאמר רב חסדא מחוסר הגרלה כמחוסר מעשה דמי הא דאמר רב יהודה אמ׳ שמואל שלמים ששחטן קודם שנפתחו דלתות ההיכל פסולין שנאמר ושחטו פתח אהל מועד בזמן שהוא פתוח ולא בזמן שהוא נעול

שחטן

רש״י

עיכובא מכלן · אי משום דכתיבא חוקה הא אין לרבי יהוד׳ בין לרבי נחמיה לא כתיבא חוק׳ אלא על דברים שהן מן העבוד׳ אבל לא על הלקיחה שהיא מתמול שלשום: סד״א שני שני שני · תלתא כתיבי ושנה עליהן הכתוב לעכב: חד למראה וכו׳ · ולמלוה ולא לעכב: תהיה כתיב · זאת תהיה תורת המצורע דמשמ׳ בהוייתו תהא פרשה זו בכל הכתוב בה: ולמצוה ה״נ דבעינן · שיהו שניהן שוין והלא לא שנינו זאת אלא תמידין: כנגד היום · כנגד זריחת השמש: או אינו אלא חובת היום · ובא ללמד שיהו שנים לכל יום: על קרן מערבית צפונית · של מזבח שהשמש באה מן המזרח לפיכך מושכו השוחט לצד מערב להרחיקו מן כותל המזרח בכל יכולת מפני שהכתלים גבוהים והחמ׳ שחרית בשיפולו של רקיע ולא הכותל עומד כנגד׳ ולפוני משום דקדשי קדשים שחיטתן על ירך המזבח צפונה ושם היה בית המטבחיים והטבעות קבועות ברצפה לתת ראש הבהמ׳ לתוכן והן עשרים וארבע׳ כמנין המשמרות ומקומן עשרים וארבע׳ אמו׳ על עשרים וארבע׳ קבועות בששה סדרים: על טבעת שניה · לא בטבעת שאצל המזב׳ אלא בשניי׳ לה המסוכה לצד לפון ופני השוחט ומאחר הבהמ׳ באלכסון לצד מזרחי׳ לפוני׳ מפני השמש באה שחרית וטעמא דטבעת שנייה לא ידענא ואני שמעתי כדי שתהא הראשונ׳ מסייעתו להאיר בה רגלי הבהמה שלא תהפך ושל בין הערבים שהחמ׳ באה מן המערב מוסך עלמו מנגד מזרח בכל יכולת ופניו למערב דרום באלכסון בזריחת החמ׳ באה משם: ומספי׳ של שבת · שהן׳ בהם שני כבשי׳ ודאי שניהם שוין לעיכובא מדלא הדר כתב בהו את׳ לרבות אע״פ שאינן שוין להכשר כך שמעתי וקשיא לי עיכובא מכלן וכרא׳ בעיני דהכי גר׳ מוספין ודאי שניהם למלו׳ מלותן להיות שוין ולא גרסי׳ מדלא כתיב אחד אחד ושיטתא דתלמידי תרבילאי היא: שני שעירי יום הכיפורים · ממשלקחן הם קדושי׳ שהרי מתרומת הלשכ׳ באו ושחטן בחוץ לעזר׳: חייב על שניהן · משו׳ שחוטי חוץ ולקמן פריך קודם הגרל׳ למאי חזו בפנים וכיון דלא חזו אמאי חיי׳ הא ראוי לפתח אהל מועד בעינן דכתיב (ויקר׳ יז) בשוחטי חוץ ואל פתח אהל מוע׳ לא הביאו: ופטור על של עזאזל · דלא חזי להקריב בפני׳: לשעי׳ הנעש׳ בחוץ · כל אחד היה ראוי להקריבו לחטאת המוסף של יום הכיפורים כהאמור׳ בפרק שכהם: ומאי שנא לשעיר הנעש׳ בפנים דלא חזי · משום דמחוסר הגרל׳: לשעי׳ הנעש׳ בחוץ נמי לא חזו · דמחסרי כל מעשה עבודת היום של מתן דמי׳ פר ושעיר והפיכת הקטרת והקטרתה הראוין ליקדם למוספין: אין מחוסר זמן לבו ביום · לענין שעיר החיצון אין כאן חסרון מעש׳ בגופו אלא חסרון זמן שעדיין לא הגיע זמן המוספין וזמן הראוי לבו ביום אין זה חסרון זמן אבל הגרל׳ אע״ג דלאו מעשה בגופו היא דהא אמרן עליית גורל מתוך קלפי היא מעכבת אבל הנחה אינה מעכבת אפי׳ הכי הואיל ומלוה האמורה בכן היא כמחוסר מעשה דמי: השת׳ דאמר רב חסדא מחוסר הגרלה כמחוסר מעשה דמי · ואע״ג דלאו מעש׳ בגופן הוא דאי לאו דחזו לשעי׳ המוסף לא היה מתחיי׳ על שחיטתן בחוץ: הא דאמר שמואל וכו׳ · מחוסר פתיחה כמחוסר מעשה דמי ואע״ג דלאו מעשה בגופו של שלמים הוא הואיל וכהן כאמר הוי כמעשה בגופו:

ומי

תוספות

הא מה אני מקיים שנים ליום כנגד היום · תימה לי אמאי הני׳ ל״ל אפי׳ אי לא כתיב אלא כבשים בני שנה תמימים ליום עולה תמיד הוה דרשינן כבשים דהיינו שנים ליום כנגד היום וי״ל אי לא כתיב שני הוה דרשינן ליום אקרא דבתריה ליום עולה תמיד את הכבש אחד תעשה בבקר כלומר כבש של בקר יש לשחוט כנגד היום והוו לא מדלת כתיב עולו׳ תמידין הוה אעיכלא רק׳ עולת תמיד אחד ליום כנגד היום להכי איצטריך למיכתב שנים ליום דתרווייהו כנגד היום:

על טבעת שנייה · נראה לי דמן הדין היה לו לשחוט על טבעת ראשונה אלא לא רצו להקריבו כולי האי למזבח בלי הפסק גזירה שמא יטיל גללים:

מוספין ודאי שנים למלוה · הכי גרס רש״י אבל בספרי׳ כתיב שני׳ לעיכוב׳ והקש׳ רש״י עיכובא מכלן ונראה לי משום דבתר דכתיב וביום השבת שני כבשים כו׳ כתיב עולת שבת בשבתו דהוי כמו שנה עליו הכתוב לעכב ואף ע״ג דדרשינן לי׳ בס״פ אלו קשרים (ד׳ קו) דכשאן אחריתי לימד על חלבי שבת שקריבין ביום טוב או ביום הכיפורים למר כדאית ליה ולמר כדאית לי׳ דדרשינן לי׳ נמי לומר שנה עליו הכתוב לעכב דאין מקרא יוצא מידי פשוטו וליכא למימר דכוליה להא דרשא אתא דאם כן לא הוה למיכת׳ בהאי ליספי שבת בשבתו אלא הוה מצי לשנות עליו בענין אחר וא״ת והא פריך לעי׳ אי הכי גבי תמידין נמי פי׳ ואם איתא הוה לי׳ למתכייה בשום דוכת׳ א״כ מוספין נמי אם איתא דבעינן שיהו שוין הוה לי׳ למיתכייה וי״ל דלעיל דווק׳ פריך שפיר משו׳ דכל סדר התמיד תנן לי׳ במסכ׳ תמיד (ד׳ נט) והתם הוה לן למיתכיי׳ אבל כל סדר המוספין לא תנינן לי׳ בשום דוכת׳:

שלמים

עין משפט נר מצוה

ז
הלכות׳ תי״ח מה׳ מעשה הקרבנות הל׳ יג

ח
גמיי׳ מ״ג הל׳ ט

ששחטן בחוץ קודם שנפתחו דלתות ההיכל פטור מ״ט מחוסר פתיחה כמחוסר מעשה דמי ומי אית ליה לרב חסדא הואיל והאמר רב חסדא פסח ששחטו בחוץ בשאר ימות השנה לשמו פטור שלא לשמו חייב טעמא דשלא לשמו הא סתמא לשמו הוא ופטור ואמאי לימא הואיל וראוי שלא לשמו בפנים הכי השתא התם בעי עקירה האי לא בעי עקירה רבה בר שימי מתני להו כדרבה וקשיא ליה דרבה אדרבה ומשני כדשנינן כי אתא רב דימי אמר ר׳ ירמיה אמר ר׳ יוחנן פסח ששחטו בחוץ בשאר ימות השנה בין לשמו בין שלא לשמו פטור אמר רב דימי אמריתה לשמעתא קמיה דר׳ ירמיה בשלמא לשמו דהא לא חזי לי׳ אלא שלא לשמו אמאי הא חזי שלא לשמו בפנים ואמר לי עקירת חוץ לאו שמה עקירה כי אתא רבין אמ׳ רבי ירמיה אמר ר׳ יוחנן פסח ששחטו בחוץ בשאר ימות השנה בין לשמו בין שלא לשמו חייב ואפי׳ לשמו והתנן מחוסר זמן בין בגופו בין בבעלים ואיזהו מחוסר זמן בבעלים הזב והזבה והיולדת והמצורע שהקריבו חטאתם ואשמם בחוץ פטורין עולותיה׳ ושלמיהן בחוץ חייבן ואמר רב חלקיה בר טובי לא שנו אלא לשמו אבל שלא לשמו חייב לשמו מיהא פטור אמאי נימא הואיל וראוין שלא לשמו בפנים הכי השתא התם בעי עקיר׳ הכא פסח בשאר ימות השנה שלמים נינהו רב אשי מתני חייב כדאמרינן רב ירמיה מדמתני מתני פטור קסבר פסח בשאר ימות השנה בעי עקירה ועקירת חוץ לאו שמה עקירה ופליגא דרב חלקיה בר טובי אמר מר משהגריל עליהן חייב על של שם ופטור על של עזאזל תנו רבנן איש איש מבי׳ ישראל אש׳ ישחט שור או כשב או עז במחנ׳ או אשר ישחט מחוץ למחנה ואל פתח אהל מועד לא הביאו להקריב קרבן לה׳

תורה אור: ויקרא יז

אי

רש״י

ומי אית ליה לרב חסדא הואיל · לחייב על קרבן שאינו ראוי לפנים מה שהופרש בפנים ושחטו בחוץ דכימא חייב משום הואיל וראוי לשם קרבן אחר: לשמו פטור · דאינו ראוי לשמו בפנים: שלא לשמו · אלא לשם שלמים חייב דראוי הוא לשם שלמים בפנים: הכי גרסי׳ טעמא דשלא לשמו הא סתמא לשמו הוא ופטור ואמאי לימא וכו׳: בעי עקירה · אינו ראוי בפנים לשלמים אלא אם כן עקר שם פסח ממנו בשחיטתו הילכך לאו מתקבל בפנים הוא כל כמה דלא עקריה: האי לא בעי עקירה · ואע״פ שלקחו לשם שעיר הנעשה בפנים זה חטאת וזה חטאת שניהן שוין בשמותיהן: מתני להו כדרבה · הכי תרתי שמעתתא דרב חסדא הא דאמר לעיל הואיל וראוין לשעי׳ הנעשה בחוץ והא דקמ׳ רב חסדא פסח ששחטו בחוץ בשאר ימות השנה וכו׳ מתני לה בדרב׳ דרבה אמרינהו: פסח ששחטו בחוץ · גר׳ בכולה: עקירת חוץ · עקירת שם בשחיטת חוץ לא שמה עקירה אם הכשיר הכתוב פסח בשאר ימות השנה בשלמים לא הכשירו אלא בפנים ובעקירת השם אבל בחוץ לעולם שמו עליו: חייב · עליו משום הואיל וראוי שלא לשמו בפנים: והא תנן · במס׳ זבחים: מחוסר זמן · פטור על שחיטת חוץ בין שהוא מחוסר זמן בגופו בין שהוא מחוסר זמן בבעלים בגופו כגון בתוך שמונה לנידתו: ואיזהו מחוסר זמן בבעלים הזב והזבה וכו׳ · שיש זמן להבאת קרבנותיהם לסוף ספירת שבעה והיולדת לסוף מלאת ימי טהרה: שהקריבו · לפני הזמן חטאתן ואשמן בחוץ פטורין שאינן מתקבלין בפנים לא לחובה ולא לנדבה לחובה משום דלא מטא זימנייהו ולנדב׳ שאין חטאת ואשם בא לנדבה והאי אשם במצורע הוא דקאי בזב וזבה ויולדת ליכא אשם: עולותיהן ושלמיהן חייבין · שעולה ושלמים באים נדבה ומתקבלין נדבה בפנים ובמסכת זבחים פרכינן והני בני שלמים נינהו ומשנינן תני נזיר בהדייהו ואף מצורע לא שניהו במשנה ופרכינן התם הני בני אשמות נינהו ומשנינן תני מצורע בהדייהו: ואמר רב חלקיה לא שנו · דאשם בחוץ מחוסר זמן בבעלים פטור אלא לשמו דהיינו ראוי לשמו בפנים אבל שלא לשמו כגון לשם עולה או לשם שלמים חייב שכן ראוי לפנים כיולא בו בפנים דכל הזבחים שנזבחו שלא לשמן כשרין אלא שלא עלו לבעלים לשם חובה חוץ מן הפסח בזמנו והחטאת בכל זמן: ואמאי · לשמו פטור לימא הואיל כדקאמרת: שלמי׳ · הוה סתמיה בלא עקירה ומקרא ילפינן לה במס׳ פסחים ובפ״ק דזבחים: רב אשי מתני חייב · בהא דכי אתא רבין: ורב ירמיה מתני פטור · בין לשמו בין שלא לשמו כרב דימי: ופליגא דרב חלקיה · דאמר עקירת חוץ שמה עקירה:

תוספות

שלמים ששחטן בחוץ קודם פתיחת דלתות ההיכל פטור · תימ׳ דאמר ר׳ יוחנן פר הסוחט והמעלה (ד׳ קז ב) המעלה בזמן הזה בחוץ חייב ואמאי הא אינו ראוי אל פתח אהל מועד כיון דנהרס המזבח דאמרי׳ נפגם המזבח אמרי׳ בפר׳ קדשי קדשים (דף נט ודף סב) כל הקדשי׳ שבמקדש׳ הם פסולין והוה ליה מחוס׳ זמן ואפי׳ מחוסר פתיחת דלתות פטור כל שכן מחוסר מעשה גדול ותנן בפרק בתרא דזבחים (ד׳ קיב ב) אותו ואת בנו ומחוסר זמן בחוץ אפי׳ לא תעשה אין בו לרבנן דרבי שמעון ועוד אמרי׳ בפ״ק דע״א (ד׳ יג) אם הקדיש והעריך והחרים בזמן הזה בהמה תעקר ופירות וכסות ובמחטיה משחט ופירוש רש״י משום שחוטי חוץ ליכא דבקדשי בדק הבית מיירי ולא נהירא לר״י דאם כן כי פריך ונסווייה גיסטרא היכי משני מפני שמטיל מום בקדשים אלא מפרש ר״י דמיירי בקדשי מזבח ולא מחייב משום שחוטי חוץ דהוה ליה מחוסר זמן ודוחק לומר דהאי דע״א אתיא כמאן דאמר הותרו הבמות חדא דמנא ליה לאוקמי כמאן דאמר הותרו הבמות כדי להקשות ובמחטיה מישחט כיון דלמאן דאמר לא הותרו לא קשיא ועוד דהא התם מתניתין היא בפ׳ בתרא דזבחי׳ (ד׳ק ב״ב) דירושלים אין אחריה היתר ובגמרא פריך מינה למאן דא׳ בפ״ק דמגיל׳ (ד׳ י) שמעתי שמקריבין בבית חוניו וי״ל דר׳ יוחנן דחייב במעלה בחוץ מיירי בהעלאת קטרת דלא בעי מזבח דאמרי׳ בפ׳ קדשי קדשים (דף נט) מזבח שנעקר מקטיר קטרת במקומו אי נמי בהעלאת מנחה דדוק׳ בנויי׳ דזבחי׳ אמרינן בשנפגם המזבח שפסולין דנפקא לן מוזבחת עליו בזמן שהוא שלם ולא בזמן שהוא חסר ויתא נמי דנקט רבי יוחנן המעלה טפי משחיטה וזריקה אי נמי יש לומר דמיירי שבנה מזבח במקומו והטיל בחוץ דס״ל קדשה לעתיד לבא אבל אין לתרץ דרבי יוחנן כרבי יהודה סבירא ליה דאמר קדשי קדשים גרי׳ להקטיר על הרצפה דכיון דשרי להקטיר על הרצפה מכל מקו׳ בעי שיהא מזבח במקומו אבל נפגם המזבח לא הוי שרי להקטיר בשום דוכתא תימ׳ אמאי פטור בשלמי׳ ששחטן בחוץ קודם פתיחת דלתות ההיכל לפי מה שפרש״י בפרק קדשי קדשים (דף סה) גבי קוד׳ שיעמידו לויים את המשכן ולאחר שיפרקו דדוק׳ שלמים ששחטן בפנים קודם דלתות ההיכל פסולי׳ אבל שאר קדשים לא אם כן כיון דפסולי בקדש זיל לו היתר בשאר קדשים א״כ עלו לא ירדו מידי דהוה אפסח וחטאת ששחטן שלא לשמן בחוץ דחייב עליה׳ כדאית׳ בפרק בתרא דזבחים (דף קטו) משום דמתקבל בפנים שיש לו היתר בשאר זבחים ויש לומר דהתם הבהמ׳ ראוייה לשחיטה בעזרה שהיא שעתה לשחוט אבל הכא אינ׳ ראויים לפנים קודם פתיחת הדלתות:

טעמא דשלא לשמו הא סתמא פטור · תימא לר״ת כידוק מרישא איפכא טעמא דלשמו הא סתמא חייב ודוחק הוא לומר דלשמו דרישא היינו סתמא משום דאמרינן ריש פ״ק דזבחים (דף ג ב) דסתם זבחים לשמן הן עומדין דהכי מילי בזמנן אבל פסח בשאר ימות השנה סתמיה לאו לשמו קאי אלא נראה כספרי׳ דלא גרסי׳ טעמא דשלא לשמו ואיכא למימר דמרישא דייק לשמו אמאי פטור דס״ד דלא בעי עקירה וא״כ אמאי פטור והא אי בעי שחיט סתמא בפנים דסתמא שלא לשמו קאי ומשני דבעי עקירה וכי האי גוונא איכא בפרק תמיד נשחט (דף סו) ובמועד לשמו פטור שלא לשמו חייב וגרס רש״י שם כמו בכאן טעמא דשלא לשמו הא סתמא פטו׳ וקשיא נמי התם כמו שהקשינו בכאן אלא יש לפרש שם כדפרשתי הכא:

ופליגא דרב חלקיה בר טובי · בלאו הכי נמי הוה מצי למימר ופליגא דרב דימי אדרב חלקיה אלא משום דהשתא פליגא דרב דימי ודרבין אדרב חלקיה:

וכל

אי קרבן שומע אני *אפילו קדשי בדק הבית
שנקראו קרבן כענין שנ' ונקרב את קרבן ה'
ת"ל ואל פתח אוהל מועד לא הביאו *כל
הראוי לפתח אהל מועד חייב עליו בחוץ כל
שאינו ראוי לפתח אהל מועד אין חייבין עליו
בחוץ אוציא אלו שאין ראויין לפתח אוהל
מועד ולא אוצי' פרת חטאת ושעי' המשתלח
שהוא ראוי לבוא אל פתח אוהל מועד ת"ל
לה' מי שמיוחדין לה' יצא אלו שאין מיוחדין
לשם ולה' להוציא הוא ורמינהי ירצה לקרבן
אשה לה' אלו אישים מניין שלא יקדישנו
מחוסר זמן ת"ל קרבן לה' לרבות שעי'
המשתלח אמ' רבא התם מעניינא דקרא
והכא מעניינא דקרא התם דאל פתח לרבות
לה' להוציא הכא דאשה להוציא לה' לרבות
טעמא דרבי רחמנ' הא לא רבי הוה אמינ'
שעיר המשתלח קדוש במחוסר זמן והא אין
הגורל קובע אלא בראוי לשם אמר רב יוסף
הא מני חנן המצרי היא *דתניא חנן המצרי
אומר אפי' דם בכוס מביא חבירו ומזווג לו
אימר דשמע' ליה לחנן המצרי דלית ליה
דחויין דלית ליה הגרלה מי שמעת ליה
דילמא מייתי ומגריל אלא אמ' רב יוסף הא
מני רבי שמעון היא *דתני' מת אח' מהן מביא
חבירו שלא בהגרלה דברי רבי שמעון רבינא
אמ' כגון שהומ' וחיללו על אחר ומנא תימרא
דפסיל ביה מומא *דתניא ואשה לא תתנו
מהם אלו החלבי' אין לי אלא כולן מקצתן
מניין ת"ל מהם מזבח זו זריקת דמים לה'
לרבות שעי' המשתלח ואיצטרי' למיכתב
בעל מום ואיצטריך למיכתב מחוסר זמן דאי
כתב רחמנא מחוסר זמן משום דלא מטי
זמניה אבל בעל מום דמטי זמניה אימא לא
ואי כתב רחמנא בעל מום משו' דמאיס אבל
מחוסר זמן דלא מאיס אימא לא צריכא

רבא

רבא אמר כגון שהיה לו חולה בתוך ביתו
ושחט אמו ביום הכיפורים וכי האי גונא מי
אפיר לא תשחטו אמר רחמנא והא לאו
שחיטה היא הא אמרי במערבא דחייתו
לצוק זו היא שחיטתו: אם של שם מת זה
שעלה עליו וכו': אמר רב שני שבזוג ראשון
יקרב שני שבזוג שני ירעה ורבי יוחנן אמר
שני שבזוג ראשון ירעה שני שבזוג שני יקרב
במאי קא מיפלגי *רב סבר בעלי חיים אינן
נדחין ורבי יוחנן סבר בעלי חיים נידחין מאי
טעמא דרב דיליף ממחוסר זמן מחוסר זמן
לאו אף על גב דהשתא לא חזי כי הדר מיחזי
שפיר דמי הכא נמי לא שנא מי דמי התם לא
איתחזי כלל הכא נראה ונדחה אלא היינו
טעמא דרב דיליף מבעל מום עובר בעל מום
עובר לאו אף על גב דלא חזי השתא כי הדר
מיחזי שפיר דמי הכא נמי לא שנא והת' מנא
לן דכתיב כי משחתם בהם מום בם
הוא דלא ירצו הא עבר מומן ירצו ורבי יוחנן
מיעט רחמנ' בהם הם הוא דכי עבר מומן
ירצו הא כל דחויין הואיל ונדחו נדחו ורב
ההוא בהם בעינייהו הוא דלא מרצו הא ע"י
תערובת מירצו כדתנן *איברים תמימים
באיברי' בעלי מומין רבי אליעזר אומר אם
קרב הראש של אחד מהן יקריבו כל הראשין
כולן כרעיו של אחד מהן יקריבו כל הכרעיי'
כולן וחכמים אומרי' *אפילו קרבו כולן חוץ
מאחד מהן יצא לבית השריפה ואידך נפקא
ליה מבם בהם ואידך בם בהם לא דריש

ולרב נהי נמי דבעלי חיים אינן נדחין אי בעי האי נקריב אי בעי האי נקריב
אמר רבא רב סבר לה כרבי יוסי דאמר מצוה בראשון הי ר' יוסי אילימא ר' יוסי
דקופו' דתנן *שלש קופות של שלש סאין שבהן תורמין את הלשכה
ונכתב עליהן אלף בית גימל ותניא א"ר יוסי למה כתוב עליהן אלף בית גימל
לידע איזה מהן נתרמה ראשון להביא הימנה ראשון שמצוה בראשון דילמא
שאני התם דבעידנא דאתחזי קמייתא לא אתחזי בתרייתא אלא רבי יוסי
דפסח דתנן *המפריש פסחו ואבד והפריש אחר תחתיו ואחר כך נמצ' הראשון
והרי שניהן עומדין איזה מהן שירצה יקרב דברי חכמים רבי יוסי אומר מצוה
בראשון

ואם

ואם היה השני מובחר ממנו יביאנו אמר רבא דיקא מתניתין כותיה דרב וברייתא כותיה דר' יוחנן מתניתין כותיה דרב דקתני אם של שם מת זה שעלה עליו הגורל לשם יתקיים תחתיו ואידך כדקאי קאי ברייתא כותיה דר' יוחנן דקתני שני איני יודע אם שני שבזוג ראשון אם ב' שבזוג שני כשהוא אומר יעמד חי ולא שחבירו מת מאי משמע יעמד חי ולא שכבר עמד תנן ועוד אמר רבי יהודה נשפך הדם ימות המשתל' מת המשתלח ישפך הדם בשלמא לרבי יוחנן דאמר בעלי חיים נדחין משום הכי ימות המשתלח אלא לרב דאמר בעלי חיים אינן נדחין אמאי ימות המשתלח אמר לך רב אליבא דרבי יהודה לא קא אמינא כי אמינא אליבא דרבנן בשלמא לרב בהא פליגי רבי יהודה ורבנן אלא לרבי יוחנן במאי פליגי אמר רבא הא אמרינן דייקא מתני' כותיה דרב תנן שאין חטאת ציבור מתה הא דיחיד כי האי גונא מתה בשלמא לרבי יוחנן כדרבי אבא אמר רב דאמר רבי אבא אמר רב הכל

יתקיים תחתיו · איכו נותן תמורה אלא לזה שמת אבל לחי איכו נותן תמורה להפסל הוא ולבא זה תחתיו : כדקאי קאי · בקדושתי' ולא אמרינן ידחה : שני איני יודע וכו' · אמתניתי' קאי שפי ששניכו עליו ירעה איכו יודע וכו' : הכי גרסינן ולא שחבירו מת · ולא זה שמית חבירו : יעמד חי ולא שכבר עמד · ונדחה על ידי מיתת חבירו ועכשיו הוא בא לחזור ולעמוד יעמד חי עמידה אחת ולא שתי עמידות : ימו' המשתלח · אלמא בעלי חיים נדחין : כי קאמ' אליבא דרבנן · מדקאמר רבי יהודה ועוד לאשמועינן דבעלי חיים נדחין מכלל דשמעינהו לרבנן דאמרי שני שבזוג ראשון קרב דבעלי חיים אין נדחין ושני שבזוג שני ירעה שאין חטאת צבור מתה ואתא לאיפלוגי עלייהו בתרתי דקא אמריתו אין חטאת צבור מתה אני אומר תמות ועוד לא בזה שאמרת' עליו ירעה אני אומ' ימות אלא הוא יקרב ושני שבזוג ראשון ימות : בשלמא לרב בהא פליגי רבי יהוד' ורבנן · בהאי ועוד דסיפא : אלא לרבי יוחנן · דאמר רבנן נמי בשני שבזוג ראשון אמור ירעה במאי פליג רבי יהודה עלייהו בהך סיפא דקתני ועוד : בשלמא לר' יוחנן · דאמר ירעה דמתניתין אשני שבזוג ראשון קאמר משכחת לה דאלו דיחיד כי האי גונא תמות משום חטאת שכפרו בעליה : כדר' אבא · דאמר במסכ' תמורה (דף כג) גבי פלוגתא דרבי

ואם היה שני מובחר ממנו יביאנו ובמתניתי' נמי כ"ה הכי תני תנא שמא לא שייך הא מילתא אלא בגבולי' או בנעשים בעזר' אבל בשעיר המשתלח ובשעיר הפנימי הנשרף חוץ לשלש מחנות אפילו אם היה שני מובחר ממנו מגלה בראשון :

יעמד חי ולא שחבירו מת · לעיל כי קאמר דטעמא דר' יוחנן משו' דכתיב בהם לא הוה מצי למימ' דטעמא משום דכתיב יעמד חי ולא שכבר עמד ואע"ג דלא ידע לברייתא מכל מקום טעמא דידיה מהאי קרא ובשאר קרבנו' מודה לדרב דילפינן ממום עובר דהא אפי' בשאר קרבנות פליג עליה דרב דסבירא ליה בעלי חיים נדחין ואפילו דחוי מעיקרו הוי דיחוי כשהיא דבהמה של שני שותפין וצריך לומר דתני' כוותיה דרבי יוחנן ולא מטעמי' דטעמא דרבי יוחנן משום כדלעיל דסביר' ליה בעלי חיים נדחין והאי תנא סבר אין דיחוי אלא בשוחטין דיליף מבעל מום עובר כרב בשאר קרבנות לבד מהכא דגלי קרא יעמד חי :

ברייתא כוותיה דר' יוחנן · תימה לי הא איכא נמי מתניתין דדייקא כר' יוחנן ועדיפא מיניה דאפי' דחוי מעיקרו הוי דיחוי בפרק מי שהיה טמא (דף לז ב) תנן המפריש נקבה לפסחו תרעה עד שתסתאב ותימכר ויביא בדמיה שלמים ואמרינן עלה בגמ'

הכל מודים שאם נתכפר בשאינו אבוד אבוד מת אלא לרב הוה ליה כמפריש שתי חטאות לאחריות וא"ר אושעיא המפריש שתי חטאות לאחריות מתכפר באחת מהם והשניה תרעה כיון דאמר רבא רב סבר לה כרבי יוסי דאמר מצוה בראשון מעיקרא כמפריש לאיבוד דמי תנן רבי יהודה אומר תמות בשלמא לר' יוחנן דאמר שני שבזוג ראשון ירעה לר' יהודה ימות מתכפר בב' שבזוג שני אלא לרב דאמר שני שבזוג שני ירעה לרבי יהודה ימות לר' יהודה במאי מיכפר מי סברת ר' יהודה אשני שבזוג שני קאי רבי יהודה אשני שבזוג ראשון קאי ואיכא דקא מותיב הכי ועוד אמר ר' יהודה נשפך הדם ימות המשתלח מת המשתלח ישפך הדם בשלמא לרב רישא פליגי בחטאת ציבור וסיפא פליגי בבעלי חיים אלא לרבי יוחנן מאי ועוד קשיא : ועוד אמר ר' יהודה נשפך הדם ימות המשתלח : בשלמא נשפך הדם ימות המשתל' דאכתי לא איתעביד מצותיה אלא מת המשתלח אמאי ישפך הדם הא איתעביד ליה מצותיה אמרי דבי ר' ינאי אמר קרא יעמד חי לפני ה' לכפר עד מתי יהא זקוק להיות חי עד שעת מתן דמים של חבירו תנן התם בני העיר ששלחו את שקליהן ונגנבו או שאבדו אם נתרמ' תרומה נשבעין לגזברין ואם לאו נשבעין לבני העיר ובני העיר שוקלין אחרים תחתיהן נמצאו או שהחזירום הגנבים אלו ואלו שקלים הם ואין עולין להן לשנה הבאה ר' יהודה אומר עולין להן לשנה הבאה מ"ט דרבי יהודה אמר רבא קסבר רבי יהודה חובות של שנה זו קריבות לשנה הבאה איתיביה אביי פר ושעיר של יום הכיפורים שאבדו והפריש אחרים תחתיהן וכן שעירי ע"א שאבדו והפריש אחרי' תחתיהן כולן ימותו דברי רבי יהודה רבי אליעזר ורבי שמעון אומרי' ירעו עד שיסתאבו וימכרו ויפלו דמיהם לנדבה שאין חטאת ציבור מתה א"ל קרבנות

דלא רבנן בשני שבזוג שני ירעה ולרבי יהודה ימות לדברי הכל שכדאה יתכפ' אמאי הא דיחיד תמות לא מבעיא לרבנן דלא מתה דהא נתכפר בדמוי' ואיכהו אמרי מפריש לאבוד לאו כאבוד דמי אלא אפילו לרבי לא מתה שהרי לא הופרש לתשלומי איבוד שהרי מתחילה היה ראשון קיים ובשביל המשתלח שמת הוגר' להביא שנים וכיון דאין בעלי חיין נדחין ומעיקרא אי בעי האי מקריב והוה ליה כמפריש שתי חטאו' לאחריות, שאם יאבד אחד מהן יקריב את חבירו : ואמר ר' אושעיא · שני ירעה אפילו לרבי שהרי לא הופרש לאיבוד : כיון · דמצוה בראשון מעיקרא כי אפרשינן להאי שני אדעתא דאיבוד אפרשינן ולא גרע מנפרי' לאבוד ומתני' ר' היא והכי אמרי' במסכת תמור' דרב כרבי מוקי לה למתני' : תנן ר' יהוד' אומר תמות · קס"ד בההיא דקאמרי רבנן ירע' אמר ר' יהוד' תמות ועל כרחך לר' יהודה בעלי חיים נדחין כדקתני נשפך הדם ימו' המשתל' : בשלמא לרבי יוחנן דאמר בשני שבזוג ראשון תנן ירעה ואמר רבי יהוד' עליה תמות ניכפר בשני שבזוג שני : אלא לרב דאמר ירעה דמתני' בשני שבזוג שני תנן ועליה אמר רבי יהודה תמות : במאי מיכפר . דאילו בראשון לר' יהוד' לא מיכפר דהאמר בעלי חיין נדחין : מי סברת וכו' אשני שבזוג ראשון קאי · ובתרתי פליג כדפרישית לעיל : ואיכא דמותיב הכי · הך תיובתא קמייתא דאותיבנ' לעיל ועוד אמר ר' יהודה וכו' דאותיבנ' לעיל לרב איכא דמותיב לה מעיקרא לרבי יוחנן והכי מותיב לה : בשלמא לרב · דאמר לתנא קמא בעלי חיין אין נדחין ושני שבזוג שני קאמר ירעה ורבי יהודה להו עליה קאמר ימות היינו דהדר קאמ' ועוד לאשמועינן דבעלי חיין נדחין כבירא ליה ותנא דקאמר ברישא להו אההוא דקאמרי רבנן ירעה קאי ובתרתי אתא לאפלוגי ברישא פליג אחטא' ליבו' דקאמרי רבנן ירעה ואמר [רבי יהודה] ימות וסיפ' מיפליג בבעלי חיין דקאמרי רבנן אין נדחין ויתכפר בראשון ואתא איהו למימר הוא ימות והשני יקרב : אלא לר' יוחנן מאי ועוד · הא רבנן נמי אמרי ראשון ידחה : קשיא · כדאמרן דיקא מתני' כוותיה דרב : בשלמא נשפך הדם ימו' המשתלח דלא איתעביד מצוותי' דדם ותוקה בדבני' הנעשים בבגדי לבן כתיבא וצריך להביא דם אחר ואי אפשר בלא הגרל' וכיון דאית ליה בעלי חיים נדחים ימות המשתלח הראשון : אלא מת המשתלח · למה לו תשלומין שאת' מזקיקו לו להביא שנים ולהגריל ולשפוך דם הראשון

ומשום גזירה יומתו יומת דבמ׳ סבי דמס׳ קני׳ (מסג׳ג) תכן לחת לזו ושתים לזו סלם לזו ומרבע לזו ה׳ לזו ו׳ לזו ז׳ לזו פירם ז׳ כסיס לזו יס קן לחת כתוכה סלם פירם מיזו חטאת ומיזו עולה ולזו שתי קנין ולזו סלם קנין וכו׳ ופרח גוזל לחד מגומה קן יחידי לסכייס ונלא כולע ליזה הוא ומסכייס פרח לסליסית ומסליסית לרביעי׳ לחמיסית לסשית לסביעי׳ וחזר פסול ופוסל לחד בסליכתו ולחד בחזירתו הרלסוכה והסכייס מין לה כלים פיר׳ פסול ופוסל לחד בן זוגו הכשר מומה דמיד כשפרח מרלסוכה לסכייס הרי בסכייס יש בה ה׳ פרידין מין להקריב מנגה מלא מרבע ב׳ חטאות וב׳ עולו׳ ופוסל לאותו לחד בזזוגו הכשר ברלסוכ׳ דלי׳ מקרבי לי׳ לאותו הכשר לא יפשוטו חטא׳ יהא נקבע בן זוגו ספרח לסכייס בעולה והוה ליה עולה שבתערבה בד׳ פרידין סתומים ולא היה כשר להקריב מנגה מלא שתי עולות אבל חטאת חפי׳ לחת לא דילמא עבי׳ לה׳ה עולה לעולה ולא דילמא מעולה לא דילמא עביד כולן ג׳ עולו׳ מנחות ד׳ פרידין הכשכייס מסל לחה לחת ומן הדין מין לעשו׳ מהם מלא שני עולות וכן כשפרח מסליי׳ לסליסי׳ וכן כולם הפורח בכסל ובן זוגו הכשר׳ מעטע׳ דלעיל וכן בשחז׳ ופרח לחד מן הסביעית לסשית ומן הסשית לחמיסית ורביעית לסליסית וסכי׳ לרלסוכ׳ פסול׳ ופוסל להכי הרלסוכ׳ והסכייס מין לה כלום הסליסית יש לה לחת הרביעית שתים החמיסית שלש וכו׳ והשתא תימא כיון דפוסל בן זוגו הכשר ברלסוכה מיד בפריחה לרלסוכה כשפרח מרלסוכה לסכייס אם כן כשחזר ופרח לחד מהן בסביעית לסשית לחמיסית לרביעית לסליסית לסכי׳ לרלסוכ׳ לימתי פסול כל שבסכייס יקריבו ממ׳ שני פרידין כי מיד כשפרח ברלסוכה בסכייס לסליסית פסול גוזל הפרוח ושוסל בן זוגו הכשר בסכייס ומין כשר בסכייס מלא

חורה אור

קרבנות ציבור קא אמר׳ שאני קרבנות ציבור כדרבי טבי אמר רבי יאשיה "דאמר רבי טבי אמר רבי יאשיה אמר קרא „זאת עולת חדש בחדשו אמר׳ תור׳ "חדש והבא לי קרבן מתרומ׳ חדשה הא תינח שעיר פר מאי איכא למימר גזירה פר אטו שעיר ומשום גזירה ימותו ועוד הא דרבי טבי אמר רבי יאשי׳ גופה׳ מצוה היא דאמר רב יהודה אמר שמואל "קרבנות ציבור הבאין כאחר בניסן מצוה להביא מן החדש ואם הביא מן הישן יצא אלא שחסר מצוה אלא אמר רבי זירא לפי שאין הגורל קובע משנה לחברתה ונייתי ונגריל גזירה שמא יאמרו הגורל קובע משנה לחברתה הא תינה שעיר פר מאי איכא למימר גזירה פר אטו שעיר ומשום גזירה ימותו אמרוה רבנן קמיה דאביי גזירה משום חטאת שמתו בעלי׳ הא תינה פר שעיר מאי איכא למימר גזירה שעיר אטו פר ומשום גזירה ימותו אלא גזירה משום חטאת שעברה שנתה גזירה היא גופה חטאת שעבר שנתה היא הא לא קשיא כרבי "דתני "שנה תמימה מונה שלש מאות וששים" וחמש׳ יום כמנין ימות החמה דברי׳ רחכמי׳ אומרי׳ "מונה שנים עשר חדש מיום ליום ואם

ואם נתעבר נתעברה למוכר התינה שעיר פר מאי איכא למימר גזרה פר אטו שעיר ומשום גזירה ימות ועוד חטא׳ שעברה שנת׳ לדעיה אולא ראמ׳ ריש לקיש ׳חטא׳ שעברה שנתה רואין אותה כאילו היא עומדת בבית הקברות ודועה אלא אמר רבא גזירה משום תקלה דתנן "אין מקדישין ואין מעריכין ואין מחרימין בזמן הזה ואם הקדיש והעריך והחרים בהמה תיעקר פירות כסות וכלים ירקבו מעו׳ וכלי מתכו׳ ויולך הנא׳ לים המלו ואי זה הוא עיקר "נועל דלת לפני׳ והיא מת׳ מאליה תקלה דמאי אי תקל׳ דהקרבה אפי׳ כל רעיות נמי אי תקלה דגיזה ועבודה אפי׳ כל רעיות נמי לעולם תקלה דהקרבה והנך דלאו בני הקרב׳ נינהו לא טריד בהו הך דבת הקרבה היא טריד בה ותקלה עצמה תנאי היא דתניא חדא פסח שלא קרב בראשון יקרב בשני בשני יקרב לשנה הבאה ותניא איך לא יקרב מאי לאו בתקלה פליגי לא דכ״ע [לא] חיישינן לתקלה והכא בפלוגת׳ דר׳ ורבנן קא מיפלגי ולא קשיא הא רבי׳ רבנן והתניא וכן המעות לא לאו שמע מינה בתקלה פליגי שמע מינה: **מתני׳** "בא לו אצל שעיר המשתלח וסומך שתי ידיו עליו ומתוודה וכך היה אומר אנא השם חטאו עוו פשעו לפניך עמך בית ישראל אנא השם כפר נא לחטאי׳ ולעוונות ולפשעים שחטאו ושעוו ושפשעו לפניך עמך בית ישראל ככתוב בתורת משה עבדך לאמר "כי ביו׳ הזה יכפר עליכם לטה׳ אתכם מכל חטאת׳כם לפני ה׳ תטהרו "והכהנים והעם העומדים בעזרה כשהיו שומעים שם המפורש שהוא יוצא מפי כהן גדול היו כורעים ומשתחוי׳ ונופלים על פניהם ואומרים ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד ימסרו למי שה׳ה מוליכו יהכל כשרין להוליכו אלא שעשו הכהנים גדולים קבע ולא היו מניחין את ישראל להוליכו אמר ר׳ יוסי מעשה׳ והוליכו ערסלא וישראל היה יוכבש עשו לו מפני הכבלים שהיו מתלשים בשערו ואומרים ליה טול וצא טול וצא: **גמ׳** ואלו בני אהרן עם קדשך לא קאמר מאן תנא אמר ר׳ ירמיה דלא כר׳ יהודה דאי כרבי יהודה הא אמר יש להם כפרה בשעיר המשתלח אביי אמר אפילו תימא רבי יהודה אטו כהנים לאו בכלל עמך ישראל נינהו: מסרו למי שמוליכו: ת״ר איש להכשיר את הזר עתי

שיהא

ומשום נתעברה נתעברה למוכר׳ ונלא תחלט עד שיגיע באותו יום ובאותו הדם שנכרה לו ולר׳ מעכתת לה כגון שהקדישו ביו׳ שמיני לנידתו בערב יום הכיפורי׳ בשנה פש״ה וכי מעטי יום הכיפורים הבא אחתי לא מלו ליה שש״ה ימים מלא שש״ד: פר מאי איכא למימר: שהוא בן שלש: רואין אותה כאילו עומד׳ בבית הקברות שאין הכהן יכול ליקרב אליה אבל לא מחטאות הנותות היא מלא שאינה קריבה הילכך דועה עד שיבוא בה׳ מום ותיעקר: משום תקלה: לקנן מפר׳ מאי תקלה: דתנן: דהיישינן לתקלה: אין מקדישין: שום דבר שאתה הקדש לבדק הבית ואין לה תקנה: ואין מחרימין: קסבר שאם חרמין לבדק הבית ובלונגתא היא במסכ׳ ערכין (דף כח): כל דועה: כל הני דאמור רבנן ידעו עד שיסתלבו ליהום שאם יקריבם: שאר דועות אינן עומדות ליקרב הני עצמן שלא דמיהן: לא טריד בהו: אינו מהרהר בהקרבתן ומשיח דעתיה מהקרב׳ דילהו: הך דבת הקרבה היא: ליום הכיפורי׳ הבא טריד בהו לבו על הקרבת׳ ודילמא מקריב לה מקנה יום הכיפורים: תנאי היא: איכא דחיישי ואיכא דלא חיישי: יקרב בשני: בפסח שני יזכר לטמא וטהרה בדרך רחוקה: הא רבי׳: דאמר מפסח לפסח ליעבר לו שלא עברה שנתו ומע״פ שהוסרה לאחר שמוכ׳ לנידתו דאילו מחוסר זמן לא קדיש׳ וכן המעות: שהפרישן לפסח אל יקרבו לשנה הבאה ואיכא דאמר דאמר יקרבו: **מתני׳** בא לו אצל שעיר: השתא הדר תנא למילתיה לאוריי בסדר העבודה וקאמר דלאחר שגמ׳ כהן גדול מתן דמיים של פר ושעיר׳ כדלקיל פירקין דהוליאו לו בלא לו הכהן אצל שעיר המשתלח במקום שהעמידו שם כנגד בית שילוחו כדאמרן בפרק טרף בקלפי (ד׳ מא): אלא שעשו כהנים קבע: שהרגילן לעשות את הכהנים קבע להיות מוליכים אותו ולא היו בית דין של כהנים מניחין את ישראל להוליכו: ערסלא: שם האיש: וכבש: כמין מעלה עשו לו שהוא גבוה ויולא דרך אותו הכבש חוץ לעזרה וחוץ לעיר כדי שלא יוכלו הבבליי׳ ליגע במשלח לפי שהיו רגילין לתלשו בשערו ואומרי׳ לו טול מהר ולא ולא תשהא עוכותיכו אצלנו עוד: **גמ׳** מקדישין: ומשום דהיישינן לתקלה והכי׳ ממי׳ אמרינן בכבכורות בפרק מעשר בהמה (דף נג) דלאחר מוכרן בטלו מעשר בהמה ומשום תקלה ותיעמ׳ בפרק בהמ׳ בהמ׳ (דף יד) רבי׳ אלעזר בן עזריה הוה מעשר מעשרי׳ תריסר שני עגלי בכל שתא ושתא ולא יתכן זה להיות והא רבן יוחנן בן זכאי חי ולאחר חורבן קנא מדתקן ומחרב בית המקדש התקין ר׳ יוחנן בן זכאי והוא היה כשיא ואחריו רבן גמליאל ולכל הפחו׳ היה שנתים בשיא עד שנתמנה׳ רבי׳ שמעון בן עזריה כדמשמע בפרק תפלת השחר (דף מ) דקאמר אמתקר לעברי׳ וכו׳ ואם כן היה ר׳ שמעון בן עזריה לכל היותר בשעת חורבן בן ט״ו שהרי בן י״ח היה כשנתמנה בשיא וזה היה שלש שנים אחר חורבן לכל הפחות כדפרים׳ וקטן הוה ביומי הבית דק שנתיים לפני החורבן וקטן לא כר אפרופי מעשר הוא ובשביל לותם בנתיים שהגדיל לפני החורבן שלא היה מפרים לו הוה לי׳ למימר כל שתא ושתא ים לומר אפוטרופוס שלו הוה מפרי׳ לי׳ ממי׳ לא בטלו מעשר בהמה לאחר בתר חורבן׳ ממי׳ ר״מ הוה מעשר למלך ולא נהנה׳ דלא הוה ליה למימר בהאי ליסבא:

ואין מחרימין: פרש״י כמאן דאמר שתם חרמים לבדק הבית ור״י מפרש דאתיא אפי׳ כמאן דאמר לבהמים ולא על גב דשרו ולא שייך בהקדקה הני מילי בתר דמעטו ליה כהן אבל קודם לכן לא כדאמר בפרק כל פסולי המוקדשין (דף נג) חרמים כל זמן שהם ביד בעלים הרי הן כהקדש לכל דבריהם ומועלין בהם ומה תאמר מי הכי מאי מירית בזמן הזה אפילו בזמן הבית ממי ים לומ׳ בזמן הבית דשכיחי קדשים הין בקיאין וזהירין במילי קדושה אבל השתא דלא שכיחי לא זהירי׳ מי ממי בזמן הבית שכיחי כהנים ולא הין מרחין הבעלים להשתותו בידם ונותנין אותו לאחר לכהן:

פירות כסות וכלים ירקבו׳ תימא דבערכין פרק המקדיש (ד׳ כט) אמרינן הכו׳ גברא דאחרמיניה לנכסיה בפומבדיתא׳ אתא לקמיה דרב יהודה אמר ליה זיל קטול ל׳ זוזי בהרא ואתאי לא קאמ׳ ליה כדתניא הכא פירות׳ כסות וכלים ירקבו וכו׳ ויש לומר התם מיירי במקרקעי ואותם אין להם תקנה אלא בחילול דמי אמרונן יכנסו בורה ולא תיעבד ולא תזרע שדות בורו׳ איכא טובא ולית הכיר׳ ואתי בה לידי תקלה ואם תאמר והא על כרחך מטלטלי ממי הוו מדפריך התם והא עובדא דפומבדיתא אקרקע ממי הו׳ הכלל דמטלטלי ממי הו׳ מיהו לא עבו בחילול אלא מקרקעי אבל מטלטלי עבוד להו כדמפרש הכא וכל סכן דמיהא טפי דמקשה הש״ס בפסיעות במקרקע ממי הוו ומנא ליה דילמא רק במטלטלי אלא על כרחך מקרקעי ממי הוה מדעבד תקנה בחילול:

ותקלה עצמה תנאי היא: הכא לא מייתי תנאי דפליגי בספ״ק דפסחים (דף ב) בתקלה והתם לא מייתי הכי תנאי דהכא משום דמייתי דמי לדמי:

אמר ר׳ ירמיה דלא כר׳ יהודה: מכאן אני מתרץ מאי דפליגיר׳ יהודה ור׳ שמעון בפ״ק דשבועות (דף יג) דר׳ יהודה סבר כהנים מתכפרין בשעיר המשתלח בשאר עבירות ור״ש לית להו כפרה כלל בשעיר המשתלח וקאמר התם מ״ט דר״ש והקשה לי אמאי לא קאמר טעמא דר׳ שמעון מדכתב בפר שני וילויין ולא פר כדאמר בתר הכי בשלמא לר׳ שמעון הייכו דבעינן שני וילויין ולא פר דכיון טעמא דבעינן שני וילויין ולא כדתנא דבי ר׳ שמעאל דהא ר׳ ירמי׳ מוקי לתנאי׳ כל״ש ואפי׳ הכי תכן בווילוי דיקון דפר אמי ובייתי בפ׳ אמר להם הממונה (דף לה) ובווילוי שני בפ׳ טרף בקלפי (דף מא) תכן ובני אהרן וכו׳ ומפרש טעמא בגמרא משום דר׳ שמעאל:

אמר רבא זאת אומרת עירוב והוצאה כו׳ אמרינן בפרק המדר לו (דף יד) דרפרס בדותא היא דפריך עליה ודילמא שאני שעיר המשתלח דהכפרו ביום הכיפורים בגד לא דרפרס בדותא היא:

פלוני מהו לעולם הבא פר״ח אבטלוס שבא על פילגשי אביו מהו לעולם הבא מי סבירא לן הא דאמר רב כשם בתשובה וקידושין פילגשים בלא כתובה וכלא קידושין הכי אמרינן בסנהדרין פרק כהן גדול (דף כא) אולא וי״מ שבשלהו על שלמה מי סבירא לן כרבי יוסף דאמר כל האומר שלמה חטא אינו אלא טועה שנאמר ולא היה לבבו שלם כו׳ כלבב דוד אביו הוא דלא היה מיחטא ומי לא היה חטא הכי אמר בפרק במה בהמה יולאה (דמו): ובתוספתא פרק ג דיבמות:

בזהו להגיל הכבשה מן האדי כלומר בת שבע מיד דוד מי סבירא לן דאמר ר׳ יוסף במסכת כתובות (דע) כל היולא למלחמת בית דוד גט כריתו כותב לאשתו ואוריה כתב גט לבת שבע מהו להגיל הרוגו מיד האדי כלומר מהו להגיל אורי מיד דוד מי סבירא לן הולקין כבוד לתלמיד במקום הרב ולא היה מורד במלכות או דילמא אין חולקין ומורד במלכות הוא עכ״ל פירש מעשה דקאמר ואדוני יואב דקרי ליה ליואב אדוני בריה המלך ופלוגתא הוא כפ״ש בחלין (דף יז) אם חולקין כבוד לתלמיד במקום הרב או לא:

אמר ליה ר׳ יוסי תמוה דעתך הלמה (דף ח) וא״ח בס״פ שתי הלחם (דף ח) גבי הל להיות יום הכיפורים ערב שבת שעיר החיצון של יום הכיפורים אוכלין אותו בשאר ימי תניא בגמרא איפכא ר׳ יוסי אומר לא בבליים היו כו׳ עד אמר לו רבי יהודה תנוח דעתך שהכתה דעתי ויש לומר עד מאי דשמיע ליה קאמר ומר מאי דשמיע ליה קאמר ר׳ יהודה קיבל דהכא לא בבליים הן ור׳ יוסי קיבל בההוא דהתם: רבי

שיהא מזומן עתי ואפילו בשבת עתי ואפילו במומאה איש להכשיר את הזר פשיטא מהו דתימא כפרה כתיבא ביה קמ״ל עתי ואפילו בשבת למאי הילכתא אמר רב ששת לומר שאם היה חולה מרכיבו על כתיפו כמאן דלא כרבי נתן דאי רבי נתן האמר הי נושא את עצמו אפילו תימא רבי נתן חלה שאני אמר רפרם *זאת אומרת עירוב והוצאה לשבת ואין עירוב והוצאה ליום הכיפורים עתי ואפילו בטומאה למאי הילכתא אמר רב ששת ילומר שאם ניטמא משלחו נכנס טמא לעזרה ומשלחו שאלו את רבי אליעזר חלה מהו שירכיבהו על כתפו אמר להם יכול הוא להרכיב אני ואתם חלה משלחו מהו שישלחנו ביד אחר אמר להם אהא בשלום אני ואתם דחפו ולא מת מהו שירד אחריו וימיתנו אמר להם כן יאבדו כל אויביך ה׳ וחכמים אומרים חלה מרכיבו על כתיפו נחלה משלחו ישלחנו ביד אחר דחפו ולא מת ירד אחריו וימיתנו שאלו אתר׳ אליעזר פלוני מהו לעול הבא אמר להם לא שאלתוני אלא על פלוני מהו להציל הרועה מן הארי אמר להם לא שאלתוני אלא על הכבש מהו להציל הרועה ממזר מה הוא ליריש מהו ליבם מהו לסוד את ביתו מהו לסור את קברו לא מפני שהפלינן בדברים אלא מפני שלא אמר דבר שלא שמע מפי רבו מעולם שאלה אשת חכמ׳ את ר׳ אליעזר מאחר שמעשה העגל שוין מפני מה אין מיתתן שוה אמר לה אין חכמה לאשה אלא בפלך וכן הוא אומר יוכל אשה חכמות לב בידיה טוו איתמר רב ולוי חד אמר זבח וקטר בסייף נפף ונישק במיתה שמח בלבבו בהדרוקן וחד אמר עדים והתראה בסייף עדים בלא התראה במיתה לא עדים ולא התראה בהדרוקן אמר רב יהודה שבטו של לוי לא עבד ע״א שנאמר ויעמד משה בשער המחנה ונומר יתיב רבינא וקאמר להא שמעתא איתיביה בני רב פפא בר אבא לרבינא אומר לאביו ולאמו לא ראיתיו אביו אבי אמו מישראל אחיו אחיו מאמו מישראל בניו בני בתו מישראל: וכבש עשו לו כו׳: אמר רבה בר בר חנה לא בבליים היו אלא אלכסנדריים היו ומתוך ששונאים את הבבליים היו קורין אותן על שמן תניא רבי יהודה אומר לא בבליים היו אלא אלכסנדריים היו אמר לו רבי יוסי תנוח דעתך שהנחת את דעתי: טול וצא: תנא מה שהי צפירא דין וחובי דרא סגיאין: **מתני׳** מיקירי ירושלים היו מלוין אותו עד סוכה הראשונה עשר סובות מירושלים

ועד צוק תשעים

תשעים ריס. היו מירושלים ועד מוק הר גבוה וזקוף כדאמרינן בבבא מציעא עלתה לרחבי מוקין וכפלה: שבעה ומחצה ריס לכל מיל: הרי לתשעים ריס ״ב מיל והם ״מ מסעות מירושלי׳ לסוכה הראשונה מסע אחד ומסוכה לסוכה עד י׳ סוכות ט׳ מסעות הרי י׳ מסעות ומסוכה אחרונה לצוק תורה אור

מסע אחד הרי לכל מסע ומסע מיל חוץ מאחד מהן שיש בו ב׳ מילין היינו דקתני ומלוין אותו מסוכה לסוכה שהמיל הוא תחום שבת חוץ מאחרון שבהן שאינו מגיע עמו לצוק אלא עומד מרחוק ורואה את מעשיו מה היה עושה חולק לשון של זהורית חציו קשו בסלע וחציו קשור בין שני קרניו ורחפו לאחוריו והוא מתגלגל ויורד ולא היה מגיע לחצי ההר עד שנעשה אברים אברים בא וישב לו תחת סוכה אחרונה עד שתחשך ומאימתי מטמא בגדים משיצא חוץ לחומת ירושלים ר׳ שמעון אומר משעת דהייתו לצוק: **גמ׳** תנו רבנן עשר סוכות ושנים עשר מילין היו דברי רבי מאיר ר׳ יהודה אומר תשע סוכות ועשרה מילין ר׳ יוסי אומר חמש סוכות ועשרה מילין היו וכולן על ידי עירוב אמר רבי יוסי סוף לי אלעזר בני אם על ידי עירוב יכולני לעשות אפילו שתי סוכות ועשרה מילין כמאן אזלא הא דתניא חוץ מאחרון שבהן שלא הגיע עמו לצוק אלא עומד מרחוק ורואה את מעשיו כמאן כר׳ מאיר: על כל סוכה וסוכה אומרי׳ לו הרי מזון והרי מים: תנא מעולם לא הוצ״ך אדם לכך אלא שאינו דומה מי שיש לו פת בסלו למי שאין לו פת בסלו: מה היה עושה חולק לשון של זהורית: ונקטריה כוליה בסלע כיון דמצוה בשעיר דילמ׳ קדים ומלבין ומיתבא דעתיה ונקטריה כוליה בין קרניו זמנין דגמיש ליה לרישיה ולאו אדעתי׳ ת״ר *בראשונה היו קושרין לשון של זהורית על פתח האולם מבחוץ הלבין היו שמחין לא הלבין היו עצבין ומתביישין התקינו שיהיו קושרין על פתח אולם מבפנים ועדיין היו מציצין ורואין הלבין היו שמחין לא הלבין היו עצבין התקינו שיהיו קושרין אותו חציו בסלע וחציו בין קרניו אמר רבי נחום בר פפא משו׳ רבי אלעזר הקפר בראשונה היו קושרין לשון של זהורית על פתח אולם מבפנים וכיון שהגיע שעיר למדבר היה מלבין וידעו שנעשית מצותו שנאמר *אם יהיו חטאיכם כשנים כשלג ילבינו: לא היה מגיע למחצי ההר: איבעיא להו אותן איברי מה הן בהנא רב ושמואל חד אמר מותרין וחד אמ׳ אסורין

מאן דאמר מותרין

דכתיב

דרבי מאיר ור׳ יהודה ורבי יוסי קתני לה ועל כן מתמה גמרא מף על גב דר׳ מאיר הוזכר בריש׳ ובתר הכי ר׳ יוסי ולכאורה הוה משמע דמסרכא דמילתא דר׳ יוסי היא להכי איצטריך לאשמועי׳ דאתאן לת״ק דהייתו רבי מאיר וכי האי גוונא איכא בפ״ק דסנהדרין (דף ו) דן את הדין אתאן לת״ק ובפרק לא יחפור כמי איכא כי האי גוונא:

יהודה אומר תשע סוכות ועשרה מילין: יש ספרים שיש בהן עשר סוכות אם כן לפי זה האחרונה היתה עומדת בצוק ומאמ׳ משום חולשא דמשלח שיצטרך לחזור וילין שם: מכאן מקשי׳ אהא דאמר בפרק מי שהוציאוהו (דף נא) בזה יהו כל שובתי שבת פיר׳ אלפים דתחום שבת ומעביר ד׳ אמות ברשו׳ הרבים כולהו מותרין לשן אלכסונן ומפר״ש דבכל לד מילך מותרין לו אלכסון ויכול לילך בשבת אלכסון של אלפי׳ ובכל מקום שמזכיר בגמרא עמוד הרחב ד׳ על ד׳ לאו דווקא אלא בעי שיהא ריבועו כשיעור אלכסון של ד׳ על ד׳ דהייתו ה׳ טפחים ושלש חומשי׳ וגבי כוורת בפ״ק דשבת (דף מ) דנקט רחבה ו׳ ולא נקט רחבה ד׳ כמו בכל דוכתא משום דבכל דוכתא דאיירי במרובע לא הוה לריך לאיצטרוכי אלא ד׳ ומתילא ידענא כמו שהוא באלכסונו כן הוא בכל מקום אבל סתם כוורת עגולה היא ואי הוה נקט רחבה ד׳ הוה משמע מכל לד כי כוורת אין לה אלכסון ונקטה לפי׳ מכאן משמע דתחום שבת מיל והייתו אלפים ומאי לא כמו שהוכיח רש״י מייתו יש לומר דסימנא בעלמא הוא מיל כמו בכל דוכתא דנקט אלפים אף על גב דיהבדיה ליה אלכסון הכי נמי הכא נקט מיל אף על גב דיהבדיה ליה אלכסון מיהו קשה לפירושו דהא פרו׳ דשבת ילפינן מעברי לויים ופרי לויים אין מותכין אלא לפר׳ העולם כדאיתא בפר׳ כיצד מערבין (דף נו) על כן פיר׳ רבינו שמואל דה״ל לך ממזרח העולם למערבו או מלפון לדרום אין מותכין לו אמות אבל הסולך מקלן לדרומית מערבית של עולם למזרחה צפונית מותכין לו אמות ועמוד ברשו׳ הרבים גבוה י׳ ורחב ד׳ על ד׳ אם שעמיד ריבועו לריבועו של עולם אלכסונו עומד לריבוע העולם אינו חייב עד שיהא ריבועו ה׳ טפחים וג׳ חומשין:

כמאן אזלא הא דתניא חוץ מאחרון שבהן כו׳ תימה לי אמאי לא קאמר כמאן אזלא הא דתנן חוץ מאחרון שבהם דהא במתניתין נמי קתני לה ולישנא לגמרא דגרסי׳ דתנן כמו שם ספרים שהוג׳ בהן דתנן ואמתני׳ קאי דאם כן אמאי ניבעיא ליה אם״ם מרישא הוה מלי לאוקומי דמתני׳ אתיא כר׳ מאיר דקתני מירושלים עד צוק ג׳ ריס ז׳ ומחצה לכל מיל דהייתו כר׳ מאיר דאמר י״ב מיל וכדאה לי דגרס דתניא וסיפא דהא ברייתא דאתיכן עלה היא ובתר פלוגתא דרבי מאיר ור׳ יהודה ורבי יוסי קתני לה ועל כן מתמה גמרא אף על גב דר׳ מאיר הוזכר בריש׳ ובתר הכי ר׳ יוסי ולכאורה הוה משמע דמסרכא דמילתא דר׳ יוסי היא להכי איצטריך לאשמועי׳ דאתאן לת״ק דהייתו רבי מאיר וכי האי גוונא איכא בפ״ק דסנהדרין (דף ו) דן את הדין אתאן לת״ק ובפרק לא יחפור כמי איכא כי האי גוונא:

אמן בגוים מקטר ליה · כך היה כתוב בספרים כאן ובס"פ תמיד נשחט (דף סה) ורש"י מחקו לפי שהיה קשה לו דבכמה דוכתי במנחות קתני מעלה ומקטיר בכלי שרת ולא פריך הכי אטו בכלי שרת מקטיר ליה וגר' רש"י הקטירו ס"ד וכי היה יכול להקטירו מיד והלא היה לבוש עדיין בגדי לבן והקטר' הוא בבגדי זהב מבחוץ ומשני כתנו במגוס להקטירו לכשיגיע זמנו ובפרק תמיד נשחט (נו"ש) מפרש הקטירו ס"ד אטו הוא גופיה מקטר ליה והא בזר קיימינן דלעיל מיני' איירי בהפשטה דכשירה בזר ומשני כתנו במגוס להקטיר על ידי כהן ור"ת אומר דאין צריך להגיה הספרים והא דלא פריך הכי גבי מנחה בכלי שרת ס"ד שאני התם כיון דמנחה בעיא קידוש כלי אגב דמקדש בכלי שרת מעלה למזבח בכלי שרת שהיא כתובה בו להקטירה אבל הכא ובפרק תמיד נשחט פריך שפיר במגוס ס"ד וכי חובה הוא שיהיה בכלי שרת כלל וה"ק ה"ר שמואל מורדון דבפרק שני דסוטה (דף טו) דפריך הכי גבי מנחה דקתני מעלה ומקטירה בכלי שרת ומקטר לה ומשני אימא להקטירה ומעתה אין צריך למחוק הספרים דאיכא למימר כיון דפריך לה הדא זימנא בסוטה גבי מנחה ושני לה לא הש להקשות במנחה זימנא אחריתי אף ע"ג דבזבח פריך לה בתמיד נשחט (דף סה) והדר פריך לה הכא התם כבשים והכא פרים אבל גבי מנחות שם מנח' אחת היא ולספרי' דגרסינן בסוטה בברייתא מעלן ומקטירן בכלי שרת ומולחו ונותנו על גבי האישים ניחא (לפר"ת) דהכי פריך מקטירו בכלי שרת ס"ד פי' וכי כמו שהו' בכלי שרת בלא מליחה מקטירו ומשני קימנו להקטירו פיר' לאחר מליחה ולי נראה דגרסינן שפיר במגוס ס"ד ופריך וכי חובה הוא שיוליכנו במגוס למזבח כהי כמו דכשקרען והוציא אימוריהן נותנו במגוס ולא על גבי רילפה שלא יהו קדשי שמים מוטלים כנבלה מ"מ כשמעלן למזבח יכול להעלותן בידיו ומדקתני ליה גבי סדר יום הכיפורים משמע דכך הוא הסדר ובעניין אחר אין לעשו' ולהכי פריך וכי חובה הוא לעשות כן להעלותם במיגס ובפרק תמיד נשחט נמי דקתני כל סדר הפסח שחיטתו וקבל' דמו והולכתו וזריקתו והפשיטו והקטרתו להכי מתמה מדקתני הכי גבי סדר הפסח אלמא דחובה הוא להקטירו במיגס וכן בפרק ג' דסוטה דקתני סדר מנחות כיצד אדם מביא מנחתו מתוך ביתו וכל סדר המנח' קתני עד מעלה ומקטיר' בכלי שרת להכי פריך מדקתני הכי גבי סדר מנחה אלמא חובה הוא אבל בשאר דוכתי לא פריך הכי:

עין משפט נר מצוה

לז · תמיי' פ"ח מה' עבודת יוה"כ הל' כג
לח · תמיי' פ"ח מה' מעשה הקרבנות הל' ח
לט · ג ד ה מיי' פ"ב מס' עבודת יוה"כ הל' ז ופ"ב הל' ג
מ · ו מיי' פ"ה מה' פרה הל' ה
מא · ז מיי' פ"ז מה' מעשה הקרבנות הל' ג ופ"ג מה' עבודת יוה"כ הל' ז

דכתיב במדבר ומאן דאמר אסורין דכתיב גזירה ומאן דאמ' אסורין האי מדבר מאי עביד ליה מבעי ליה לכדתניא המדבר' המדבר' במדבר לרבו' נוב וגבעון שילה ובית עולמים ואידך האי גזירה מאי עביד ליה מיבעי ליה לכדתניא גזירה אין גזירה אלא חתוכה דבר אחר אין גזירה אלא דבר המתגזר ויורד דבר אחר גזירה שמא תאמר מעשה תהו הוא ת"ל אני ה' אני ה' גזרתיו ואין לך רשות להרהר בהן אמר רבא מסתברא כמאן דאמ' מותרין לא אמרה תורה שלח לתקלה תנו רבנן עזאזל שיהא עז וקשה יכול בישוב תלמוד לומר במדבר ומניין שבצוק תלמוד לומר גזירה תניא אידך עזאזל קשה שבהרים וכן הוא אומר ואת אילי הארץ לקח תנא דבי ר' ישמעאל עזאזל מכפר על מעשה עוזא ועזאל תנו רבנן את משפטי תעשו דברים שאלמלא לא נכתבו דין הוא שיכתבו ואלו הן ע"א וגלוי עריות ושפיכות דמים וגזל וברכת השם את חוקותי תשמרו דברים שהשטן משיב עליהן ואלו הן אכילת חזיר ולבישת שעטנז וחליצת יבמה וטהרת מצורע ושעיר המשתלח ושמא תאמר מעשה תוהו הם תלמוד לומר אני ה' אני ה' חקקתיו ואין לך רשות להרהר בהן: אימתי מטמא בגדים: תנו רבנן המשלח מטמא בגדים ואין השולח את המשלח מטמא בגדים יכול משיצא חוץ לחומת עזרה תלמוד לומר המשלח אי המשלח יכול עד שיגיע לצוק תלמוד לומר והמשלח הא כיצד משיצא חוץ לחומת ירושלים דברי ר' יהודה רבי יוסי אומר עזאזל וכבס עד שהגיע לצוק רבי שמעון אומר והמשלח את השעיר לעזאזל יכבס בגדיו זורקו בבת ראש ומטמא בגדים:

מתני' בא לו אצל פר ושעיר הנשרפין קרען והוציא את אימוריהן נתנן במגים והקטירן על גבי המזבח קלען במקלעות והוציאן לבית השריפה ומאימתי מטמאין בגדים משיצאו חוץ לחומת העזרה ר' שמעון אומר משיצית האור ברובן:

גמ' והקטירן סלקא דעתך אלא אימא להקטירן על גבי מזבח: קלען במקלעות: אמר ר' יוחנן כמין קליעה תנא לא היה מנתחן ניתוח בשר עולה אלא עור על גבי בשר מנא הני מילי דתניא ר' אומר נאמר כאן עור ובשר ופרש ונאמר להלן עור ובשר ופרש מה

דכתיב במדבר · ושלח את השעיר במדבר (ויקרא טז) וקרא יתירא הוא לדרש שיהא הפקר כמדבר: גזירה · לשון תימר ואיסור: המדבר' המדברה במדבר · שלש נקראות בענין לשלח אותו לעזאזל המדבר' ושלח ביד איש עתי המדב' ושלח את השעי' במדבר: חתוכה · צוק התוך בזקיפה ולא משופע כל כך: דבר המתגזר ויורד · השעיר נתגזר בה איברים איברים: שמא תאמר מעשה תהו הם · מה כפרה יש בשילוח זה ומה יש ביד צוק זה להועיל: לתקלה · שימצאם אדם ויהנה מהם שלא ידע שהיו מן השעיר: שיהא עז וקשה · אל לשון קשה: ומניין שבצוק · הר זקוף: גזירה · חתוכה: עוזה ועזאל · מלאכי חבלה שירדו לארץ בימי נעמה אחות תובל קין ועליהן נאמר ויראו בני האלהים את בנות האדם (בראשית) כלומר על העריות מכפר: משפטי · משמע דברי' המיושרי' והדין נותן לעשותו: חוק · משמע שאינו אלא גזירת מלך כמו וישימה לחק (שמואל א ל) וישם אותה יוסף לחוק (בראשי' מז): השטן · יצר הרע משיב עליהן תשובה להטעות את ישראל ולומר שהתורה אינה אמת כי מה תועלת בכל אלה לכך נכתב בהן חוק אני [ה'] גזרתי עליך: תלמוד לומר אני ה' · אחוקותי קאי דמינייהו סליק את חקותי תשמרו אני ה' חקקתים גזרתים: המשלח את השעי' · המוליכים אותו מירושלי': ת"ל והמשלח · משמע משילחו כבר לצד המדבר: זורקו בבת ראש · קסב' דחיפתו וזריקתו היא שילוחו: **מתני'** בא לו אצל פר כו' · חזר לו התנא לסדרו הראשון שהוא מסדר עבודות כהן גדול וקתני בא לו כהן גדול אצל פר ושעיר הפנימי' לישרף אחר שמסר את המשתלח למי שהוא מוליכו בא לו אצלם וקרעם והוציא האימורין: ונתנם במגס · בקערה של כלי שרת: והקטירן · כדכתיב (ויקרא טז) ואת חלב החטאת יקטיר המזבחה ובגמר' פריך הא אכתי לא חזו להקטירן: קלען במקלעות · כמין קליעה ארבע' בני אדם נושאין שני מוטות שני' לפנים שני' לאחור והאלכי' מוט אצל מוט והפר והשעיר נתונים עליהן מורכבין זה על זה וכופפן זה תחת זה כמין קליעה ושלימין הן שלא שנקרע כריסן להוצי' אימוריהן כדתניא בגמרא שמוציאן שלימים: והוציאן לבית השריפה · חוץ לירושלים: מאימתי מטמאין בגדים · העסוקין בהן כדכתיב והשורף אותם יכבס בגדיו (שם): משיצאו חוץ לחומת העזרה · בגמרא מפרש טעמא: **גמ'** ה"ג והקטירן ס"ד שלא אימא להקטירן: ולא גרס במגס מקטר להו וגירסא משובשת היא כאן ובמס' פסחים (דף סה) ובמסכת סוטה (דף טו) דשפיר הוה שייך למתני לתנא והקטירן במגס דבמגס מעלה אותן למזבח דדכוותיה תנינן טובא מעלו ומקטירו בכלי שרת (סוטה דף יד) מעלו ומקטירו בהמייכו של הכי קשיא ליה והקטירם ס"ד וכי עכשיו הוא מקטירן והלא עודנו לבוש בגדי לבן ועדיין עליו לקרות הפרשה בבגדים הללו ואח"כ יטבול וילבש בגדי זהב לאילו ואיל העם ויטבול שנייה להוציא כף ומחתה ויטבול שלישית למוספין ואימורי חטאת הללו ותמיד של בין הערבים כדקתני בפרקין דלקמן אלא אימא להקטירן נתנן במגס להקטירן בו למזבח כשיגיע זמנן: לא היה מנתחן · השורפן כניתוח בשר עולה שהוא מופשט מן העור קודם ניתוח כדכתיב והפשיט ונתח (ויקרא א) אלא עור על גבי בשר ואינו מפשיטן: נאמר כאן · בפר ושעיר את עורותם ואת בשרם ואת פרשם: ונאמר · בפר כהן משיח עור ובשר ופרש ואת עור הפר ואת כל בשרו על ראשו ועל כרעיו וקרבו ופרשו (ויקרא ד):

ובשר ופרש מה

כשם

מה להלן על ידי ניתוח ולא על ידי הפשט אף כאן על ידי ניתוח ולא על ידי הפשט והתם מנא לן דתניא וקרבו ופרשו והוציא מלמד שמוציאו שלם יכול ישרפנו שלם נאמ' כאן ראשו וכרעיו ונאמר להלן ראש וכרעים מה להלן על ידי ניתוח אף כאן על ידי ניתוח אי מה להלן על ידי הפשט אף כאן על ידי הפשט תלמוד לומר וקרבו ופרשו מאי תלמוד' אמר רב פפא כשם שפרשו בקרבו כך בשרו בעורו: מאימתי מטמאין בגדים: תנו רבנן יוציא אל מחוץ למחנה ושרפו להלן אתה נותן להם שלש מחנות וכאן אתה נותן להן מחנה אחת אם כן למה נאמר מחוץ למחנה לומר לך כיון שיצא חוץ למחנה אחת מטמאים בגדים והת' מנא לן דתניא והוציא את כל הפר חוץ לשלש מחנות אתה אומר חוץ לשלש מחנות או אינו אלא חוץ למחנה אחת כשהוא אומר בפר העדה אל מחוץ למחנה שאין ת"ל שהרי כבר נאמר ושרף אותו כאשר שרף את הפר הראשון ומה ת"ל אל מחוץ למחנה ליתן לו מחנה שניה וכשהוא אומר מחוץ למחנה בדשן שאין ת"ל שהרי כבר נאמר אל שפך הדשן תן לו מחנה שלישית ורבי שמעון האי מחוץ למחנה מאי עביד ליה מיבעי ליה לכדתניא ר' אליעזר אומר נאמר כאן מחוץ למחנה ונאמר להלן מחוץ למחנה מה כאן חוץ לשלש מחנות אף להלן חוץ לג' מחנות ומה להלן במזרחה של ירושלים אף כאן במזרחה של ירושלים ורבנן היכא שריף להו כדתניא היכן נשרפין

לצפונה

מה להלן וכו' · כדמפר' ואזיל: וקרבו ופרשו והוציא · בת"כ ה"ג לה ואת עור הפר ואת כל בשרו על ראשו ועל כרעיו וקרבו ופרשו והוציא מלמד שמוציאו שלם: ונאמר להלן ראש וכרעים ה"ג · ומעולה גמר שנאמרו בה ראש וכרעים בהקטרתה שנא' וערכו את הכהני' את הנתחים את הראש ואת הפדר וכתי' והקרב והכרעי': כשם שפרשו בקרבו וכו' · שנאמר ואת עור הפר ואת כל בשרו הקיש הוצאת עור ובשר להוצאת קרבו ופרשו מה פרשו בקרבו אף בשרו בעורו וכתב והוציא ושרף מה הוצאתו בשרו ועורו אף שריפתו כן: ת"ל נאמר כאן מחוץ למחנה וכו' · הגירסא הזו משובשת היא ואי אפשר להעמידה ובמסכת זבחים ובת"כ הכי איתא ת"ר להלן אתה נותן להם ג' מחנות וכאן אתה נותן להן מחנ' אחת א"כ למה נאמר אל מחוץ למחנה לומר לך כיון שיצאו חוץ למחנה אחת מטמאין בגדי' וגבי פר יום הכיפורים תניא לה בת"כ יוציא אל מחוץ למחנה ושרפו וגומר וקמהדר הכא וגמר הכי להלן בפר העדה וכהן משיח אתה נותן להן לשריפתן חוץ לג' מחנות עזרה והר הבית וירושלים כדיליף לקמן וכאן יוצאה אומר אל מחוץ למחנה ושרפו דמשמע ששורפן חוץ למחנה שכינה מיד במחנה לויה והלא אף אלו מבחינייהו ואיתקישו להדדי לשריפה ולטומאת בגדים כדאמרי' גבי פר העלם דבר ועשה לפר כאשר עשה לפר החטאת וכולי' לדרשא ודרשינן לפר זה פר יום הכיפורים במסכת זבחים ובמסכת מנחות מייתינן לה ועיקרה בת"כ וגבי פר יום הכיפורים נמי כתב החטא' החטא' ואת פר החטא' ואת שעיר החטאת מה תלמוד לומ' החטא' חטא' לפי שלא למדנו שיהו מטמאין בגדים ונשרפין אבית הדשן אלא אלו בלבד מניין לר"ו' פר משיח ופר העדה ושעירי ע"א ת"ל חטאת חטאת אלמא כי הדדי נינהו אם כן למה נאמר כאן מחוץ למחנה לא נאמר' אלא על טומאת הבגדים הכתובה אחריה והשורף אותם יכבס בגדיו ולומר לך כיון שיצאו חוץ למחנה אחת מטמאין בגדים ואף של פר כהן משיח ונלמד שהרי לא נכתב בו טומאת בגדים ויליבא דחטאת חטאת אתיא כדפרישית וה"ג אמר מר להלן אתה נותן להם ג' מחנות וכו' מחוץ למחנה בדשן · בהוצאת דשן המזבח והוציא את הדשן אל מחוץ למחנה שאין [ת"ל] אינו נלמד כלום דהכא ידענא דאל מחוץ למחנה מוציאין אותו דכתב בפרים הנשרפים אל שפך הדשן וכתב בהו מחוץ למחנה: ורבי שמעון דאמר במתניתין אין מטמאין בגדים עד שיצות האור ברובן האי מחוץ למחנה דכתב בפר ושעיר של יום הכיפורי' מאי עביד ליה: נאמר כאן · בפר יום הכיפורי' ונאמר להלן בפרה אדומה והוציא אותה אל מחוץ למחנה (במדבר יט): מה כאן · בפרי' הנשרפין חוץ לג' מחנות אף שחיטת פרה אדומה חוץ לג' מחנות: ומה להלן בפרה אדומה במזרחה של ירושלים דכתיב בה אל נכח פני אהל מועד (שם) אלמא עומד במזרח ופניו למערב כנגד פתחו של היכל שהוא' בכותל [מערבי] ופתוח למזרח אף כאן וכו': ורבנן דמפקי ליה לקרא לטומאת בגדים ול"ת להו גזיר' שוה: היכא שריף להו · לאיזו רוח של ירושלים:

לצפונה

כשם שפרשו בקרבו כך בשרו בעורו · פרש"י ואיתקש שריפה להוצאה ואית' לי והא בקדשים אין למדין היקש מהיקש והכא כיון דהוצאה גופה למדין בהיקש מדאיתקש עור ובשר לפרש היכי הדר תו גמרי' מינה שריפה בהיקש ואין לתרץ כיון דנשרפין חוץ לג' מחנות לא חשיבי עור ובשר שלהם קדש לענין זה שלא יחזרו וילמדו בהיקש שלא חוזרין שפיר ומלמדין בהיקש דהא בפרק איזהו מקומן (ד' נ) מייתי הא ברייתא דהכא וגמר מינה דבר הלמד בג"ש חוזר ומלמד בג"ש בקדשים אלא יש לומר דשריפה גופה איתקש לפרש כשם שפרשו בקרבו בשעת שריפה כך בשרו בעורו דושרף קאי על בשרו וראשו וכרעיו וקרבו ופרשו ששורף הכל וכשם שפרשו בקרבו דגנאי היה לשרוף הפרש בפני עצמו אף בשרו בעורו מיהו יכולני ליישב פרש"י:

תן לו מחנה שלישית · תימה בפר העדה מנלן שלש מחנות אי מפר כהן משיח הא איהו גופיה גמר בהיקש מדשן ודבר הלמד בהיקש אינו חוזר ומלמד בג"ש וה"ק ולמאן דאמר הימנו ודבר אחר לא הוי היקש כיח' דאגב דגמרי מיניה מחנה הכתוב בו גמרי' נמי מחנה דגמר בהיקשא וכן קשה בפרק נגמר הדין (ד' מג) דיליף מקלל דסקילתו חוץ לשלש מחנות ומגזיר' שוה דפרי' הנשרפים ואמאי והא דבר הלמד בהיקש אינו חוזר ומלמד בגזירה שוה למאן דאמר באיזהו מקומן דבתר מלמד אזלינן אע"ג דלמד חול הוא וכן בשמעתא דקאמר להלן אתה נותן להם שלש מחנות וכאן מחנה אחת פירש הא גמרי מהדדי בג"ש דחטא' חטאת בשילהי התערובות (דף פב) וקשה והא דבר הלמד בהיקש אינו חוזר ומלמד בגזיר' שוה וכן קשה לרבי שמעון דגמר פרה מפר יום הכיפורים חוץ לשלש מחנות בגזיר' שוה ופר יום הכיפורים גופיה בהיקש מפר כהן משיח כדפרש"י מדלדפי לפר זה פר יום הכיפורי' דאיתקש בההוא קרא לפר כהן משוח ולפר העל' ובקר' אחריני דכתב ואת פר החטאת ואת שעיר החטאת שאין תלמוד לומר החטאת החטאת אלא החטאת יתירא לאמר נשרפין הוא דאתא הרי איתקשו להדדי וכל שכן דקשה טפי הכא דגמר פרה בגזירה שוה מפר יום הכיפורים ופר יום הכיפורי' בהיקש מפר כהן המשיח דאיהו גופי' יליף בהיקש בשלמא מזרחה של ירושלים דגמר יום הכיפורי' מפרה מאי הדר למיגמר מפר כהן משיח לרב פפא דפרק איזהו מקומן דאמר בתר מלמד אזלי' ומלמד חולין הוא דפרה קדשי בדק הבית היא אבל היכ' מלמד יום הכיפורים על פרה כיון דמלמד קדש הוא ויש לומר דפר יום הכיפורים ופר כהן משוח לא בהיקש גמרי בהדדי אלא בגזיר' שוה דעור ובשר ופרש כדלעיל או בג"ש דהחטאת החטאת מהדדי דבכולהו כתב החטאת ולא כמו שפי' רש"י דהיקש הוא והשתא ניחא דהוה ליה דבר הלמד בגזירה שוה חוזר ומלמד בגזיר' שוה ופר העלם נמי למאן דאמר הימנו ודבר אחר הוי היקש לאו בהיקש יליף אלא בגזירה שוה דהחטאת החטאת ואפילו לר' מאיר דפליג בס"פ התערובות (גם זה שם) אההוא דלפר לחטאת וקאמ' אינו צריך הרי הוא אומר לכפר כו' לאו משום דלית ליה ג"ש אלא ה"ק אינו צריך גזירה שוה לטומאת בגדים דמקרא דלכפר נפקא אי נמי יליף שריפה חוץ לג' מחנות מגזירה שוה דמחוץ למחנה כרבי שמעון וקש' אמאי איצטריך לרבי שמעון [illegible] ן מחוץ למחנה מיותר ללמוד על פרה שלש מחנות נגמר לה מפרים הנשרפים כדגמר מקלל בר"פ נגמר הדין (דף מג) ויש לומר דשמא [illegible] לרבי שמעון מקלל נמי מפר יום הכפורים גמר כמו פרה ועוד תימ' לדידן נגמר מקלל מיהא חוץ למחנה מיום הכיפורים דמטמא בגדים חוץ למחנה אחת ולא נגמר חוץ לג' מחנות משריפת פרים ויש לומר מסתברא משריפ' אית לן למיגמר דאיכא [illegible] הכשירו שם מקלל וקלו ופרים לשורפן אבל טומאת בגדים שחוץ למחנה אחת אינן הכשירו אבל תימה מאי איצטריך קרא בפר' הסוטה [illegible] במעלה (ד' קז)

במחנה

במחנה לרבות אפי' חוץ למחנה אחת דלא תימא חוץ לג' מחנות כגון פרים הנשרפי' בלאו קרא כיגמר מאן למחנה דטומאת בגדים דדמו להדדי דתרווייהו לאו מכשירים כינהו ונכתב' לי דאי לא כתב במחנה הוה גמרינן מפרה דאף על גב דהאי מכשיר והאי לאו מכשיר הוא מכל מקום כיון דאידי ואידי בשריפת חוץ איירי דכתב גבי פרה והוציא אותה אל מחוץ למחנה ושחט אותה לפניו וגמרינן להו מהדדי ופרה גמרינן מפרים הנשרפין משריפתן ולא מטומאתן דלשריפתן דמיא דאידי ואידי מכשיר הוא אבל לטומאתן לא דמיא כלל:

לצפונה של ירושלים וחוץ לשלש מחנות ר' יוסי אומר אבית הדשן נשרפין אמר רבא מאן תנא דפליג עליה דרבי יוסי ר' אליעזר בן יעקב הוא דתניא אל שפך הדשן ישרף שיהא לשם דשן רבי אליעזר בן יעקב אומר שיהא מקומו משופך אמ' ליה אביי ודילמ' במקומו משופך הוא דפליגי ת"ר והשורף השורף מטמא בגדי' ולא המצית את האור ולא המסדר את המערכ' ואי זהו השורף זה המסייע בשעת שריפ' יכול אף משנעשו אפר מטמאין בגדים ת"ל אותם אותם מטמאין בגדים ולא משנעשו אפר מטמאין בגדי' ר"א ב"ר שמעון אומר הפר מטמא ניתך הבשר אינו מטמא בגדים מאי איכא בינייהו דשויה חרוכא: מתני' אמרו לו לכהן גדול הגיע שעיר למדבר ומניין היו יודעין שהגיע שעי' למדבר דירכאות היו עושין ומניפין בסודרין ויודעין שהגיע שעיר למדבר אמר רבי יהודה והלא סימן גדול היה להם מירושלים ועד בית חדודו שלשת מילין הולכין מיל וחוזרין מיל ושוהין כדי מיל ויודעין שהגיע שעיר למדבר רבי ישמעאל אומר והלא סימן אחר היה להם לשון של זהורית היה קשור על פתחו של היכל וכשהגיע שעיר למדבר היה הלשון מלבין שנאמר אם יהיו חטאיכם כשנים כשלג ילבינו: גמ' אמר אביי שמע מינה בית הדודו במדבר קיימא והא קא משמע לן דקסבר רבי יהודה כיון שהגיע שעיר למדבר נעשית מצותו:

הדרן עלך שני שעירי

בא לו כהן גדול לקרות אם רצה לקרות בבגדי בוץ קורא ואם לאו קורא באצטלית לבן משלו חזן הכנסת נוטל ספר תורה ונותנו לראש הכנסת וראש הכנסת נותנו לסגן והסגן נותנו לכהן גדול וכהן גדול עומד ומקבל וקורא אחרי מות ואך בעשו' וגולל ספר תורה ומניחו בחיקו ואומ' יותר ממה שקראתי לפניכם כתוב כאן ובעשו' שבחומש הפקודים קורא על פה ומברך עליה שמונ' ברכות על התורה ועל העבודה ועל ההודאה ועל מחילת העון ועל המקדש בפני עצמו ועל ישראל בפני עצמן ועל ירושלים בפני עצמה ועל הכהנים בפני עצמן ועל שאר התפילה הרואה כהן גדול כשהוא קורא אינו רואה פר ושעיר הנשרפין והרואה פר ושעיר הנשרפין אינו רואה כהן גדול כשהוא קורא ולא מפני שאינו רשאי אלא שהיתה דרך רחוקה ומלאכת שניהן שוה כאחת: גמ' מדקתני באצטלית לבן משלו מכלל דקריאה לאו עבודה ה"א וקתני אם רצה לקרות בבגדי בוץ קורא שמעת מינה בגדי כהונה ניתנו ליהנות בהן דילמא שאני קריאה דצורך עבודה היא דאיבעיא לן בגדי כהונה ניתנו ליהנות בהן או לא ניתנו ליהנו' בהן ת"ש לא היו ישנים בבגדי קודש שינה הוא דלא הא מיכל אכלי דילמא שאני אכילה דצורך עבודה היא כדתניא ואכלו אותם אשר כופר בהם מלמד שהכהנים אוכלי' ובעלי' מתכפרין שינה הוא דלא הא הלוכי מהלכי בדין הוא דהלוכי נמי לא

וסיפא

וסיפא איצטריך ליה' סיכה נקט משום דבעי לאשמועינן שמותר ליתנן תחת ראשיהן ותו לא איכפת לן אם יפיח מאחר שפושטן: כנגד ראשיהן · אצל ראשיהן: שמע מינה · מדמותר להניחן אצלו לא חיים לשמא יפיח: תפילין מן הצד · להניחן אצלו כשהוא ישן: הניחא · האי דלא חיים לכלאים למאן דאמר אבנטו של כהן גדול ביום הכיפורים שהוא של בוץ זהו אבנטו של הדיוט כל ימות השנה ואין כלאים בבגדי כהן הדיוט שפיר: לא זהו וכו' · דשל הדיוט כל השנה של כלאים: קשים הם · ואינן מתחממין לפיכך אין בהן משום כלאים: נמטא · לבד פלטר"א בלעז: גמדא · קשה: שרי · אין בו משום כלאים דהעלאה דומיא דלבישה דאית בה הנאת חימום הוא דאיתסר: למדינה · אסור · שנוהג בה דרך חול: הר גריזים · מקום מושבן של כותים: עת לעשות לה' · כשבא עת לעשות דבר לשמו של מקום מותר להפר בו תורה: לתלמיד מקום הרב · לראש הכנסת ולסגן בפני כהן גדול ואינו כממעט כבוד הרב: כולה משום כבודו דכהן גדול · מראין אותו שיש שררות הרבה למטה ממנו אבל בעלמא אין חולקין:

וסיפא איצטריכא לי' פושטן ומקפלן ומניחין תחת ראשיהם: פושטן ומקפלן ומניחין אותן תחת ראשיהן: שמעת מינה בגדי כהונה נתנו ליהנות בהן אמר רב פפא לא תימא תחת ראשיהן אלא אימא כנגד ראשיהן אמר רב משרשיא שמעת מינה תפילין מן הצד שפיר דמי הכי נמי מסתברא דכנגד ראשיהן דאי סלקא דעתך תחת ראשיהן ותיפוק לי משום כלאי' דהא איכא אבנט ונהי נמי דניתנו ליהנו' בהן הא מיתהני מכלאים הניחא למאן דאמ' אבנטו של כהן גדול בשאר ימות השנה זה הוא אבנטו של כהן הדיוט אלא למאן דאמר אבנטו של כהן גדול לא זה הוא אבנטו של כהן הדיוט מאי איכא למימר וכי תימא כלאים בלבישה והעלאה הוא דאסור בהצעה שרי והתניא לא יעלה עליך אבל אתה מותר להציעו תחתיך אבל אמרו חכמים אסור לעשות כן שמא תכרך נימא אחת על בשרו וכי תימא דמפסיק ליה מידי ביני ביני והאמר ר' שמעון בן פזי אמר רבי יהושע בן לוי אמר רבי משום קהלא קדישא שבירושלים אפילו עשר מצעות זו על גב זו וכלאים תחתיהן אסור לישן עליהן אלא לאו שמע מינה כנגד ראשיהן שמע מינה רב אשי אמר לעולם תחת ראשיהן והא קא מתהני מכלאים בגדי כהונה קשין הן כי הא דאמר רב הונא בריה דר' יהושע האי נמטא גמדא דנרש שריא ת"ש בגדי כהונה היוצא בהן למדינה אסור ובמקד' בין בשעת עבודה בין שלא בשעת עבודה מותר מפני שבגדי כהונה ניתנו ליהנות בהן ש"מ ובמדינה לא והתני' בעשרים וחמשה [בטבת] יום הר גריזים [הוא] דלא למספד יום שבקשו כותיי' את בית אלהינו מאלכסנדרוס מוקדו' להחריבו ונתנו להם באו והודיעו את שמעון הצדיק מה עש' לבש בגדי כהונה ונתעטף בבגדי כהונה ומיקירי ישראל עמו ואבוקות של אור בידיהן וכל הלילה הללו הולכים מצד זה והללו הולכי' מצד זה עד שעלה עמוד השחר כיון שעלה עמוד השח' אמ' להם מי הללו אמרו לו יהודי' שמרדו בך כיון שהגיע לאנטיפטרס זרחה חמה ופגעו זה בזה כיון שראה לשמעון הצדיק ירד ממרכבתו והשתחוה לפניו אמרו לו מלך גדול כמותך ישתחוה ליהודי זה אמ' להם דמות דיוקנו של זה מנצחת לפני בבית מלחמתי אמר להם למה באתם אמרו איפשר בית שמתפללי' בו עליך ועל מלכותך שלא תחרב יתעוך נכרי' להחריבו אמר להם מי הללו אמרו לו כותיים הללו שעומדים לפניך אמר להם הרי הם מסורין בידיכם מיד נקבום בעקביהם ותלאום בזנבי סוסיה' והיו מגררין אותן על הקוצי' ועל הברקנים עד שהגיעו להר גריזים כיון שהגיעו להר גריזי' חרשוהו וזרעוהו כרשינ' כדרך שבקשו לעשות בבית אלהינו ואותו היו' עשאוהו יום טוב אי בעית אימא ראויין לבגדי כהונה ואי בעית אימ' עת לעשות לה' הפרו תורתך: חזן הכנסת נוטל ספר תורה: ש"מ חולקין כבוד לתלמיד במקו' הרב אמר אביי כולה משו' כבודו דכהן גדול הוא: וכהן גדול עומד: מכלל שהוא יושב והא אנן תנן

אין

אין ישיבה בעזרה · דכתיב לעמוד לשרת (דברים יח) העומדים שם לפני ה' (שם) ולא מצינו בה ישיבה: אלא למלכי בית דוד שנאמר ויבא המלך דוד וישב וגומר כשאמר לו נתן הנביא אתה לא תבנה הבית כי ימלאו ימיך וגומר: ויברך עזרא וגומ' · בההוא עניינא דויקרא לפני הרחוב כתב ברוך ה' אלהים וכו' כך תיקנו בלשון היו' לומ' במקדש בסוף כל ברכה וברכה כדאמרי' במסכת תענית (דף טז ב): בגבולין · כל חוץ לעזרה קרי גבולין: בייא בייא · לשון זעקה וקובלנא: האי דאחרבי' לבית המקדש · מבקשין רחמים שימסר בידם יצר הרע של ע"ז: לקבולי אגרת · שכתוב אותו ונקבל שכר: פיתקא · כתב: אמת · כלומר אמנסכים אני עמכם: אמר להו כשיק' זכריה בן עדו: ביניתא · שיער: בדודא דאברא · בסיר של עופרת: זאת הרשעה · וישלך אותה אל תוך האיפה ויתן את אבן העופרת אל פיה: שאיב קלא · נכנס הקול לתוך העופרת ואינו יוצא ממנו: כלי' עלמא · יכלה העולם שלא תהא פריה ורביה: ביעתא בת יומא · בילה הנולדה בו ביום לפי שפסק החימום מן המעים ואפי' אותן דאטעיבר' התרנגול' כבר אינן מתבשלין במעיה: לפלגא · שיהא שולט באדם ליזקק לאשתו ולא לאחרת: כחלינהו · שימו את עיניו ע"י כחול: האל הגדול הגבור והנורא · אמר לא ישא פנים: נכרי' מקרקרי' בהיכלו · שראה שרי נבוכדנצר נכנסין להיכל ומריעים בו ככל רצונם: לא אמר נורא · בפרשת הנה חנמאל כתב עושה חסד לאלפים ומשלם עון אבו' אל חיק בניס אחריה' האל הגדול והגבור ה' צבאות שמו (ירמיה לב): דניאל לא אמר גבור · בתפילתו בספרו (דניאל ט): נכרים משתעבדים בבניו · זה שבעי' שנה: זו היא גבורתו · שכובש יצרו כל השנים הללו שנשתעבדו בהן ומארי' אפו על כל הגזירות שגוזרי' על בניו: ואלו הן נוראותיו שאלמלא מוראו וכו' · מן יום החורבן אתה למד נוראותיו שכל האומות נאספו להשמיד' ונתקיימו מהן: ורבנן · ירמיה ודניאל: שהוא אמתי · מסכים על האמת ושונא את השקר: כאן בכדי שיפסיק התורגמן · הא דקתני אין מדלגין בפרש' הרחוקה מזה שקודם שגולל ספר תורה עד מקום הדילוג יפסיק התורגמן המתרגם פסוק שקרא הקורא ונמצאו צבור יושבין ומצפין אין זה כבוד ציבור אבל אך בעשור סמוכה היא לאחרי מות ויכול לגלול שם קודם שיפסיק התורגמן: בענין אח' · כגון הכא ששתי הפרשיות מדברות בעניין יום הכיפורים מדלגינן ובכדי שלא יפסיק התורגמן והא דקתני דאפילו בכדי שלא יפסיק נמי לא ידלג בשני ענייני' לפי שדברי תורה היא אזהרו' ועונשין ומצות וצריך שיכנסו בלב השומעין וכשאדם יוצא משיט' לשיטה אחרת אינו נוח להתבונן: והתניא · בניחותא:

מסוף

אין ישיבה בעזרה אלא למלכי בית דוד בלבד שנא' ויבא המלך דוד וישב לפני ה' כדאמר רב חסדא בעזרת נשים הכא נמי בעזרת נשי' והיכא איתמ' דרב חסדא אהא מיתיבי דתניא היכן קורין בו בעזור' רבי אליעזר בן יעקב אומר בהר הבית שנא' ויקרא בו לפני הרחוב אשר לפני שער המים ואמר רב חסדא בעזרת נשים ויברך עזרא את ה' האלהים הגדול מאי גדול אמר רב יוסף אמר רב שגדלו בשם המפורש רב גדל אמר ברוך ה' אלהי ישראל מן העולם ועד העולם אמר ליה אביי לרב דימי ודילמא שגידלו בשם המפורש אמ' ליה אין אומרי' שם המפור' בגבולים ולא והכתי' ויעמד עזר' הספר על מגדל עץ אשר עשו לדבר ואמר רב גדל שגדלו בשם המפור' הוראת שעה היתה ויצעקו אל ה' אלהים בקול גדול מאי אמור אמר רב ואיתימא רבי יוחנן בייא בייא היינו האי דאחרביה למקדש' וקליה להיכל' וקטלניהו לכולהו צדיקי' ואגלינהו לישראל מארעהון ועדיין מרקד בינן כלום יהבתיה לן אלא לקבולי ביה אגרא לא איהו בעינן ולא אגריה בעינן נפל להו פיתקא מרקיעא דהוה כתב בה אמרת אמ' רב חנינ' שמע מינה חותמו של הקב"ה אמת אותיבו בתעניתא תלתא יומין ותלתא לילואתא מסרוה ניהליהו נפק אתא כי גוריא דנורא מבית קדשי הקדשים אמ' להו נביא לישראל היינו יצרא דע"א שנאמר ויאמר זאת הרשעה בהדי דתפסוה ליה אשתמיט ביניתא ממזייא ורמא קלא ואזל קליה ארבע מאה פרסי אמרו היכי נעביד דילמא חס ושלום מרחמי עליה מן שמיא אמ' להו נביא שדיוה בדודא דאברא וחפיוה לפומיה באברא דאברא משאב שאיב קלא שנ' ויאמר זאת הרשעה וישלך אותה אל תוך האיפה וישלך את (ה) אבן העופרת אל פיה אמרו הואיל ועת רצון הוא נבעי רחמי איצרא דעבירה בעו רחמי ואמסר בידייהו אמר להו חזו דאי קטליתא ליה להההוא כליא עלמא חבשוה תלתא יומי ובעו ביעתא בת יומא בכל ארץ ישראל ולא אשתכח אמרי היכי נעביד נקטלי' כליא עלמא ניבעי רחמי אפלגא פלגא ברקיעא לא יהבי כחלינהו לעיניה ושבקוה ואהני דלא מיגרי ביה לאיניש בקריבתה במערב' מתנו הכי רב גדל אמר גדול שגדלו בשם המפור' ורב מתנא אמר האל הגדול הגבור והנור' והא דרב מתנא מטייא לדרבי יהושע בן לוי דאמ' רבי יהושע בן לוי למה נקר שמן אנשי כנסת גדולה שהחזירו עטרה ליושנה אתא משה אמר האל הגדול הגבור והנור' אתא ירמיה ואמר נכרים מקרקרין בהיכלו אי' נוראותיו לא אמר נורא אתא דניאל אמר נכרים משתעבדים בבניו איה גבורותיו לא אמר גבור אתו אינהו ואמרו אדרבה זו היא גבורת גבורתו שכובש את יצרו שנותן ארך אפים לרשעי' ואלו הן נוראותיו שאלמלא מוראו של הקב"ה היאך אומה אחת יכולה להתקיים בין האומות ורבנן היכי עבדי הכי ועקרי תקנתא דתקין משה אמר רבי אלעזר מתוך שיודעין בהקב"ה שאמתי הוא לפיכך לא כיזבו בו: וקורא אחרי מות ואך בעשור: ורמינהי מדלגין בנביא ואין מדלגין בתור' לא קשיא כאן בכדי שיפסיק התורגמן כאן בכדי שלא יפסיק התורגמן והא עלה קתני מדלגין בנבי' ואין מדלגין בתורה ועד כמה מדלג בכדי שלא יפסיק התורגמן הא בתור' כלל כלל לא אמר אביי לא קשיא כאן בענין אחד כאן בשני עניינין והתניא מדלגין בתור' בענין אחד ובנביא בשני עניינין כאן וכאן בכדי שלא יפסיק התורגמן ואין מדלגין מנביא לנביא ובנביא של שנים עשר מדלגין

ובלבד

אין ישיבה בעזרה · פירש' לעיל בפרק שני (דף כה) גבי זקן יושב במערב:

ועד כמה הוא מדלג בכדי שלא יפסיק התורגמן · לא בעי לשנויי דאתורה קאי ומשום דקתני אין מדלגין בתורה הדר קא מפרש ועד כמה מותר לדלג בתורה בכדי שלא יפסיק התורגמן והא דפסרו בריש' בכדי שיפסיק התורגמן וי"ל דאין הכי כמי קהוה מצי לשנויי הכי אלא אביי מתרץ לו האמת כאן בענין אחד כאן בשני עניינין כדקתני וכו':

ובלבד

ובלבד שלא ידלג מסוף הספר לתחילתו: וגולל ספר תורה וכו': וכל כך למה כדי שלא להוציא לעז על ספר תורה: ובעשור של חומש הפקודים קורא על פה: אמאי נגלול וניקרי אמר רב הונא בריה דרב יהושע אמר רב ששת לפי שאין גוללין ספר תורה בציבור מפני כבוד ציבור ונייתי אחרינא ונקרי רב הונא בר יהודה אמר משום פגמו של ראשון וריש לקיש אמר משום ברכה שאינה צריכה ומי חיישינן לפגמא והאמר ר' יצחק נפחא ראש חדש טבת שחל להיות בשבת מביאין שלש תורו' וקורין אחת בענינו של יום ואחת של ראש חדש (טבת) ואחת של חנוכה תלתא גברי בתלתא ספרי ליכא פגמ' חד גברא בתרי ספרי איכא פגמא: ומברך עליה שמונה ברכות: תנו רבנן על התורה כדרך שמברכי' בבית הכנסת על העבודה ועל ההודאה ועל מחילת העון כתיקנה ועל המקדש בפני עצמו ועל הכהנים בפני עצמן ועל ישראל בפני עצמן ועל שאר תפילה תנו רבנן ושאר התפלה רינה תחינה בקשה מלפניך על עמך ישראל שצריכין להושע וחותם בשומע תפילה ואח"כ כל אחד ואחד מביא ספר תורה מביתו וקורא בו כדי להראות חזותו לרבים: הרואה כהן גדול כו' לא מפני שאינו רשאי: פשיטא מהו דתימא כדריש לקיש דאמ' ריש לקיש אין מעבירין על המצו' ומאי מצו' ברב עם הדרת מלך קא משמע לן: מתני' אם בבגדי בוץ קורא קדש ידיו ורגליו פשט ירד וטבל עלה ונסתפג והביאו לו בגדי זהב ולבש וקדש ידיו ורגליו יוצא ועשה את אילו ואת איל העם ואת שבעת כבשים תמימים בני שנה דברי רבי אליעזר רבי עקיבא אומר עם תמיד של שחר היו קרבין ופר העולה ושעיר הנעשה בחוץ היו קרבין עם תמיד של בין הערבים קדש ידיו ורגליו ופשט וירד וטבל ועלה ונסתפג הביאו לו בגדי לבן ולבש וקדש ידיו ורגליו נכנס להוציא את הכף ואת המחתה קדש ידיו ורגליו ופשט וירד וטבל עלה ונסתפג הביאו לו בגדי זהב ולבש וקדש ידיו ורגליו ונכנס להקטיר קטרת של בין הערבים ולהטיב את הנרות וקדש ידיו ורגליו ופשט (וירד וטבל עלה ונסתפג) הביאו לו בגדי עצמו ולבש ומלוין אותו עד ביתו ויום טוב היה עושה לאוהביו בשעה שיצא בשלום מן הקדש: גמ' איבעיא להו היכי קאמר עם תמיד של שחר היו קריבין ופר העולה ושעיר הנעשה בחוץ עם תמיד של בין הערבים או דילמא הכי קאמר עם תמיד של שחר היו קריבין ופר העולה כהדדיהו ושעיר הנעשה בחוץ עם תמיד של בין הערבים ותו פר העולה לרבי אליעזר דשייריה אימת עביד ליה ותו בין לרבי אליעזר בין לרבי עקיבא אמורי חטאת אימת עביד להו אמר רבא לא משכחת לה מתקנתא אלא או לרבי אליעזר דתנא ברבי שמואל או לרבי עקיבא כדתוספתא דתנא דבי שמואל רבי אליעזר אומר יצא ועשה אילו ואיל העם ואמורי חטאת אבל פר העולה ושבעה כבשים ושעיר הנעשה בחוץ עם תמיד של בין הערבים רבי עקיבא דתוספתא מאי היא דתניא רבי עקיבא אומר פר העולה ושבעת כבשים עם תמיד של שחר היו קרבין שנאמר מלבד עולת הבקר אשר לעולת התמיד ואחר כך עבודת היום

לה 2

מסוף הספר לתחילתו · למפרע: וכל כך למה · למה צריך לומר יותר מה שקריתי לפניכם כתוב כאן: שלא להוציא לעז על ספר תורה · כשרואין אותו קורא פרשה שלישית על פה יהו סבורים שספר תורה חסר אותה פרשה: מפני כבוד ציבור · שיהו מלפים ודוממין לכך: וכייתי אחריני · שיהא מגלל לפרשה שלישית: משום פגמו וכו' · שלא יאמרו חסר הוא: ברכה שאינה צריכה · שיהא צריך לחזור ולברך: כתיקנ' · כמו שאנו אומרין אותן בתפילה: תנו רבנן שאר התפילה · השנוייה במשנה לך היא רינה תחינה בקש' מלפניך על עמך ישראל שצריכים להושע: להראות חזותו לרבים · להראות נויו של ספר תורה ותפאר' בעלים שטרח להתנאות במצוה שנאמר (שמות טו) זה אלי ואנוהו התנאה לפניו במצות לולב נאה ספר תורה נאה בקלף נאה בדיו נאה בלבלר אומן ומעבר יום הכיפורי' הביאום שם: אין מעבירין על המצות · ומהו דתימ' האי נמי אעבורי הוא שמניח זו והולך לראות זו: ומאי מצוה · יש בראייתן יש כאן מצוה משום ברוב עם הדרת מלך: קא משמע לן · דלאו מעבר הוא מאחר שאינו עסוק בה: מתני' שבעת כבשי' · של מוסף הן בחומש הפיקודים (במדבר כט): ופר העולה · נמי דמוסף עם תמיד של בין הערביים בטבילה חמישית: גמ' היכי קאמר · ר' עקיבא: ותו פר העולה לרבי אליעזר דשייריה · ולא איירי ביה איתת עבי' ליה והוא הדין נמי דאיכא לאקשויי אשעיר אלא ריש מילתא נקט: אימורי חטאת · דתנא באידך פירקי' נתנם בגגם עד שיקטירם: לא משכחת לה · לסדר עבודת היום מתקנתא במשנתינו אלא משכחת לה מתקנתא לרבי אליעזר דתנא דבי שמואל דאיירי בכולהו או לר' עקיבא דתוספתא שפירש שם את דבריו יפה בדרבי עקיבא לא גרסינן יצא ועשה: עם תמיד של שחר · בלבישה ראשונה שנא' במוספי כל הרגלים מלבד עולת הבקר אנו' מוספין עם עולת הבקר כעפי' במו' להן וילמוד יום הכיפורים מהם: ואחר כך עבודת היום ואחר כך שעיר הנעש' בחוץ · ואף על פי שהו' מן המוסף לא יכול להקדימו לעבודת היום לפי שנאמר בו ושעיר חטאת אחד מלבד חטאת הכיפורים למדנו שהשעיר חטאת הפנימי קדמו:

ואחר

ובלבד שלא ידלג מסוף הספר לתחילתו · אין לפרש מסוף תרי עשר לתחילתו דאם כן אפי' מתחילתו לסופו נמי לא דהיינו בכדי שיפסיק התורגמן אלא מסוף הספ' לכל תחילתו כלל כלל לא:

ושעיר הנעשה בחוץ עם תמיד של בין הערבי' · תימא לי מאי מספקא ליה (אם מספקא ליה) אם איתא דשעיר הנעשה בחוץ לחודיה קרב עם תמיד של בין הערבים א"כ לא ליתני במתניתין היו קרבים עם תמיד של בין הערבים בלשון רבים לא ליתני היה קרב וי"ל משו' דשייר אימורי חטאת דילמא אימורי חטאת נמי קרב עם תמיד של בין הערבים ולהכי קתני היו:

דתנא דבי שמואל · ה"ג רבי אליעזר אומר יצא ועשה אילו ואיל העם ואימורי חטאת אבל פר העולה וז' כבשים תמימים ושעיר הנעשה בחוץ עם תמיד של בין הערבים ויש ספרים שאין בהם אבל פר העולה אלא כתב בהן יצא ועשה אילו ואיל העם ואימורי חטאת ופר העולה וז' כבשים ושעיר וכו' ולא נהירא אותה גרסא דאם כן תנא דבי שמואל נמי לאו מתקנתא היא דאיכא למבעי עלה כמו אמתניתין:

ואמר

ואחר כך שעיר הנעשה בחוץ שנאמר °שעיר מלבד חטאת הכיפורים ואחר כך אילו ואיל העם ואחר כך אימורי חטאת ואח"כ תמיד של בין הערבים מאי טעמא דרבי אליעזר עביד כדכתיב עביד ברישא דתורת כהנים והדר עביד דחומש הפקודים ורבי עקיבא כדקתני טעמ' °מלבד עולת הבוקר אשר לעולת התמיד אלמא מוספין עם תמיד של שחר עביר להו ורבי אליעזר האי מלבד חטאת הכיפורי' מאי עביד ליה ההוא מיבעי ליה על מה שזה מכפר דרבי יהודה אומ' משמו אחד קרב עם תמיד של שחר וששה עם תמיד של בין הערבים רבי אלעזר בר' שמעון אומר משמו ששה קרבין עם תמיד של שחר ואחד עם תמיד של בין הערבים מאי טעמייהו דרבנן תרי קראי כתיבי כתיב מלבד עולת הבקר וכתיב °ויצא ועשה את עולתו הילבך עביד מנייהו הכא ומנייהו הכא במאי קא מיפלגי ר' יהודה סבר עביד חד כדכתיב מלבד עולת הבקר והדר עביד עבודת היום דילמ' חולשא חליש כהן גדול ור' אלעזר בר' שמעון סבר כיון דאתחיל עביד ששה דילמא פשע דלגבי עבודת היום זריז הוא דכולי עלמא מיהת חד איל הוא כמאן כר' דתניא *ר' אומר איל אחד האמור כאן הוא האמור בחומש הפקודים רבי אלעזר בר' שמעון אומר שני אילים הן אחד האמור כאן ואחד האמור בחומש הפקודים מאי טעמא דרבי דכתיב אחד ורבי אלעזר בר' שמעון מאי אחד מיוחד שבעדרו ורבי נפקא ליה ממבחר נדריך ורבי אלעזר ברבי שמעון חד בחובה וחד בנדבה וצריכי: קידש ידיו ורגליו: ת"ר *ובא אהרן אל אוהל מועד למה הוא בא להוציא את הכף ואת המחתה

שכל

ויש דעת מוטה לומר הובה תהא מובחרת כדי שילא ידי חובתו יפה:

שכל

ואחר כך שעיר הנעשה בחוץ שנאמר °שעיר מלבד חטאת הכיפורים ואחר כך אילו ואיל העם ואחר כך אימורי חטאת ואח"כ תמיד של בין הערבים מאי טעמא דרבי אליעזר עביד כדכתיב עביד ברישא דתורת כהנים והדר עביד דחומש הפקודים ורבי עקיבא כדקתני טעמ' °מלבד עולת הבוקר אשר לעולת התמיד אלמא מוספין עם תמיד של שחר עביר להו ורבי אליעזר האי מלבד חטאת הכיפורי' מאי עביד ליה ההוא מיבעי ליה על מה שזה מכפר דרבי יהודה אומ' משמו אחד קרב עם תמיד של שחר וששה עם תמיד של בין הערבים רבי אלעזר בר' שמעון אומר משמו ששה קרבין עם תמיד של שחר ואחד עם תמיד של בין הערבים מאי טעמייהו דרבנן תרי קראי כתיבי כתיב מלבד עולת הבקר וכתיב °ויצא ועשה את עולתו הילבך עביד מנייהו הכא ומנייהו הכא במאי קא מיפלגי ר' יהודה סבר עביד חד כדכתיב מלבד עולת הבקר והדר עביד עבודת היום דילמ' חולשא חליש כהן גדול ור' אלעזר בר' שמעון סבר כיון דאתחיל עביד ששה דילמא פשע דלגבי עבודת היום זריז הוא דכולי עלמא מיהת חד איל הוא כמאן כר' דתניא *ר' אומר איל אחד האמור כאן הוא האמור בחומש הפקודים רבי אלעזר בר' שמעון אומר שני אילים הן אחד האמור כאן ואחד האמור בחומש הפקודים מאי טעמא דרבי דכתיב אחד ורבי אלעזר בר' שמעון מאי אחד מיוחד שבעדרו ורבי נפקא ליה ממבחר נדריך ורבי אלעזר ברבי שמעון חד בחובה וחד בנדבה וצריכי: קידש ידיו ורגליו: ת"ר *ובא אהרן אל אוהל מועד למה הוא בא להוציא את הכף ואת המחתה

תורה אור

מסור"ש

ת"ר אור כדכתיב תורת כהני' כתיבא ברישא' הילכ' אילו ואיל העם ואימורי חטאת בתר עבודת היום והדר הולאת כף ומחתה ואחר כך מוספין ותמיד של בין הערבים דכתיב לבסוף חמש הפיקודים: האי מלבד חטאת הכיפורי' דמשמע דשעיר החיצון קוד' לאילו ואיל העם מאי עביד ליה בשלמא מלבד עולת הבוקר אלו ביום הכיפורים כתב ומרגלים לא ילף דסמיך אסידרא לתמיד הכי דתור' כהנים ברישא שלא האי דכתב ביום הכיפורים נופיה מאי עביד לי: על מה שזה מכפר וכו' מתחי' דפ"ק דשבועות (דף ג) דרש ליה הכי ועל שיש בם ידיע' בסוף ואין בם ידיעה בתחילה שעיר הנעשה בחוץ מכפר שנאמר ושעיר חטאת אחר מלבד חטא' הכיפורים על מה שזה מכפר זה מכפ' מה פרטי אילו מכפר אלא על דבר שיש בו ידיעה כדמפר' התם אף חיצון אינו מכפר וכו': משמו שלר' עקיבא: אחד מן שבע' כבשים: עביד חד' כדכת' מלבד עולת הבוקר לסמוך מקלת המוספין לעולת התמיד: והדר עביד עבודת היום: דאי אמרת כל המוספין יקריב עם תמיד של שחר דילמא חליש ולא מצי למיעבד עבודת היום והיא עיקר הכפרה: דילמא פשע: ולא עביד להו אחר עבודת היום ונמלי דחייבת דילמא חליש ליכא למיתם דלגבי עבודת היום זריז הוא ומחליף כח וכולהו מוספין לא עביד דתורת כהני' קדים ומדיך לקיים זו וזו סדר הכתוב ומדרשי המקלות: דכולי עלמא מיהת בין לרבי אליעזר בין לרבי עקיבא חד איל הוא דליבור דכולהו אמרי איל העם ולא חייבי באיל הכתוב בחומש הפיקודי' כלל: האמור כאן: בתורת כהנים ואיל אחד לעולה: ולריכי: שם דעת מוטה לומר כדבה מובחר' כדי שתהא מוקבלת ברצון

מ"ב דף ג

מכל הפרשה נאמרה על הסדר וכו' ואי כסדרן כתיבי וכן הסדר שמוליאין בגדים דלקמן ואין עבוד' חיצונה של בגדי זהב מפסקת בין עבודת היום להולאת כף ומחתה לא מצטרפא לה וכו' כבר פרשתים בפרק אמר להן הממונה (דף לג): בשעיר הנעשה בחוץ כדכתיב (במדבר כט) מלבד חטאת הכיפורי' והוא אינו כתוב כאן אבל אילו ואיל העם דווק' כתיבי הכא אחר הולאת כף ומחתה ולא מיצטריך לן לשבש סדרא דקראי: אמר קרא וילא ועשה וגומר ° וזו ילילה דלשונה המורה בפרשה הילבך על כרחך מקמי הולאת כף ומחתה עביד להו בהפסקה שביניהם לעבודת היום: אמר לבש כבר שלמא זו היא פשיטא שייה שמע מינה הפסקת חילוף בגדים בין עבודת היום להולאת כף ומחתה ורבא לא אתקפתיה דר' זירא קאי שלא לפרושי טעמא דמתניתא דמשבש קראי: ה"ג קראי כתיבי וכו' ולא גר' תרי' אינו רואה פר ושעיר הנשרפין ואילו אנן תנן הרואה את כהן גדול כשהוא קורא אינו רואה פר ושעיר ומאי חזית דמשבש קראי שביש מתנית' אמר אביי אמר קרא והמשלח והשורף מה משלח דמעיקרא אף שורף דמעיקרא אדרבה מה שורף דהשתא אף משלח דהשתא והמשלח דמעיקרא משמע רבא אמר אמר קרא יעמד חי עד מתי יהא זקוק לעמוד חי עד שעת כפרה ואימתי שעת כפרה בשעת מתן דמים ותו לא אתי משלח מצאו בשוק לכהן גדול אומר לו אישי כ"ג עשינו שליחותך מצאו בביתו אמר לו מחייה חיים עשינו שליחותו אמר רבה כי מיפטרי רבנן מהדדי בפומבדיתא אמרי הכי מחייה חיים יתן לך חיים ארוכין וטובים ומתוקנין °אתהלך לפני ה' בארצות החיים אמר רב יהודה זה מקום גישווקים °כי אורך ימים ושנות חיים ושלום יוסיפו לך וכי יש שנים של חיים ויש שני' שאינן של חיים אמר רבי אלעזר אי שנותיו של אדם המתהפכות עליו מרעה לטובה °אליכם אישים אקרא אמר רבי ברכיה אלו תלמידי חכמים שדומין לנשים ועושין גבורה כאנשים ואמר רבי ברכיה הרוצה לנסך יין על גבי המזבח ימלא גרונו של תלמידי חכמים יין שנאמר אליכם אישים אקרא ואמר רבי ברכיה אם רואה אדם שתורה פוסקת מזרעו ישא כת תלמיד חכם שנאמר °אם יזקין באדון שרשו ובעפר ימות גזעו

מריה

נכנס להקטיל קטרת של בין הערבים ולהטיב את הנרות: חיצונה הוא דלא קתני חייב של בין הערבים ומאי ״ל מפוס לכבר הלא ליס ברישא במילתיה דר"ע: ולהטיב את הנרות: הא דלא תנא להדליק את הנרות שליתה בין הערבים אבל הטבה בעבדה הוא כ"ל דלילמא ביני שמעון הלדיק פיסבת מפנה זו וכו' מתניתין דתמיד (דף לג) דתכן מי שזכה בדישון המזבח נכנס ומנה שתי נירות מזרחיות דולקות מדשן את הטאר ומניח את שו זה היס כמו כן ביני שמעון הלדיק מלמן שכבר פי' מאמת שמעון הלדיק מדשנו כו' ואם כן ביני שמעון הלדיק היו דולקין אותן שתי נירות מזרחיות עד הערב ואיכ לריך להטיב אותם ברישת ואח"כ היה עושה הלילה ולהכי נקט ולהטיב את הנרות ולא קתני להדליק מפוס דהטבה היתה קודם כדפירש: לא מפכחת לה שלא ג' מטילו: לעיל פרק אמר להן הממונה (דף לג) פירשתי: ואימא

שכל הפרשה נאמרה על הסדר חוץ מפסוק זה מאי טעמא אמר רב חסדא נמירי חמש טבילות ועשרה קידושין מובל כהן גדול ומקדש בו ביום ואי אמרת בסדרן כתיבי לא משכחת לה אלא שלש טבילות וששה קידושין מתקיף לה רבי זירא ודילמא מפסיק ליה בשעיר הנעשה בחוץ אמר אביי אמר קרא ויצא ועשה את עולתו מיצאה ראשונה עבר אילו ואיל העם רבא אמר אמ' קרא ופשט את בגדי הבד שאין ת"ל *אשר לבש כלום אדם פושט אלא מה שלובש אלא מה תלמוד לומר אשר לבש שלבש כבר מתקיף לה רבה בר רב שילא ו אמא דמפסיק ליה בשעיר הנעשה בחוץ הכתיב ויצא ועשה וכל הפרשה כולה נאמרה על הסדר והא °יקראי כתיבי °ואת חלב החטאת יקטיר המזבחה והדר ואת פר החטאת ואת שעיר החטאת ואילו אנן תנן הרואה את כהן גדול כשהוא קורא אינו רואה פר ושעיר הנשרפין ואילו אמורי חטאת בתר הכי מקטר להו אימא חוץ מפסוק זה ואילך ומאי חזית דמשבש קראי שביש מתנית' אמר אביי אמר קרא והמשלח והשורף מה משלח דמעיקרא אף שורף דמעיקרא אדרבה מה שורף דהשתא אף משלח דהשתא והמשלח דמעיקרא משמע רבא אמר אמר קרא יעמד חי עד מתי יהא זקוק לעמוד חי עד שעת כפרה ואימתי שעת כפרה בשעת מתן דמים ותו לא אתי משלח מצאו בשוק לכהן גדול אומר לו אישי כ"ג עשינו שליחותך מצאו בביתו אמר לו מחייה חיים עשינו שליחותו אמר רבה כי מיפטרי רבנן מהדדי בפומבדיתא אמרי הכי מחייה חיים יתן לך חיים ארוכין וטובים ומתוקנין °אתהלך לפני ה' בארצות החיים אמר רב יהודה זה מקום גישווקים °כי אורך ימים ושנות חיים ושלום יוסיפו לך וכי יש שנים של חיים ויש שני' שאינן של חיים אמר רבי אלעזר אי שנותיו של אדם המתהפכות עליו מרעה לטובה °אליכם אישים אקרא אמר רבי ברכיה אלו תלמידי חכמים שדומין לנשים ועושין גבורה כאנשים ואמר רבי ברכיה הרוצה לנסך יין על גבי המזבח ימלא גרונו של תלמידי חכמים יין שנאמר אליכם אישים אקרא ואמר רבי ברכיה אם רואה אדם שתורה פוסקת מזרעו ישא כת תלמיד חכם שנאמר °אם יזקין באדון שרשו ובעפר ימות גזעו

מריה

מריח מים · בני תורה: לסוף אתו שמעיה ואבטליון לאפטורי מיניה · ליטול רשות ממנו ולפרוש לכל בני הבית · לשלם · לשון גנאי הוא לפי שבאו גבני נכרים במסכת גיטין (דף נז:) : דעבדי עובדא דאהרן · רודפי שלום ·

מריח מים יפריח ועשה קציר כמו נטע: ויום טוב הי׳ עושה לאוהביו: תנו רבנן מעשה בכהן גדול אחד שיצא מבית המקדש והוו אזלי כולי עלמא בתרי׳ כיון דחזיונהו לשמעי׳ ואבטליון שבקוה לדידיה ואזלי בתר שמעיה ואבטליון לסוף אתו שמעיה ואבטליון לאיפטורי מיניה דכהן גדול אמר להן ייתון בני עממין לשלם אמרו ליה ייתון בני עממין לשלם דעבדין עובדא דאהרן ולא ייתי בר אהרן לשלם דלא עביד עובדא דאהרן:

מתני׳ כהן גדול משמש בשמונה כלים וההדיוט בארבעה בכתונת ומכנסיים ומצנפ׳ ואבנט מוסף עליו כ״ג חשן ואפוד ומעיל וציץ באלו נשאלין באורים ותומים ואין נשאלין אלא למלך ולאב בית דין ולמי שהציבור צריך בו:

גמ׳ תנו רבנן דברים שנאמר בהן שש חוטן כפול ששה משזר שמונה מעיל שנים עשר פרכת עשרים וארבעה חושן ואפוד עשרים ושמונה חוטן כפול ששה מנא לן דאמר קרא ויעשו את הכתנת שש ואת המצנפת שש ואת פארי המגבעות שש ואת מכנסי הבד שש משזר חמשה קראי כתיבי חד לגופיה דכיתנא ניהוו וחד שיהא חוטן כפול ששה וחד שיהיו שזורין וחד לשאר בגדים שלא נאמר בהן שש וחד לעכב מאי משמע דהאי שש כיתנא הוא אמר ר׳ יוסי ברבי חנינא דאמר קרא בד דבר העולה מן הקרקע בד בד ואימא עמרא איפצולי מפיצלא כיתנא נמי איפצולי מפציל כיתנא אגב לקותיה מפציל רבינא אמר מהכא פארי פשתים יהיו על ראשם ומכנסי פשתים יהיו על מתניהם אמר ליה רב אשי הא מקמי דאתי יחזקאל מאן אמרה ולטעמיך הא דאמר רב חסדא דבר זה מתורת משה רבינו לא למדנו מדברי יחזקאל בן בוזי למדנו כל בן נכר ערל לב וערל בשר לא יבא אל מקדשי [לשרתני] הא מקמי דאתי יחזקאל מאן אמרה אלא גמרא גמירי לה ואתא יחזקאל ואסמכה אקרא הכא נמי גמרא גמירי לה ואתא יחזקאל ואסמכה אקרא משזר שמונה מנא לן דכתי׳ ויעשו על שולי המעיל רימוני תכלת וארגמן ותולעת שני משזר ויליף משזר משזר מפרכת מה להלן עשרי׳ וארבע׳ אף כאן עשרי׳ וארבע׳ דהוה כל חד וחד תמני ונילף מחשן ואפוד מה להלן עשרים ושמונה אף כאן עשרים ושמונה דנין שלא נאמר בו זהב מדבר שלא נאמר בו זהב לאפוקי חושן ואפוד שנא׳ כהן זהב אדרבה דנין בגד מבגד לאפוקי פרוכת דאוהל הוא לא דנין מאבנט ודנין בגד ודבר שלא נאמר בו זהב מבגד ודבר שלא נאמר בו זהב ואין דנין דבר שאין בו זהב מדבר שיש בו זהב רב מרי אמר תעשנו כתיב תעשנו לזה ולא לאחר רב אשי אמר ועשית כתיב שיהיו כל עשיות שוות והיכי נעביד נעביד תלתא דעשרה עשרה הוו להו תלתין נעביד תרי דתשעה תשעה וחד דעשרה אמר קרא ועשית שיהיו כל עשיותיו שוות מעיל שנים עשר מנא לן דכתיב ועשית את מעיל האפוד

סיהו עשויות כל המיכין סבו שוות הילכך לא איפשר בכ״ח דסיכי ליעביד וכו׳: כליל

בליל

כליל · גדיל ואין גדיל פחות משנים: ואין דנין כלי מתכשיט כלי · רימוני׳ קשוטו של מעיל הן: ארבעה דשיתא שיתא · ארבעת מינין של שש שש דהא כאמר בו שש ואמר מר דברים שנאמר בהן שש חוטן כפול שש׳: לא דיכא ולא דייכא · אין ספק ועירעור בדב׳: וקלך פתילים · פתילים משמע תרין וכשקולך כל אחד לשנים הוה להו ד׳: רב אשי אמר · היינו טעמא דזהב ו׳ לא אפשר דכתב ביה לעשו׳ אותו בתוך התכל׳ ובתוך הארגמן משמע שיערב ממנו עם כל מין ומין: ניעביד ארבעה · המינין דתרי תרי חוטי׳ של זהב הוו להו תמני׳ של זהב: הדקינהו · קשרם יפה ועל הטבעות והבדי׳ אומ׳ שיתל׳ בטבעות בדוחק: כתב לא יסורו · שמא אין זזין מהן וכתיב והבאת את הולכי׳ ובאי׳ בתוכן: מתפרקי׳ ואינן נשמטי׳ · בראשיהן היו עבי׳ והככים ראשן אחד בדוחק בטבע׳ ובאמצע היו דקין הילכ׳ לא היו כדחקין בטבעות אלא מתפרקין והולכין לכאן ולכאן אבל אינן נשמטין לגמרי מהן לפי שהן עבים בראשיהן: דרך גדילתן · העליון למעלה והתחתון למטה: שמעמידי׳ את ציפויין · ציפוי הזהב מעמידין על ידי מסמרות לשון אחר שלא התליעו ולא נפל ציפויין: שמא תאמר · משנגנזו אבד סיברן שלא יפוצו עוד: ובטל סכויין · מה שהנו סוכין וצופין להן: שרד · לשון שריד: אילמלא

כליל תכלת ויליף תכלת מפרוכת מה להלן ששה אף כאן ששה ונילף משוליו ורימוניו מה להלן שמונ׳ אף כאן שמונה דנין כלי מכלי ואין דנין כלי מתכשיט כלי אדרבה דנין גופו מגופו ואין דנין גופו מעלמא היינו דאמרינן לשאר בגדים שלא נאמר בהן שש פרכת עשרין וארבעה ד׳ דשית׳ שיתא לא דינא ולא דיינא חושן ואפוד עשרים ושמונה מנא לן דכתיב ועשית חשן משפט מעשה חושב כמעש׳ אפד תעשנו זהב תכל׳ וארגמן ותולע׳ שני ושש משזר ארבע׳ דשיתא שיתא עשרין וארבעה זהב ארבעה הא עשרין ותמני׳ ואימא זהב נמי ששה אמר רב אחא בר יעקב אמר קרא וקצץ פתילים פתיל פתילים הרי כאן ד׳ רב אשי אמ׳ אמר קרא לעשות בתוך התכלת ובתוך הארגמן היכי נעביד נעביד ארבעה דתרי תרי הוו להו תמני׳ נעביד תרי דתרי תרי והרי. דחד חד ועשית שיהיו כל עשיותיו שוו׳ אמר רחבא אמר רב יהודה המקרע בגדי כהונ׳ לוקה שנא׳ לא יקרע מתקיף לה רב אחא בר יעקב ודילמ׳ הכי קאמר רחמנ׳ נעביד ליה שפה כי היכי דלא ניקרע מי כתיב שלא יקרע ואמר רבי אלעזר המזיח חושן מעל האפוד והמסיר בדי ארון לוקה שנאמר לא יזח ולא יסורו מתקיף לה רב אח׳ בר יעקב ודילמא כי קאמר רחמנא חדקינהו ועבדינהו שפיר כדי שלא יזח ולא יסורו מי כתב שלא יזח ושלא יסורו רבי יוסי בר חנינא רמי כתיב בטבעות הארון יהיו הבדי׳ לא יסורו ממנו וכתיב והוצא את בדיו בטבעות הא כיצד מתפרקין ואין נשמטין תני׳ נמי הכי בטבעות הארון יהיו הבדי׳ יכול לא יהיו זזין ממקומן ת״ל והוצא את בדיו בטבעות אי והוצא את בדיו יכול יהיו נכנסין ויוצאין ת״ל בטבעות הארון יהיו הבדים הא כיצד מתפרקין ואין נשמטין אמר רבי חמא בר חנינא מאי דכתי׳ עצי שטים עומדים שעומדים דרך גדילתן דבר אחר עומדים שמעמידין את צפויין דבר אחר עומדים שמא תאמר אבד סברן ובטל סכויין ת״ל עומדין שעומדין לעולם ולעולמים אמר רבי חמא בר חנינא מאי דכתיב את בגדי השרד לשרת בקודש

אלמלא

עין משפט נר מצוה

אלמלא בגדי כהונה · מעל ידיהן מקריבין הקרבנות המכפרין על ישראל: שגורדין אותן כברייתן מכליהן · כשהיו אותבין אותן בגדדין שלהן מתוך כלי אריגתן היו עושין בברייתן חלוין כדרך לבישתן ולא כשאר יריעות שגרי' טוב להתכה למדת הלבוש ולתפור במחט : ומשרדין מהן כלום ·

על משה ואח"כ הטילו על הכיור ... כתיבי אסמכתא בעלמא הוא דקמו... ויש בה עולה : דרתא · חצר : ותרע... איכה לא שער ליכנס בה לירמת סמ... תורה אור שני'

אמלא בגדי כהונה לא נשתייר משונאיהן של ישראל שריד ופליט רבי שמואל בר נחמני אמר רבי ר' שמעון תנא בגדי' שגורדין אותן כברייתן מכליהן ומשרדין מהן כלום מאי היא ריש לקיש אמר אלו מעשה מחט מיתיבי בגדי כהונ' אין עושין אותן מעשה מחט אלא מעשה אורג שנאמ' מעשה אורג אמר אביי לא נצרכא אלא לבית יד שלהם כדתני' בית יד של בגדי כהונ' נארגת בפני עצמה ונדבקת עם הבגד ומגעת עד פיסת היד אמר רחבא אמ' רב יהודה שלש ארונו' עשה בצלאל אמצעי של עץ תשעה פנימי של זהב שמונ' חיצון עשרה ומשהו והתניא אחד עשר ומשהו לא קשיא הא כמאן דאמר יש בעביו טפח הא כמאן דאמר אין בעביו טפח ומאי משהו זיר אמ' רבי יוחנן שלשה זירי' הן של מזבח ושל ארון ושל שלחן של מזבח זכה אהרן ונטלו של שלחן זכה דוד ונטלו של ארון עדיין מונח הוא כל הרוצ' ליקח יבא ויקח שמא תאמ' פחות הוא ת"ל כי מלכים ימלוכו רבי יוחנן רמי כתיב זר וקרינן זיר זכה נעשית לו זיר לא זכה זרה הימנו רבי יוחנן רמי כתיב ועשית לך ארון עץ וכתיב ועשו ארון עצי שיטים מכאן לתלמיד חכם שבני עירו מצווין לעשו' לו מלאכתו מבית ומחוץ תצפנו אמר רבא כל תלמיד חכם שאין תוכו כברו אינו תלמיד חכם אמ' אביי ואיתימא רבה בר עולא נקרא נתעב שנאמר אף כי נתעב ונאלח איש שותה כמים עולה אמר רבי שמואל בר נחמני אמר רבי יונתן מאי דכתיב למה זה מחיר ביד כסיל לקנות חכמ' ולב אין אוי להם לשונאיהן של תלמידי חכמים שעוסקין בתורה ואין בהן יראת שמים מכריז ר' ינאי חבל על דלית לי' דרתא ותרע' לדרתי' עביד אמ' להו רבא לרבנן במטותא מינייכו לא תירתון תרתי גיהנם אמר ר' יהושע בן לוי מאי דכתיב וזאת התורה אשר שם משה זכה נעשית לו סם חיים לא זכה נעשית לו סם מית' והיינו דאמר רבא דאומן לה סמא דחיי דלא אומן לה סמא דמותא אמר ר' שמואל בר נחמני ר' יונתן רמי כתי' פקודי ה' ישרי' משמחי לב וכתיב אמרת ה' צרופה זכה משמחתו לא זכה צורפתו ריש לקיש אמר מגופיה דקרא נפקא זכה צורפתו לחיים לא זכה צורפתו למיתה יראת ה' טהורה עומדת לעד אמר ר' חנינא זה הלמד תורה בטהרה מאי היא נושא אשה ואח"כ לומד תור' עדות ה' נאמנה אמר ר' חייא בר אבא נאמנ' היא להעיד בלומדי' מעש' רוקם מעשה חושב אמר ר' אלעזר שרוקמין במקום שהושבין תנא משמיה דרבי נחמיה רוקם מעשה מחט לפיכך פרצוף אחד חושב מעשה אורג לפיכך שני פרצופות : כאלו נשאלין באורים ותומים : כי אתא רב דימי אמר בגדים שכהן גדול משמש כהן משוח מלחמה משמש בהן שנאמר ובגדי הקודש אשר לאהרן יהיו לבניו אחריו למי שבא בגדולה אחריו מתיב רב אדא בר אהבה ואבריה לה כדי יכול יהא בנו של משוח מלחמה משמש תחתיו כדרך שבנו של כהן גדול משמש תחתיו ת"ל

עין משפט נר מצוה

תלמוד לומר אשר יבא אל אהל מועד מי שראוי לבא אל אהל מועד · לכפר בקודש ביום הכיפורים עליו אני אומר לך תחתיו מבניו שבנו יהיה תחתיו יצא זה שאינו ראוי וכו' דלאו כהן גדול הוא : ואם איתא · דבא' בגדים הוא משמש כל הסכה האי כמי מיחזא חזי דכתיב ביום הכפורים וכפר הכהן אשר ימשח אותו ואשר ימלא את ידו וכל מילוי ידים על ידי הבגדים הוא כדכתיב ובגדי הקדש אשר לאהרן (שמות כט) : משום איבה · אבל מדאורייתא חזי : דלית ליה איבה · דלא חיים לאיבה : ולא קמשמש · כלומר וקאמר דלא משמש משוח מלחמה בשמונה : פר כהן משיח תורה אור

תלמוד לומר שבעת ימים ילבשם הכהן תחתיו מבניו אשר יבא אל אהל מועד מי שראוי לבא אל אהל מועד ואם איתא מיחזא חזי אמר רב נחמן בר יצחק הכי קאמר כל שעיקר משיחתו לאוהל מועד יצא זה שעיקר משיחתו למלחמ' מיתיבי משוח מלחמ' אינו משמש לא בארבע' ככהן הדיוט לא בשמונ' ככהן גדול אמר ליה אביי אלא זר משוית ליה אלא ככהן גדול משום איבה ככהן הדיוט משום מעלין בקודש ולא מורידין אמר ליה רב אדא בר אבא לרבא והאי תנא דלית ליה איבה ולא קא מ"ש דתניא דברים שבין כהן גדול לכהן הדיוט פר כהן משיח ופר הבא על כל המצו' ופר יום הכיפורי' ועשירי' האיפה לא פורע ולא פורם אבל פורם הוא מלמטה וההדיוט מלמעלה ואין מטמא לקרוביו ומצוה על הבתולה ומוזהר על האלמנה ומחזיר את הרוצח ומקריב אונן ואינו אוכל ואינו חולק ונוטל חלק בראש ומקריב חלק בראש ומשמש בשמונה כלים ופטור על טומאת מקדש וקדשיו וכל עבודת יום הכיפורים אינן כשירות אלא בו וכולן נוהגות במרובה בגדים חוץ מפר הבא על כל המצות וכולן נוהגות במשוח שעבר חוץ מפר יום הכיפורים ועשירית האיפה וכולן אין נוהגות במשוח מלחמה חוץ מחמשה דברים האמורין בפרשה לא פורע ולא פורם ולא מטמא לקרוביו ומצוה על הבתולה ומוזהר על האלמנה ומחזיר את הרוצח כדברי רבי יהוד' וחכמים אומרים אינו מחזיר כי לית ליה א"ב' ברכותי' בדזוטר מיניה אית ליה יתיב רבי אבהו וקאמר ליה להא שמעת' משמיה דר' יוחנן אהדרינהו רבי אמי ורבי אסי לאפייהו איכא דאמרי רבי חייא בר אבא אמרה ואהדרינהו רבי אמי ורבי אסי לאפייהו מתקיף לה רב פפא בשלמא רבי אבהו משום יקרא דבי קיסר אלא לרבי חייא בר אבא נימרו ליה מימר לא אמר רבי יוחנן הכי כי אתא רבין אמר נשאל איתמר תניא נמי הכי בגדי' שכהן גדול משמש בהן משוח מלחמה נשאל בהן תנו רבנן כיצד שואלין השואל פניו כלפי נשאל והנשאל פניו כלפי שכינה השואל אומר ארדוף אחרי הגדוד הזה והנשאל אומר כה אמר ה' עלה והצלח רבי יהודה אומר אין צריך לומר כה אמר ה' אלא עלה והצלח אין שואלין בקול שנאמר ושאל לו ולא מהרהר בלבו שנאמר ושאל לו לפני ה' אלא כדרך שאמרה חנה בתפלתה שנאמר וחנה היא מדברת על לבה אין שואלין שני דברים כאחד ואם שאל אין מחזירין אלא אחד ואין מחזירין לו אלא ראשון שנא' היסגירוני בעלי קעילה בידו הירד שאול וגומר ויאמר ה' ירד והא אמרת אין מחזירין אלא ראשון דוד שאל שלא

וכולן נוהגות במשוח שעבר · תימא דתנן בפרק אלו הן הגולין (דף יא ב) ...

הדרן עלך בא לו

אלא כסדר והחזירו לו בסדר וכיון שידע ששאל שלא כסדר חזר ושאל כסדר שנאמר °היסגירו בעלי קעילה אותו ואת אנשי בידי שאול ויאמר ה׳ יסגירו ואם הוצרך הדבר לשנים מחזירין לו שנים שנא׳ °וישאל דוד בה׳ לאמר ארדוף אחרי הגדוד הזה האשיגנו ויאמר (ה׳) לו רדוף כי השג תשיג והצל תציל ואע״פ שנזירת נביא חוזרת גזירת אורים ותומי׳ אינה חוזר׳ שנ׳ °במשפט האורי׳ למה נקרא שמן אורים ותומים אורים שמאירין את דבריהן תומים שמשלימין את דבריהן וא״ת בגבעת בנימין מפני מה לא השלימו הם שלא ביחנו אם לנצח אם להנצח ובאחרונה שביחנו הסכימו שנאמר °ופנחס בן אלעזר בן אהרן עומד לפניו בימים ההם לאמר האוסיף עוד לצאת למלחמה עם בני בנימין אחי אם אחדל ויאמר ה׳ עלו כי מחר אתננו בידך כיצד נעשית ר׳ יוחנן אומר °בולטות ריש לקיש אומר מצטרפות והא לא כתיב בהו שמואל בר יצחק אברהם יצחק ויעקב כתיב שם והא לא כתיב בו׳ ת״ר אמר רב אחא בר יעקב שבטי ישורון כתיב שם מיתיבי °כל כהן שאינו מדבר ברוח הקודש ושכינה שורה עליו אין שואלין בו *שהרי שאל צדוק ועלתה לו׳ ואביתר ולא עלתה לו שנאמר °ויעל אביתר עד תום כל העם וגומ׳ °סיעוי הוה מסייע בהדייהו: ואין שואלין אלא למלך: מנא הני מילי *אמר רבי אבהו דאמר קרא °ולפני אלעזר הכהן יעמד ושאל לו במשפט האורים וגו׳ הוא זה מלך, וכל ישראל אתו זה משוח מלחמה וכל העדה זו סנהדרין:

הדרן עלך בא לו כהן גדול

יום הכפורים אסור באכילה ובשתיה וברחיצה ובסיכה ובנעילת הסנדל וכשתמיש המטה °והמלך והכלה ירחצו את פניהם °והחיה תנעול את הסנדל דברי רבי אליעזר וחכמים אוסרין °האוכל ככותבת הגסה כמוה וכגרעינתה °והשותה מלא לוגמיו חייב °כל האוכלים מצטרפין לכותבת וכל המשקין מצטרפין למלא לוגמיו °האוכל ושותה אין מצטרפין:

גמ׳ אסור ענוש כרת הוא אמר רבי אילא ואירימא רבי ירמיה לא נצרכה אלא לחצי שיעור הניחא למאן דאמר חצי שיעור אסור מן התורה אלא למאן דאמרי חצי שיעור מותר מן התורה מאי איכא למימר דאיתמר חצי שיעור ר׳ יוחנן אמר °אסור מן התורה ריש לקיש אמר מותר מן התורה הניחא לרבי יוחנן אלא לריש לקיש מאי איכא למימר מודה ריש לקיש שאמור מדרבנן אי הכי לא ניחייב עליה קרבן שבועה אלמה *תנן °שבועה שלא אוכל ואכל נבילות וטריפות שקצים ורמשים חייב ורבי שמעון פוטר והוינן בה אמאי חייב מושבע ועומד מהר סיני הוא רב ושמואל ורבי יוחנן דאמרי בכולל דברים המותרים עם דברים האסורין וריש לקיש אמר אי אתה מוצא אלא במפרש חצי שיעור ואליבא דרבנן או בסתם ואליבא דר׳ עקיבא דאמר אדם אוסר עצמו בכל שהוא וכי תימא כיון דאית לי׳ היתר מן התורה קא חייל קרבן שבוע׳ והתנן *שבועת העדות אינה נוהגת אלא בראויין להעיד והיינן בה למעוטי מאי רב פפא אמ׳ למעוטי מלך רב אחא בר יעקב אמר °למעוטי משחק בקוביא והא משחק בקוביא מדאורייתא מיחזא חזי ורבנן הוא דפסלוהו ולא קא חיילא °עליה שבועה שאני התם דאמר קרא °אם לא יגיד וחאי לאו בר הנדה הוא כלל וכל היכא דתני ענוש כרת לא תני אסו׳ והתני׳ °אע״פ שאמרו אסור בכולן לא אמרו ענוש כרת אלא על האוכל ושותה ועושה מלאכה בלבד הכי קאמר כשאמרו °אסור לא אמרו אלא בבחצי כשיעור אבל כשיעור ענוש כרת ואף על פי שענוש כרת אין ענוש כרת אלא אוכל ושות׳ ועושה מלאכה בלבד ואיבעית אימא כי קתני אסור אשארא דתנו רבה ורב יוסי כשאר סיפרי דבי רב מניין ליום הכיפורים שאסור ברחיצה בסיכה ובנעילת הסנדל ובתשמיש °המטה תלמוד לומר °שבתון שבות: גופא חצי שיעור רבי יוחנן אמ׳ אסור מן התורה ריש לקיש אמר מותר מן התורה רבי יוחנן אמר אסור מן התורה כיון דחזי לאצטרופי איסורא קא אכיל ריש לקיש אמר מותר מן התורה אכילה אמר רחמנא וליכא איתיביה רבי יוחנן לריש לקיש אין לי אלא כל שישנו בעונש ישנו באזהרה יכול אינו בעונש ואינו באזהרה ת״ל °כל חלב מדרבנן וקרא אסמכתא בעלמא הכי נמי מסתבר׳ דאי סלקא דעתך דאורייתא כוי ספיקא הוא איצטרי׳ קרא לאתויי ספיקא אי משום הא לא איריא קסברי כוי

מתכנו ביד: בולטות. המותרי׳ בולטות כגון עי״ן מסמנין לה״ד מגלוי ה״ע מיהודה לומר עלה וכל בולעת מיכה זה מקומה ולא בולטת במקומה והוא מגרסן: ומה לא לשנים מחזירין לו שנים שנא׳ °ויאמר דוד בה׳ לאמר ארדוף אחרי הגדוד הזה האשיגנו ויאמר (ה׳) לו רדוף כי השג תשיג והצל תציל ואע״פ שנזירת נביא חוזרת גזירת אורים ותומי׳ אינה חוזר׳ שנ׳ °במשפט האורי׳ למה נקרא שמן אורים ותומים אורים שמאירין את דבריהן תומים שמשלימין את דבריהן וא״ת בגבעת בנימין מפני מה לא השלימו הם שלא ביחנו אם לנצח אם להנצח ובאחרונה שביחנו הסכימו שנאמר °ופנחס בן אלעזר בן אהרן עומד לפניו בימים ההם לאמר האוסיף עוד לצאת למלחמה עם בני בנימין אחי אם אחדל ויאמר ה׳ עלו כי מחר אתננו בידך כיצד נעשית ר׳ יוחנן אומר °בולטות ריש לקיש אומר מצטרפות והא לא כתיב בהו שמואל בר יצחק אברהם יצחק ויעקב כתיב שם והא לא כתיב בו׳ ת״ר אמר רב אחא בר יעקב שבטי ישורון כתיב שם מיתיבי °כל כהן שאינו מדבר ברוח הקודש ושכינה שורה עליו אין שואלין בו *שהרי שאל צדוק ועלתה לו׳ ואביתר ולא עלתה לו שנאמר °ויעל אביתר עד תום כל העם וגומ׳ °סיעוי הוה מסייע בהדייהו: ואין שואלין אלא למלך: מנא הני מילי *אמר רבי אבהו דאמר קרא °ולפני אלעזר הכהן יעמד ושאל לו במשפט האורים וגו׳ הוא זה מלך, וכל ישראל אתו זה משוח מלחמה וכל העדה זו סנהדרין:

הדרן עלך בא לו כהן גדול

יום הכיפורים אסור באכילה ובשתיה וכו׳. מפרש בגמרא דכל הני מיקרו עינוי וגבי יום הכיפורי׳ ה׳ עינויי׳ כתיבי והני ה׳ הוו דמתייה בכולל אכילה: מלך. דרכו ומצוה להיות נאה שנאמר (ישעי׳ לג) מלך ביפיו תחזינה עיניך: והכלה. נרייכה נוי עד שתתבנה על בעלה וכל מלמיס יום להופתה היא קרויה כלה: וחיה. יולדת: תנעול את הסנדל. שנאמר קשה לה: דברי רבי אליעזר. אכולהו קאי מלך וכלה וחיה:

גמ׳ לחצי שיעור. כגון פחות מכותבת הגסה שהיא שיעור ליום הכיפורים כדתנן מתני׳ וכי לא מלינו שיעורא כרת ליכא איסורא מיכא: חצי שיעור. כלומר פחות מכשיעור אסור מן התורה לקמן בגמרא דרים ליה מכל חלב: מאסור מדרבנן. ומתניתין נמי מדרבנן קאמר: אי הכי. דלריש לקיש אסור מיהא מדרבנן לא ניחייב עליה קרבן שבועה הכא שלא יאכל חצי שיעור מדבר אסור ואכל לא ניחייב עליה קרבן שבועת ביטוי דהא קיימא לן במסכת שבועות (דף כז) נשבע לקיים את המלוה ולא קיים פטור או נשבע לבטל ולא בטל פטור: ורבי שמעון פוטר. מקרבן שבועה: מושבע ומעומד הוא. והוה ליה נשבע לקיים את המלוה: בכולל. שבועה שלא אוכל לא בשר שמוטה ולא בשר נבילה דתנו דחיילא אהתירא חיילא נמי לאיסורא ורבי שמעון פוטר דליית ליה איסור כולל ולא אמרי׳ מגו: ורים לקים מי אמר מגו: מהר סיני אלא באוכל חצי שיעור שאינו מושבע עליו מסיני ובשבועתו נאסר עליו במפרש שלא אוכל אפילו חצי שיעור: אליבא דרבנן. דאמרי בשבועות (דף יא ב) דהנשבע שלא אוכל אחת בכשיעור: או בסתם. מנין לאוקומה ותיהו כשאכל לא אכל אלא חצי שיעור שאינו מושבע עליו מעיקר ועל ידי שבועה שלא אוכל אחת נאסר בו:

ואליבא

ואליבא דר׳ עקיבא דאמר אדם אוסר עצמו בכל שהוא וכי תימא כיון דאית לי׳ היתר מן התורה קא חייל קרבן שבוע׳ והתנן *שבועת העדות אינה נוהגת אלא בראויין להעיד והיינן בה למעוטי מאי רב פפא אמ׳ למעוטי מלך רב אחא בר יעקב אמר °למעוטי משחק בקוביא והא משחק בקוביא מדאורייתא מיחזא חזי ורבנן הוא דפסלוהו ולא קא חיילא °עליה שבועה שאני התם דאמר קרא °אם לא יגיד וחאי לאו בר הנדה הוא כלל וכל היכא דתני ענוש כרת לא תני אסו׳ והתני׳ °אע״פ שאמרו אסור בכולן לא אמרו ענוש כרת אלא על האוכל ושותה ועושה מלאכה בלבד הכי קאמר כשאמרו °אסור לא אמרו אלא בבחצי כשיעור אבל כשיעור ענוש כרת ואף על פי שענוש כרת אין ענוש כרת אלא אוכל ושות׳ ועושה מלאכה בלבד ואיבעית אימא כי קתני אסור אשארא דתנו רבה ורב יוסי כשאר סיפרי דבי רב מניין ליום הכיפורים שאסור ברחיצה בסיכה ובנעילת הסנדל ובתשמיש °המטה תלמוד לומר °שבתון שבות: גופא חצי שיעור רבי יוחנן אמ׳ אסור מן התורה ריש לקיש אמר מותר מן התורה רבי יוחנן אמר אסור מן התורה כיון דחזי לאצטרופי איסורא קא אכיל ריש לקיש אמר מותר מן התורה אכילה אמר רחמנא וליכא איתיביה רבי יוחנן לריש לקיש אין לי אלא כל שישנו בעונש ישנו באזהרה יכול אינו בעונש ואינו באזהרה ת״ל °כל חלב מדרבנן וקרא אסמכתא בעלמא הכי נמי מסתבר׳ דאי סלקא דעתך דאורייתא כוי ספיקא הוא איצטרי׳ קרא לאתויי ספיקא אי משום הא לא איריא קסברי

כוי

מומין (ד׳ מא ב) דתניא כשהיא אומר למעוטי זכר שאין אלמוד לומר להוציא טומטום ואנדרוגינוס ופרי׳ מני מיליאמ ת״ק איצטריך קרא למעוטי כפיקא לאו מטומטום פריך שאין כולם טוין יש מהם זכר כפיקרא ימנא זכר ויש מהם נקבה אלא מאנדרוגינוס פריך דכולהו טוין דקמי שמיא גליא לו כולהו זכרי׳ או כולהו נקבות והא דקאמר התם אמר רב חסדא מחלוקת באנדרוגינוס אבל טומטום דברי הכל קרוב מספיקא דלא אתא קרא למעוטי טומטום אע״ג דלאו קמי שמיא גלי׳ אבל מקום כיון דאיכא לאוקמי מינייהו לאנדרוגינוס שיש בו נקיבות לא מסתבר לאוקמי בטומטו דשמא יקרע ויימלא זכר דטפי מסתבר לאוקמי באנדרוגינוס מבטומטו ולרבי פריך אלא מעתה בעכרן יעדר אלמה תניא הזכר ולא טומטום ואנדרוגינוס והוה לן לאוקמ׳ קרא דהזכר רק באנדרוגינוס ומסי׳ מכאן טומטום ובפרק קמא דתגיגה (ד׳ ד׳) תניא זכורך ולא טומטום ופריך איצטריך קרא למעוטי ספיקא י״ל דהתם פריך מטום דבלאו קרא הוה ידעינן דמספיק׳ לא לייתי דהיכי ליעביד לסמוך דילמא אסה הוי וקא עביד עבוד׳ בקדשי׳ לא ליסמוך דילמא גברא הוא וקא מבטל סמיכה ואע״ג דסמיכה לא מעכבא מכל מקום לא מייתי קרבן לכתחילה כדי לבטל סמיכה כדאמר בפסחי׳ בפרק האשה (ד׳ פח ב) גבי ה׳ שכתעבר ע״ו רות פסח׳ כן ומאלא יכלת באחת מהן כולן פטורין מלעשות כסח אחי מסו׳ דלא איפטר דלא מייתי ומתני במותר פ״ח מסו׳ דפסח לא בעי סמיכה והא דאמר במסכ׳ שקלים (ד׳ יח ב) ומייתי לה בפ׳ האיש מקדש (ד׳ נה) בהיה שמלאת מירוגלים למגדל עדר זכרים עולות נקבות זבחי שלמים ומקריבין אותן בלא סמיכה לפי שאין מכירין בעליהן שאי׳ התם דכבר הוקדשו ואין להם תקנה בע״א אם לא נקריבם בלא סמיכ׳ וסבק מהרע דמייתי אסה בפרק התערובו׳ (ד׳ עו) וקא מבטל סמיכה למאן דאמר סמיכה אסה מצוה לאו דאוריי׳ אתקוי נבר׳ אחי ואם תאמר והא רב לסביר בס״ם התפלת (ד׳ כח) דאנדרוגינוס ספיק׳ הוי מדמע׳ בלובן ואדום ומנלפסיק בס״ם הגרל (ד׳ סג) כרבי יוסי דאמר לא הכריעו בו אם זכר אם נקבה ובריה בפני עצמה הוא דקאמר ר׳ יוסי התם בברייתא׳ לאו דווקא

ואפילו

כוי בריה בפני עצמה היא דאי לא תימא הכי הא דאמ' רב אידי בר אבין אף כל לאתויי כוי כוי ספיקא הוא איצטרי' קרא לרבויי ספיקא אלא ברי' שאני הכא נמי ברי' שאני תנו רבנן תענו את נפשותיכם יכול ישב בחמה או בצינה כדי שיצטער ת"ל וכל מלאכ' לא תעשו מה מלאכ' שב ואל תעשה אף עינוי נפש שב ואל תעשה ואימא היכא דיתיב בשימשא וחיים ליה לא נימא ליה קום תוב בטולא יתיב בטולא וקריר ליה לא נימא ליה קום תוב בשימשא דומיא דמלאכה מה מלאכה לא חלקת בה אף ענוי לא תחלוק בו תניא אידך תענו את נפשותיכם יכול ישב בחמה ובצינה ויצטער ת"ל וכל מלאכ' לא תעשו מה מלאכ' דבר שחייבין עליו במקום אחר אף ענוי נפש שחייבין עליו במקום אחר וא' זה זה פיגול ונותר אביא פיגול ונותר שהן בכרת ולא אביא את הטבל שאינו בכרת ת"ל תענו ועניתם את נפשותיכם ריב' אביא הטבל שהוא במיתה ולא אביא את הנבילה שאינה במיתה ת"ל תענו ועניתם את נפשותיכ' ריבה אביא את הנבילה שהוא בלאו ולא אביא את החולין שאינן בלאו ת"ל תענו ועניתם את נפשותיכם ריבה אביא החולין שאינן בקום אכול ולא אביא את התרומה שהיא בקום אכול ת"ל תענו ועניתם את נפשותיכם ריבה אביא את התרומה שאינה בכל תותירו ולא אביא את הקדשים שהן בכל תותירו תלמוד לומר תענו ועניתם את נפשותיכ' ריבה ואם נפשך לומר הרי הוא אומ' והאבדתי את הנפש ההיא ענוי שהוא אבידת הנפש ואי זה זה אכילה ושתיה מאי ואם נפשך לומ' וכי תימא בעריות קא מישתעי קרא הרי הוא אומ' והאבדתי הנפש עינוי שיש בו אבידת נפש ואי זה זה אכילה ושתיה דבי ר' ישמעאל תנא נאמר כאן ענוי ונאמ' להלן ענוי מה להלן עינוי רעבון אף כאן ענוי רעבון ונילף מאם תענה את בנותי דנין ענוי דרבי' מענוי דרבים ואין דנין ענוי דרבים מענוי דיחיד ונילף מענוי דמצרי' דכתיב וירא את ענינו ואמרינן זו פרישו' דרך ארץ אלא דנין ענוי בידי שמים מענוי בידי שמים ואין דנין ענוי בידי שמים מענוי בידי אדם המאכילך מן במדבר למען ענותך רבי אמי ורבי אסי חד אמר אינו דומה מי שיש לו פת בסלו למי שאין לו פת בסלו וחד אמ' אינו דומה מי שרואה ואוכל למי שאינו רואה ואוכל אמר רב יוסף מכאן רמז לסומין שאוכלין ואין שבעין אמר אביי הילכך מאן דאית ליה סעודתא לא ליכלה אלא בימא אמר רבי זירא מאי קרא טוב מראה עינים מהלך נפש אמר ריש לקיש טוב מראה עינים באשה יותר מגופו של מעשה שנאמר טוב מראה עינים מהלך נפש כי יתן בכוס עינו יתהלך במישרים רבי אמי ורבי אסי חד אמר כל הנותן עינו

(ויקרא כג · שם כג · בראשית לא · דברים כו · שם ח · קהלת ו · משלי כג)

אתא קרא לרבויי ספיקא · בתמיה אטו קויה סמיא ספיקא הוא אי בהמה הוי אי חיה הוי: הא דאמר רב אידי בר אבין · בכריתות בפר' דם שחיט' (ד' כא) אף כל לאתויי כוי דקתני התם כל דם לא תאכלו לעוף ולבהמ' מה עוף ובהמה מיוחדים וכו': מה מלות מלאכת שבת שב ואל תעשה הוא אף מלות עינוי שב ואל תעשה דבר המבטל ממך את העינוי הוא ואין זו אלא כגון הכי דמתני' לא יאכל ולא ישתה ולא ירחץ: מה מלאכה לא חלקת בה · בכל נדדיה אסורה אף עינוי נמי שאיסורו בכל נדדיו קאמר: ילא חמה וצינה שאם ישב הרי הוא בעינוי ואם לא ישב אינו מצוה לישב: מה מלאכה דבר שחייבי' עליו במקו' אחר · כרת כי הכא כגון בשבת אף עינוי בדב' אכילה קאמ' שמצינו שחייב עליו במקום אחר כגון פיגול ונותר: ואם נפשך לומר · ואם יש בידך להשיב על זה הרי ראי' אחר' דקר' של תענו את נפשותיכ' עינוי שהו' אביד' הנפ' בתוך הלל הגוף מיירי: וכי תימא בעריו' קמשתעי קרא · כלומר עינוי דתשמיש קא משתע' קרא דתשמיש כמו אקרי עינוי כדלקמן (ד' עז) וחייבין עליו כרת במקום אחר כגון עריו': ונאמ' להלן עינוי · ויענך וירעיבך (דברים ח): ונילף מוא' תענ' את בנותי · דמוקי לי' לקמן (שם) אתשמיש: ענוי דרבי' · יום הכיפורים לכל ישראל ואכילת המן לכל ישראל: ענוי בידי שמים · יום הכיפורים מגו' מלך הוא וכן ענוי המן: ה"ג המאכילך מן במדבר וגומ' רבי אמי ורבי אסי וכו' · ולית הכא רומיא דקראי אלא קרא מפרש המאכילך למען ענותך אוכל ומעונה: אין לו פת בסלו · אוכל היום ודואג על למחר: אינו רואה ואוכל · אכילת המן טועם טעם כל המיני' ואינו רואה אלא מן:

ואפילו הכי ממעטא ליה רב לענין ביאת מקדש מדכתיב מזכר ועד נקבה זכר ודאי נקבה ודאית ולא טומטום ואנדרוגינוס והיכי אתי קרא למעוטי ספיקא וי"ל דבהסיא דרב תרי מיעוטי כתיבי דהו' מצי למיכתב מזכר ועד אדם או מנקבה ועד אדם ואתא חד מינייהו לאנדרוגינוס וחד לטומטו' ואי אנדרוגינוס זכר הוא אתי מזכר למעוטי ואי נקבה הוא אתי ועד נקב' למעוטי מטעם שהוא משונה ובבכורו' פרק על אלו מומין (ד' מא ב) גבי הא דממעט אנדרוגינוס מהזכר יתירה דכתיב גבי עולה ופריך מגי אי רבנן קסברי ספיק' הוי ואיצטרי' קרא למעוטי ספיק' התם פריך שפיר דאם בא למעוטי אפילו הוא זכר מפני שהו' משונה מספקא זכרי' אם כן נדממעטינן לי' מהזכ' שמע מינה זכר הוא ולא ספיק' אלמא לא אתא כת"ק דאמר ספיקא הוי ולפי זה שפיר אית ליה לרב דהמפלת (ד' כח ב) שפיר הסיא דרב חסדא דאית ליה גבי בכור דטומטום קדוש ומספיקא דחד מיעוטא כתב בבכור ולית ליה לאוקמינן אלא באנדרוגינוס ולא בטומטום שאם הוא זכר הוי זכר גמו' וא"ת א"כ מאי קא פריך התם לרב חסדא מערכין דממעטינ' מערך איש ומערך אשה טומטום ואנדרוגינוס ומשני שמי מכאן טומטו' ומאי קושיא התם איכא תרי קראי הזכר ואם נקבה הילכך ממעטי' לי' כמו הסיא דהמפלת ויש נומ' דהתם נריכי תרוייהו שפיר לאנדרוגינוס דאי לא כתב אלא הזכר הוה ממעטינן לי' מערך זכר אבל יהא בער' אשה דלא גרע מאשה והא דפריך ממש זכר אם נקבה לשוביא טומטו' ואנדרוגינוס ומאי קושיא הא גבי שלמי' איכא תרי מיעוטי אם זכר אם נקבה ויש לומר דגרסינן התם זכר או נקבה דכתיב בויקר' גבי שלמי' לאן דמייתי' דרים לי' בת"כ אבל אם זכר אם נקבה דכתיב בשלמי' בן בקר דרים התם פ' אלו קדשים (דף יז) לרבות ולד בעלי מומין ותמורת בעלי מומין והשתא פריך שפיר לרב חסדא דבשמי קרא לא כתב אלא חד מיעוט והוי או למעט כמו או כשב או עז פרט לנדמה ואם תאמר הא אשכחן דכתב קרא כדי שלא נטעה דפריך בפר' אלו טריפות (דף סו ב) מכדי אכן אקשקשת סמיכינן סנפיר דכתב רחמנא למה לי ומשני אי לא כתב רחמנא סנפיר ה"א מאי קשקשת [סנפיר] ואפילו דג טמא כתב רחמנא סנפיר עד דאיכא סנפיר וקשקשת וי"ל דלשון קשקשת משמע דבר שאינו שוה וחלק שהיה משכשכת בו וסנפיר נמי כך הוא ונופל בו לשון קשקשת:

כוי בריה בפני עצמו הוא · הכי בריה בפני עצמו דהכא היינו שאינו ספק חיה או בהמה אבל הא דאמר רבי יוסי בפרק אותו ואת בנו (דף פ) כוי בריה בפני עצמו הוא ולא הכריעו בו חכמים אי מין חיה או מין בהמה ההוא הוי פי' שהוא ספק חיה ספק בהמה דהא מטעינן לרבי יוסי דאמר בפרק כיסוי הדם (דף פג ב) כוי אין שוחטין אותו ביום טוב ואם שחטו אין מכסין את דמו ואי הוה בריה ולא הוה לא חיה ולא בהמה יהא מותר לשחטו לכתחילה דהא לאו בר כיסוי הוא:

עינו
הכי

עינו בכוסו עריות כולן דומות עליו כמישור וחד אמר כל הנותן עינו בכוסו כל העול' כולו דומה עליו כמישור דאגה בלב איש ישחנ' רבי אמי ורבי אסי חד אמר ישחנה מדעתו וחד אמר ישיחנה לאחרים ונחש עפר לחמו ר' אמי ורבי אסי חד אמר אפילו אוכל כל מעדני עולם טועם בהם טעם עפר וחד אמר אפילו אוכל כל מעדני עול' אין דעתו מיושב' עליו עד שיאכל עפר תניא אמר רבי יוסי בוא וראה שלא כמדת הקדוש ברוך הוא מדת בשר ודם מדת בשר ודם מקניט את חבירו יורד עמו לחייו אבל הקדוש ברוך הוא אינו כן קלל את הנחש עולה לגג מזונותיו עמו יורד למט' מזונותיו עמו קלל את כנען אוכל מה שרבו אוכל ושותה מה שרבו שות' קלל את האשה הכל רצין אחריה קלל את האדמ' הכל ניזונין הימנה זכרנו את הדגה אשר נאכל במצרים חנם רב ושמואל חד אמר דגים וחד אמר עריות מאן דאמ' דגים דכתב נאכל ומאן דאמר עריות דכתב חנם ולמאן דאמר עריות הא כתב נאכל לישנא מעליא נקט דכתיב אכלה ומחתה פיה ואמרה לא פעלתי און ולמאן דאמר דגים מאי חנם דהוו מייתן להו מהפקירא דאמר מר כשהיו ישראל שואבין מים הקב"ה מזמין להם בתוך המים דגים קטנים בכדיהן בשלמא למאן דאמר דגים אבל עריות לא פריצי בהו היינו דכתב גן נעול אחותי כלה [כו'] אלא למ"ד עריות מאי מעין חתום מהנך דאסירן לא פריצי בהו בשלמא למאן דאמר עריות היינו דכתיב וישמע משה את העם בוכה למשפחותיו על עסקי משפחותיו שנאסרו להם לשכב אצלם אלא למאן דאמר דגים מאי בוכה למשפחותיו הא והא הוא' את הקשואים ואת האבטיחים רבי אמי ורבי אסי חד אמר טעם כל המינין טעמו במן טעם חמשת המינין הללו לא טעמו בו וחד אמר טעם כל המינין טעמו טעמן וממשן והללו טעמן ולא ממשן והמן כזרע גד לבן וטעמו אמר ר' אסי עגול כגידא ולבן כמרגלית תני נמי הכי גד שדומ' לזרע פשתן בגבעולין אחרי' אומרי' גד שדומה להגדה שמושכת לבו של אדם כמים תניא אידך גד שמגיד להם לישראל אי בן תשע' לראשון ואי בן שבעה לאחרון לבן שמלבין עונותיהן של ישראל תניא רבי יוסי אומ' כשם שהנביא היה מגיד להם לישראל מה שבחורין ומה שבסדקין כך המן מגיד להם לישראל מה שבחורין ומה שבסדקין כיצד שנים שבאו לפני משה לדין זה אומר עבדי גנבת וזה אומר אתה מכרתו לי אמר להם משה לבוקר משפט למחר אם נמצא עומרו בבית רבו ראשון בידוע שזה גנבו אם נמצא עומרו בבית רבו שני בידוע שזה מכרו לו וכן איש ואשה שבאו לפני משה לדין זה אומר היא סרחה עלי והיא אומרת הוא סרח עלי אמר להם משה לבקר משפט למחר אם נמצא עומרה בבית בעלה בידוע שהיא סרחה עליו נמצא עומרה בבית אביה בידוע שהוא סרח עליה כתיב וברדת הטל על המחנה לילה [ירד המן עליו] וכתב ויצא העם ולקטו וכתב שטו העם ולקטו הא כיצד צדיקים ירד על פתח בתיהם בינונים יצאו ולקטו רשעי' שטו ולקטו כתב לחם וכתב עוגות וכתב וטחנו הא כיצד צדיקים לחם בינוני' עוגות רשעים טחנו בריחים או דכו במדוכה אמ' רב יהודה אמר רב ואיתימא רבי חמא ברבי חנינא מלמד שירד להם לישראל עם המן תכשיטי נשים דבר שנידוך במדוכה וכשלו בפרור אמ' רבי חמא מלמד שירד להם לישראל עם המן ציקי קדרה והם הביאו אליו עוד נדבה בבקר בבקר מאי בבקר בבקר א"ר שמואל בר נחמני אמר ר' יונתן מדבר שירד להם בבקר בבקר מלמד שירדו להם לישראל אבנים טובות ומרגליות עם המן והנשיאים הביאו את אבני השהם תנא נשיאים ממש וכן הוא אומר נשיאים ורוח וגשם אין והיה טעמו כטעם לשד השמן אמר רבי אבהו מה שד זה תינוק טועם בו כמה טעמים אף המן כל זמן שישראל אוכלין אותו מוצאין בו כמה טעמים איכא דאמרי לשד ממש מה שד זה מתהפך לכמה גוונין אף המן מתהפך לכמה טעמים ויאמר משה בתת ה' לכם בע"כ בשר לאכול ולחם בבקר לשבוע תנא משמיה דרבי יהושע בן קרחה בשר ששאלו שלא כהוגן ניתן להם שלא כהוגן

(משלי יב · בראשית ג · במדבר יא · משלי ל · שיר השירים ד · במדבר יא · שמות טז · במדבר יא · שמות טז · במדבר שם · שם · שם · שמות לו · שם לה · משלי כה · במדבר יא · שמות טז)

עינו בכוסו · אוהב שכרות: כל העולם דומה עליו כמישור · ממון אחרים דומה לו היתר: ישיחנה לאחרים · שמא ישיאוהו עלה: דאגה · פחד שדואג על הפסד שום דבר פן יבואהו: יורד עמו לחייו · בכל דבר שהוא יכול להקניטו ולהפסידו הוא יורד: עריות · דנאסרו להם במדבר ודגה לשון תשמיש כמו וידגו לרוב (בראשית מח): ומחתה פיה · מקנחת פיה של מטה כמו כאשר ימחה הצלחת (מלכים ב כא) כמי שמקנח את הקערה: דאמר מר · במסכת סוטה בפרק קמא (דף יא ב): לא פרלי בהו · לא היו פרוצים בעריות במצרים: הנך דאסירין · אותן שהיו נאסרות לבני נח כגון הנך דאמרי' בסנהדרין (דף נז) ערוה שב"ד של ישראל ממיתין עליה בן נח מוזהר עליה והן נכו על המוספות: הללו לא טעמו · שהן קשין לעוברו' ומניקות כדאמרינן בספרי משל אומר לאשה לא תאכלי בצל מפני התינוק: והוא כזרע גד לבן אמר רבי אסי · זרע הגד אינו לבן אבל עגול הוא והכי קאמר קרא והוא עגול כזרע גד ולבן כמרגלית: כגידא · גרעין של אלייכדרי סדומה לזרע פשתן שגם הוא עגול: שמלבין עונותיהן · מתוך שהיו דואגים שמא לא ירד מן למחר היו משעבדים לבם למקו': אם בן תשעה וכו' · לפי שנאמר (שמות טז) וימודו בעומר בין שליקט הרבה בין שליקט מעט מולא עומר לגולגולת ואם נמלא יתר בבית הראשון בידוע שבן תשעה לראשון הוא ואם בבית האחרון בידוע שבן אחרון הוא: הוא סרח עלי · ותובעתו כתובתה: ירד המן עליו · אלמא בתוך המחנה יורד וכתב ויצא העם ולקטו יצאה מחוץ למחנה משמע וכתב שטו משמע למקום רחוק כמו משוט בארץ (איוב א): לחם · משמע אפוי: עוגות · משמע קודם אפייה: תכשיטי נשים · בשמים שהן דוכות במדוכה ומתקשטות בהן להגיה ריחן ערב לבעליהן: ציקי קדירה · תבלין לתבשיל ערב ומבושם: שירדו להן אבנים טובות · הביאו נדבה מאה שמולאין בבקר בבקר כשיולאין ללקוט את המן שנאמר וילקטו אותו בבקר בבקר: נשיאים ממש · עננים היו: שד זה תינוק מולא בו כל מיני טעמים · שהשם אוכלת:

לחם

לחם ששאלו כהוגן ניתן להן כהוגן מכאן
למדה תורה דרך ארץ שלא יאכל אדם בשר
אלא בלילה והאמר אביי האי מאן דאית ליה
סעודת׳ לא לאכלי׳ אלא ביממא כעין יממא
קא אמרינן אמר רב אחא בר יעקב בתחלה
היו ישראל דומין כתרנגולי׳ שמנקרין באשפה
עד שבא משה וקבע להם זמן סעוד׳ °הבשר
עורנו בין שיניהם וכתב °עד חדש ימים הא
ביצד בינונים לאלחר מתו רשעים מצטערין
והולכין עד חדש ימים וישמחו אמ׳ ריש לקי׳
אלי תיקרי וישמחו אלא וישחטו מלמד
שנתחייבו שונאיהן של ישראל שחיטה שטוח
תנא משמיה דר׳ יהושע בן קרחה אל תיקרי
שטוח אלא שחוט מלמד שירד להם לישרא׳
עם המן דבר שמעון שחיטה אמר ר׳ וכי מכאן
אתה למד והלא כבר נאמר °וימטר עליהם

כעפר שאר וכחול הים עוף כנף *ותניא יר׳ אומר °וזכחת כאשר צויתיך מלמד שנצטוה משה על הושט ועל
הקנה על רוב אחד בעוף ועל רוב שנים בבהמה אלא מה תלמוד לומר שטוח מלמד שירד להם משטיחין
משטיחין כעיב לחם וכתב שמן וכתב דבש אמר רבי יוסי ברבי חנינא לנערים לחם לזקנים שמן לתינוקות
דבש כתב שליו וקרינן סליו אמר רבי חנינא צדיקים אוכלין אותו בשלוה רשעים אוכלין אותו ודומה להן
בסילוין אמר רב חנין בר רבא ארבעה מיני סליו הן ואלו הן שיכלי וקיבלי ופסיוני ושליו מעלי׳ דכולהו שיכלי
גריע׳ דכולהו שליו והוי כציפורת׳ ומותבינן לה בתנור׳ ותפח והוה מלי תנור׳ ומסקינן ליה אתליסר ריפי ואחרונה
אינה נאכלת אלא על ידי תערובת רב יהודה משתכח ליה בי דני רב חסדא משתכח ליה בי ציבי רבא מייתי
ליה אריסי׳ כל יומא יומא חד לא אייתי אמר מאי האי סליק לאיגרא שמעיה לינוקא דקאמר °שמעתי ותרגז
בטני אמר שמע מינה נח נפשיה דרב חסדא ובדיל רבה אכיל תלמידא כתב °ותעל שכבת הטל וכתב °וברדת
הטל אמר רבי יוסי ברבי חנינא טל מלמעלה וטל מלמטה ודומה כמו שמונה בקופסא דק מחוספס אמר ריש
לקיש דבר שנימוח על פיסת היד רבי יוחנן אמר דבר שנבלע במאתים וארבעים ושמונה אברים מחוספס טוב׳
הוי אמר רב נחמן בר יצחק מחספס כתב תנו רבנן °לחם אבירים אכל איש לחם שמלאכי השרת אוכלין אותו
דברי ר׳ עקיבא וכשנאמרו דברי׳ לפני ר׳ ישמעאל אמר להם צאו ואמרו לו לעקיבא עקיבא טעית׳ וכי מלאכי
השרת אוכלין לחם והלא כבר נאמר °לחם לא אכלתי ומים לא שתיתי אלא מה אני מקיים אבירים לחם
שנבלע במאתים וארבעים ושמונה איברים אלא מה אני מקיים °ויתד תהיה לך על אזניך ויצאת שמה חוץ
דברים שתגרי אומות העולם מוכרין אותן להם ר׳ אלעזר בן פרטא אומר אף דברים שתגרי אומות העולם
מוכרין להן מן מפיגן אלא מה אני מקיים ויתד תהיה לך על אזניך לאחר שפ״ח אמר הקב״ה אני אמרתי יהיו
כמלאכי השרת עכשיו אני ממריח אותם שלש פרסאות דכתיב °ויחני על הירדן מכית הישימות עד אבל
השיטים ואמר רבה בר בר חנה לדידי חזי לי ההוא אתרא והויא תלתא פרסי ותנא כשנפנין אין נפנין לא
לפניהן ולא לצדדיהן אלא לאחוריהן °ועתה נפשנו יבשה אין כל אמרו עתיד מן זה שתיפח כמעיהם כלום יש
ילוד אשה שמכנים ואינו מוציא וכשנאמרו דברים לפני רבי ישמעאל אמר להם אל תיקרי אבירים אלא
איברים דבר שנבלע במאתים וארבעים ושמונה איברים אלא מה אני מקיים ויתד תהיה לך על אזניך כדברים
שבאין להם ממדינת הים דבר אחר לחם אבירים אכל איש

זה יהושע

זה יהושע שירד לו מן כנגד כל ישראל כתיב
הכא איש וכתיב התם °קח לך את יהושע בן
נון איש אשר רוח בו ואימ׳ משה דכתיב
°והאיש משה ענו אמר דנין איש מאיש ואין
דנין איש מוהאיש שאלו תלמידיו את רבי
שמעון בן יוחי מפני מה לא ירד להם לישרא׳
מן פעם אח׳ בשנה אמר להם אמשול לכם
משל למה הדבר דומה למלך בשר ודם שיש
לו בן אחד פסק לו מזונותיו פעם אחת בשנה
ולא היה מקביל פני אביו אלא פעם אחת
בשנ׳ עמד ופסק מזונותיו בכל יום והי׳ מקביל
פני אביו כל יום אף ישראל מי שיש לו ארבע
וחמשה בנים היה דואג ואומר שמא לא ירד
מן למח׳ ונמצאו כולן מתי׳ ברעב נמצאו כולן
מכווני׳ את לבם לאביהן שבשמים דבר אחר
שהיו אוכלין אותו כשהוא חם דבר אחר
מפני משאוי הדרך *וכבר היה רבי טרפון
ורבי ישמעאל וזקנים יושבין ועוסקין בפרשת
המן והיה רבי אלעזר המודעי יושב ביניהן
נענה רבי אלעזר המודעי ואמר מן שירד
להן לישראל היה גבוה ששים אמה אמ׳ לו
רבי טרפון מודעי עד מתי אתה מגבב דברים
ומביא עלינו אמר לו רבי מקרא אני דורש
°חמש עשרה אמה מלמעלה גברו המים
ויכסו ההרים וכי חמש עשרה אמה בעמק
חמש עשר׳ בשפלה חמש עשרה בהרים וכי
מיא שורי שורי קיימי ועוד תיבה היכי סגיא
אלא נבקעו כל מעינו׳ תהום רבה עד דאשוו
מיא בהדי טורי והדר חמש עשרה אמה
מלמעלה גברו המים וכי אי זה מדה מרובה
*מדה טובה או מדת פורענות הוי אומר
מדה טובה ממדת פורענות במדת פורענות
הוא אומר °וארובות השמים נפתחו במדה
טובה הוא אומר °ויצו שחקים ממעל ודלתי
שמים פתח וימטר עליהם מן לאכול ודגן שמים נתן למו כמה ארובות יש
בדלת ארבע ארבע הרי כאן שמונה ונמצ׳ מן שירד להם לישראל גבוה ששים
אמה תניא איסי בן יהודה אומר מן שירד להם לישראל היה מתגבר ועולה עד
שרואין אותו כל מלכי מזרח ומערב שנאמר °תערוך לפני שלחן נגד צוררי [וגו׳ כוסי רויה] אמר אביי שמע׳
מינ׳ כסא דדוד לעלמא דאתי מאתן ועשרין וחד לונא מחזיק שנאמר כוסי רויה רויה בגימטריא הכי הוו הא
לא דמי התם בארבעין יומין הכא חדא שעתא התם לכולי עלמא הכא לישראל לחודיה ונפיש להו טפי רבי
אלעזר המודעי פתיחה פתיחה גמר: אסו׳ באכילה: הני חמשה ענויין כנגד מי אמ׳ רב חסדא כנגד חמשה
ענויין שבתורה °ובעשור °ואך בעשור °שבת שבתון °ושבת שבתון °והיתה לכם הני חמשה הוו ואנן שיתא
תנן שתיה בכלל אכילה היא דאמר ריש לקיש מניין *לשתיה שהיא בכלל אכילה שנא׳ °ואכלת לפני ה׳
אלהיך מעשר דגנך תירושך ויצהרך תירו׳ חמרא הוא וקרי ליה ואכלת ממאי ודילמא דאכליה על ידי אניגרון
דאמר רבה בר שמואל *אניגרון מיא דסילקא אכסיגרון מיא דכולהו שליקי אלא אמר רב אחא בר יעקב
מהכא °ונתתה הכסף בכל אשר תאוה נפשך בבקר ובצאן ביין ובשכר שכר שתייה הוא וקרייה רחמנא ואכלת
ממאי ודילמא הכא נמי דאכלי׳ על ידי אניגרון שכר מידי דמשכר ודילמא דבילה קעילית דתני׳ *אכל
דבילה קעילית ושתה דבש וחלב ונכנס למקדש

לח

חייב

הני חמשה עינויין כנגד מי׳ תימ׳ לי דהכא קאמר סתמא
דהש״ס דחמשה הווין ובסמוך פריך סתמ׳ דהש״ס ואכן
שיתא תנן וי״ל דהא דקאמ׳ הכא הני ה׳ עינויין כנגד מי לאו סתמ׳
דהש״ס קאמ׳ לה אלא מילתא דרב חסדא היא הכל וכי האי גוונא
איכא בריש פרק אלו מציאות
(דף כא) דמיבעיא ליה וכמה אמר
רבי יצחק קב בארבע אמות ובתר
הכי פריך אי דרך נפילה אפי׳ טובא
נמי כו׳ ואם כן מאי קמיבעיא ליה
מעיקרא וכמה לימא דרך נפילה
ואפי׳ טובא אלא ר׳ יצחק הוא דקאמ׳
וכמה וכי האי גוונא יש לפרש
בפרק לא יחפור (ד׳ כג ב) גבי וכמה
כמלא רחב חלון:

ובעשור אך בעשור שבת
שבתון שבת שבתון
והית׳ לכם כך היא הגירס׳ ברוב
ספרי׳ ודבר תימ׳ הוא מאד דלא
מייתי להו כסדר שהם כתובי׳
בתורה אלא לגמרי מלמטה למעלה
קא מייתי להו ובעשור בפרש׳ פנחס
ואך בעשור שבת שבתון בפר׳ אמור
אל הכהנים ושבת שבתון והיתה
לכם באחרי מות אלא שוהיתה לכם
כת׳ ברישא ונרא׳ לי דלהכי מייתי
ובעשור ברישא משום דמיניה נפק׳
לן לעיל (דף עד ג) פירושו דעיקו
כדאמר לעיל יכול ישב בחמה
ובציניה וילטער תלמוד לומר כל
מלאכ׳ לא תעשו והיינו ההוא קרא
דובעשור דכתב ביה ועניתם את
נפשותיכם כל מלאכה לא תעשו
וכיון דכתב לבסוף קא מייתי
לכולהו מלמטה למעלה ויש ספרים
שגורסין שבת שבתון אך בעשור
ובעשור והיתה לכם ועל אותה
גירס׳ אין אדם יכול ליתן טעם:

הני חמשה הוו ואכן שיתא תנן
תימא לי דבקראי נמי כתיבי
שיתא תרי באחרי מות ושלש באמור
אל הכהנים וחד בפנחס וכ״ל דכי
כל הנפש אשר לא תעונה לא קא
חשיב דלא קחשיב אלא ציוויין תענו
ועניתם אבל הא דלא ציווי הוא
לא קא חשיב:

גמר

חייב אלא יליף שכר שכר מנזיר מה להלן יין
אף כאן יין ותירוש חמרא הוא והתניא
הנודר מן התירוש אסור בכל מיני מתיק'
ומותר ביין ולאו חמר' הוא והכתיב ותירוש
ינובב בתולו' דבר הבא מן התירוש ינובב
בתולות והכתיב ותירוש יקביך יפרוצו
דבר הבא מן התירוש יקביך יפרוצו והא
כתיב זנות ויין ותירוש יקח לב אלא דכולי
עלמא תירוש חמרא הוא ובנדרים הלך אחר
לשון בני אדם ואמאי קרי ליה יין ואמאי קרי
ליה תירוש יין שמביא יללה לעולם תירוש
שכל המתגרה בו נעשה רש רב כהנא רמי
כתיב תירש וקרינן תירוש זכה נעשה ראש
לא זכה נעשה רש והיינו דרבא דרבא רמי
כת' ישמח וקרינן ישמח זכה משמחו לא זכה
משממו והיינו דאמר רבא חמרא וריחני
פקחין רחיצה וסיכה מנא לן דאיקרי עינוי
דכתיב לחם חמודות לא אכלתי ובשר ויין
לא בא אל פי וסוך לא סכתי מאי לחם
חמודות לא אכלתי אמר רב יהודה בריה
דרב שמואל בר שילת אפילו נהמא דחיטי
רכייתא לא אכל ומנא לן דחשיב כעינוי
דכתיב ויאמר אלי אל תירא דניאל כי מן
היום הראשון אשר נתת את לבך להבין
ולהתענות לפני אלהיך נשמעו דבריך ואני
באתי בדבריך כי חמודות אתה אשכחן
סיכה רחיצה מנא לן אמר רב זוטרא ברבי
טוביה אמ' קרא ותבא כמים בקרבו וכשמן
בעצמותיו ואימא כשתיה דומיא דשמן מה
שמן מאבראי אף מים מאבראי והא תנא
איפכ' קא נסיב לה דתנן מניין לסיכה שהיא
כשתיה ביום הכיפורים אף על פי שאין ראיה
לדבר זכר לדבר שנא' ותבא כמים בקרבו
וכשמן בעצמותיו אלא אמר רב אשי רחיצה מגופיה דקרא שמיע ליה דכתיב
וסוך לא סכתי מאי ואני באתי בדבריך היינו דכתיב ושבעים איש מזקני
ישראל ויאוניה בן שפן עומד בתוכם עומדי' לפניהם ואיש מקטרתו בידו
ועתר ענן הקטור' עולה וישלח תבנית יד ויקחני בציצית ראשי ותשא אותי
רוח בין הארץ ובין השמים ותבא אותי ירושלימ' במראות אלהים אל פתח
שער הפנימית הפונה צפונה אשר

שם

שם מושב סמל הקנא' המקנה ויבא אותי אל
חצר בית ה' הפנימית והנה פתח היכל ה' בין
האולם ובין המזבח כב"ה איש אחוריהן אל
היכל ה' ופניה' קדמה והמה משתחוי' קדמה
לשמש ממשמע שנאמ' ופניהן קדמה איני
יודע שאחוריהם אל היכל ה' אא מה תלמוד
לומר אחוריהם אל היכל ה' מלמד שהיו
פורעין עצמן והיו מתריזין כלפי מטה אמר לו
הקדוש ברוך הוא למיכאל מיכאל סרחה
אומתך אמר לפניו רבונו של עולם דיי לטובי'
שבהם אמ' לו אני שורף אות' ולטובי' שבהם מיד ויאמ' (ל) [אל ה'] איש
לבוש הבדי' ויאמר בוא אל בינות לגלגל אל תחת לכרוב ומלא חפניך גחלי
אש מבינות לכרובים וזרוק על העיר ויבא לעיני מיד וישלח הכרוב את ידו
מבינו' לכרובי' אל האש אשר בינו' הכרובים וישא ויתן אל חפני לבוש
הבדים ויקח ויצא אמר רב חנא בר ביזנא אמר ר' שמעון חסידא אילמלא
לא נצטננו גחלי' מידו של כרוב לידו של גבריאל לא נשתיירו משונאיהן של
ישראל שריד ופליט וכתיב והנה האיש לבוש בדים אשר הקסת במתניו
משיב דבר לאמר עשיתי כאשר צויתני ואי בעית אימא רחיצה דאיקרי ענוי
מנא לן מהכא דכתיב ולאביתר הכהן אמר המלך ענתו' לך על שדך כי
איש מות אתה וביום הזה לא אמיתך כי נשאת [את] ארון ה' לפני דוד אבי וכי
התענית בכל אשר התענה אבי וכתיב ביה בדוד כי אמרו העם רעב ועיף
וצמא במדבר רעב מלחם וצמא ממים עיף ממאי לאו מרחיצה ודילמא
מנעילת הסנדל אלא אמר רבי יצחק מהכא מים קרים על נפש עיפה
ודילמא משתיה מי כתיב בנפש עיפה על נפש עיפה כתיב ונעילת הסנדל
מנא לן דכתיב ודוד עולה במעלה הזיתים עולה ובוכה וראש לו חפוי
(ו) [והוא] הולך יחף יחף ממאי לאו מנעילת הסנדל ודילמ' מסוסי' ומרטק' אלא
אמר רב נחמן בר יצחק מהכא לך ופתחת השק מעל מתניך ונעלך תחלוץ
מעל רגליך וכתיב ויעש כן הלך ערום ויחף יחף ממאי לאו מנעילת
הסנדל ואימא במנעלים המטולאים דאי לא תימא הכי ערום ערום ממש
אלא מבגדי' בלויים הכא נמי במנעלין המטולאין אלא אמר רב נחמן בר
יצחק מהכא מנעי רגלך מיחף וגרונך מצמאה מנעי עצמך מן החטא כדי
שלא יבא רגלך לידי יחוף מנעי לשונך מדברים בטלים כדי שלא יבא גרונך
לידי צמאה תשמיש המטה דאיקרי ענוי מנא לן דכתיב אם תענה את
בנותי ואם תקח נשים

אם

כי נשאת את ארון ה' לפני דוד אבי · כשהיה בורח מפני אבשלום :
וכי התענית בכל אשר התענה אבי · למדנו שנקראת בריחתו של
דוד מפני אבשלום עינוי וכתיב כי אמרו העם רעב ועיף וצמא
במדבר : מים קרים על נפש
עיפה · אלמא מרחיצה מיקרי עיף
ולא ממניעת הסנדל וקרי ליה
עינוי דכתב בכל אשר התענה אבי :
ומרטקא טוט הסוס : ויעש כן ·
בישעיה כתב ישעיה לא היה רגיל
במרכבת סוסים ויחף דידיה
במניעת סנדל הוא והוא יגלה על
ייחוף דדוד כמי דמניעלת הסנדל
הוא : שלא יבוא רגלך לידי יחוף ·
בגלותך בגולה :

אם

משום

אם תענה מת שמיש ואם תקח מצרות ואימא
אידי ואידי מצרו' מי כתיב אם תקח ואם תקח
כתי' ואימא אידי ואידי מצרות חד לצרו' דידי'
וחד לצרות דאתיין ליה מעלמא דומיא דאם
תקח מי כתיב אם תקח ואם תענה אם תענה
ואם תקח כתיב אמר ליה רב פפא לאביי הא
תשמיש גופה איקרי עינוי דכתיב °וישכב
אותה ויענה אמר ליה התם שעינה מביאות
אחרות תנו רבנן ח'אסור לרחוץ מקצת גופו
ככל גופו ט'ואם היה מלוכלך בטיט ובצואה
רוחץ כדרכו ואינו חושש י'אסו' לסוך מקצת
גופו ככל גופו כ'ואם היה חולה או שהיו לו חטטין בראשו סך כדרכו ואינו חושש
תנא *דבי מנשה רבן שמעון בן גמליאל אומר ל'מדיחה אשה ידה אחת במים
ונותנת פת לתינוק ואינה חוששת אמרו עליו על שמאי הזקן שלא רצה
להאכיל בידו אחת וגזרו עליו להאכיל בשתי ידים מאי טעמא אמר אביי
משו' שיבתא תנו רבנן מ'ההולך להקביל פני אביו או פני רבו או פני מי
שגדול ממנו עובר עד צוארו במים ואינו חושש איבעיא להו נ'הרב אצל
תלמיד מאי תא שמע דאמר רב יצחק בר בר חנה אנא חזיתיה לזעירי דאזל
לגבי רב חייא בר אשי תלמידיה רב אשי אמר ההוא רב חייא בר אשי הוא
דאזל לגביה דזעירי רביה רבא שרא לבני עבר ימינא למעבר במיא לנטורי
פירי אמר ליה אביי לרבא תניא דמסייע לך ס'שומרי פירות עוברין עד צוארן
במים ואין חוששין רב יוסף שרא להו לבני בי תרבו לעבר במיא למיתי
לפירקא למיזל לא שרא להו אמר ליה אביי אם כן אתה מכשילן לעתיד
לבא איכ' דאמרי שרא להו למיתי ע'ושרא להו למיזל אמר ליה אביי בשלמא
למיתי לחיי אלא למיזל מאי טעמא כדי שלא תהא מכשילן לעתיד לבא רב
יהודה ורב שמואל בר רב יהודה הוו קיימי אגודא דנהר פפא אמברא
דחצדר והוה קאי רמי בר פפא מהך גיסא רמא להו קלא מהו למיעבר למיתי
לגבייכו למשאל שמעתא אמר לי' רב יהודה רב ושמואל דאמרי תרוייהו
עובר ובלבד שלא יוציא ידו מתחת חפת חלוקו איכא דאמרי אמר ליה רב
שמואל בר רב יהודה תנינא עובר ובלבד שלא יוציא ידו מתחת חפת חלוקו
מתקיף לה רב יוסף ובחול כי האי גוונא מי שרי והכתי' °וימד אלף באמה
ויעבירני במים מי אפסי' מכאן שמות' לעבור עד אפסיים וימד אלף ויעבירני
במים מים ברכים מכאן שמותר לעבור עד ברכי' וימד אלף ויעבירני מי
מתנים מכאן שמות' לעבור עד מתנים מכאן ואילך וימד אלף נחל אשר לא
אוכל לעבור אמר אביי שאני נחל דרדיפי מיא יכול יעבירנו בסיחוי תלמוד
לומר °כי גאו המים מי שחו מאי מי שחו שיוטא שכן קורין לשייטא סייחא
יכול יעברנו בבורני קטנה ת"ל °בל תלך בו אני שיט יכול יעבירנו בבורני
גדולה תלמוד לומר °וצי אדיר לא יעברנו מאי משמ' כדמתרגם רב יוסף לא
תזיל ביה בספינת ציידין ובורני רבתי לא תגוזינה אמר רבי יהודה בן פזי אף
מלאך המות אין לו רשות לעבור בתוכו כתב הכא בל תלך בו אני שיט
וכתב התם °משוט בארץ אמר רבי פנחס משו' רב הונא צפוראה מעין
היוצא מבית קדשי הקדשים בתחילה דומה לקרני חגבי' כיון שהגיע לפתח
היכל נעשה כחוט של שתי כיון שהגיע לאולם נעשה כחוט של ערב כיון
שהגיע אל פתח עזרה נעשה כפי פך קטן והיינו דתנן רבי אליעזר בן
יעקב אומ' מים מפכין

משום שיבתא· פרש"י רוח רעה השורה על הידים שלא נטלן שחרית ור"ת מפרש דבלא נתינת פת לתינוק מותר ליטול ידיו שחרית ביום הכיפורים דלא גרע ממלוכלכות בטיט ובצואה דאמרי' שרוחץ כדרכו ואינו חושש ואין לך מלוכלך בטיט ובצואה יותר ממה שלא נטל ידיו שחרית שאינו רשאי ליגע לפיו ולחוטמו ולאזניו ולעיניו כדאמ' בפ"ח שרצים (ד' קח ב) יד לפה תקצץ וכו' משום בת מלך ושיבתא דהכא ענין אחר הוא שורה על האוכל כשבא ליתן פת לתינוק בן ד' וה' שנים והוזקקו אם לא נטל ידיו באותה שעה אע"פ שכבר נטלן שחרית ומה שהעולם אין נזהרי' עכשיו בזה לפי שאין אותה רוח רעה שור' באלו המלכיו' כמו שאין נזהרין על הגילוי ועל הזוגות:

מכאן

אם תענה ותשמיש· להשבית עונתן: ואם תקח מצרות· השביעו כמשמעו שלא יוסיף להן צרו: ה"ג וקיימ' אידי ואידי מצרו' מי כתב אם תקח ואם תקח כתב ואימא אידי ואידי מצרו' חד לצרו' דידיה וחד לצרות דאתיין לי' מעלמא דומיא דואם תקח מי כתב אם תקח ואם תענה אם תענה ואם תקח כתב· והכי פירושא ואימא אידי ואידי מצרו' וה"ק אם תענה את בנותי ליקח נשים עליהן מי כתב אם תענה אם תקח לאיהוי אם תקח פי' דאם תענה ואם תקח כתב מילתא אחריתי היא: ואימא אידי ואידי מצרות חד לצרות דידי'· שלא יעשה בלהה וזלפה גבירות שוות להן והדר אשביעיה אם תקח נשים דהיינו צרות דאתיין להו לבתר הכי מעלמא והכי מסתבר' דומיא דואם תקח: מי כתב אם תקח ואם תענה· צרות דעלמא קשות להן מן האמהות ובריתא הוה ליה לאשבועיה אצרו' דעלמא והדר הוה ליה לאשבועיה אצרות דידיה דלא מיפתעי איכים הכי להזהירו תחילה על הקל ולבסוף על הקשה: מביאות אחרות· שהיתה מתאוה לו ולא בא עליה בעונתה ביומי' שעמדה אצלו ואני שמעתי שעינה מביאו' אחרות שבא עליה שלא כדרכה וקשיא לי אם כן הימא אם תענה את בנותי נמי הכי אשבעיה שלא יענה אותן מביאות אחרו' ועוד שעינה בביאות אחרות תיבעי לי': מדיחה את ידה· לפי שרוח רעה שור' על הלחם הנלקח בידי' שלא נטלן שחרי' ושם השד שבתא: שלא רצה להאכיל בידו אחת· אפי' ידו אחת לא היה נוטל לתת פת לבנו קטן ביום הכיפורי': ואינו חושש· משום רחיצה: לנטורי פירי· שהיו להם פרדסים בעבר הנהר: בי תרבו· שם הכפר: לפירקא· שהיו דורשין ביום הכיפורים: לעתיד לבא· לשנה אחרת לא יבואו הואיל ולא התרתם לעבור את המים ולחזור: אמברא דחצדר· מקום מעבר הנהר נול חצדר: מתחת חפת· שפת חלוקו להגביה שולי חלוקו על זרועו דאינו נראה כמלבוש אלא כנושאה על כתיפו ואמר מר (שבת ד' קמז) היוצא בטלית מקופלת על כתיפו בשבת חייב חטאת: כי האי גוונא· דקתני לעיל עד צוארו במי' והאיכא סכנה שלא ישטפוהו המים: וימד אלף· המלאך הראה ליחזקאל כמה אלף היוצא מבית קדשי הקדשים תחילתו כחוט והולך וגדל וכל אלף אמה אורך משילא חוץ לירושלים לא היה עמוק אלא מי אפסים מי קרסולין: וימד אלף· שכיות והעמיקו עד ברכים מכאן ואילך קרי לי' אשר לא אוכל לעבור אלמא אסור לעבור למעלה ממתנים: שאני נחל· היוצא מבית קדשי הקדשים שהיו מימיו רודפים הולכים מהר ושוטפים: בסיחוי· בשייט: ת"ל כי גאו המים מי שחו· ראויות לשוט: *לפתח בית דוד· היא ציון חוץ לירושלים:

מפכים

עין משפט נר מצוה

טו ה מיי' פ"ג מה' שביתת עשור הל' י סמג לאוין סט ועשין לג טוש"ע א"ח סי' תריג סעי' א
טז ו מיי' שם הל' ט וסמג שם טוש"ע א"ח סי' תריד
יז ז מיי' שם הל' ג
יח ח מיי' שם הל' ו סמג לאוין סט טוש"ע א"ח סי' תריג סעי' ט וסי' תקנד סעי' יג וסי' מא סעי' ד
יט ט מיי' טוש"ע שם סי' תריג סעי' ז
כ י מיי' שם הל' ו וסמ"ג וטוש"ע שם סעי' ח
כא כ מיי' שם טוש"ע שם סעי' ט ומי' כח סעי' ד
כב כס"מ שם

מפכין עתידין להיו' יוצאין מתחת מפתן
הבית מכאן ואילך היה מתגבר ועולה עד
שמגיע לפתח בית דוד כיון שהגיע לפתח
בית דוד נעשה כנחל שוטף שבו רוחצין זבין
וזבות נדות ויולדות שנאמר °ביום ההוא
יהיה מקור נפתח לבית דוד וליושבי ירושלם
לחטאת ולנדה אמר רב יוסף מכאן רמז לנדה
שצריכה לישב עד צוארה במים וליתא
הילכתא כוותיה (תינח יום הכיפורים דליכא
מנעל) שבת דאיכא מנעל מאי אמ' נחמיה
חתניה דבי נשיאה אנא חזיתיה לרבי אמי ור'
אסי דמטו עורקומא דמיא °ועברוה דרך מלבוש תינח מנעל סנדל מאי
איכא למימר אמר רב ריחומי אנא חזיתיה לרבינא דעבר דרך מלבוש רב
אשי אמר °סנדל לכתחילה לא ריש גלותא איקלע להגרוניא לבי רב נתן
רפרם וכולהו רבנן אתו לפירקא רבינא לא אתא למחר בעי רפרם לאפוקי
לרבינא מדעתיה דריש גלותא אמר ליה מאי טעמא לא אתא מר לפירקא
אמר ליה הוה כאיב לי כרעאי איבעי לך למיסם מסאני גבא דכרעא הוה
איבעי לך למרמא סנדלא אמר ליה עורקמא דמיא הוה באורחא איבעי לך
למעבריה דרך מלבוש אמר ליה לא סבר לה מר להא דאמר רב אשי סנדל
לכתחלה לא תני יהודה בר גרוגרות °אסור לישב על גבי טינא ביום
הכיפורים אמר רבי יהושע בן לוי וכטינא מטפחת אמר אבי °וכטופח על
מנת להטפיח אמר רב יהודה °מותר להצטנן בפירות רב יהודה מצטנן
בקרא רבה מצטנן בינוקא רבא מצטנן בכסא דכספא אמר רב פפא °כסא
דכספא מלא אסור חסר שרי דפטרא אידי ואידי אסור משום דמישחל שחיל
רב פפא אמר כסא דכספא חסר נמי אסור משום דמזדריב זעירא בר חמא
אושפיזכנין דרבי אמי ורבי אסי ורבי יהושע בן לוי ודכולהו רבנן דקיסרי
הוה אמר ליה לרב יוסף ברי' דר' יהושע ב"ל בר אריא תא אימא לך מילתא
מעלייתא דהוה עביד אבוך מטפחת היה לו בערב יום הכיפורים °ושורה
אותה במים ועושה אותה כמין כלים נגובין ולמחר מקנח בה פניו ידיו ורגליו
ערב תשעה באב שורה אותה במים ולמחר מעביר' על גבי עיניו וכן כי אתא
רבה בר מרי אמר °בערב תשעה באב מביאין לו מטפחת ושורה אותה
במים ומניחה תחת מראשותיו ולמחר מקנח פניו ידיו ורגליו בערב יום
הכיפורים מביאין לו מטפחת ושורה אותה במים ועשה אותה כמין כלים
נגובין ולמחר מעבירה על גבי עיניו אמרו ליה רבי יעקב לרבי ירמיה בר
תחליפא איפכא אמרת לן ואותיבנך סחיטה אמר רב מנשיא בר תחליפא
אמר רב עמרם אמר רבה בר בר חנה שאלו את ר' אלעזר זקן ויושב בישיבה
צריך ליטול רשות להתיר בכורות או אינו צריך מאי קא מבעיא להו הכי
קא מבעיא להו כי הא דאמר רב אידי בר אבין דבר זה הניחו להם לבי
נשיאה כדי להתגדר בו צריך ליטול רשות או דילמא כיון דזקן ויושב בישיבה
אין צריך עמד רבי צדוק בן חלוקה על רגליו ואמר אני ראיתי את רבי יוסי בן
זימרא שזקן ויושב בישיבה היה ועמד במעלה מזקנו של זה ונטל רשו' להתיר
בכורות אמר ליה ר' אבא לא כך היה מעשה אלא כך היה מעשה רבי יוסי בן
זימרא כהן היה והכי קא מבעיא ליה הלכה כרבי מאיר דאמר *החשוד בדבר לא דנו ולא מעידו או
דילמא הלכה כרבן שמעון בן גמליאל קאמר נאמן הוא על של חבירו ואינו נאמן על של עצמו ופשט
ליה °הלכה כרבן שמעון בן גמליאל ותו קא מבעיא להו מהו לצאת בסנדל של

מפכין· כמין הפך הן כשמגיעין למפתן ההיכל: מכאן רמז לנדה· מדלא קרי ליה ראוי לנדה עד שמתגבר כנחל שוטף שמגיע לפתח בית דוד רמז שצריך לטבילת מים עמוקים שתשב בהן עד צוארה ואע"ג דלא רמיז קרא עד צוארה רמיז מיהא דניהוו עמוקי' עמוק קצת וזה כראוי: תתינח יום הכיפורים לא גרסינן וה"נ שבת דאיכא מנעל מאי· מי שרי לעבור במים או דילמא חיישינן דילמא נפקי מכרעיה ואתי לאיתויי: ועברוה דרך מלבוש· בנעליהם עברו אותו· סנדל מאי· שאינו יכול להדקו ולקשרו יפה ברגלו כמו מנעל: איקלע להגרוניא· ושבת הוה: לפירקא· לדרשא דריש גלותא: מדעתיה דריש גלותא· שלא ישנאהו: איבעי לך למירמא סנדל· שהוא רחב: על גבי טינא· שליחלוח הטיט הוי עונג קרוב לרחיצה: מטפחת· מקיאה מים: מלא אסיר שמא ישפכו מים על בשרו: משחל שחיל· פולט מים שבולע טריסט"יישא בלעז: דמזדריב· מחליק ונשמט מידו וישפכו' המים עליו: מטפחת· סודר כמין כלים נגובי' ואני שמעתי דה"ג ערב יום הכיפורים מביאין לו מטפחת ומקנח בה ידיו ולמחר פושטה ומעבירה על עיניו והיא לחה קצת מקינוח הידים דאתמול: איפכא אמרת לן· בתשע' באב עושה אותן כמין כלים נגובים ובערב יום הכיפורים לא אמרת עושה אותן כמין כלי' נגובים ואותיבנך סחיטה לשון ששמעתי הכי קאמר איפכא אמר' לן ערב תשעה באב מקנח בה ידיו ולמחר פושטה וכו' וערב יום הכיפורים שורה אותה במי' ועושה אותה כמין כלים נגובים ואותיבנך סחיטה דכמין כלים נגובים עדיין יש כדי לסחוט: שאלו את רבי אלעזר· גרסי' והוא רבי אלעזר בן פדת זקן ויושב בישיבה ופו' אמרינן בסנהדרין (דף ה) שאין חכם מתיר את הבכור ביחיד לראות את מומו אלא אם כן נטל רשות מן הנשיא פעם אחת והכי מיבעיא להו דאם זקן יושב בישיבת סנהדרין הוא מי צריך רשות או לא והא דנקט לה הכא משום דבעי למימר ותו קמבעיא להו מהו לצאת בסנדל של שעם ביום הכיפורים: דבר זה· נטילת הרשות: להתגדר· לשון גדולה: למעלה מזקנו של זה· לפני זקינו של נשיא זה שבדורנו: כהנים חשודין על מומי הבכור להתיר את האסור ולא להטיל בו מום לפי שהבכור בזמן הזה אין לו תקנה אלא אם כן יש בו מום ועל הכהן ליטפל בו משנתנוהו לו לשומרו ולזונו דרבי מאיר ודרבן שמעון במסכת בכורות (דף לה): ותו קמבעיא להו· קניה ר' אלעזר:

שעם

מכאן רמז לנדה שצריכה ליסב עד צוארה במים· שאלו מקמי רב יהודה גאון זצ"ל טבילת נדה מדאורייתא' מנלן והשיב קל וחומר ממנגעים ור"ת פי' דנפקא מדכתיב במי נדה ודרשינן במסכ' ע"ז (דף עה ב) מים שהנדה טובלת בהן ור"י פירש מדכתיב והדוה בנדתה ודרשינן בפרק במה אשה (דף סד ב) בנדתה תהא עד שתבא במים:

שקיטע

עין משפט נר מצוה

כג א טוש"ע א"ה סי' קח סעי' ד
כד ב מיי' פ"ג מה' שביתת עשור הל' ט סמג לאוין סט טוש"ע א"ח סי' תריג סעי' ט
כה ג מיי' שם הלכה ס' טוש"ע שם נסג"ס
כו ד טוש"ע שם סי' תקנד סעי' יד נסג"ס
כז ה מיי' פ"ג מה' בכורות הלכה יז סמג עשין ריא טוש"ע י"ד סי' שיד סעי' ג

שעם

עין משפט נר מצוה

הקיטע יוצא בקב שלו דברי רבי מאיר ורבי יוסי אוסר׳ בפרק במה אשה (ד׳ סו) פרש״י משום דלאו תכשיט הוא ומשמע האסר ליה משו׳ דחשוב כמשוי ולא הוי מנעל אלא של עור אבל של עץ לא וכן משמע בגמרא התם דקאמר דלרבי מאיר הלכה בקב הקיטע הלכה כסירה דחשיב מנעל ולרבי יוסי הלכה פסולה דלא חשיב מנעל ור״ת הקשה דהא מסקינן הכא דפליגי אי חיישינן דילמא משתמיט ואתי [illegible]

טעם׳ אין נותא מקורין פוי׳: בתעני׳ ציבור׳ הכנזר על הגשמי׳ דתנן במסכת תענית (ד׳ יב ב) אסור בנעילת הסנדל: בדסיטני׳ מין טעם: בדהוצי׳ סנדל של כפות תמרים: בדיבלי׳ של עשבים: יוצא בקב שלו׳ בשבת קב אש״קלא: ור׳ יוסי אוסר׳ קסבר תורה אור לאו מנעל הוא היאיל ואינו עוס בכל ואפילו הכי שוין שאסור לצאת בו ביום הכיפורים דלאו אף על גב דלרבי יוסי לאו מנעל הוא אפ״הכי אסיר והוא הדין לשל טעם: כתיתין׳ התינוקות בגדי׳ קטנות שהם נוחות לו לממוך סוקו עליהם: טמא׳ מקבל טומאה דלאו פשוטי כלי עץ הוא: מנעל הוא׳ הילכך ביום הכיפורים אסור אבל דהיטני ודהוצא לאו מנעל נינהו: מותרין בכולן׳ בכל הני דמתני׳ אכילה ושתייה ורחיצה וסיכה: איכשי עבדו לי׳ גדולים עשו לו והתורה הזהירה גדולי׳ על הקטני׳ שלא יעשו להם בידים דבר האסור כדאמרי׳ במסכ׳ יבמות (ד׳ קיד) לא תאכלום לא תאכילום להזהיר גדולים על הקטנים: לא איפטר מאתמול׳ ויהא ישן כל הלילה והם ברגליו: הא מותרין לכתחילה קתני׳ שאם בא לימלך אומרי׳ לו האכילהו ורחוץ אותו והאי ספיר ידע דהיום עשאו לו: מיא חמימי׳ לרחילה: ומשחא׳ לסוך: ביעתא בכותחא׳ בני׳ בכותח: תבורי מאני׳ להפקיר לו כלים לשבר ולמלאות תאותו: מאני גזיזי דפחרא׳ כלים סדוקים של חרס בדמים קלים: אין מונעין תכשיטי׳ וכו׳ בריית׳ היא ומייתינן לה ברים בתולה נישא׳ בכתובות סרי שהיה טבחו טבוח ויינו מזוג ומת אביו של חתן או אמה של כלה מכניסין את המת לחדר ואת החתן ואת הכלה לחופה ובועל בעילת מצוה ופורש ואחר כך קוברי׳ את המת ואין מונעין תכשיטין מן הכל׳ מחמ׳ האבל כל שלשים יום אלמא כל שלשים בעי כוי: אם מחמת סכנת עקרב׳ מקום שיש לחוש לעקרבים מותר כל אדם לנעול: בגרעינתה

שעם ביום הכיפורים עמד רבי יצחק בר נחמני על רגליו ואמר אני ראיתי את רבי יהושע בן לוי שיצא בסנדל של שעם בי״ה ואטינא ליה בתענית ציבו מאי א״ל לא שנא אמ׳ רבה בר בר חנה אני ראיתי את רבי אלעזר דמן נגוה שיצא בסנדל של שעם בתענית ציבור ואמינ׳ ליה ביום הכיפורי׳ מאי א״ל לא שנא רב יהודה נפיק בדהיטני אביי נפיק בדהוצי ובא נפיק בדיבלי רבה בר רב זוזנא כריך סודרא אכרעיה ונפיק מתיב רמי בר חמא הקיטע יצא בקב שלו דברי רבי מאיר ורבי יוסי אוס׳ ותני עלה ושוין שאסו׳ לצאת בו ביו׳ הכיפורי׳ אמ׳ אביי התם דאית ביה כתיתין ומשו׳ תענוג אמ׳ ליה רבא ואי לאו מנא הוא כתיתין משוי ליה מנא ועוד כל תענוג דלאו מנעל הוא ביום הכפורי׳ מי אסור והא רבה בר רב הונא הוה כריך סודרא אכרעי׳ ונפיק ועוד מדקתני סיפא אם יש לו בית קבול כתיתין טמא מכלל דרישא לאו בדאית ליה כתיתין עסיקינן אלא אמ׳ רבא לעולם דכ״ע מנעל הוא ובשבת בהא פליגי מר סבר גזרינן דילמא משתמיט ואתי לאתויי ד׳ אמות ומר סבר לא גזרינן תנו רבנן יתינוקות מותרין בכולן חוץ מנעילת הסנדל מאי שנא נעילת הסנדל דאמרי אינשי עברו ליה הנך נמי אמרי אינשי עבדו ליה רחיצה וסיכה אימר מאתמול עבדי ליה סנדל נמי אימר מאתמול עבדי ליה סנדל לא איפשר דמאת מול עבדי ליה דאמר שמוא׳ האי מאן דבעי למיטעם טעמא דמיתותא ליסיים מסאני וליגני והא מותרין לכתחילה קתני אלא הנך דלאו ריבתייהו גזרו בהו רבנן הנך דרביתייהו הוא לא גזרו בהו רבנן דאמר אביי אמרה לי אם רביתיה דינוק׳ מיא חמימי ומישחא גדל פורתא ביעתא בכותחא גדל פורתא תבורי מאני כי הא דרבה זבין להו מאני גזיזי דפחר׳ לבניה ומתברי להו: **המלך והכלה ירחצו את פניהם:** מתני׳ מני רבי חנניא בן תרדיון היא דתניא המלך והכלה לא ירחצו את פניהם רבי חנניא בן תרדיון אומר משום רבי אליעזר המלך והכלה ירחצו את פניהם החיה לא תנעול את הסנדל רבי חנניא בן תרדיון אומ׳ משו׳ רבי אליעזר החיה תנעול את הסנדל מאי טעמא מלך משו׳ דכת׳ מלך ביפיו תחזינה עיניך כלה מאי טעמא כדי שלא תתגנה על בעלה אמר ליה רב לרבי חייא כלה עד כמה אמר ליה כדתניא אין מונעין תכשיטין מן הכלה כל שלשי׳ יום החיה תנעול את הסנדל משו׳ צינה אמר שמואל אם מחמת סכנת עקרב מותר: **האוכל ככותבת הגסה:** בעי רב פפא

ככותבת

הקיטע יוצא בקב שלו׳ פרש״י [illegible]

דר׳ יוסי משום דילמא מיפסיק ואתי כפיל איכו יכול לזוז משם עד שיחזו׳ ויכעלנו ועוד [illegible] (דף סו) דאין טמא מדרס משום דלא סמיך עילויה ואי כפרש״י והלא אין סמך גדול מזה ומיהו אור״י [illegible] קב צריך לו כל כך שהוא נשען על מקלות שבידיו כדרך החיגרים ואינו נשען כלל על הקב והייכו סמיכות [illegible]

[illegible] קב אי נכנס בו לעזרה אם לאו כדקתני גבי סמיכות יש לומר מילתא דפשיטא היא [illegible] אי כמי כיון דגבוה מן הקרקע ואינו מלוכלך מילתא דפשיטא היא דנכנסי׳ בו ולפר״ [illegible] אלו׳ בשבת דהייכו סמוכות שלו דכולי עלמא יוצאין בהן בשבת ואפי׳ לפי׳ הר״ב פורי [illegible] הסמוכו׳ ואי איפס׳ לו ליגך בלא מקלות ואפילו הכי לא אסר להו ועוד יש ראייה [illegible]

בגרעינתה׳ [illegible] וכגרעינתה קאמר כמוה [illegible] דילמא הכי [illegible]תה: אוסלא [illegible]ם בקליפתה [illegible]: קים להו [illegible] דכל׳ שיעור [illegible] היא הכי מילי [illegible] אבל הכא אסר [illegible]כל כמה דלא [illegible]י הוא: נטלו [illegible]ה קולין כהג [illegible]יו אלא במפה [illegible]ת הדעת וחוץ [illegible]בירך אחריו: הא

ככותבת שאמרו בגרעינתה או כלא גרעינת׳ בעי רב אשי עצם כשעורה בקליפת׳ או בלא קליפתה בלחה או ביבשה רב אשי לא מבעי׳ ליה הא דרב פפא גסה איתמ׳ כל כמה דגסה רב פפא לא מיבעיא ליה הא דרב אשי לחה שיבולת מיקרי שלא בקליפת׳ אושלא מיקרי אמר רבא אמר רב יהוד כותבת הגס׳ שאמרו יתיר׳ מכביצ׳ וקים להו לרבנן דבהכי מיתבא דעתי׳ בציר מהכי לא מיתב׳ דעתי׳ מיתיבי מעש׳ והביאו לרבן יוחנן בן זכאי לטעו׳ את התבשיל ולרבן גמליאל שתי כותבות ודלי של מים ואמרו העלום לסוכה ותני עלה לא מפני שהלכה כך אלא שרצו להחמי׳ על עצמן וכשנתנו לו לרבי צדוק אוכל פחות מכביצה נטלו במפה ואכלו חוץ לסוכה ולא בירך אחריו הא

כותבת הגסה בגרעינתה או שלא בגרעינתה׳ פרש״י איכו מיושב דמאי קא מיבעי׳ לי׳ [illegible] הספקא ליה אי וכגרעינתה ממש קאמר או דילמא כו כגרעינתה כמו הלך ועסה [illegible] ס כנככותב׳ הגס׳ דריסא הייכו בלא גרעינתה מ״מ נמי מספקא ליה תפסוט דעל כך [illegible] עיכתה מכדי לא סוו להדדי דאי אפסר לנמנס סיהו פוין כותבת בלא גרעין [illegible]

[illegible]

הא כביצה בעי סוכה ואי סלק' דעתך כותבת הגסה שאמרו יתירה מכביצה השתא שתי כותבות בלא גרעינן לא הוו כביצה כותבת הגסה וגרעינתה מי הוי יתירה מכביצה אמר ר' ירמיה אין שתי כותבות בלא גרעינתן לא הוו כביצה כותבת הגסה וגרעינתה הוי יתירה מכביצה אמר רב פפא היינו דאמרי אינשי תרי קבי דתמרי חד קבא דקשייתא וסריה רבא אמר התם היינו טעמא משום דהוו ליה פרי *ופירי לא בעו סוכה מיתיבי אמר ר' כשהיינו לומדי' תורה אצל רבי אלעזר בן שמוע הביאו לפנינו תאנים וענבים ואכלנום אכילת עראי חוץ לסוכה אכילת עראי אין אכילת קבע לא אימ' אכלנום כאכילת עראי חוץ לסוכ' איבעי' אימ' אכלנום אכילת קבע ואכלנו פת אכילת עראי בהדייהו חוץ לסוכ' לימא מסייע ליה *לפיכך אם השלים כמיני תרגומא יצא ואי סלקא דעתך פירי בעו סוכה ליתני פירות מאי מיני תרגימא פירות ואיבעית אימא באתרא דלא שכיחי פירי רב זביד אמר כותבת הגסה שאמרו חסרה מכביצה דתנן *בית שמאי אומרי' שאור בכזית חמץ בככותבת *והוינן בה מאי טעמא דבית שמאי נכתוב רחמנא חמץ ולא בעי שאור ואנא אמינ' ומה חמץ שאין חמוצו קשה אסור בכזית שאור שחמוצו קש' לא כל שכן מדפלגינהו רחמנ' לימר' לך שיעורו של זה לא כשיעורו של זה שאור בכזית וחמץ בככותבת ואי סלקא דעתך כותבת הגסה שאמרו יתירה מכביצה מכ"ד בית שמאי אשיעורא דנפיש מכזית קא מהדרי ליתני כביצה ואי נמי כי הדדי נינהו ניתני כביצה אלא לאו שמע מינה כותבת פחותה מכביצה ממאי דילמא לעולם אימא לך כותבת הגסה שאמרו יתירה מכביצה הא סתמא כביצה ואי נמי כי הדדי נינהו והדא מינייהו נקט אלא מהכא *עד כמה מזמנין עד כזית דברי ר' מאיר רבי יהודה אומר עד כביצה במאי קא מיפלגי רבי מאיר סבר ואכלת זו אכילה ושבעת זו שתיה ואכילה בכזית ור' יהודה סבר ואכלת ושבעת אכילה שיש בה שביעה ואי זו זה כביצה ואי סלקא דעתך כותבת הגסה שאמרו יתירה מכביצה השתא כביצה שבועי משבעא דעתא לא מיתבא אלא לאו שמע מינה כותבת הגסה שאמרו פחות מכביצה כביצ' משבעא ככותבת מיתבא דעתיה תניא רבי אומר

כל

הא כביצה בעי סוכה: אלמא שתי כותבות דאמרן לעיל לא שלכה כן פחותות הן מכביצה: שתי כותבות בלא גרעינן: שאכלן רבן גמליאל בסוכה ואמרו עלייהו לא שלכה כן: תרי קבי דתמרי בגרעיניהן הוו קבא דקשייתא: וסריה יש בהן קב גרעינין ויותר תורה אור אלמא הגרעין יותר מן הכותבת וסריה לשון עודף כמו סרח העודף (שמות כו): הם הסלים: י"ד סעודות שאדם חייב לאכול בסוכה לדברי רבי אליעזר במס' סוכה: תרגימא: ליפתן: שאור בכזית: לענין בל יראה ובל ימצא: שיעורו של זה לא כשיעורו של זה: על כרחך דחמץ כפים מכזית ולהכי כתב שאור דאי לא כתביה וגמר מחמץ הוה אמינא דיו לבא מן הדין להיות כנדון ולא מיחייב עליה אלא בשיעורא רבה להכי כתביה דחמצא לחייוביה אכזית דאילו בפחות מכזית ליכא למימר דלא תהא דאיה חמורה מאכילה דכתם אכילה בכזית על כרחך החמור בכזית והקל ביותר מכזית: מכדי בית שמאי לא אמרו ככותבת אלא משום דבעו שיעור חמץ טפי משל שאור שהוא בכזי' מדאיצטריך קרא למכתביהו ואם תאמר שיעור פחות מככותבת והוא יתר על כזית היו מטעי' בו ואם כביצה פחותה מככותבת ליתני כביצה ואי נמי כי הדדי נינהו ליתני כביצה שהוא שנוי במשנה יותר מככותבת לענין טומאת אוכלין: כותבת סתמא כביצה: ובית שמאי כותבת סתמא אמור: מזמנין: מברכין על המזון אחריו:

כל השיעורין כולן בכזי' חוץ מטומא' אוכלין ששינה הכתוב במשמען ושינו חכמים בשיעורן ורמזה לדבר יום הכיפורים מאי שינה הכתוב במשמעו מלא תעונה ומאי שינו חכמים בשיעוריה בכותבת ומאי ראיה לדבר יום הכיפורים דאי מהתם הוה אמינא אורח' דקרא הוא טומא' אוכלין כביצ' מנלן אמר ר' אבהו אמר ר' אלעזר דאמ' קר' מכל האוכל אשר יאכל אוכל הבא מחמת אוכל ואיזה זה ביצת תרנגולת ואימא גדי מחוסר שחיטה ואימא בנפקועה טעון קריעה ואימא ביצת בר יוכני תפסת מרובה לא תפסת תפסת מועט תפסת ואימא ביעתא דציפורת' דזוטר טוב' ר' אבהו דידיה אמר מכל האוכל אשר יאכל אוכל שאתה אוכלו בבת אחת ושיערו חכמים אין בית הבליעה מחזיק יותר מביצת תרנגולת אמר ר' אלעזר האוכל חלב בזמן הזה צריך שיכתוב לו שיעור שמא יבא בית דין אחר וירבה בשיעורין מאי ירבה בשיעורין איניט' דמחייבי קרבן אכזי' קטן והתני' * אשר לא תעשנה בשגגה ואשם השב מידיעתו מביא קרבן על שגגתו לא שב מידיעתו אין מבי' קרבן על שגגתו אלא הלא מחייבי קרבן עד דאיכא כזית גדול ולמאי דסליק אדעתי' מעיקר' דמחייבי קרבן אכזי' קטן מאי ירבה בשיעורין שמא ירב' בקרבנו מחמת שיעורין אמר ר' יוחנן שעורין ועונשין הלכה למשה מסיני עונשין מכת' כתיבי אלא ה"ק אמר ר' יוחנן שיעורי' של עונשין הלכ' למשה מסיני תניא נמי הכי שיעורין של עונשין הלכה למשה מסיני אחרים אומרים בית דינו של יעבץ תיקנום *והכתיב אלה המצו' שאין נביא רשאי להדש דבר מעתה אלא שכחום וחזרו ויסדן: השותה מלא לוגמיו: אמר רב יהודה אמר שמואל לא מלא לוגמיו ממש אלא כל שאילו יסלקנו לצד אחד ויראה כמלא לוגמיו והא אנן תנן מלא לוגמיו אימ' כמלא לוגמיו מיתיבי כמה ישתה ויהא חייב בית שמאי אומרים רביעית וב"ה אומרים מלוא לוגמיו ר' יהודה אומר משום רבי אליעזר כמלוא לוגמיו ר' יהודה בן בתיר' אומר כדי גמיעה מי עדיפא ממתניתין דאוקימנא כדי שיראה ה"נ כדי שיראה אי הכי היינו ר' אליעזר איכ' בינייהו מלא לוגמיו דחוק מתקיף לה רב הושעיא אם כן הוה ליה מקולי בית שמאי ומחומרי בית הלל אמר ליה

כי

עין משפט נר מצוה

כי אתשיל בעוג מלך הבשן אתשיל דהוו ליה בית שמאי לחומרא מתקיף לה ר' זירא מאי שנא אכיל' דכל חד וחד בכותבת ומאי שנ' שתיה דכל חד וחד בדידיה אמר ליה אביי קים להו לרבנן בכותבת דבהכי מיתבא דעתיה בציר מהכי לא מיתבא בשתי' בדידי' מיתב' דעתיה בדחבריה לא מיתבא דעתיה מתקיף לה רבי זירא וכל העולם כולו בכותבת ועוג מלך הבשן בכותבת אמר ליה אביי קים להו לרבנן דבהכי מיתבא דעתי' בציר מהכי לא מיתבא דעתיה מיהו כולי עלמא טובא ועוג מלך הבשן פורתא מתקיף לה רבי זירא בשר שמן בכותבת ולולבי גפנים בכותבת אמר ליה אביי קים להו לרבנן דבהכי מיתבא דעתיה בציר מהכי לא מיתב' דעתיה מיהו בשר שמן טוב' לולבי גפני' פורת' מתקיף לה רבא כזית בכדי אכילת פרס וכותב' בכדי אכילת פרס א"ל אביי קים להו לרבנן דבהכי מיתבא דעתיה בטפי מהכי לא מיתבא דעתי' מתקי' לה רבא כותבת בכדי אכילת פרס חצי פרס בכדי אכילת פרס א"ל רב פפא הנח לטומאת גוויה דלאו דאורייתא היא ומי אמר רב פפא הכי והכתיב °ולא תטמאו בהם ונטמתם בם ואמר רב פפא מכאן שטומאת גוויה דאוריית' מדרבנן וקרא אסמכתא בעלמא: כל האוכלין: אמר רב פפא אכל אומצא ומילחא מצטרף ואף ע"ג דלאו אכילה היא כיון דאכלי אינשי מצטרפין אמר ריש לקיש *ציר שעל גבי ירק מצטרף לככותבת ביום הכיפורים פשיטא מהו דתימא משקה הוא קמשמע לן כל אכשורי אוכלא אוכלא הוא אמר ריש לקיש האוכל *אכילה גסה ביום הכיפורים פטור מאי טעמא °אשר לא תעונ' כתיב פרט למזיק אמר רבי ירמיה אמר ריש לקיש זר שאכל תרומה אכילה גסה משלם את הקרן ואינו משלם את החומש °כי יאכל פרט למזיק אמר רבי ירמיה אמר ר' יוחנן זר שכוסס

מסור' הש"ס

כי מיתסיל בבי מדרש הך דלעיל כמה ישתה ויהא חייב לענין עוג מלך הבשן כלומר לענין אדם כענקים אתשיל והוו להו בית שמאי לחומרא דמחייבי ברביעית: כזית בכדי אכילת פרס · קים לן (כריתות דף יב ב) בכל אות' איסורין ששיעורן בכזית שאם שהה בין תחילת אכילת השיעור לגמר אכילתו יותר מכדי אכילת פרס אין מצטרף עד שיאכל כל השיעו' בתוך כדי שהיית שעורה והיא אכיל' חצי ככר ששיערו בו את העירוב שהוא מזון שתי סעודות כדתנן הבא לבית המנוגע שתלה הכתוב שהייתו לטמא בגדי' בשיעור אכיל': כותבת בכדי אכילת פרס בתמיה יום הכיפורים ששיעור אכילתו בכותבת אף הוא שיעורו לצירוף אכילתו בכדי אכיל' פרס ואם שהה יותר מכאן אין מצטרף ופטור והא כיון דשיעורו גדול בעי שהייה טפי לצירוף אכילתו והסת' קולא דפטרי ליה: בטפי מהכי · אם שהה יותר מיכן לא מייתבא דעתיה ויום הכיפורים בייסוב הדעת תליא מילתא דכתיב אשר לא תעונה (ויקר' כג): הני פרס · ששיעורו לפסול את הגוויה לאוכל אוכלין טמאין הוי פרס כפסל גופו מלאכול בתרומה והוי פרס שיעור גדול הוא כשתי ביצים שוחקות כדאמרי' בעירובין (דף פג) ואף ביה משוינן שהיית צירופו בכדי אכילת פרס ותו לא כיון דשיעורא רבה הוא בטפי מהכי ליצטרף: הנח לטומא' גוויה דלאו דאורייתא · ואקילו רבנן בה: ולא תטמאו בהם · גבי אכיל' כתב אל תשקצו את נפשותיכ' דהיינו אכילה ולא תטמאו בהם לא זו היא אזהרת טומאה שהרי אין ישראל מוזהרין מליטמא דכתיב אמור אל הכהנים וגו' (ויקרא כא) כהנים מוזהרין ואין ישראל מוזהרין אלא אזהרת אכילתן וכתיב ונטמת' בם משמ' שעל ידי אכילתן תטמאו: מכאן לטומאת גוויה · על ידי אוכלין טמאין דאורייתא: מדרבנן · דקרא לאו לטומאה אתא שאין לך דבר מטמא אדם על ידי אכילה אלא נבלת עוף טהור: אלא אסמכת' בעלמא · ועיקר קרא דרשינן בפרק אמר להן הממונה (דף לט) אדם מטמא עצמו מעט מטמאין אותו הרבה: אומצא · ומילחא · שעליה: אכשורי אוכלא · משקה הבא לתקן את האוכל אוכלא הוא: אכילה גסה · שאכל לילי יום הכיפורים על השבע שהיה שבע מסעודה שהפסיק בה וכל מה שאכל משתשיכה אכילה גסה היתה ושלא להנאה: פרט למזיק · זה שאינו מבטל ממנו שום עינוי על ידי אכילה זו אלא מזיק הוא את עצמו: זר שאכל תרומה · בשוגג שחייבו הכתו' תשלומי קרן וחומש פטור אם אכלה על השבע: פרט למזיק את התרומה: שכוסס

וגרוגרות גדולה מכזית כדמוכח בר"פ המצניע (דף צא) כדפרשינן לעיל וא"כ היכי אמרי' בכריתות פרק אמרו לו (דף יד) גבי יש אוכל אכילה אחת דאין בית הבליעה מחזיק יותר משני זיתים ואור"י דהכי דקיימא לן כרבי שמעון בהא דכביצה לטמא טומאת אוכלין בשתי סעודות דעירוב לא קיימא לן כוותיה אלא או כר' מאיר או כרבי יהודה כדמוכח התם דרב יוסף ורבא כרבי מאיר קיימי ואיכהו נמי מודו דכביצה לטמא טומאת אוכלין כר' שמעון דחציה לבית המנוגע וחצי חציה לפסול גוויה וחצי חצי חציה לטומאת אוכלים לאו אדרבי מאיר ורבי יהודה קאי אלא אדרבי שמעון ואר' יוחנן קאי שהזכירו שיעור הככר תדע דהא קתני התם בברייתא בגמר' כמה שיעור חצי פרס שני ביצים חסר קימעא דברי רבי יהוד' ש"מ דקאי בשיטתיה דר' שמעון דקאמר חצי חצייה לפסול הגווי' בשני ביצים ור"ת תירץ בע"א וזה לשונו דגרוגרות בלא גרעינין קאמר הכא ומעכות וכדרסות טפי ונוחים להסיין בבית הבליעה וזיתים יש בהם גרעינין וקשין הן ועגולי' ואינן נדבקין בבית הבליע' ולכך הוי שיעור ב' זתים קשין כשיעו' ג' גרוגרו' ועוד דרכין ונוחין לאכול וכותבת הגסה עדיפ' מכזי' וגרוגרות ובציר' מכביצה וכו' ולא נהירא לר"י דגרוגרות אין בהן גרעי' שהם תאיני' שנדרסו והאיא דכריתות (דף יד) נמי דאין בית הבליעה מחזיק יותר משני זתים בבשר איירי דלא שייך ביה גרעין וקשה ועגולין:

וחצי פרס בכדי אכילת פרס · תימא לריב"א בפ"ק דשבת (דף יד) מפ' טעמא דפסול גוויה משום דזימנין דאכיל אוכלין טמאין ושדי משקה דתרומה לפומי' ומטמ' להו וא"כ בכביצה ליפסל גופיה כיון דאית בהן שיעור לטמא טומאת אוכלין ותירץ כיון דגזרו משום דילמא שדי משקה תרומה לפומיה וקים להו לרבנן דבבציר מאכילת שני ביצים אין אדם צמא לשתות והוא בעצמו הקשה לדבריו שות' משקין טמאין אמאי אינו טמא עד שישתה רביעית כדאיתא פרק קדשי מזבח במסכת מעיל' (דף יז ב) הא משקה מטמא אחרים במשהו כדמוכח בפ"ק דפסחים (דף יד) ובברכות פרק אלו דברי' (דף נב) מיהו לפר"ת שפי' דמדאורייתא לא מטמו אלא ברביעית ומדרבנן הוא דגזור במשהו ניחא דלא רצו לגזור אלא במשקין דמטמו מדאורייתא ור"ת פי' דשתי גזירות הוו דמעיקר' גזור בשתי ביצי' דנפסל גופו מלאכול בתרומה אבל מותר ליגע וכן משמע ליפסל דפסול גווי' ולאו מטעמא דמפ' פ"ק דשבת (דף יד) אלא מטעם אחרינא כמו דאמרי כיון דהאוכל אוכלין טמאין מותר לאכול בתרומה אף על גב דנגעי בהדי הדדי בתוך הגוף אתי למימר מה לי דנגעי בגופו מה לי בחוץ ואתו למישרי להגיע תרומה לאוכלי' טמאין וא"ת א"כ בכביצה ליגזור ויש לומר משום דכי אכיל כביצה אין נכנס למעיו כביצה שאי איפשר שלא ישאר קצת בין השיניים והחיככיים וכיון דאפיקת' מכביצה אוקמ' אשני ביצים אבל משקין סגי ברביעית שאינן נשארים בין החיככיים והשיניים ור"י הוסיף על דבריו לפר' טעמא דשני ביצים כיון דאפיקתיה מכביצה אוקמה אחצי שיעור פרס סעודה דבית המנוגע למר כדאית ליה ולמר כדאית ליה כדמשמע בפרק כיצד משתתפין (דף פג) וההיא גזירה דשני ביצים גזירה קדמונית היתה קודם י"ח דבר טובא תדע דהוה ס"ד הכא דהיא דאורייתא דפריך מונטמתם בם מיכן לפסול גוויה מן התורה ואי לא גזור אלא בי"ח דבר במאי טעי והא י"ח דבר ידועים לכל ופשט איסורן כדאיתא בפרק אין מעמידין (דף לו) ועוד א"כ חסר להו מי"ח דבר לדברי המקשה ובי"ח דבר גזרו בתר הכי האוכל אוכל ראשון וכו' אפי' בכביצה ומטעמא דהתם אפי' ליגע בתרומה נפסל גופו:

עין משפט נר מצוה

שכוסס שעורי' של תרומה משלם את הקרן ואינו משלם את החומש °כי *יאכל פרט למזיק אמר רב שיזבי אמר רבי יוחנן זר שבלע שזפין של תרומה והקיאן ואכלן אחר ראשון משלם את קרן וחומש שני אין משלם אלא דמי עצים לראשון בלבד: האוכל והשותה אין מצטרפין: מאן תנא אמר רב חסדא במחלוקת שנויה ורבי יהושע היא דתנן *כלל אמר רבי יהושע כל שטומאתו ושיעורו שוה מצטרף טומאתו ולא שיעורו שיעורו ולא טומאתו לא טומאתו ולא שיעורו אין מצטרפין רב נחמן אמר אפילו תימא רבנן עד כאן לא קא אמרי רבנן התם אלא לענין טומאה דשם טומאה חד היא אבל הכא משום יתובי דעתא הוא והאי לא מיתבא דעתיה וכן אמר ריש לקיש כמחלוקת שנויה ורבי יהושע היא דתנן כלל אמר רבי יהושע כו' ורבי יוחנן אמר אפי' תימא רבנן עד כאן לא קאמרי רבנן התם אלא לענין טומאה אבל הכא משום יתובי דעתיה הוא והאי לא קא מיתבא דעתיה: **מתני'** * אכל ושתה בהעלם אחד אינו חייב אלא חטאת אחת אכל ועשה מלאכה חייב שני חטאות אכל אוכלין שאינן ראויין לאכילה ושתה משקין שאינן ראויין לשתייה * ושתה ציר או מורייס פטור: **גמ'** אמר ריש לקיש מפני מה לא נאמרה אזהרה בעינוי משום דלא איפשר היכי נכתוב נכתוב רחמנא לא יאכל אכילה בכזית נכתוב רחמנא לא תעונה קום אכול משמע מתקיף לה רב הושעיא ניכתוב רחמנא השמר פן לא תעונה אם כן נפישי להו לאוי מתקיף לה רב ביבי בר אביי נכתוב רחמנא השמר במצות עינוי אם כן השמר דלאו לאו דעשה עשה מתקיף לה רב אשי ניכתוב אל תסור מן העינוי קשיא ותנא מייתי לה מהכא °ועניתם את נפשותיכם כל מלאכה לא תעשו יכול יהא ענוש על תוספת מלאכה תלמוד לומר °וכל הנפש אשר תעשה כל מלאכה בעצם היום הזה על עיצומו של יום ענוש כרת ואינו ענוש כרת על תוספ' מלאכה יכול לא יהא ענוש כרת על תוספת מלאכה אבל יהא ענוש כרת על תוספת עינוי ת"ל כי כל הנפש אשר לא תעונה בעצם היום הזה ונכרתה על עיצומו של יום ענוש כרת ואינו ענוש כרת על תוספת עינוי יכול לא יהא בכלל עונש אבל יהא מוזהר על תוספת מלאכה ת"ל וכל מלאכה לא תעשו בעצם היום הזה על עיצומו של יום הוא מוזהר ואינו מוזהר על תוספת מלאכה יכול לא יהא מוזהר על תוספת מלאכה אבל יהא מוזהר על תוספת עינוי ודין הוא ומה מלאכה שנוהג' בשבתות וי"ט אינו מוזהר עליה עינוי שאינו נוהג בשבתו' וי"ט אינו דין שלא יהא מוזהר עליו אבל אזהרה לעינוי של יום עצמו לא למדנו מניין לא יאמר עונש במלאכה דגמר מעינוי ומה עינוי שאינו נוהג בשבתות וי"ט ענוש כרת מלאכה שנוהגת בשבתות וימים טובי' לא כל שכן למה נאמר מופנה להקיש ולדון ממנו גזירה שוה נאמר עונש בעינוי ונאמר עונש במלאכה מה מלאכה לא ענש אלא א"כ הזהיר אף עינוי לא ענש אלא א"כ הזהיר איכא למיפרך מה לעינוי שלא הותר מכללו תאמר במלאכה שהותרה מכללה אלא לא יאמר עונש בעינוי דגמר ממלאכה מה מלאכה שהותרה מכללה ענוש כרת ענוי שלא הותר מכללו לא כל שכן למה נאמר מופנה להקיש ולדון ממנו גזירה שוה נאמר עונש בענוי ונאמר עונש במלאכה מה מלאכה ענש והזהיר אף ענוי ענש והזהיר איכא למיפרך מה למלאכה שכן נוהגת בשבתות וימים טובים תאמר בענוי שאינו נוהג בשבתות וימים טובים אמר רבינא האי תנא עצם עצם גמר מופנה דאי לא מופנה איכא למיפרך כדפרכינן לאיי אפנויי מופנה חמשה קראי כתיבי במלאכה חד לאזהרה דיממא וחד לאזהרה דליליא וחד לעונש דיממא וחד לעונש דליליא וחד לאפנויי למגמר ענוי ממלאכה בין דיממא בין דליליא רבי ישמעאל תנא נאמר כאן ענוי ונאמר להלן ענוי מה להלן לא ענש אלא א"כ הזהיר אף כאן לא ענש אלא א"כ הזהיר רב אחא בר יעקב אמר יליף שבת שבתון משבת בראשית מה להלן לא ענש אלא אם כן הזהיר אף כאן לא ענש אלא א"כ הזהיר רב פפא אמר

שכוסס · כל דבר שהוא אוכלו שלא כדרך אכילתו קרי ליה כוסס: שזפין · פרו"כים בלעז שבלע בלא כסיסה: ראשון משלם קרן וחומש · שאף היא דרך אכילתן: ושני משלם דמי עצים לראשון · שהרי קנאן הראשון ונתחייב בתשלומיהן והן אינן ראויות עוד אלא להסקה: במחלוקת · השנויה במקום אחר שנוייה במשנתינו ולא דברי הכל היא אלא רבי יהושע היא: טומאתן ושיעורן שוה · כגון שני חצאי זתים משני מתים או משתי נבילות או שתי חצאי עדשה משני שרצים שזמן טומאתם שוה ושיעורן שוה לטמא בשיעור אחד: טומאתו ולא שיעורו · כגון שרץ ונבילה ששניהן טומאת ערב אבל אין שיעורן שוה לטמא' שזה בכזי' וזה בכעדשה: שיעורו ולא טומאתו · כגון מת ונבילה ששניהן בכזית וזה טומאת שבעה וזה טומאת ערב: **מתני'** אינו חייב אלא חטאת אחת · דהא שמא הוא דאכילה ושתיי' מחד קרא נפקי: אכל ועשה מלאכה · תרי שמו' נינהו דמתרי קראי נפקי: **גמ'** אכילה בכזית · משמע והתורה לא הזהירה עליו אלא בייסוב הדעת: השמר פן לא תעונה · השמר פן תבא לידי לא תעונה · א"כ נפישי להו לאוי · השמר ופן ששניהן לא תעשה הן ואכן לאו אחד אמרינן שמא לא רצה להרבות בו לאוין: השמר דלאו · כגון השמר בנגע הצרעת (דברים כד) שלא יקוץ בהרתו: השמר דעשה · השמר שתתענה: ותנא מייתי · אזהרה בעינוי מהכא: על תוספת מלאכה · אם לא הוסיף מחול על הקודש להפסיק מן המלאכה מבעוד יום יהא מוזהר בלאו: מה לעינוי כו' · כלומר עונש דמלאכה לאו מופנה הוא שהם באת ללמדו מעינוי יש להשיב מלאכה הותרה מכללה אצל גבוה: חמשה קראי כתיבי במלאכה ארבע' לאוין וכרת אחד באחרי מות ובפרשת אך בעשור שבחומש הפקודים: וחד לעונש דליליא · דאם אינו ענין לאזהרה תנהו לענין עונש: ונאמר להלן עינוי

כל שטומאתו ושיעורו שוה מצטרפין · משנתי מקשה מאי איצטריך קרא לרבי עקיבא בפרק קמא דסנהדרין (דף ד) לרביעית דם הבאה משני מתים שמטמא באהל ומאי טעמא דרבנן דפליגי והא קיימא לן כל שטומאתו ושיעורו שוה מצטרפין ומתרצא דמיירי ברביעית דם הבאה משני כפלי' שאין לא בזה ולא בזה רביעי' מתחילה אבל שני מתים שיש בכל אחד טפי מרביעית לדברי הכל מצטרפין אלי רביעית מזה ואלי רביעית מזה וכן משמעתי שיש להיות בתוספת' המנס לא מלאתי אותו: **השמר** דעשה עשה · אע"ג דר' יוחנן אית ליה בפ' הקומץ רבה (דף לו ב) השמר דעשה נמי לאו הכא אליבא דריש לקיש דהוא מרה דשמעתא ונקטי: ספסילפנין

שהפילפלין חייבין בערלה · אין להקשות כמו שחייבין בערלה חייבין נמי במעשר וכיון שחייבין במעשר מטמא טומאת אוכלין כדתנן בפרק בא סימן (דף כ ב) כל שחייב במעשר מטמא טומאת אוכלין אלמה תניא התם כמכו וגמרו אין מטמאין טומאת אוכלין די"ל הא ברטיבתא הא ביבישתא אבל ה"ר שמעון מייכבי"לא הקשה מהא דאמרי' בפ' בכל מערבין (דף כז ב) זרע גרגיר' מתעשר וכו' עד זרע גרגיר למאי הזי שכן דאסוכים שלא היה להם פילפלין שוחקין אותו ומטבלין בו את הגלי וא"כ כל שכן פילפלין דעדיפי טפי ואפי' יבישתא חייב במעשר וכיון דחייב במעשר יטמא טומאת אוכלין וי"ל דודאי אותם פילפלין · שנשחקין וגובלין אותן במים כעין שעושין לטבל בו דבר הנהו חזו בעיניייהו לאכילה וחייבין במעשר ומטמא טומאת אוכלין אבל אותם שלא נגבלו במים שנטחנו וכידוק כעפרורי' בעלמא כעין שעושין לתת לתוך הקדירה הנהו פטורין מן המעשר דלא חזו לאכילה הכי ואין מטמא טומאת אוכלין אי נמי יש לומר דזרע גרגיר איכו חייב במעשר משום הא מילתא לחוד' שמטבילין בו כלי אלא לאחר שחיקתו חזי למיכל כמי בעיניה ומשום הכי חייב במעשר והא דנקט התם ומטבלין בו כלי ולא נקט דאכלי ליה נמי בעיניה משום דעיקר שחיקתו כדי לטבל בו אבל פילפלין דאפילו בתר שחיקתן לא חזו בעיניהו לא מחייבי ועוד יש להקשות על הא מתניתין דכילה...

עיכוי' על דבר אשר עינה את אשת רעהו (דברי' כב): היא גופה שבת איקרי · ובלאו גזירה שוה כמי נפקא מיניה וביה דכיון דאיקרי שבת לענין ענוי הוה ליה כשבת נעונש ואזהרה: תשבתו שבתכם · ומשבת שבתון לא גמר דאיקרי שבת דאיצטריך ליה לרבויי כל הענין כדאמר בריש פירקין (דף עד) שבתון שבות אי כמי שבת שבתון היא לאו יום' איקרי שבת אלא הכי קאמר מנוח' מרגוע' היא לכם והיכא כמי דכתיב שבת שבתון הוא לשון זכר אף לאון מנוח' הוא לשון זכר אבל יומא לא איקרי שבת להכי נקט תשבתו שבתכם יתירא דהוא גופיה איקרי שבת: מבעי ליה לכדתניא · לשאר ימים טובים ולא איום הכיפורים קאי: ותנא דעצם עצם · מדאיצטריך למעוטי לתוספת החול מעונש ומאזהרה ממילא שמעינן דמוסיפין והאי ועניתם בתשעה מאי עביד ליה: כל האוכל ושותה וכו' · והכי משמע קרא ועניתם בתשע' כלומר התקן עצמך בתשעה שתוכל להתענות בעשרה ומדאפקיה קרא בלשון ענוי לומר לך הרי הוא כאלו מתענה בתשעה: כס פילפלין · אין זה ייסוב הדעת שאין זה דרך אכילתו: מיתיבי וכו' · אלמא מאכל קרי ליה: שהפילפלין חייבין בערלה · מין אילן הוא: רטיבתא חזי למיכל: הימלתא · ליטור"יגה שמפטמי' בשמים כתוסים בדבש: מבי הנדואי · מארץ כוש: שריא · ואין בו משום בישולי נכרי' שנאכל כמות שהוא חי ולא משום גיעולי נכרים דנותן טעם לפגם ומדקאמ' אין בו משום בישולי נכרים שמע מינה דרך אכילתו כשהוא חי · מראש השנה עד יום הכיפורים · אבל לי נגבו קוד' ר"ה כבר נעשו קשי' ועץ בעלמא ניכהו: משיב את הנפש · ומבטל את הענוי: מזגו · נתנו בו מים לשתים כהו: מתני'

הוא גופי' שבת איקרי דכתי' תשבתו שבתכם בשלמא רב פפא לא אמ' כרב אחא בר יעקב דקרא דכתיב בגופיה עדיף אלא רב אחא בר יעקב מאי טעמא לא אמר כרב פפא מיבעי ליה *לכדתניא °ועניתם את נפשותיכם בתשעה לחודש יכול יתחיל ויתענה בתשעה תלמוד לומ' בערב אי בערב יכול משתחשך תלמוד לומר בתשעה הא כיצד מתחיל ומתענ' מבעוד יום מכאן שמוסיפין מחול על הקודש ואין לי אלא בכניסתו ביציאתו מניין תלמוד לומר °מערב עד ערב ואין לי אלא יום הכפורים ימים טובים מניין תלמוד לומר °תשבתו אין לי אלא ימים טובים שבתות מניין תלמוד לומר °שבתכם הא כיצד כל מקום שנא' שבות מכאן שמוסיפין מחול על הקודש ותנא דעצם עצם האי בתשעה לחודש מאי עביד ליה מיבעי ליה לכדתני חייא בר רב מדיפתי דתני חייא בר רב מדיפתי *ועניתם את נפשותיכם בתשעה וכי בתשעה מתענין והלא בעשור מתענין אלא לומר לך כל האוכל ושותה בתשיעי מעלה עליו הכתוב כאילו התענה תשיעי ועשירי: אכל אוכלין שאין ראוין לאכילה: אמר *רבא כס פילפלי ביומא דכפורי פטור כס זנגבילא ביומא דכפורי פטור מיתיבי *היה רבי מאיר אומר ממשמע שנא' °וערלתם ערלתו את פריו איני יודע שעץ מאכל הוא אלא מה תלמוד לומר עץ מאכל עץ שטעם עצו ופריו שוה הוי אומר זה פלפלין ללמדך שהפלפלין חייבין בערלה ואין ארץ ישראל חסרה כלום שנא' °לא תחסר כל בה לא קשיא הא ברטיבתא והא ביבישתא אמ' ליה רבינא למרימר והאמר רב נחמן *האי הימלתא דאתי מבי הנדואי שריא ומברכינן עליה בורא פרי האדמה לא קשיא הא ברטיבתא והא ביבישתא תנו רבנן אכל עלי קנים פטור לולבי גפנים חייב אלו הן לולבי גפנים אמר ר' יצחק מגדלאה כל שלבלבו מראש השנה ועד יום הכיפורים ורב כהנא אמר כל שלשים יום תניא כוותיה דרבי יצחק מגדלאה אכל עלי קנים פטור ולולבי גפנים חייב אלו הן לולבי גפנים כל שלבלבו מראש השנה ועד יום הכיפורים: שתה ציר או מורייס פטור: הא חומץ חייב מתניתין מני רבי היא דתניא ר' אומר חומץ משיב את הנפש דרש רב גידל בר מנשי מבירי דנרש אין הלכה כרבי לשנה נפקי כולי עלמא מזגו ושתו חלא שמע רב גידל ואיקפד אמר אימר דאמרי אנא דיעבד לכתחילה מי אמרי אימר דאמרי אנא פורתא טובא מי אמרי אימר דאמרי אנא חי מזוג מי אמרי:

מתני' אין מענין אותן · אין חייבין למנוע מהן מאכל: מחנכין אותן · לסעו' לפני שנה שהיא סמוכה לפירקן פירקן הוי בן שלש עשרה לנקב' ולארבע עשרה לזכר שדרך תינוק' להביא שתי שערות בשתים עשרה ויום אחד דהיינו בתוך שנת שלשה עשר והוי פירק' לעונשין ותינוק בשלשה עשר ויום תורה אור אחד כנגלא שנת ארבע עשרה פרקו לעונשין ושנת שלש עשרה היא שנה הסמוכ' לפרקו ושנת שתים עשרה היא שנה לפני שנ' הסמוכ' לפרקו: או לפני שתי שנים · שהיא לפני שתי שנים סמוך לפרקו דהיינו שלש שנים לפני פרקן ובגמרא פריך השת' לפני שתים דהיינו שלש שני' אמרת מחנכין לפני שנה דהיינו שתים מבעיא: גמ' בחול' · כחוש ותשוש כח: אמר רב הונא בן שמנ' לברי' שעברה שמנה ונכנס' לתשע ובתינוקת כדמסיים מילתיה דהוי שנת תשע ארבע שנים לפני פרקה: ובן תשע · לחולה שעברה שנת תשע ונכנסה להוך עשר דהיינו שלש שנים לפני פרקה מחנכין לשעות: בן עשר · לבריאה שעברה עשר ונכנסה לאחד עשר ובן אחת עשרה לתינוקת חולה ונכנס' לי"ב משלימין מדרבנן בן י"ב ונכנסה לי"ג משלימין מדאורייתא שהיא פרקן בתינוק' הבריא' והחול' שוה בו: ורב נחמן אומר וכו' · לא פליג רב נחמן אדרב הונא אלא מר פירש מילי דתינוקת ומר פירש מילי דתינוק: תנן · מחנכין אותו לשעות לפני שנה דהיינו שתי שנים ולפני שתים דהיינו שלש בשלמא לרב נחמן ולרב הונא דאמרי איכא השלמה מדרבנן כדקאמר אע"ג דלדידהו הוי חינוך הבריא ארבע שנים מגו לתרוצ' למתני' כולה בחולה והכי קאמר מחנכין אותו לשעות שתי שנים לפני השלמת דבריהם שהם שלש לפני השלמת דד"ת כדקאמר רב הונא דשנה עשירית מחנכין את התינוק החולה לשעות שהיא לפני שנה הסמוכה לפרק השלמת דבריה' שהיא בשנת י"ב לחולה דהיינו לפני שתים הסמוכים לפרק דאורייתא: אלא לר' יוחנן קשיא · לדידי' לא מיתוקמ' מתני' כלל דהא אמרינן השלמה מדרבנן ליכא דתימא מתניתין הדא קתני כדאוקימנא אליבא דרב הונא ורב נחמן וניפא בחולה ושיפא בבריא כדאוקמ' רב חסדא נמי לא תוקמ' דמתניתין קתני שלשה לבריא ושתים לחולה ור' יוחנן אמר שתים לבריא ואחת לחולה:

אלא לרב הונא ולרב נחמן קשיא · ולא נגלי לן מיי דסמוך לפירקן ולהשלמת דדבריה' קהגור דסמוך לפרקן משמע פרק דגדלות י"ב שני ויום אחד לתינוק וי"ג שנים ויום אחד לתינוק: מה רוצח יהרג ואל יעבור אף נערה המאורסה יהרג ואל יעבור · פירו' רש"י דלא גרס תיהרג דהיא לא מחייבא למימסר נפשה דקרקע עולם היא ובהא ניחא הא דבסוף פרק בן סורר (דף עד ב) פריך והא אסתר פרהסיא הואי ואמאי לא פריך והא גילוי עריות יהרג ואל יעבור אפילו בצינעא ולמאי דלא גר' תהרג ניחא דלענין גילוי עריות ידע שפיר המקשה דמהכי קרקע עולם אבל לענין פרהסיא דטעמא משו' חילול השם לא אסיק אדעתיה דמהכי ולהכי פריך והא אסתר פרהסיא הואי ומשני לענין פרהסיא נמי קרקע עולם היא' מהכי והדע דאיהי דלא עבד' מעשה אין לה ליהרג דהא מרוצח ילפינן ורוצח גופיה דיהרג הייכו משום דמאי חזי' דדמא דידך סומק טפי וכו' והני מילי היכי דעביד מעשה אבל הי לא עביד מעש' כגון שרוצי' להפילו על התינוק כדי להורגו ואם יעכב על ידם יהרגוהו וכל כי האי

מתני' התינוקות אין מענין אותן ביום הכפורים אבל מחנכין אותן לפני שנה ולפני שנתיים בשביל שיהיו רגילין במצות: גמ' השתא כפני שתים מחנכין להו כפני שנה מבעיא אמר רב חסדא לא קשיא הא בחולה הא בבריא אמר רב הונא בן שמונה ובן תשע מחנכין אותו לשעות בן עשר ובן אח' עשרה משלימין מדרבנן בן שתים עשרה משלימין מדאורייתא בתינוקת ורב נחמן אמר בן תשע בן עשר מחנכין אותו לשעו' בן אחד עשר בן שתים עשר משלימין מדרבנן בן שלש עשרה משלימין מדאוריית' בתינוק ור' יוחנן אמר השלמה דרבנן ליכא בן עשר בן אחת עשרה מחנכין אותו לשעות בן שתים עשרה משלימין מדאורייתא תנן התינוקות אין מענין אותן ביום הכיפורים אבל מחנכין אותן לפני שנה ולפני שתי' בשלמ' לרב הונא ורב נחמן לפני שנה ולפני שתים לפני שנה לדבריהן ולפני שתים לדבריהן אלא לר' יוחנן קשיא אמר לך רבי יוחנן מאי שנה או שתים סמוך לפירקן תא שמע דתני רבה בר שמואל התינוקות אין מענין אותן ביום הכפורים אבל מחנכין אותן שנה או שתים סמוך לפירקן בשלמא לר' יוחנן ניחא אלא לרב הונא ולרב נחמן קשיא אמרי לך רבנן מאי חינוך נמי דקתני השלמה ומי קרי להינוך השלמה והא תני' איזהו חינוך היה רגיל לאכול בשתי שעות מאכילין אותו לשלש בשלש מאכילין בארבע אמר רבא בר עולא תרי חנוכי הוו: מתני' עוברה שהריחה מאכילין אותה עד שתשיב נפשה חולה מאכילין אותו ע"פ בקיאין ואם אין שם בקיאין מאכילין אותו ע"פ עצמו עד שיאמר די: גמ' תנו רבנן עוברה שהריחה בשר קודש או בשר חזיר תוחבין לה כוש ברוטב ומניחין לה על פיה אם נתישב' דעתה מוטב ואם לאו מאכילין אותה רוטב עצמו ואם נתישבה דעתה מוטב ואם לאו מאכילין אותה שומן עצמו שאין לך דבר שעומד בפני פקוח נפש חוץ מע"א וגלוי עריות ושפיכות דמים ע"א מנא לן דתניא *רבי אליעזר אומר אם נאמר °בכל נפשך למה נאמר °בכל מאדך ואם נאמר בכל מאדך למה נאמר בכל נפשך אם יש לך אדם שגופו חביב עליו מממונו לכך נאמר בכל נפשך ואם יש לך אדם שממונו חביב עליו מגופו לכך נאמר בכל מאדך גלוי עריות ושפיכות דמים מנא לן דתניא רבי אומר °כי כאשר יקום איש על רעהו ורצחו נפש כן הדבר הזה וכי מה ענין למדנו מרוצח לנערה המאורסה אלא הרי זה בא ללמד ונמצא למד מה נערה המאורסה ניתן להצילה בנפשו אף רוצח כו' מה רוצח יהרג ואל יעבור אף נערה המאורסה יהרג ואל יעבור ורוצח

ורוצח גופיה מנא לן סברא היא דההוא דאתא לקמיה דרבא אמר ליה אמר לי מרי דוראי קטליה לפלני' ואי לא קטילנא לך א"ל נקטלך ולא תקטול מאי חזית דדמא דידך סומק טפי דילמא דמא דההוא גברא סומק טפי ההיא עוברה דארחא אתו לקמיה דר' אמר להו זילו לחושו לה דיומא דכיפורי הוא לחושו לה ואילחישא קרי עלי' בטרם אצרך בבטן ידעתיך וגו' נפק מינה רבי יוחנן ההיא עוברה דארחא אתו לקמיה דרבי חנינא אמר להו לחושו לה ולא אילחישא קרי עליה

זורו

ורוצח גופיה מנלן · דיהרג ואל יעבור : מרי דוראי · שלטון של כפר שאני דר שם : מאי חזית דדמא דידך סומק טפי · כלומר מאי דעתיך למסרי מילתא משום וחי בהם ולא שיגנות בהם טעמו של דבר לפי שחביב' נפשן של ישראל לפני המקום יותר מן המצו' אמר הקב"ה תבטל המצוה ויחיה זה אבל עכשיו שיש כהן ישראל נהרג והמצוה בטילה למה ייטב בעיני המקום לעבור על מצותו למה יהיה דמך חביב עליו יותר מדם חבירך ישראל : ההיא עוברה דארחא · שהריח' ויום הכיפורים היה : לחושו לה · בלחישה שיום הכיפורים הוא היום אולי תוכל להתאפק : ואלחישה · קיבלה את הלחישה שפסק העובר מתאותו :

זורו רשעים מרחם נפק מיניה שבתאי אצר פירי : חולה מאכילין אותו על פי בקיאין: אמר רבי ינאי חולה אומר צריך ורופא אומר אינו צריך שומעין לחולה מאי טעמא לב יודע מרת נפשו פשיטא מהו דתימא רופא קים ליה טפי קמשמע לן רופא אומר צריך וחולה אומר אינו צריך שומעין לרופא מאי טעמא תונבא הוא דנקיט ליה תנן חולה מאכילין אותו על פי בקיאין על פי בקיאין אין על פי עצמו לא על פי בקיאין אין על פי בקי אח' לא הכא במאי עסיקינן דאמר לא צריכנא וליספו ליה על פי בקי לא צריכא דאיכא אחרינא בהדיה דאמר לא צריך מאכילין אותו על פי בקיאין פשיטא ספק נפשות הוא וספק נפשות להקל לא צריכא דאיכא תרי אחריני בהדיה דאמרי לא צריך ואף על גב דאמר רב ספרא תרי כמאה ומאה כתרי הני מילי לענין עדות אבל לענין אומדנא בתר דעות אזלינן והני מילי לענין אומדנא דממונא אבל הכא ספק נפשות הוא והא מדקתני סיפא ואם אין שם בקיאין מאכילין אותו על פי עצמו מכלל דרישא דאמר צריך חסורי מיחסרא והכי קתני במה דברי' אמורים דאמר לא צריך אני אבל אמר צריך אני אין שם בקיאין תרי אלא חד דאמר לא צריך מאכילין אותו על פי עצמו מר בר רב אשי אמר כל היכא דאמר צריך אני אפי' איכא מאה דאמרי לא צרי' לדידיה שמעינן שנא' לב יודע מרת נפשו תנן אם אין שם בקיאין מאכילין אותו על פי עצמו טעמ' דליכ' בקיאין הא איכא בקיאין לא הכי קאמ' במה דברים אמורים דאמר לא צריך אני אבל אמר צריך אני אין שם בקיאין כלל מאכילין אותו על פי עצמו שנאמר לב יודע מרת נפשו :

מתני' מי שאחזו בולמוס מאכילין אותו אפי' דברים טמאים עד שיאורו עיניו מי שנשכו כלב שוט' אין מאכילין אותו מחצר כבד שלו ור' מתיא בן חרש מתיר ועוד אמר ר' מתיא בן חרש החושש בגרונו מטילין לו סם בתוך פיו בשבת מפני שהוא ספק נפשות וכל ספק נפשות דוחה את השבת מי שנפלה עליו מפולת ספק הוא שם ספק אינו שם ספק חי ספק מת ספק נכרי ספק ישראל מפקחין עליו את הגל מצאוהו חי מפקחין ואם מת יניחוהו : גמ' תנו רבנן מניין היו יודעין שהאירו עיניו משיכחין בין טוב לרע אמר אביי ובטעמא תנו רבנן מי שאחזו בולמוס מאכילין אותו הקל הקל טבל ונביל' מאכילין אותו נבלה טבל ושביעית שביעי' טבל ותרומ' תנאי היא דתניא מאכילין אותו טבל ואין מאכילין אותו תרומה בן תימא אומר תרומה ולא טבל אמר רבה היכא דאיפשר בחולין דכולי עלמא לא פליגי דמתקנינן ליה ומספינן ליה כי פליגי בדלא איפשר בחולין מר סבר טבל חמור ומר סבר תרומה חמורה מר סבר טבל חמור אבל תרומה חזיא לכהן ומר סבר תרומה חמורה אבל טבל איפשר לתקוניה

איפשר

זורו רשעים מרחם · כשעמדו זרים והתחכמו להחביאם מבטנים : אצר פירי · להפקיע שערים ותניא (ב"ב דף צ:) אין אוצרין פירות בארץ ישראל וכל דבר שהוא חיי נפש לפי שמפקיעין את השערים : תונבא · שטות : על פי בקיאין · תרי על פי בקי לא ועל פי עצמו לא תיובת' דר' ינאי בתרוייהו : הכא במאי עסיקינן דהא חולה לא צריך ואשמועי' מתני' דשומעי' לרופאין : וליספו ליה על פי בקי · דהא באחד נמי אמר ר' ינאי דשומעין לרופא : ואף ע"ג דאמר רב ספר' · דהא דאמור רבנן תרי כמאה ומא' כתרי לענין עדות הוא דאמור אבל לענין אומדנ' בתר דיעות אזלינן אשמעינ' במתני' דכי אמרינן זיל בתר דיעות באומדנא דממונא כגון בשומא ששמין לבעל חוב אבל באומדנא דחולה אע"ג דרובא אמרי לא צריך כיון דאיכא תרי דאמרי צריך ספק נפשו להקל : מכלל דרישא דאמ' צריך · ואפי' הכי קתני מתני' על פי בקיאין אין על פי עצמו לא : במה דברים אמורים · דמאכילין אותו על פי בקיאין כלומ' דבעינן בקיאין דאמר לא צריך ואמרי בקיאין צריך מאכילין אותו אבל אמ' צרי' אני אם אין שם בקיאין תרי דאמרי לא צריך אלא חד מאכילין אותו על פי עצמו כר' ינאי דאמר שומעין לחולה : מר בר רב אשי אמר · הך סיפ' לא תפר' הכי דמשמע דהיכא דאמר צריך אני וליכ' תרי דאמרי לא צרי' לא צייתינן לי' הא לא אמרינ' דהיכא דאמר צריך אני ואפי' איכא מאה דאמרי לא צרי' צייתינן לי' מאי טעמ' לב יודע מרת נפשו : הכי גר' תנן אם אין שם בקיאין מאכילין אותו על פי עצמו טעמא דליכ' בקיאין הא איכא בקיאין לא הכי קאמר במה דברים אמורים דאמר לא צרי' אבל אמר צריך אני אין שם בקיאין כלל מאכילין אותו וכו' · אין שם בקיאין כלומר אין בקיאותן כלום : מתני' מי שאחזו בולמוס · חולי שאוחז מחמת רעבון עיניו כהות והוא מסוכן למות וכשמראיתו חוזרת בידוע שנתרפא : כלב שוט' · מפ' בגמ' : אין מאכילין מחצר כבד שלו · ואע"פ שנוהגין הרופאים ברפואה זו אינה רפואה גמורה להתיר לו איסור בהמה טמאה על כך : ור' מתיא בן חרש מתיר · קסב' רפואה גמורה הוא : גמ' אמר אביי ובטעמא · שיודע להבחין בין טעם תבשיל יפה לטעם תבשיל רע : מאכילין אותו הקל הקל · אם אין לנו דברים מותרים כדי צרכו ויש לפנינו מיני איסורין מאכילין אותו הקל הקל שבהם : טבל ושביעי' מאכילין אותו שביעית · לאחר זמן הביעור שהטבל במיתה בידי שמים והשביעית בעשה : בדאפשר בחולין · שיש די בחולין של טבל זה להאכילו לאחר שתיכטל תרומתו : דכולי עלמא לא פליגי דמתקנינ' ליה ומספינן ליה · חולין ואין מאכילין אותו לא טבל ולא תרומה : כי פליגי דלא אפשר בחולין

מעשר בחולין בסיעתא דמתקיפין ליה: לא מייכא בשבת דאמר
הוא שבת אסור להפרים תרומה ומעשר יבריסה ולא יאכילוהו
טבלים: בעלין שאינו לקוב דטבל שלו מדרבנן והבות הפרשת
מעשרו בשבת דרבנן לאסעינן שיקלה הבבות ולא יאכילנו טבל
דרבנן דאתי לעשרי ממי טבל
דאורייתא כי האי גוונא: ליעול
תנאי היא דתני אמי הוא
לו רופא ממקום למקום ומקרעין לו ארת
התרנגולת וגוזזין לו את הכרישין ומאכילין
אותו ואין צריך לעשר דברי רבי אלעזר
בר שמעון אומר לא יאכל עד שיעשר נימא
רבי אעזר בר שמעון היא ולא רבי אפילו
תימא רבי עד כאן לא קאמר רבי התם אא
לענין מעשר ירק דרבנן אבל במעשר דגן
דטבל דאורייתא הוא אפי' ר' מודה דאי
שרית ליה בעציין שאינו נקוב אתי למיכל
בעציין שהוא נקוב תנו רבנן מי שאהזו
בולמוס מאכילין אותו דבש וכל מיני מתיקה
שהדבש וכל מיני מתיקה מאירין מאור עינו
של אדם ואף על פי שאין ראיה לדבר זכר
לדבר ראו נא כי אורו עיני כי טעמתי מעט
דבש הזה ומאי אף על פי שאין ראיה לדבר
דהתם לאו בולמוס אחזיה אמר אביי לא שנו
אלא לאחר אכילה אבל קודם אכילה מגרר
גריר דכתיב ויצאו איש מצרי בשדה ויקחו אותו אל דור ויתנו לו לחם ויאכל וישקוהו מים ויתנו לו פלח
דבילה ושני צמוקי ויאכל ותשב רוחו אליו כי לא אכל לחם ולא שתה מים שלשה ימים ושלשה
לילות אמר רב נחמן אמר שמואל מי שאחזו בולמוס מאכילין אותו איה ברבש רב הונא בריה דרב יהושע אמר
אף טולת נקיה ברבש רב פפא אמר אפי' קמחא דשערי בדיבשא אמר ר' יוחנן פעם אחת אחזני בולמוס ורצתי
למזרחה של תאנה וקיימתי בעצמי החכמה תחיה בעליה דתני רב יוסף הרוצה לטעום טעם תאנה יפנה
למזרחה שנא ומנגד תבואות שמש רבי יהודה ורבי יוסי הוו קא אזלי באורח אחזיה בולמוס לר' יהודה קפחי
לרועה אכליה לריפתא אמר ליה רבי יוסי קפחת את הרועה ואתה קפחת את העיר כולה ותו רבי מאיר ורבי יהודה
בלני וצעי אמר ליה רבי יהודה אני קפחתי את הרועה ואתה קפחת את העיר כולה ותו רבי מאיר ורבי יהודה
ורבי יוסי הוו קא אזלי באורחא רבי מאיר הוה דייק בשמא רבי יהודה ורבי יוסי לא הוו דייקי בשמא כי מטו
לההוא דוכתא בעו אושפיזא יהבו להו אמרו לו מה שמך אמר להו כידור אמ' שמע מינה אדם רשע הוא
שנאמר כי דור תהפוכות המה רבי יהודה ורבי יוסי אשלימו ליה כיסייהו רבי מאיר לא אשלים ליה כיסיה
אזל אותבי בי קיברי דאכוה אתחזי ליה בחילמיה תא שקיל כיסא דמנח ארישא דההוא גברא למחר אמ'
להו הכי אתחזי לי בחלמאי אמרי ליה חילמא דבי שמשי לית בהו ממשא אזל ר' מאיר ונטריה כולי יומא
ואייתיה למחר אמרו ליה הב לן כיסן אמר להו לא היו דברים מעולם אמר להו רבי מאיר אמאי לא דייקיתו
בשמא אמרו ליה אמאי לא אמרת לן מר אמר להו אימ' דאמרי אנא חששא אחזוקי מי אמרי משכורה
ואעיילוהו לחנותא חזו טלפחי אשפמיה אזלו ויהבו סימנא לדביתהו ושקלוה לכיסייה ואייתו אזל אידו
וקטלה לאיתתיה היינו דתנן *מים ראשונים האכילו בשר חזיר מים אחרונים הרגו את הנפש ולבסוף הוו
דייקי בשמא כי מטו לתהו ביתא דשמיה בלה לא עיילו לגביה אמרי שמע מינה דשע הוא דכתיב ואמר
לבלה נאופים כמו אחרי בלותי היתה לי עדנה כלומר זקנה בנאופים: מי שנשכו כלב שוטה ובו': תנו
רבנן חמשה דברים נאמרו בכלב שוטה פיו פתוח וירוו נוטף ואזניו סרוחות וזנבו מונח לו על ירכותיו
ומהלך בצידי דרכי ויש אומרים אף נובח ואין קולו נשמע ממאי הוי אמר רב אמר נשים בשפניות משתקו בו
ושמואל אמר רוח רעה שורה עליו מאי ביניהו איכא ביניהו

למקטליה

למקטליה בדבר הנזרק: אמ"ר רוח רעה שורה עליו לא יקרב אצלו
להרגו בידים אלא זורק בו חץ מן הכין ומן הצדדין: דחייף ביה המתחכך
בו: לנכית ליה שהכלב נושכו: כשלא למתיה יפשיט בגדיו:
ויכה לאפיה הוא הכלב ובלעגיפיו"ים: לאפיה דיכרא לכובע זכר:
מבעתא דנחשא על ידי קלה של תורה אור
הנסת: דילמא חזי לכבושי הכלב
שקפן מן הכלב עליו ומסתכן:
נפיקנא חולי הסיים והמכנים
מתחיל בשה ונומר בבני מעיים
מסוכן הוא: נטרוניתא ככרים
היתה: עבדא ליה רפואה חמשא
ומעלי שבתא יום ה בשבת וש"ם:
והיכא חילוא הסם עסיא סכור
שעבר על שבועתו: דמגלי לה
ומעיקר' מהסיא שעתה גלי לה
לא בשבעתא לך כי כך אמרתי:
ושתא לנגלא לאומא סומן נוגה
עלם קטן שבראש בכף הטוף שקורין
כני"ל סכה אותו על גדעיו:
קטינתא דזיתי גדעיני זתים:
דלא מלו מילתא שלא הביאו
שנים: אמרה חדתא על מר
חדש שקורין פו"שויר: ולביק בכבי
דדליה הדבק בשורת הסיים:
מגאי הוי על ידי מה בא החולי
הזה: נחמיתי חמיתי דחיתי
החוכל פת הנה יותר מדאי: כפא
דהקנא דגיס מטוגנים עם
ה"ה בשמן שלהן: סיורי שעבר
עניו הלילה: מאי סימניה של
אותו חולי: כל דמני עידי בכבשים
בשמתן כלום בשיכו זב הדם
מסורת שיכו: ורבי יוחנן היכי
עביד הכי וכו' לא גלסינן לה הכא
אלא בעמ' ע"ש: כמאן עביד ר'
יוחנן לתת סם בשבת בשביל חולי
הסיים דקאמר נה מי מגריכנא
מאי: שאני אומר בזו ולא באחרת
חזמני עסיא רפואה לו בכלב שוטה
בחלר כבד שלו: ירקון חולי
מסכין מוריקות: הכי גרסינן
והכמים אומרים בזו אין בהן
משום רפואה בזו למעוטי מאי
לאו למעוטי סם והכי קאמרי
ליה בשאי' הרמשונות אין זו רפואה
גמורה לעבור עליהן דבר תורה
ולמעוטי סם דים בו משום רפואה:
לא למעוטי מקיזי דם לסרוכי
בשבת לעולם אמרו הנך פליגי
ומאי בזו ומזו דשמעוה לר' מתיא
דאמר מכתי אחריתי: לסרוכי
חולי שסמו מסטר"מגליון הוא בו"ן
מגלגל ובהיא עולו ליה: ה"ג הכי
גמי מסתברא דתניא שלשה דברים
אמר רבי אלעזר בן עזריה משום ר'
מתיא בן חרש מקיזין דם לסרוכי
בשבת ומי מנשכו כלב שוטה
מאכילין אותו מחלר כבד שלו והחושש בפיו מטילין לו סם בשבת והכמים אומרים בזו אין בהם משום רפואה בזו למעוטי מאי לאו
אתרתי בתרייתא ולמעוטי דרישא לא אתרתי בתרייתא ולמעוטי דסיפא:

מסתברא שלשה דברים כו' ריב"ח ל"ג הכי גרסינן תא שמע שלשה דברים משום
דמאי אולמיה דהא מהא דאייתי כבר ונראה לו דספיר מייתי
דברייתא קמייתא לא מייתי בה מקיז דם לסרוכי ולהכי הוי דוחק
הא דמוקמינן למעוטי מקיז דם
לסרוכי מה שלא החכר בה אבל
מהא מייתי ספיר מאי לאו בזו
אתרתי דסיפא דסליק מיכה קאי
ולמעוטי מקיז דם לסרוכי דקא
תני רישא ואי: (שמא) משום דבכל
דוכתא כשאר הכי גמי מסתברא
בשביל זה אין לאוחקו דבש"ק
דקידושין (דף נו ג) גבי מעשה
בחמורי אחד יש הכי גמי [מסתבר]
שאינו בשאר ובפרק הזהב (דף מו ג)
יש [ג"כ] הכי גמי מסתברא שאינו
בשאר בשמעתא דמעובא אין כעשה
הלכין לפירוש רש"י:

לטקטליה בדבר הנזרק אמר אמר רבי יוחנן כותיה דשמואל
כשהורגין אותו אין הורגין אותו אלא בדבר
הנזרק דחייף ביה מסתכן דנכית ליה מייתי
דחייף בידי מסתכן מאי תקנתיה נישלח
מאניה ונירחוש רב הונא בריה דרב יהושע
חף ביה חד מינייהו בשוקא שלחינהו למאני
ורהיט אמר קיימתי בעצמי החכמה תחיה
בעליה דנכית ליה מאי מאי תקנתיה אמר
אביי ניתי משכא דאפא דדיפרא וניכתוב
עליה אנא פלניא בר פלנית אמשכא דאפא
דיכרא כתיבנא עלך כנתי כנתי קלירוס
ואמרי לה קנדי קנדי קלירוס יה הה צבאו
אמן אמן סלה ונשלחינהו למאניה
ולקברינהו בי קברי עד תריסר ירחי שתא
ונפקינהו ונקלינהו בתנורא ונבדרינהו לקטמיה אפרשת דרכים והנך
תריסר ירחי שתא כי שתי מיא לא לישתי אלא בגובתא דנחשא רילמא חזי
נבואיה דשידא ולישתכן כי הא דאבא בר מרתא הוא אבא בר מניומי עבר
ליה אימיה גובתא דדהבא: ועוד אמר רבי מתיא: אר' יוחנן חש *בצפידנא
אזל גבה דההיא מטרוניתא עבדא ליה מילתא חמשא ומעלי שבתא אמר
לה בשבת מאי אמרה ליה לא צריכת אי מצטריכנא מאי אמרה ליה
אישתבע לי דלא מגלית אישתבע לאלהא דישראל לא מגלינא נפק דרשה
בפירקא והא אישתבע לה לאלהא דישראל לא מגלינא הא לעמו ישראל
מגלינא והא איכא חלול השם דמגלי לה מעיקרא מאי עבדא ליה אמר רב
אחא בריה דרב אמי מי שאור שמן זית ומלח רב יימר אמר שאור גופיה
שמן זית ומלח רב אשי אמר משחא דגדפא דאוווא אמר אביי אנא עבדי
לכוליה ולא איתסאי עד דאמר לי ההוא טייעא איתי קשייתא דזיתא דלא
מלו תילתא וקלינהו בנורא אמרא חדתא ואדביק בכבי דריה עברי דרכי
ואיתסאי ממאי הוי מחמימי חמימי דחיטי ומשיורי כסא דהרסנא ומאי
סימניה כד רמי מידי בבכיה ואתא דמא מבי דרי רבי יוחנן כי חש בצפידנא
עבר הכי בשבתא ואיתסי ורבי יוחנן היכי עביד הכי אמר רב נחמן בר יצחק
שאני צפידנא הואיל ומתחיל בפה וגומר בבני מעין אמר ליה רב חייא בר
אבא לר' יוחנן כמאן כר' מתיא בן חרש דאמר החושש בפיו מטילין לו סם
בשבת אמר ליה שאני אומר בזו ולא באחרת לימא מסייעא ליה מי שאחזו
ירקון מאכילין אותו בשר חמור מי שנשכו כלב שוטה מאכילין אותו מחצר
כבד שלו והחושש בפיו מטילין לו סם בשבת דברי ר' מתיא בן חרש וחכמי'
אומרים באלו אין בהן משום רפואה באלו למעוטי מאי מאי לאו למעוטי
סם לא למעוטי מקיזין דם לסרוכי הכי נמי מסתברא דתניא שלשה דברים
אמר רבי ישמעאל בר יוסי ששמע משום רבי מתיא בן חרש מקיזין דם
לסרוכי בשבת ומי שנשכו כלב שוטה מאכילין אותו מחצר כבד שלו
והחושש בפיו מטילין לו סם בשבת וחכמים אומרים באלו אין בהן משום
רפואה באלו למעוטי מאי מאי לאו אתרתי בתרייתא ולמעוטי דרישא לא
אתרתי דרישא קמייתא ולמעוטי דסיפא

אלא בגדולי ישראל · ואפי' היכא דאפשר בנכרי מלוה בישראל שמא יתעצל הנכרי ולא יעשה ויבא לידי סכנה :

מכבין ומפסיקין בפני הדליקה · תימא לי דהוה ליה זו ואין צריך לומר זו כיון דאפילו לכבויי שרי כל שכן להפסיק וי"ל אפילו לאתויי כלים דרך רשות הרבים ולהפסיק בהן דסלקא דעתך אמינא דוקא לכבויי שרי. אבל כולי האי להביא כלים דרך רשות הרבים מלאים מים דאיכא תרתי הולאה והכנסה וגרם כיבוי ועוד סלקא דעתך אמינא כיבוי שרי טפי שהוא ברור יותר שיציל אבל להביא כלים דילמא קודם שיביאם תעבור הדליקה ונמצא שחילל שבת שלא לצורך קמ"ל : הא דפרוש כולהו הא דפרוש מקבעייהו · גרס' לפרש דפרוש כולהו לאחר אחרת ויצאו גם משם ולא נשאר בהם עד אחד שנפלה עליו מפולת דאי פרוש להצר אחרת ולא יצאו משם נמה לי חצר זו נמה לי חצר אחרת הא דפרוש מקבעייהו שלא פירש מכאן לאותה חצר אחרת אלא אחד :

תא שמע דתני רבה בר שמואל עוברה שהריחה מאכילין אותה עד שתשוב נפשה ומי שנשכו כלב שוטה מאכילין לו אותו מחצר כבד שלו והחושש בפיו מטילין לו סם בשבת דברי רבי אלעזר בר יוסי שאמר משום ר' מתיא בן חרש וחכמים אומרים בזו ולא באחרת בזו אהייא אילימא אעוברה פשיטא עוברה מי איכא למאן דאמר דלא אלא לאו אסם שמע מינה רב אשי אמר מתני' נמי דיקא ועוד אמר רבי מתיא בן חרש החושש בפיו מטילין לו סם בשבת ולא פליגי רבנן עלי' ואם איתא דפליגי רבנן עליה ליערבינהו ולתנינהו וליפלגי רבנן בסיפא שמע מינה : מפני שספק נפשות הוא וכו' : למה לי תו למימר וכל ספק נפשות דוחה את השבת אמר רב יהודה אמר רב לא ספק שבת זו בלבד אמרו אלא אפילו ספק שבת אחרת היכי דמי כגון דאמדוה לתמניא יומא ויומא קמא שבתא מהו דתימא ליעכב עד לאורתא כי היכי דלא ניחול עליה תרי שבתא קא משמע לן תניא נמי הכי מחמין חמין לחולה בשבת בין להשקותו בין להברותו ולא שבת זו בלבד אמרו אלא לשבת אחרת ואין אומרים נמתין לו שמא יבריא אלא מחמין לו מיד מפני שספק נפשות דוחה את השבת ולא ספק שבת זו אלא אפי' ספק שבת אחרת ואין עושין דברים הללו לא על ידי נכרים ולא על ידי כותיים אלא על ידי גדולי ישראל ואין אומרין יעשו דברים הללו לא על פי נשים ולא על פי כותיים אבל מצטרפין לדעת אחרת תנו רבנן מפקחין פקוח נפש בשב' והזריז הרי זה משובח ואין צריך ליטול רשות מבית דין הא כיצד ראה תינוק שנפל לים פורש מצודה ומעלהו והזריז הרי זה משובח ואין צריך ליטול רשות מבית דין ואע"ג דקא צייד כוורי ראה תינוק שנפל לבור עוקר חוליא ומעלהו והזריז הרי זה משובח ואין צריך ליטול רשות מבית דין אע"ג דמתקן דרגא ראה שננעלה דלת בפני תינוק שוברה ומוציאו והזריז הרי זה משובח ואין צריך ליטול רשות מבית דין ואע"ג דקא מיכוין למיתבר בשיפי מכבין ומפסיקין מפני הדליקה בשב' והזריז הרי זה משובח ואין צריך ליטול רשות מבית דין ואע"ג דקא ממכיך מכוכי וצריכא דאי אשמעינן ים משום דאדהכי והכי אזל ליה אבל בור דקא יתיב אימא לא צריכא ואי אשמעינן בור משום דקא מיבעית אבל ננעלה דלת איפשר דיתיב בהאי גיסא ומשביש ליה באמגוזי צריכ' : מכבין ומפסיקין : למה לי דאפילו לחצר אחרת אמר רב יוסף אמר רב יהודה אמר שמואל לא הלכו בפיקוח נפש אחר הרוב היכי דמי אינימא דאיכא תשעה ישראל וע"א אחד ביניהו רובא ישראל נינהו לא פלגא ופלגא ספק נפשות להקל אלא דאיכא תשעה ע"א וישראל אחד הא נמי פשיטא דהוה ליה קבוע וכל קבוע כמחצה על מחצה דמי לא צריכא דפרוש לחצר אחרת מהו דתימא כל דפריש מרובא פריש קא משמע לן דלא הלכו בפיקוח נפש אחר הרוב איני והאמר ר' אסי א"ר יוחנן תשעה נכרים וישראל אחד באותה חצר מפקחין בחצר אחרת אין מפקחין לא קשיא הא דפרוש כולהו הא דפרוש מקצתייהו ומי אמר שמואל הכי והתנן מצא בה תינוק מושלך אם רוב ע"א ע"א ואם רוב ישראל ישראל מחצה על מחצה ישראל ואמר רב לא שנו אלא להחיותו אבל לייחסו לא

ושמואל

כולהו · הואיל ואיתחזק ישראל בהאי חצר שנפלה בו מפולת מפקחין ואע"ג דכיידי ליה לא אזליכן בתר רובא : הא דפרוש מקצתייהו · ולא ידעינן אי הוה ישראל בהאי חצר אזליכן בתר רובא הואיל ולא איתחזק : והא תנן תינוק מושלך · מסכה היא בסדר טהרות בעיר שישראל ונע"א דרים בה : לא שנו · דאם רוב ישראל מחזקינן ליה ישראל אלא להחיותו : אבל לייחסו · כגון אם נקבה היא שיהא כהן מותר בה לא ואפילו ליכא למיחש לאסופי כגון הכך דאמרינן במסכת קידושין (דף עג ב) תלי בדיקולא תלי פיתקא דמי הותרא משלטי הדמי' חיישינן שמא נכרית היא וגיורת אסורה לכהונה ואע"ג דרוב ישראל מעלה עשו ביוחסין דבעינן תרי רובי כדאמרי' בכתובו' בפרק קמא (דף טו) :

ולפקח הגל איכו כן · אומר ר"י בפיקוח גפש אחר הרוב ... וחי בהם ולא שימות בהם ... מיתת ישראל :

ושמואל אמר לפקח עליו את הגל · קאמר דאם רוב ישראל אבל במחצה על מחצה לא וכ"ש ברוב ע"א : איכו כן · דקא' אפי' ברוב ע"א מפקחין : למאי הילכתא · הוי ע"א שיבא דשמואל כיון דאמר מפקחין עליו כל שכן דמלוה להחיותו ולמאי הילכתא הוי ע"א : להאכילו נבילות · עד שיגדל ויקבל עליו גירות : אם רוב ישראל ישראל ...

ושמואל אמר לפקח עליו את הגל כי איתמר דשמואל ארישא איתמר אם רוב ע"א ע"א אמר שמואל ולענין פקוח נפש אינו כן אם רוב ע"א ע"א למאי הילכתא אמר רב פפא להאכילו נבלות אם רוב ישראל ישראל למאי הילכתא להחזיר לו אבידתו מחצה על מחצה ישראל למאי הילכתא אמר ריש לקיש לנזקין היכי דמי אי נימא דנגחי' תורא דידן לתורא דידיה נייתי ראיה ונשקול לא צריכא דנגחי' תורא דידיה לתורא דידן פלגא יהיב ליה אידך פלגא נימא ליה אייתי ראיה דלאו ישראל אנא ושקול : מי שנפל עליו מפול' וכו' : מאי קאמר לא מיבעיא קאמר לא מיבעיא ספק הוא שם ספק אינו שם דאי איתיה חי הוא דמפקחין אלא אפילו ספק חי ספק מת מפקחין ולא מיבעי' ספק חי ספק מת דישרא' אלא אפילו ספק נכרי ספק ישראל מפקחין : מצאוהו חי מפקחין : מצאוהו חי פשיטא לא צריכא דאפילו לחיי שעה : ואם מת יניחוהו : הא נמי פשיטא לא צריכא לרבי יהודה בן לקיש דתניא אין מצילין את המת מפני הדליקה אמר ר' יהודה בן לקיש שמעתי שמצילין את המת מפני הדליקה ואפילו רבי יהודה בן לקיש לא קאמר אלא מתוך שאדם בהול על מתו אי לא שרית ליה אתי לכבויי אבל הכא אי לא שרית ליה מאי אית ליה למעבד תנו רבנן עד היכן הוא בודק עד חוטמו ויש אומרים עד לבו בדק ומצא עליונים מתו לא יאמר כבר מתו התחתונים מעשה היה ומצאו עליונים מתים ותחתונים חיים נימא הני תנאי כי הני תנאי דתניא מהיכן הולד נוצר מראשו שנאמר ממעי אמי אתה גוזי ואומר גזי נזרך והשליכי אבא שאול אומר מטיבורו ומשלח שרשיו אילך ואילך אפילו תימא אבא שאול עד כאן לא קא אמר אבא שאול התם אלא לענין יצירה דכל מידי ממציעתיה מיתצר אבל לענין פקוח נפש אפי' אבא שאול מודי דעיקר חיותא באפיה הוא דכתיב כל אשר נשמת רוח חיים באפיו אמר רב פפא מחלוקת ממטה למעלה אבל ממעל' למטה כיון דבדק ליה עד חוטמו שוב אינו צריך דכתיב כל אשר נשמת רוח חיים באפיו וכבר היה רבי ישמעאל ורבי עקיבא ורבי אלעזר בן עזריה מהלכין בדרך ולוי הסדר ורבי ישמעאל בנו של רבי אלעזר בן עזריה מהלכין אחריהן נשאלה שאלה זו בפניהם מניין לפקוח נפש שדוחה את השבת נענה ר' ישמעאל ואמר אם במחתרת ימצא הגנב ומה זה שספק על ממון בא ספק על נפשות בא ושפיכות דמים מטמא את הארץ וגורם לשכינה שתסתלק מישראל ניתן להצילו בנפשו קל וחומר לפקוח נפש שדוחה את השבת נענה רבי עקיבא ואמר וכי יזיד איש על רעהו וגומר מעם מזבחי תקחנו למות מעם מזבחי ולא מעל מזבחי ואמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן לא שנו אלא להמית

מאי קאמר · כל הכי קפיקי דקתני מאי קהו לאשמועינן : שמצילין את המת · להצר המעורבת דליכא איסור אלא טילטול : אבל הכא · כי לא שרית ליה לפקוחי מאי אית ליה למיעבד דתיקוי איסורא דאורייתא דכשרי הא מקני הך : עד היכן הוא בודק · אם דומה למת שאינו מזיז איבריו עד היכן הוא מפקח לדעת האמת : עד חוטמו · ואם אין חיות בחוטמו שאינו מוציא רוח ודאי מת ויניחוהו : הכי גרסינן אמר רב פפא מחלוקת מלמטה למעלה · מחלוקת דהנך תנאי דמר אמר עד לבו ומר אמר עד חוטמו מלמטה למעלה שמוצאו דרך מרגלותיו תחילה ובודק והולך כלפי ראשו דמר אמר בלבו יש להבחין אם יש בו חיות שנשמתו דופק' שם ומר אמר עד חוטמו דזמנין דאין חיות ככר בלבו וככר בחוטמו : גזי נזרך : ונזר הוא שער הראש : אפי' תימא אבא שאול · כנויימי' סבירא ליה עד חוטמו : ולוי הסדר · לא פורש לי מהו : ושפיכות דמים · שהותר לבעל בית לשפוך דמו של זה להציל ספק נפשו עבירה חמורה היא שמטמאת את הארץ כדכתיב (במדבר לה) ולא תטמא את הארץ גבי פרשת רוצחין : וגורם לשכינה שתסתלק · כדכתיב (שם) אשר אני שוכן בתוכה הא אם תטמאו איני שוכן וגבי רוצח כתיב : מעם מזבחי · אם כהן הוא שבא לעבוד עבודה : ולא מעל מזבחי · אם התחיל בעבודה אין מפסיק לבא לידון אלא משלים עבודתו :

אבל

אבל

אבל להחיות אפי' מעל מזבחי ומה זה שספק יש ממש בדבריו ספק אין ממש בדבריו ועבודה דוחה שבת קל וחומר לפקוח נפש שדוחה את השבת נענה רבי אלעזר ואמר ומה מילה שהוא אחד ממאתים וארבעי' ושמונה איברים שבאדם דוחה את השבת קל וחומר לכל גופו שדוחה את השבת רבי יוסי בר יהודה אומר את שבתותי תשמורו יכול לכל תלמוד לומר אך חלק ר' יונתן בן יוסף אומר כי קודש היא לכם היא מסורה בידכם ולא אתם מסורי' בידה רבי שמעון בן מנסיא אומר ושמרו בני ישראל את השבת אמרה תורה חלל עליו שבת אחת כדי שישמור שבתות הרבה אמר רב יהודה אמר שמואל אי הואי התם הוה אמינא דידי עדיפא מדידהו וחי בהם ולא שימות בהם אמר רבא לכולהו אית להו פירכא בר מדשמואל דלית ליה פירכא דרבי ישמעאל דילמא כדרבא דאמר רבא מאי טעמא דמחתרת חזקה אין אדם מעמיד עצמו על ממונו והאי מידע ידע דקאי לאפיה ואמר אי קאי לאפאי קטילנא ליה והתור' אמר' בא להרגך השכם להרגו ואשכחן ודאי ספק מנא לן דר' עקיבא נמי דילמא כדאביי דאמר אביי מסרינן ליה זוגא דרבנן לידע אם ממש בדבריו ואשכחן ודאי ספק מנא לן וכולהו אשכחן ודאי ספק מנא לן ודשמואל ודאי לית ליה פירכא אמר רבינ' ואיתימא רב נחמן בר יצחק טבא חדא פלפלת' חריפא ממלא צנא דקרי: מתני' חטאת ואשם ודאי מכפרין מיתה ויום הכיפורים מכפרין עם התשובה תשובה מכפרת על עבירות קלות על עשה ועל לא תעשה ועל החמורות הוא תולה עד שיבא יום הכיפורי' ויכפר האומר אחטא ואשוב אחטא ואשוב אין מספיקין בידו לעשות תשובה אחטא ויום הכיפורים מכפר אין יום הכיפורים מכפר עבירות שבין אדם למקום יום הכיפורים מכפר עבירות שבין אדם לחבירו אין יום הכיפורים מכפר עד שירצה את חבירו דרש רבי אלעזר בן עזריה מכל חטאתיכם לפני ה' תטהרו עבירות שבין אדם למקום יום הכיפורים מכפר עבירות שבין אדם לחבירו אין יום הכיפורים מכפר עד שירצה את חבירו אמר רבי עקיבא אשריכם ישראל לפני מי אתם מטהרין מי מטהר אתכם אביכם שבשמים שנאמר וזרקתי עליכם מים טהורים וטהרתם ואומר מקוה ישראל ה' מה מקוה מטהר את הטמאים אף הקב"ה מטהר את ישראל: גמ' אשם ודאי אין אשם תלוי לא והא כפרה כתיבא ביה הנך מכפרי כפר' גמורה אשם תלוי אינו מכפר כפרה גמורה אי נמי הנך אין אחר מכפר כפרתן אשם תלוי אחר מכפר כפרתן דתנן חייבי חטאות ואשמות ודאין שעבר עליהן יום הכיפורים חייבין אשמות תלויין פטורין: מיתה ויום הכיפורים מכפרין עם התשובה: עם התשובה אין בפני עצמן לא נימא דלא כרבי דתניא ר' אומר על כל עבירות שבתורה בין עשה תשובה בין לא עשה תשובה יום כיפור מכפר חוץ מפורק עול ומגלה פנים בתורה ומיפר ברית בשר שאם עשה תשובה יום הכיפורים מכפר ואם לא עשה תשובה אין יום הכיפורים מכפר אפילו תימא רבי תשובה בעיא יום הכיפורים יום הכיפורים לא בעיא תשובה: תשובה מכפרת על עבירות קלות על עשה ועל לא תעשה: השתא על לא תעשה מכפרת על עשה מיבעיא אמר רב יהודה הכי קאמר על עשה ועל לא תעשה שניתק לעשה ועל לא תעש' גמור לא ורמינהי אלו הן קלות עשה ולא תעשה חוץ

חוץ מלא תשא לא תשא וכל דדמי ליה ת"ש ר' יהודה אומר כל שהוא מלא תשא ולמטה תשובה מכפרת מלא תשא ולמעלה תשובה תולה ויום הכפורי' מכפר לא תישא וכל דדמי ליה תא שמע לפי שנאמר בחורב תשובה ונקה יכול אף לא תישא עמהן תלמוד לומר לא ינקה יכול אף שאר חייבי לאוין כן תלמוד לומר את שמו שמו הוא דאינו מנקה אבל מנקה שאר חייבי לאוין תנאי היא דתניא על מה תשובה מכפרת על עשה ועל לא תעשה שניתק לעשה ועל מה תשובה תולה ויום הכפורים מכפר על כריתות ועל מיתות בית דין ועל לא תעשה גמור אמר מר לפי שנאמר בחורב ונקה מנא לן דתניא רבי אלעזר אומר אי אפשר לומר נקה שכבר נאמ' לא ינקה ואי אפשר לומר לא ינקה שכבר נאמר נקה הא כיצד מנקה הוא לשבין ואינו מנקה לשאינן שבין שאל רבי מתיא בן חרש את רבי אלעזר בן עזריה ברומי שמעת ארבע חלוקי כפרה שהיה רבי ישמעאל דורש אמר שלשה הן ותשובה עם כל אחד ואחד עבר על עשה ושב אינו זז משם עד שמוחלין לו שנאמר שובו בנים שובבים עבר על לא תעשה ועשה תשובה תשובה תולה ויום הכיפורים מכפר שנאמר כי ביום הזה יכפר עליכם מכל חטאתיכם עבר על כריתות ומיתות בית דין ועשה תשובה ויום הכיפורים תולין ויסורין ממרקין שנאמ' ופקדתי בשבט פשעם ובנגעים עונם אבל מי שיש חלול השם בידו אין לו כח בתשובה לתלות ולא ביום הכיפורים לכפר ולא ביסורין למרק אלא כולן תולין ומיתה ממרקת שנאמר ונגלה באזני ה' צבאות אם יכופר העון הזה לכם עד תמותון היכי דמי חלול השם אמ' רב כגון אנא אי שקילנא בישרא מטבחא ולא יהיבנא דמי לאלתר אמר אביי לא שנו אלא באתרא דלא תבעי אבל באתרא דתבעי לית לן בה אמר רבינא ומתא מחסיא אתרא דתבעי הוא אביי כדשקיל בישרא מתרי שותפי יהיב זוזא להאי וזוזא להאי והדר מקרב להו גבי הדדי ועביד חושבנא ר' יוחנן אמר כגון אנא דמסגינא ארבע אמות בלא תורה ובלא תפילין יצחק דבי ר' ינאי אמ' כל שחביריו מתביישין מחמת שמועתו היינו חלול השם אמר רב נחמן בר יצחק כגון דקא אמרי אינשי שרא ליה מריה לפלניא אביי אמר כדתני' ואהבת את ה' אלהיך שיהא שם שמים מתאהב על ידך שיהא קורא ושונה ומשמש תלמידי חכמי' ויהא משאו ומתנו בנחת עם הבריות מה הבריו' אומרות עליו אשרי אביו שלמדו תורה אשרי רבו שלמדו תורה אוי להם לבריות שלא למדו תורה פלוני שלמד תור' ראו כמה נאים דרכיו כמה מתוקני' מעשיו עליו הכתו' אומר ויאמ' לי עבדי אתה ישראל אשר בך אתפאר אבל מי שקורא ושונה ומשמש תלמידי חכמי' ואין משאו ומתנו באמונה ואין דבורו בנחת עם הבריות מה הבריו' אומרות עליו אוי לו לפלוני שלמד תורה אוי לו לאביו שלמדו תורה אוי לו לרבו שלמדו תורה פלוני שלמד תורה ראו כמה מקולקלין מעשיו וכמה מכוערין דרכיו ועליו הכתוב אומר באמר להם עם ה' אלה ומארצו יצאו אמר ר' חמא בר חנינא גדולה תשובה שמביאה רפאות לעולם שנ' ארפא משובתם אוהבם נדבה רבי חמא בר חנינא רמי כתיב שובו בנים שובבים דמעיקרא שובבים אתם וכתי' ארפא משובותיכם לא קשי' כאן מאהבה כאן מיראה רב יהודה רמי כתיב שובו בנים שובבים ארפא משובותיכם וכתיב (גה) [כי אנכי] בעלתי בכם ולקחתי אתכם אחד מעיר ושנים ממשפחה לא קשיא כאן מאהבה או מיראה כאן על ידי ייסורין אמר ר' לוי גדולה תשובה שמגעת עד כסא הכבוד שנאמר שובה ישראל עד ה' אלהיך

אמר

אמר רבי יוחנן גדולה תשובה שדוחה את לא תעשה שבתורה שנא׳ °לאמר הן ישלח איש את אשתו והלכה מאתו והיתה לאיש אחר הישוב עליה עוד הלא חנוף תחנף הארץ ההיא ואת זנית רעים רבים ושוב אלי נאם ה׳ אמר רבי יונתן גדולה תשובה שמקרבת את הגאולה שנא׳ °ובא לציון גואל ולשבי פשע ביעקב מה טעם ובא לציון גואל משום דשבי פשע ביעקב אמר ריש לקיש גדולה תשובה שזדונות נעשות לו כשגגות שנא׳ °שובה ישראל עד ה׳ אלקיך כי כשלת בעונך הא עון מזיד הוא ולא קרי לי׳ מכשול איני והאמר ריש לקיש גדולה תשובה שזדונות נעשות לו כזכיות שנא׳ °ובשוב רשע מרשעתו ועשה משפט וצדקה עליהם הוא יחיה לא קשיא כאן מאהבה כאן מיראה אמר רבי שמואל בר נחמני אמר רבי יונתן גדולה תשובה שמארכת שנותיו של אדם שנא׳ °ובשוב רשע מרשעתו היו יחיה אמר ר׳ יצחק אסרי במערבא משמיה דרבה בר מרי בוא וראה שלא כמדת הקדוש ברוך הוא מדת בשר ודם מדת בשר ודם מקניט את חבירו בדברים ספק מתפיים הימנו ספק אין מתפיים הימנו ואת מתפיים זימנו ספק מתפיים בדברים ספק אין מתפיים בדברים אבל הקב״ה אדם עובר עבירה בסתר מתפיים ממנו בדברים שנאמר °קחו עמכם דברים ושובו אל ה׳ ולא עוד אלא שמחזיק לו טובה שנאמר וקח טוב ולא עוד אלא שמעלה עליו הכתוב כאילו הקריב פרים שנאמר °ונשלמה פרים שפתינו שמא תאמר פרי הובה תלמוד לומר °ארפא משובתם אוהבם נדבה תניא היה רבי מאיר אומר גדולה תשובה שבשביל יחיד שעשה תשובה מוחלין לכל העולם כולו שנא׳ ארפא משובתם אוהבם נדבה כי שב אפי ממנו מהם לא נאמר אלא ממנו °היכי דמי בעל תשובה אמר רב יהודה בגון שבאת לידו דבר עבירה פעם ראשונה ושניה ונכשל הימנה מחזי רב יהודה באות׳ אשה באותו דבר באותו מקום א״ר יהודה רב רמי כתיב °אשרי נשוי פשע כסוי חטאה וכתי׳ °מכסה פשעיו לא יצליח לא קשי׳ הא בחטא מפורסם הא בחטא שאינו מפורסם רב זוטר בר טוביה אמר רב נחמן כאן בעבירות שבין אדם לחבירו כאן בעבירות שבין אדם למקום תניא רבי יוסי בר יהודה אומ׳ אדם עובר עבירה פעם ראשונה מוחלין לו שנייה מוחלין לו שלישית מוחלין לו רביעית אין מוחלין לו שנאמר °כה אמר ה׳ על שלשה פשעי ישראל ועל ארבעה לא אשיבנו ונאמר °הן כל אלה יפעל אל פעמים שלש עם גבר מאי ואימר וכי תימא הני מילי בציבור אבל ביחיד לא תא שמע הן כל אלה יפעל אל פעמים שלש עם גבר מכאן ואילך אין מוחלין לו שנאמ׳ על שלשה פשעי ישראל ועל ארבעה לא אשיבנו תנו רבנן עבירות שהתורה עליהן יום הכיפורים זה לא יתורה עליהן יום הכיפורים אחר ואם שנה בהן צריך להתורות יום הכיפורים אחר ואם לא שנה בהן וחזר והתורה עליהן עליו הכתוב אומר °בכלב שב על קיאו כסיל שונה באולתו רבי אליעזר בן יעקב אומר °כל שכן שהוא משובח שנאמר °כי פשעי אני אדע וחטאתי נגדי תמיד אלא מה אני מקיים בכלב שב על קיאו וגומר כדרב הונא דאמר רב הונא כיון °שעבר אדם עבירה ושנה בה הותרה לו הותרה לו סלקא דעתך אלא אימא נעשית לו כהיתר וצריך לפרוט את החטא שנאמר °אנא חטא העם הזה חטאה גדולה ויעשו להם אלהי זהב כדרבי ר׳ יהודה בן בבא ר׳ עקיבא אומר אשרי נשוי פשע כסוי חטאה אלא מהו שאמר משה ויעשו להם אלהי זהב כדרבי ינאי דאמר רבי ינאי *אמר משה לפני הק״ב רבונו של עולם כסף וזהב שהרבית להם לישראל עד שאמרו די גרם להם שיעשו אלהי זהב שני פרנסים טובים עמדו להם לישראל משה ודוד משה אמר יכתב סורחני שנא׳ °יען לא האמנתם בי להקדישני דוד אמר אל יכתב סורחני שנאמר אשרי נשוי פשע כסוי חטאה משל למשה ודוד למה הדבר דומה לשתי נשים שלקו בבית דין אחת קלקלה ואחת אכלה פני שביעית אמרה להן אותה שאכלה פני שביעית בבקשה מכם הודיעו על מה היא לוקה שלא יאמרו על מה שזו לוקה זו לוקה הכיאו פני שביעית ותלקה צוארה והיו מכריזין לפניה ואומרין על עסקי שביעית היא לוקה °מפרסמין את החניפין מפני חילול השם שנאמ׳ °ובשוב צדיק מצדקו ועשה עול ונתתי מכשול לפניו תשובת המוחלטין מעכבת הפורענות ואף ע״פ שנחתם עליו גזר דין של פורענות שלות רשעים סופה תקלה והרשות מקברת את בעליה ערום נכנס לה וערום יצא ממנה ולואי שתהא יציאה כביאה *רב כי הוה נפיק לטידן דינא אמ׳ הכי כצבו נפשיה לקטלא נפיק וצבו ביתיה לית הוא עביד וריקן לביתיה אזיל ולואי שתהא ביאה כיציאה רבא כי הוה נפיק לדינא אמר הכי

בצבו

בצבו נפשיה לקטלא נפיק וצבו ביתיה לית הוא עביד וריקן לביתיה אזיל ולואי שתהא ביאה כיציאה וכי הוי חזי אמבוהא אבתריה °אמר °אם יעלה לשמי׳ שיאי וראשו לעב יגיע כגללו לנצח יאבד רואיו יאמרו איו רב זמורא כי הוו מכתפי ליה בשבתא דריגלא הוה אמר °כי לא לעולם חסן ואם נזר לדור ודור שנא׳ פני רשע לא טוב לא טוב להם לרשע שנושאין להם פנים בעולם הזה לא לאחאב שנשאו לו פנים בעולם הבא °יען כי נבנע אחאב מלפני לא בימיו להמות צדיק במשפ׳ טוב שאין נושאין להם פנים בעולם למשה שלא נשאו לו פנים בעו °יען לא האמנתם בי עדיין לא הגיע זמנ׳ האמנתם בי עדיין לא הגיע זמנ׳ העולם אשריהם לצדיקים לא ד אלא שמזכין לבניהם ולבני בנ כל הדורות שכמה בני׳ היו לו לא °ישלח אדם אחיו ואביהו שנאמר °הו שעמד להם זכות אביהם אוי לו לא דיין שמחייבין עצמן לא שמח ולבני ביניהם עד סוף כל הדורות היו לו לבנעון שראויין ליסמך כמ רבן גמליאל אלא שחובת אביהם כל המזכה את הרבים אין חטא ב °וכל המחטיא את הרבי׳ במעט אין בידו לעשות תשובה כל המזכה א אין חטא בא על ידו מ״מ כדי שלא

בניהנם ותלמידיו בגן עדן שנ׳ °כי לא תעזב נפשי לשאול ולא תתן הרבים אין מספיקין בידו לעשות תשובה שלא יהא הוא בגן עדן ותלמ נפש עד בור ינום אל יתמכו בו: האומר אחטא ואשוב אחטא ואשוב: לבו ואשוב תרי זמני כדרב הונא אמר רב דאמר רב הונא אמר רב כיון שעב אורה לו סלקא דעתך אלא נעשית לו כהיתר: אחטא ויום הכפורים מכ מתני׳ דלא כרבי דתניא ר׳ אומר על כל עבירות שבתורה בין עשה תשובה ב מכפר אפילו תימא רבי אגב שאני: עבירות שבין אדם למקום וכו׳: רמי עבירות שבין אדם לחברו אין יום הכפורים מכפר והא כתיב °אם יחטא א דינא א׳ הכי אמא סיפא ואם לה׳ יחטא איש מי יתפלל לו הכי קאמר אם לו ואם לה׳ יחטא איש מי יתפלל בעדו תשובה ומעשים טובים אמר ר בדברים צריך לפייסו שנ׳ °בני אם ערבת לרעך תקעת לזר כפך נוק והנצל כי באת בכף רעיך לך התרפס ורהב רעיך אם ממון יש בידך ד יעים ואמר רב חסדא °וצריך לפייסו בשלש שורות של שלש בני חטאתי וישר העויתי ולא שוה לי ואמר ר׳ יוסי בר חנינא °כל הס בשלש פעמים שנ׳ °אנא שא נא ועתה שא נא °ואם מת מביא ע חטאתי לה׳ אלקי ישראל ולפלוני שחבלתי בו רבי ירמיה הוה ליה רב׳ אבא בהדי דשריא אמתיה מיא מטא ורזיפי דמ׳ אמרי רים אביון שמע רבי אבא ונפיק לאפיה אמר ליה השת רעיך ר׳ זירא כי הוה ליה מילתא בהדי אניש הוה חליף מדעתיה רב הוה ליה מילתא בהדי ההוא טבחא לא את לפיוסי ליה פגע ביה רב הונא אמר להיכ׳ קא אזיל מר נפ שא אזל וקם עילויה הוה יתיב וקא מלי רישא דלי עיניה בהדי דקא פלי רישא אישתמיט גרמא וטהייה בקוע

והאמר רב תפלת ערבית רשות ר"מ תפלת השחר (דף כו) טעמא דלא התפלל ערבית מתפלל שחרית ותמר נמי התם בסוף כל תפלת השחר (דף כ"ו) טעמא דלא הזכיר של רחם חדם בלילה אין מזכירין אותו לפי שמין מקדשין את הלילה הא לא דתפלת ערבית רשות דרשות הוא דרבנן דרבי יוסי דרבי חייא דרבי יוסי דרבי חנינא

אתא רב יחיא הדר לרישא עייל בר קפרא הדר לרישא אתא ר' שמעון בר' הדר לרישא אתא ר' חנינא בר חמא אמר כולי האי נהדר ונידיל לא הדר איקפד ר' חנינא אזל רב לגביה חליסר מעלי יומי דכפורי ולא איפיים והיכי עביד הכי והאמר רבי יוסי בר חנינא כל המבקש מטו מחבירו אל יבקש ממנו יותר משלשה פעמים "רב שאני ורבי חנינא היכי [illegible] "והאמר רבא כל המעכיר על מעכיריו לו על כל משעיו אר' חנינא [illegible] "אה לרב דוקפה בריקלא וגמיר [illegible] בריקלא רישא הוי אמר שמע [illegible] עבר רשותא ולא איפיים כי היכי [illegible] אודיתא בבבל תנו רבנן מצות [illegible] הכפורי עש חשכה אבל אמרו [illegible] רה קודם שיאכל וישתה שמא [illegible] בסעודה ואף ע"פ שהחודה [illegible] ושתה מתודה לאחר שיאכל [illegible] א אירע דבר קלקלה בסעודה [illegible] תודה ערבית יתודה שחרית [illegible] ה במוסף יתודה במנחה [illegible] ה בנעילה "והיכן אומרו יחיד [illegible] שליח צבור אומרו באמצע מאי [illegible] ב אתה יודע רזי עולם ושמואל [illegible] עמקי הלב ולוי אמ' וכתורתך כתוב [illegible] וחנן אמר רבון העולמים ר' יהודה [illegible] עונותינו רבו מלמנות והשאתינו [illegible] ר רב המנונא אמר אלקי עד שלא [illegible] ני כדאי עכשיו שנוצרתי כאילו [illegible] רתי עפר אני בחיי קל ו[illegible]ומר במיתתי [illegible] אני לפניך ככלי מלא בושה וכלימה יהי [illegible] מלפניך שלא אחטא וטה שחטאתי [illegible] ק ברחמיך אבל לא על ידי ייסורין והיינו [illegible] ר"ויא דרבא כולה שתא ודרב המנונא זוטא [illegible] מא דכפורי אמר מר זוטרא לא אכרן אלא [illegible] אמר אבל אנחנו חטאנו אבל אמר אבל [illegible] חטאנו תו לא צריך דאמר בר המדודי [illegible] ה קאימנא קמי' דשמואל והוה יתיב וכי [illegible] א שליחא דצבורא ואמר אבל אנחנו [illegible] נו קם מיקם אמר שמע מינה עיקר וידוי [illegible] הוא תנן התם "בשלשה פרקים בשנה [illegible] ים נושאין את כפיהן ארבע פעמים ביו' [illegible] במוסף ובמנחה וכנעילת שערים ואי [illegible] ש' פרקים בתעניות ובמעמדות וביום [illegible] ים מאי נעילת שערים רב אמר צלותא [illegible] אמר מה אנו מה חיינו מיתיבי "איר יום הכפורים מתפלל [illegible] מתפלל שבע ומתודה במוסף מתפלל שבע ומתודה [illegible] שבע ומתודה בנעילה מתפלל שבע ומתודה תנאי היא [illegible] ה ותתם ביודוי דברי ר' מאיר וחכמים אומרים מתפלל [illegible] מואל תיובתא עולא בר רב נחית קמיה דרבא פתח באתה [illegible] א בריה דרב גתן אמר יחיד אומרה אחר תפלתו אמר רב [illegible] דאמר צלותא תיבא היא וכיון דצלי ליה תו לא צריך ומי [illegible] לית "יש בו [illegible] לדברי האומ' חובה קאמר מיתיבי אור [illegible] ומתודה שבע ומתודה בנעילה מתפלל שבע ומתודה [illegible] בן גמליאל [illegible] מתפלל שמונה עשרה שלימות

אחת דרבי חייא וגם הוא היה חפץ לפסוק עמו והזר בשבילי לרחם הפרסה: רב שאני מהמיר היה לעצמו: חלמת חזא ליה לרב דאתי הנלוס על רב שחלמוהו בדקל והוא סימן כשילו ר"ם וגדולה ורבי הכינא רחם שיבנה היה כדאמר ר' (בתוב' דף קג ג) בשעת שטירתו הכינא בר חתא יחד כדאם לאחים וכפרתה מלכות כוגעת בהבירתה אמר מלחייה הסכא ויבלח לבבל מעכי' וסס יהיה לרחם ולא כלחין לאות בשבילו: עם הסיכה לאחר מכילה מסקיבל עליו יום הכיפורים: שמא הטרף דעתו: הקנת שכרו: לבל קנקלה: של חט': מעמעקי הלב: תפלה היא: בתורתך כתוב: כי ביום הזה יכפר: רבון העולמים: כי לא על לדקות ו[illegible] וכו': בתעניו: שלא נשמים: ובמעמדות: מלבעה ימים בכל שב' שאנשי מעמד ישראל מתכנסין בעריהן ומתענין וקורין במעשה בראשית בדאמרינן בתענית (ד' כו) והתם מקשינן (שם ג) ותעניו' ומעמדו' מי אית בהו מוסף ומסיכין הני קראי' בהכי' מוסתין את כפיהן כל זמן שמתפללין ומפיקו בתנחה לפי שאלמה פרקים הללו תעניות הם ואין שכרות בתנחה אבל שאר ימות השנה אין נשיאות כפים בתנחה ויש מהן מלבעה פעמים ביום: לאותה ידיעתה: מתפלל שבע כשאר התפילות: ומשו' אמר מה אנו ומה חיינו: אומר ואיכו מתפלל: אור יום הכיפורי' ליל יום הכיפורים: וחוטם בוילוי: גר בתוספתא: אינו חוטם מקדש ישראל חלא הסל הסולת והבעיה אומרים כל מקום מצוקה נשבע אף בשאר התפילות הם רגה לחטוס בוילוי חוטם כן שמעתי אבל לא גר' לה בתוספתא הכי אלא ומכני' לומרים מתפלל שבע ואם רגה לחטו' בוילוי

מפני שצריך לומ' הבדלה בחונן הדעת תנאי היא דתני' "כל חייבי טבילות טובלין בדרכן ביום הכפורים נדה ויולדת בעלי קרי טובל והולך עד המנחה ר' יוסי אומר כל היום כולו ורמינהי "הזב והזבה המצורע והמצורעת ובועל נדה וטמא מת טובלין בדרכן ביום הכפורים נדה ויולדת טובלות בדרכן בלילי יום הכפורים בעל קרי טובל והולך כל היום כולו רבי יוסי אומר מן המנוחה למעלה אין יכול לטבול לא קשיא הא דצלי תפלת נעילה הא דלא צלי אי דצלי מאי טעמייהו דרבנן קא סברי רבנן טבילה בזמנה מצוה מכלל דר' יוסי סבר לאו מצוה והתני "הרי שהיה שם כתוב על בשרו הרי זה לא ירחץ ולא יסוך ולא יעמור במקום הטנופת נזדמנה לו טבילת מצוה כורך עליו גמי ויורד וטובל רבי יוסי אומר יורד וטובל כדרכו ובלבד שלא ישפשף וק"ל דבטבילה בזמנה מצוה פליגי ההיא רבי יוסי בר יהודה היא דתניא רבי יוסי בר יהודה אומר דייה לטבילה שתהא באחרונה "תנו רבנן הרואה קרי ביום הכפורי' יורד וטובל ולערב ישפשף לערב מאי דהוה הוה אלא אימא מבערב ישפשף קא סבר מצוה לשפשף תני תנא קמי' דרב נחמן הרואה קרי ביום הכיפורי' עונותיו מחולין לו והתני' עונותיו סדורין מאי סדורין סדורין לימחל תנא דבי ר' ישמעאל "הרואה קרי ביום הכפורים ידאג כל השנה כולה ואם עלתה לו שנה מובטח לו שהוא בן העולם הבא אמר רב נחמן בר יצחק תדע שכל העולם כולו רעב והוה שבע כי אתא רב דימי אמר מפיש חיי סגי ומסגי:

הדרן עלך יום הכפורים וסליקא לה מסכת יומא

מנלי היא: מי פטרה נעילה מת מל ערבית מי לא: הכי נרסינן בתוספתא כל חייבי טבילות טובלין בדרכן ביום הכיפורים הכהה ילדת טובלות בדרכן בלילי י"ם: בעל קרי: שאסור בדברי תור' בדקיימא לן (נדה דף סג) עזרא תיקן טבילה לבעלי קריין: טובל והולך עד המנחה: מה מילא לו קרי קודם לכן טובל כדי שיוכל להתפלל תפלת המנחה אבל דאם קרי מן המנחה ולמעלה אין מותר לטבול אלא יתחין עד שתחשך ויטבול דקביר' נהו לרבנן דתפלת נעילה בלילה ולדילהו פוטרת את מל ערבית בדרב והא דקתני אינה פוטרת ר' יוסי היא דאמר כל היום מותר לטבול ותפילו דאם קרי לאחר תפלת המנחה טובל ביום כדי להתפלל תפלת נעילה אלמא קסבר תפלת נעילה אין זמנה בלילה ולדידי' אינה פוטרת את מל ערבי': ה"ג בתוספתא הזב והזב' והמצורע והמצורעת ובועל נדה וטמא מת טובלין בדרכן ביום הכיפורים נדה ויולדת טובלות בדרכן בלילי יום הכיפורים בעל קרי טובל והולך כל היום כולו ר' יוסי אומר מן המנחה ולמעלה אין יכול לטבול: קשיא לרבי יוסי אדרבי יוסי ולרבנן אדרבנן: לא קשיא הא דאמר ר' יוסי הכא מן המנחה ולמעלה אין יכול לטבול: בדלא תפלת נעילה: ביום קודם שרחה קרי והא דאמרינן לעיל כל היום בדלא צלי תפלת נעילה כשרחה הקרי: אי דצלי מאי טעמא לרבנן דמתניתא בחייתא דאמרי כל היום: קא סברי טבילה בזמנה מצוה: וזמנה ביום הוא דכתיב (דברים כג) והיה לפנות ערב יכתן הילכך דהיא רחיצ' ביום הכיפורי' ולא הייכו הך רבנן דלעי' ותרתי פלוגתא ביכהו בתתני' קמיה' פליגי בזמן תפלת נעילה לרבנן בלילי' ולרבי יוסי ביום ולרבנן דהתם סבירא להו טבילה בזמנה מצוה ולרבי יוסי בר יצחק תדע שכל העולם כולו רעב והוה שבע כי אתא רב דימי אמר מפיש חיי סגי ומסגי:

הדרן עלך יום הכפורים וסליקא לה מסכת יומא

מפני שצריך לומ' הבדלה בחונן הדעת תנאי היא דתני' "כל חייבי טבילות טובלין בדרכן ביום הכפורים נדה ויולדת בעלי קרי טובל והולך עד המנחה ר' יוסי אומר כל היום כולו ורבי יוסי אומר מן המנוחה למעלה אין יכול לטבול לא קשיא הא דצלי תפלת נעילה הא דלא צלי אי דצלי מאי טעמייהו דרבנן קא סברי רבנן טבילה בזמנה מצוה מכלל דר' יוסי סבר לאו מצוה והתני' "הרי שהיה שם כתוב על בשרו הרי זה לא ירחץ ולא יסוך ולא יעמוד במקום הטנופת נזדמנה לו טבילת מצוה כורך עליו גמי ויורד וטובל רבי יוסי אומר יורד וטובל כדרכו ובלבד שלא ישפשף וק"ל דבטבילה בזמנה מצוה פליגי ההיא רבי יוסי בר יהודה אומר דייה לטבילה שתהא באחרונה דתנו רבנן הרואה קרי ביום הכפורי' יורד וטובל ולערב ישפשף לערב מאי דהוה הוה אלא אימא מבערב ישפשף קא סבר מצוה לשפשף תני תנא קמי' דרב נחמן הרואה קרי ביום הכיפורי' עונותיו מחולין לו והתני' עונותיו סדורין מאי סדורין סדורין לימחל תנא דבי ר' ישמעאל הרואה קרי ביום הכפורים ידאג כל השנה כולה ואם עלתה לו שנה מובטח לו שהוא בן העולם הבא אמר רב נחמן בר יצחק תדע שכל העולם כולו רעב והוה שבע כי אתא רב דימי אמר מפיש חיי סגי ומסגי:

הדרן עלך יום הכפורים וסליקא לה מסכת יומא

אחר הסלמת המסכתא יאמר זה ויועיל לזכות בעזרת הש״ית יתברך

הדרן עלך מסכת יומא והדרך עלן דעתן עלך מסכת יומא ודעתך עלן לא ניתנשי מינך מסכת יומא ולא תתנשי מינן לא בעלמא הדין ולא בעלמא דאתי:

יאמר כן סלסה פעמים ואחר כך יאמר

יהי רצון מלפניך יי׳ אלהינו ואלהי אבותינו שתהא תורתך אומנותינו בעולם הזה ותהא עמנו לעולם הבא חנינא בר פפא רמי בר פפא נחמן בר פפא אחאי בר פפא אבא מרי בר פפא רפרם בר פפא רכיש בר פפא סורחב בר פפא אדא בר פפא דרו בר פפא:

הערב נא יי׳ אלהינו את דברי תורתיך בפינו ובפיפיות עמך בית ישראל ונהיה כולנו אנחנו וצאצאינו וצאצאי עמך בית ישראל יראי שמך ולומדי תורתך: מאויבי תחכמני מצותיך כי לעולם היא לי: יהי לבי תמים בחוקיך למען לא אבוש: לעולם לא אשכח פקודיך כי בם חייתני: ברוך אתה ה׳ למדני חקיך: אמן אמן אמן סלה ועד:

מודים אנו לפניך יי׳ אלהינו ואלהי אבותינו ששמת חלקנו מיושבי בית המדרש ולא מיושבי קרנות שאנו משכימים והם משכימים אנו משכימים לדברי תורה והם משכימים לדברים בטלים אנו עמלים והם עמלים אנו עמלים ומקבלים שכר והם עמלים ואינם מקבלים שכר אנו רצים והם רצים הם רצים לבאר שחת ואנו רצים לחיי העולם הבא:

יהי רצון לפניך ה׳ אלהי כשם שעזרתני לסיים מסכת יומא כן תעזרני להתחיל מסכתות וספרים אחרים ולסיימם ללמוד וללמד לשמור ולעשות ולקיים את כל דברי תלמוד תורתך באהבה וזכות כל התנאים ואמוראים ותלמידי חכמים יעמוד לי ולזרעי שלא ימוש התורה מפי ומפי זרעי וזרע זרעי עד עולם׳ ותקיים בי כהתהלכך תנחה אותך בשכבך תשמור עליך והקיצות היא תשיחך׳ כי בי ירבו ימיך ויוסיפו לך שנות חיים׳ אורך ימים בימינה עושר וכבוד בשמאלה׳ ה׳ עוז לעמו יתן ה׳ יברך את עמו בשלום:

הכנ״ר ר״מ ר״ל

قطعة شظية مرئية من كتاب مجلدّ visible fragment from bookbinding

قطعة شظية مرئية من كتاب مجلدٌ visible fragment from bookbinding